Illustreret Folkebad

Et belærende og underholdende Ugeskrift, udgivet af en Forening.

Udkom 1854-57. 1.-3. Bind + Ny Suite 1.-2. Bind.

Fra april 1856 betegnet Ny Suite, og udgiveren anført som Jacob Erslev.

Mere om tidsskriftet på:

https://danskforfatterleksikon.dk/1850p/p72807.htm

Udarbejdet 2024 af Niels Jensen

Illustreret Folkeblad,

et belærende og underholdende Ugeskrift.

Redigeret

af

en Forening.

Ny Suite.

2det Bind.

Kjøbenhavn.

Udgivet af Jacob Erslev.

L. Levin's Bogtrykkeri.

1857.

Indhold.

Det stockholmske Blodbad.

Det stokholmske Blodbad.

(Hermed et Lithographi.)

Christian den Anden, en Søn af Kong Hans, er den af de danske Konger, som er bleven mest ilde omtalt af de fleste Historieskrivere; men paa den anden Side er han bleven rost, alt efter det forskjellige Standpunkt, hans Historieskrivere have indtaget. Men hvad der især har gjort ham forhadt, var den Indflydelse, haarde, udannede og raa Fremmede fik over ham, og endelig den grusomme og uretfærdige Straf, han lod overgaa de Svenske for deres Modstand mod hans Valg til Konge i Sverrig, en Handling, som skilte ham ved tre Riger, tiltrods for det store Parti i Landet, som endnu længe blev ham tro.

Christian den Andens Ungdomshistorie er for almindelig bekjendt, ligeledes hans Forhold til Dyveke og hendes Moder Sigbrit, hvorfor vi her forbigaa samme og blot skildre hans Opførsel imod de Svenske. Skjøndt disse alt i Faderens levende Live havde hyldet Prinds Christian, undsloge de Svenskes Deputerede sig dog for at vælge ham til Konge, samtidigt med de norske og danske Raadsherrer, der vare komne sammen i Kjøbenhavn for at vælge den ny Konge. Disse vægrede sig vel ikke ligefrem ved at antage Kongen, men forlangte Tid til at betænke sig i en saa vigtig Sag. Efter Svante Stures Død opstod der stor Uenighed i Sverrig i Anledning af Rigsforstandervalget, idet et Parti vilde vælge Svante Stures Søn, Sten Sture, et andet derimod stemte for Erik Trolle, en gammel fornuftig og erfaren Herre. Den Sidste maatte imidlertid vige, dels fordi de fleste Slotte vare i Sten Stures Hænder, dels fordi man nærede nogen Mistanke til Erik Trolle, der var af dansk Oprindelse.

Christian arbeidede imidlertid paa at forøge det Parti, han alt havde i Sverrig, og at skaffe Rigsforstanderen flere Fiender, og han besluttede at vinde den ny Erkebiskop, Gustav Trolle, hvilket ogsaa lykkedes ham. Skjøndt Sten Sture maatte kunne forudsee dette, eftersom Gustav Trolle var en Søn af Erik Trolle, hans Medbeiler til Regjeringen, befordrede han dog hans Valg. De Sendebud, der skulde underrette Gustav Trolle, der dengang opholdt sig i Rom, om hans Udnævnelse, medbragte Penge fra Sten Sture til den ny Erkebiskops Fornødenheder, og da de reiste igjennem Danmark, medgav Christian den Anden dem 400 Pund Sølv, som de paa hans Vegne skulde forære Gustav Trolle, for derved at bringe ham paa hans Side, efterdi han vidste, at han ikke kunde lide Sturerne og allermindst Sten Sture, som havde forhindret hans Faders Valg til Rigsforstander.

Kongen tog heller ikke feil i sine Anskuelser; thi da den ny Erkebiskop kom tilbage til Sverrig, og Sten Sture lod ham indbyde til Stokholm, for at festligholde hans Indtog, lod Erkebispen sig sætte iland et andet Sted og reiste strax til Upsala, hvorved han tilkjendegav, at han ikke havde noget Godt isinde mod Rigsforstanderen. I Begyndelsen holdt han imidlertid gode Miner; men da Sten Sture havde bemægtiget sig

Nykjøbing, hvis Kommandant antoges at holde med de Danske, og fængslede den gamle Erik Trolle, Erkepispens Fader, saa befæstede Gustav Trolle sit Slot Stecka paa bedste Maade, idet han ventede Undsætning fra Kong Christian. De Svenske henvendte sig nu til Paven, for at bede om en anden Erkebisp; men Christian den Anden skrev ogsaa til Rom og fortalte, hvorledes Sten Sture havde opført sig baade mod ham selv, hvem han skyldte Lydighed, og mod Erkebispen og andre fornemme Geistlige. Paven holdt med Christian og satte Sten Sture og hans Parti i Ban.

Imidlertid fortsattes Beleiringen af Stecka. Kongen sendte ham vel 4000 Mand under Jacob Trolle, Søren Norbye og Carl Knudsen til Hjælp. De landede tæt ved Stokholm og agtede sig til Stecka, men Sten Sture overfaldt dem med saadan Hurtighed, at de maatte afstaa fra deres Forsæt og over Hals og Hoved begive sig til deres Skibe. Stecka maatte nu overgive sig, og paa et Møde i Stokholm blev besluttet, at Slottet skulde nedbrydes og Erkebispen afsættes fra sit Embede. Denne Resolution blev undertegnet af Sten Sture og alle Tilstedeværende, da Ingen turde sætte sig derimod, hvorfor ogsaa Biskop Brask af Lindkjøping, „som ikke approberede sauvan procedure, practiserede under Indseglet en liden Sæddel, hvorpaa stode skrevne disse Ord: Til denne Beseiling er jeg tvungen," hvilket i sin Tid skulde redde hans Liv.

Paven tog sig imidlertid varmt af Kongens og Erkebispens Sag, og da de Svenske havde afsat Gustav Trolle, satte Paven dem i Ban og paalagde dem en Mulkt af 100,000 Dukater, samt overdrog Kongen at exequere denne Bansættelse. Christian havde vel Aaret iforveien søgt at undertvinge Sverrig, og var med en Flaade seilet til Stokholm; men da han tabte Slaget ved Brende Kirke og ved Modvind kom i stor Hungersnød, søgte han at vinde Tid, ved at tilbyde de Svenske Fred. Sten Sture, som troede, at det var Alvor, sendte Flaaden Levnetsmidler og sex Gidsler, hvoriblandt var Gustav Erikson Wasa; men da Kongen paa samme Tid fik gunstig Bør, seilede han med Gidslerne til Danmark, hvor de bleve fordelte. Gustav Erikson sattes i Forvaring hos Erik Banner, der maatte stille 6000 Daler som Sikkerhed for sin Fange, retsom om Kongen havde en Anelse om, hvor farlig denne Mand skulde blive ham.

I det følgende Aar traf Christian den Anden store Forberedelser til det svenske Tog, og man seer heraf, at det fra hans Regjerings Begyndelse har været hans Forsæt at bringe Sverrig til Lydighed, og at han har opsat dets Udføreise i saa mange Aar for at udføre det med saameget større Eftertryk. I det Øiemed var der blevet paalagt Undersaatterne store Skatter, der bleve ikke lidet formerede ved det Greb, Kongen gjorde i den pavelige Legat Arcemboldts Kasse, der ved Afladssalg heri Norden skal have samlet 1 Million Dukater. Endelig erholdt Kongen ogsaa udbetalt den Brudeskat, han skulde have havt ved sit Giftermaal med Elisabeth, en Søster til Keiser Carl den Femte. Disse Pengemidler satte Kongen istand til at hverve store Krigshære; han hvervede saaledes 4000 Landsknægte i Tydskland, fik et Hjælpekorps paa 2000 Mand af Kong Frants den Første af Frankrig, hvilket medførte 6 smaa Kartover. Foruden disse fremmede Tropper indfandt sig ogsaa en stor Del Skotter, som paa den Tid ansaaes for dulige Krigere, saa at ingen uden de tydske Landsknægte og Schweitserne kunde lignes med dem i Krigsdisciplin. Herover herskede der Iversyge mellem Skotterne og Tydskerne, hvilket gav Anledning til stor Uenighed imellem dem i Kjøbenhavn,

kort førend det svenske Tog skete. Paa det Sted, hvor Kjøbenhavns lærde Skole senere blev bygget, boede dengang en Posteibager, som holdt Værtshus for Fremmede, især for Skotter. Udenfor dette Hus samlede sig nogle tydske Landsknægte og udfordrede Skotterne. Men da disse mærkede, at Tydskerne vare dem for mandstærke, holdt de sig inde. Nu satte Tydskerne Ild paa Huset, og for ikke at blive indebrændte, krøbe Skotterne op paa Taget og kastede derfra Sten ned paa de Tydske. Men da Ilden fik for stor Overhaand, maatte de flygte og bleve for største Delen nedhuggede. De Tydske bemægtigede sig derpaa Amagertorv, løb allevegne om for at oplede Skotter og dræbte alle, de kunde saa fat paa. Kongen var imidlertid bleven underrettet om alle disse Optøier, og sendte en Herold for at standse dem; men de Tydske brøde sig ikke om Herolden, og Christian den Anden red selv ud, og da han kom til Amagertorv, saae han, hvorledes Tydskerne og Skotterne forfulgte hverandre fra en Gade til en anden. Medens han holdt paa Torvet, kom en Skotte, forfulgt af en Tydsker, imod ham, kastede sig under Kongens Hest og bad om hans Beskyttelse. Men i sit Raseri agtede Tydskeren ikke Kongens Person og dræbte Skotten under Kongens Hest. Da Tumulten havde lagt sig, gav Kongen Ordre til Bødlen at gribe den tydske Landsknægt, som havde begaaet dette Mord. Han blev henrettet samme Nat og hans Lig kastet paa Gaden, og dette Exempel satte en saadan Skræk i de Andre, at de siden forholdt sig stille.

Foruden disse fremmede Tropper, bragte Kongen ogsaa Kjernen af Rigets Folk paa Benene. Hans Farbroder, Hertug Frederik af Slesvig-Holsten, sendte ham endel Folk til Undsætning. Der gik endog et saa stort Ry af dette Tog, at flere berømte Krigsmænd kom fra fremmede Lande for at tage Del og udmærke sig i denne Krig. Blandt dem var Ivar Lunge og en nederlansk Herremand, Jørgen Tecknagel, som begge forlangte en Ansættelse i Kongens Hær. Begge beraabte sig paa deres Meriter og den Ene vilde ikke give efter for den Anden. Kongen befalede da, at de skulde prøve Styrke i en Carousel, og den, der holdt sig bedst, skulde have den attraaede Plads. Ivar Lunge traf da Tecknagels Hjelm med saadan Kraft, at Landsen gik i Stykker og Landsespidsen blev siddende i Hjelmen. Nu blev hans Hest løbsk, rendte med Rytteren mod en Mur og stødte den afbrudte Landse længer ind i Hovedet, saa at Tecknagel faldt død til Jorden. Ivar Lunge levede selv ikke længe derefter; han druknede paa Isen, da han skulde reise fra Skaane til Kjøbenhavn.

Ogsaa tilsøes gjorde Kongen store Forberedelser; thi foruden hans egne Skibe og dem, Provindserne maatte stille, lod han ogsaa efter gammel Skik anholde endel fremmede Skibe. Herpaa udstedte han et Manifest, som indeholdt en Opsummering af Svenskernes Forseelser saavel mod ham som mod Erkebispen Gustav Trolle. Dette Dokument vilde i og for sig ikke have havt Noget at sige, naar det ikke havde været understøttet af en Hær, som stod færdig og bevæbnet for at vise, at det dennegang var Kongens ramme Alvor.

Den 5te Februar 1520 brød den kongelige Krigshær op fra Helsingborg og faldt under Otto Krumpen ind i Vestergothland i den haardeste Vinter, da alle Søer vare tilfrosne. Sten Sture, som ikke havde ligget stille, gik dem imøde. Han havde ladet Isen bryde ved Bogesund og ladet Braadene besætte, men i Spidsen for sine Folk blev han af en Kugle skudt gjennem Laaret, hvorover de Svenske bleve forskrækkede og toge Flugten. De Danske avancerede, skjøndt ikke uden megen Besvær, men efter noget Tab for Isskand-

serne, marscherede de lige mod Upland, hvor de paa alle Kirkedøre lode opslaa den pavelige Banbulle mod Sten Sture og hans Parti, men tilsagde alle dem Sikkerhed, som vilde gaa over til Kongen. Sten Sture var imidlertid bragt til Stregnæs, men da man vilde bringe ham til Stokholm, døde han paa Veien. Hans Død bragte Sverrig i stor Forvirring, da man intet Overhoved havde, og Raadet i saadan Hast ikke kunde blive enig om en ny Regents Valg.

Efter megen Disput og efter Fru Christines, Stures Enkes Formaning om at holde sammen, bleve de Svenske omsider enige om at møde de Danske ved Stregnæs, hvor mange Tusinde af Adel, Borgere og Bønder indfandt sig. Da de Danske fik Underretning herom, marscherede de mod Stregnæs, hvilket i den Grad forøgede de svenske Herrers Angst, at de besluttede at handle om Forlig. Dette kom ogsaa istand saaledes, at de Svenske fik 11 Dages Betænkningstid, og skulde tillige i denne Tid al Plyndring ophøre, skjøndt de øvrige Fiendtligheder dermed ikke standsede.

Nu blev Adelen forsamlet i Upsala, og Gustav Trolle, som var Sjælen i denne Forsamling, fik udvirket, at de Svenske antoge Kong Christian, hvorpaa hans Officierer forsikkrede, at deres Privilegier og Friheder skulde blive ubeskaarne, alt det Passerede være glemt og Kongen med aabent Brev bekræfte dette. Forsamlingen forkyndte de andre Stænder og Fru Christine denne Beslutning.

Fru Christine holdt imidlertid fast ved sin Modstand og gjorde alle Anstalter til Stokholms Forsvar. Man besluttede derfor at lade noget Mandskab rykke mod Byen for at prøve, hvorvidt hun vilde drive Modstanden. De Svenske, som ikke havde antaget Kongen, forsøgte imidlertid at overrumple de Danske. Det lykkedes dem ogsaa at seire i flere Skjærmydsler, men tilsidst bleve de overvundne, og der skal ved den Leilighed være faldet 10,000 Bønder.

Efterat Sagen var bragt saavidt, kom Kongen selv med en Krigsflaade for Stokholm. Der mødte de af hans Folk ham, som laa ved Upsala, saa at Stokholm derved kunde beleires paa alle Sider. Erkebisp Gustav, Bisp Mathias og flere Andre af Kongens Parti, indfandt sig strax der, og da fornyede Kongen edeligen igjen, hvad tilforn var lovet om Sverrigs Friheder og Privilegier. Kongen selv kaldte nogle Bønder til sig fra Upsala, og ved Biskop Mathias og Henning Gad lod han dem give samme Forsikkringer; og da de reiste hjem igjen, gav han enhver Bonde en halv Tønde Salt, hvilket gjorde mere Virkning end Biskop Mathias' Veltalenhed; thi man seer, at de forrige Konger ikke uden Nytte have betjent sig af Salts Uddeling, hvoraf man kan slutte, at Intet har været de uplandske Bønder mere behageligt, da det var Varer, som de meget trængte til. Men der var dog mange anselige Mænd tilbage, som vare paa Stures Parti og som ophidsede Bønderne imod Kongen. Den farligste blandt dem var Magnus Joensen, som huserede ilde ved Stregnæs og Vesteraas, hvorfor Kongen sendte Tropper derhen, som indtoge Versteraas Slot og førte Magnus Joenson fangen til Leiren for Stokholm. Uden Hensyn hertil forsvarede Fru Christine Staden med stor Udholdenhed. Staden var ogsaa velforsynet med Proviant, ja langt bedre end den kongelige Leir, hvor Et og Andet begyndte at fattes. Vinteren var ogsaa for Haanden, som truede med større Besværligheder. Kongen anvendte alle mulige Midler for at blive Herre over Staden, førend Vinteren kom. Da han saae de Beleirede, uanseet Trusler og Løfter, at fremture i deres Haardnakkenhed, blev han saa utaalmodig, at han forbandede dem, som havde raadet

ham til dette Tog. Endelig raadede nogle ham at betjene sig af de svenske Herrers Underhandling, som vare i Leiren, og som havde en stor Del af deres Venner i Staden. De Fornemste, som bleve brugte hertil, vare: Biskop Mathias, Henning Gad, Erik Rønning og Andre, som talte saa længe for Adelen i Stokholm, at den omsider lod sig overtale til at overgive Staden. Borgerne derimod vilde ikke vide af nogen Kapitulation at sige, tilmed da de ingen Mangel havde paa Proviant. Men da de Fornemme i Staden nu nærede fredelige Tanker, maatte Almuen omsider ogsaa bekvemme sig dertil.

Efterat der nogle Dage var blevet forhandlet om Stadens Overgivelse, lod Fru Christine med de Fornemste i Staden, nemlig Bengt Arendsen, Magnus Green, Mikkel Nielsen og Erik Kruse, samt Borgermester og Raad, den hele Armee tilkjendegive, at de vilde overgive Staden og Slottet paa de Vilkaar, at der urokkeligen skulde holdes Alt, hvad der var lovet til Upsala, hvilket Kongen ogsaa lovede, og desuden gav saa gode Ord, at han sagde, at han ikke alene vilde være deres Konge, men ogsaa deres Fader. Derpaa blev Kapitulationen forfattet med de Vilkaar, at det upsalske Foredrag skulde staa ved Magt, og hvad der var passeret skulde forglemmes, Fangerne skulde gives tilbage paa begge Sider, og Fru Christine skulde nyde sin Frihed og sit Gods ubeskaaret. Da Alting saaledes var ordnet, udgav Fru Christine og de svenske Befalingsmænd et Brev om Stadens og Slottets Overgivelse, og Forsikkring om deres Troskab.

Der blev nu strax gjort Anstalter til Kongens Indtog, hvilket skete i September Maaned saaledes: Borgerne gik først ud paa Suder-Malmen og overleverede Kongen Stadens Nøgle, hvorpaa Indtoget skete med 1000 Ryttere og 2000 Fodfolk. Han blev med stor Stads bragt først til Stadens Kirke, siden til Slottet og endelig til en fornem Herres Pallads, hvor han blev inviteret til Gjæst. Derpaa lod han bestemme Tiden til sin Kroning, og indbød Stænderne til at møde i Stokholm den 4de Oktober. Da Finland endnu ikke havde underkastet sig ham, sendte han Hemming Gad derhen med nogle Tropper for at indtage Wiborg, Åbo og Raseborg. Endel af Soldaterne takkede han af, de Andre forlagde han rundt om i Landet. Herefter seilede han tilbage til Danmark, med det Løfte at komme igjen til den bestemte Tid for Kroningen.

Kongen kom atter til Stokholm den 30te Oktober og blev hyldet til Sverrigs Konge, og Søndagen derefter blev han kronet i Stokholms Kirke. Otto Krumpen bar Kronen, Admiral Søren Norbye Spiret, Henrik Gjøe Æblet og Jørgen Pogvisk Sværdet. Kongen konfirmerede da paany Alt, som tilforn var lovet, og gik derpaa til Alteret, hvor han modtog Sakramentet. Da Ceremonierne vare til Ende, satte han sig paa en Trone for Alteret, og slog til Riddere Otto Krumpen, Claus Bilde, Niels Lykke, Søren Norbye og nogle andre danske Herrer, hvilket ikke kunde Andet end opvække Eftertanke hos de Svenske. Men Kongen brød sig kun meget lidt derom; tvertimod, forat de skulde vide, at dette ikke skete af en Hændelse, men af Forsæt, lod han udraabe, at han dennegang ikke vilde bevise nogen svensk Herre denne Ære, efterdi han havde vundet Sverrig med Sværd. Dette var et Bevis for de Svenske, hvad de i Fremtiden kunde vente sig, saa at derfor denne Kroningsfest af dem blev bivaanet med bedrøvede Hjerter; dog turde Ingen lade sig mærke med nogen Missfornøielse, men de anstillede sig alle meget fornøiede, og søgte ved Smiger og Underdanighed at vinde den kongelige Naade.

(Holb. Danmhst. II.) Af dette, som hidindtil var skeet, kunde man nogenledes slutte, at Kongen intet gott havde isinde med de Svenske; men man kunde ikke sige hvad Udfald Tingen vilde have, og hvor vitt hans Forsætt vilde gaae, allermindst kunde man bilde sig ind, at det vilde gaae ud til en almindelig massacre, helst, eftersom det samme var imod alle sunde Regjerings Regler, og man havde mærket, at Kongen, endskjønt han af Naturen var streng, og lett kunde overiles, havde han dog gemenligen sin interesse og Sikkerhed for Øyne, saa at udi de fleeste Gierninger, endogsaa dem som meest dadles, var en slags Forsigtighed, og Skin af moderation, saa at han ogsaa var en stor Mester i at simulere, og med en leende mine at skiule sin Forbittrelse, naar hans interesse der under verserede. Ingen, siger jeg, kunde derfor vente, at han skulde gribe til en Resolution, som vilde befodre hans egen Fordervelse og Undergang. Præludierne dertil skeede udi et stort Giestebud, som blev holdet strax efter Kroningen, da Kongen havde bestilt Erke-Bisp Gustav at lade sig indstille med Klagemaal over sine Modstandere, og at søge Hevn over den Uret, som ham var vederfaret. Erke-Bispen lod sig og indfinde, og begyndte at besværge sig over den Vold, som forrige Aar var ham tilføjet af Sten Sture, der havde satt ham fra hans Værdighed, og nedbrudt hans Slott Stecka, begierede derfor Satisfaction for den tort og Skade, som ham var skeed, og at Slottet igien maatte opbygges. Denne moderate i rette sættelse giver tilkiende, at, endskiønt Erke-Bispen var bleven antagen til en af Hoved-Personerne udi denne Tragœedie, saa dog at han ikke maa have været Medvider udi Kongens Forsætt, som sigtede til langt andet ved dette Klagemaal, end at skaffe Erke-Bispen hans Skades simple Erstattelse: hvorfor han ogsaa blev saa lidet fornøjed med Gustavi Conduite her udi, at han siden begegnede ham med haarde Ord.

Efter at denne Begyndelse var giort, lod Kongen oplæse Bands-Brevet, og den Sententz, som den Pavelige Legat havde ladet falde over Steen Sture og hans Anhængere. Dette jog Skræk ind udi de fleeste Svenske Herrer; besynderligen allarmeredes der over Steen Stures Enke-Frue, Christine Gyldenstierne. Hun indstillede sig derfore strax for Kongen, og producerede til hendes afdøde Herres Befrielse et Brev, som var underskrevet af Rigets Raad, angaaende Slottets Nedbrydelse og Erke-Bispens Afsættelse. Men dette var just det som Kongen leedte efter, nemlig at faae et authentique Beviis udi Hænderne imod de Svenske Herrer, saasom det var ham ikke om at giøre, at hævne sig over en død Mand, men at aarelade den Svenske Adel, og der ved at legge Grundvold til den u-omskrænkede Myndighed, som han gik frugtsommelig med. Han glædede sig der udover ved at have faaet det Instrument udi Hænder; thi, endskiønt han havde udi Sinde at bedrive en ond Gierning, saa saae han dog gierne, at det kunde skee under et Skin af Retten, og med sædvanlige Formaliteter. Dagen derefter lod han forsamle sit Raad, som for at høre deris Betænkning udi denne Sag, og at interloquere inden lukte Dørre, om det, som var bedrevet mod Erke-Bispen, var en Bands-Gierning eller ej. De Nærværende, som vidste Kongens Villie, men ikke kunde bilde sig ind, at Dommen skulde blive saa haard, erklærede da alle, at det var en Bands-Gierning, og maatte de give saadant Interlocutorium beskrevet, paa det han siden kunde betiene sig der af, for at besmykke sin Gierning. Det samme findes iblandt Canceller Hvitfelds Samling, og formedelst dets Vidtløftighed her ikke kand anføres.

Efter dette Conclusum var giort af den Svenske Geistlighed med Steen Sture

og hans Anhang, at de vare Bandsmænd, og hafde fortient at straffes som Kiettere, meente Kongen sig at være authorisered til at hugge saa mange Hoveder af som han vilde og lystede. Men der er tvende Ting der ved at mærke, 1) at denne Sluttning eller Dom ingen Lifs-Straf dicterede. 2) at Erke-Bisp Gustav var baade Actor og Dommer. Den Pavelige Bulla meldede ogsaa ikkun om 100,000 Ducaters Straf, og det Biskoppelige Slots Opbyggelse igien. Dette u-anseet lod Kongen dog strax gribe og fængsle alle de Bispe, som havde underskrevet den Dom, som i Steen Stures Tid var feldet mod Erkebispen, og blev ingen forskaaned, undtagen Biskop Hans Brask af Lindkioping, hvilken havde practisered en liden Seddel under sit Seil, hvor paa han havde tegnet disse Ord: at han var tvungen til at underskrive Erke-Bispens Degradation; thi, da man efter hans Begiering rev Seilet fra, fandt man samme Ord. Bisp Vincentius af Skara der imod, Bisp Matthias af Stregnes, samt adskillige af Adel, med deres Tienere, item en Hob Borgere af Stokholm bleve forvarede udi adskillige Fengsler. Kongen forordnede dem der paa til Anklagere Erke-Bisp Gustav, Bisp Brask af Lindkioping og Otto af Vesteraas, hvilke han indsperrede udi et Kammer paa Slottet, saa at de maatte være Anklagere og tillige med agere Dommere. Udi saadan Tilstand turde de ikke andet end dømme de Fangne som Kiettere fra Livet. Derpaa blev Skarpretteren dem tilskikket for at forkynde dem Døds Dom, og blev dem end ikke tilladt at communicere førend de ginge til Retterstedet. Der paa bleve Portene tillukte, saa at ingen kunde komme hverken ind eller ud af Staden.

Den 8tende Dag efter Alle Helgens Dag lod Kongen ved Trompeter udblæse, at ingen maatte gaa ud af sit Huus; og bleve da ved Middags Tider de Fangne bragte til det store Torv, hvor der blev giort en Kreds omkring dem. En Dansk Raads-Herre, ved Navn Niels Lykke, traadde da frem, og bad de omkringstaaende, at de ikke skulde forfærdes over den Execution, som skeede, foregivende, at Kongen var bleven dreven der til ved Erke-Bispens indstændige Ansøgning, hvilken trende gange paa Knæe havde bedet, at den Uræt, som ham var vederfaren, maatte blive hevnet. Han lod ogsaa tilkiende give (saasom man frygtede, at denne Beskyldning ikke vilde synes tilstrækkelig) at de Fangne havde lagt Krud under Slottet for at ombringe Kongen med hans heele Hof. Derpaa raabte Biskop Vincentius overlydt, at det var en opdigted Calumnie, talede ogsaa haardt imod Kongen, og formanede de Svenske til at hevne deres Død. Ligeledes raabte ogsaa Anders Rud, Raadmand i Stokholm, og Anders Carlsen, og krævede Himmelen til Hevn. Biskop Matthias af Stregnes blev der paa halshuggen uden for Raadhuuset, og hans Hoved blev lagt imellem hans Been, og er det særdeles forunderligt, at Kongen handlede saaledes med denne Mand, efterdi han havde været en af de allerivrigste i at promovere Kongens Interesse i Sverrig, saa der maa endeligen have været nogen Aarsag siden forefalden, som har opirret Kongen til Vrede imod ham, skiønt Historien taler intet derom.

Efter at Biskop Matthias saaledes var rettet, skeede Execution paa Bisp Vincentius, hvilken iligemaade blev halshuggen, siden gik det løs paa de andre, og bleve der paa eengang henrettede 94 Personer af Bispe, Adels Mænd, og Borgere. Deres Tienere lod man derimod hænge, og endeel af dem med Støvler og Sporer. De døde Kropper bleve liggende paa Torved fra Torsdagen iil Løverdagen, og var det et forfærdeligt Syn at see Blodet flyde igiennem Stadens Rendesteene. Det meste, som Kongen lægges til Last, er,

at han lod dem omkomme uden at dem blev tilladt Præst, der kunde trøste og bereede dem til Døden; thi een stoor Deel bleve tagne af deres Huuse, da de vare midt udi deres Arbejde, og førdte til Rettersteden, blant andre en Chirurgus ved Navn Lambert, som, i det han stoed og klippede een, blev bragt til Torved og der halshuggen: Ja en Borger ved Navn Lars Hansen, der af Medynk faldt udi Graad over Lamberts Medfart, blev alleene for den Aarsag førdt ind udi Kredsen, og blev ligeledes halshuggen. Den afdøde Steen Stures Legeme, tillige med hans Søns, et Barn af et halvt Aar, blev opgravet af Jorden og brændt. Hans efterladte Enke Frue Chirstine lod Kongen bringe til sig, og gav hende Vallet, enten hun vilde opbrændes, druknes, eller levende begraves. Dog blev hun efter nogles Forbøn, benaadet paa Livet, men maatte overgive sit Gods, og gaae i evigt Fængsel. Hendes Moder Sigrid blev truet med at kastes i en Sæk, og druknes, men hun reddede ogsaa Livet med sine Midlers Overgivelse, og blev tillige med adskillige andre henrettede Herrers Fruer kasted i Fængsel. At Kongens Forsætt var saaledes at handle med disse tvende Damer, fortælle de Svenske Historier, Hvitfeld derimod siger alleene, at de bleve førdte fangne til Calundborg, hvor de kort efter døde. De døde Kroppe bleve deelte udi 3 Hobe, de Geistlige udi den eene, Adelen udi den anden, og Borgerne i den tredie, og, som de bleve saaledes længe liggende, og derved foraarsagedes Stank udi Staden, gik Bisp Beldenack til Kongen, og gav saadant tilkiende, begierende, at de maatte brendes, helst efterdi de vare dømte som Bandsmænd og Kiættere. De bleve derfore bragte til Sudermalmen, og der forbrændte.

De fornemmeste Kongens Raadgivere og Executoros her udi vare Mag. Dietrik Slagheck: Item Jens Madsen, Claus Holst og andre: Amiralen Søren Norbye derimod, endskiønt ingen var Kongen meer tilgedan end han, berømmes dog der af, at han beskyttede hemmeligen mange af de Betrengte, hvoraf man seer, at denne store Mand har haft Mishag udi dette Blodbad. Efter at denne forfærdelige Execution var skeet udi Stokholm, skikkede Kongen Bud til Finland med Ordre der at øve samme Haardhed. Der bleve da henrettede Herr Aage Jürgensen, Tonne Eriksen, Niels Eskildsen og siden Hemming Gadd med mange andre. Alle forundrede sig over Hemming Gadds Fald, efterdi han tillige med Bisp Matthias af Stregnes havde besynderligen vigileret for Kongens Beste. Men det er troligt, at Kongen herudi har affecteret en slags Upartiskhed, at det skulde synes, ligesom denne store Execution skeede allene for at efterleve den Pavelige Bulla, og at de Svenske bleve straffede ikke som Kongens, men som Kirkens Fiender og Kiættere, hvilket dog ingen vilde troe, helst saasom nogle af de henrettede Bispe havde nyeligen tilforn satt ham Kronen paa Hovedet."

Billeder af Naturens Liv.

5. Venskab imellem Dyr af forskjellig Slags.

Naturhistorien frembyder mangfoldige Exempler paa, at Dyr, der høre til samme Art, forene sig til et selskabeligt Liv eller til fælles Arbeider; sieldnere er det imidlertid Tilfældet, at Dyr af forskjellig Art slutte et Venskabsforhold med hinanden. Hvor saadanne Kjendsgjerninger viste sig, forekom disse de første Jagttagelser saa vidunderlige, at de med mange og store Overdrivelser bleve udbredte videre.

Allerede Herodot (omtr. 444 Aar f. Chr. F.) fortæller om det mærkværdige Venskab mellem Krokodillen og en lille Fugl, som han kalder Trochilus. „Naar Krokodillen kommer op paa Land og ligger der med aabent Svælg, smutte mange Igler ind i dens Gab og suge Blodet ud deraf. Men samtidig dermed flyver ogsaa hin lille Fugl ind og piller Iglerne af. Da Krokodillen befinder sig vel ved denne Tjeneste, tilføier den den ikke noget Ondt."

I sin paa Opdigtelser temmelig rige Naturhistorie udsmykker Plinius denne Fortælling videre, idet han tilføier, at samme Fugl advarer den sovende Krokodille for Ichneumonnen og vækker den ved sin Stemme eller ved at hakke den paa Snuden. Ichneumon skulde nemlig gjennem Svælget krybe ind i det Indre af Legemet og æde Indvoldene op. I den nyere Tid har Geoffroy St. Hilaire stadfæstet Herodots Beretning. Han saae en lille Fugl, rimeligvis den ægyptiske Regnpiber, uophørligt flagre frem og tilbage, og ivrigt gjennemsøge en sovende Krokodilles Gab. Naar nemlig en Krokodille kommer op paa Land, bliver den anfalden af talløse Sværme af Myg, der flyve ind i Munden paa den og suge Blodet ud deraf. Da Dyret ikke kan bevæge Tungen, er det ikke istand til at holde dem borte, og finder sig derfor gjerne i den Tjeneste, Regnpiberen gjør den.

Et Venskab, der er ligesaa mærkværdigt og ligeledes grundet paa gjensidige Tjenester, bestaaer imellem Haien og den Fisk, der i Almindelighed kaldes Lodsen eller Landsmanden. Medens alle mindre Dyr i Havet hurtigst muligt flygte for den graadige Hai, opholde Lodserne sig derimod uden Frygt i Nærheden af den. De lede den til dens Bytte, medens de paa deres Side leve af Affaldet fra dens Føde eller søge Beskyttelse hos den mod deres Fiender. Kastes fra et Skib Lokkemad ud til Haien, komme Lodserne strax derhen og vende hurtigt tilbage til deres Skytsherre, hvorpaa denne af sin lille Tjener lader sig føre hen til det Udkastede.

Det samme Forhold finder Sted mellem Horn- eller Kjæmperokken og en lille Fisk, som de Søfarende kalde Djævelens Lods. Denne er hines uadskillelige Ledsager, indtager stedse sin Plads mellem Rokkens Horn, ɔ: mellem Brystfinnerne, hvilke som to Horn rage frem paa Hovedet, som om den holdt Vagt, fører den hen til de Fiske, der udgjøre dens Næring, og skal ved at knibe den give den tilkjende, naar de nærme sig.

Endog blandt de benløse Dyr findes Exempler paa uadskilleligt Samliv, selv imellem saadanne, der høre til ganske forskjellige Klasser. I Tider, hvor man endnu ikke var vant til at betragte Naturen med Opmærksomhed, gave saadanne paafaldende Kjendsgjerninger Anledning til de vidunderligste Fabler. Det mest bekjendte Exempel herpaa er den saakaldte Muslingevogter. I forskjellige Muslinger lever ofte en lille korthalet Krebs, saa stor som en Ært, bedækket med en meget blød Skal. Denne Jagttagelse har allerede Aristoteles gjort; men medens han ligefrem meddeler den som en Kjendsgjerning, udsmykkede senere Forfattere den videre med fabelagtige Tilsætninger. Saaledes fortæller Cicero, at Muslingen ligesom gjør fælles Sag med en lille Krebs om at fange sin Næring. Naar nemlig smaa Fiske svømme ind i den gabende Musling, bliver denne ved et Bid af Krebsen erindret om, at den skal lukke sine Skaller til. Ogsaa Plinius og Ælian fortælle denne Fabel, og de nyere, selv Linné, have udsmykket den endnu mere. Den Sidste fortæller: „Den ottefoddede Blæksprutte er Muslingens værste Fiende, angriber den som en rovbegjærlig Løve og æder den op, saasnart den aabner sine Skaller. Muslingevogteren er en lille, men meget skarpsynet Krebs ligesom Eremit-

krebsen; denne optages i Muslingens lukkede Bolig, og Muslingen slipper den igjen ud, for at den kan søge Næring. Men saasnart hin Fiende nærmer sig, iler den lille Krebs hurtigt og ængstelig tilbage til Værten, der nu, underrettet om Faren, lukker sit Hus til og saaledes holder Fienden ude." Andre paastaa endogsaa, at Krebsen, naar Faren nærmer sig, udstøder et svagt Skrig for at advare Muslingen. Nu vide vi, at hverken Muslingen eller Krebsen æde Fisk, men at den første nærer sig af det, den faaer ind med Vandet, den sidste af den Slim, som Muslingen afsondrer. Desuden opsøger Krebsen kun Skaldyrene for derved at beskytte sit bløde Pantser mod Beskadigelser. Ogsaa uden iøinefaldende Overdrivelser er det vidunderligt nok, at helt forskjellige Dyr leve saaledes sammen.

Ligesaa paafaldende er Venskabet mellem Myrerne og den brune Kølledrager. Denne lille Bille lever kun i Selskab med forskjellige Myrearter, og finder hos dem, ogsaa i Larve- og Puppetilstand, ikke alene Beskyttelse og Bolig, men tillige Pleie og Næring. Af og til bære Arbeiderne deres lille Pleiebarn ud i Solskinnet; forstyrres en Myretue eller truer en eller anden Fare, gribe de den med deres Tænger og bringe den i Sikkerhed med samme Omhyggelighed som deres egne Æg og Pupper; i de hidsige Kampe, der ofte forefalde mellem forskjellige Slags Myrer, tilføies der i Forvirringen aldrig den hjælpeløse Bille noget Ondt, og den bliver endogsaa skaanet af den seirende Fiende. Den lille Gjæst faaer ogsaa sin Næring af sine Beskytteres Mund. I de gule Haarbundter, den har bag Vingedækkerne, afsondrer den sandsynligvis en sød Vædske, der er en Lækkerbidsken for Myrerne; thi disse slikke ofte dens Ryg med synligt Velbehag.

Marschalinde Brune.

1. Guillaume Brune.

En selv i Frankrig nu meget sjelden Bog, som forresten ikke udmærker sig saa overdrevent meget, er: „Voyage pittoresque et sentimental dans plusieurs des provinces Occidentales de la France," som udkom i Aaret 1788 i Paris. Forfatteren til dette Skrift var Guillaume Brune, en meget smuk ung Mand, som med en skarp Forstand forenede en dyb Følelse, Sønnen af en berømt Advokat i Brives. Han havde tidlig mistet sin Fader, blev opdragen af sin fromme Moder og søgte først at finde sin Lykke i Literaturen. Men hans Forhaabninger skuffede ham, og da han, ved Udgivelsen af sit første Skrift, havde forbrugt sin ringe Formue, vidste han paa en anden Maade at forskaffe sig sit Livs Underhold. Han traadte som Sætter ind i et Bogtrykkeri, ligesom Franklin havde gjort før ham, og Béranger samt Balzac gjorde efter ham. Saaledes satte han flittig i hele to Aar Andres Skrifter, indtil endelig Lysten til selv at skrive igjen fik Overhaand hos ham. Han samlede alle sine Penge sammen, kjøbte sig et lille Bogtrykkeri og begyndte at udgive: „Journal de la cour et de la ville," et lille Blad i Octav, som udkom hver Dag og med Aand og Iver forsvarede Aristokratiets Sag. Det vandt meget Bifald og bragte sin Eier stor Fordel. Ikke heller da han var bleven rig, forandrede Brune sin regelmæssige Levemaade; han arbeidede stedse hele Dagen blandt sine Sættere og Trykkere, og hans eneste Adspredelse bestod deri, at han henimod Aften spadserede langs med Seinen for tillige at overtænke ny Artikler for Journalen.

En Aften gik han som sædvanligt ved Floden, og da hørte han under en af St. Michelbroens Buer en Stemme,

som sang med en ualmindelig Friskhed. Han blev staaende; thi denne Stemmes Renhed og Fylde var ganske usædvanlig; ligesom ogsaa dens Omfang overordentlig, tilmed var Sangen, som Pigen sang saa udtryksfuldt, af Guillaume Brune. Han bukkede sig ud over Brorækværket, og ved Maanens Skin, som lige syntes at træde frem bag ved en Sky, bemærkede han en Pige med bare Arme, som vadskede Linned i Floden. Han blev staaende, indtil den slanke Vadskerpige havde endt sit Arbeide og veltilfreds tog Kurven med det fugtige Linned og gik hen til en fattig, mørk Gade, som laa i Nærheden.

Den næste Dag spadserede Guillaume hele to Timer paa Broen, for om muligt at træffe Sangersken, men hun kom ikke. Han vendte forstemt tilbage. Der forløb fire Dage, og hver Aften indfandt han sig paa Broen uden at være lykkeligere. Endelig, da han netop mismodig vilde vende tilbage, hørte han pludselig den yndige Stemme; hun sang igjen den samme Sang, og Guillaume saae Pigen komme med Kurven paa Hovedet, Armene støttede paa Hofterne, og med den gratiøse Holdning, som Sydens Kvinder forstaa at paatage sig. Ved Bredden lagde hun sin Byrde ned og gik rask og behændig til Arbeidet. Dennegang kunde Guillaume ret bemærke den Ubekjendtes blonde Haars Skjønhed, hendes Træks Finhed, det skjelmske Udtryk, som laa om den lille Mund, det store blaa Øies Tillokkelse, den slanke Væxt og hendes Hænders sirlige Form, hvilket Alt vilde have gjort den skjønneste antike Statue Ære. Han kunde endog see hendes Kinders lette Rødme; thi han havde skjult sig meget nær ved hende.

I hele tre Maaneder søgte Guillaume denne uskyldige og, som han troede, farløse Fornøielse. Men da kom Vinteren, som holdt Pigen fjernet fra Floden. Guillaume henfaldt i den frygteligste Kjedsomhed, og skjøndt han lo over disse Børnestreger, som han kaldte det, saa bemærkede hans Venner dog, at han hentæredes Dag for Dag og blev blegere. Paa alle Spørgsmaal angaaende hans Sørgmodighed svarede han undvigende.

En Søndagmorgen spadserede Guillaume i den Del af Byen, hvor, efter hans Formodning, Pigen fra Floden maatte bo, og han saae hende virkelig i sin Søndagspynt gaa tæt forbi ham. Hvor stærkt hans Hjerte bankede, vil Læseren selv kunne tænke sig, og jeg behøver kun at fortælle, at han fulgte efter hende i nogen Frastand. Pigen begav sig til Kirken, knælede ned i et Sidekapel og hørte Messen med stor Andagt. Da hun forlod Kirken, fulgte Guillaume atter efter hende. Hun bemærkede da, at der gik Nogen efter hende; thi en stærk Rødme udgjød sig over hendes Ansigt, og hun løb saa hurtigt som muligt. Saaledes kom hun snart til et Hus af et fattigt Udseende, og traadte ind i dettes mørke Forstue.

Guillaume vendte denne Gang mindre sørgmodig tilbage end sædvanlig, da han dog nu idetmindste vidste, hvor hans Ubekjendte boede, og da han endnu engang saae sig om efter Huset, bemærkede han, hvorledes Gardinerne i et Vindue i fjerde Etage forsigtig bleve skudte tilside, og et Par Øine tittede ned paa Gaden. Paa hans Hjertes hurtige Slag gjenkjendte han hende, som i saa lang Tid havde beskjæftiget hans Tanker.

Faa Dage efter erfarede den unge Pige, at et lille Værelse i fjerde Etage, ligeoverfor hendes, var blevet udleiet til en Bogtrykker. Denne gik meget tidlig ud, kom sildig om Natten hjem og syntes at være en meget flittig og ordentlig Mand. En Søndagmorgen mødte den unge Pige, da hun traadte ud af sit Værelse, den unge Mand, hendes ny Nabo, som meget artig og venlig hilste hende. Hun rødmede over hele Ansigtet, da hun i ham gjenkjendte

den unge Mand, som engang var gaaet efter hende fra Kirken.

Efter denne Opdagelse foresatte hun sig aldrig mere at forlade sin lille Stue, forend hun havde seet gjennem Nøglehullet og overbevist sig om, at Naboen ikke var der. Trods denne Forsigtighed, og hvor let og larmløst hun end dreiede Nøglen om i Laasen, traadte hun dog neppe ud af Døren, førend Naboen ogsaa sædvanlig viste sig. Hun kunde derfor ikke undgaa hans Hilsener, og hun maatte naturligvis ogsaa besvare dem.

En Morgen, da Guillaume forlod sin Stue og vilde gaa ned ad Trappen, gled han ud paa et Trin, der var bleven slibrigt paa Grund af Fugtigheden; han faldt og det saa uheldigt, at man maatte løfte ham op, uden Besindelse og med et stort Saar i Hovedet. Man bragte ham igjen tilbage til sin Stue, lod en Saarlæge hente og raadslog, om det ikke var hensigtsmæssigere at bringe ham til et Hospital, da det fattige Husgeraad i Stuen syntes at antyde, at den Forulykkede befandt sig i temmelig sørgelige Omstændighed. Men selv de Fattige frygte for Ordet: Hospital. Den unge Pige, Guillaumes Naboerske, erklærede derfor uden Toven, at hun gjerne vilde bestride de Omkostninger, som hendes Naboes Sygdom kunde foranledige. Det ædle Exempel fandt snart Efterlignere, og de fattige Folk, som boede i Huset, tilbøde sig samtlige at overtage en Del af Omkostningerne.

Efter omtrent en Uges Forløb erholdt Guillaume, som med Bekymring blev eftersøgt af sine Venner, sin Bevidsthed tilbage, og Feberen, hvis Offer han saalænge havde været, forlod ham lidt efter lidt. Han troede at drømme, da han saae den smukke Naboerske sidde ved hans Seng, læggende Fingeren paa Munden for at forbyde ham at tale, og holdende ham en Drik til Læberne, medens hun blidt støttede hans Hoved med sin Haand. Snart erfarede og gjættede han Alt, og hans fugtige Blik rettede sig med inderlig Taknemmelighed imod Himlen. Helbredelsens Dage vare Salligheds Dage for Guillaume; thi han saae jo hele Dagen sin Velgjørerinde, hvem han vist maatte takke for Livet; han hørte hendes yndige Stemme og blev pleiet af hende saa kjærligt som af en Søster. Men mere end een Gang sukkede han ogsaa ved den Tanke, at hans Helbredelse snart vilde skride frem og hans Lykke forsvinde. Og virkelig, jo mindre han behøvede Angeliques Pleje, saaledes hed Pigen, desto sjeldnere kom hun til ham, og desto mere traadte hun tilbage til sin forrige Undseelse og Tilbageholdendeb.

Endelig kunde den Forulykkede helt undvære sin Opvarterskes Pleie. Angelique forkyndte dette vel glad; men dog troede Guillaume ogsaa at kunne bemærke en anden Følelse gjennem denne Glæde.

„Lev vel," sagde hun til ham, idet hun beredte sig til at gaa bort.

„Lev vel, Angelique. Men skulle vi igjen blive fremmede for hinanden? Er det muligt?"

„Det var saaledes før Deres Sygdom, og Alt maa igjen blive som dengang."

„Skal jeg glemme den Tak, som jeg er Dem skyldig? Skal jeg glemme, at jeg skylder Dem min Sundhed og mit Liv? Det ønsker De vist ikke; det kan De aldrig forlange."

Hun sukkede.

I den Taks Navn, som De troer at være mig skyldig," sagde hun, „beder jeg Dem, forlad dette Hus, forglem mig og lad mig forglemme Dem, eller vi ville kun tænke paa hinanden, som man tænker paa en smuk Drøm."

„Ak, Angelique," svarede Guillaume blidt, „har min Kjærlighed saa lidet

Værd for Deres Øine, at De ikke engang vil tillade mig at tilstaa Dem den."

„Tal ikke saaledes, tal ikke saaledes!" raabte Pigen, „lad De mig beholde min Ro og min Ære."

„Nei, jeg vil ikke skilles fra Dem. Jeg elsker Dem, Angelique, og De vil ikke vægre Dem ved at blive dens Kone, hvis Liv De har reddet. Jeg er vel ikke rig, jeg er kun en Arbeider," tilføiede han, „men jeg vil blive Dem værdig, Angelique; sig ikke nei.!"

Hun drog en lille Guldring af sin Finger og stak den paa Guillaumes.

Den næste Dag erfarede hele Huset, at Guillaume Brune vilde ægte den smukke Anglique, og at Alle, som havde staaet ham bi under hans Sygdom, skulde indbydes til Bryllupet. Forresten laa der i hans Opførsel noget Hemmelighedsfuldt og Tilbageholdende, som foruroligede hans Brud meget. Endelig kom Vielsesdagen; Guillaume førte sin smukke Brud til Mairen, og da han i et Værtshus havde givet den belovede Bryllupsmaus, begav han sig med sin unge Kone til sit lille Hjem. Hver Morgen gik han tidlig ud til sit Bogtrykkeri, som han sagde, og han kom bestandig meget silde hjem til sin Kone. Angelique føiede sig i denne hendes Mands Fraværelse, da den i hendes Stand er sædvanlig, og hun arbeidede flittig. Denne stille Lykke varede hele to Aar.

En Dag knælede endelig Guillaume i komisk Alvor ned for sin Kone og bad hende om Tilgivelse.

„Hvad skal jeg tilgive Dig?" spurgte hun leende, idet hun kyssede ham. „Du gjør mig virkelig meget bange."

„Tag min Arm," svarede han, „og følg med mig."

Hun gik, medens hendes Nysgjerrighed i høi Grad var bleven vakt ved hans spøgende Mine og steg ind i en Fiacre, som Guillaume havde hentet; Vognen bragte dem til den saakaldte Kongeplads og holdt foran et stort Hus af et pragtfuldt Udseende.

Guillaume bød sin Kone Armen og steg op med hende til anden Etage, førte hende ind i et stort Værelse, hvor der vare en Del Personer forsamlede, og sagde da med en høitidelig Stemme:

„Mine Herrer, jeg har den Ære at forestille Dem min Kone."

„Deres Koner," udbrød alle de Nærværende enstemmig med Forbavselse.

„Ja, det er min Kone. I to Aar har hun været min Kone. Hun har ved sine Opoffrelser reddet mit Liv og troede, da hun rakte mig sin Haand, at ægte en almindelig Arbeidsmand. Havde jeg kunnet fortsætte denne Rolle, havde jeg gjort det med Glæde. Men Aaret 1792 er ikke gunstigt for Idyller, og jeg seer mig maaskee nødt til at forlade Paris med General Henslentier, som har udnævnt mig som Kapitain til hans Adjutant. Men før jeg bortreiser, ønskede jeg, at min Kone skulde sikkre sig det hende tilkommende Navn og den Stilling, som hun deler med mig. Mine Herrer, med Stolthed udtaler jeg det for Dem, at jeg føler mig lykkelig over at have fundet en Kone med et saa ædelt Hjerte og en saa høi Forstand. Kjære Angelique," udbrød han, idet han rørt afbrød sig selv, „kys her for sidste Gang Bogtrykkeren Guillaume. — Mine Herrer, Madame Brune vil fra nu af gjøre Honneurs i mit Hus."

---

2. Angelique.

I Begyndelsen af Oktober 1807, viste en af Rigets Marschaller sig i Tuillerierne for at bede Keiseren om en Audients. Kammerherren havde neppe meldt denne Marschal, førend Keiseren gav Befaling til at lade ham træde ind i hans Kabinet. Han stod op for at modtage ham, rakte ham venskabeligt Haanden og sagde:

„Marschal Brune, jeg er tilfreds med Dem."

Brune bøiede sig dybt bevæget, uden at kunne tale et Ord, saa stor var hans Glæde og Rørelse.

„De har tjent mig tro," vedblev Napoleon, „jeg vil og maa belønne Dem derfor.

„Sire, jeg har netop lige nu modtaget den mest glimrende Løn — Deres Bifald. Hvad kunde jeg nu ønske mig mere, end at dette aldrig maa mangle mig. For at erholde dette hengiver jeg til enhver Tid mit Liv og Blod."

„De vilde altsaa blindt adlyde mig, Marschal, hvilke Befalinger jeg end vilde give Dem?"

„Deres Majestæt veed, at jeg aldrig først tænkte og derpaa adlød; er jeg ikke overbevist om, at De kun kan give mig Befalinger, der ere Dem og mig værdige?"

„Nuvel, Marschall, jeg vil affordre Dem et nyt Bevis paa Deres Lydighed."

„Sire, jeg vil svare Dem, som man engang svarede en Dronning: Er det muligt, saa er det saa godt som skeet; er det umuligt, saa vil det skee."

„Hør da paa mig, kjære Brune! Vi ere Alle fra lavere Stand stegne op til vore høie Stillinger, vi ere vore Bedrifters Sønner, og jo høiere vi stege, desto større ere vi blevne. Desværre var det ikke ogsaa saaledes med dem, som omgive os. Berømmelser fordre ofte smertelige Offre. Man maa, naar Nøden fordrer det, selv kunne opgive sine kjæreste Tilbøieligheder. Jeg vil give et Exempel, og alle de, som nære en virkelig Tilbøielighed for mig, maa efterligne mig."

„Jeg har ikke den Ære at forstaa Deres Majestæt."

Keiseren tilvinkede Marschallen at træde nærmerre, bøiede sig ned til hans Øre og sagde sagte til ham:

„De skal først erfare mine Tanker, Marschal... Snart skal jeg skilles fra Josephine."

Brune veg bestyrtet tilbage, saasnart han erholdt denne fortrolige Meddelelse, som om han havde seet en Slange foran sig.

Napoleon vedblev uden, som det syntes, at bemærke sin Tilhørers Uro.

„Josephine kan ikke gjøre mig til Fader, og derfor maa jeg befæste min Magt ved et høit Forbund. Keiseren af Østerrigs Datter vil blive min Gemalinde."

„Jeg vilde aldrig, Deres Majestæt, tillade mig at give Dem et Raad, hvis De ikke havde opfordret mig til at meddele mine Anskuelser; imidlertid.."

„De har Ret," afbrød Napoleon ham, „jeg fordrer intet Raad, men Lydighed imod mine Befalinger. Jeg ønsker, at De følger mit Exempel, Marschal! En Forbindelse med min egen Familie skal belønne Dem for Deres Tjenester. Deres nuværende Ægteskab vil være let at løse; thi De har ægtet en Vadskerpige, og jeg veed, at nogle lovlige Formaliteter, som ikke nøie ere blevne iagttagne, lettelig tillade, at denne Forbindelse løses."

„Sire," svarede Marschallen, „jeg har ægtet en Kvinde, jeg elsker og agter. Naar jeg vidste, at min Forbindelse med hende paa nogen Maade var illegal, saa vilde jeg skynde mig at faa denne Formfeil rettet."

„Ah!" faldt Keiseren ind, idet han reiste sig, „saaledes agter De min Villie og en Forbindelse med min egen Familie!"

„Sire! mit Liv tilhører Dem, men ikke min Ære. Jeg vil hengive mit Blod for Dem, men aldrig handle imod min Pligt."

„Og hvem siger, at De skal handle imod Deres Pligt og Ære? Handler jeg imod Pligt og Ære, idet jeg gjør det, jeg foreslaaer Dem?"

„Nei, Sire, men De vil forstøde en Dem ganske hengiven Gemalinde, forat ægte en..." Han fuldendte ikke.

„Sig intet Mere!"

„for at formæle Dem med en Datter af Deres Fiende."

Napoleon gjorde en vred Bevægelse; Marschallen bukkede og beredte sig til at bortfjerne sig. Et Vink kaldte ham tilbage.

„De er meget rask og bestemt, naar det gjælder om at være mig ulydig og dadle mig. De vilde have gjort vel, naar de havde handlet ligeledes, da Kongen af Sverrigs fornærmende Udtryk skulde tilbagevises. En saadan Handlemaade vilde ogsaa have været paa rette Plads ved Kapitulationen angaaende Øen Rygen. Naar De er saa ømfindtlig med Hensyn til Deres Ære, hvorfor lod De da i Deres Kapitulation Opregningen af Deres Herres Titler blive borte. Naar De saa strengt holder paa Deres Pligter, hvorfor modtog De da en Forœring af Hansestæderne?"

„Hvorledes Sire," udraabte Brune, „De har hørt paa mine Fienders Beskyldninger? Tillykke kan jeg retfærdiggjøre mig ved en kort Forklaring."

„Jeg vil ikke høre den, jeg vil Intet høre uden Deres Løfte om at adlyde mig."

Marschallen undertrykte sin Bevægelse og indtog en fast Holdning. Keiseren saae stivt paa ham, og hans Ansigt blegnede.

„Jeg befaler Dem, Hr. Marschal, strax at begive Dem til Scheldedepartementet, og i Gent at lede Valgkollegiets Operationer. Endnu i Dag vil De afreise, for at opfylde Deres Pligt," tilføiede han med ironisk Betoning af de sidste Ord.

Marschallen adlød og reiste bort til Gent.

Da han kom tilbage til Paris, udbad han sig en Audients hos Keiseren for at aflægge Regnskab for sin Sendelse. Audientsen blev nægtet ham.

Denne Napoleons Uretfærdighed mod en af sine trofasteste Soldater var for Marschal Brune meget smertelig; dog bar han den uden Svaghed, som en Mand af Ære, der veed, at han lider ufortjent. Han trak sig tilbage til Slottet Saint Just ved Brives og beskjæftigede sig ivrigt med Landhusholdningen, som forbedrede hans Formue, der langtfra var saa betydelig, som hans Fiender havde skildret Keiseren den; thi han besad neppe en aarlig Indtægt af 16,000 Franks. Han blev Omegnens Velgjører og bidrog meget ved sin Virksomhed og sit Exempel til at forbedre Landhusholdningen, som kun blev dreven meget slet. Den ham levnede Tid viede han til literære Arbeider, og han begyndte blandt Andet paa en Oversættelse af de Titusindes Tilbagetog af Xenophon, som han ledsagede med en Kommentar og med forklarende Anmærkninger.

Marschalinden understøttede sin Gemal i alle hans Foretagender, og hun bidrog meget til at gjøre ham Forviisningen mere taalelig. Brune havde aldrig villet tilstaa sin Kone den sande Aarsag til sin Unaade, men hun gjættede den, og hendes Mands Kjærlighed og Opoffrelse forhøiede den Agtelse endnu mere, som hun følte for ham.

Hun var lille og fæer. I hendes Opførsel viste der sig vel noget Adspredt, men kun i ringe Grad, og dette lader sig vel forklare af den Bestræbelse at forglemme Vadskerpigens Sædvaner, nu da hun var en høitstaaende fornem Dame. Forresten havde hun i en temmelig høi Grad erhvervet sig den Dannelse, hun havde manglet; hun læste og studerede flittig, omgav sig med dannet Selskab, og gjorde sig derved værdig til den Rang, hun indtog. Men endnu mere anbefalede hendes Hjertensgodhed, hendes Velgjørenhed, Velvillie og Kjærlighed til Marschallen hende.

Ægteskabets syttende Aar havde ikke forandret begge Ægtefællers Kjærlighed, og det lille Antal Venner, som de saae hos sig, bleve ikke trætte af at beundre dette sjeldne Ægtepars Lykke.

„Jeg har kjøbt min Lykke dyrt," sagde Marschallen engang til en Ven, „men naar jeg tænker efter, har jeg dog ikke kjøbt den for dyrt."

Imidlertid rystede skrækkelige Begivenheder Europa, bragte dettes Hære til Frankrig og styrtede Napoleon og hans Magt. Trods den ærefulde Modtagelse, han havde fundet hos Ludvig den 18de, trods Napoleons Uretfærdighed imod ham, ilede Brune dog, da Napoleon vendte tilbage fra Øen Elba, sin fordums Hersker imøde. Han blev udnævnt til Armeens Overbefalingsmand og til den 8de Militærdivisions Gouverneur, og fortrinsvis gjorde han sig Umage for at forhindre Borgerkrigen i de ham anbetroede Landsdele. Da kom Waterlooslaget. Det Øvrige er bekjendt. Marschal Brune fandt Mordere i Avignon, og hans Lig blev kastet ud i Rhonen.

Da Marschalinden erholdt Efterretningen om sin Mands Død, frygtede man først for hendes egen; men da engang Fortvivlelsens første Krisis var overvunden, udrustede Enken sig med Mod og Kraft; thi hun havde nu store og svære Pligter at opfylde. Hun maatte hævne Marschallens Død, frelse hans Ære, afklæde Bagvadskerne og straffe Morderne. Hun lod sig hverken opholde ved de næsten uoverstigelige Hindringer, som stillede sig mod hendes Forsæt eller ved den politiske Reaktions Fare eller ved Partihadet, i sine Bestræbelser. Understøttet af et lille Antal tro og modige Venner, lod hun anstille en Undersøgelse over sin Mands Død, samlede alle Forklaringerne tvang de talrige Vidner til at besværge disse og førte med Utrættelighed sit Foretagende videre.

Derefter trak hun sig tilbage til sine Godser, hvor hun ikke kjendte noget andet Ønske end at udbrede den Lykke og Ro, som hun selv ikke længere kjendte. Kun en ny Fornærmelse, som blev tilføiet hendes Mands Minde, kunde foranledige hende til endnu engang at træde frem af sin stille Ro. Det var, da Martainville beskyldte Brune for Udpresselser.

Hun opbød endnu engang Alt for at frelse den elskede Bortgangnes Ære, men dennegang forgjæves; Journalisten blev frikjendt, og Marschalinden skjulte sin Sorg i Ensomheden.

Siden den Tid hørte man intet Mere om Marschalinde Brune; hun overvældede sin Familie og Indbyggerne af Saint Just med Velgjerninger, og kun disse vidste, at hun endnu levede. Endelig døde hun den 1ste Januar 1829.

Dette er den fattige Vadskerpiges Historie, som ægtede en Digter, og som, uden at ønske det, blev dragen ind i fyrstelige Kredse og hjemsøgt af Lidelser, som kun træffe denne Verdens høitstaaende Personer. Maaskee tænkte hun ofte med Længsel tilbage til den Tid, i hvilken hun troede at være en fattig Bogtrykkers Hustru.

En Bataillonschef i Algier, som var født i Verviers, saae sig i en Kamp med Beduinerne i den største personlige Fare. Beduinerne havde bemægtiget sig ham og beregnede allerede den Sum de vilde erholde for hans Hoved. I dette Øieblik tænkte den Ulykkelige paa Guds Moder i sin Fødebyes Kirke og lovede hende, naar hun vilde yde ham Bistand, saa at han igjen erholdt sin Frihed, at begive sig til Verviers og at overbringe hende det Æreslegionskors, som han havde fortjent ved sin modige Daad. Han slog sig derpaa virkelig gjennem Fienderne, erholdt Korset, bragte det til Verviers, og den geistlige Øvrighed tillod, at dette blev befæstet til Billedet.

L. Levins Bogtrykkeri.

En tyrkisk Lastdrager
(Hamále)

Den tyrkiske Hamal.

(Hermed et Lithographi.)

For den europæiske Reisendes Øine fremstiller sig meget Uvant og Fremmed, naar han besøger en tyrkisk Stad; men til de Indtryk, som indpræge sig ved Havnepladserne i de større Stæder, hører uden Tvivl den Maade, hvorpaa man seer store Byrder ved Menneskekræfter blive bragte fra det ene Sted til det andet. Lastdragerne, af Tyrkerne kaldte Hamále, træde nemlig næsten istedetfor Vogne og for en stor Del istedetfor de sædvanlige Lastdyr. Vogne finder man overhovedet sjelden i Tyrkiet; Enhver, som vil reise igjennem Landet, maa bestige et Dyr, hvad enten dette er en Hest eller et Æsel eller et Muldyr; og Enhver gjør det, thi tilfods vandrer ikke lettelig nogen Anden, end Betleren. Grunden, hvorfor Vogne ikke ere anvendelige, ligger især i, at Gaderne — og det ikke alene i de mindre Stæder, men ogsaa i Stambul, Smyrna — ere slet brolagte og ujevne og saa smalle, at man tilvogns ikke kan komme frem uden den største Besværlighed. Boderne ere byggede saa langt ud i Gaderne, at neppe et med temmelig store Kurve belastet Dyr kan trænge sig igjennem, uden at støde an mod Bordene foran Boutikerne. Man har vel Heste, Æsler og Kameler i temmeligt betydeligt Antal, men dels er det forbundet med mange Omstændigheder at paalæsse dem og dels kunne Pakkerne ikke ved deres Hjælp bringes ind i Magasinerne, og man har derfor foretrukket at benytte Menneskets Kræfter. Han kan slæbe Byrder, som Dyret ikke kan overkomme; han kan komme frem der, hvor en Vogn vilde standse. Allerede langt borte seer Du en stor Balle Varer bevæge sig i den snævre Gade; kun i ringe Høide svæver den over Jorden; det kan altsaa ikke være noget Dyr eller nogen Vogn. Ethvert Menneske, som kommer i dens Nærhed, viger forsigtig tilside, og det ensformige Raab: Hamal, Hamal! ledsager den igjennem den folkerige Gade. Ved hvilken Kraft den bliver bevæget, opdager Du først, naar Du kommer nærmere. Under den store Masse bevæge to Fødder sig langsomt frem, og seer Du nøiere til, bemærker Du ogsaa Noget af Skuldrene paa Manden, som næsten bøiet i lodret Linie med Overkroppen, langsom og forsigtig skrider frem Fod for Fod. Er Ballen ikke altfor omfangsrig, seer man lidt af Hovedet, men ofte forsvinder dette ganske. Ængstelig træder Du tilside for den vandrende Masse, da Du let indseer, at skulde den styrte over Dig, vilde Du ikke komme derfra med hele Lemmer. Han gaaer forbi og Du føler Dig lettet, men kan dog ikke vende Dine Øine fra ham; hvert Øieblik maa Du befrygte at see ham styrte paa den knudrede Vei. Gaden bliver nu smallere; det kan ikke undgaaes, at han maa støde an mod de mange Kramboder, som bedække den hele Flade, og omstyrte Varerne, — men nei, Intet af alt Dette skeer. Sikkert vandrer han frem, forsigtig vender og dreier han sig paa de smalleste Steder og uhindret fortsætter han sin Marsch. Hvor langt han skal vandre, kan Du ikke see, da hans Vei ikke sjælden fører ham gjennem mange Gader. Dog holdt, endnu før Du har tabt ham af Syne, seer Du en ny Hindring stille sig ham i Veien. Smal er Gaden, hvori han befinder sig; næsten den hele Bredde optager hans svævende Byrde, ja den rager endog over Kjøbmændenes Borde, og forsigtig bøier den siddende Kjøbmand sig tilbage; de Mennesker, som komme Hamalen imøde, trykke sig ind til Husene eller tage deres Tilflugt i Gadedørene og Portene; — der kommer et Tog af Kameler, bestaaende af sex til otte Stykker, anførte af et Æsel. Paa begge Sider ere de lastede med

Sække, eller de bære store Kurve, fyldte med Kul eller Meloner og andre Frugter. Hvad skal Hamalen gjøre? Intet Øieblik er han tvivlraadig; rolig gaaer han saa langt frem, han formaaer, undviger alle Hindringer med en Rolighed, som kun er tænkelig hos en Tyrk, og tilsidst standser han ved den ene Side og venter rolig, indtil han atter kan faa Plads. Han støtter een eller to korte Stave, som han fører med sig, under de to Hjørner af Vareballen, for at være befriet fra en Del af Vægten, medens han venter, og forbliver i denne bøiede Stilling, indtil Kamelerne — og dette skeer langsomt i den snevre Gade — ere komne forbi. Paa samme Maade skeer det, naar to Lastdragere møde hinanden; ingen Strid opstaaer, Alt afgjøres med Ro og Taalmodighed.

En lignende Rolighed udvise disse Folk, naar de skulle overtage et Arbeide og naar de skulle have Betalingen. Medens hos os Strid og Larmen i saadanne Tilfælde er noget ganske Almindeligt, idet enten en ubehagelig Paatrængenhed finder Sted eller Hjælpen kun med en Del Modstræben gives, nemlig naar Arbeidet fordrer Anstrængelse, eller, naar Betalingen skal gives, en Prutten og Handlen opvækker Fortrydelse, saa mærker man næsten slet ikke noget Saadant hos de tyrkiske Hamals.

Disse Mænd ere unge Landboere fra de store Stæders Omegne. At kun kraftige Skikkelser kunne paatage sig det svære Arbeide at bære Byrderne, forstaaer sig af sig selv; men ogsaa fattige, bundfattige ere disse Mennesker, thi da Tyrkerne af Naturen ere dovne, kan man nok tænke sig, at kun den yderste Nød kan bringe disse Mennesker saa vidt, at de paatage sig dette besværlige Arbeide. Ankommen til Hovedstaden, vilde den Enkeltes Fremkomst blive meget usikker, naar han blev alene, og allermindst vilde han finde Tiltro hos den, som kunde benytte hans Tjeneste. Ikke alene svære, men ogsaa kostbare Varer blive overgivne til Hamalen, og det kunde ikke lade sig tænke, at Kjøbmanden skulde lade enhver Hamal ledsage af en Oppasser. Derfor træde Hamals sammen til et Selskab, vælge til deres Formand een af deres Midte, som nyder deres Tillid og i Byen er bekjendt for at være brav og redelig, og under hans Befaling stille de sig i enhver Henseende. Til ham bliver der afgiven Melding, naar Byrder skulle bæres fra et Sted til et andet; han bestemmer, hvem af de ledige Dragere, der skulle paatage sig Arbeidet. Rolig og lydig gaaer den Udvalgte til sit Arbeide, uden dog at haabe, at han skal fortjene Mere end hans Kammerater; thi den erholdte Fortjeneste afgiver han til Formanden; som bevarer hele Selskabets Kasse, og ved Ugens Udgang fordeler han Summen ikke efter det gjorte Arbeide, men i lige Dele. Aldrig bliver et Arbeide slet udført, aldrig skeer nogen Svig; skete dette, vilde hele Selskabets Kredit gaa tilgrunde, og Enhver vilde vogte sig for at benytte dets Tjeneste. Skjøndt denne Samvittighedsfuldhed ikke er en ganske frivillig Dyd, maa man dog sige, at Ingen i en orientalsk Handelsstad tvivler om en Hamals Ærlighed og Punktlighed, og ligesaa sikkert, som man i en europæisk Stad venter Penge eller Gods med Posten, venter man i Orienten, at Hamalen bringer det ham overdragne Gods til sin Bestemmelse.

Pengene, som Hamalen fortjener ved sit svære Arbeide, anvender han med største Sparsomhed. Han tænker ikke paa at gjøre sig selv tilgode, hvilket er det almindelige Formaal for Arbeidsmanden i europæiske Stæder; men han anvender til sit Underhold, hvad der er ganske nødvendigt, og hertil behøver han ikke at gjøre store Bekostninger. Thi Kjød, Brød, Frugter af alle Slags ere overordentlig billige. Lidt bruger han til Mad og Klæder

og Lidt til Natteleie, og ofte faaer han endog dette sidste betalt. Thi naar en Hamal er bekjendt, som paalidelig, bliver han ofte af Kjøbmændene udseet til at passe paa deres Lager om Natten og faaer derfor særskilt Betaling, og Hamals ere derfor de sædvanlige Natvægtere i Kjøbmændenes og Vexellerernes Boder. Her ere de omgivne af svære Pengeposer, hvormed Vexellererne stedse maa være forsynede, da Papirspenge ikke ere meget brugte og de fleste tyrkiske Mynter ere smaa og værdiløse. Intet er her aflukket eller forseglet, og paa Grund af Mængden af de ophobede Pengesummer, vilde et Tyveri vanskelig strax kunne opdages. Men at en Hamal skulde forgribe sig derpaa, betragtes som noget Uhørt. I synlig Kummer og med taarefyldte Øine have Kjøbmændene truffet deres Vægtere, og paa Spørgsmaalet om Grunden til deres Sørgmodighed, have de faaet det Svar, at Tanken om den Fattigdom, som herskede i Hjemmet hos deres Familie, har bragt dem i denne Tilstand; men Pengene, som vare anbetroede deres Omsorg, fandt man stedse urørte. Om Morgenen forlader Hamalen sit Natteleie, for ved det sureste Arbeide, i Hede, i Gadernes Smuds, i Regn og Storm at erhverve sig en sparsom Løn.

At det anstrængende Arbeide forøger Hamalens Kræfter, er uimodsigeligt; men han slides snart op. Man forbavses over den Størrelse og Fasthed, hans Muskler have; men de Byrder, han bærer, ere ogsaa næsten utrolige, thi indtil 12 Centner kunne de Baller veie, som han slæber frem. Naar Hamalen ikke længer formaaer at udholde dette svære Arbeide, maa han trække sig tilbage og give kraftigere Medlemmer Plads i Selskabet. Han selv begiver sig tilbage til sit forrige Landliv og fører nu et temmeligt sorgfrit Liv, hvilket han kan takke sit anstrengende Arbeide for; thi hvad han sparede af sin Fortjeneste, har han stadig sendt hjem, og dette har bevirket, at Familiens Velstand er forøget. Snart er et Par Stykker Qvæg blevet kjøbt, snart en ny Strimmel Jord bleven leiet, og hans Husholdning har saaledes ved hans Arbeide lidt efter lidt udvidet sig. Dobbelt nyder han derfor den Ro, som han saa høilig har fortjent.

Det medfølgende Billede viser en Hamal, som bærer en Balle Bomuld. Denne hviler paa en Slags Saddel, der foran med et Par Horn griber om Skuldrene, men bagved er høiere for at holde Vareballen i en vandret Stilling. Saddelen er vel foret underneden, men dels for at undgaa dens Tryk og dels for at skaane sine Klæder, har Manden lagt et tykt Haartæppe under Saddelen. Ballen holder han fast med to Jernhager, og Hovedet er omvunden med to tykke i hinanden flettede Stykker Tøi, for at formindske Lastens Tryk, som for en stor Del hviler paa Hovedet.

Jorden som Planet.

Der hengik Aartusinder, forinden Menneskeheden formaaede at fatte den dristige Tanke, at Jorden er en uhyre Kugle, der svæver frit i Himmelrummet og med Stormens Hurtighed bevæger sig omkring Solen. Oldtidens Folkeslag holdt fast ved det Tilsyneladende og troede, hvad Anskuelsen lærte dem. For dem var Jorden en stor Skive, under hvilket Alt var fast og sikkert. Paa dens Kant hvilede efter deres Mening Himmelhvælvingen, paa hvilken Stjernerne vare fastheftede ligesom gyldne Søm. Grækerne tænkte sig Jor-

dens Skive omflydt af Oceanet, og til dens østlige Ende henlagde de Solgudens Bolig. Hver Morgen, saaledes fortæller Homer, aabner den skjøntlokkede Gudinde Eos de gyldne Himmelporte med sine Rosenfingre. Horaerne spænde de ildfnysende Heste for den straalende Himmelvogn, og styret af Solguden (Helios) farer denne hen over Himlen til den vestlige Ende af Jordskiven, hvor den igjen synker ned i Havet; derfra vender Solguden i en gylden Baad tilbage til sit Pallads, for paany næste Morgen at gribe de vælige Hestes Tøiler. Thebes, en af Grækenlands syv Vise, forkastede vel Jordens Skiveform, men mente, at den havde Skikkelse som en Valse og hvilede paa Vand, medens Anaximenes antog den sammenpressede Luft for Jordens Underlag. Anderledes tænkte man sig Sagen i Indien. Her lærte Præsterne, at Jorden hvilede paa en kjæmpestor Elephant, der igjen med sine Fødder stod paa Ryggen af en vældig Skildpadde. Naar Elephanten for at hvile sig løftede et af Benene i Veiret, fremkom et Jordskjælv. Spurgte nu Nogen, hvad Skildpadden hvilede paa, lød Svaret, at det havde Guden Brahm forbudt at spørge om. I Nordamerika findes den Dag idag Indianerstammer, der tro, at Jordskivens Grundvold er Ryggen af en uhyre Skildpadde.

Hvor uklare nu end de Forestillinger vare, Oldtidens Folkeslag havde om vor Jordklode, have dog mange af dem allerede i de tidligste Tider anstillet fortrinlige Jagttagelser, udført Beregninger over Stjernernes Løb, der endnu maa forbavse os, især naar vi betænke, hvor ufuldkomne de astronomiske Instrumenter vare paa hin Tid, og at man ikke engang havde Kikkerter. Det synes, at Astronomien først af alle Videnskaber har tiltrukket sig Menneskenes Opmærksomhed. De første Spor til den finder man i Asien og Afrika, her hos Ægypterne, hist hos Chaldæerne og Chineserne. Det er intet Under, at netop disse Folk fæstede deres Blik med Opmærksomhed paa Himmelens Stjerner. Ægypteren, hvis hele Levemaade endnu den Dag idag ordnes efter Nilens Oversvømmelser, maatte for sin Agerdyrknings og sin Handels Skyld fremfor Alt kjende den Tid, da Floden vilde lade sine Bølger træde over Bredderne og oversvømme Marker og Enge, Veie og Stier.

Dette forkyndtes ham af Himlens Stjerner; thi hin mærkværdige Begivenhed indtræder ligesaa regelmæssigt som visse Himmellegemers Fremtræden paa Himlen og kan maales derefter, saa at Stjernehimlen var ligesom Ægypterens Almanak, hvor han fandt den Tid angiven, da Oversvømmelsen vilde indtræffe og naar den igjen vilde holde op. Asiens Hyrdefolk, i Iran som i China, læste ligeledes i Stjernerne, naar de regelmæssige Regntider skulde begynde og naar de skulde afløses af den tørre Tid, og derefter indrettede de Vandringerne med deres Hjorde og Valget af deres Græsgange. Betænker man endvidere, at Himlen i hine Egne for det Meste er klar, og at Stjernerne skinne med en mærkværdig Glands, vil man saa meget lettere kunne forklare sig, hvorfor Menneskene netop der fortrinsvis lagde sig efter Kundskab til Himmellegemerne. Kan man stole paa Chinesernes Bøger, bleve allerede Aar 2250 f. Chr. to Astronomer henrettede i China, fordi de havde beregnet en Solformørkelse urigtigt. Om dette nu end ikke er sikkert, saa er det dog vist, at vore Astronomer benytte Efterretninger, som Chineserne, der optegne Alt, have efterladt sig om nogle Himmellegemers Baner.

I Europa vendte først det solbeskinnede, muntre Grækenland sig til Astronomien, der ogsaa dyrkedes ivrigt i den berømte Skole i Alexandrien. Her traadte i Midten af det andet Aarhundrede af vor Tidsregning en Mand frem ved

Navn Ptolomæus, der lang Tid nød en ubegrændset Agtelse i Astronomien. Hele Middelalderen igjennem fandt hans Anskuelser urokkelig Tiltro, indtil endelig den berømte Kopernikus undergravede hans Berømmelse og tilintetgjorde hele hans System. Efter den ptolomæiske Lære er Jorden en Skive, der staaer ubevægelig i Midten af Verdensbygningen. Nærmest omkring den er Luftkredsen, derefter kommer Ildens Region, derpaa følge Planeterne Maanen, Mercur, Venus, Solen, Mars, Jupiter, Saturn, og endelig Firstjernerne. Alt er omsluttet af Urkraftens Sphære, der er uforanderlig og sætter det Hele i Bevægelse. Med megen Møie har den ptolomæiske Skole beregnet Omløbstiderne for de Legemer, der efter dens Mening bevæge sig omkring Jorden, har vidst at udkaste deres indviklede i hinanden slyngede Baner, som de efter hin Antagelse nødvendigvis maatte beskrive, og har med stor Skarpsindighed søgt at forklare og begrunde enhver Forandring, der viste sig paa Himmelhvælvingen, saa at det ikke kostede saa liden Kamp og Anstrængelse at styrte det ptolomæiske System. Jordens Skiveform var endnu paa Columbus' Tid Gjenstand for alvorlige Overveielser. Den berømte Sømand støttede næst efter Guds Hjælp sit Foretagendes heldige Udfald ene og alene paa den Antagelse, at Jorden er en Kugle, hvorimod den Kommission, der var nedsat for at prøve hans Plan, gjorde den høitideligste Indsigelse. Columbus' Opdagelser, men endnu mere Magelhaens Reise, der første Gang førte et Skib rundt om Jorden, gjendrev paa det mest iøinefaldende den hidtil gjældende Anskuelse, at Jorden var en Skive. Tilhængerne af den ptolomæiske Skole kunde ikke saa let bringes til at tro, at Jorden bevægede sig. Denne Antagelse stred jo mod enhver Iagttagelse, da intet Menneske mærker noget til Bevægelsen. Man ansaae ogsaa Jorden for den vigtigste Klode, for Regentinden i hele Verdensbygningen, og troede at nedsætte den, naar man anviste den en Planets Rolle. Aartusinder igjennem havde den urokkelig hævdet sin Trone, og nu skulde den paa engang finde sig i at afstaa den til en anden Klode, Solen, og bevæge sig om denne som om en Tjenerinde. Imod denne Mening hævede sig ikke alene et betydeligt Antal Astronomer og Lærde, men ogsaa den katholske Kirke. Den Første, man lod føle sin Uvillie, var Alphons af Castilien. Han havde viist, at det ptolomæiske System ikke kunde forenes med Guds Visdom, der overalt udrettede det Største ved de simpleste Midler. Han paastod, at det var langt naturligere, at Jorden bevægede sig omkring sin Axe og omkring Solen, end at den større Sol i den korte Tid af 24 Timer skulde bevæge sig omkring Jorden. Man forkjættrede denne Anskuelse, fordi man troede, at den stred mod et Sted i Bibelen, og anklagede den store Tænker for Gudsbespottelse. Intet formaaede at beskytte ham, hverken Kronen, som han bar med Ære og til Held for sit Folk, eller Tilnavnet den Vise, som hans Samtid gav ham. Hans egen Onkel udtalte hans Domfældelse og Afsættelse for de forsamlede Stænder. Forladt og fattig endte Alphons sit Liv i Sevilla.

Nu vovede Ingen i lang Tid at tvivle om den Anskuelse, der var bleven indviet fra Rom. Man frygtede Inqvisitionen, Banstraalen og Baalet. Endnu i det 17de Aarhundrede blev en Mand forkjettret og forfulgt, fordi han havde lært Jordens Bevægelse, endskjøndt flere Paver dengang hyldede denne Forestilling. Denne Mand var Galilei, der hele sit Liv igjennem ufortrødent hengav sig til det anstrængende Studium af Astronomien, forfærdigede en Kikkert, med hvilken han første Gang lod den forbavsede Verden skue Maanens Bjerge og Dale og ved

Hjælp af hvilken han opdagede Jupiters fire Maaner. Hans vigtige Opfindelse blev erklæret for et Værk af Djævelen og hans Lære om Jordens Bevægelse for en djævelsk Løgn. I Begyndelsen turde man ikke tage fat paa ham, da Paverne Paul den 5te og Urban den 8de yndede ham. Den Sidste havde endogsaa i en Skrivelse yttret om ham, at Galilei vilde have sit Aarhundredes Ros til stadig Ledsager, saalænge Jupiter og dens tre Maaner skinnede paa Himlen. Alligevel forstode Jesuiterne lidt efter lidt at omstemme Paven, hvortil et af Galilei i Samtaleform affattet Skrift ikke bidrog lidet. Deri havde han stillet det kopernikanske og ptolomæiske System ved Siden af hinanden, og med alle Videnskabens Grunde bragt den i Forlegenhed, der holdt paa det Gamle, og gjort ham latterlig. Jesuiterne fik nu Paven til at tro, at med denne Person var ment ham, hvilket frugtede. Urban den 8de holdt sig for skuffet af Galilei, og opfordrede denne, der var 70 Aar gammel, næsten blind og meget gigtsvag, til at komme til Rom for at aflægge Regnskab. Den foreløbige Undersøgelse varede i to Maaneder. Han skulde bekjende, at han ved hint Skrift havde villet gjøre Kirken latterlig. Hans Erklæringer vare ikke tilfredsstillende; man holdt ham fangen i flere Uger og lod ham igjen komme til Kræfter i Gesandtskabshotellet for paany at kunne udfritte ham; Alt forgjæves. Da skred man til Pinebænken; Galileis Kraft bukkede under, og han bekjendte, hvad man beskyldte ham for. Den 23de Juni 1633 bragte man den forpinte, syge Mand til en Kirke. Der maatte han knælende og med Haanden paa Evangeliet forbande og afsværge den falske og kjætterske Lære om Jordens Bevægelse. Desforuden blev den Ulykkelige dømt til livsvarigt Fængsel og til ugentlig at bede de syv Bodspsalmer. Her var det, at han reiste sig op, fuld af ædel Vrede, og her skal han have udtalt de berømt blevne Ord: „Den (Jorden) dreier sig dog alligevel.“ — Efterat man havde gjort ham bekjendt med hans strenge Dom, fik han sin Benaading at vide, ifølge hvilken det tillodes ham efter eget Valg at leve fuldkommen afsondret i et geistligt Hus i Storhertugdømmet Toskana. Han valgte Erkebiskop Piccolominis Pallads i Siena. Hans Aand hævede sig igjen, og Paven blev mere gunstig stemt for ham. Efter rastløs Virksomhed endte Døden hans bevægede Liv. Han døde i Armene paa sin elskede Lærling Viriani, „den Sidste,“ som han med Stolthed kaldte sig selv.

Kopernikus var den, til hvis Forskninger Galilei havde støttet sig. Han er den egentlige Grundlægger af den nyere Astronomi, da det nemlig var ham, der først med videnskabelige Grunde efterviste Jordens Bevægelse omkring Solen. Tidligere, endogsaa i den graa Oldtid, havde der vel været Mænd, som antoge, at Jorden bevægede sig; men deres Udtalelser havde kun været Formodninger uden al Begrundelse. At Kopernikus blev uanfægtet, skylder han især sin ulastelige Charakter, saavelsom sin Besindighed i Ord og Gjerning, hvori han overgik Galilei. Han blev født omtrent 100 Aar før denne, nemlig 1473 i Byen Thorn ved Weichselfloden. Han studerede ved Universitetet i Krakau, hvor Mathematiken især fængslede hans livlige Aand. I sit 23de Aar begav han sig til Italien, opholdt sig længere Tid i Bologna, Hovedsædet for den astronomiske Lærdom, og reiste derfra til Rom, hvor Kardinal Bessarion, ligeledes en berømt Astronom, dengang levede. I Rom erhvervede han sig i kort Tid almindelig Agtelse. Man overdrog ham en Lærerplads i de mathematiske Videnskaber og skjenkede hans Foredrag det mest levende Bifald. Efter sex Aars Forløb vendte Kopernikus tilbage til sit

Fædreland, og blev ved sin Onkels Gunst 1510 udnævnt til Domherre i Frauenburg. Allerede dengang plagedes han af Tvivl om den herskende astronomiske Verdensanskuelse. Men førend han med sine Anskuelser traadte frem for Offentligheden, vilde han samle en lang Række omhyggelige Jagttagelser. Hans Venners Iver lod dog hans Meninger blive bekjendte, førend det var Kopernikus kjært. Tilhængerne af den gamle Lære udskrege ham snart for en farlig, ærgjærrig Nyhedskræmmer og fik en Komedieskriver paa deres Side, der skulde bringe ham paa Scenen og gjøre ham latterlig. Kopernikus lod sig ikke lede vild ved nogensomhelst Anfægtelse. Uafladeligt forskede og iagttog han videre med den største Samvittighedsfuldhed og den mest anstrængende Flid. Hans Venner holdt imidlertid ikke op med at bestorme ham om at offentliggjøre sine Forskninger. Efterat han endelig med rastløs Iver i det Hele havde arbeidet i 33 Aar, udgav han sit berømte Værk: „Om Himmellegemernes Omløb". Foran i det lod han trykke en dristig Tilegnelse til Pave Paul den 3die, hvori han siger: „En beundringsværdig Symmetri i den hele Verdensbygning, en harmonisk Forbindelse af Banerne, har jeg ikke kunnet finde paa nogen anden Maade end ved at betragte Solen, som det Verdenslys, der styrer alle de kredsende Legemer, og sætte den paa en kongelig Trone midt i det herlige Naturens Tempel. Naar maaskee dumme Eftersnakkere, der slet ikke havde noget Begreb om Mathematik, dog vilde anmasse sig en Dom over hans Skrift og støtte den paa en forsætlig Fordreielse af et eller andet Sted i den hellige Skrift, vilde han foragte et Angreb af den Beskaffenhed. Fra en affsides Krog af Verden vendte han sig til Kirkens Overhoved, for at han skulde beskytte ham mod Bagvadskelsens Gift." Dette kraftige Sprog, der var Udtrykket for en inderlig Overbevisning, beviser tilstrækkeligt, at det ikke var Frygt, der bevægede ham til at tøve saa længe med Udgivelsen af sit Værk. Kort førend det var færdigt fra Trykkeriet, blev den ellers kraftige 70aarige Olding syg. Snart lammede et Slagflod hans høire Side, hans Hukommelse saavelsom hans øvrige Aandsevner svækkedes, og den 24de Mai 1543 forlod den stærke Aand sit jordiske Hylster. Faa Dage før hans Død overrakte man ham det første nylig ankomne Exemplar af hans Værk; han saae det, tog det ogsaa i Haanden, men hans Tanker vare ikke mere vendte mod det Timelige. I Aaret 1517, da Luther opslog sine Theses, havde han nedskrevet sine første Tanker om den ny Lære, og i Aaret 1530, da den augsburgske Troesbekjendelse blev overrakt Keiseren, havde han udarbeidet Værket; hvilket mærkeligt Sammentræf!

De Sandheder, han opdagede, ere lige til den Dag idag forblevne Grundvolden for Astronomien. Meget, som han kun anede og ikke kunde see paa Grund af sine ufuldkomne Instrumenter, har en senere Tid vist at være rigtigt. Saaledes sluttede han af sit System, at Mercur og Venus, hvis Baner omsluttes af Jordbanen, maatte have vexlende Lysskikkelser ligesom Maanen, og 50 Aar senere viste Kikkerten strax efter dens Opfindelse disse Planeter ganske i de samme Skikkelser, i hvilke den store Mands aandige Øie forud havde skuet dem. Disse to Planeters vexlende Lysskikkelser afgav det mest glimrende Bevis for Rigtigheden af det kopernikanske Planetsystem Intet vilde forresten have været kjærere for Kopernikus, end om han havde kunnet see hine Lysforandringer. Endnu paa sin Dødsseng skal han have beklaget, at dette Ønske ikke blev opfyldt.

De Gamle havde længe plaget sig med at forklare den tilsyneladende Uregelmæssighed, som Planeterne vise paa Himmelhvælvingen ved deres Bevægelse,

og vare faldne paa de sindrigste Midler, men havde ikke naaet det ønskede Maal. Forfølger man nemlig en Tidlang Planeternes Bevægelse, vise disse ikke alene meget paafaldende Forandringer i deres Hurtighed, men de staa ogsaa ofte i længere Tid ubevægelige ved een Stjerne og bevæge sig snart imod Øst, snart i den modsatte Retning mod Vest, saa at deres Vei paa Himlen, betragtet fra Jorden af, danner en yderst indviklet krum Linie, der bestaaer af flere Knuder og Slyngninger, og paa intetsomhelst Sted viser det mindste Spor af den Orden og Regelmæssighed, der dog udmærke alle Skaberens Værker. Kopernikus var den Første, der rigtig tydeligt indsaae, at disse kunstigt sammenslyngede Linier ikke kunde være Planeternes virkelige Baner, og som, tilskyndet af denne Følelse, slog ind paa den sande og eneste mulige Vei til at gjøre en Ende paa disse fortrædelige og saa længe uforklarede Uregelmæssigheder derved, at han undersøgte, hvorledes Planeternes Baner, der fra Jorden af viste sig saa indviklede, vilde tage sig ud, naar man tænkte sig hensat paa Solen som Midtpunkt. Han fandt nu, at fra dette Standpunkt forsvandt alle hine Uregelmæssigheder som ved et Trylleslag. Hine besynderlige Knuder og Slyngninger opløste sig som af sig selv, og Ubevægeligheden og Tilbagegangen viste sig nu at være Skuffelser, der laa deri, at vi ikke betragte disse Planeter fra Solen, som et fast Midtpunkt for deres Bevægelse, men fra Jorden, der selv bevæger sig om Solen, altsaa fra et Sted, der selv hver Dag forandrer sin Stilling i Verdensrummet. Den simple og saa længe skjulte Tanke, at alle Planeter, altsaa ogsaa Jorden, beskrive Kredse af et bestemt Maal, i hvis Midtpunkt Solen befinder sig, denne Tanke løste paa en Gang alle de store Vanskeligheder, som forekom Oldtidens skarpsindigste Astronomer uovervindelige; den forandrede en uforklarlig Uorden og Uregelmæssighed til den skjønneste, simpleste Harmoni og omskabte som ved et Lyn den mørkeste Nat til den klareste Dag.

Efterat man nu engang var overbevist om, at Planeterne bevægede sig omkring Solen, hvilede man ikke, forend man havde lært Lovene for denne Bevægelse at kjende. Man fandt, at de alle bevæge sig i Kredse efter en storartet Lov, nemlig den almindelig Tiltræknings, og at den for en Planet eiendommelige Bane dels afhang af dens Afstand fra Solen, dels af Indvirkning fra dens Naboplaneter osv. Det var navnlig Newton og Kepler, der løste denne store Opgave, og snart var man istand til at beregne en Planets hele Bane, dens Omløbstid osv., om man end kun havde fulgt den et lille Stykke af dens Vei.

I Planeternes Afstande fra hinanden og fra Solen opdagede man ligeledes en bestemt Lov, og var saa dristig at paastaa, at der overensstemmende med den anerkjendte Lov endnu maatte være en Planet mellem Mars og Jupiter, endskjøndt Kikkerterne, der endnu vare meget ufuldkomne, ikke viste noget Spor dertil, og see, man havde ikke taget feil. I Aaret 1801 opdagede Piazzi i Palermo paa hint Sted en meget lille Planet, som man kaldte Ceres. Nu udfylder imidlertid Ceres ikke alene den tidligere tomme Plads; man har der lidt efter lidt opdaget 33 tæt ved hinanden værende Planeter, der ligesom erstatte i Antal hvad de mangle i Masse. De sammenfattes under det fælles Navn Asterider.

Paa Isen.

1. Det sorte Flag.

Den gamle Præst i Dünkirchen stod den 12te Mai 18.. i Sakristiet beredt til, iført sin Præstekjole, at træde frem for Alteret og læse den første stille Messe, da en Sømand paa omtrent 60 Aar pludseligt traadte ind med et af Glæde straalende Ansigt.

„Hr. Pastor!“ raabte han. „Vent endnu et Øieblik.“

„Hvad bringer Dem saa tidligt til mig, Jean Cornbutte?“ svarede den Geistlige.

„En glædelig Begivenhed, der gjør mig saa fornøiet, at jeg kunde falde Dem om Halsen.“

„Nu, dertil bliver der vel Tid efter Messen.“

„Troer De da, at jeg vil lade Dem læse Messe?“

„Hvorfor ikke, Klokken har jo alt lydt tredie Gang!“

„Det angaaer ikke mig; De har jo lovet at ville med egen Haand velsigne min Søn Louis' Forbindelse med min Søsterdatter Marie, og dette Øieblik er nu kommet. Ved Solopgang har Vagten paa Fyrtaarnet signaliseret „jeune Hardie“, som De har døbt vor Brig.“

„Jeg gratulerer af Hjertens Grund, min kjære Cornbutte,“ sagde Pastoren og aftog Stola og Cingulum. „Jeg veed, hvad jeg har lovet og Vikaren maa her træde i mit Sted. Jeg er Deres.“

„Og jeg lover Dem, at De ikke skal komme til at faste længe. Tillysningen har De jo besørget for længe siden, og De behøver blot at absolvere ham for de Synder, man kan begaa mellem Himmel og Hav. Det var en herlig Tanke, jeg der havde, at Bryllupet skulde finde Sted den Dag, min Søn vendte tilbage, og at hans Fod kun skulde bytte Skibsdækket med Kirkegulvet.“

„Træf saa Deres Anstalter, Cornbutte.“

„Jeg iler, Hr. Pastor. Paa Gjensyn!“

Sømanden gik med raske Skridt henimod sin Bolig, der laa ved Havnen. Jean Cornbutte havde erhvervet sig en smuk Formue; efterat han i lang Tid havde ført et Skib for en rig Rheder i Havre, havde han nedsat sig i sin Fædreneby, hvor han for egen Regning havde ladet bygge Briggen „la jeune Hardie“. Skibet var stedse lykkeligt vendt hjem fra flere Reiser i de nordlige Farvande, og havde stedse solgt sin Ladning af Tømmer, Jern og Tjære til gode Priser. Jean Cornbutte havde overgivet Kommandoen over samme til sin Søn Louis, en modig Sømand paa tredive Aar, som havde det bedste Skudsmaal fra alle de Kapitainer, under hvem han havde faret.

Marie, den unge Sømands Brud, talte neppe tyve Aar og var en smuk, elskelig Flamlænderinde med nogle Draaber hollandsk Blod i sine Aarer. Hendes Moder havde døende anbetroet hende til sin Broder, Jean Cornbutte, og den brave Sømand elskede hende som sin egen Datter, og saae i denne Forbindelse en Kilde til sand og varig Lykke.

Briggens Ankomst sluttede en vigtig Handelsoperation. „La jeune Hardie“, som var seilet for tre Maaneder siden, vendte tilbage fra Bodo paa Nordkysten af Norge og havde saaledes hurtigt tilendebragt denne Reise.

Cornbutte fandt ved sin Hjemkomst Alt paa Benene. Marie iførte sig, straalende af Glæde, sin Brudepynt.

„Ere vore Naboer allerede underrettede om vor Lykke?“ spurgte Marie.

„Alle ere satte i Kundskab derom. Hovedsagen er, at Du skynder Dig. Vore Venner vente ved Indgangen. Jeg vil invitere hele Mandskabet.“

„Hvor skulle vi vente paa Skibet?“ spurgte Marie.

„Derude ved Kysten. Vi gaa parvis, med Musikanterne i Spidsen.“

Marie traadte ind i sit lille Kammer, knælede endnu engang foran det lille Helgenbillede, der stod ved Væggen, og bad af sin inderste Sjæl. Derefter traadte hun festligt smykket og forskjønnet af Glæden hen til Mængden, der fra alle Sider trængte sig om hende med Lykønskninger. Cornbutte gav derpaa Tegn til Opbrud.

Det festlige Tog ankom endelig under lydelig Jublen og hjertelige Lykønskninger til Havnen. Veiret var herligt, og selv Solen syntes at tage Del i Glæden.

Dünkirchens Havnedæmning løber langt ud i Havet, og Bryllupstoget havde besat hele dens Bredde. Det strakte sig lige til det lille Hus paa Enden af samme, hvor Havnefogden boer.

Jean Cornbuttes Brig blev stedse mere synlig. Vinden blæste fra Nord og fyldte Seilene.

Jean Cornbutte stod paa den yderste Ende af Dæmningen med Kikkerten i Haanden og havde nok at gjøre med at svare paa alle de nysgjerrige Spørgsmaal.

„Kan De allerede see Deres Søn, Kapitain?“

„Endnu ikke. Han er vel beskjæftiget i Kahytten.“

„Hvorfor heiser han ikke det trefarvede Flag?“

„Jeg veed det ikke, men han har vel sine Grunde derfor.“

„Giv mig Kikkerten,“ sagde Marie, „jeg vilde saa gjerne see ham først.“

„Han er min Søn.“

„Du har nu havt ham i tredive Aar, og han er nu først min Brudgom!“

Nu kunde man tydeligt see Skibet med blotte Øine, og Matroserne gjorde Forberedelser til at kaste Anker. Man kunde see Mandskabet klattre op i Tougværket. Men hverken Marie eller Jean havde endnu seet Briggens Kapitain.

„I Sandhed, jeg faaer Øie paa Styrmanden, André Vasling!“ udbrød Clerbaut.

„Og Fidel Misonne, Tømmermanden.“

„Og vor Ven, Penellan!“ sagde en Kone, ude af sig selv af Glæde.

„La jeune Hardie” var nu neppe tre Favne fra Land, da et sort Flag langsomt heistes paa Briggens Mast.

En Gysen gjennemfoer de Tilstedeværende og den unge Brud faldt sammen. Briggen løb langsomt ind i Havnen; dyb Stilhed herskede ombord. Snart var Briggen forbi Spidsen af Havnedæmningen. Marie, Jean og alle Venner ilte hen til Quaien, hvor den maatte lægge an, og vare kort efter paa Dækket.

„Min Søn!“ raabte Jean Cornbutte, der neppe formaaede at fremføre et Ord.

Briggens Matroser pegede med blottet Hoved paa Sørgeflaget.

Marie udstødte et Fortvivlelsesskrig, og faldt i den gamle Cornbuttes Arme, der udgjød varme Taarer.

André Vasling havde ført Skibet og Louis Cornbutte, Maries Brudgom, var ikke ombord.

---

2. En Faders Hjerte.

Saasnart den unge Pige havde forladt Skibet, fortalte André sin Rheder den sørgelige Hændelse, der havde berøvet den Gamle den Glæde at gjensee sin Søn.

Paa Høiden af Malstrømmen saae Skibet, der havde lagt til paa Grund af Stormveir, en Goilette, som var i største Fare og gav Nødsignaler; den havde allerede tabt sin Mesanmast og løb lige mod et farligt Rev. Kapitain Louis Cornbutte, som saae Fartøiet gaa sin Undergang imøde, besluttede at redde det og at begive sig ombord paa samme. Trods Mandskabets Fore-

stillinger, lod han Chaluppen sætte i Søen og steg deri med to Matroser, Cortrois og Pierre Nouquet. Man forfulgte dem længe med deres Blik, indtil de endelig forsvandt i Brændingen. Mørket faldt paa, Søen gik stedse høiere. „La jeune Hardie” løb Fare for at blive opslugt af Malstrømmen, og maatte derfor seile for Vinden. Forgjæves krydsede Skibet flere Dage frem og tilbage ved dette Ulykkens Sted, Chaluppen, Skibet, Kapitainen og de to Matroser saaes ikke igjen. André Vasling forsamlede derfor Mandskabet, overtog Kommandoen over Skibet og styrede tilbage til Dünkirchen.

Jean Cornbutte græd længe og bittert, og naar et eller andet Glimt af Trøst blandede sig i hans Smerte, var det den Tanke, at hans Søn havde fundet Døden ved at staae sine Standsfæller bi. Derefter forlod den ulykkelige Fader Skibet, hvis Syn kun fremkaldte smertelige Erindringer, og vendte tilbage til sit nu saa øde Hus.

Sorgensbudskabet gjennemløb Dünkirchen. Den gamle Sømands talrige Venner ombyttede deres Lykønskninger med varme Yttringer om deres Deltagelse. Matroserne paa Briggen meddelte de Nysgjerrige de udførligste Enkeltheder, og André Vasling blev tvungen til at fortælle Marie Historien om hendes Brudgoms sørgelige Endeligt.

Jean Cornbutte klagede længe, men endelig opmandede han sig, og da André Dagen efter sin Ankomst traadte ind i hans Værelse, sagde han:

„Er De vis paa, at min Søn er omkommen?“

„Ganske vis!“

„Har De anstillet alle Efterforskninger, der kunde føre til noget Resultat?“

„Jeg haaber, at De er overbevist derom. Men det er kun altfor vist, at begge Matroser og han ere blevne opslugte af Bølgerne.“

„Vil De overtage Plads som Næstkommanderende paa Skibet?“

„Det afhænger af, hvem der er Kapitain, Hr. Cornbutte!“

„Kapitainen det er mig. Jeg har besluttet mig til strax at befragte Skibet, tage et udsøgt Mandskab og gaa paa Spor efter min Søn.“

„Deres Søn er død!“ svarede André.

„Vel muligt, men der er et Forsyn! Jeg vil gjennemsøge alle Norges Havne, hvor han kan være dreven hen, og naar jeg har Vished for, at jeg ikke mere skal finde ham, vender jeg tilbage hertil og venter ydmygt paa Døden.“

André Vasling, der saae, at denne Beslutning var urokkelig, modstod ikke længere og bortfjernede sig. Jean Cornbutte meddelte uføtøvet sin Niece sin Plan og saae en Haabets Straale bringe Liv i hendes Blik. Det var endnu ikke faldet den unge Pige ind, at der kunde være Tvivl om hendes Brudgoms Død; hun havde anseet ham tabt for stedse, men neppe var denne Gnist af Haab vakt i hendes Sjæl, forend hun strax hengav sig til denne trøstende Tanke.

Den gamle Sømand besluttede nu strax at lade „la jeune Hardie” stikke i Søen. Den solide Brig havde ingen Havari lidt, der trængte til Udbedring. Jean Cornbutte lod bekjendtgjøre, at naar hans Matroser ønskede det, skulde der ikke skee nogen Forandring med Hensyn til Bemandingen, han selv vilde træde i Sønnens Sted som Kapitain. Ikke Een manglede ved Apellen. Det var lutter modige Søfolk: Alain Tourquiette, Tømmermanden Fidel Misonne, Bretagneren Penellan, den ny Styrmand paa „la jeune Hardie”, samt Gradlin, Aupic og Gervique, alle modige erfarne Matroser.

Jean Cornbutte foreslog endnu engang André Vasling Plads som Næstkommanderende paa Briggen, thi han var en duelig og dygtig Sømand og

havde givet Prøver paa sit Talent ved at føre „la jeune Hardie" tilbage. Vasling gjorde dog nogle Vanskeligheder og forlangte Tid til at overlægge Sagen.

„Som De vil, men husk paa, at De stedse vil være velkommen blandt os."

Jean Cornbutte eiede en hengiven Ven i Bretagneren Penellan, der i mange Aar havde fulgt ham paa hans Reiser. I de lange Vintermaaneder legede han med den lille Marie, der elskede ham som en Fader. Penellan paaskyndte af alle Kræfter Briggens Udrustning, da der efter hans Mening ikke var gjort Alt, hvad der kunde gjøres for at finde de Forulykkede. Briggen blev fragtet med Rom, saltet Kjød, Sukker, Kaffe, Thee, Tobak, Biscuiter, Vin og Brændevin istedetfor med Kjøbmandsgods, og Afreisen blev bestemt at skulle gaa for sig den 10de Mai.

Aftenen forinden Afreisen betraadte Vasling, der endnu ikke havde taget nogen Beslutning, Kapitainens Kammer. Der var Ingen tilstede, men i Sideværelset hørte han en levende Samtale. Han lyttede.

„Hvor gammel er min Onkel Cornbutte?" hørte han Marie spørge.

„Henved de Treds," svarede Penellan; „men han er endnu en rask og rørig Mand og har et Legeme af Jern."

„Godt, min kjære Penellan, Kjærlighed giver Mod og Kraft, og De vil staa mig bi. Jeg gaaer med."

„Det er umuligt, min Datter; Ingen kan vide, hvorhen vi komme! Hvormange kraftige Mænd har jeg ikke der seet finde deres Død. Alene Tanken bringer mig til at sittre."

„Penellan, naar De ikke vil staa mig bi, vil jeg tro, at De ikke holder af mig."

Vasling blev forbavset; han forstod, hvorom Talen var og hvad den unge Pige havde besluttet sig til. Det kostede ham blot et Øieblik, og han havde taget sin Beslutning.

„Jean Cornbutte," sagde han til den Gamle, der traadte ind, „jeg er Deres. De kan gjøre Regning paa min Hengivenhed og min Iver."

„Jeg har aldrig tvivlet derom," svarede Cornbutte og rystede hans Haand. — „Marie!"

Den Hidkaldte viste sig med Penellan.

„Det er den sidste Aften, vi tilbringe med hinanden. Med Guds Hjælp haaber jeg at føre Din Brudgom tilbage i Dine Arme; mine Venner ville understøtte mig i mit Forehavende. Tager I nu Afsked fra Eders Familie, og imorgen gjensee vi hverandre ombord."

Næstkommanderende og Matrosen forlode Huset sammen. Onklen og Niecen hengave sig til Smerten over Adskillelsen. Jean Cornbutte vilde imidlertid spare hende for Afskeden den næste Morgen og forlod hende uden at sige hende Levvel.

„La jeune Hardie" var færdig til Afseiling. Paa Havnedæmningen stod den gamle Sømands talrige Venner. Præsten lyste endnu engang Velsignelse over Briggen, og Jean Cornbutte begav sig ombord. Vasling gav de sidste Befalinger, Ankeret blev lettet og med en god Nordostvind stod Skibet ud af Havnen, medens Pateren anbefalede de Reisende i Guds Haand.

---

3. Glimt af Haab.

Vinden var gunstig og Mandskabet kunde haabe snart at naa Stedet, hvor Ulykken var skeet.

Jean Cornbuttes Plan var høist simpel og naturlig. Han vilde først anløbe Shetlandsøerne og Færøerne, hvorhen Nordenvinden havde kunnet drive de Skibbrudne, dernæst udstrække sine Efterforskninger over Nordsøen og befare hele Vestsiden af Norge indtil Bodø, det Sted, der var Skuepladsen for Skibbruddet nærmest.

Ardré Vasling var derimod af den Mening, at man skulde befare Kysterne af Island.

Man besluttede imidlertid at følge Penellans Antydninger, idet han sagde, at Stormen var kommen fra Vest og nødvendigvis maatte have kastet dem op paa Norges Kyster.

Da Cornbutte den næste Dag sad fordybet over Kortet over Norge, lagde en Haand sig paa hans Skulder og en blid Stemme tilhvidskede ham:

„Hav Mod, kjære Onkel!"

Bestyrtet vendte han sig om. Marie slyngede sine Arme om hans Hals.

„Marie, mit Barn, Du ombord?" udbrød han endelig.

„Konen tør vel opsøge sin Mand, naar Faderen søger sit Barn."

„Ulykkelige Pige, hvorledes vil Du kunne bære vore Anstrængelser, trodse vore Farer!"

„Jeg er en Sømands Barn, vant til Fortællinger om Storme og Kampe. Jeg er hos Dig og min gamle, tro Ven, Penellan."

„Det er vel ogsaa ham, der har skjult Dig ombord?"

„Ja, men først efterat jeg havde tilkjendegivet ham, at det var min faste Beslutning."

Cornbutte lod Penellan kalde, og da han viste sig, sagde han:

„Hvad der er skeet, staaer ikke mere til at ændre, men husk paa, at Du er min Søn ansvarlig for Maries Liv!"

„Vær De kun rolig," svarede Penellan tillidsfuldt; „den Smaa har baade Kraft og Mod. Hun vil være vor Skytsengel paa Reisen. Og, endelig, Hr. Capitain, kjender De jo min Grundsætning: Alt i Verden maa tjene det Gode."

Den unge Pige erholdt en Kahyt, som Matroserne indrettede saa bekvem og hyggelig som mulig.

Otte Dage senere anløb „la jeune Hardie" Shetlandsøerne og senere Færøerne, men de omhyggeligste Efterforskninger bleve forgjæves. Ingen Skibbruden, intet Vrag var at finde; man havde ikke engang hørt Tale derom. Briggen fortsatte derpaa Reisen. Vinden var gunstig, og Skibet kom snart til Kysten af Norge, som den seilede langs med i en farlig Nærhed; men ogsaa denne Fart, som varede i tre Uger, blev uden noget Resultat.

Cornbutte besluttede at begive sig til Bodø. Maaskee vilde han der erfare Navnet paa det forulykkede Skib. Den 30te Juni kastede han Anker i denne Havn.

Man meddelte ham virkelig ogsaa her, at man i Malstrømmen, i hvis Hvirvler ofte Levninger af sønderslagne Skibe drive om, ogsaa havde fundet en Flaske. Deri havde været et Pergament, hvorpaa følgende Linier vare skrevne:

„Den 26de April bleve vi ombord paa „Westfield", efterat Chaluppen fra „la jeune Hardie" havde nærmet sig os, ved Strømningen førte op mod Isen. Gud være os naadig."

Jean Cornbutte takkede Himlen; han troede allerede at være paa Spor efter sin Søn og besluttede at udstrække sine Efterforskninger til Nordens yderste Grændser.

Briggen blev sat istand til at trodse de uhyre Farer i Polarhavet. Skibstømmermanden lod Træ bringe ombord for deraf at bygge Slæder til Brug paa Isen.

Ved Penellans Omsorg, der allerede havde været i Polarhavet paa Hvalfangst, bleve Uldtæpper, Klæder med Pelsværksfoer, og en Mængde garvede Robbehuder bragte ombord. Ogsaa de øvrige Forraad til en mulig Overvintring paa Kysterne af Grønland bleve anskaffede, især Citroner, for at kunne helbrede Mandskabet for Skørbug, hin frygtelige Sygdom, som decimerer Søfolkene i Ishavet.

Ved Mandskabets anstrængte Virksomhed var Briggen udrustet den 16de

Juli, fjorten Dage efter deres Ankomst til Bodø, det var netop den heldigste Tid til at anstille Undersøgelser i Polarhavet. I to Maaneder havde det været mildt Veir, og man kunde udstrække sine Operationer i en vid Strækning. Briggen „la jeune Hardie" styrede lige løs paa Grønlands Østside.

---

4. I Farvandet.

Den 23de Juli forkyndte et hvidt Skjær, der viste sig over Havet, de første Isbanker, som af Sommerveiret vare drevne fra Davidsstrædet ud i Oceanet. Fra nu af anbefalede man Mandskabet stor Opmærksomhed paa deres Vagter, thi det gjaldt om behændigt at undvige disse uhyre Masser.

Allerede dykkede Sælhundene, som laa paa Isen, under ved Briggens Nærmelse, eller svømmende med Snuden over Vandfladen omkring Skibet, men man havde hverken Tid eller Lyst til at gjøre Jagt paa disse Dyr, da Mandskabet ikke var talrigt nok til disse Anstrængelser. Matroserne bleve inddelte i to Vagter, hvoraf enhver blev tre Timer paa Post; thi i disse kolde Egne synke de Stærkestes Kræfter hurtigt ned til det Halve.

Regn og Snee faldt i Mængde, men naar Solen viste sig paa Himlen, kom ogsaa Marie op paa Dækket, og hendes Smerte traadte i slige Øieblik i Baggrunden for at give Plads for Beundring.

Den 1ste August gik hun om paa Dækket og samtalede med sin Onkel, Penellan og Vasling. Briggen befandt sig i aabent Vand af tre Miles Bredde, og man kunde see Ismasserne drive rask mod Syd.

„Naar ville vi saa Land at see?" spurgte den unge Pige.

„Senest om tre til fire Dage," svarede Jean Cornbutte.

„Men ville vi ogsaa der finde ny Spor?"

„Maaskee, min Datter; i hvert Fald ere vi endnu langt fra Reisens Maal; thi det er at befrygte, at vore Skibbrudne ere gaaede endnu nordligere."

„Det er endog afgjort," føiede Vasling til; „thi Stormen, der skilte os fra dem, varede i tre Dage, og i tre Dage tilbagelægger et Skib en lang Vei."

„Tillad mig at bemærke derimod, at det var i April Maaned," yttrede Penellan, „og at Tøveir dengang ikke var indtraadt, og at følgelig „Westfield" maa være bleven standset af Isen."

„Og uden Tvivl er slaaet i tusinde Stykker, da de Ulykkelige ikke kunde manøvrere længere."

„Vel muligt, men de kunde paa Isen vinde hen til Fastlandet, hvorfra de ikke vare langt borte."

„Lader os haabe!" udbrød Jean Cornbutte, idet han afbrød en Strid, der daglig gjentoges, „jeg troer, vi have indslaaet den rette Vei og om kort Tid ville faa Land isigte."

„Der er det alt," udbrød Marie; „see Bjergene der!"

„Nei, mit Barn, det er Isbjergene, de første, vi ere stødte paa; de ville knuse os som Glas, naar vi skulde blive hængende ved dem. Penellan og Vasling, værer paa Eders Post!"

De svømmende Masser, der syntes at naa op til Horizonten, nærmede sig mere og mere Briggen. Penellon greb Roret, og Jean Cornbutte, der var stegen op i Masten, angav den Vei, man skulde seile.

Henimod Aften var Briggen ganske omringet af disse svømmende Klipper, hvis Kraft er uimodstaaelig; det gjaldt nu om at krydse imellem denne Flaade af Bjerge, og Klogskab bød at styre fremad. Det var særdeles vanskeligt at angive Retningen, da alle Punkter stadigt forandrede sig og Mørket forøgedes ved en let Taage. Marie steg ned i sin Kahyt; kun de otte Matroser, som hver vare forsynede med en

lang, jernbeslagen Stang, maatte blive paa Dækket. De kom nu i et saa smalt Farvand, at Ræerne ofte stødte imod og maatte dreies indad mod Dækket. Heldigvis havde dette ikke nogen skadelig Virkning paa Briggens Hurtighed; thi Vinden rørte kun de øverste Seil, og dette var nok til at drive Skibet frem.

Uhyggelig var Isklippernes Bragen, naar de stødte sammen, medens Skibet brød sig Vei igjennem det smalle Vandleie.

Jean Cornbutte maatte snart stige ned paa Dækket, da hans Blik ikke kunde trænge igjennem Mørket; det blev derfor nødvendigt at opgive de høie Seil, thi Skibet truede med at strande paa en Isklippe og i saa Fald havde Mandskabets Undergang været uundgaaelig.

„Forbandede Reise!“ udbrød Vasling, der stod imellem Matroserne, som med Stængerne søgte at afværge det ventede Stød.

„Undgaa vi denne Fare, fortjener vor kjære Frue af Isen en smuk Kjærte,“ svarede Aupic.

„Hvo veed, hvilke svømmende Bjerge vi endnu skulle krydse forbi?“ tilføiede Næstkommanderende.

„Og hvad vi finde bag dem?“ svarede Matrosen.

„Tal ikke saaledes, og giv Agt paa Din Stang. Ere vi først komne igjennem, er det Tid til at tænke derpaa,“ sagde Gervic.

En uhyre Isblok, der svømmede i den snevre Dal, hvorigjennem Briggen foer, kom lige imod dem; det syntes umuligt at gaa afveien for den, thi den indtog næsten hele Farvandets Bredde og Briggen saae sig ikke istand til at vende.

„Kan Du føle, om Skibet lystrer Roret?“ spurgte Jean Cornbutte Penellan.

„Nei, Kapitain; Skibet lader sig ikke styre. Vi have ingen Fart og ingen Vind.“

„Saa ere vi fortabte,“ sagde Jean Cornbutte med sagte Røst. „O! min Søn, o! min stakkels Marie!“

„Taalmodighed, Hr. Kapitain. Det er maaskee til vort Bedste, at dette Bjerg driver ned paa os. Pas paa, stemmer Eders Stænger ned til Luvart.“

Blokken var omtrent 60 Fod høi; tiltrods for Penellans Forsikkringer, vilde Briggen knuses, naar Blokken stødte imod dem. Det var et ubeskriveligt kvalfuldt Øieblik. Mandskabet flygtede til den bageste Del af Dækket, idet det trods Kapitainens Befalinger forlod sin Post.

Men netop som dette Bjerg neppe var tre Favne fjernet fra „la jeune Hardie”, hørte man en dump Larm, en sand Vandhose faldt over Skibet, hvis Bugspryd knækkede, og Briggen svømmede paa Ryggen af en uhyre Bølge. Et Rædselsskrig trængte sig frem, men da Blikket saae fremad, var Bjerget forsvundet. Farvandet var aabent og en uhyre Vandflade, der belystes af de sidste Solstraaler, lovede en lykkelig Fart.

Havde Bjerget opløst sig to Minuter senere, havde Briggen været fortabt uden Redning.

„Alt maa tjene til Bedste;“ raabte Penellan. „Forhaabentligt er vor Mesanmast ubeskadiget.“

5. Et Møde.

Briggen seilede nu i et næsten aldeles frit Hav, kun en hvidlig Glands i Horizonten, dennegang uden Bevægelse, tydede paa Nærheden af store Ismasser.

Jean Cornbutte styrede endnu stedse i den tidligere Retning. Han nærmede sig allerede de Regioner, hvor Temperaturen bliver overordentlig kold, da Solstraalerne paa Grund af deres skraa Fald tabe betydeligt af deres Varme.

Den 3die August saae Briggen sig ligeoverfor faste og uafbrudt forbundne

Ismasser; de aabne Steder vare ofte kun af en Favns Brede. Skibet maatte gjøre tusinde Omveie, der gav det til Pris for Vinden.

Penellan sørgede med en Faders Ømhed for sin kjære Marie, og trods Kulden nødte han hende til hver Dag at spadsere flere Timer paa Dækket, da Bevægelse blev en uundgaaelig Nødvendighed for Sundheden.

Marie tabte intet Øieblik sit Mod; hun styrkede endog Matrosernes ved venlig Tiltale, og Alle nærede den inderligste Hengivenhed for hende. André Vasling gav sig altid Noget at bestille om hende, men den unge Pige modtog alle hans Tjenester med Kulde, uden at vide nogen Grund dertil. Man kan tænke sig, at Fremtiden langt oftere end Nutiden udgjorde en Gjenstand for Samtalen med Vasling; han stræbte at fremstille den ringe Sandsynlighed for de Skibbrudnes Redning, ja deres Undergang var for ham en afgjort Sag, og han gav ikke utydeligt at forstaa, at den unge Pige vilde lære at glemme den sørgelige Hændelse og anbetro Omsorgen for sit Vel i andre Hænder.

Penellan fandt stedse et Middel til at afbryde Næstkommanderendes Underholdning og tilintetgjøre Virkningen af André's Ord ved det Haab, han forstod at indgyde Marie. Imidlertid anvendte hun sin Tid nyttigt; hun forfærdigede sig Klæder til Vinteren, og da Fruentimmerdragten er lidet egnet til disse kolde Regioner, dannede hun sig et Par Benklæder af Skind, som om Foden var kantet med Sælhundeskind; en Art Trøie, der sluttede tæt om Hoften, og var forsynet med en Hætte, beskyttede Livet. Ogsaa Skibsmandskabet forsynede sig med store Peltsstøvler af Robbeskind, for at kunne vove en Fart over Isen. André Vasling, som var en duelig Skytte, fældede flere Vandfugle, der i store Flokke omsværmede Skibet. Edderfugle leverede Mandskabet udmærket Kjød og frembragte en behagelig Afverling i dets Maaltider.

Efter at have gjort mange Omveie, saae man endelig Cap Bremster. En Chaluppe blev udsat og Jean Cornbutte tilligemed Penellan fore langs med Kysten, som var ganske øde.

Man styrede derpaa til Leopoldsøen. Mandskabet landede lykkeligt og Jean Cornbutte udstødte et Glædesskrig, da han saae Landets Indfødte komme til Kysten. Man satte sig strax i Forbindelse med dem, hvilket blev gjort muligt derved, at Penellan forstod endel Ord af deres Sprog, og at de af Hvalfangere, som undertiden landede her, havde lært nogle sædvanligt forekommende Phraser.

Disse smaa, fire Fod og ti Tommer høie Eskimoer havde en rødlig Teint, et rundt Ansigt og en lav Pande, deres Haar faldt ned ad Ryggen og deres Tænder vare smudsige og angrebne af hin Udvæxt, der er eiendommelig for Mennesker, der udelukkende ernære sig ved Fiskespiser.

For Bjørne- og Sælhundeskind tiltuskede de sig Jern og Kobber, hvorpaa de sætte en høi Pris. Jean Cornbutte lod de Indfødte vide, at han søgte et Skib og spurgte dem, om de havde seet noget til det. En af dem tegnede strax paa Sneen et Skib, hvis Form var let at kjende, og gav at forstaa, at for tre Maaneder siden var et Fartøi af den beskrevne Art drevet forbi; tillige antydede han, at Tøveiret og Isens Opbryden havde forhindret dem i at opsøge samme.

Disse Efterretninger opfriskede Matrosernes Mod, og Jean Cornbutte havde ingen Møie med at føre dem videre frem i Polarhavet.

(Fortsættes.)

L. Levins Bogtrykkeri.

Sælhundefangst i Grönland.

Grønlænderne.

(Hermed et Lithographi.)

Den nordligste Del af Amerika beboes af en Menneskerace, om hvis Slægtskab med andre Folkestammer Natur- og Sprogforskere ofte forgjæves have brudt deres Hoved. Denne Folkestamme, der i det Hele neppe tæller 30,000 Sjæle, har man givet det fælles Navn Eskimoer ɔ: fiskeædende Mennesker. Denne Benævnelse hidrører fra de indianske Beboere af Canada, som hermed betegne deres nordlige Naboer og uforsonligste Fiender. De europæiske Søfarere og nærmest Englænderne, som koloniserede Canada, optoge denne Benævnelse, og siden den Tid har Ordet „Eskimo" vundet Borgerret i de europæiske Sprog.

Eskimoerne bo adspredte ved Kysterne af Ishavet, fra Beringsstrædet til Østkysten af Grønland. De danne flere Stammer, som dog alle vise stor Overensstemmelse indbyrdes i Sprog, Charakter og Levemaade. De ere almindeligvis smaa af Væxt, sjelden over fem Fod høie, have et uforholdsmæssigt tykt Hoved, et fladt kjødfuldt Ansigt med fremstaaende Kindben, stridt Haar, en bred, plump Overkrop, tynde Ben og smaa Hænder og Fødder. Saavidt man kan kjende deres Hud under den af Tran glindsende Smudsskorpe, er den kobberfarvet.

I tidligere Tider antog man disse Mennesker, der kummerligt ernærede sig ved disse øde Kyster, for hørende til den mongolske Race, som enten fra Sibirien eller fra de norske Kyster havde fundet Vei til Amerikas Fastland. Men der er Meget, som taler mod denne Anskuelse, og man har senere anseet det for rigtigere at betragte Eskimoerne som en ved det raa Klimas Indflydelse vanslægtet Afart af de i Nordamerika boende Indianerstammer. Men selv denne Hypothese er udsat for Indvendinger, som ikke kunne afvises.

Den Stamme af Eskimoerne, som tidligst og længst stod i Berøring med Europæerne, og derved nogenledes er hævet over deres lave Kulturstand, er den grønlandske. Beboerne af Grønland, denne kjæmpemæssige Halvø af et Nord for Amerika værende Kontinent, hvis Grændser og Udstrækning ikke kunne bestemmes, vare bekjendte for de skandinaviske Folkeslag flere Aarhundrede, førend Columbus opdagede Amerika. Opdagelsen af Grønland tilskrives Islænderne, og Landet skal dengang og selv i senere Tid have havt et langt mildere Klima, hvorpaa ogsaa selv Navnet „Grønland" ɔ: det grønne Land, hentyder. Men fra Aarhundreder til Aarhundreder have Isbjergene formeret sig ved Kysten og frembragt en saadan Kulde, at Thermometret om Sommeren viser høist 12° R, medens det om Vinteren synker ned til ÷ 32° R. Samtidigt med Varmens Aftagen viste sig paa Sydvestkysten et andet endnu mere paafaldende Naturphænomen, nemlig en stadig Synken af Landet eller Stigen af Havet, en Omstændighed, der muligt har indbragt i den grønlandske Mythologi den Forestilling, at Jorden hviler paa Træpiller, som fra Tid til anden maa udbedres, hvis ikke det Hele skulde synke i Havet. Denne Udbedring besørger efter Sagnet Torngarsuk og hans Hustru, tvende gode Aander, der bo paa Havbunden. Af disse tvende Væsner gjøre overhovedet Grønlænderne en stor Stads, thi det afhænger af dem, om der vil vise sig faa eller mange Sælhunde. Disse Dyr blive — saaledes tro disse Mennesker, der uden dem vilde være prisgivne Hungersdøden — holdte indespærrede af de nævnte Aander under Havet, og kun løsladte af dem efter en „Angetoks" ɔ: en Præst's Besværgelser.

Sælhunden er ligesaa nødvendig for Grønlændernes Liv som Luften. Af

dens Kjød ernære de sig, med dens Tran handle de, dens Skind beskytter dem mod Kulden og tjener til Beklædning af deres Baade (Kajaker), hvis Bygning af Fiskeben er den eneste Kunst, hvori de have bragt det til en vis Grad af Fuldkommenhed. Sælhundefangsten drives af dem paa en meget duelig Maade, og dette afgiver et Bevis paa, hvorledes Mennesket, selv om det staaer paa det laveste aandelige Standpunkt, veed, saasnart hele dets Tænkekraft koncentreres paa et bestemt Maal, af det Stof, som han modtager af Naturen i raa Tilstand, at skaffe sig Midler, der sikkrest og bekvemmest tjene ham til Opholdelsen af sin Existents. Prinds Napoleon, der som bekjendt for nylig har været i Grønland, bivaanede en Sælhundejagt, der blev anstillet paa Foranledning af Inspektøren i Frederikshaab. **Medfølgende Billede** giver os en ret anskuelig og levende Forestilling om denne eiendommelige Jagtscene. I Forgrunden see vi fem Kajaker, som hver er besat af en Grønlænder. En af dem er beskjæftiget med at befæste et allerede dræbt Dyr til sin Baad, idet han stikker en Træplok igjennem de to Huller, han med Harpunen har stukket i Sælhundens Skind. Nu bliver en Rem bunden til denne Plok, Remmen atter befæstet til Baaden og Sælhunden paa denne Maade tagen paa Slæb. Paa Vandsladen see vi tvende svømmende Blærer. En af dem er synligt befæstet til en Harpun, som har ramt en Sælhund og paa Grund af Modhager sidder fast i Dyrets Skind. Dyret er dykket under og søger at undgaa sine Forfølgere, men det formaaer ikke at trække den med Luft fyldte Blære ned med sig i Dybet. Jægerne følge Retningen af deres Bytte, hvilket den svømmende Blære angiver, og vente det Øieblik, da Sælhunden atter dukker op for at trække Luft. De holde Harpunen i Haanden og slynge den med al Magt paa deres Slagtoffer, saasnart dets Hoved kommer tilsyne. Maaskee dykker det nok engang under for at undgaa Fordærvelsen, og den samme Scene gjentager sig paany. Men i de fleste Tilfælde er det andet Angreb tilstrækkeligt til at dræbe det, og Jægerne kunne hale Dyret til sig, for paa den ovenbeskrevne Maade at befæste det ved Kajaken.

Næst Sælhunden, hvoraf de om Vinteren nedgrave Hoved og Poter i Sneen, forat de om Foraaret kunne fortære det i halvraadden Tilstand, yde Hvalfiskene Grønlænderne det fornemste Existentsmiddel. Edderdun, Rensdyr- og Ræveskind udgjøre foruden Tran og Fiskeben deres vigtigste Handelsartikler, som de omtuske mod europæiske Varer. Penge kjende kun de, som bo i Nærheden af de danske Etablissementer; de leve ogsaa i et Slags Statssamfund med de Danske, bekjende sig til den christne Tro, som de imidlertid hyppigt forvexle med deres overtroiske Forestillinger, og klæde sig tildels europæisk. De, som endnu hænge ved deres gamle Tro og tilbede Silla, det vil sige Luften eller Himlen, have ogsaa i mange Ting bibeholdt deres oprindelige Karakter. De indhylle sig i Pelse af Søfugle eller Rensdyr, hvis Haarside de vende indad, og bære derover en Art Troie af Sælhundeskind, der hos Kvinderne er noget videre og længere, saa at de under dem kunne bære deres Børn paa Ryggen, idet de ved en Rem om Livet forhindre disse i at glide igjennem.

Vinteren tilbringe de i firkantede Hytter, der halvt ere gravede i Jorden og bedækkede dermed. Smuds og Utøi have hjemme i disse mørke, vinduesfri Hytter, der oplyses af en stedse brændende Lampe, der tillige tjener til Ildsted. Om Sommeren indrette de et Telt, som er bedækket af Sælhundeskind. Af Karakter ere Grønlænderne godmodige og virksomme, og besidde med al deres Armod og Trang en

umiskjendelig Stolthed. Kjærlighed til Hjemmet er, trods den kummerlige Tilværelse, som Fædrelandets golde Jordbund formaaer at byde dem, ualmindelig stærk og uforgjængelig. Saaledes fortæller man om en Grønlænder, der alt i ti Aar havde levet i England og lært at kjende Nydelserne ved et europæisk Levnet, at Synet af en død Sælhund, der blev funden ved Kysten, rørte ham til Taarer; han styrtede frem, huggede sine Tænder i Dyrets Bug og indsugede i lange Drag dets Tran. Fra den Tid af kunde Intet holde ham tilbage i England, og han vendte hjem til sit sne- og isbedækte Land, for at jage Robber, leve af deres Kjød og klæde sig i deres Huder (!)

Jorden som Planet.

(Sluttet.)

Foruden Asteroiderne fandt man paa hin Side af Saturn to Planeter, Uranus og Neptun, af hvilke den første opdagedes den 13de Marts 1781 af Astronomen Herschel. Ved Hjælp af de keplerske Love beregnede han allerede 4 Aar efter, at Uranus behøvede 84 Aar til at gaa een Gang omkring Solen. Den anden Planet, Neptun, fandt man 1846, ved hvilken Leilighed den af Kopernikus grundlagte Astronomi feirede sin skjønneste Triumph, idet Rigtigheden af dens Forudsætninger blev bekræftet paa den mest glimrende Maade. Man havde nemlig 1820 anstillet en ny Undersøgelse af Venusbanen og fundet, at den havde forandret sig meget. Senere Undersøgelser viste igjen andre Forandringer. Hvorfra hidrørte disse? Astronomen le Verrier i Paris, der endnu engang udførte den samme Beregning, fandt de samme Uregelmæssigheder. Af Naboplaneternes, navnlig Jupiters og Saturns, Indflydelse lode de sig ikke forklare, idet de tidligere Beregninger allerede havde taget Hensyn dertil. Le Verrier faldt derfor paa den Formodning, om der maaskee ikke udenfor Uranusbanen bevægede sig endnu en ubekjendt Planet, der foranledigede Forstyrrelsen og paa hvis Tilværelse man hidtil ikke havde agtet i Beregningerne. Med uafbrudt Opmærksomhed iagttog han fremdeles Uranus' tilsyneladende uregelmæssige Bevægelser, og hin Formodning blev til Vished, endskjøndt hans Kikkert ikke viste ham noget Spor til en saadan Planet. Det lykkedes hans Skarpsindighed blot af Uranus' Bevægelser at beregne ikke alene den indvirkende Naboes Afstand, men ogsaa dens Tæthed, dens Størrelse og det Sted, hvor den hidtil ikke engang anede Planet paa en bestemt Dag maatte befinde sig. Han udkastede en fuldstændig Skildring af den, sendte den til sin Ven Galle i Berlin, der havde en god Kikkert, og bad ham søge den ny Planet, hvis Sted paa Himlen han betegnede, og Galle fandt den ganske rigtigt næste Nat den 23de September 1846. Denne Kjendsgjerning er til Ære for den menneskelige Aand og istand til at indgyde Agtelse for Videnskaben.

Efter Kopernikus feirede overhovedet Astronomien den ene Triumph efter den anden, navnlig afrystede den aldeles Astrologiens Lænker ɔ: den Kunst at læse Begivenheder og Menneskenes Skjæbne i Stjernerne. Hele Middelalderen igjennem ængstede og plagede denne Kunst Folkene i Europa. Den er sandsynligvis bleven forplantet til vor Verdensdel ved Araberne, og er sikkert ligesaa gammel som selve Menneskeheden. Allerede Moses forbød jo Israeliterne at læse i Stjernerne. I Middelalderen havde hvert Hof, ja hver anseet

og indflydelsesrig Mand sin Astrolog, eller lod idetmindste en saadan forudsige, hvad der skulde vederfares ham. Høie og Lave søgte Raad hos Stjernetydere og troede paa deres Udsagn. Ofte rystede hele Europa af Frygt for deres Forudsigelser. Saaledes vilde en Astrolog have læst i Stjernerne, at Jorden 1524 skulde gaa under ved en ny Oversvømmelse. Forfærdelse greb alle Stænder. Man lod det ikke mangle paa Bodsøvelser og Spægelse af Legemet; der blev endogsaa bygget Arker, og med Ængstelse saae man Aaret 1524 rykke nærmere. Men endskjøndt det gik hen uden nogen Ødelæggelse, udbredte dog Aaret 1643, da en lignende Stilling af Stjernerne varslede det Samme, ny Skræk blandt Menneskene, og først for omtrent 100 Aar siden er Frygten for lignende Ting forsvunden, endskjøndt der hist og her endnu findes Folk, som ikke have frigjort sig for dette Slags Overtro. Hvor beklagelig en saadan Tro er, hvorledes den kvæler enhver Livsglæde og undergraver Tillid til Gud og Mennesker, viser Keiser Rudolph den 2dens Historie, hvem Tycho Brahe havde forudsagt, at han ikke skulde dø nogen naturlig Død. Af Frygt for Døden giftede denne Keiser sig ikke, for ikke muligvis at blive myrdet af sin egen Søn; han besteg aldrig en Hest, levede indesluttet paa sit Slot i Prag og lod hele Maaneder igjennem ikke høre fra sig. Hans Soveværelse var bygget som en Fæstning, og der var overalt truffet Foranstaltninger til, at han ikke skulde blive overfalden og skilt ved Livet. Gesandter, der vilde tale med ham, maatte ikke sjeldent for at komme i Nærheden af ham, forklæde sig som Staldkarle, da Keiseren helst opholdt sig hos sine Heste, hvilke han holdt meget af. Det er saaledes let begribeligt, at Troen paa Astrologien blev en Gjenstand for Spekulation og Vindesyge.

Kardinal Barberini benyttede denne Tro paa en meget snild Maade. Da hans Kollegaer vare forsamlede for at vælge en ny Pave, forkyndte han pludselig med stor Forfærdelse, at den Pave, der nu blev valgt, efter Stjernernes Stilling at dømme ikke skulde leve i 6 Uger. Alle bleve nu bange for den farlige Værdighed, og valgte enstemmig Barberini, der nu som Pave Urban den 8de ganske rolig beklædte Pavestolen i 20 Aar.

Forresten troede man, at ikke alene Mennesket, men ethvert hvilketsomhelst Legeme stod under Indflydelse af visse Stjernebilleder, hvilket stærkt fremhæves i de astrologiske Værker. Efter Stjernetydernes Tro stod ogsaa enhver Sygdom under en eller anden Planets Herredømme; Planeten herskede nu igjen over visse Urter, hvorfor enhver Læge maatte skaffe sig Kundskab til dem og altsaa fremfor Alt være Astrolog.

Ligesom imellem Planterne og Planeterne, saaledes antog man ogsaa en inderlig Sammenhæng og Sympathi mellem Metallerne og Planeterne. Under visse Stillinger af Stjernebillederne smeltede man derfor af passende Metaller Talismaner og Amuletter, som man bestandig bar hos sig og som skulde afvende Sygdomme, ophæve den hele Indflydelse af en uheldig Fødselstime, befordre til Æresposter osv. Der var paa dem alle Tegnet af den Planet, hvis gunstige Indvirkning man ventede. Var Talismanen f. Ex. støbt, medens Solen stod i Skorpionen og havde den til Præg Mars' Tegn, saa gjorde den seirrig og usaarlig i Krig. De tydske Soldater vare saa faste i denne Tro, at franske Historieskrivere fortælle, at ved et Nederlag, de lede, havde man fundet Amuletter hængende om Halsen paa alle Døde og Fanger.

Det er vidunderligt, hvor længe og hvor fast man hang ved den astrologiske Overtro, da der ikke mangle Tilfælde, hvor Spaadommene sloge feil. Men selv naar Forudsigelserne ikke indtraf, vidste Astrologien altid ved for-

sigtigt stillede Betingelser at bevare Tilliden, og det er et for Menneskene saa naturligt Ønske at skue ud i Fremtiden, at man deri maa søge dens Hovedstøtte. Navnlig griber den Ulykkelige efter Alt, hvad der lader ham haabe Redning, Lindring og Trost, og den Tvivlende vil have Vished, selv om Haabets sidste Straale er udslukt. Endogsaa en Mand som Wallenstein, der satte sig ud over saa Meget og var temmelig ligegyldig med Hensyn til sin Tids Tro, forfaldt til dens Overtro og hengav sig saa haardnakket dertil, at han ikke mere kunde see klart i mange af sine Omgivelsers Hjerter. Sin urokkelige Tro paa Stjernernes Magt udtalte han endnu, da han saae, at han blev ført bag Lyset af den, hvem Skjæbnen havde betegnet som hans bedste Ven. „Stjernerne lyve ikke," svarede han Tersky, da denne sagde til ham: „Der seer Du, hvorledes Stjernerne have løiet for Dig." Derpaa vedblev han: „Men det er skeet mod Stjernernes Løb og mod Skjæbnen. Kunsten er ærlig, men dette falske Hjerte bringer Løgn og Bedrageri ind i den sandru Himmel." Hans Astrolog var Italieneren Seni, i Forening med hvem han før ethvert vigtigt Foretagende raadspurgte Stjernerne. Dette skete ogsaa i Pilsen, forend Wallenstein begav sig til Eger og forbandt sig med de Svenske. Hele Natten igjennem iagttoge de Begge Stjernerne.

I det syttende Aarhundrede sank endelig Astrologiens Anseelse mere og mere, efterat mange aandelige Kræfter havde anvendt en utrættelig Flid derpaa.

Ved Siden af Kopernikus skinner Kepler som en Stjerne af første Rang paa den astronomiske Himmel. Han er født den 27de Decbr. 1571; hans Ungdom var haard og sørgelig, da hans Fader var bleven fattig og lod Kone og Børn leve i Elendighed. Den spinkle, svagelige Dreng blev holdt til strengt Markarbeide, indtil Bedsteforældrene, der havde lagt Mærke til hans Aandsevner, toge sig af ham og bestemte ham til den geistlige Stand. I Tübingen, hvor han studerede, vaagnede hans Forkjærlighed for Astronomien. I Begyndelsen var hans livlige Aand endnu hildet i mange af hans Tids besynderlige Drømmerier, f. Ex. at Jorden var et følende Væsen, som man kunde fornærme og ophidse til Lidenskaber (Storme, Jordskjælv osv.), naar man kastede en Sten i en Indsø eller en dyb Kløft; men hans Aand udfoldede sig stedse herligere, den ene Fordom svandt efter den anden. Da han endnu ikke havde fyldt 22de Aar, blev han Professor i Grätz. Da Erkehertug Ferdinand forfulgte Protestanterne i Steiermark, maatte han flygte og sælge sine Eiendomme med stort Tab.

Han vendte sig til Tübingen, men der vilde man ikke modtage ham for hans Anskuelsers Skyld. Derfor begav han sig til Prag, hvor Keiser Rudolph den 2den havde udstyret Observatoriet rigeligt, og denne bestemte ham en aarlig Løn af 1500 Gylden. Men under den Forvirring og Finantsnød, der gik forud for Trediveaarskrigen, blev den ikke udbetalt, og kun efter indtrængende Bønner erholdt Kepler af og til smaa Summer. For at vedligeholde Keiserens Gunst, maatte han endog bekvemme sig til at spille Stjernetyder. I elleve Aar levede han i Prag i den største Nød; efter Keiser Rudolphs Død blev han Professor i Mathematik ved Universitetet i Linz, hvor hans Ulykker forresten ikke hørte op. Som Protestant fordreven fra Steiermark, som Kjætter forfulgt af Jesuiterne, blev nu ogsaa hans Hjem lukket for ham af de lutherske Theologer, da han som Reformeert ikke vilde slutte sig til den lutherske Lære om Nadveren. Han paadrog sig nyt Had ved sit Forsøg paa at bevæge de evangeliske Stænder paa Rigsdagen i Regensburg til at antage den af Pave Gregor forbedrede

Kalender. Endskjøndt Kepler var en Modstander af den katholske Lære, var han dog ikke saa sneverhjertet som hine Rigsstænder, at han ikke med Glæde modtog det Gode, om det end var udgaaet fra den katholske Kirke. Allerede denne ene Kjendsgjerning beviser, hvor høit hans Aand stod over hans Samtidige; men hvilken Smerte maatte ikke gribe den store Mands Sjæl, da hans gamle Moder pludselig blev anklaget for Hexeri. Dette var den bittreste Draabe i hans Lidelsers Bæger, saa meget bittrere, som hans egen Broder tiltraadte Anklagen. Den Mand, der efterforskede Naturens dybeste Hemmeligheder og evige Love, maatte i hele 10 Aar anvende sin meste Tid, sin Skarpsindighed og sin Formue paa at forsvare sin Moder mod den latterligste af alle Beskyldninger.

Han tog hende til sig i Linz; men Udsigten til at miste sin Eiendom og hendes Slægtninges Overtalelser bevægede hende til igjen at vende tilbage til Würtemberg. Neppe var dog Beleiringen af Linz begyndt 1620, hvorved Forfølgerne i Weil, Moderens Opholdssted, troede sig sikkre, førend Hexeprocessen igjen blev indledet imod hende. Alle Protestanter flygtede fra det stormede Linz; men Kepler ilede til Hertugen af Würtemberg for at redde sin Moder. Hun var allerede kastet i Fængsel; Hertugens Befaling befriede hende. Processen trak sig ud det ene Aar efter det andet, indtil endelig Døden bortkaldte hende i en Alder af 75 Aar, førend den var endt.

Kepler skulde ogsaa lide under Trediveaarskrigens Rædsler. Der blev lagt Beslag paa hans Løn, hans Bibliothek lukkedes, han selv undgik kun ved Flugten til Regensburg personlig Mishandling. Aar 1627 traadte han i Tjeneste hos Wallenstein. De betydelige Fordringer, han havde paa Keiseren, bleve ham anviste af Hertugdømmet Meklenborgs Indtægter, der nylig var erobret; men forgjæves bestormede han Wallenstein om Udbetaling. Denne havde i Kepler ventet en Astrolog og fandt en Astronom; han saae sig skuffet og skilte sig af med ham ved at faa ham kaldet til Universitetet i Rostock. Kepler tiltraadte sit Embede efter lang Nølen; men her fik han heller ikke sin Løn udbetalt, og efter et Aars bitter Nød begav han sig selv paa den lange Vei til Regensburg, for paa Rigsdagen at bevirke Udbetalingen af sine Fordringer. Den anstrængende Reise og de tunge Familiesorger kastede ham paa Sygeleiet. Han døde ensom, forladt og nødlidende i Regensburg den 15de Novbr. 1631. Der findes ikke Mange, der ere blevne lønnede med sortere Utaknemmelighed, der have kjæmpet med flere Besværligheder og lidt mere end Kepler.

Hans efterladte Skrifter udgjøre 40 Bind og ere skrevne under Nød og Sorg. Hans Børns Skrig om Brød rev ham ofte ud af den saligste Henrykkelse, hans Aand følte, naar han fordybede sig i Himlens evige Love. Her saae han den skjønneste, aldrig forstyrrede Harmoni, medens Disharmoni, Had og Forfølgelse i vilde Storme hvert Øieblik truede hans Liv paa Jorden. Mange af hans Yttringer vidne om den Glæde, han var gjennemtrængt af midt under den ydre Nød, naar han beskjæftigede sig med Himlen for der at skue Guds Visdom i de ophøiede, simple Naturlove. Da han havde fundet den tredie af sine berømte Love skrev han: „Det er 18 Maaneder siden den første Lysstraale kom til mig; for 3 Maaneder siden brød Dæmringen frem i mig, og først for faa Dage siden skinnede for mig den ubekjendte Sol, der er saa vidunderlig at skue. Nu holder Intet mig tilbage, nu vil jeg hengive mig til min hellige og ophøiede Begeistring .... Tærningerne ere kastede, Bogen er skreven, jeg bekymrer mig ikke, om den bliver læst nu eller i

en fjern Fremtid." De Anfægtelser, hans Opdagelser vare udsatte for, imødegik han med rolig Tillid: „Den Dag vil snart komme, da from Enfold vil skamme sig over sin blinde Overtro og sine Fordomme, da Menneskene ville erkjende Sandheden saavel i Naturens Bog som i den hellige Skrift og glæde sig over denne Opdagelse."

Hvor fortræffeligt end Kopernikus i Almindelighed havde forklaret hvad der viste sig paa Stjernehimlen, saa stemmede dog den af ham bibeholdte Forudsætning, at Planeternes Bane var en Cirkel, ingenlunde med de nøiere Jagttagelser. Var Jordbanen virkelig en Cirkel, saa maatte Solskiven, der da befandt sig i Banens Midtpunkt, altid vise sig i samme Størrelse; men en opmærksom Jagttager opdager, at det ikke er Tilfældet, at den er størst i Slutningen af December, mindst i Begyndelsen af Juli. Dette bragte Kepler paa den Tanke, istedetfor Cirklen at antage en anden mere langagtig krummet Linie, den saakaldte Ellipse. Hans Formodning havde ikke skuffet ham; de Jagttagelser, han anstillede med Mars, svarede fuldkomment til hans Antagelse af den elliptiske Bane, i hvis saakaldte Brændpunkter Solen befinder sig, og derved var Omløbsliniens rigtige Skikkelse funden for alle Planeterne. Men ogsaa for den Omstændighed, at Mars' Bevægelse viste sig meget foranderlig, at Planeten skred raskere frem i Nærheden af Solen, medens dens Hurtighed var mindst, naar den var længst borte derfra, søgte Kepler en bestemt Lov og var ligesaa heldig i at finde den. Kundskaben til denne Lov er af største Vigtighed, idet man ved Hjælp deraf forud kan bestemme en Planets Plads til en given Tid. Endnu ikke tilfreds med to saa vigtige Opdagelser, hvilede den utrættelige Forsker ikke, forend det var lykkedes ham at finde en regelbunden Sammenhæng mellem de forskjellige Planeters Bevægelser.

Efter denne Opdagelse blev det muligt af et begrændset Antal Jagttagelser med Bestemthed at forudsige, hvad der vilde vise sig paa Himlen, førend Tiden til dets Jagttagelse var kommen. Nu udkastede han hine Planettabeller, som han til Ære for Keiser Rudolph kaldte de rudolphinske Tabeller, og efter hvilke Planeternes Tid, Sted og Stilling lade sig bestemme paa det Nøiagtigste. Da dette Kjæmpeværk var fuldendt 1624, henvendte han sig til Keiseren med Bøn om at dække Trykningsomkostningerne, men fik knap sin tilbagestaaende Løn udbetalt. Senere erholdt han dog Anvisninger paa forskjellige Rigsstæder til Pengenes Udbetaling, og saaledes blev det endelig trykt i Aaret 1627.

Kepler havde saaledes ført det kopernikanske System et godt Stykke videre frem, og dog blev den følgende Tid ikke staaende ved ham. Forskningens Aand var nu een Gang vakt, og saa lader den sig ikke dæmpe, ikke engang ved voldsomme Midler. Medens tidligere Ptolomæus' Anskuelser bleve tankeløst udtalte i 1400 Aar, fulgte nu den ene Jagttagelse efter den anden, løstes den ene Gaade efter den anden. Endnu vare de Love, Kepler havde udfundet ved Erfaring og Jagttagelse, ikke sammenfattede under et almindeligt Synspunkt, ikke førte tilbage til en almindelig Aarsag. Denne Opgave var forbeholdt Englænderen Newton. Som almindelig Aarsag til Planeternes Bevægelser fandt denne alle Legemers gjensidige Tiltrækning, der slynger sig som et uendeligt Baand gjennem Verdensrummet, fængsler Maanen til Jorden og Planeterne til Solen, trækker den udslyngede Sten til Jorden, svinger Pendulet og tvinger Kanonkuglen til ikke at flyve afsted i det Uendelige, men at bevæge sig i en Bue tilbage

til Jorden igjen. Intet Støvgran kan unddrage sig denne Tiltrækningslov og vælge sin Plads efter Behag. Det maa bevæge sig derhen, hvor det bliver trukken; ogsaa de keplerske Love ere kun nødvendige Følger af denne almindelige Tiltrækningskraft; denne bestaaer efter Newtons Forskninger deri, at Tiltrækningen imellem to Legemer bliver svagere, jo længere de komme fra hinanden, og det saaledes, at Tiltrækningen er fire Gange saa svag i den dobbelte Afstand, ni Gange saa svag i den tredobbelte Afstand osv. Med denne Lov stemme Jagttagelserne fuldkommen overens. Enhver Planetbane krummer sig netop saa meget, som den maa efter Tiltrækningens Lov. Maanerne gjøre heller ikke nogen Undtagelse herfra. Saaledes afviger f. Ex. vor Jords Maane i et Minut 15⁵/₈ Fod fra den forrige Retning, og denne Afvigelse er blandt de utallige, den kunde have, netop den der følger af Tiltrækningen. Endnu Mere! Medens Maanen bevæger sig omkring Jorden, er den een Gang nærmest ved Jorden og een Gang længst borte fra den. I enhver af disse Stillinger har den en anden Afstand og en anden Krumning, men i enhver af dem faaer man ogsaa et andet Tal ud end 15⁵/₈, og altid det, som Loven om Tiltrækningen angiver.

Newtons Løsning af den store Verdensgaade, der hidtil havde været en Hemmelighed, gav endnu en anden vigtig Oplysning. Kepler havde nemlig opfattet Solen som det meste tiltrækkende Legeme i vort Planetsystem, og derpaa bygget sine Love; men ogsaa Planeterne ere Legemer og virke som saadanne tiltrækkende. Derfor er Jorden ikke alene underkastet Tiltrækning af Solen, men ogsaa af alle de øvrige, især de største Planeter. En umiddelbar Følge heraf er, at den ikke kan bevæge sig nøiagtigt saaledes, som den vilde gjøre, naar den alene blev tiltrukken af Solen, altsaa ikke ganske overensstemmende med de keplerske Love, da disse ikke have taget Hensyn til de øvrige Planeters Tiltrækning. Jordens saavelsom enhver anden Planets og Komets sande Bevægelse maa afvige mere eller mindre fra den, som alene de keplerske Love foreskrive. At Kepler ikke fandt disse Afvigelser, har ganske simpelt sin Grund deri, at de ere saa smaa, at de først kunne bemærkes efter længere Jagttagelser og med bedre Instrumenter, end han havde. Hvor langt ringere Tiltrækning en Planet udøver end Solen, fremgaaer deraf, at Jupiter, der dog er den største af Planeterne, ikke tiltrækker en tusinde Del saa stærkt som Solen. Alligevel er det af den største Vigtighed ikke alene at kjende Solens Tiltrækningskraft, men ogsaa de andre Himmellegemers, der høre til Solsystemet. Af de smaa Afvigelser i Uranusbanen blev det nemlig muligt at paastaa og bestemme Tilværelsen af en ny Planet.

Solens Alt overveiende Tiltrækningskraft har fornemlig sin Grund i dens Størrelse. Man maatte have 1½ Million Kugler som Jorden, naar der skulde dannes et Legeme saa stort som Solen, ja om alle Planeterne med deres Maaner bleve samlede til en Kugle, vilde denne dog kun forholde sig til Solen som en Kugle paa 4 Lod til en paa 100 Pund. Tænker man sig Solen forestillet af en Kugle paa 1 Alens Gjennemsnit, maatte Planeten Merkur, der er Solen nærmest, have et Sennepskorns Størrelse, Venus og Jorden en Erts, og kun den største Planet Jupiter vilde faa et Omfang omtrent som en Citron.

Solens overveiende Masse vilde trække Alt hen til sig, som befinder sig indenfor Kredsen af dens Tiltrækningskraft, hvis denne alene førte Herredømmet i Solsystemet. Imod denne virker dog

hvert Øieblik en anden Kraft, den midtpunktflyende. Var hin alene herskende, vilde Jorden og ethvert andet Legeme, der hører til Solsystemet, fare hen til Solen; virkede denne alene, vilde de slynges ud i det uendelige Rum. Da imidlertid begge Kræfter uafbrudt ere virksomme, kan Jorden ikke følge nogen af dem, men maa i en passende Afstand bevæge sig omkring Solen, og det Samme gjælder om de øvrige Planeter. I denne storartede Kamp mellem to rastløs virkende Kræfter fuldbyrde altsaa vor Sols Planeter deres evige Kredsløb frit, sikkert og overensstemmende med Banen, og dog med en Hurtighed, der ikke finder sin Lige paa Jorden. Denne hemmelighedsfulde Lovstvang, som Skaberen har nedlagt i Himmellegemernes Masser, opfylder paa en beslægtet Maade hele Naturen. Overalt er der en Modsætning mellem tiltrækkende og frastødende Kræfter, selv i Aandens Verden, overalt den samme Hemmelighed, hvis Slør endnu ingen Dødelig har løftet.

For nogenlunde at danne os en Forestilling om Hurtigheden af de Bevægelser, der finde Sted i Himmelrummet, ville vi tage Hurtigheden af et Lokomotiv til Maalestok og antage, at det bevæger sig 4 Mil i Timen, og hermed ville vi da sammenligne Jordens Hastighed i dens Bane. Kunde vi staa ved Jordbanen ligesom ved en Jernbane og som Tilskuere fæste Øiet paa et Punkt, der var 4 Mil borte fra os, saa vilde Jorden tilbagelægge dette Rum i et Sekund og ikke i en Time; i næste Sekund vilde denne Kugle, der holder 1720 Mil i Gjennemsnit, allerede igjen være faret 4 Mil længere bort. Bevægede Jorden sig ikke hurtigere end et Lokomotiv, vilde den ikke tilbagelægge sin Vei omkring Solen i 365 Dage, men behøve en 3600 Gange længere Tid dertil. Det er allerede tidligere bemærket, at Jorden ligesaalidt som de øvrige Planeter altid er lige nær ved Solen. Er den nærmere ved Solen, virker Tiltrækningen stærkere og fremskynder Bevægelsen; er den længere borte, finder det Modsatte Sted. I Gjennemsnit tilbagelægger Jorden hver Time 15,000 Mil, Jupiter derimod, der er 5 Gange saa langt borte fra Solen som Jorden, kun 6,500 Mil, Saturn ikke fulde 5000 Mil og Uranus noget over 3000 Mil. Saaledes aftager Bevægelsens Hurtighed, jo længere Afstanden er fra Solen, og den Komet, der er længst borte, bevæger sig maaskee ikke hurtigere, end man reiser paa en Jernbane.

Af Solpletterne, der regelmæssig i 14 Dage bevæge sig henover Solen fra Vest til Øst, derpaa forsvinde og efter ligesaa lang Tid igjen komme tilsyne paa Solens vestlige Rand, altid paa samme Sted, har man sluttet, at ogsaa Solen dreier sig om sin Axe og bevæger sig om en anden Sol i Verdensrummet, idet den drager alle sine Børn efter sig. Denne Centralsol er endnu ikke bestemt, da man mangler tilstrækkelige Iagttagelser. Astronomen Mädler formoder den i Pleiadernes Gruppe, hin Stjernehob, som enhver opmærksom Betragter af den natlige Himmel saa ofte har ladet sine Øine dvæle ved.

Saaledes svæver og vandrer Alt paa den altid straalende Himmel; ingensteds er der Hvile, thi Stillestaaen er Død, og Gud er ikke de Dødes Gud. Alt drager ad den Bane, Skaberen har foreskrevet; Ingen bliver tilbage, Ingen iler forud; et evigt Kredsløb i det uendelige Alt.

Paa Isen.

(Fortsat.)

Inden Jean Cornbutte forlod Leopoldsøen, tiltuskede han sig et Spand af sex Eskimohunde, der snart bleve akklimatiserede ombord. Skibet lettede Anker og styrede mod Nordvest. Man havde nu naaet Aarets længste Dage; men den totale Mangel paa Nat, blev ikke meget følelig, da Taage, Regn og Sne ofte omgav Skibet med totalt Mørke.

Jean Cornbutte, der vilde trænge saa langt frem mod Nord som muligt, traf alle Forholdsregler for at vedligeholde Mandskabets Sundhed. Kahytter og Mellemdæk bleve tæt tillukkede og kun hver Morgen udluftede. Ild antændte man endnu ikke, da man maatte spare paa Brænde og Kul til den koldere Tid. Morgen og Aften fik Matroserne Kaffe og The, og da man maatte nære sig med Kjød, gjorde man Jagt paa Sorenter, der i disse Egne ere meget talrige. Paa Mastspidsen lod Jean Cornbutte anbringe en Art Fletning, hvor en Vagt stadig maatte iagttage Issletterne. To Dage efterat man havde tabt Leopoldsøen af Sigte, blev Temperaturen overordentlig kold og Vinteren forkyndte sit Komme. „La jeune Hardie“ havde intet Øieblik at tabe, thi snart vilde Farvandet være ganske tillukket.

Om Morgenen den 3die September ankom Briggen paa Høiden af Gael-Hamkes Bai. For første Gang var Briggen lige overfor en Isbanke, der ikke tilbød nogen Passage og som i det Mindste var en Mil bred. Man maatte derfor bringe Øxer i Anvendelse. Hele Mandskabet arbeidede uafbrudt i næsten samfulde tyve Timer; thi kun med stor Anstrængelse kunde man holde sig paa Isen, naar den tilsidst brast, og hyppigt stod man i Vand til op paa Livet, imod hvilket Sælhundeskinds-Støvlerne kun lidet hjalp. Dertil kom, at Arbeidet i disse Egne medfører den største Udmattelse, Aandedrættet bliver svagere og selv den Stærkeste maa holde nogen Tid inde med Anstrængelserne.

Endelig var Vandet aabent, og Briggen kunde styre videre.

6. Isbruddet.

Endnu nogle Dage kæmpede „la jeune Hardie“ mod næsten uoverstigelige Hindringer, Mandskabet slap ikke Øxen af Haanden, hyppigt maatte man endog anvende Krudt for at sprænge de uhyre Isblokke, som spærrede Veien. Den 12te September var Havet kun en endeløs Isslette uden nogen Udvei. Skibet kunde hverken komme frem eller tilbage. Temperaturen var stedse — 16° og Tiden til Overvintring var endelig kommen. Jean Cornbutte søgte en sikker Havn, hvis Beliggenhed kunde beskytte Briggen for Vindstød og de store Isbrud. Landets Nærhed tilbød ham et saadant Sted, som han nøiere vilde undersøge. Han begav sig derfor paa Veien med Vasling, Penellan og Matroserne Gradlin og Turquiette; Enhver havde Mundforraad med for to Dage og en Bøffelhud, der skulde tjene som Seng. Sneen, som var falden meget tæt og endnu ikke var frossen paa Overfladen, hæmmede deres Gang; de sank ofte i til Livet og maatte gaa yderst forsigtig, for ikke at styrte i Revnerne. Penellan, der gik foran, undersøgte enhver Sænkning af Terrainet med sin jernbeslagne Stok.

Henimod Klokken fem om Aftenen begyndte Taagen at blive tættere, og den lille Trop maatte standse. Bag en Isklippe, der beskyttede dem mod Vinden, lagde de sig paa deres Bøffelhud og faldt snart, holdende sig fast sammenpakkede, i dyb Søvn. Den næste Dag vaagnede de under et fodtykt Lag Sne; lykkeligvis havde Huderne, som de havde

lagt over sig, beskyttet dem, og Sneen tilmed forhøiet Varmen.

Jean Cornbutte gav strax Tegn til Opbrud, og henimod Middag fandt han den længselsfuldt ventede Kyst. Høie Isblokke taarnede sig lodret op mod Kysten, Myriader af Søfugle fløi op derfra, og Sælhundene, som lade væltede sig paa Kysten, styrtede rask i Vandet.

„Som I see, vil det hverken mangle os paa Peltsværk eller Vildt;“ sagde Penellan.

„Disse Dyr synes allerede at have gjort Bekjendtskab med Mennesker; thi i ganske ubeboede Egne pleie de ikke at være saa sky.“

„Det kan kun have været Grønlændere,“ svarede Vasling, „thi disse Kyster ere ene tilgjængelige for de Indfødte.“

„Imidlertid seer jeg intet Spor til dem, ingen Leir, ingen Hytter,“ bemærkede Penellan, der var klattret op paa en Klippe. „Men der er et Punkt, som vil beskytte os mod Isen, der kommer fra Nordvest.“

„Fremad, Børn!“ raabte Jean Cornbutte.

Hans Ledsagere fulgte ham, og snart havde de indhentet Penellan. Den Gamle havde talt Sandhed; en temmelig høi Pynt hævede sig som et Forbjerg og dannede en rummelig Bugt Nogle Isskoller svømmede i Vandet, der endnu ikke var ganske tilfrossent.

Denne skjulte Havn frembød store Garantier for Sikkerheden, men det gjaldt om at bringe Skibet derhen. Jean Cornbutte bemærkede, at Isfladen var overordentlig tyk, og det syntes desaarsag vanskeligt at udhugge en Kanal for at bringe Skibet til dets Bestemmelsessted. Man søgte derfor efter en anden Havn, men forgjæves, og Penellan havde dennegang stor Møie med at forsvare sit Mundheld, at Alt maatte tjene til det Bedste.

Sømændene begave sig nu paa Hjemfarten og kom henimod Aften til det Sted, hvor de havde overnattet og hvor de for anden Gang lagde sig til Hvile.

Penellan havde taget Plads ved Siden af Kapitainen. I et vaagent Øieblik blev hans Opmærksomhed pludselig henledet paa en dump Rullen. Han lyttede efter Larmen, der saaledes frappérede ham, at han med Albuen stødte til Jean Cornbutte.

„Hvad er der?“ spurgte denne.

„Hører De det ikke, Hr. Kapitain?“ Larmen blev stedse stærkere.

„Det kan ikke være nogen Torden,“ bemærkede Cornbutte, idet han reiste sig.

„Jeg troer snarere, at vi faa at bestille med en Flok hvide Bjørne.“

„For Pokker! vi have hidtil ikke mødt en eneste af dem.“

„Sent eller tidligt maa vi dog vente deres Besøg,“ svarede Penellan, „lad os derfor berede dem en varm Modtagelse.“

Penellan klattrede, bevæbnet med et Gevær, op paa Isklippen, der beskyttede hans Kammerater. Men Mørket var saa dybt, at han intet kunde see. Men snart skulde de erfare, at Aarsagen til Larmen og Faren ikke truede dem i Frastand. Cornbutte kom op til ham, og de bemærkede til deres store Skræk, at den dumpe Larm, der nu ogsaa havde vækket deres Kammerater, udviklede sig under deres Fødder.

En ny Art Fare truede dem! Med Larmen, der lignede Tordenens Rullen, forbandt sig en vuggende Bevægelse af Isfladen. Flere Matroser tabte Ligevægten og styrtede omkuld.

„Passer paa! — Turquiette og Gradlin! hvor ere I?“ raabte Penellan.

„Her,“ svarede Turquiette, idet han afrystede den Sne, hvormed han var bedækket.

„Kom herhen, Vasling!“ raabte Cornbutte til Næstkommanderende, der

neppe kunde holde sig opreist. „Og Gradlin?"

„Her, Kapitain!... Men vi ere fortabte!" udbrød han forskrækket.

„Nei," svarede Penellan, „vi ville blive reddede."

Neppe havde han yttret disse Ord, førend man hørte en forfærdelig Bragen. Hele Isfladen gik itu. Matroserne holdt sig krampagtigt fast ved Isblokken, der selv vaklede. Det var et rædselsfuldt Øieblik, thi Isbruddet gik for sig med Lynets Hurtighed. Iskolosserne lettede, efter Matrosernes Udtryk, Anker. Denne Bevægelse varede næsten to Minuter. Man maatte befrygte, at Isen vilde aabne sig under deres Fødder og Vandet opsluge dem, og paa at slippe op igjen, var der ikke at tænke. I denne Stilling maatte de oppebie Dagen, da man i Mørket ikke kunde gjøre noget Skridt, og hvor lang forekom dem ikke Tiden, inden Dagen brød frem! De bleve liggende udstrakte paa Isen for ikke at glide ned i Dybet. Det var en Nat, der kunde bringe en Ynglings Haar til at graane.

Ved det første Dagskjær frembød der sig en ganske forskjellig Scene for deres Blik. Den store Ismasse, der Dagen iforveien havde dannet en uendelig Flade, var brudt i tusinde Stykker. Bølgerne, der vare blevne hævede af en undersøisk Bevægelse, havde brudt det tynde Dække, som tilhyllede dem. Tanken paa hans Skib opsteg nu hos Jean Cornbutte.

„Mit stakkels Skib," udbrød han, „det maa være gaaet under."

Den frygteligste Fortvivlelse udtalte sig af Alles Blik. Tabet af Skibet drog Alles Undergang med sig, og hvilken Død! Hungerens skrækkelige Spøgelse traadte frem for deres Tanker.

„Fatter Mod, Venner!" afbrød Penellan Tavsheden, tænker paa, at Isbruddet i Nat har aabnet os en Vei til at føre Skibet i Havn. Ha! jeg bedrager mig ikke! „La jeune Hardie" er rykket os en hel Mil nærmere."

Alle styrtede efter ham, men saa uforsigtigt, at Tarquiette gled ned i en Spalte og ufeilbarligt vilde have været fortabt, naar ikke Jean Cornbutte endnu i rette Tid havde grebet ham i Kraven og trukket ham op. Han sparede ham derved for et koldt Bad.

Briggen var virkelig styret to Mil længer frem. Efter uendelige Vanskeligheder og under mange Livsfarer ankom endelig den lille Trop til Briggen. Skibet var med Undtagelse af Roret, der var blevet knust, i bedste Tilstand.

Penellan havde endnu engang havt Ret: Alt maa tjene til det Bedste, og Isbruddet havde banet Skibet Vei til Bugten, og den 11te September var det lykkeligt bragt i Havn. Snart havde der dannet sig en Isskorpe om det og saaledes aabnet Samkvem med Landet. Skibet blev aftaklet og et Telt udspændt over hele Skibets Længde, hvorunder Mandskabet kunde bevæge sig. Forberedelserne til Overvintringen medtoge flere Dage. André Vasling udviklede vel stor Virksomhed i at sørge for det almene Vel, men forstod tillige at skaffe sig Meget at bestille om den unge Pige, og naar denne ikke lagde Mærke hertil, bemærkede Jean Cornbutte dog meget vel, hvorledes Sagen forholdt sig. Han talte med Penellan derom, der bestyrkede hans Formodninger og kun befrygtede Eet, at Vasling skulde udstrø Tvedragtens Sæd blandt Matroserne, hvorfor han bad Kapitainen om, ved første Leilighed at svare ham undvigende.

Man traf imidlertid alle Forholdsregler for at vedligeholde Sundheden. Kahytterne bleve hver Morgen udluftede, Enhver var det paalagt at tage sig Motion, og Penellan foregik med sit Exempel, som Marie fulgte, de Andre i at vadske sig i smeltet Sne. Cornbutte forglemte heller ikke Religionen;

thi det gjaldt om ikke at lade Fortvivlelse og Kjedsomhed fæste Rod i Gemytterne. Himlen var stedse overtrukken og tung, Solen forsvandt snart ganske og Maanen blev i de lange Vinternætter deres trøstende Sol. Sneen faldt i store Flokke, og hver Morgen maatte man rense Skibets Dæk og hugge en Trappe i Isen for at komme ned paa Sletten. Daglig maatte der hugges et Hul i Isen, som udgjorde deres Brønd, hvoraf man kunde øse noget mindre koldt Vand.

Efterat Forberedelserne vare trufne, tænkte man paa Efterforskningerne, som man vilde anstille længere mod Nord; thi man maatte benytte Tiden, hvori man laa ubevægelig indesluttet af Isen.

7. Planer.

Jean Cornbutte og hans Venner holdt Raadslagning over Operationsplanen, og inddrog tilsidst hele Mandskabet deri for at anspore dets Iver og Lyst. Paa Kortet viste han dem deres nuværende Stilling. Grønlands Østside strækker sig perpendikulairt mod Nord og i det Rum af 500 Mile, som skiller Grønland fra Spitzbergen, havde man endnu intet Land fundet. Kun Øen Shannon laa omtrent fyrretyve Mil mod Nord for Hamkebugten, hvor „la jeune Hardie“ vilde overvintre.

Var „Westfjeld“, som sandsynligt var, drevet i denne Retning, maatte de Skibbrudne der have fundet et Asyl.

Man besluttede derfor at anstille sine Efterforskninger i denne Retning og traf strax Anstalter dertil. I Norge havde man anskaffet sig en Slæde, der var bygget paa den i Grønland brugelige Maade, lige skikket til Farten over Is og Sne, tolv Fod lang og fire Fod bred, og som følgelig kunde rumme Proviant for flere Uger. Medens Fidele Misonne satte Slæden istand til Expeditionen, sørgede Penellan og Marie for de nødvendige Klædningsstykker og Mundforraadet.

Fra den 12te Oktober viste Solen sig ikke mere paa Horizonten og man maatte bestandig brænde Lampe. Der var derfor ingen Tid at tabe, thi i Januar bliver Kulden saa stærk, at man ikke uden Livsfare kan sætte sin Fod udenfor Boligen, og Mandskabet var idetmindste for to Maaneder henvist til stræng Indeslutning. Paa den anden Side var det heller ikke sandsynligt, at Louis Cornbutte og hans Lidelseskammerater, selv om de vare ilive, vilde være istand til at trodse Polarvintrens Strænghed; man maatte derfor redde dem forinden, naar man ikke vilde opgive ethvert Haab om at kunne hjælpe dem.

André Vasling vidste dette bedre end alle Andre, og dog søgte han at gjøre de fleste Indsigelser gjældende mod denne Plan. Man lod sig imidlertid ikke vildlede, og det gjaldt nu blot at træffe et Valg blandt Matroserne. Gik Jean Cornbutte og Penellan med, maatte Marie ogsaa følge, thi man kunde ikke lade hende blive alene tilbage. Hidtil havde hun modigt trodset enhver Fare og Penellan forskrækkedes ikke ved Tanken om at see hende deltage i den langt farligere Expedition til Polarhavet. Man besluttede altsaa at tage Marie med, og byggede en lille, hermetisk tillukket Træhytte, som man satte paa den store Slæde. Expeditionen kom saaledes til at bestaa af Marie, Cornbutte, Penellan, Vasling og Aupic. Turquiette skulde bevogte Briggen, paa hvilken Gervique og Gradlin bleve tilbage. Cornbutte lod Slæden belæsse saa stærkt, den kunde taale, da han hver syvende eller ottende Dagsreise vilde anlægge et Proviantdepot. Det Hele udgjorde tilsidst en Vægt af syv Centner, hvilket et Spand af syv Hunde let kunde trække afsted paa Isen.

Den 22de Oktober indtraadte pludseligt en Forandring i Temperaturen. Himlen blev lys og klar, Stjernerne kastede et ualmindeligt klart Skin og

Thermometret viste kun paa ÷ 22°. Man fastsatte derfor Afreisen til næste Dag.

Den 23de Oktober, Kl. 11 om Formiddagen, brød Karavanen op ved klart Maaneskin. Forberedelserne vare trufne paa det Bedste og det gik rask fremad. Man slog ind paa den lige Retning mod Nord. For at finde tilbage, søgte man at mærke sig visse bestemte Punkter, da Slæden ikke efterlod sig noget Spor paa den haarde Is.

Efter en Fart af femten Mil gjorde man for første Gang Holdt og slog Leir; Teltet blev befæstet til en stor Isblok; Kulden var tagen noget af, og Marie gjorde sig hyppig Bevægelse, idet hun forlod den lille Hytte, der vel beskyttede hende mod Kulden, da den var helt overtrukken med Sælhundeskind, men paa Grund af dens Sneverhed hindrede Blodets Cirkulation. Om Natten bragte man den lille Hytte ind under Teltet, hvor den da tjente den unge Pige til Sovekammer. Aftensmaaltidet bestod af fersk Kjød, Pemmican og en Kop varm The. For at forebygge Skjørbug, lod Jean Cornbutte uddele nogle Draaber Citronsaft efter Maaltidet, hvorpaa Mandskabet søgte og fandt en sund Hvile.

Efter otte Timers Søvn indtog Enhver igjen sin Post; en solid Frokost blev Mennesker og Hunde tildel, førend man brød op. Isen, som dannede en uafbrudt Flade, tillod Dyrene med stor Lethed at bringe Slæden afsted, og Mændene havde ofte Møie med at følge den. Et Onde overfaldt ogsaa flere Matroser, og det var Blindhed. Hos Aupic og Misonne udviklede der sig paa Grund af Maanens Skin paa de uhyre, hvide Sletter, en Øienbetændelse. Alles Syn blev tilsidst saa usikkert, at de ofte troede at sætte Foden paa en Høi og, da tvertimod det Modsatte var Tilfældet, saaledes gjorde et lille Fald. For at opretholde den gode Stemning, søgte Penellan at afvinde Sagen dens komiske Side, men tillige raadede han dem til ikke at gjøre noget Skridt fremad uden først at sondere Terrainet med deres Stav.

Ti Dage efter Opbruddet befandt Karavanen sig 50 Mile længere mod Nord. Anstrængelsen havde været utrolig. Jean Cornbutte kunde tildels ikke mere see, Aupic og Misonne maatte famle omkring, da Øinene vare ganske betændte af det hvide og stærke Gjenskjær. Marie var bleven forskaanet for dette Onde, da hun fordetmeste opholdt sig i Hytten, og Penellan bar modigt alle Anstrængelser. Ogsaa André Vaslings Jernlegeme blev uberørt af disse Svagheder, og han glædede sig ved at see de Andre bukke under derfor, da han deri saae Vished for en snarlig Tilbagevenden.

Man maatte gjøre Holdt et Par Dage og besluttede, da man havde fundet et passende Sted, at reise et Hus af Is og Sne. Misonne lagde strax Grunden dertil; det skulde være ti Fod langt og fem Fod bredt. Penellan, Aupic og Misonne løsnede med deres Isstave store Isblokke, og efter fire Timers Forløb vare de fire Mure alt reiste, og efter tre andre Timer stod Huset fix og færdigt med sin Dør mod Syd. Jean Cornbutte fortvivlede næsten ved Tanken om ikke at kunne komme længere; men efter Vaslings Forestillinger besluttede han dog ikke at udstrække sine Efterforskninger videre i denne Egn. Efter at have holdt Rast i tre Dage, hvilken Hvile man meget trængte til, lod Cornbutte de Forraad, man ikke behøvede, nedgrave og satte et Mærke ved Stedet, i Tilfælde af, at man endnu engang skulde komme herhen. Den mørkeste Sindsstemning havde bemægtiget sig hele Skaren. Marie kunde kun med Møie tilbageholde sine Taarer i Onklens Nærværelse; saamange Lidelser, saameget Arbeide havde været forgjæves! Penellans Humør antog en fortvivlet Farve; han forbandede hele Verden og skjændte ved hver Leilighed paa sine

Kammeraters Feighed og Svaghed, der ikke besade saameget Mod som Marie, der var gaaet til Verdens Ende uden at lade en eneste Beklagelse høre.

Vasling var mere end før om Marie, hvem han endog foregjøglede Haab om fornyede Efterforskninger til Foraaret, da han vel vidste, at dette var umuligt og at de da vilde komme for sent.

8. Levende begravet.

Da Penellan Dagen før Opbruddet sammenbar Resten af Provianten, blev han pludselig berøvet Aandedrættet af en tæt Røg; i samme Øieblik rystede Snehuset som af et Jordskjælv. Alle udstødte Angstskrig og Penellan styrtede ud. Der herskede et dybt Mørke, en frygtelig Storm foer hen over Egnen, hvirvlede i tætte Masser gjennem Luften. Kulden var saa stor, at Styrmanden øieblikkelig følte sine Hænder blive til Is, og maatte vende tilbage til Hytten, efterat han først havde gnedet sig dygtigt med Sne.

„Det er en forskrækkelig Storm," sagde han; „jeg beder til Himlen, at vor Hytte maa holde Stand, thi ellers ere vi fortabte."

Ingen svarede. Udenfor var det, som om Tordenen rullede; Isklipperne styrtede overende og Vinden rasede med en saadan Magt, at man undertiden troede, at hele Snehuset blev flyttet af Stedet.

„Marie, mit Barn! gaa ind i Din Hytte," sagde Penellan, „vi Andre skulle nok holde Vagt."

„En frygtelig Begivenhed!" sagde Misonne.

„Gud veed, om vi lykkelig skulle undslippe," tilføiede Cornbutte sagte.

„Mener De, Kapitain?" spurgte Vasling. „Men idetmindste skulle vi ikke gaa tilgrunde uden at have forsøgt nogen Udvei. Lader os strax bryde op."

„Prøv derpaa!" sagde Penellan. „Kulden er frygtelig; vi kunne maaskee trodse den, naar vi blive her."

„Giv mig Thermometret," yttrede Vasling.

Aupic gav ham det. Det viste ÷ 10°, skjøndt der brændte Ild paa Ovnen. Vasling drog Forhænget for Døren tilside, men blev blændet af Sneen, der faldt i Masse, og saaret af Issplinter, som Vinden førte med sig.

„Nu, Vasling," sagde Penellan, „vil De endnu raade til Opbrud. De seer, at vi her for det Første ere i Sikkerhed."

„Ja," bemærkede Cornbutte, „og vi maa gjøre alt Muligt for at befæste Huset paany."

„Men veed De," svarede Vasling, „hvilken langt skrækkeligere Fare, der forestaaer os?"

„Nei, jeg kjender ingen Fare, som vi ikke skulde kunne forebygge," svarede Penellan.

„Stormen sønderbryder Isen, hvorpaa vi befinde os, og vi ville synke."

„Det forekommer mig usandsynligt," svarede Penellan, „thi det fryser i den Grad, at alt Vand bliver til Is. Endnu ti Grader til, og Qvægsølvet vil fryse," føiede han til, efterat han med stor Møie havde fundet Thermometret i Sneen.

En dyb, smertelig Taushed fulgte paa disse Ord.

Henimod Klokken otte om Morgenen forsøgte Penellan, efter en kvalfuld Søvn, atter paa at gaa ud, for at erfare deres Stilling. Han knappede sine Klæder fast til, trak Huen ned over Ørene og drog Forhænget tilside.

Aabningen var tilstoppet af den faldne Sne. Penellan tog sin jernbeslagne Stok og stødte den i den kompakte Masse; Skrækken gjorde næsten hans Blod til Is, da han følte, at Spidsen af Staven traf paa et fast Legeme.

„Cornbutte," sagde han til Kapitainen, der havde nærmet sig ham, „vi ere begravne under Sneen og kunne ikke komme ud."

„Hvad siger Du?" raabte Jean Cornbutte.

„Sneen om vor Hytte er bleven til Is; vi ere levende begravne."

„Vi ville dog forsøge paa at støde Massen tilbage," bemærkede Cornbutte.

De tvende Venner gjorde, som aftalt var, men forgjæves; thi Isskorpen var mere end 5 Fod tyk — saa lang var Penellans Stok.

Cornbutte kunde ikke undertrykke et Skrig, som vækkede Misonne og Vasling. Den Sidstnævnte mumlede en Ed, medens hans Ansigtstræk fortrak sig hæsligt. I dette Øieblik trængte en stærkere Røg end sædvanligt frem i det Indre af Hytten, uden at kunne finde nogen Udgang.

„Fordømt!" bandede Penellan. „Røghullet er tilstoppet af Isen."

Penellan greb igjen sin Stav og søgte at skaffe Røgen en Udgang, men overalt stødte han paa Ismasser.

Der stod nu kun en frygtelig Død ivente, foran hvilken en skrækkelig Kamp maatte gaa. Røgen trængte Alle i Halsen og foraarsagede en skrækkelig Smerte; selv Luft skulde de savne, førend Næringsmidlerne vare slupne op.

Marie var traadt frem af sin Hytte efter at have tilbragt Natten i Bøn, men den forblev uhørt. Synet af hende gav Penellan atter noget Haab, medens Cornbutte fortvivlede.

„I have vel gjort for stærk Ild, siden Huset er fuldt af Røg?" spurgte Marie.

„Netop," svarede Styrmanden stammende.

„Man seer det godt, thi det er slet ikke koldt; vi have længe ikke havt det saa varmt."

Ingen dristede sig til at sige hende Sandheden.

„Kjære Marie," afbrød Penellan Tavsheden, „hjælp os at tilberede Frokosten. Her er Kulpanden, Spiritussen og Kaffen. Lader os saa først faa noget Pemmican (tørret Kjød), Kammerater, da det afskyelige Veir hindrer os i at gaa paa Jagt."

Disse Ord satte paany noget Liv i hans Staldbrødre.

Penellan foregik dem med et godt Exempel og fortærede sin Portion med god Appetit. De drak derefter en god Kop varm Kaffe, som gjengav dem deres Mod og Virkelyst. Jean Cornbutte vilde strax skride til Værket, men Vasling mente, at det Intet kunde nytte, da Sneen, naar Veiret stedse varede ved, maatte være idetmindste 10 Fod tyk.

Penellan betragtede Marie, der fattede den frygtelige Sandhed, men dog ikke skjalv et Øieblik.

Styrmanden gjorde sin Jernstav gloende i Ilden og stødte den dernæst ind i de fire Isvægge, men fandt intetsteds nogen Aabning. Efter at adskillige andre Midler ligeledes havde vist sig at være unyttige, foreslog han Anvendelsen af Alkohol-ild, hvilket fandt almindeligt Bifald. Penellan smeltede først et Hul af tre Fods Dybde og en Fods Brede, hvoraf der kom en Mængde Vand. Men selv efter to Timers Arbeide, da Gangen allerede var fem Fod dyb, kunde man endnu ikke naa Overfladen med Jernstokken.

„Sneen er umuligt falden saa tyk," sagde Cornbutte, „den maa af Vinden være blæst sammen paa dette Sted. Vi havde sikkert gjort bedre i at opsøge Udgangen et andet Sted."

Penellan vilde ikke vide Noget heraf og mente, at man ikke strax skulde lade Haabet synke, og Befrielsesværket fortsattes derefter med usvækket Kraft. Jo længere man kom, desto større Forsigtighed udfordredes der; thi man maatte mest befrygte, at Ismasserne skulde styrte sammen.

Da Hviletiden kom, vare Alle saa udmattede af Arbeidet, hvorved de havde afløst hverandre, at Ingen holdt Vagt. Trætheden vandt Seir over Villien.

(Fortsættes.)

L. Levins Bogtrykkeri.

Illust. Folkeblad. Ny Suite II. 4.

Kampen.

Paa Isen.

(Sluttet.)

(Hermed et Lithographi.)

Da Mandskabet vaagnede den næste Dag, omgav et fuldstændigt Mørke dem; Lampen var gaaet ud. Penellan vækkede først Cornbutte for at bede ham om Fyrstaalet. Dernæst vilde han antænde Ildbækkenet, men idet han stod op, stødte han Hovedet mod Loftet, hvilket ikke lidet satte ham i Forbavselse, da han endnu Dagen iforveien havde kunnet staa opret. Han krøb derfor hen til Ildbækkenet og tændte Ild.

Ved Spiritusflammens svage Skin saae han til sin ikke ringe Skræk, at Loftet havde sænket sig en hel Fod. I dette Øieblik traadte den unge Pige ud af sin Træhytte; hun saae, at Modløshed og Fortvivlelse herskede i hans Sind; hun traadte hen til ham og greb med et kjærligt Blik hans Haand. Strax vendte hans Mod tilbage, han gik atter frisk til Værket, og efter at have arbeidet en Tidlang, frembød der sig ikke længer nogen Modstand for Stokken. Han trak Stokken tilbage og en klar Straale trængte ind i Snefængslet.

„Herhid, mine Venner," raabte han, „vi ere reddede."

Med Hænder og Fødder stødte han Sneen tilbage. Tilligemed Lyset trængte ogsaa en heftig Kulde ind i Værelset og greb alle fugtige Dele, der i et Øieblik bleve til Is. Med en Hakke forstørrede han Aabningen og kunde endelig aande frit. Med Tak til Gud sank han paa Knæ og snart laa hans Kammerater og Marie ved hans Side.

En pragtfuld Maane oplyste Atmosphæren, men Søfolkene kunde ikke taale den heftige Kulde, som herskede udenfor, og traadte derfor atter tilbage i Hytten. Penellan saae sig omkring; Snehytten laa paa en uendelig Sneflade. Da han vilde see efter Slæden, var denne forsvunden.

Den heftige Temperatur tvang ham til at vende tilbage til Hytten, men om hvad der var skeet, talte han ikke.

Efter en Times Forløb besluttede Vasling og Penellan at trodse den ydre Atmosphære; de indhyllede sig i deres endnu stedse vaade Klæder og traadte ud gjennem Aabningen, hvis Vægge allerede vare blevne saa haarde som Klipper.

„Vi ere blevne drevne mod Nordost," sagde Vasling, idet han søgte at orientere sig efter Stjernerne, der skinnede med en vidunderlig Glands.

„Det vilde Intet have at betyde," mente Penellan, „naar Slæden var fulgt med."

„Er den borte," raabte Vasling, „da ere vi fortabte."

„Vi ville søge efter den."

De gik rundt om Hytten, som dannede en Blok af mere end femten Fods Høide. En uhyre Masse Sne var falden under Stormen og var bleven sammenhobet ved den eneste Ujevnhed, som Snefladen frembød. Af Slæden var Intet at opdage, og Hundene vare udentvivl omkomne i det frygtelige Uveir.

Vasling og Penellan følte, hvorledes Fortvivlelsen bemægtigede sig dem; de vovede ikke at vende tilbage til Snehuset. Selv fra Toppen af Snedyngen saae de kun den uhyre, hvide Slette, som omgav dem paa alle Sider. Kulden bragte deres Lemmer til at ryste, og Fugtigheden i deres Klæder forvandledes til Is.

I det Øieblik, Penellan steg ned af det lille Bjerg, kastede han Blikket paa Vasling; han saae ham stirre stivt hen til Siden, derpaa sittre og blegne.

„Hvad er det, Vasling?" spurgte han.

„Intet," svarede denne. „Lad os stige ned og saa hurtigt som muligt forlade denne Egn."

Men istedetfor at gjøre som befalet, steg Penellan atter op og saae hen i den Retning, som havde bragt Næstkommanderende til at ryste. Synet frembragte en ganske modsat Virkning paa Styrmanden, der udstødte et Skrig og udbrød:

„Gud være lovet!“

En let Røg opsteg i Nordost; man kunde ikke tage feil, der maatte bo Mennesker. Penellans Glædesskrig hidkaldte hans Kammerater, og Alle kunde med egne Øine overtyde sig om Sandheden.

Uden at tøve eller længer at græmme sig over Tabet af deres Proviant, ilte de afsted i den Retning, hvor de havde bemærket Røgen, hvis Søile tjente dem som et Mærke paa Snehavet.

Maalet for deres Vandring var omtrent fjernet fem til sex Mile. Røgen var tilsidst neppe mere synlig og intet Punkt frembød nogen Veiledning, og dog turde man ikke feile den lige Retning.

„Da vi ikke have nogen Rettesnor,“ bemærkede Cornbutte, „saa er det det Simpleste, at Penellan gaaer foran, Vasling tyve Skridt bag efter og jeg atter tyve Skridt bag ham; paa denne Maade kunne vi see, om Penellan taber den lige Retning.“

Marschen varede saaledes en halv Time, da Penellan pludselig stod stille og lyttede. Hans Ledsagere nærmede sig ham.

„Have I Intet hørt?“ spurgte han dem.

„Nei,“ svarede Misonne.

„Det er sælsomt,“ sagde Penellan, „det forekom mig, som om jeg hørte Nogen kalde.“

„Kalde?“ spurgte den unge Pige. „Vi ere altsaa nær ved Maalet.“

„Det er der ingen Grund til at formode,“ svarede Vasling. „I disse Bredegrader og under en stor Kulde høres Lyden i stor Afstand.“

„Hvorledes det nu end forholder sig, saa frem mod Maalet,“ raabte Cornbutte.

„Nei,“ udbrød Penellan. „Hører I!“

Man fornam nogle neppe hørlige Toner. De syntes at være afpressede af Smerte og Angst og gjentoges to Gange; derpaa sank Alt igjen ned i dyb Taushed.

„Jeg har ikke skuffet mig,“ sagde Penellan, „lader os bryde op!“

De tilbagelagde omtrent to Mile i denne Retning, og bleve ikke lidet overraskede, da de fandt et Menneske liggende i Sneen. Penellan gik hen til ham og hævede fortvivlet sine Arme mod Himlen.

Vasling, der fulgte efter ham med det øvrige Mandskab, gik derhen og udbrød:

„Det er vor Matros Cortrois!“

„Han er død,“ tilføiede Penellan, „dræbt af Kulden.“

Cornbutte og Marie traadte hen til Liget. Fortvivlelse malte sig paa Alles Ansigter. „Cortrois, Louis' Ledsager, død!“

„Op!“ afbrød Penellan Tausheden, „afsted, det gjælder vort Liv!“

De gik atter en halv Time, uden at sige et Ord, og styrede deres Gang mod en Høi, som utvivlsomt maatte være Land.

„Det er Øen Shannon,“ sagde Cornbutte; „fremad!“

Efter en Times Forløb bemærkede de tydeligt en Røg, der steg op af en Snehytte. De udstødte alle et Raab. Folk styrtede ud af Hytten; imellem dem gjenkjendte Penellan Pierre Nouquet.

„Pierre!“ raabte han.

Denne blev staaende som en Støtte og vidste ikke, hvad der foregik om ham. Vasling betragtede med et uroligt Blik, hvori blandede sig en grusom Glæde, Nouquets Ledsagere, imellem hvem han ikke bemærkede Louis Cornbutte.

„Pierre, det er mig, Penellan, lutter Venner!“

Nouquet kom igjen til sig selv og faldt i sine gamle Kammeraters Arme.

„Og min Søn, min Louis!“ raabte Cornbutte angst.

I dette Øieblik slæbte en afkræftet, næsten døende Skikkelse sig ud af Hytten. Det var den unge Cornbutte.

„Min Søn!“

„Min Brudgom!“

Disse Ord hørte man paa samme Tid og Louis faldt udmattet i sin Faders og den unge Piges Arme. De førte ham tilbage til Hytten, hvor deres Bestræbelser atter kaldte ham tilbage til Livet.

„Min Fader, Marie! Saa skulde jeg dog see Eder endnu engang forinden min Død?“

„Du vil ikke dø,“ svarede Penellan, „alle Dine Venner ere hos Dig.“

Vasling maatte virkelig bære paa et dybt Nag mod Louis Cornbutte, eftersom han ikke vilde modtage den Haand, der raktes ham.

Nouquet kunde neppe fatte sig af Glæden; han omarmede Alle, kastede Brænde paa Ilden, og snart herskede der en hyggelig Varme i Hytten. Af de Tilstedeværende vare to fremmede for de Øvrige: Joki og Herming, de eneste norske Matroser, som vare blevne ilive af hele „Westfields“ Mandskab.

„Mine Venner, vi ere reddede,“ sagde Louis Cornbutte. „Hvad have I dog ikke lidt for min Skyld, min kjære Fader og Du, Marie!“

„Hvad har det at betyde! Din Brig, „la jeune Hardie“, ligger her i Isen, tredsindstyve Mile herfra. Vi ville opsøge den samlede.“

„Ja, naar Cortrois er vendt tilbage,“ sagde Nouquet.

Stilhed fulgte paa disse Ord og Penellan meddelte derpaa Nouquet og Louis deres Kammerats Død.

„Venner,“ sagde Penellan, „vi ville blive her, indtil Kulden tager noget af. I have dog vel Levnetsmidler og Brænde?“

„Ja, vi brænde Levningerne af „Westfield.“

Skibet var gaaet under fyrreogtyve Mile fra det Sted, hvor Louis Cornbutte overvintrede. Isen havde knust det, og de ulykkelige Skibbrudne bleve paa Vraget drevne til Øen Shannon. Der var fem af dem: Louis, Cortrois, Nouquet, Joki og Herning; den øvrige Del af Mandskabet var gaaet under med Chaluppen, som de just havde faaet sat i Søen.

Louis havde truffet de bedste Forholdsregler for Vinteren; han var en energisk og stærk Mand af stor Daadkraft og besjælet af et levende Mod. Men trods hans Styrke havde Klimaet bøiet ham, og da hans Fader fandt ham, havde han allerede opgivet Haabet om Livet. Desuden havde han ikke alene havt at kjæmpe mod Elementerne, men ogsaa mod de tvende norske Matrosers Modvillighed, skjøndt de havde ham at takke for Livet. Det var vilde Mennesker, paa hvem den naturlige Følelse blev uden Indtryk. Louis anbefalede dem desaarsag til Penellans Opmærksomhed, der paa sin Side advarede ham for Vasling.

Hele Dagen forløb under Gjensynets herlige Glæde. Fidele Misonne og Pierre Nouquet skjøde nogle Søfugle i Nærheden af Hytten; denne ferske Spise og Ilden, som var bleven antændt, styrkede den Syges Kræfter.

Den 30° Kulde varede lige til Maaneskifte, og først otte Dage efter Gjenfindelsen kunde man tænke paa Opbrud. Stjernerne skulde være deres Fører. Kulden aftog endelig og der faldt endog Sne.

Førend man forlod Vinterkvarteret, gravede man en Grav til Cortrois. Det var en høitidelig Sørgefest, som gjorde et dybt Indtryk paa Alle, eftersom det var den Første af dem, der ikke skulde gjensee sit Fædreland.

Misonne havde af Hyttens Brædder dannet en Slæde, som skulde skaffe

Forraadene afsted, og Matroserne skiftedes med at trække den. Jean Cornbutte førte dem paa Veie, de allerede engang havde tilbagelagt. Han haabede tillige at gjenfinde sine Proviants-Magasiner, hvilke nu vare blevne dobbelt nødvendige ved denne Tilvæxt af fire Mennesker.

Forsynet lod dem ogsaa gjenfinde deres Slæde, som var væltet ved det Forbjerg, hvor de tidligere havde trodset saamange Farer. Efterat Hundene havde sønderrevet og afgnavet deres Læderremme, for at stille deres Hunger, havde de kastet sig over Provianten; denne Næring havde holdt dem ilive, og det blev dem, der viste de Forvildede Vei. Af Forraadene var endnu stedse en stor Masse tilbage.

Karavanen brød nu op til Bugten, hvor Skibet overvintrede, Hundene bleve spændte for Slæden, og der forefaldt intet Mærkeligt underveis. Man saae blot, at Aupic, Vasling og Normændene holdt sig afsides og ikke toge Del i deres Kammeraters Samtale; men uden at de selv bemærkede det, holdt man et vaagent Øie med dem.

Den 7de December, 20 Dage efter Gjenfindelsen, saae de langt borte Bugten og „la jeune Hardie". Hvor stor var ikke deres Forbavselse, da de fandt Briggen svævende mere end tolv Fod i Veiret, siddende fast mellem to Isblokke. Bestyrtet ilede de til Skibet, men modtoges der af Gerviques, Turquiettes og Gradlins Glædesraab. Alle befandt sig i bedste Velgaaende. skjøndt de ofte havde svævet i stor Fare.

De første Øieblik tilhørte Glæden. De Tilbagekomne fandt Alt, hvad der kunde love dem en nogenlunde taalelig Vinter, i bedste Orden. Kun var Snemagasinet, som indeholdt en hel Del Proviant, blevet aldeles ødelagt af Stormen og Levnetsmidlerne adspredte, hvoraf det ikke havde været muligt at redde endog kun den mindste Del. Da Jean og Louis erfarede dette, besøgte de Lasten og Kabysen for at erfare, hvad de havde at holde sig til.

Tøveiret indtraf ikke førend til Mai, og Briggen kunde ikke før til den Tid vente at kunne forlade Havnen. Man havde altsaa 5 Maaneder for sig, som maatte tilbringes i Isen og i hvilken Tid man maatte ernære fjorten Personer. Jean beregnede, at Provianten neppe vilde kunne strække saa langt, selv om Mandskabet blev sat paa halv Ration, og man maatte derfor gjøre sig Jagten til Pligt.

Forraadene bleve opbevarede ombord, forat en lignende Ulykke ikke skulde gjentage sig, og de Nyankomne bleve fordelte i Matrosernes Kahytter.

André Vasling havde fattet stort Venskab til de norske Matroser, og selv Aupic hørte til Banden, der stedse holdt sig afsides og misbilligede alle ny Forholdsregler. Men Louis Cornbutte, der atter havde taget Kommandoen over Briggen, lod sig Intet afsnakke, og tiltrods for Maries Bønner om at være mild mod sine Undergivne, lod han dem mærke, at han fordrede ubetinget Lydighed.

Desuagtet bemægtigede de Norske sig engang en Kasse med saltet Kjød. Louis forlangte det øiblikkeligt tilbageleveret, men Aupic antog sig deres Sag, ja Vasling erklærede lydeligt, at Ordren med Hensyn til Kosten ikke længer kunde overholdes.

De Ulyksalige vidste altfor vel, at denne Bestemmelse var tagen i fælles Interesse; de søgte blot at finde et Paaskud til deres Opsætsighed. Penellan traadte hen til de Norske, som strax droge deres Knive, men ved Misonnes og Turquiettes Hjælp lykkedes det ham at afvæbne dem og bemægtige sig Kassen. Da Vasling og Aupic saae, at hele Mandskabet var imod dem, blandede de sig ikke i Striden, men Louis tog den Næstkommanderende tilside og sagde:

„De er en Usling, Vasling. Jeg veed, hvad Alt dette sigter til og hvad

Eders Tanke er; men jeg erklærer herved, at den, der drister sig til at konspirere mod mig, hvem hele Mandskabets Vel er anbetroet, skal blive nedstødt af min Haand."

„De maa gjøre deres Autoritet gjældende, saameget De vil, Cornbutte," svarede Vasling, „men glem ikke, at her ingen Øvrighed er, men at det er den Stærkeste, der giver Love."

Trods denne Krigserklæring bleve Maaltiderne dog holdte i Fællesskab paa en og samme Tid. Jagten leverede nogle Vildgjæs og hvide Harer, men altsom Kulden indfandt sig, truede denne Næringskilde med rent at ophøre. Den 22de December sank Thermometret ned til ÷ 35 Grader. Mandskabet følte heftige Smerter i Øren, Næse og alle Legemets Extremiteter; en dødlignende Bedøvelse bemægtigede sig dem og Aandedraget blev stedse besværligere. Hele Mandskabet leirede sig omkring Ildstedet; men allermest var Jean Cornbuttes Sundhed angreben. Tegnene paa Skørbug viste sig allerede og hans Ben bedækkedes med hvide Pletter. Marie derimod befandt sig vel og pleiede de Syge som en barmhjertig Søster.

Nytaarsdag var en sørgelig Festdag; Vinden var heftig og Kulden neppe til at udholde, selv de Modigste turde blot vove en kort Spadseretour paa det af et Telt beskyttede Dæk. Jean Cornbutte, Gervique og Gradlin forlode ikke mere deres Leie, hvorimod de tvende Normænd, Aupic og Vasling, hvis Legemer holdt Stand, tilkastede deres Kammerater vilde Blikke.

Louis førte Penellan op paa Dækket og spurgte, hvorledes det stod til med Brændet.

„Kullene ere forlængesiden opbrugte," svarede Penellan, „og vi fortære nu vort sidste Ved. Der er kun et Middel nemlig at opbrænde Alt, hvad der ikke er uomgjængeligt fornødent for Briggen. I Nødsfald kunne vi til Foraaret bygge os et lille Skib."

„Det er ogsaa det Yderste, vi tør gribe til," svarede Louis, „og dertil er det først Tid, naar vi have gjenvundet vore Kræfter, thi vore Kræfter tage af, medens vore Modstanderes tiltage."

Trods Kulden bestege de Skibsskandsen og afhuggede alt Træ, som der ikke var aldeles nødvendigt, for dermed at holde Ilden vedlige. Men den bestandige Spænding, hvori Louis og hans Venner stadigt gik, svækkede deres Kræfter i den Grad, at endnu tvende Matroser bleve angrebne af Skjørbug.

Da Cornbutte en Dag steg ned i Kabysen for at see til Forraadet af Citronerne, blev han ikke lidet overrasket ved ikke mere at finde Foustagerne, hvori de havde været gjemte. Han steg strax op paa Dækket og meddelte Penellan sin Opdagelse. Man behøvede ikke at spørge om Tyven; Louis begreb nu, hvorfor hans Fjenders Sundhed vedligeholdtes, men han havde ikke længer Magt til at frarive dem det Lægemiddel, der ene kunde redde hans Fader og hans Venner.

De Syge forlode ikke mere Sengen. Foruden et uldent Tæppe, havde Enhver en Bøffelhud over sig, men de kunde ikke bringe de Elendige i frisk Luft, da Kulden foraarsagede dem de heftigste Smerter.

Da Louis havde gjort Ild paa, reiste Penellan, Misonne og Vasling sig og toge Plads omkring Ilden. Penellan tillavede en Kop varm Kaffe, der opvarmede dem; ogsaa Marie kunde tage Del i Maaltidet.

Louis traadte hen til sin Fader, der laa næsten uden Bevægelse.

„Jeg vil snart dø, Louis," sagde han med svag Stemme. „O, hvor det smerter!... Red mig!"

Louis fattede en pludselig Beslutning. Han traadte hen til den Næstkommanderende og sagde:

„Veed De, hvor Citronerne ere, Vasling?"

„Nu, jeg formoder i Kabyssen," svarede denne let henkastende.

„De veed ret vel, at de ikke ere der, thi De har selv stjaalet dem."

„De er den Stærkere," svarede Vasling, „De kan sige og gjøre Alt."

„Hav dog Medlidenhed; min Fader døer, og De kan redde ham. Svar mig."

„Jeg har Intet svare," gjentog Vasling.

„Elendige Hund!" raabte Penellan og kastede sig over ham.

„Til mig, hvo der holder med mig," udbrød Vasling, idet han sprang tilbage.

Aupic og de tvende Matroser sprang ud af deres Senge og stillede sig bagved ham. Misonne, Turquiette, Penellan og Louis rustede sig til Forsvar, og Nouquet og Gradlin stode, skjøndt de begge vare syge, op for at understøtte dem.

„I ere os endnu for stærke," sagde Vasling, „men den Tid vil nok komme, da vi kunne hævne os,"

Matroserne vovede ikke at kaste sig over de fire Elendige; thi i Tilfælde af, at Kræfterne svigtede dem, vilde de have været fortabte.

„Vasling," sagde Louis med mørkt Blik, „naar min Fader døer, da har Du dræbt ham, og jeg vil da, ved min Ære, hugge Dig i Gulvet som en gal Hund."

Vasling og hans Medskyldige trak sig tilbage til den anden Ende af Kahytten og taug.

Da man paa Grund af den frygtelige Kulde — selv Qvægsølvet frøs — ikke kunde gaa paa Jagt, saae man sig nødsaget til at slagte en af de tro Hunde. Kjødet blev kogt ved Ovnilden og Luften derved frygtelig forpestet.

Endelig — det var den 26de — gik Vinden om og Kulden sank ned til 25°, hvilket maatte kaldes taaleligt. Jean Cornbutte laa for Døden og hans Søn søgte forgjæves efter et Middel, der kunde lindre hans Smerter. Vaslings Blik var stedse heftet paa ham, og Louis følte sig overbeviist om, at den Elendige havde skjult det saa nødvendige Lægemiddel; thi idet han pludseligt styrtede ind paa ham, frarev han ham en Citron, som han netop vilde til at udsuge. Vasling forsøgte ikke at tage den fra ham igjen; han syntes at ville oppebie en bestemt Dag for at udføre sin skjændige Plan.

Den syrlige Saft gjengav Jean Cornbutte nogen Kraft, men man havde maattet vedblive dermed, for at han skulde komme sig. Forgjæves bønfaldt Marie André Vasling, og Penellan hørte ham sige til sine Kammerater:

„Den Gamle ligger for Døden, Gervique, Gradlin og Nouquet ere for Intet at regne. De Øvriges Kræfter aftage hver Dag, og det Øieblik, hvor deres Liv tilhører os, nærmer sig."

Louis og hans Tilhængere besluttede derfor ikke at tøve længere; man maatte benytte Øieblikket og den ringe Kraft, der endnu var tilbage; den følgende Nat vilde man ombringe de Elendige, for ikke at falde for deres Knive.

Temperaturen havde hævet sig noget. Louis vovede sig ud for med sit Gevær at fælde noget Vildt til sine Kammerater. Overalt fandt han Spor af vilde Dyr, som burde have skræmmet ham, tillige gjorde Solens Gjenskin paa de hvide Snemarker og Isklipper et pinligt Indtryk paa hans aandige og legemlige Befindende. Men uden at gjøre sig noget Regnskab derfor, fortsatte han sin Vei, og det lykkedes ham at nedlægge en Vildgaas; men idet han vilde hente den ved at springe ned fra en Isblok, styrtede han, da han paa Grund af Straalebrydningen havde skuffet sig med Hensyn til Springets Høide. Han svimlede og skreg høit om Hjælp, men efter nogen Tids Forløb kom han til sin Bevidsthed og følte sig uskadt.

Pludselig trængte Lugten af brændt Fedt til ham. Da han befandt sig til

Luvart af Skibet, kunde han vel tænke sig, at Lugten kom derfra, men han kunde ikke begribe, af hvilken Grund man der brændte Fedt. Men da imidlertid de hvide Bjørne derved let lokkes til, begav han sig øieblikkelig paa Tilbageveien. Den uhyggelige Bekymring for den truende Fare forvandledes snart til bestemt Frygt. Han troede at se uhyre Masser bevæge sig og at føle Isen ryste under sine Fødder. Flere af disse Masser stillede sig mellem Skibet og ham, og det forekom ham, som om de klattrede op ad Skibets Sider. Han standsede et Øieblik og saae til sin umaalelige Skræk en Rudel uhyre Bjørne. Alt var, som han havde seet det.

9. De hvide Bjørne. Den sidste Kamp.

Efter Louis Bortgang havde Penellan omhyggeligt tillukket Døren, som førte til Kahytten. Derpaa gik han til Kabyssen, for at hente noget saltet Flæsk og tilberede Aftensmaaltidet. Da han atter vilde sætte sig til Ovnen, havde Vasling indtaget hans Plads og sat Resten af Hunden over Ilden. Dyrets Fedt svømmede paa Panden.

„Jeg var her før Dem," sagde Penellan barsk. „Hvorfor har De taget min Plads?"

„Af samme Grund, hvorfor De fordrer den; fordi jeg vil koge min Aftensmad."

„Bort herfra," udbrød Penellan.

„Det kan ikke falde mig ind. Min Mad maa først være færdig."

„Det skal bekomme Eder ilde," raabte Penellan og styrtede uheldigvis ind paa Vasling, der svingede sin Kniv i Haanden og kaldte Normændene og Aupic tilhjælp.

Disse vare i et Øieblik paa Benene, bevæbnede med Dolke og Pistoler. Slaget var aftalt.

Penellan styrtede sig paany over Vasling, der sandsynligvis havde valgt denne Modstander, thi hans Kammerater ilte hen til Misonnes, Turquiettes og Nouquets Seugesteder. Sidstnævnte fik at gjøre med den grusomme Herming, Misonne havde strax grebet en Øxe og kastede sig over Aupic, medens Turquiette og Joki forbittrede kjæmpede sammen. Gervique og Gradlin lede formeget til at vide, hvad der her gik for sig.

Pierre Nouguet fik et Dolkestød i Siden, der kastede ham til Jorden, og Herming styrtede mod Penellan, der forsvarede sig modigt.

Ved Kampens Begyndelse var Panden væltet og Fedtet, der udgjød sig over Kullene, udbredte en afskyelig Lugt. Med et Fortvivlelsens Skrig sprang Marie hen til Leiet, hvor Jean Cornbutte stønnede.

Vasling, der var mindre stærk end Penellan, følte, at han ikke var ham voxen; de kjæmpede saa nær hinanden, at de ikke kunde gjøre Brug af deres Vaaben, men da Vasling saae, at Herming havde fældet sin Modstander, kaldte han ham tilhjælp. Penellan kaldte paa Misonne, der imidlertid endnu væltede sig omkring paa Gulvet med Aupic, der søgte at gjennembore ham med en Dolk; Tømmermandens Øxe var et temmeligt unyttigt Vaaben, og han havde Møie med at undgaa Aupics Dolkestød.

Blodet flød allerede i Strømme; Turquiette, som var bleven kastet til Jorden af Joki, en ualmindelig stærk Mand, havde modtaget et Dolkestød i Skulderen; forgjæves søgte han at rive en Pistol af Normandens Bælte, men denne holdt ham fast som i en Skruestik og gjorde enhver Bevægelse umulig. Paa Vaslings Raab ilte Herming til, men idet han vilde bore Dolken i Bretagnerens Ryg, gav denne ham et Fodspark, der slyngede ham til Jorden; i det Samme fik Vasling Luft, men Døren, mod hvilken de brødes, gik pludseligt itu og Vasling styrtede baglænds til Jorden.

I samme Nu hørte man en frygtelig Brummen over de Kjæmpendes Hoveder, og en uhyre Bjørn viste sig ved Trappen. Vasling, der kun var fire Skridt fra den, saae den først. Strax derpaa hørtes der et Knald, og den udentvivl saarede Bjørn dreiede sig omkring for at angribe den ny Fiende. Vasling, der imidlertid var sprungen op, forlod Penellan og forfulgte Bjørnen.

Penellan gjorde nu Døren istand og saae sig om. Misonne og Turquiette laa kneblede i en Krog og stræbte forgjæves at sønderrive de Baand, hvormed de vare bundne. Penellan kom dem derfor tilhjælp, men han blev kastet tilbage af Aupic og de tvende Normænd, og hans udmattede Kræfter tillode ham ikke at modstaa de Tre. Men pludseligt hørte de Næstkommanderende raabe; de styrtede op paa Dækket, da de troede, at han var i Kamp med Louis Cornbutte.

Striden paa Dækket var frygtelig; Vasling brødes med en Bjørn, som han allerede havde bibragt flere Dolkestik. Piskende Luften med sine frygtelige Poter, stræbte Bjørnen at faa fat i Vasling, og denne saae sig trængt stedse længere tilbage mod Skandsen; han ansaa sig allerede som fortabt. Men da knaldede et andet Skud og Bjørnen faldt. Vasling hævede Blikket efter Lyden og saae Louis i Mesanmastens Vanter; det var ham, der havde truffet Bjørnen lige i Hjertet.

Hadet tilbagetrængte Taknemmelighedsfølelsen i hans Hjerte; men forinden han tilfredsstillede det, kastede han sit Blik omkring sig. Aupic var af Bjørnen strakt livløs paa Dækket, Joki parerede med Nød og Neppe den anden Bjørns Slag, der nyligt havde voldet Aupic Døden. Forgjæves havde Dyret erholdt flere Saar; det kjæmpede fuldt af Raseri, gjorde frygtelige Spring og udstødte en vild Brølen. Dets Kammerat vendte sig mod Forenden af Skibet.

Vasling brød sig ikke om denne, og kom tilligemed Herming Joki tilhjælp; men denne var alt kvalt under Bjørnens Omfavnelse, og da denne faldt for Vaslings og Hermings Skud, var det et Lig, den holdt i sine Arme.

„Vi ere nu kun to tilbage," sagde Vasling, „men skulle vi bukke under, skal det dog ikke skee uhævnet."

Herming ladede, uden at svare, atter sin Pistol. Fremfor Alt maatte man see at befri sig for den tredie Bjørn. Vasling kastede Blikket mod Skibets Forende, men saae her, at Bjørnen klattrede der, for at faa fat paa Louis Cornbutte. Vasling lod Flinten synke og en vild Glæde afprægede sig i hans Træk.

„Ha! min Bjørn," raabte han med djævelsk Latter; „Du skylder mig denne Hævn!"

Louis Cornbutte var imidlertid flygtet op til Mastkurven, Bjørnen fulgte ham og var nu kun faa Skridt fra ham, da han sigtede paa den.

Vasling lagde an paa Louis, for at skyde denne, hvis Bjørnen skulde falde.

I samme Øieblik sprang Bjørnen op paa Mastkurven, saa at Masten rystede.

Vasling udstødte et Glædesskrig.

„Herming," raabte han, „hent Marie, hans Brud."

Da det rasende Dyr styrtede ind paa Louis, der søgte Beskyttelse paa den anden Side af Kurven, og den allerede med sine Kløer berørte hans Skulder, greb Louis fat i en Bardun og lod sig lynsnart glide ned paa Dækket — ikke uden Fare, thi midt paa Veien peb en Kugle forbi hans Øre. Vasling havde feilet ham. Rask kastede han sit Vaaben bort, trak sin Dolk og ventede med fast Fod Louis, der med en blinkende Kniv styrtede sig mod ham.

Kampen skulde være afgjørende. Herming var gaaet ned i Kahytten, og de vare altsaa alene. De tvende Døds-

fiender grebe hinanden med den venstre Haand, og En af dem maatte falde. Vasling søgte at faa sin høire Arm slynget om sin Modstanders Hals, for saaledes at kaste ham ned i Dækket, men Louis, der vidste, at den, der faldt, var dødsens, forekom ham; det lykkedes ham at omslynge ham med sine Arme, men han tabte sin Dolk. Et frygteligt Jammerskrig trængte sig i dette Øieblik til ham; han gjenkjendte Maries Stemme, hvem Herming søgte med Magt at drage op paa Dækket. Han kjæmpede som en Rasende, men i samme Øieblik følte begge Fiender sig omslyngede af frygtelige Arme.

Bjørnen, som var stegen ned fra Mastkurven, var ilet mod de Kjæmpende, som den holdt omslyngede i sine Kjæmpepoter. Vasling laa nærmest Dyrets Bryst; Louis følte, hvorledes Dyrets Kløer trængte ind i hans Kjød. Det syntes at være ude med Begge.

„Til Hjælp, Herming!“ raabte André Vasling.

„Herhid, Penellan!“ kaldte Louis Cornbutte med Fortvivlelsens Kraft.

Man hørte Skridt paa Trappen; det var Penellan og han var fri. Med et Skrig lagde han an og skjød Dyret i Øret. Bjørnen udstødte et Brøl og Smerten bragte den til for et Øieblik at aabne sine Arme, og Cornbutte sank udmattet til Jorden. Men ligesaa hurtigt sluttede Armene sig igjen, og i den sidste Dødskamp rev den Vasling med sig til Jorden og kvalte ham i sin Favn.

Penellan ilte Louis tilhjælp, der lidt efter kom til sig selv; han havde heldigvis intet farligt Saar.

„Marie!“ var hans første Ord, da han aabnede sine Øine.

„Hun er reddet,“ sagde Penellan; „der ligger Herming med en Dolk i Livet.“

„Og Bjørnene?“

„Ere gaaede samme Vei, som vore Fiender.“

Louis og Penellan stege ned i Kahytten, hvor Marie sittrende og grædende faldt i sin Brudgoms Arme.

Sorg og Trøst.

Herming var bleven lagt paa en Seng, men rallede allerede, hvorimod Nouquets Saar ikke havde Stort at betyde.

En større Smerte forestod Louis; hans Fader gav intet Livstegn fra sig. Var han død paa Grund af den skrækkelige Scene? Man vidste det ikke. Den gamle Sømand var bukket under for Sygdommen; Mangelen paa ethvert Lægemiddel havde dræbt ham.

Louis og Marie sank fortvivlede ned foran Sengen og opsendte grædende Bønner for den dyrebare Faders Sjæl. Matroserne lode dem være ene i Kahytten og stege op paa Dækket, hvor de slæbte de tre dræbte Bjørne hen i Forenden. Man besluttede at flaa Dyrene, da deres Pels kunde være dem til Nytte, men det faldt dem ikke ind at spise Kjødet. Vaslings, Aupic's og Jokis Lig bleve lagte i en Grav, man hurtigt havde gravet i Sneen. Herming fulgte dem snart; han døde allerede den næste Nat med en Ed paa Læberne. De tre Sømænd udbedrede tillige Teltet, igjennem hvis Revner Sneen faldt. Temperaturen var overordentlig kold.

Jean Cornbutte blev stedet til den evige Hvile under de Efterlevendes Sorg; han havde forladt sit Fædreland for at gjenfinde sin Søn, og skulde nu bukke under for det haarde Klima. Hans Grav blev gravet paa en Høi, og de fromme Matroser offrede deres Brænde til et Kors.

Gervique, Gradlin og Nouquet kunde, frelste ved de gjenfundne Citroner, fjorten Dage efter den skildrede Hændelse reise sig fra Leiet og gjøre sig Bevægelse. Snart gav Jagten større Udbytte, og

da endelig Sværme af Vildgjæs viste sig, vidste man, at Foraaret var nær.

Efter Jevndøgn stod Solen stedse paa Himlen, og den bestandige Varme udøvede, hvor svag den end var, sin Indflydelse paa Isen. Briggen, som var hævet af Isens Sammenskruning, sank umærkeligt, og i de første Dage i April var den i sit naturlige Niveau, skjøndt den endnu ikke var flot.

Mandskabets Sundhed var udmærket, man traf iøvrigt Anstalter til Opbrud og Louis Cornbutte studerede Kortet. Endelig var Skibet sat i behørig Stand, og det var et overraskende Syn, da Seilene for første Gang igjen fyldtes af Vinden.

Tyve Mile Syd for Stedet, hvor Skibet laa, svømmede Ismasserne til det atlantiske Ocean; skjøndt Isen omkring Skibet endnu ikke rørte sig af Stedet, aabnedes der dog saaledes en Vei, som Louis vilde benytte.

Efter et sidste Besøg ved sin Faders Grav, forlod man Overvintringsbugten. Vinden blæste fra Nord og fyldte Seilene. En hel Maaned var Seiladsen faresuld, men Mandskabet, der var prøvet i Farer, var uforfærdet, og Marie havde et taknemmeligt Smil for Enhver.

Endelig mødte man Skibe, der seilede mod Nord paa Hvalfiskefangst, og tilsidst fik man lykkeligt Dünkirchen i Sigte. Vagten signaliserede Briggen, og hele Stedets Befolkning strømmede til Bredden. Matroserne bleve omfavnede af deres Familie og Venner, den brave gamle Præst sluttede Louis og Marie i sine Arme, og af de tvende Messer, han den følgende Dag læste, gjaldt den første den gamle Cornbuttes Befrielse af Skjærsilden, og den anden de tvende Forlovede, som i Nød og Modgang alt saa længe havde været forenede.

Billeder af Naturens Liv.

Duen.

Dueslægten danner Overgangen fra Lærkerne til Hønsene; særegent for dem er det tynde, i Spidsen lidt bøiede, ved Roden med en kjødagtig Ophøining forsynede Næb, der blot pikker Kornene op for uden videre at lade dem glide ned i Kroen. Man seer strax paa de smukke smaa Fødder, at de ikke ere skabte til at skrabe med. Alle Duer have lange Vinger og en bred Hale, som de udfolde under Flugten; men deres Størrelse og Fjerbeklædning frembyde mærkværdige Forskjelligheder. — Spurveduen i Amerika er neppe større end en Lærke; Ryggen er graabrun, Skuldrene blegrøde med skinnende blaa Pletter, den smukt afrundede Hale sort med hvide Spidser. Den europæiske Ringdue, halvanden Fod lang, er graaligblaa med gulrødt Bryst, sorte Ender paa Hale og Vinger. Kronduen paa Ny-Guinea, i Ostindien en Husfugl, er næsten ligesaa stor som en kalkunsk Høne, smuk blaa med rødbrun Dækfjer og hvide Tværstriber derover; dens Hoved er prydet med en prægtig Fjerbusk. Den mindste Due i Europa er Turtelduen med blaaligt Hoved og Hals, lysebrun Ryg og mørkere Pletter paa Vingerne. Den er en Trækfugl, der i Mai Maaned kommer til Tydsklands Skove, men allerede i August drager til varmere Egne; den lader høre den bekjendte knurrende Lyd, der er meget godt gjengivet i det latinske Navn (turtur); ligesaa sky og frygtsom den er i vild Tilstand, ligesaa tam og kjælen bliver den, naar den holdes i Værelserne; den er unægtelig den smukkeste af alle Duer, og det er et smukt Syn, naar den sidder paa en ung Piges Haand, og bliver kjærtegnet og kjærtegner.

Skoggerduen er meget større end Turtelduen, rødliggraa med en sort Stribe over Halsen. Hos simple Borgerfolk og hos Bønder i Thydskland hører man tidt dens Latter fra Ovnen, da den holder af Varme og kun træffes vild i Indien og det sydlige Afrika.

I Kanada ved Missouri og dens Bifloder, i Louisiana ligened til den mexikanske Bugt lever Vandreduen, med blaagraa Ryg, gult Bryst, sort Næb, omtrent 14 Tommer lang. Endskjøndt alle Duer i det Hele taget forplante sig hurtigt og let, er dennes Frugtbarhed dog ganske overordentlig stor. I Skarer paa Millioner falde de over Rismarkerne og trække derpaa mod Nord til Skovene i Kanada, hvor de ruge. Deres Tog ere hele Timer om at drage forbi et Sted og formørke Solen. Til Rugepladser vælge de helst Bøgeskove, hvis Grene brækkes under Vægten af disse Fugle. Saasnart Ungerne ere flyvefærdige, drage Beboerne ud for at fange dem, der kunne kaldes Fuglerigets Sild. Da det vilde koste for megen Tid at tage hver enkelt Rede ned, slaaer man dem ned med Stænger eller fælder Træerne, der da i deres Fald afbryde og nedkaste en Mængde Nabogrene med deres utallige Beboere. Tummelen er saa stor, at den Ene ikke kan høre den Andens Ord, og at Hestene ofte blive sky derfor. Jorden er bedækket med Æg, Unger og afbrudte Grene; Menneskene leve i hele Uger af disse Fugles nærende Kjød, hvilket de endogsaa røge og nedsalte for længere at kunne opbevare den store Overflødighed deraf.

Nærmest beslægtet med vor Husdue er den lille Skov- eller Klippedue, der bygger Rede i Huller i Træerne og i Klippehuler, graaligblaa med sorte Spidser paa Hals og Vinger; Bryst og Hals er overtrukken med et gulgrønt glimrende Skjær. De komme til os i Marts og trække igjen bort i Oktober. Ligesom Gemserne undertiden blande sig imellem Gederne og følge med dem ind i Staldene, saaledes flyve Skovduerne ogsaa hjem med de tamme Duer og parre sig med dem.

Enhver kjender vor Husdue; under Menneskenes Røgt og Pleie er der opstaaet utallige Afarter, henimod 136, f. Ex. Trommeslagere, der udmærke sig ved fjerede Fødder og en stærk Stemme; Parykduer, fra hvis Baghoved langs med Siden af Halsen Fjerene staa til begge Sider ligesom en Krave; Høistjerter med udbredt opretstaaende Hale, Mæfikker med kort Næb og et Kalvekryds paa Brystet, Tyrker med store røde nøgne Rande omkring Øinene, Kropduer med en altid oppustet Kro osv. osv.

Ligesom Hollænderne i den nyere Tid næsten drive Afguderi med Tulipanløg, saaledes vare Romerne en Tidlang henfaldne til det Liebhaveri at eie smukke Duer, og i sin Naturhistorie klager Plinius:

„Mange gaa altfor vidt i deres Forkjærlighed for Duer. Man bygger Taarne til dem ovenpaa Tagene og kan opregne Enhvers Slægtregister. Allerede i den gamle Historie forekommer det Tilfælde, at en romersk Ridder før Borgerkrigen mellem Pompeius og Cæsar solgte et enkelt Par for 100 Denarer (omtrent 40 Rd.)"

Saa dyre ere Duerne nu rigtignok ikke mere, og man kan heller ikke klage over altfor stort Liebhaveri. Under alle Omstændigheder er det at holde Duer en uskyldig Fornøielse, og i en god Bondegaard skulde ikke mangle et Dueslag, om end de vildere Markduer, der helst søge deres Næring paa Agrene, hist og her anrette Skade paa fremmed Eiendom. Som bekjendt er Kjødet af Dueunger en velsmagende, ogsaa for Syge meget gavnlig Spise, og da Duerne ere meget frugtbare, kan man tage sin Tilflugt dertil, naar der er Mangel

paa andre Fjerkreaturer. Det er imidlertid ikke alene denne Nytte, men et vist tillidsfuldt Forhold, der nærer Menneskenes Forkjærlighed for disse Dyr. Saaledes underholdes i Venedig Tusinder af Duer paa Statens Bekostning, og til den Fremmedes Forundring indfinde de bevingede Gjæster sig hver Middag til et bestemt Klokkeslet paa Markuspladsen for at blive fodrede.

Duernes Fjerbeklædning spiller gjennem alle Farvetoner ligefra det skinnende Hvide til Purpurødt og Sort, og især frydes Øiet ved den rødlige og grønagtige Metalglands. Hos dem er ikke den afstikkende Farvepragt som hos Stillidsen, eller den stolte Glands som hos Fasanen, men en yndig, beskeden Prydelse er bleven Duen til Del, hvilken stemmer saa godt med dens blide, venlige Væsen. Duerne have især erhvervet sig Menneskenes Kjærlighed ved deres nette og renlige Levevis, ved deres lette og smukke Bevægelser, ved Magernes gjensidige Kjærlighed. De ere fromme Skabninger, frygtsomme og blide, og slutte sig tillidsfuldt til Menneskene, naar de blive nærmere bekjendte med dem. Deres hurtige Flugt er det eneste Vaaben, den gode Skaber har givet dem til at værge sig mod deres Fjender med.

I et gammelt indisk Digt kommer en Due, der forfølges af Høgen, til Kong Usinares Bryst for at søge Beskyttelse. Dens Hjerte banker ængsteligt med hurtige Slag, dens Blik bønfalder om Hjælp —, dette er det rørende Billede af Duenaturen, der fra de ældste Tider i saa høi Grad har tiltalt det menneskelige Hjerte. Ligesom Lammet bliver Duen stum under sine Forfølgeres Kløer.

Den fri Mark, den vide Verden tilhører dens kraftige, behændige Vinger; dens Bolig er den øverste, mest luftige Del af hele Huset. Den hænger saa fast ved sit Hjem, Dueslaget, at den ikke engang forlader det i Ildebrandstilfælde, men heller brænder ihjel end søger et andet Sted hen.

Om end Duerne ikke kunne istemme Foraarshymner som Lærkerne, er deres Stemmer dog heller ikke saa prosaisk som Hønsenes Kaglen; deres Kurren og sagte Tuden lyder som Kjærlighedens Sprog, og er af Menneskene med Rette opfattet som Udtryk for en Længsel, der stedse vil meddele sig og trænger til Kjærlighed. De parrede Duer ere kjærlige mod hinanden, og man siger, at naar den ene Mage kommer bort, kan man tydeligt spore den tilbageblivendes Tungsind. Dueøine ere Kjærligheds Øine; det mørke, store Øieæble hviler som svømmende i den hvide Grund, hvorfor det ogsaa i Høisangen (1, 15, 4, 1) hedder om den Elskedes Øine: „See, Du er skjøn, min Veninde! ja Du er skjøn; Dine Øine ere Duer under Dit Slør.“ —

Den romerske Digter Virgil lader Duen sukke for Elmetræet, og der gives vel overhovedet faa Digtere, der have sunget om Uskyld og Kjærlighed, om Smerte og Længsel, uden at de have betjent sig af Duens yndige Billede.

De gamle Grækere tænkte sig Aphrodite, Skjønhedens straalende Gudinde, med en Rosenkrands paa Hovedet og kjørende i en Vogn, der blev trukken af Svaner eller Duer. Man kunde ikke vælge noget bedre Kjærlighedsbud end den hurtige, lette og tillige rene, uskyldige Due, der ikke alene billedlig, men virkelig er et meget sikkert Postbud, og allerede i Oldtiden blev brugt dertil. Man kan fjerne den Hundreder af Mil fra dens Hjem; saasnart den kommer paa fri Fod, hæver den sig op i Luften og vender i lige Linie tilbage til sit Bestemmelsessted. Denne Hurtighed omtales ogsaa i Bibelen; Psalmisten siger (55. 7); „Gid jeg havde Vinger som en Due, saa fløi jeg hen paa et Sted, hvor jeg kunde blive.“

Om den asyriske Dronning Semiramis gik det Sagn, at hun blev udsat strax efter sin Fødsel, men at Duer havde bragt hende Næring og varmet hende under deres Vinger, og da hendes Dødstime nærmede sig, skal hun ikke være død som andre Mennesker, men i Skikkelse af en Due være fløien op til Himlen. Hos Syrierne og Phønicierne var Duen en hellig Fugl, der nød guddommelig Tilbedelse, og som man ikke maatte slagte til Spise. Hos Jøderne bleve af alle Fugle kun Duerne brugte til Offere, da de vare de reneste. Allerede i 1ste Mose Bog 15, 9 hedder det: „Og Gud sagde til Abraham: tag mig en Kvie, som er tre Aar gammel, og en tre Aar gammel Ged, og en tre Aar gammel Vædder, og en Turteldue og en Dueunge." I Tilfælde af Fattigdom kunde Duer erstatte de mere kostbare Brændoffere. Mest forherliget er imidlertid Duen bleven derved, at den Hellig Aand i Skikkelse af en Due svævede ned over Frelseren.

Andre Fugle, som Ørne, Høge, Tornskader og Krager, styrte ned paa deres Bytte, men Duen svæver med hurtig og lige Flugt ned paa Jorden. Og for den hellige, rene Aand, der ligesaa hurtigt som blidt nedlader sig over de Troende, der skaber et nyt, rent Hjerte i dem, der bringer Fred i Sjælen og sætter Kjærligheden i vilde Lidenskabers Sted, var jo ogsaa den blide, fromme Due det bedste Billede. Derfor sagde ogsaa vor Herre og Mester til sine Disciple: „Værer snilde som Slanger og enfoldige som Duer." Allerede i det Gamle Testamente er Duen et yndigt Fredens Sendebud, der i sit Næb bringer Forsoningens Olieblad.

Nelliken i Urtepotten.

Bemærkninger af en Ensoms Papirer.

(Af Berthold Auerbach.)

Det var en smuk Opmærksomhed af min Ven, at han idag sendte mig en Nellikeplante; Alt paa den seer endnu næsten ud som Græs, men enkelte Sideskud ere allerede komne frem og foroven sidder den grønne Knop og skjuler Farvepragt og Blomsterduft. Nei, først hvad der virkelig er trængt frem til Dagens Lys, bliver glimrende Farver og vederkvægende Duft. Endnu hviler Alt uden Farve og Lugt i Knoppens Skjød. Held det, der formaaer at trænge frem til Dagslyset og blive, hvad det er bestemt til.

* * *

Jeg havde egentlig ønsket mig en blomstrende Nellike, men det er dog bedre, som det er; jeg skal vente i Stilhed og sørge for den. Gud skjænker os ogsaa Gaverne i os kun i Spiren; tillidsfulde maa vi vente, pleie og styrke dem, indtil de trives. Ønsk aldrig, at Noget skal skjænkes Dig strax i fuld Blomstring!

* * *

Jeg holder især meget af Nelliker. Den, jeg har faaet til Foræring, bliver vist smuk dobbelt, men Farven veed man endnu ikke. Nelliken har været min Yndlingsblomst ligefra min Barndom af. Paa Landet omgive Nelliker, Gyldenlakker og Roser Husene og titte ind af Vinduerne og skue igjen op mod Himlen. I Kjøbstæderne ynde de alleslags fremmede Blomster, snart er en, snart en anden i Mode. Hvorfor mon Menneskene altid sætte saa megen Pris paa det Fremmede? Der vil Enhver bestandig have noget Aparte, og han mener, at det er meget smukkere, fordi han alene eller dog kun nogle Faa kunne have det. Det er ogsaa ret be-

tegnende for de Riges og Fornemmes Nydelsessyge, at de lade deres Kunstgartnere ombytte Blomsterne i deres Vinduer hver Uge; de vilde ikke vente, til Blomsten springer ud, og det Visne ville de have hurtigt bort fra deres Øine; de ville altid kun see Blomster omkring sig, som de ikke selv have passet.

* * *

Jeg er ret inderlig glad ved, at jeg nu dog har noget Levende omkring mig; Bordet, Stolene, Skabet, Bøgerne, Alt dette er dødt og voxer ikke og har ikke Liv; nu har jeg dog Noget af Naturen, noget Levende. Idag ere Skuddene voxede et lille Stykke.

* * *

Jeg maa vogte mig vel for, at jeg ikke vander for ofte og for stærkt. Naar man haaber Noget af et Barn, et Træ, en Plante, bliver man let utaalmodig og hælder bestandig paa; men mangen Gang maa man ogsaa lade Jorden blive tør. Der gives visselig ogsaa Sumpplanter, som altid maa staa i Vand; de blive ofte smukke, men deres Liv er svagt og skrøbeligt.

* * *

Skuddene blive flere og flere og de voxe. Vidunderlig, hemmelighedsfuld er i Sandhed Naturens Magt! I Jordens dunkle Skjød hvile i Stilhed og Hemmelighed Safter og Kræfter; en høiere Haand nedlægger et Frøkorn eller planter en Stikling, Regn og Solskin lade Safterne stige i Veiret og blive til Blomst, til Plante. I denne Haandsfuld Jord ligger hele Hemmeligheden ved Verden og Guds Almagt. Saaes et andet Frøkorn, nedsættes et andet Skud i denne Jord, blive de samme Safter til en anden Plante. De samme Safter? I det mindste Støvgran ligger vel en uendelig Fylde og Mangfoldighed af Kræfter, som kunne vækkes og kaldes tillive; sender Nelliken den sugende Rod nedad, hvile imidlertid de andre Kræfter, der kunde tjene Rosen, Lilien osv, og det er en Lykke, om de ikke dø helt bort. Hos Mennesket forholder det sig ganske paa samme Maade. Planter derfor det Gode og Ædle hos det!

* * *

Ved Leddene paa Skuddene skyde ny Spirer frem med ny Knopper. Alt arbeider hen til Plantens Formaal, at fylde og udvikle den øverste Knop, men denne ene Blomst er dog ikke Plantens eneste Øiemed; ved Leddene udvikle sig ogsaa et særegent Liv. Lad dette være Dig en Lære for Livet; stræb efter et Maal, men lad ny Blomster danne sig paa Mellemtrinene i alle Afsnit af Din Tilværelse. — Ved begge Sider af Knæene rage Dækblade frem, men den ny Blomsterknop spirer altid kun frem fra den ene Side, aldrig fra begge Sider. Læg vel Mærke dertil! Den ny Knop kommer heller ikke tilsyne ved det nederste Led, ved den laveste Afdeling, men først ved det tredie eller fjerde Knæ. Livets første Afsnit er ikke Noget for sig selv, men tjener ene og alene det høiere Trin.

* * *

Een Knop er langt iforveien, deraf vil komme den første Blomst.

* * *

Denne Potteplante er et Sindbillede paa min egen Tilværelse; lidt Jord i en Urtepotte lader sig snart stille her, snart der, og hvad der er plantet deri, voxer til. De andre Blomster, som staa udenfor i den megen Jord, som opretholdes af Jordens hele samlede Mængde, til hvilke Søstrene og Brødrene bøie sig ned, de voxe med større Glæde; andre Mennesker, som leve i Familier, omgivne af Søstre og Brødre, hvor lykkelige maa de ikke føle sig, baarne af Menneskehedens synlige Hænder, der holde fast paa dem. Har jeg nu ogsaa et afsondret Stykke Liv .... naar jeg blot altid kan have Jord nok til at kunne voxe deri i Ro og Fred!

* * *

Jeg gad gjerne engang see eller høre en Plante aande; det vilde nu vistnok være det Samme som at høre Græsset

gro. Der er altid en vis Svirren i Luften. Mon det skulde være Jordens og Planternes Aandedræt? Men i Middagsstundens trykkende Hede er det, som om det Hele er gaaet istaa.

* * *

Idag har en lille Edderkop spundet sit Væv imellem Bladene. Alt i Verden bliver dog strax til Underlag for noget Andet. Disse Blade, i hvilke Safterne stige op og ned, ere nu Søiler og Bjælker i det lille Dyrs luftige Hus. Lad paa samme Maade et fremmed Liv fredeligt slutte sig til Dit. Hvoraf vidste Edderkoppen, at her var en Nellike? Hvorfra kom den?

* * *

Farve og Lugt gjøre Blomsterne til Menneskenes Yndlinger; men de ere endnu Mere, det er dem, i hvilke Mennesket kan bringe Naturens uskyldige Liv hen til sig, om han end lukker sig inde i Stenhuse og holder sig borte fra Arbeide og Virksomhed under aaben Himmel. Kunne I ikke komme til at leve i den fri Natur, saa omgiver Eder med Blomster; de ere Midlere mellem Eder og Moder Natur; men spærrer ikke Blomsterne som Slaver inde i Eders Værelser, men lader dem idetmindste fra et Vindue eller en Altan skue Himlen og drikke Solskin. Lader ogsaa de Forbigaaende glæde sig ved Synet af dem. Hvad I frembringe ved Kunst, maa I gjerne beholde i Værelserne, men hvad Jorden lader voxe frem, maa kunne see op til Himlen og tilhører alle Mennesker, at de kunne glæde sig ved at betragte dets Skjønhed.

* * *

Den Knop, jeg havde ventet det af, begynder ikke at springe ud, men derimod en anden; et mørkerødt lille Blad er til Siden smuttet ud af Hylsteret. Jeg glæder mig til den skinnende Fylde, der vil udvikle sig, og seer nu igjen, at Blomsten ikke altid kommer der, hvor vi ventede den.

* * *

Stilkene bøiede sig ned, jeg maatte binde dem til en Pind. Hvad der ikke mere har noget Liv for sig selv og ikke mere behøver Næring, men er blevet stærkt, da det endnu levede, det tjener til at holde svage Ranker opreist. Det er ligesom med store Mænd og smaa Mennesker.

* * *

En Stilk —, netop den, af hvilken jeg ventede den første Blomst, er bleven brækket ved det andet Led, uden at jeg veed hvorledes; men den hænger endnu ved nogle fine Trævler og er grøn. Et afbrudt Løv kan maaskee endnu bestaa og bære Frugter.

* * *

Der bliver bestandig flere og flere frembrydende Knopper, de ville ikke indrømme nogen enkelt Forrangen. Den knækkede Stilk er brukken helt af; jeg har for Spøg stukket den i Jorden, men troer ikke, at den igjen kommer tillive.

* * *

Idag tidlig ere tre Nelliker sprungne ud; de ere enkelte, med takkede Blomsterblade. Altsaa blev jeg skuffet. Glæden over at see disse længe ventede Bomster var dæmpet meget, fordi jeg havde ventet dobbelte; ja, jeg var saa vred, at jeg havde foræret min Blomst bort, hvis der havde været Nogen tilstede; men Blomsterne saae saa venligt paa mig, og tilsidst glædede jeg mig inderligt over dem. Om end mit Livs Blomst ikke bliver dobbelt, men kun en simpel enkelt, vil jeg dog glæde mig derover, og Menneskene skulle modtage den med Venlighed. En enkelt Nellike er egentlig meget smukkere end en dobbelt, Støvdrager og Støvtraade træde tydeligere frem hos den enkelte, og man kan see den lige ind i Hjertet.

* * *

Den knækkede Stilk er helt visnet. Ja, sjeldent kommer et Liv i alle sine Dele til en lykkelig Udfoldelse, Døden forlanger sin Told. Om Døden nu

end gjør dette, vil jeg dog alligevel glæde mig ved Tilværelsens skjønne Blomster.

* * *

Igaar var jeg reist bort. Da jeg idag saae efter min Nellike, var den visnet og hang med Bladene, Stilkene næsten brækkede og hvidlig gule. Jorden var ganske tør. Jeg er ikke vant til, at jeg har Noget at sørge for hjemme, naar jeg tager ud. — Væn Dig til, at de, der trænge til Din Pleie, kunne grønnes frisk efter Din Bortgang af Huset eller af Livet; bær Omsorg for dem!

Ved Vandingen er Nelliken igjen bleven frisk og har faaet nyt Liv.

* * *

Der komme ikke andre Knopper end dem, der allerede fandtes, førend den første Blomst sprang ud. Den visnede Blomst, der igjen folder sine Blade sammen, seer næsten ud som den udspringende Knop. Svarer det ikke til at gaa i Barndom?

De senere Stilke give kun en eneste Blomst.

Alt dette er ogsaa sindbilledligt.

* * *

Jeg vilde ønske, at der gaves en Blomsternes Historie, det vil sige en Fortælling om deres Oprindelse, deres Udbredelse i de forskjellige Lande og deres Optagelse i de forskjellige Stænder. Naar man seer og erfarer, hvad Menneskene hæge og pleie om, lærer man bedst deres inderste Væsen at kjende. Saaledes er den Dag idag den stive Camelia bleven de saakaldte Fornemmes Yndlingsblomst, ligesom fordum Tulipanen, hvilken man kaldte Paafuglen blandt Blomsterne og det med Rette. Rose, Gyldenlak, Rosmarin og Reseda ere Folkets Yndlingsblomster, men fremfor Alt Nelliken; den er beskeden, tager tiltakke med et gammelt Potteskaar og liden Pleie, og er dog derhos charakterfuld, har smukke Farver og en krydret Lugt. Har jeg Uret, naar jeg fristes til at kalde den Lærken blandt Blomsterne?

Det er lykkedes mig i en gammel Bog at erfare noget af Nellikens Historie. Ogsaa dens Historie taber sig tilsidst i Sagn. Med Ludvig den Helliges Ledsagere skal i Aaret 1270 den første Havenellike være kommen fra Tunis til Europa. I Riddertiden var den allerede almindelig bekjendt, og man finder den paa mange Malerier fra den Tid, især i Fruentimmerhænder. Hollænderne, disse ivrige Blomsterdyrkere, satte snart Nelliken over Tulipanen, der blev opelsket med et næsten latterligt Liebhaveri. I Aaret 1660 udgav den berømte General Condé en Bog med Titelen: „Forskrifter til at opelske smukke Nelliker“, og foruden denne skulle der være skrevne mange Bøger om Nellikerne. Fra Slutningen af det 17de Aarhundrede blev Nelliken Folkets almindelige Yndlingsblomst, men fra den Tid hørte den ogsaa op med at staa i Anseelse hos de Fornemme.

Ligger heri ikke igjen et Stykke af Menneskeslægtens almindelige Historie, og hvorledes det, der fra først af kun var Gjenstand for enkelte Begunstigedes Forkjærlighed, dog endelig bliver Fællesgods?

Vil det Samme ikke blive Tilfældet med Erkjendelsens Blomster, med Aandens Dannelse? ....

Orientalske Ordsprog.

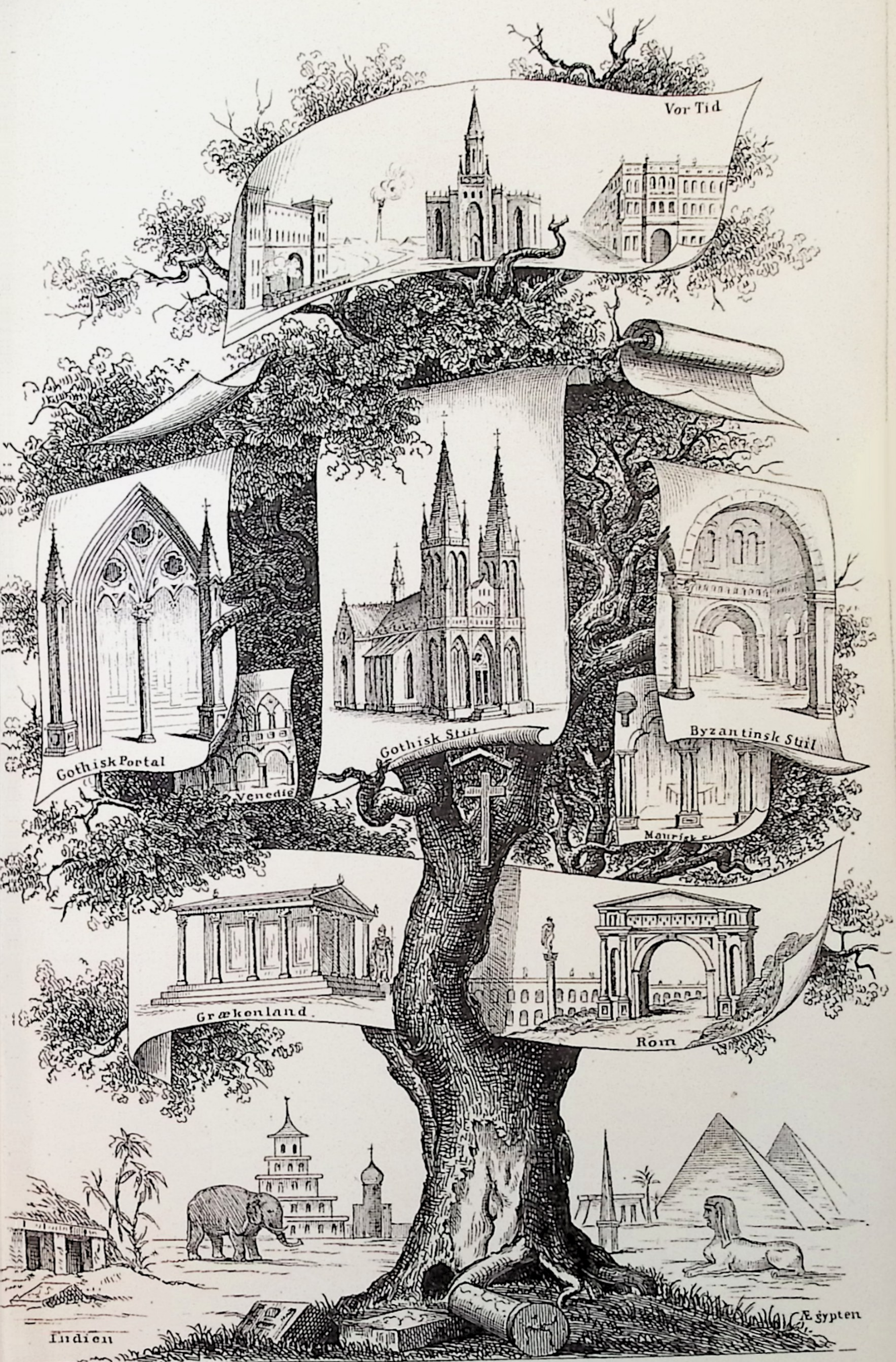
Advar Dit Barn for de søde Frugter; de bittre advare ham af sig selv.

Den Misbrug, de Rige ofte gjøre af deres Rigdom, er en Trøst for de Fattige.

En gylden Pil finder kun den, der har en Bue af Sølv.

Stor er Heltens Magt over de Overvundne, naar han viser Mildhed mod dem.

L. Levins Bogtrykkeri.

Jllust, Folkeblad, Ny Suite.

Bygningskunsten.

Bygningskunsten.

(Hermed et Lithographi.)

Blandt de saakaldte fri Kunster, hvis fælles Opgave det er at fremstille det Skjønne, at frembringe skjønne Kunstværker, indtager Architekturen eller Bygningskunsten den laveste Plads. Thi medens Maleriet arbeider med sine bløde Farver, Musiken med sine luftige Toner, Digtekunsten endog med de aandrige Ord, opfører Bygningskunsten sine Værker med de simpleste Midler, i de simpleste Former. Sten og Jord eller i det Mindste lignende Stoffer ere det Materiale, hvoraf en Bygning bestaaer; baade i de almindelige Omrids, og i dens enkelte Dele er den lige Linie den fremherskende; saavel den horizontale, i hvilken den hele Bygning hviler paa Jorden og dens enkelte Dele paa hverandre, som ogsaa den lodrette Linie, i hvilken Bygningen er opført. Sjelden indtræder Kreds- eller Bueformen; alle Forhold i Bygningerne ere kun Sammensætninger af lige Linier, af hvilke den ene bliver retvinklet sat ovenpaa den anden, eller retvinklet bliver overskaaret af den. Bygningskunsten arbeider i Almindelighed kun for den praktiske Nytte, og dette gjælder i strængeste Forstand om de egentlige Vaaningshuse, der som blivende Opholdssteder for Mennesker, skulle tjene til Beskyttelse mod Veirliget, til Arbeide og Søvn, til Udførelse af de daglige Arbeider. Vaaningshuse have altsaa et bestemt Formaal, at blive beboede og benyttede, og ofte bygger man alene med dette Formaal for Øie, men paa Skjønhedens Bekostning. Men selv de store Pragtbygninger: Kirker, Theatre, Palladser, Museer, Tøihuse, Børser, have deres særegne Formaal, og jo høiere et Folks Kulturstand stiger, desto mere vil det lægge sig efter Bygningskunsten, da dens Formaal vil vise sig i en stadig Forbindelse med det hele Liv, hvis Fylde altsaa vil inddrage i sin Kreds alle de Kunster, som kunne tjene til dets Forherligelse og Udvikling.

Alle Oldtidens Folk see vi pleie og lægge sig efter Bygningskunsten. Den Vilde, den raa Natursøn, som i Skoven lever sammen med Dyrene eller som Nomade og Beduine gjennemdrager de udstrakte Sletter og Ørkener, nærer ingen Længsel efter Dannelsen og de forædlede Sæder; de snevre Boliger vilde kun indskrænke hans fri Omstreifen. Han hviler sig under den fri Himmel og tager i det Høieste kun sin Tilflugt til Huler eller søger Beskyttelse mod Uveir under Træernes Løv. Men saasnart Mennesket har faaet en Følelse af sit aandige Væsen og Værdighed, forlader han det raa Vilonis og søger sig en ædlere Virkekreds og et mere behageligt Opholdssted, og han bygger sig nu en Hytte, en fast Bolig. Efterhaanden forene flere og flere Mennesker sig sammen, Byer opstaa, og nu bliver man ikke staaende ved Bygningen af simple Vaaningshuse; — Pragtbygninger til forskjelligt Brug reise sig ved Folkets forenede Kræfter. Dette har viist sig at være Tilfældet hos alle Folk, som have naaet en vis Grad af Dannelse; baade den religiøse og den politiske Sands have bragt dem til at opføre Pragtbygninger; men hvert Folk har sine Eiendommeligheder, og denne Forskjellighed have givet deres Bygninger et forskjelligt Præg.

Under Jorden, indborende sig milelangt frem i de haarde Klippebjerge, have de gamle Indiere udhugget deres dunkle Grottetempler og Pagoder med en forbausende Anstrængelse og med flere Aarhundreders Arbeide. Taarnhøie Kongeborge, som tilspidsede sig paa et stort Fundament og i mange Terrasser, hvoraf den øverste dog var saa stor, at den indeholdt en hel Hofborg, opførte de nordasiatiske Babyloniernes despotiske Fyrstemagt — en Byg-

ningsstil, i hvilken vi tænke os opført det saakaldte Babels Taarn.

Omvendt udstrakte de gamle Ægyptere deres Bygningsværker i Bredden, saa at en Gaard, en Søilesal laa ved Siden af den anden. Man gik gjennem den ene Gaard efter den anden, gjennem lange Søilerækker, indtil endelig det lille mørke Tempel med den mangehovede Guds forunderlige Figur satte et Maal selv for Præsternes Processioner, thi for disse vare de vidtløftige Helligdomme bestemte. Dog ere Pyramiderne i denne Henseende enkeltstaaende, disse Gravmæler, der ere ligesaa mærkværdige ved deres Skikkelse, som ved det tusindaarige Kjæmpearbeide, der er ødslet paa dem.

Men det Skjønneste i Bygningskunsten, ligesom overhovedet i de skjønne Kunster, have i Oldtiden Grækerne frembragt, og hvad Romerne frembragte, det var kun Efterligninger deraf og ofte i en forvansket Skikkelse. Grækerne, som levede i et skjønt Land og under et lykkeligt Himmelstrøg, vandt først, efter Orientens mørke Gudstjeneste, en forsonende Opfattelse af det Guddommelige, en glad Anskuelse af Livet. Alt, hvad der hos Mennesket var skjønt og ædelt — Alt, hvad der paa Jorden var herligt og ønskeligt, modtog hos Grækerne en kjærlig Pleie, en guddommelig Forklarelse. Denne Anskuelse af Jordens Herlighed gjennemtrænger saavel deres huslige, som deres offentlige Liv, saavel deres Nationalfeste, som deres Gudstjeneste. Ogsaa den Kunst, hvori de staa som Mønstre for alle kommende Tider, beaandes af Adel og den fri Skjønhed. Deres Templer, deres Bygningskunsts vigtigste Monumenter, hæve de paa en fri, rundt om løbende Trappe over Verdens Tummel, og bringe dem til Guddommen ligesom en Høitidsgave. Byggede i en lang Firkant, vare disse ikke, som vore Gudshuse. indesluttede af massive Mure, men omringede af lette Søiler, hvorimod det Indre dannede et lyst Rum, der ofte fik sit Lys gjennem store Aabninger i Loftet; dette hvilede paa de yderste Søiler, og paa Bygningens Forside var anbragt en med Figurer smykket Frontespice — det Hele dannede en fuldendt skjøn Bygning, fri og let i sit Anlæg, kunstrig og ædel i alle sine enkelte Dele.

Ganske forskjelligt uddannede Bygningskunsten sig i Christendommens Tjeneste; til Himmelen gik de christelige Gemytters Længsel, i Himmelen laa deres Hjem, Pillegrimmenes tilkommende Salighed. Denne fromme Retning tog derfor ogsaa den christne Kunst og med den Bygningskunsten. I to storartede Former har den givet den christelige Menneskehedsbevidsthed sin Skikkelse: i den byzantinske eller romanske og i den gothiske eller germaniske Bygningsstil; hin snevrere og mørkere, denne lettere og lysere.

Det almindelige Grundlag for begge Bygningsarter blev den Bygning, som endnu i vore Byer og Stæder rager høit frem, nemlig Kirken. Da nemlig med Christendommen den Trang var bleven vakt, at tilbede den eneste sande Gud, maatte de Troende paa de enkelte Steder ogsaa bestræbe sig for at udfinde en Plads, hvor dette kunde skee og hvor de i Fællesskab kunde nyde den hellige Nadvere; ogsaa maatte denne Bygning indeholde et større Rum for Lægfolket og et mindre, bestemt for Klerus og for de hellige Handlinger. Denne Trang opfyldte ikke det mindre udstrakte græske Tempel, der desuden kun var en Bolig for den legemlig tilstedeværende Guddom, men intet Forsamlingssted for de Troende. Bedre vilde hertil passe den gammelromerske Handels- og Dommerhalle (Basilika), som var opbygget i en langagtig Firkant og indeholdt en høiere Tribune for Dommeren, under hvis Fødder befandt sig en Hule for de fangne Forbrydere, og var omgiven med Søile-

haller for Kjøbmændene. Hin Tribune blev nu i Christendommens Tjeneste indviet til Brug for de hellige Handlinger, — den derunder værende Hule til de Helliges Grave (som bekjendt byggede man gjerne Kirker over de Helliges Grave) — og den store Halle blev Samlingsstedet for de Troende. Dog maatte endnu nogle Hensyn blive opfyldte, hvis den christne Kirkebygning skulde svare til Christendommens Væsen og den offentlige Gudstjeneste. Det taknemmelig=fromme Sind fordrede at give Kirken en Retning fra Vesten til Østen, saa at den helligste og fornemste Del deraf, Alteret, var rettet mod Morgenen, dette Fødested for al Kultur og alt Helligt. To eller fire Søilerækker i det Indre bære Loftet og Taget, og dele saaledes det inderste Rum i flere „Skibe", men hvoraf dog det inderste er det høieste og bredeste. I Ydermurene paa begge de længste Sider vare Vinduerne anbragte, og paa Vestsiden Indgangen. Ligeoverfor var den ophøiede, halvkredsrunde Del af Kirken, der var bestemt som Præsternes hellige Opholdssted. Af Gravhvælvingen under dette Rum uddannede sig senere Krypterne, saaledes som man endnu finder dem under mange større Kirker: smaa, lave Hvælvinger, oplyste af evigbrændende Lamper, — Steder, hvor under Passionstiden den alvorlige Gudstjeneste holdes, og de vakte en Erindring om Christi Grav, i hvis Dunkelhed man her nedsænker sig. Mellem Tribunen og det store Kirkerum indskød man senere et Tverskib, saa at hele det Indre derved dannede et Kors.

Den byzantinske Stil viser Christendommen endnu i den alvorlige Holdning, som den havde antaget i de første Aarhundreder af Christendommens Udbredelse, og som havde sin Grund i Orientens mørke Religionsanskuelser. — Charakteristisk for denne Stil er Rundbuen, som har noget Fortrykket ved sig, ikke kan hæve sig frit op — aabenbart et Billede paa den fortrykte Christendom, som, indskrænket til sig selv, endnu ikke kan hæve sig til sin fulde Kraft.

Lys og fri, kraftig stræbende mod Himmelen, viser sig derimod den gothiske Bygningsstil, som især findes hos de nordlige Folkeslag, medens den byzantinske indskrænker sig til at være de romanske Nationers Eiendom. Det egentlige Kjendemærke er Spidsbuen. I denne har Religionens skabende Kraft løsrevet sig fra sin første Fremtrædens Sneverhed, gjennembrudt de hæmmende Skranker og hæver sig frit op af sin nedtrykte Stilling.

Ertsene og deres Leie.

Naar Kalk, Sandsten, Granit og Skifer ere af stor Betydning for den physiske Geographi, saa have Ertsene en saa meget ringere. Medens de Førstnævnte danne Jordskorpen, gjennemskjære de Sidste samme som fine Traade, og ere i Sammenligning med hele Jordmassen høist sandsynlig af langt ringere Betydning end de Par Ender Traad og Silke, hvormed en vatteret Kjole er stukken. Men for Menneskene ere Ertserne af stor Vigtighed og vi ville derfor sige et Par Ord om dem selv og om deres Forekomst.

Vi have tidligere paavist, at der er foregaaet Tildragelser, som have spaltet den fastblevne Jordskorpe i forskjellige Retninger. I vor Jordkugles tidligere Tid, i dens Ungdomsaar, have slige tumultuariske Bevægelser langt oftere fundet Sted; end nu er Tilfældet, og i alle Arter af Bjerge see vi slige Spaltninger forekomme i utallig Mængde. Disse Klippespalter kalder Bjergmanden, naar de ere tomme, „Kløfter, men „Gange", naar de ere udfyldte med en fra Bjerget

forskjellig Stenart. Det er hovedsagelig disse Gange, som man maa ansee som Ertsernes Leie, skjøndt disse vel ogsaa forekomme redevis i store adskilte Rum, i en vis Henseende som Udfyldning af Blærer, og tillige ofte findes isprængte fremmede Stenarter.

Navnet „Erts" er noget meget Ubestemt; man benævner saaledes en Sten, som for en Hundrededel indeholder Guld, sikkert med Navnet Erts, og giver dette ligesaa sikkert Titelen rigt Erts, og det med Rette; thi et Centner Guldertsindeholder da et Pund rent Guld. og er saaledes ikke at foragte. Men saa righoldigt Erts er forøvrigt meget sjeldent. Men Ingen vil kalde en Sten, som er endnu righoldigere paa Jern, Zink eller Bly, som giver to Pund Bly paa hundrede Pund, Sten-, Jern, Bly- eller Zinkerts; Ingen vil ansee det for driftsværdigt og forsøge deraf at udvinde de nævnte Metaller. Begrebet Erts lader sig derfor ikke bestemme efter Metalindholdets Procenter, og ikke engang dets Driftsværdighed gjør Udslaget; man siger, dette Erts er ikke værd at bearbeide, kalder Stenen, som indeholder Metal, skjøndt det ikke lønner sig Umagen at udvinde det, dog Erts; vi maa altsaa holde os til Bjergmandens Sprogbrug, og ville her kun sige saameget, at Stene, som ere sammenblandede med forskjellige Stenarter, imellem hvilke findes Metal, sædvanligt kaldes Ertser. Saaledes bliver en Blanding af Ild og Jern kaldet Magnetjernsten, og dette er et af de fortrinligste Jernertser; Svovl forbinder sig i Form af Svovlkis eller Jernkis med Jern til et righoldigt, men slet Jernerts, ligeledes Ild og Phosphor med Jern til et rigt, men daarligt Jernerts.

Mange Metaller og det fortrinsvis de ædle, blive dog ikke fundne i Erts, men gedigne i virkelig metallisk Tilstand; Guld og Platina næsten altid saaledes. Det ædle Metals Korn ere sprængte i Stenarterne, som indeholder dem, og de kunne blot udvindes ved, at man lidt efter lidt adskiller hele Stenmassen fra dens Leie, formindsker den (paa Stampeværker stødes den til Støv) og da udvasker det, hvorved da Vandet bortfører Stendelene og lader det tungere Metal blive tilbage i Korn. I de fleste Tilfælde har Naturen overtaget Arbeidet ved Formindskelsen, og Mennesket behøver kun at lægge den sidste Haand paa Værket, nemlig besørge Udvaskningen. Saaledes er det Tilfældet i de fleste Bjergfloder, hvis Sand næsten altid fører Guld med sig, saaledes i de mægtige Guldleier i Uralbjergene, i Kalifornien, i Indien, i Nyholland.

De uædle Metaller vinder man yderst sjeldent paa denne Maade, fordi det ikke lønner sig Umagen; dem opsøger man i Gangene. Hvor et Bjerg er spaltet og Kløften er opfyldt af Gangsten, har man altid Grund til at formode Tilstedeværelsen af Metaller. At disse fortrinsvis forekomme i Gange, beviser tilstrækkeligt, at de tilhøre yngre Formationer; thi for at udfylde Gange, maa Spalter først være tilstede, og disse Spalter forudsætte noget Spaltbart, altsaa Bjerget, hvori de ere opstaaede. Da nu den i det Hele taget tungere og sværere Gangsten er trængt ind i disse Spalter, antyder dette, hvorledes det er skeet. I den oprindeligt flydende, smeltede Masse have de tungere og sværere Masser maattet synke underst ɔ: mod Midtpunktet af Kloden. Men indrømmer man dette, at nemlig Masserne efter deres specifike Tyngde have skilt sig fra hinanden, saa kan kun de tungere Substantser have trængt sig ind i Spalterne paa afkjølede Overflader, og heri ligger Grunden til, at man fortrinsvis i Gangene finder Metaller; og i alle Verdensdele netop de ædleste Metaller i opsvømmet Land.

Natmændsfolkene eller Kjeltringerne.

Denne Skildring er med Forfatterens Tilladelse tagen af: „**Ed. Erslev: Den danske Stat**, en geografisk Skildring for Folket." Vi tro ved denne Leilighed at burde gjøre vore Læsere opmærksomme paa dette fortrinlige Værk, som i denne Tid udkommer, og hvori Forfatteren paa en interessant Maade har forstaaet at beskrive vort Fædreland.

„Til Slutning maa vi endnu omtale et Folkefærd, der vel ikke indbefatter mere end 4—500 Personer i Alt, men som dog fortjener at underkastes en nøiere Betragtning, da det adskiller sig fra den øvrige Befolkning i Henseende til Oprindelse, Sprog og Levevis, og lige til den nyeste Tid danner en særegen Kaste, saa at sige, et Samfund i Samfundet. Dette Folkefærd er **Natmændsfolkene** eller **Kjeltringerne**. — Naar man vil finde noget Samlet om disse Folks Levevis, maa man søge hen til Skrifter, der allerede ere en Snes Aar gamle; men dette er saameget mere at beklage, som der netop, efter hvad vi have erfaret, i den seneste Tid er skeet store Forandringer ved dem. Den følgende almindelige Skildring, som vi have udkastet, af Natmændsfolkenes Liv og Forhold i det Hele, er derfor efter al Rimelighed noget forældet.

De ere vandrende Folk, Reisende (Skoiere), som de selv kalde sig, der fra Fødselen til Døden idelig og idelig befinde sig paa Reiser. Naar en Kone af dette Folk skal til at føde og søger sig Ly og Hvilested i en By, da jager man hende bort eller slæber hende afsted til et andet Sogn; thi Barnet er jo forsørgelsesberettiget i det Sogn, hvori det fødes. Som et Dyr, som en sand Plage for Menneskene og Samfundet, forfølges hun saaledes, indtil hun, overvældet af Fødselssmerter, synker ned bag en Busk eller i et Lyngkrat. Har Moderen atter sanket Kræfter, putter hun Barnet i en særegen Kurv af Toi og Pinde, som hun bærer paa Ryggen og vandrer dermed videre. Bliver Barnet større, trasker det bagefter sine Forældre, og man seer paa denne Maade hele Familier af Natmændsfolk, 8—10—15 Personer i Antal, vandre Landet rundt fra Sted til Sted. Barnet lærer intet Godt (christnet bliver det dog, men det er af Klogskabshensyn; thi en Døbeattest er det i mange Tilfælde nødvendigt at have), — det lærer derimod at tigge, stjæle og bedrage, og lytter til Fortællinger af den skammeligste Slags. Som Natmandens Opdragelse er hans Levevis, og det er væsenligst for at skaffe sig Adgang til Husene, at han beskjæftiger sig som Glarmester, Klinker, Skjærsliber, Kjedelflikker eller Hesteslaaer. (Det at slaa Hestene ansaaes i tidligere Tid af Almuen for noget Uærligt, og denne Forretning overlodes derfor ogsaa til Natmændsfolkene, som fik Navn deraf. Navnet Kjeltring har man paa en lignende Maade villet aflede af „Kjedeldreng", Kjedelflikker, men det kommer rimeligvis af det gamle danske Ord „kjeltre", tigge, i Svensk kälta.) Have nogle Natmændsfolk faaet fat i noget Godt og Lækkert, samle de sig i et eller andet afsides liggende Hus og holde nu et lystigt Gilde; de sove Rusen ud og begive sig Morgenen efter atter paa Vandring. Mange af dem lade sig ikke nøie med at besøge det Land, hvor de ere fødte, men drage langt videre, til fremmede Lande. Undertiden blive de vel borte for bestandigt, men som oftest komme de atter hjem og nyde da en vis Anseelse hos de ikke saa vidt bereiste Frænder. Giftermaal skeer i Almindelighed uden mindste Ceremoni; Ægteskabet vedvarer i Regelen kun saa længe, som vedkommende Personer ønske det, og de løbe derfor fra hinanden, naar de have Lyst. Undertiden anvendes dog et særegent Frieri, som bestaaer deri, at Manden „kaster Kjæp" til Kvinden; lader hun Kjæppen ligge,

giver hun ham Kurven, tager hun den op, siger hun Ja; men denne Maade at slutte Ægteskab paa, anvendes meget sjeldent, da den ansees som bindende for begge Parter. Efter et saadant tilbragt Liv, hvoraf vi her have givet en flygtig Skizze, kommer endelig Døden, det være sig enten i en fremmed Hytte eller ude paa den store Hede. Ledsagerne begrave den Døde paa Stedet, og efter kort Tids Forløb er ethvert Spor af hans Tilværelse forsvundet.

Man vil let indsee, at disse Natmændsfolk maa være til stor Plage for et Land, at de maa betragtes som Snyltedyr, der ødelægge, men ikke gjøre Noget til det fælles Bedste og kun lade sig føde af Andre. Man regner saaledes, at disse Mennesker i Jylland — den Provinds, hvor de mest opholde sig; thi længere nede mod Syd og paa Øerne træffer man kun undtagelsesvis Natmændsfolk, — aarlig fortære 30—40,000 Rd., hvorfor de saa at sige, ikke gjøre nogen Nytte.

Man kunde nu spørge, om det ikke er muligt at bringe Natmændsfolkene til at føre et skikkeligt Levnet, men dette er meget vanskeligt. Aarsagen hertil er at søge dels hos Natmændsfolkene selv og dels hos Befolkningen, som omgiver dem. Almuen skyer dem, vil ikke regnes sammen med dem og vil ikke engang sidde til Bords med dem; men heraf følger, at en eller anden Natmand, der har i Sinde at tilbringe et ordentligt Liv, som oftest bliver stødt tilbage. Hertil kommer, at Almuen frygter dem, og det med Rette; thi det er vist ofte ikke blevet ved et tomt Ord, naar Natmanden har truet Bonden med, „at den røde Hane skulde gale paa hans Hus.“

Ogsaa hos Natmændsfolkene selv viser der sig en uovervindelig Lyst til deres omstreifende Liv, og man har oftere havt Exempler paa saadanne Folk, som paa en eller anden Maade have kunnet faa et godt Udkomme, men som have afslaaet det, fordi Friheden og det ubundne Liv paa Heden med alle sine Trængsler, har været altfor tillokkende for dem.

Staten befinder sig i en vis Forlegenhed ligeoverfor Natmændsfolkene. Det er meget vanskeligt at faa fat paa dem; thi de kunne altfor let finde Tilflugtssteder i den udstrakte og tyndt befolkede Hede, og de vise indbyrdes et ganske udmærket Sammenhold. Christian den Femtes Lov siger vel om dem: „Tatere, som omløbe og besvige Folk med deres Bedrageri, Løgn, Tyveri og Trolddom, skulle have forbrudt Alt, hvad de have med at fare, deres Anfører straffes paa Livet, og de Andre inden en vis Tid rømme Riget, og hvis de senere findes, da sættes i Rasphuset, der at fortjene deres Brød.“ Men, — naar man skal anvende denne Lov i Praxis, da bliver Spørgsmaalet, hvor er Grændsen mellem Natmændsfolk (Tatere) og andre Lovovertrædere eller Løsgjængere; thi Natmændsfolkene selv ere altfor kløgtige til, naar de kunne undgaa det, at angive sig som hørende til dette Folk. Den anførte Lov er derfor uden nogen synderlig Virkning paa dem, og Politiet har som en Følge heraf ikke andet at gjøre, end at gribe dem, naar de udføre et eller andet Skjelmsstykke, eller naar de vandre om som Løsgjængere, og i saa Tilfælde at sætte dem i Tugthuset. Man seer derfor ogsaa, at henved Halvdelen af Fangerne i Viborg Tugthus bestaa af Natmændsfolk.

Kun undtagelsesvis tilbringe disse Folk et mere roligt Liv, og der findes saaledes nogle enkelte Kolonier af dem f. Ex. i Madam ved Ringkjøbing-Fjord, i Rønbjerghede næved Skive, og ved Daugbjerg Kalkværk Syd for Viborg. Men selv disse vedligeholde stadig Venskabsforbindelser med deres omvandrende Frænder, der gjerne, naar deres Vei falder i Nærheden, tilbringe nogle Dage i Svir og Sværm med de bosiddende Natmændsfolk.

Saavidt de Forfattere, som have skrevet om Natmændsfolkene. Vi have imidlertid bragt i Erfaring, at de i den seneste Tid, efterat de ere blevne indførte i Folketællingslisterne, og efter at man har opdaget Hemmeligheden ved deres Sprog, mere og mere tabe deres Sædvaner. Det skal nu være temmelig sjeldent at see store Flokke af dem vandre om i Jylland, og det lader til, at de ere deres Undergang nær.

Allerede for lang Tid siden har man anstillet Gisninger om vore Natmændsfolks Oprindelse. Antiqvaren Otto Sperling fortæller saaledes i Aaret 1699, at Kjeltringer er det samme som Kelter; men denne Mening støtter sig blot paa en Navnelighed, og er aldeles utilfredsstillende. Holberg omtaler Natmændsfolkene i sin Jødernes Historie, og er altsaa, skjøndt han ikke udtrykker sig bestemt derom, tilbøielig til at ansee dem for at være Jøder; men denne Mening maa ogsaa forkastes. Først i den nyere Tid er det lykkedes at faa noget Lys i denne Sag, idet Professor Dorph ved en Natmands Hjælp har forfattet en Ordbog over det Sprog, hvoraf disse Folk indbyrdes betjene sig, og man er derved kunnet komme til at sammenligne det med andre fremmede Sprog af samme Art. — For denne Sammenlignings Skyld nødes vi imidlertid til at gjøre en lille Digression, og et Øieblik nærmere at omtale to særegne Folkefærd, nemlig Zigenerne eller Taterne og Skøierne eller Rotvelskerne.

Det er bekjendt, at der i Aaret 1447 pludselig paa mange Steder i det vestlige Europa viste sig Horder af en særegen Slags Mennesker, Folk med orientalske Ansigtstræk, mørk Hudfarve og mørke, spillende Øine. Ingen vidste, hvorfra de kom, men de fortalte, at de vare Ægyptere, som foretoge en Pilegrimsfart, fordi deres Forfædre havde nægtet Jesusbarnet en Drik Vand af Nilen. Denne Historie slog godt an; de fik Leidebrev baade af Keiser og Pave, men man opdagede snart, at de vare sande Tyve og Røvere og at de levede af at bedrage og narre Folk. Jog man dem bort fra et Sted, forsvandt de pludselig, men kun for ligesaa pludselig at dukke frem paa et ganske andet Sted. Disse Folk ere Frankrigs Ægyptiens, Spaniens Gitanos, Tydsklands Zigeuner, Nordens Tatere (ↄ: Tatarer eller Tyrkere). Senere har man nøiere studeret deres Udbredelse og fundet, at de leve næsten i enhver Del af den beboede Verden, fra Norge og Siberien til Sudan, fra Persien til Spanien og selv i Brasilien og Mejico.

Disse Folk leve alle paa den samme Maade og betragte sig allevegne som adskilte fra Andre; overalt hviler der et hemmeligt Slør over dem, og alle Forbud, de være nok saa strenge, have ikke kunnet fordrive dem. Hvad der fremfor Alt knytter dem sammen, er deres Sprog, Rommani, som de kalde det, et Sprog, der er temmeligt rigt paa Ord og Ordformer, og som adskiller sig fra de andre europæiske Sprog baade med Hensyn til Grammatik og Ordenes Betydning. Uagtet man endnu ikke er kommen paa det Rene med disse forunderlige Folks Oprindelse, er det dog aabenbart, at de ere komne til Europa fra Asien, rimeligvis fra Indien, og at de høre til den store indoeuropæiske Sprogstamme.

Men i forskjellige europæiske Lande findes ogsaa adspredte andre Folk, der leve paa samme Vis som Taterne, uden dog at høre sammen med dem, det er de norske og svenske Skøiere, de nordtydske Rotvelskere, de sydtydske Gaunere, de franske og italienske Spitsbuber. Man kan forfølge disse Folk helt ned til Carl den Femtes Tider, og de have deres Oprindelse fra alt Slags sammenløbet Pak, Soldater, der ikke kunde saa noget at bestille, Tyve, løbne bort

fra Arresterne, Dagdrivere osv. Deres Sprog, Skøiersproget eller Rotvelsk (af det rotvelske Ord Rot, en Tigger, og det tydske Ord wälsch, udenlandsk) er ikke noget naturligt Sprog, men, om man saa maa sige, et kunstigt Sprog, indrettet for at skjule og hemmeligholde. Det er altsaa et sandt Kjeltringesprog, og virkeliggjør hin berømte Statsmands Yttring, at Mennesket har faaet Sproget for at skjule sine Tanker. Skøiersproget er temmelig fattigt og bestaaer af Brokker fra alle Slags Sprog, Tydsk, Fransk, Latin, Græsk, slaviske Sprog og selv af det virkelige Tatersprog; men Hovedmassen deri er den eiendommelige hebraiske Dialekt, hvoraf Jøderne i Tydskland betjene sig. Grammatiken er ikke selvstændig, men retter sig efter det Lands, hvori vedkommende Skøiere befinde sig. At Tatersproget og Skøiersproget ere forskjellige, og at disse Folk høre til forskjellige Stammer, vide ogsaa Landstrygerne selv, saaledes i Norge, hvor de efter Eilert Sundts Fremstilling, dele sig i Storvandringer, den Stamme, der taler Rommani, og Meltravere eller Skøiere, der tale Rodi eller Rotvelsk.

Sammenligne vi nu vore Natmændsfolks Sprog, Præveliqvant, (det skjønne Sprog), som de selv kalde det, med Rommani, finder man, at Ligheden hermed er overmaade ringe. Grammatiken er ganske forskjellig derfra, og af Ordforraadet stemme kun omtrent 50 Ord overens med Tatersproget (vore Kjeltringer betegne endog Tatere med det særegne Navn Smælemer), som bakna Faar, pani Vand, romni Kvinde osv. Flere nygræske Ord ere hidkomne fra Tatersproget, som bolis (Græsk πολις) By, klidin (κλειδιν) Nøgle, valin (ἑαλι eller ὑαλιν) Glas osv.

Ligheden med Skøiersproget eller Rotvelsken er derimod langt større, idet en stor Mængde Ord ere hidkomne herfra, enten uden nogen Forandring, som f. Ex. blinde Vindue, fennerik Ost, eller med ringe Forandring, som flaadre (Rotv. fladern) vadske, lummik (Rotv. lohm) osv. Flere Romanske Ord, som aqvai Vand, genter Folk, galline Høne osv. og hebraiske, som bekani (Rotv. og Jød. bekanum og bakhan) hjemme, gaï (Rotv. og Jød. goje), Kone osv. ere ogsaa optagne efter det Rotvelske.

Allermest Lighed har Kjeltringesproget dog med det Danske; thi Grammatiken stemmer ganske overens dermed, eller rettere med den jydske Mundarts, og Artiklen er den jydske, f. Ex. æ Trapvert, Hesten. Da Kjeltringesproget er særdeles fattigt, erstattes de manglende Ord med tilsvarende Danske, hvortil sættes Endelsen taris, eller ved Pronominerne noses, f. Ex. hvor kimter du frataris (hvor kommer du fra), — minoses Grumslinger taaltarisser lak virum (mine Børn taale slet Veir). Ofte ere Ordene ret kuriøse med Hensyn til deres Betydning og vidne om en skarp Opfattelse; Præst og Degn hedde Primer og Skraaler, en And hedder Bækkentrækker, en Kat Miavert osv.

Resultatet af de ovenstaaende Betragtninger over Natmændsfolkenes Sprog maa absolut blive det, at disse Folk ikke høre sammen med Taterne, men derimod med de norske og svenske Skøiere og med de tydske Rotvelskere. Men dette Sprog er paa Grund af, at Indvandringen af disse Skøierfolk er skeet i en gammel Tid (vore ældste Lovbestemmelser mod „Taterne“ ere fra Christian den Tredies Tid), og at Forbindelsen med de udenlandske Folk af samme Art ikke har været vedligeholdt, blevet meget forandret. Det har tabt mange af sine Eiendommeligheder og er gaaet over til at blive en Art fordreiet Dansk med særegne Endelser og særegne iblandede fremmede Ord. Professor Dorph er dog ikke kommen til dette Resultat; thi han, saavelsom Steen

Blicher i sin, saa ypperlige Novelle „Kjeltringeliv", antage Kjeltringesproget for at være ægte Rommani.

Der er imidlertid meget tilbage med Hensyn til vor Kundskab om Natmændsfolkene; vi mangle saaledes en nøiagtig og grundig Fremstilling af deres første Fremtræden og senere Skjæbne her til Lands; vi vide ikke, om der hos dem findes særegne Sagn af religiøs eller anden Art, vi mangle en statistisk Oversigt over deres Udseende osv. For Norges Vedkommende har Eilert Sundt i 1850 givet en fortræffelig Fremstilling af det hele norske Fante- og Landstryger-Folk og bragt dettes Forhold i mange Henseender paa det Rene. Han oplyser saaledes, at der i Norge oprindelig fandtes baade Tatere og Skøiere (Zigenere og Rotvelskere), men at disse efterhaanden i Tidernes Løb ere smeltede sammen til Eet. Det er rimeligt, at det er gaaet paa samme Maade her i Landet, og denne Anskuelse synes at finde en vis Bestyrkelse i vore Natmændsfolks, ofte saa skarpt udprægede, Taterphysiognomi (paa Lolland kaldes de af denne Grund „de sorte Folk") i deres saa stærkt fremtrædende Lyst til pralende Farver, i deres eiendommelige Dandse osv. Alt dette er imidlertid for Øieblikket aldeles ikke bragt paa det Klare, som saameget Andet, vore Natmændsfolk angaaende, og her er altsaa en vid Mark for fremtidige Undersøgelser.

Maatte disse Linier bidrage til, at En eller Anden, som har Leilighed dertil, vilde give sig af med at samle Noget om disse Folk, inden de rent gaa til Grunde!"

En Sømands Liv.

I. Rebslagerdrengen.

Det var Aar 1617 i Marts. Paa Værfterne i Vliessingen rørte sig et virksomt Liv. De store Fløiter erholdt en ny Farvepynt, deres Takkelage vorede synligt i den blaa Luft og fra Gaffelen vaiede stolt de 7 forenede Provindsers Flag. I de store Magasiner tumlede Matroserne under Opsigt af deres Officierer, og rullede Proviantfadene til Baadene, medens paa den anden Side, der førte til Staden, tusinde Hænder vare beskjæftigede med at hidskaffe Vandforraadet. Paa Brødrene Lampsins store Rebslagerbane laa Tougværk oprullet, ligefra det sværeste Ankertoug til det lille Kabelgarn, i en saadan Mængde, at en hel Flaade havde havt nok deraf i ti Aar, og dog blev der overalt spundet saa flittigt, som om ingen Sildeskøite havde kunnet løbe ud, førend den her havde forsynet sig med Fangeliner og Medesnøre.

Værkmesteren, en bredskuldret, firskaaren Karl, havde sine Øine overalt; han stødte Rebslagerdrengene i Siderne, naar de ikke havde spundet Traaden glat og fint nok efter hans Mening, og lod en kort Tougende falde ublidt ned paa Ryggen af de smaa Drenge, naar de ikke holdt Hjulet i stadig Sving.

Da kom en lille, sammenskrumpen Mandsling med bredkrampet Hat og vide Matrosbuxer. Hans Legeme var tilknappet i en luvslidt Sømandsjakke, og i hver Haand bar han en Kurv med veltilproppede Ølflasker. Han nærmede sig frygtsomt Værkmesteren og spurgte sagte, om han behøvede nyt Forraad.

„Hvad er det, hvad er paafærde?" raabte denne, og i sin Iver havde han nær rendt den lille Øltapper overende. „Ah! er det Dem, Adrian de Ruyter? Eders Øl bliver med hver Dag slettere og Skillingerne sjeldnere. Forbedrer I

Eder ikke, og bliver Fortjenesten ikke bedre, have vi handlet den længste Tid med hinanden."

„Ak, kjære Herre," svarede Adrian de Ruyter og satte de tunge Kurve til Jorden, „det skulde I dog ikke sige. Eders Fortjeneste kan vel gjerne ikke være saa stor, som I ønsker og fortjener; men mit Øl er godt, og det er ikke vel handlet at tale saa foragteligt derom, fordi jeg derved taber min Søgning; thi hvad I gjør, det gjør de Andre efter. Det er et surt Brød at være Øltapper, han maa lade sig støde og puffe, og taber ofte sin Eiendom ved Ølprøvere og slette Betalere."

„Nu, slæb dog ikke som en gammel Kvinde," brummede Værkmesteren, „og sæt mig et Dusin Flasker hen i mit Skur. Min Grethe vil give Eder Penge og ikke ruinere Eder ved at borge. Frisk til Arbeidet!"

Han drev med disse Ord nogle Rebslagerdrenge foran sig, som ligeledes vare komne til for at faa fat i en Ølflaske til at vederkvæge sig med. Øltapperen betjente sine Kunder med muligste Hurtighed, og sat i godt Humeur ved den uvante, store og kontante Betaling, greb han efter et stort Krus, rakte Værkmesteren det og sagde hviskende: „Dette er en aparte Draabe for Eder, vær saa god og sig mig, hvad gjør min Søn? Fører han sig godt op og gaaer han frem i sit Haandværk?"

„Hør, Adrian!" sagde Værkmesteren rask, „behold Eders Øl; jeg kan ikke til Gjengjæld fortælle Eder noget Godt. Eders Michael er og bliver dum og vil blive jaget væk fra Banen. Hvad I siger ham idag, har han forglemt imorgen; saasnart han gaaer til sit Arbeide, er han søvnig og doven, men gjælder det at udføre en dum Streg, er han stedse Anføreren, han og den fordømte Negerdreng Jan Compannei. Dette sorte Utyske har ganske fordærvet Eders Dreng. Naar Michael bliver jaget væk paa Løverdag, kan I gjøre en Øltapper af ham. Andet duer den nederdrægtige Dreng ikke til."

„Hr. Værkmester," sagde Adrian de Ruyter dybt krænket, „slige Ord maa I ikke sige. Vi ere fattige Folk, vi de Ruytere, og det ligefra Bedstefader af; men vi ere ærlige og brave, og aldrig har Nogen af os gjort, hvad der er Uret."

„Fanden i Vold med Eders Michael!" raabte Værkmesteren. „Jeg taaler ham ikke længer paa Banen. Han eller jeg skal bort!"

Værkmesteren havde talt sig hidsig og udstødte endnu heftigere Trudsler, da et Skud faldt fra den ydre Red, og en stor Tremaster med høi Bord under fulde Mersseil langsomt styrede ind. Rebslagerdrengene stak Hovederne sammen, idet de gabede paa den nyligt Ankomne og tilhviskede hinanden deres Bemærkninger. Selv Værkmesteren havde over denne Begivenhed ganske glemt sin Vrede og raabte:

„Hurra! Det er Admiral Jacob Heemskerk. Nu vil der blive fuldtop af Bestillinger og Arbeide, ikke at tale om de lystige Historier om sænkede og entrede Skibe, om afskudte Ben og spaltede Hoveder; thi hvor Jacob Heemskerk byder at slaa ned, der voxer fremtidigt intet Græs. Han er den bedste Officier i hele Flaaden, og frygter ikke selve Djævelen, hvilket I have seet for Gibraltar Anno 1607, eller kunde have seet, naar I havde havt Courage nok til at være tilstede derved. Rask, Drenge! ham maa vi ved Hjemkomsten bringe et lydeligt Hurra!"

Svendene fulgte hans Exempel, og fuld af Begeistring for sin Søhelt, under hvis Befaling han engang havde staaet, bemærkede han ikke, at alle Hjul havde hørt op at gaa, men sladdrede ubekymret videre om tyrkiske Schebekker, spanske Gallioner og det nederlandske Flags Ære.

Imidlertid havde Øltapperen taget sine Kurve paa Armen og var traadt

ind under et Skur, hvor en af Drengene, en let og behændig lille Knos paa neppe 10 Aar var kommen i Strid med en Negerdreng. Skjøndt denne Sidste var stor af Vært og strakte tvende kraftige Næver imod ham, medens Øinene skinnede som Gloder, viste Drengen dog ikke den mindste Frygt, men traadte kjækt frem mod sin Modstander og sagde høit: „Sig det endnu engang, Du fordømte Sorte! Sig det blot endnu engang! Hvad forstaaer Du Dig derpaa, og hvad har Du at skaffe med Spanierne og Franzoserne, da Du dog er her og spiser nederlandsk Brød. Hvad, os skulle Spanierne undertvinge? Jeg vil det ikke, jeg taaler det ikke! Betragt engang de store Floiter, der ligge derude, og Tremasteren, der kommer seilende! Den seer mig rigtignok ud til, at den skulde lade nogen Spanier komme ombord!"

Negeren grinte: „Hollandaise duer ikke, Spaniol stor, Portugaise stor, Franzus stor og stærk. Hollandaise dygtig Prygl."

„Der, Du Hund af en Neger," skreg Drengen. „Endnu engang! Saaledes og nok engang. Rask, Du sorte Satan! Jeg slaaer Dine Tænder ind i Munden, dersom Du nok engang taler om Dine fordømte Portugisere."

Let og behændigt havde han omslynget Negeren. Denne, der ikke havde belavet sig paa et saa rask Angreb, faldt til Jorden og slog om sig, idet han forgjæves stræbte at kaste den Lille af, der havde bidt sig fast i ham som en Kat. I dette Dieblik kom Øltapperen til og rev Drengene fra hinanden.

„Vil I holde Fred, I vanartige Drenge!" raabte Adrian fortørnet, „er det ikke nok, at I blive bankede krum og blaa af Eders Foresatte, skulle I nu ogsaa selv garve hinandens Skind? Skam Dig dog, Michael, at Du volder mig slig en Tort!"

„Fader," svarede Michael, idet han tørrede Sveden af Panden, „den fordømte Sorte har nu igjen udskjældt vort Flag og hævet sine Spaniere og Portugisere til Skyerne ..."

„Bliv mig fra Livet med den Snak," afbrød Faderen ham ærgerligt, „hvad angaa Spanierne og vort Flag Dig? Drei Du Dit Hjul, som jeg sælger mit Øl, og dermed Basta!"

„Aa! endnu ikke," svarede den lille Overmodige og indtog en Stilling, som om han var en Hertug og Generalstaternes første Admiral, „jeg har givet ham det, og jeg skal gjøre det bedre næste Gang, naar han igjen skjælder os ud. Vi ere Nederlændere, Du Fader og jeg ogsaa."

Jan Compannei havde imidlertid reist sig og sneg sig nærmere, idet han sagde: „Hollænder meget bange, Hollænder løbe rask."

„Der begynder han igjen, Fader!" udbrød Michael og vilde styrte løs paa sin Kontrapart, men Faderen holdt ham tilbage og sagde:

„Dreng, opbring mig ikke. Jeg har nylig talt med Værkmesteren; han er meget utilfreds med Dig."

„Det er han jo altid," sagde Michael i en let henkastet Tone.

„Men han har sagt det i al Alvorlighed. Han har ikke villet tage imod et Krus af mit Øl og forsikkret, at han med det Første vilde jage Dig bort."

„For min Skyld gjerne!"

„Hvad siger Du? For Dig gjerne? Ja, nu indseer jeg, at Du virkelig er en Dogenicht. Dreng, Dreng! jeg er en reputerlig Mand, der ikke vil have en Knegt i min Familie, som bliver jaget væk af den Herre, der skaffer ham hans Brød. Alle Dine elleve Brødre og Søstre ere velartede, de arbeide dygtigt og føre sig godt op, saa at jeg og Din Moder have vor Glæde deraf; men Du er en unyttig Knegt, der ikke engang duer til at dreie et Hjul."

„Nei, Fader, det kan jeg heller ikke," udbrød Michael. „Naar jeg først er lykkelig og vel fra denne Bane, vil jeg

takke min Gud, og de skulle vente længe, inden de faa mig at see her igjen. Fader, veed Du hvad? Inat drømte jeg, at jeg var stor, havde en Kaarde ved Siden, en Fjerbarret paa Hovedet og stod paa Skandsen af en Tremaster. Fader, naar det blev til Virkelighed!"

„Ak, Gud forbarme sig!" sagde den Gamle bedrøvet hen for sig, „hvorfor skal netop jeg straffes med saadan en Dreng! Sit Haandværk lader han ligge og drømmer dumt Tøieri om store Ting, som endogsaa kunde bringe os i Uleilighed, naar de fornemme Herrer vidste Noget derom; thi hvad man drømmer, derpaa har man tænkt vaagen! Hvad vilde vel Admiralen tænke?"

„Jeg vil sige ham det selv, Fader!"

„Ak, Du uvorne Dreng! Du vilde understaa Dig til at tiltale en saadan fin Herre? Du vilde ikke bøie Dig i Støvet for ham, og hellere gaa hundrede Skridt afveien for ham? Ak, min Gud, med os er det ude! Jeg unddrager Dig min Haand, og naar Du er jaget bort herfra, behøver Du ikke at vende tilbage til mit Hus."

„Fader, Fader!" raabte Michael, „det maa Du ikke sige. Jeg holder inderligt af Dig og Moder, og af mine Brødre og Søstre; men jeg kan ikke holde det ud ved Hjulet, og Sømand vil jeg være, om jeg saa aldrig skal bringe det videre end til at fare med en Tjelk. Slip mig ud, Fader, hører Du? Paa Landet gjør jeg Dig intet Godt, men ombord vil jeg være taalmodig som et Lam."

„Er det Guds Villie, kan jeg ikke gjøre Noget fra eller til," svarede Faderen; „see selv til, hvorledes Du reder. Foruden Dig har jeg endnu elleve andre Børn at forsørge. Kan Du ikke holde ud at blive, hvor jeg har sat Dig hen, saa see til, at Du anbringer Dig et eller andetsteds. Jeg har intet Bekjendtskab med Folk, der holde en Kaarde og Fjerhat parat for Drenge som Du; gaa Du med Gud!"

Øltapper Adrian de Ruyter fjernede sig, og Michael lænede sig mod Hjulet, idet han mechanisk greb fat paa Haandfanget. Da sneg Jan Compannei sig sagte hid, greb ham uforvarende om Livet og kastede ham til Jorden, idet han med Haan raabte:

„Død Hollænder, Hurra for Spaniolen og Portugisen!"

Som en ung Tiger sprang Michael de Ruyter op og kastede sig over sin Fiende. En forbittret Kamp begyndte, som muligt havde taget en ulykkelig Vending, naar ikke nogle Rebslagersvende vare komne til og havde skilt dem ad. Men Værkmesteren svingede sin flinke Tougende og raabte:

„Nu ere I modne! Du og den Sorte! Jeg vil statuere et Exempel, saa at Lysten til at foranledige et saadant Opør paa Banen skal forgaa Eder for Tid og Evighed. Først skulle I bankes halvdøde og saa ud med Eder i Elendigheden, som det bør sig for slige Døgenichter!"

Paa et Vink af ham havde nogle af Svendene bemægtiget sig Negeren og selv udstrakte han den mægtige Haand for at gribe Michael; men denne undveg hans Greb og løb nogle Skridt tilbage.

„I tør ikke slaa mig! Jeg har blot værget mig, da den Sorte angreb mig bagfra. I tør ikke slaa mig af den Grund!"

„Vil Du foreskrive mig, hvad jeg tør gjøre og hvad ikke?" raabte Værkmesteren, „paa Øieblikket kommer Du herhen og modtager taalmodigt Dine Hug, ellers vanker der det Dobbelte. Du vil ikke? Bliv blot, til jeg faaer fat paa Dig, Dreng."

„Prøv, om I kan," lo Michael og løb henimod Udgangen fra Banen.

Den forbittrede Værkmester fløi med Skjældsord paa Tungen og svingende Touget bag efter ham. Men længe udholdt han ikke Jagten. Sveden perlede paa hans Pande og pustende blev han staaende, idet han sagde til de

omkringstaaende Svende og Haandlangere:

„Hvo der bringer mig Drengen, saa at jeg kan afstraffe ham, han skal imorgen have en Fridag.“

Et lydeligt Hurra! lød og den vilde Mængde stormede fra hverandre. En grusom Forfølgelse begyndte, og da de ikke kunde naa den raske Dreng, søgte de at gjøre ham forknyt ved Skrigen og Stenkast. Men utrætteligt styrtede han ud fra Banen og ind i de smalle Gader i Staden, sprang over Gyder og stod endelig aandeløs stille ved Indgangen til Kirkegaarden St. Marie.

Kirken St. Marie var en gammel ærværdig Bygning og en Pryd for Staden Vliessingen. Dens slanke Taarne ragede høit iveiret og viste sig i stor Afstand for de tilseilende Skibe som et venligt Vartegn. Nu var Taarnet næsten lige til Spidsen omgivet af et Stillads, og mange Murere og Tømrere vare beskjæftigede med at udbedre de beskadigede Steder. Middagsklokken lød; Svendene og Haandlangerne klatrede ned af Stigerne for at styrke sig med Spise og Drikke til den anden Halvdags Arbeide. De trængte sig henimod Udgangen, hvor Michael lænede sig mod en Pille, og bøde ham med barske Ord at gaa afveien.

Forstyrret af det vilde Liv traadte han tavs tilside og trængte sig ind i en Krog af Muren for at undgaa deres forskende Blik. Da stormede hans Forfølgere hid, larmende og raabende: „Hold paa Tyven! Hold paa Tyven!“

„Aha!“ sagde den Forreste af Svendene, „have I hørt det? En Tyv bliver forfulgt! Rask, holder Eder samlede. Hvorhen er Karlen, I søge, løben?“

„Til Eder, til Eder!“ raabte den første Forfølger, en rødhaaret Karl, der i sit Physiognomi syntes at nedstamme fra en Galeislave: „Det er En fra vort Værft. Jeg beder Eder, stop ham for mig. Det er en Fridag for den, der bringer ham tilbage.“

„Saa er det Drengen der,“ sagde Svenden, idet han vendte sig om og pegede paa Michael de Ruyter. „Rask, Pieter! Grib ham og kast ham over Muren til Folkene. Saa ung, og allerede en Tyv! Vent, Din Galge vil snart være færdig!“

„Jeg er ingen Tyv og lader mig ikke gribe!“ sagde Michael, idet han stønnende ilte henimod Kirken, medens hans Forfølgere svang sig over den lave Kirkegaardsmur, og Svendene betragtede Forfølgelsen som et Skuespil, idet de satte begge Arme i Siderne.

„See blot, hvorledes han slynger sig op af Stilladset,“ sagde en af Svendene; „pas blot paa, han vil snart knuse Næsen mod Muren.“

„Det synes mig dog ikke,“ svarede en Anden; „han har naaet Stigen og stiger rask opad. Hilledød! Drengen maa være Tyv eller ikke, saa forstaaer han s'gu at klattre.“

„Halloi!“ udbrød en Tredie; „der ere de allerede ved Foden af Stigen, og han er kun halvveis oppe. See engang, hvor de flyve afsted efter ham. Han er leveret! Mange Hunde ere Harens Død.“

„Nei, nei! Han er dog kommen op. Han har dog vundet. Hurra! Men hvorfor bukker han sig nu ned, og sørger ikke for at komme videre? Dreng, see Dig for!“

„Men hvad bestiller han da? Sandelig, han har løst Touget, hvormed vi have fastgjort Enden af Stigen. Pinedød! Der vil skee en Ulykke!“

Michael havde virkelig løsnet Stigen, som, forneden bedækket af Mennesker, vaklede frem og tilbage; han løb med Touget noget til Siden, trak Stigen heftigt hen til sig, saa at den gled og styrtede med alle derpaa værende Folk ned paa Stenbroen.

Et Skrig af Forbavselse og Skræk hørtes fra alle Kanter. De Faldne

reiste sig igjen og klagede over de svære Buler, de havde faaet, medens Michael fra sin sikkre Høide skuede ned paa dem og udbrød i en lydelig Latter. Svendene forglemte rent Middagsmaden, som ventede paa dem, og alle Forbigaaende standsede deres Gang for at see paa, hvad der gik for sig.

Men fuldkommen sikker var Michaels Stilling dog ikke; han stod paa Stilladset, som omgav de første Taarnhuller. Nogle af hans Forfølgere vare trængte ind i den aabne Kirke og ilede opad Taarntrappen for saaledes at bemægtige sig deres Bytte. Michael blev det tidsnok vaer og begyndte derfor at stige høiere. Allerede var han kommen ovenover Stilladset og hans Forfølgere havde for længe siden standset deres Jagt, da Michael viste sig paa den glatte Taarnvæg paa et smalt Fremspring, og, idet han greb en Jernkrampe, holdt sig svævende i Luften.

Med Forbavselse og Forfærdelse saae de Nedenstaaende op til Taarnet. Folkemassen havde formeret sig, og i den bølgende Trængsel dannede der sig Partier. Nogle jublede høit over, at Drengen havde fanget sig selv og nu maatte falde sine Forfølgere i Hænderne eller styrte ned paa Gaden og brække Halsen; Andre havde Medlidenhed med den Forfulgte og viste ikke ringe Lyst til at angribe og opholde hans Forfølgere, for at give ham Tid til at undfly; atter Andre, agtbare Borgere fra Nabohusene, gik beroligende fra den Ene til den Anden og søgte at stifte Fred. Stampen, Skrigen, Larmen og Syngen hørtes fra alle Kanter af den ellers saa stille Kirkegaard, og her og der blev der allerede uddelt Ribbensstød og Næveslag.

Da viste sig en statelig Mand paa Skuepladsen, Mynheer Cornelius Lampsin, i Følge med en Officier, der stod i Generalstaternes Marine. Han saae den larmende Mængde, saae Drengen staa paa Taarnet og foer barsk løs mod en af Rebslagersvendene:

„Hvad staaer Du her og gaber efter istedetfor at være ved Dit Arbeide, og hvad skal det betyde, at Drengen staaer der paa Taarnet?"

Svenden, der saa uventet saae sin strenge Herre for sig, vovede ikke at lyve, men bekjendte, hvorfor de paa Værkmesterens Bud havde forfulgt Drengen.

Denne Erklæring blev hørt af de Nærmeststaaende og Vægtskaalen sank.

„Hvad? Saa er Drengen jo ingen Tyv? Han flygter altsaa blot for at unddrage sig en grusom Behandling? Gid Pesten naa Eder! Vi ville lære Eder, hvorledes man piner Børn!"

Et Par Vliessinger Matroser grebe Svenden bagfra, løftede ham iveiret og kastede ham under et raat Bifaldsraab over Kirkegaardsmuren. De andre Svende snege sig stille bort, og paa samme Tid kom en Afdeling af Vagten og drev den gabende Pøbel til alle Sider.

„Ak! Gud forbarme sig," sagde en Mand i Nærheden af den stolte Mynheer, idet han slog Hænderne sammen; „maa jeg opleve at see Sligt af min Dreng!"

„Er Drengen Eders?" spurgte Mynheer barsk.

„Ak, Gud! ja," svarede hin. „Jeg er en fattig Øltapper og hedder Adrian de Ruyter, og min Michael deroppe fortjener ugentlig sex Styver ved at dreie Hjulet paa Eders Værft; men Drengen gjør det med Ulyst, han har intet Kald dertil og vil absolut være Sømand."

Officieren havde med Deltagelse betragtet Drengen, der saa kjæk og sorgløs stod paa den farlige Plads, som var det den flade Jord.

„Et fordømt Mod stikker der i den Dreng!" sagde Officieren til Mynheer Lampsin. „Jeg gad vide, hvad han kunde bringe det til, naar han blev

rigtig ledet. Saa let, saa fri for Svimmel, saa smidig! Der er kun faa Matroser paa vore Orlogsskibe, der kunne gjøre ham det Stykke efter."

„Naar I mener det, saa træffer det sig jo heldigt, at Drengen har Lyst til Søen. I kan jo forsøge det med ham."

„Det vil jeg; men først gjælder det at bringe ham lykkelig og vel ned paa Jorden."

En af Værkmestrene, der havde indfundet sig, tilbød sig at stige op med nogle Mursvende og sørge for, at Drengen kom ned. Efter et Kvarters Forløb viste de sig paa Stilladset og Mesteren raabte:

„Halloh, min Dreng!"

„Tilbage!" raabte Michael, „jeg har allerede seet Eder i Frastand. Naar I komme herop, saa lader jeg mig falde!"

„Er Du forrykt?"

„Ved Gud, jeg vil ikke lade mig slaa uskyldig; jeg har intet Ondt gjort."

„Vær fornuftig, Barn! Dine Forfølgere er borte; vi mene det godt med Dig og ville bringe Dig i Sikkerhed. Du skal ikke igjen tilbage paa Værftet, det siger jeg Dig, jeg, Tømmermester Kilian Wesselt."

„Er det virkeligt sandt?"

„Ganske og aldeles Sandhed!"

„Ja, saa vil jeg komme!"

„Holdt, Dreng, holdt! Lad os først træffe nogle Forberedelser og hold Dig fast saalænge. Rask, Folk, reiser disse Stænger.... Dreng! vil Du blive deroppe!... Der russer han allerede ned af Muren... For Guds Skyld!... Han brækker sin Hals!... Stille, Folk, stille!... Tal ikke, raab ikke til ham! Han kunde blive angst!"

Stille og uden at drage Aande saae Mændene paa Michael, hvorledes han klemte sig fast med Fingrene i Gesimsen, stemmede Foden mod Muren og langsomt, men sikkert klattrede ned af den steile Sti, idet han benyttede de Huller og Ujevnheder i Muren, som Tidens Tand havde bevirket. Da han var kommen saa langt ned, at Svendene kunde faa fat paa ham, sank han udmattet i deres Arme.

„Med ham er Gud Herren synlig!" sagde Mesteren hen for sig, og gav Agt paa, at Drengen omhyggeligt blev baaren ind i Taarnet og ned af Trappen.

Mynheer Lampsin og Officieren havde imidlertid ført en alvorlig Samtale, som neppe var tilende, da Mesteren forestillede dem Drengen. Faderen stod ved Siden, men havde i saa fornemme Herrers Nærværelse ikke Mod til at lægge sin Glæde over Sønnens Redning for Dagen. Michael saae kjækt paa Officieren, der betragtede ham skarpt og i en venlig Tone sagde:

„Har Du Lyst til Søen og vil Du tage Tjeneste paa et af Generalstaternes Skibe?"

„Ak, heller end gjerne, kjære Herre!" udbrød Michael med flammende Blik; „naar I ønsker det, kun altfor gjerne; men jeg er endnu paa Mynheer Lampsins Værft."

„Jeg giver Dig strax Din Frihed!" svarede denne.

„Det er herligt, det er prægtigt!" raabte Michael, klappende i Hænderne. „Fader, nu gaaer det ombord, og I behøver ikke mere at stikke Eders Krus Øl til Værkmesteren, forat han ikke skal tampe mig saa ubarmhjertigt. Hurra! Naar gaaer det løs, Hr. Kapitain, og naar tør jeg komme ombord?"

„Endnu idag," svarede Officieren, „saafremt Din forrige Herre tillader det."

„Aa, ja, tillad det! Ikke sandt, Mynheer, I har Intet imod, at jeg endnu i Aften kan komme ombord?"

„Jeg tillader det, og forat Du kan vise Dig i ordentlig Stand, vil jeg skjænke Dig ti Gylden til Din Udrustning. Kom om en Time til mit Hus og hent dem."

Mynheer Lampsin fiernede sig med Orlogsofficieren; men Michael faldt sin Fader om Halsen og sagde:

„Har I hørt det! To Gylden! Pengene bryder jeg mig ikke om. I skal dele dem med mig og hver af mine Sødskende skulle have fem Styver. Nu ombord, ombord!"

„Lad det skee, som det er Guds Villie, mit Barn. Hvem tænkte dette imorges? Men naar Du staaer paa Skibet, saa tænk ikke paa Fjerhatte og gyldne Sværd! Vær ærbødig og beskeden, Barn; ellers henter den Onde Dig i Dit Hovmod."

Drengen havde imidlertid trukket Faderen rask afsted med sig, og de naaede Indgangen til Værftet, hvor Orlogsmændenes Baade landede, og de nærmede sig nu Mynheer Lampsins statelige Bolig. Her sad skjult Negeren Jan Compannei og raabte til Michael:

„Død Hollandaise! Hurra for Spaniol og Portugaise!"

En klar Glød overtrak Michaels Ansigt; hans Hænder knyttede sig; men ligesaa hurtig forsvandt denne Opbrusning, og leende sagde han:

„Spot Du kun! Havde Du ikke gjort det, sad jeg endnu ved mit Hjul og kunde ikke gaa ombord. Ærgrer det Dig, at Du just har maattet hjælpe mig til Lykken? O, Fader, giv ham dog nogle Smaapenge og et Krus Øl, men først naar jeg er ombord; jeg vil ikke mere have Noget at gjøre med ham."

Med disse Ord gik han ind i Mynheer Lampsins Hus, og to Timer derefter foer han i en Orlogschaluppe ud paa Vliessingens Rhed.

(Fortsættes.)

Advocat og Dommer.

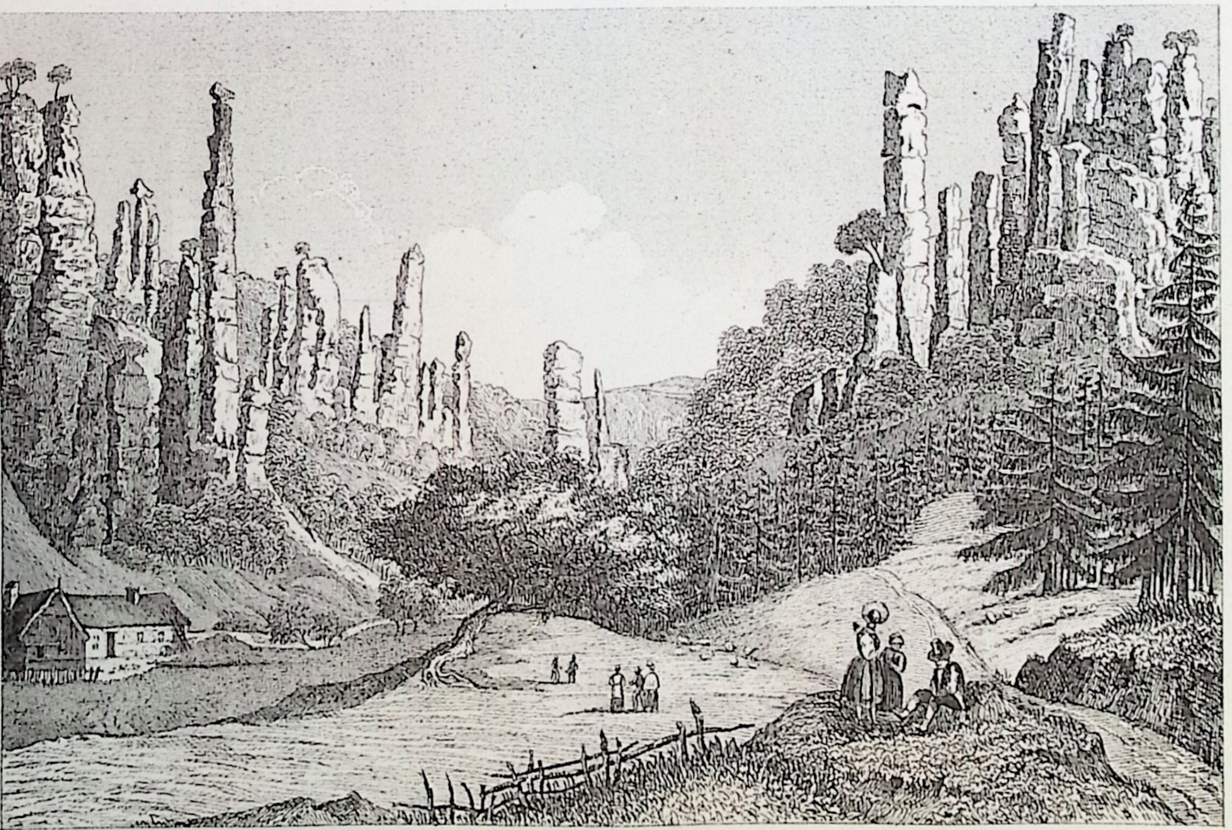
Da den bekjendte Dupin engang i Paris holdt en lang Tale for den øverste Domstol, begyndte Rettens Præsident at underholde sig med sin Nabo. Dupin bemærkede dette, holdt inde i sin Tale og betragtede Præsidenten stivt. Denne veltalende Tavshed forekom denne paafaldende, og han saae iveiret. Dupin smilte og talte videre. Men neppe havde han igjen begyndt, førend Præsidenten ogsaa fortsatte Underholdningen med sin Nabo. Dupin tav strax igjen, og Præsidenten, hvem dette ærgrede, raabte levende: „Tal De kun videre, Hr. Dupin! vi tale ikke om Dem."

To engelske Særlinge.

I den store Friskyden i Basel kunne, som bekjendt, ogsaa Fremmede deltage, kun tør de ikke gjøre Fordring paa den første Pris. En Englænder havde erhvervet sig Schweitzer-Borgerret, for ogsaa at kunne beile til denne Pris, og han befandt sig allerede sex Uger forinden Skydningens Begyndelse i Basel, hvor han hver Dag fra Morgen til Aften øvede sig i Skydning. To af hans Tjenere vare bestandig beskjæftigede med at lade hans Geværer, og Intet i denne Verden formaaede at drage ham bort fra denne Beskjæftigelse. Desuagtet opnaaede han dog ikke Prisen.

En anden Englænder reiste rundt i Frankrig og Schweitz og forlangte i hvert Gjæstgiversted, hvori han tog ind, 24 Foreller. De Værter, hos hvem han gjorde en saa betydelig Bestilling, spurgte, om han var alene. „Ganske alene," svarede Englænderen. Forellerne serveredes for ham; Englænderen tager den ene efter den anden, trancherer behændig Hovedet, spiser lidt heraf og lader den øvrige Del af Fisken ligge. Han havde aabenbar flere Penge end Appetit.

L. Levins Bogtrykkeri.

BIELERGRUND
i det sachsiske Schweitz

Bielergrund i det sachsiske Schweitz.

(Hermed et Lithographi.)

Naturen avler og føder i Tavshed hver Dag; men ligesom en Storm sædvanlig ledsager Folkeslagenes Fødsler og Gjenfødsler, saaledes har Naturen ogsaa sine Fødsels- og Smertensdage, naar den udbedrer og nyformer. Før den skaber, maa den sønderbryde.

Tydelige Tegn af en saadan Kampdag, paa hvilken Naturen har hidset Elementerne i Strid med hverandre, bærer Sandstensbjerget, der fra Pirna til begge Sider af Elben majestætisk hæver sig indtil Böhmens Port, der fordum var lukket. Med sine Saar og Ar, sønderrevet, knust og spaltet, som denne Fjeldegn er, kunde den lignes med en Valplads eller et uhyre Brandsted, hvor der før stode Palladser og Templer, og som uagtet al Forvirring og Sønderknuselse endnu bærer Præg af Pragt og Storhed.

I disse Bjergruiner, der sædvanlig kaldes det sachsiske Schweitz, viser Naturrevolutionens Virkninger sig tydeligst i de saakaldte „Grunde", disse Spalter, som maa antages at være dannede af det nedstyrtende Vand, der rev Klippemasser med sig, men ikke kunde rokke de endnu tilbagestaaende Giganter.

See disse Klipper! de kneise frem, som en Hær manede Aander, fra hvis Hoveder Birkerne nedhænge lig Hjelmbuske; det er Propylæer, Kolonadelevninger af et Naturtempels Pragtruin, i Sammenligning med hvilket ethvert Theben og Persepolis, alle Münstertaarne og Peterskirker indsvinde til blotte Muldvarpeskud. Hvor liden og ringe føler sig Menneskekraften, naar den studsende knæler for Almagtens Værker! Dog hæver et saadant Syn os, det nedslaaer os ikke, men styrker tvertimod. Thi hvor Kjærlighed boer, er ingen Frygt, og man føler sig i Guds Haand, som et Barn i sin Faders Arme.

Bielergrund er en af de Kløfter, der fra Nordsiden omgiver det 3000 Fod høie Snebjerg, hvis Top alt ligger i Böhmen.

De forunderlige Sandstensklipper i disse Dybder have maaskee ikke deres Mage. Ligesom Indiens Bjergtempler, kun efter en større Maalestok, synes Bjerget at være udhugget i Rækker, som Obelisker og Kæmpesøiler, der stige 150 til 200 Alen høit fra deres Grundlag. Mange hænge sammen ved hinanden nedentil, andre staa enkelte; paa mange danne truende nedhængende Klippeblokke selsomme Knapper, eller see ud som Brudstykker af Gesimser og Bjelker. Næsten alle ere de bekrandsede med Krat, fordetmeste med lystigt nikkende Birke, mellem hvilke hist og her en alvorlig Fyr eller Gran stirrer i de forbiflyvende Skyer. Ogsaa rundt omkring i Jord og Spalter, hvor en Rod kan gro, staa Buske eller Træer, hvis mangfoldige Grønt afstikker smukt til den graa Sten. Vestsiden af de bratte Fjeldvægge dækkes hist og her af guldfarvet Mos, og Fodgulvet er et yndeligt grønt Teppe med tusind Blomster og mosbegroede Stene, gjennem hvilket — ofte blot hørt, ikke seet — en Bæk nedstyrter med saa klart Vand, at det slet ikke muddres ved at falde fra Sten til Sten. Sjelden komme andre Mennesker end enkelte Reisende, og Folkene fra en nær Mølle, i denne stille, gyselige Naturens Helligdom, uberørt af Kunstens Haand. Omfaldne eller fra Klippetinderne af Stormen nedstyrtede Træer og i Dalen nedbrustne Fjeldstykker yde ved hvert Skridt, man gaaer, et nyt malerisk Syn, og give Billederne bestandig Afvexling, ved at standse og hemme Bækkene og nøde dem til hoppende og susende at tage en anden Flugt.

En Sømands Liv.

(Fortsat.)

2. Sømanden.

(1646.)

Ligeudenfor Brødrene Lamsins Rebslageri i Vliessingen laa et Værtshus, ved Navn „Det gyldne Anker," hvor Orlogsmatroserne og Arbeiderne paa Banen og i Arsenalet toge ind, og hvor man til enhver Tid kunde finde et blandet lystigt Selskab.

Endel Søfolk stode en Eftermiddag, da just Vesperklokken ringede, udenfor Værtshusets Dør og betragtede et Krigsskib, som krydsede ude paa Søen. Ombord paa dette begav sig en halvbefaren Matros, der forhen havde arbeidet paa Banen, men nu var bleven Sømand; da Rebslagerne vare sikkre paa, at de ikke længere kunde naaes af hans kraftige Haand, gjorde de sig lystige over ham og spottede ham.

„Kun ganske rolig, kun rolig," sagde en munter Sømand, „der er alt tidligere En deserteret fra Hjulet og har bragt det saavidt, det vil da sige til Styrmand og Kaperkapitain mod de Franske."

„Pyh," brummede Opsynsmanden, „I mener Øltapperdrengen Michael. Han er da heller ikke bleven Noget videre. Først til Orlogs, saa til Koffardi, derpaa Grønlandsfarer og tilsidst Kuperkapitain. Alt mellem hinanden, som Harlequinstrøien paa Markedet. Han havde nok holdt ud i een Ting, havde der været noget Rigtigt ved ham."

I det Samme kom en gammel Orlogsmatros hinkende, som fortærede sin Pension i Vliessingen; han havde et Ben af Træ, en Arm af Læder og et dygtigt Ar i Ansigtet. Sin Pibe havde han stukket op i Hatten, og i Haanden holdt han et Krus Øl. „Det er Synd og Skam, siger jeg Eder, at den Karl med al sin Dristighed er sluppen derfra med hele Lemmer; thi der er Ingen, som seer ham, der vil tro, at han har udrettet Noget. Var det ikke det Bedste, om man strax kunde see det og sige: „see, Armen mistede han ved Ostende, Benet paa Godwins Banks, Øiet for Cadix, Øret i Fægtningen ved Maltha, og tilsidst, da Brystet blev spaltet paa ham . . ."

„Saa stands dog!" raabte en Londonnerskipper i komisk Vrede, „inden vi see os om, slaaer Du Michael ihjel, og det ville vi dog ikke gjerne have. Lad saa hellere Værten her i Ankeret give Historien om Lurendreieren, som han fortalte igaar Aftes."

„Ja, fortæl, Vært!" raabte de Andre. „Fortæl!"

„Godt," svarede Værten, „I skulle faa den i al Korthed: Der løb nogle veludrustede Kapere ud, som skulde passe paa Koffardimændene fra Dünkirchen. To af disse seilede sammen. Det var Michael de Ruyter og Just van Sluys. De vare neppe krøbne ud af deres Hul, før de saae vore Skibe med det hollandske Flag, og Kaperne havde det derfor mageligt. Men det var dem ikke tilpas, og Michael raabte derfor over til Just: „Her er nok til at passe paa, at Musene blive i deres Huller; hvad synes Du, om vi gik ud og krydsede, for at kapre nogle Lurendreiere?" „Lad os det," sagde Just, og de satte nu Begge Seil til, for at søge Lurendreierne. Saaledes veed I vel, at man kalder en saadan Karl, som fører forbudne Varer, Vaaben og Ammunition til Fienden, og vore høie Herrer betale altid gode Prisepenge, naar vore Kapere bringe en saadan Fyr. Efter kort Tids Forløb viste der sig et Skib, der styrede roligt til Dünkirchen, og da Just seilede forud, steg han ombord i den. Det viste sig da, at det var et Hamborgerskib, som seilede med Klipfisk til Lissabon. Han lod da Hamborgeren rolig styre sin Kurs og kom hen til os for at melde det. Men Michael vilde

ikke tro det; Hamborgeren holdt nemlig altfor nordlig en Kurs, til at han ikke skulde ville lande paa den flanderske Kyst. Michael sagde det ogsaa ligefrem til sin Styrmand; men denne tog ham det ilde op, at han troede, at han ikke kunde skjelne imellem en skikkelig Koffardimand og en Lurendreier. Derover kom de i Strid, og denne endte med, at Just heilede Seil og brød sig ikke om Michael. Men hans Mandskab var saa overbevist om, at Just havde Ret, at de ikke ansaae det Umagen værd at gjøre sig Uleilighed til ingen Nytte, og nægtede derfor at gjøre Tjeneste, da Michael uddelte sine Befalinger til ene at ville indhente Hamborgeren. Michael kaldte derpaa sin Understyrmand, som han kunde stole paa, og bød ham at afløse Manden ved Roret, for saaledes at faa Skandsen fri for Mistænkelige, da Mandskabet nu holdt Raad paa den mellemste og forreste Del af Dækket om, hvad de skulde gjøre, naar Kapitainen fremdeles befalede Noget, de ikke syntes om. Nu traadte Michael hen til Stormasten og spurgte Mandskabet, om de havde betænkt sig? De taug, men Seilmageren traadte frem og sagde: „Vi ville ikke; jeg nægter det for os Alle?" „Gjør Du det, min Gut, for Alle, maa Du ogsaa undgjælde for Alle," sagde Michael. Med disse Ord trak han en Pistol frem under Trøien og skjød ham lige i Hjertet. Derpaa gik han hen til Kahytstrappen og sagde: „Hør nu Alle: Ville I gjøre, hvad jeg befaler Eder, eller skulle vi Alle tilsammen springe i Luften? Veien til Krudtkammeret er ikke lang." Da krøbe de til Korset, og det varede ikke længe, inden de laa paa Siden af Hamborgeren. Michael gik ned i Kahytten; men Papirerne vare, som Just van Sluys alt havde meldt, i den bedste Orden. Kapitainen vàr vred over denne ny Standsning, og sagde, at han vilde indgive Klage paa behørigt Sted. „Vær saa god," svarede Michael, „men hvorfor søger I saa tæt ind under den flanderske Kyst, naar I skal til Lissabon? Jeg er vis paa, at I har falske Papirer, der ville bringe Eder i Ulykke." Derpaa gik han hen til Bordet, søgte ivrigt paa Pladen og fandt snart Fjederen til et hemmeligt Rum. Da Hamborgeren saae dette, kastede han sig paa Knæ og bad Michael om Medlidenhed; men denne gik op paa Dækket, og befalede sine Folk at bringe nogle Fisk over i deres Skib. Efterat derpaa nogle Lag Fisk vare borttagne, kom Kister med Krudt og andre Krigsfornødenheder for Dagen. „Nu, Gutter! hvad synes I om Fangsten? Monstro Seilmageren ikke ærgrer sig lidet?" spurgte Michael; „o Vee, at han lod sig skyde ihjel, og derved mistede sin Del af Prispengene. Kom, lad os seile efter Just, og bede ham til Gjæst paa den Ret Fisk, han har ladet sig slippe ud af Garnet."

Folkene lo over det, Værten fortalte dem; men han afbrød dem med de Ord: „jeg er endnu ikke færdig," da i det samme Øieblik Klokken ringede paa Værftet til Tegn paa, at Vespertiden var til Ende, og den forsamlede Mængde gik fra hinanden.

Medens dette skete ved Indgangen til Brødrene Lamsins Værft, saae det anderledes ud hjemme i deres Bolig. I en høi Lænestol sad Cornelius Lampsin alvorlig, med Øiet heftet paa en Mængde Papirer, der laa foran ham. Han var endnu i sin kraftigste Alder, men Omsorg for By og Land, saavelsom for hans eget Hus, havde gjort hans Haar graat før Tiden. Han var bleven Borgermester i sin Fødeby Vliessingen, og for et Aar siden var han valgt til Medlem af Generalstaterne. Den korte Tid, disse to Embeder levnede ham, var helliget hans egne Forretninger, og han sad derfor ofte oppe til langt ud paa Natten, tilligemed sin Broder Adrian. Deres Handel strakte sig nemlig vidt og naaede lige til Batavia og Brasilien. En svær Krisis var

indtraadt: nogle Tab, Huset havde lidt, havde gjort Foretagender nødvendige, der kostede mange Penge, og Kasserne vare nu næsten udtømte. Rigtignok stod der betydelige Summer ude, men de vare ikke ved Haanden, og det kunde vare længe, inden de fik ny Pengeforraad. Husets Kredit var ikke svækket, dog vilde Brødrene ikke anstrænge den for meget; thi bliver den engang negtet, er den tabt for bestandig. Endnu anede, saavidt Cornelius vidste, Ingen Husets mislige Stilling, og han tænkte just paa, hvorledes han skulde vedligeholde dette Blændværk.

Da kom hans Broder Adrian med nedslaaet Ansigt. „Det forholder sig dog, Cornelius, som jeg frygtede. Skriveren har ikke kunnet tie stille. Folk har faaet at vide, hvorledes vore Sager staa. Nu maa vi fremfor Alt ikke forlange Kredit noget Sted, man vilde maaskee nægte os den."

„Altsaa dog sandt," sagde Cornelius og lod sit hvide Hoved synke ned paa Brystet, „saa ere vi dog fortabte."

„Fortvivl dog ikke, min Broder," udbrød den mere modige Adrian. „Vi have endnu Hjælpekilder i Brüssel, Amsterdam, Antwerpen og flere Steder; jeg har sørget for, at de snart kunne realiseres. Men jeg frygter for den Dag imorgen. Vi skulle betale tyve Tusind Gylden, men vi have kun tolv Tusind i Kassen, saavidt jeg har kunnet faa det at vide, uden at vække Skriverens Mistanke. Betale vi ikke, er Mistanken bleven til Vished, og vi blive til Spot paa Børsen. At et Hus som vort skal rystes af en øieblikkelig Deficit paa otte Tusind Gylden!"

Brødrene havde ikke bemærket, at en smuk Hollænderinde i en ulden Kaabe, med et blendende hvidt Hovedtøi, stod paa Dørtrinet til Kabinettet, og søgte ved at rømme sig og hoste at afbryde deres Samtale. Da saae Cornelius tilfældigt op, og sagde til sin Broder: „vi ere ikke ene."

Idet hun traadte nærmere, bad Konen om Forladelse fordi hun forstyrrede deres Samtale; men hun havde et Ærinde, som ei taalte nogen Opsættelse

Begge Mændene følte sig ubehagelig berørte, thi Ingen af dem vidste, hvormeget hun havde hørt af Samtalen. Adrian pegede paa en Stol, og Cornelius sagde temmelig hurtig: „Hvad er Eders Ønske, Madam Cornelia de Ruyter? Vær saa god at fatte Eder i Korthed, thi vor Tid er knap."

„Vær taalmodig, ærede Herre," sagde Sømandens Hustru, „vær taalmodig mod en Kone, som alt i Aar og Dag veed, at hendes Mand færdes i usunde Klimater og paa det stormende Hav. Hver Time paa Dagen er det min Sorg, hvordan det gaaer ham, og hvorledes jeg imidlertid skal holde det samlet, som han saa surt har erhvervet og sparet sammen. Det er en pæn lille Sum, mine Herrer, henved ti Tusind Gylden, og til denne Dag var jeg ved godt Mod. Men forestil Eder, hvilken Skræk jeg nu er sat i. At man fornylig har frigivet nogle fangne Udlændinger, veed I nok, for at sende dem til deres Hjem. Hvor de finde Noget, stjæle disse Karle, og de gjøre Hus og Gade saa usikre, at Byvagten altid maa være paa Benene. Igaar stjal de hos min Nabo og sagde, at Turen nu kom til mig. Da jeg nu frygtede for min Michaels Formue, kom jeg til Eder og beder nu, at I for Guds Skyld vil gjemme den i Eders Kjældere, hvor det bliver bevogtet omhyggeligt, saa at jeg ikke behøver at frygte Tyvene, men kan lee dem ud, naar de maa drage bort med uforrettet Sag. Opfylder nu, kjære Herrer, min Bøn for min Mands Skyld, der stedse har tjent Eder redeligt. Jeg har ogsaa taget Pengene med."

Med disse Ord tog hun en med Guld fyldt Pung frem under Kaaben og satte den paa Bordet. Et Glimt af Glæde foer over Adrians Ansigt, da han saae Pengene; men Cornelius, som havde

betragtet Konen skarpt, medens hun talte, stod op, tog hende i Haanden og sagde: „Cornelia de Ruyter, I lyver!“

„Hvad er det, I siger, kjære Herre?“

„I lyver! Der er ikke skeet Indbrud hos Eders Nabo, heller ikke have Tyvene truet Eder, eiheller er det Angst, der driver Eder hjemmefra med Eders Penge.“

„Men hvad mener I da? Jeg forstaaer Eder ikke.“

„I bliver rød og bleg,“ sagde Kjøbmanden, „I er ikke vant til at lyve. Jeg vil ikke spørge, hvorledes det slemme Rygte er kommen til Eder, at vore Sager staa slet, saa at vi ikke kunne betale. Jeg vil ikke vide, hvo der har sagt Eder det, men tilstaa kun, I har hørt det, og kommer nu for ...“

Cornelius standsede, men Cornelia slog Øinene ned, idet hun sagde: „det er sandt, hvad I siger.“

„Og fordi I har hørt det, kommer I til os og bringer Eders Mands Penge, som han har erhvervet i sit Ansigts Sved. Sig mig dog, hvorledes vil I forsvare det for ham?

Da hævede Cornelia Engels sine udtryksfulde blaa Øine op til Kjøbmanden, og sagde med klangfuld Stemme: „I tre Aar har jeg været min Michaels Hustru, jeg har født ham to Sønner, og bærer ham i mit Hjerte som min Husbond og Herre. Af hans Styvere vilde jeg gjort Gylden, om jeg end skulde arbeidet Dag og Nat; men her offrer jeg Alt, og daarligt maatte jeg kjende ham, om jeg ikke handler ganske saaledes, som han vilde handlet, havde han været her. Lad Eders Tanker falde paa den Tid, da han hang paa Taarnets Gesims. Da han kom ned paa Gaden, da rakte i ham ti Gylden, og lagde derved Grunden til hans Lykke. Sæden, I har saaet, er voxet op og bærer nu en Høst af Velsignelser. Mit taknemmelige Hjerte vil I dog ikke støde tilbage. Vær medlidende, Herre, og forvar min Michaels Eiendom. I Alt var I en god og tro Herre mod Eders Tjener, saa tillad da, at Eders Tjenere i det Smaa maa vise deres Troskab mod Eder.“

Dybt bevægede stode de i Taushed alle Tre. Beskjæftigede med sig selv, havde de ikke hørt de lydelige Trin paa Trappen, og bleve derfor næsten forskrækkede, da Døren gik op og Skipper Michael de Ruyter traadte ind. Med et høit Skrig kastede Cornelia sig i hans Arme, og Michael raabte muntert: „Ei, kjære Herre, hvor vænnes man dog ikke hos Eder til altid at finde Mere, end man havde ventet.“ Han omfavnede sin Hustru og sagde da, idet han blidt skjød hende til Side: „Gaa, Cornelia! Gaa hjem. Her skulle vi tale om Forretninger. Jeg kommer snart efter Dig. Tilgiv, kjære Herre, at jeg først talte med min Kone, istedetfor at afgive min Melding hos Eder. Som I seer, er jeg da kommen sund og frisk tilbage med alle mine Folk. Ladningen er kommen godt hjem, og falden saa godt ud, at Eders Velstand ikke vil forøges saa lidt ved den. Herren velsigne Eder.“

Imedens Brødrene tause rakte hinanden Haanden, blev Michael munter ved: „Men nu, ædle Herrer, maa I ikke tage mig det ilde op, at jeg engang har gjort mig lystig paa min Vis. Som jeg løb ind i den engelske Kanal, styrede jeg mod Øen Wight; idet jeg tænkte paa den Guds Velsignelse, jeg bragte Eder, saae jeg med Et to Seilere styre lige mod mig; ved nøiere at betragte dem, opdager jeg, at det er et Par Dünkirchner Ugler. Nu tænkte jeg, den fede Ladning var dem ret tilpas, og da jeg vidste, at disse Fyre aabenlyst og hemmeligt have en Del gode og tro Venner i Kanalen, mente jeg, at det var bedst, ikke at lade dem komme mig for nær førend i Kanalen, og gik derfor afveien for dem. Disse Karle troede virkelig, at Michael de Ruyter frygtede dem, og satte derfor alle Klude til, for ikke at tabe mig

af Sigte. Da de nu vare komne forbi den engelske Kyst, vendte Bladet sig, af den Forfulgte blev nu Forfølgeren. Inden tre Timers Forløb havde jeg taget dem, nu ligge de rolig for Anker ved Siden af Eders Skib, som I kan see, naar I vil kaste et Blik ud af Vinduet. Foruden de Løier, jeg havde af Historien, fik vi ogsaa Uleiligheden godt betalt; thi ombord i disse Ugler var der ikke mindre end 150,000 Gylden, som jeg strax skal stille til Eders Disposition."

Adrian raabte høit af Glæde: „Reddet", men Cornelius tog Sømanden rørt i Haanden og sagde: „Det er vist, at jeg engang saaede min Sæd i god Jord, der nu bærer tusindfold Frugt. Det er ikke Eders Guld, Michael, der idag gjør mig rig, men Eders Sindelag. Hvor en saadan Troskab viser sig, der vilde det være usselt at tie. Vid da, at Brødrene Lampsins Hus var faldet imorgen, havde det ikke havt Michael og hans Hustru." Og derpaa fortalte Kjøbmanden, hvad der havde tildraget sig med Cornelia kort før Sømanden kom.

„Har hun gjort det?" udbrød Sømanden glad. „Nu, Gud signe hende. Himlen er mit Vidne, at jeg altid har elsket min Hustru, men nu har jeg Respekt for hende, og skal altid, om jeg kan, vise hende den. Farvel, mine Herrer! Imorgen kommer jeg igjen paa beleilig Tid, saa bringer jeg Alt i Orden. Hvad her er foregaaet, skal ikke noget Menneske ane. Men nu maa jeg hjem til min Hustru."

„Gud være med Eder, Michael!" sagde den Ældste af Brødrene. „Fra nu af ere vi ikke længer Herre og Tjener; men i Stedet derfor ville vi være Venner."

„I Liv og Død!" raabte Michael, og Vennerne gik først fra hinanden efter en inderlig Omfavnelse.

---

3. Kommandeuren.

(1652.)

Morgenen brød frem; det var den Dag, Slaget skulde holdes. I det klareste Blaa lyste Himlen; Søen laa glat som et Speil, og det var kun, naar en Luftning af og til berørte Vandfladen, at der viste sig lette Krusninger. Ved dette Vindstille var det forgjæves, at Englænderne stræbte at nærme sig; de Ruyter maatte være tilfreds med, at kunne benytte den svageste Kuling til at rykke ubetydeligt frem, og saaledes endelig naa Englænderne paa et Skuds Distance.

Rolige og ubevægelige laa disse i det hjemlige Element. Nogle og fyrgetyve i Tallet dannede deres Skibe en stolt Række, der vare Hollændernes langt overlegen. Paa begge Fløiene laa et Skib paa tredsindstyve Kanoner. Fra Fregatten „Alfred", der førte fyrgetyve Kanoner, vaiede Viceadmiral Georg Ascues Flag.

Henimod Klokken tre om Eftermiddagen kulede det endeligt saa stærkt, at den hollandske Flaade, der kun var tredive Skibe stor, hvormed den skulde beskytte nogle og tredsindstyve Handelsskibe, kunde rykke frem og indtage sin Stilling. Kommandeuren havde delt den i tre Escadrer. I Centrum laa Admiralskibet, „Neptunus", paa otte og tyve Kanoner, fra hvis Galleri de Ruyter styrede Angrebet. Den høire Fløi befalede den anden Kommandeur, Kapitain Joris Pietersen van dem Brooke. Paa venstre Fløi var Schout by Nachten Jan Aartsen Vorhaaf paa Skibet „Rotterdam", der førte tredive Kanoner. Handelsskibene bleve nu nøiagtig undersøgte; ti af dem, der vare vel bevæbnede, stillede sig i Slaglinien; de øvrige trak sig tilbage under Beskyttelse af to letbevæbnede Skibe, „Erkeenglen Michael" og „Prindsen af Oranien."

Da Alt var ordnet, kastede de Ruyter endnu et sidste Blik paa Linien, og gav

derpaa Signalet „Fremad". Mærsseilene stege i Veiret, Skjøderne paa Fok- og Storseilet strammedes, med stærk Medbør satte de hollandske Skibe ind paa den engelske Front. Enhver var paa sin Plads. Topgasten i Mærset, Tømmermanden ved sin Kiste, Kanoneren paa Skandsen eller i Mellemdækket. Uagtet denne travle Bevægelse viste sig paa de hollandske Skibe, hvilede dog Dødsstilhed over den engelske Flaade, og da de Ruyter søgte med „Neptunus" at gjennembryde den engelsk Linie, slog Vagten paa Sir Georg Ascues Skib det ottende Glas i Eftermiddagsvagten, som om Skibet laa i dybeste Fred i sikker Havn.

De to Admiralskibe laa ligeoverfor hinanden og hilste strax med et fuldt Lag; i det Samme begyndte Fægtningen overalt i Linien. Angrebet, som man fra begge Sider havde overveiet vel, blev fortsat med største Heftighed, og snart var Alt saa tæt indhyllet i Krudtrøg, at Skibene kun kunde see deres nærmeste Nabo. Kommandeurens Styrelse maatte høre op her, og Alt var overladt til Kapitainernes Konduite.

Men da Vinden pludseligt blæste op, og for et Øieblik rev den tætte Sky bort, kunde Hollænderne kaste et flygtigt Blik paa den engelske Linie, som de da saae var angrebet overalt. Ostindiefareren „Strudsen", under Anførsel af den tappre Frise Douwe Ankes, seilede nu ind paa den Del af den engelske Front, som hidtil var mindst angreben.

„Hurra! Gutter!" raabte Kapitainen, svingende med Hatten. „Pas paa Kanonerne. Vi ville udbede os et Par af disse smukke Karle til Priser, men først ville vi dog sende dem et Par Kugler i Livet. Op med Bramseilet."

Matroserne paa Ostindiefareren havde kun trevent adlydt deres Kapitains Ordre. Ved enhver ny Befaling knurrede de, men endelig brød Uvillien ud i aabenbar Opsætsighed.

„Nei! det behøve vi ikke!" raabte Nogle. „Vi tjene Kompagniet og ikke Staten. Hvad Gavn have vi af, at de skyde Arme og Ben af os!"

„Lad Hollænderne sørge for sig selv!" sagde en Anden. „Jeg er fransk, og bryder mig Fanden ikke om deres Slag."

„Og jeg er en Russer!"

„Jeg er en Tydsker! Var jeg dog i min Fødeby Hamborg!"

„Hvad er der paa Færde?" tordnede pludselig Friseren idet hans høie Kæmpeskikkelse stod midt iblandt Oprørerne. Han tog de Nærmeststaaende og slog deres Hoveder saa heftigt sammen, at de sank bevidstløse om. „Ville I feige Hunde ikke fægte? Bliv! Jeg skal give Eder Mod. Sig blot et Ord! Ville I eller ikke?"

Fra alle Kanter af Dækket, fra Mærset som fra andet Dæk lød det som af een Mund: „Nei! Nei!" og Oprøret var saa almindeligt, at selv Manden ved Roret glemte sin Pligt og lod Skibet drive for Vinden.

Kapitainen stod et Øieblik ubevægelig, uagtet Skriget om ham stedse tog til i Heftighed; hans Øie var fæstet paa Dækket. Men pludselig reiser han sig stolt, han kaster et Blik fuldt af uendelig Foragt paa Matroserne, og løber hen til Skandsen og raaber der: „Ville I Hunde ikke fægte med mig, skulle I dandse med mig." Han river en brændende Lunte ud af Haanden paa en Kanoneer og iler hen i Kahytsdøren: „Nu, mine Gutter! Har I Lyst til at gjøre et dygtigt Spring op i Luften med mig, saa sig det, og jeg er med. Hvis ikke, ligge Englænderne der. Afgjør det hurtigt, der er ikke langt til Krudtkammeret."

Den dybeste Taushed herskede paa Dækket.

„Hurtigt, uden Omsvøb! Jeg er beredt, og der er Ild i Lunten. Kunne I høre, hvorledes det tordner derovre? Det er en lystig Gravsang! God Nat!"

Han var just i Begreb med at gaa ned i Kahytten, da Hoibaadsmanden forlod Matroserne, der alt længe havde hvidsket indbyrdes. „Med Eders Tilladelse, Hr. Kapitain! Kan I tilgive os vor Dumhed?"

„Hvis I have betænkt Eder? Men hvad er nu Eders Mening?"

„Vi ville fægte! Hurra for vort Flag!"

„Hurra!" raabte Douwe Aukes, idet han kastede Lunten over Hovedet. — „Stram Mærsseilet og hal Fokken ind. En halv Streg nærmere, Du ved Roret, ind imellem de to Englændere. Hurra! Den gaaer skrapt. Pas paa Kanonerne!"

„Strudsen" skjød en rask Fart, og foer ind mellem de to Skibe i den engelske Linie, han havde betegnet; Matroserne hilste dem nu med Jubel.

„Godt gjort, raabte Friseren. „Fyr! Hal det store Mærsseil tilbage og fir Klyverseilet ned! Fyr! Skibet staaer. Fyr! Hurra!"

Ostindiefarerens Kanoner tordnede hen over Søen, dens Kugler trængte sig ind i Englændernes Planker. Man havde sigtet saa godt og traf saa sikkert, at Siderne allerede efter det tredie Lag gabede, og Vandet trængte ind fra alle Kanter, saa at en stor Del af Mandskabet maatte kaldes fra Krydset og Takkelagen til Pomperne. Men de kunde kun kjæmpe en kort Tid mod Elementet; Vandet steg stedse og begge Skibene sank i til Dækket, medens Matroserne kastede sig i Baadene eller i Søen.

„Hurra!" raabte Douwe Aukes. „Med dem ere vi færdige. Nu have vi fri Fart. Hold Roret fast og styr ud i aabent Vande, forat vi kunne see, hvor vor Hjælp gjøres nødig. Lidt Genever! Hvad er nu bedst, at fægte eller at springe i Luften?"

„Fægte!" raabte Alle som een Mand. Manden, der laa paa Udkig, raabte: „Seiler forud!"

„O hoi!" raabte Douwe Aukes. „Hvo der? For Pokker, det er de Ruyter. Rask Gutter! Et Hurra!

„Hurra!" lød det fra Kommandeurens Skib, og Friseren meldte: „Alt vel inden Borde. To Englændere har jeg boret i Sænk, og skaffer fri Passage."

„Tak for det gode Budskab!" svarede de Ruyter. „Min „Neptunus" var den Første, som det og sømmer sig for slig en hedensk Gud. Men vi ere ikke færdige endnu; der styrer Lord Ascue. Han vil mod vort Centrum og derigjennem, for at fortrædige vore Handelsskibe; det er ikke for Intet, han slæber de to Brandere med sig. Jeg skal dog forbittre ham den Bid! Er I med?"

„Ja," raabte Douwe Aukes jublende, „jeg er med. Mylord Admiral, mine Kanoner tale frisisk. Fyr! Ha! Ha! Mesanmasten kastet ned for Hans Herligheds Fødder. Fem Gylden giver jeg for det Skud."

For fulde Seil trængte „Neptunus" og „Strudsen" ind paa det engelske Admiralskib, som modtog den tilbudte Kamp, og nu var Alt snart indhyllet i en tæt Krudtrøg.

Medens Slaget i Centrum var saa heldigt som muligt for Hollænderne, havde de yderste Spidser af Linien kun liden Udsigt til en heldig Udgang af Slaget. De to Skibe paa tredsindstyve Kanoner, som laa lige overfor disse Stationer paa den engelske Side, gjorde et heftigt Anfald: Skydningen standsede ikke et Øieblik, og Marinesoldaterne, som laa, bevæbnede med udmærkede Bøsser, i Merset, traf saa godt, at Hollænderne ved dem mistede mangen dygtig Mand.

En at disse Bøssekugler faldt paa „Rotterdams" Skandse, hvor den kastede Schout by Nachten, Jan Aartsen Varhaaf til Jorden. Et almindeligt Skrækkens Udraab lød over Dækket;

den første Lieutnant, et ungt Menneske, der neppe var tyve Aar gammel, iler hid, kaster sig paa Knæ ved Siden af den Saarede og raaber: „For Guds Skyld, Fader! Kjære Fader, er I saaret?"

Imedens man med største Omhu sørgede for Fader og Søn, agtede Ingen paa Skibet; „Rotterdams" Kanoner taug, men Seymour, som laa ligeoverfor, aabnede med sine tredsindstyve Kanoner en stærk Ild, og anrettede stor Ødelæggelse paa det hollandske Fløiskib. Da slog den Saarede sine Øine op og saae sig om. Med et Blik saae han Sagernes Stilling; han trykkede Sønnens Haand, idet han hviskede til ham: „Tak, Jan! Pas nu Landets Tjeneste."

Efter at have omfavnet sin Fader, sprang Lieutenanten op paa Dækket, hvor han fortsatte Kommandoen, medens nogle Matroser bare den Saarede ind i hans Kahyt. „Hævner min Fader!" raabte Lieutenanten, „han var ogsaa Eder en Fader. Fyr!"

Villige adløde Matroserne paa „Rotterdam" deres ungdommelige Anfører. Uforsagte, uden at agte paa den visse Død, der fløi dem imøde fra „Seymours" tredsindstyve Ildsvælg, satte de ind paa det, ja laa alt paa Siden af det, da „Oranienbaum" og „Freden" kom dem til Undsætning.

„Hurra!" lød det fra „Strudsen", og „Hurra!" svarede man fra „Neptunus". Det engelske Admiralskib var frygteligt tilredt; det halede sine Merseil op og lod dem gribe af Vinden, og jagede midt imellem de to Hollændere ud i rum Sø.

„Der løber han, de Ruyter!" skreg Douwe Aukes gjennem sin Naaber. „Ah, Deres Herlighed! Jeg byder Dem paa et Glas Capsvin! Ha, ha, Mylord Hovmod er løben lille nok herfra. De Ruyter, vi have ryddet godt op. See! en, to, tre Englændere bag efter deres Admiral. De have glemt at sige ham Noget, og ville bringe ham det ombord, inden Solen gaaer ned. Skulle de slippe derfra?"

„Efter dem, Douwe Aukes!" raabte de Ruyter. „Sanct Peter" og „Geldern" skulle følge Dig; læg vel Mærke til, hvor de blive af."

Med et høit Hurra svarede Douwe Aukes, der nu styrede sin Kurs efter det engelske Admiralskibs Agterspeil. De Ruyter lod falde af for Vinden, sendte de to ovennævnte Skibe til Hjælp og styrede hen til høire Fløi, hvor Kanonerne bleve mattere, og Hollænderne begyndte at vige. Seiren var ellers vunden overalt, intet af de engelske Skibe holdt længere Stand; de fleste søgte at naa Havnen ved Plymouth, de Øvrige styrede derimod uden Overlæg ud paa Havet, der laa skjult i Aftendæmringen, forat de kunde undslippe de hollandske Skibe. Men paa høire Fløi laa det engelske Linieskib „Centauren" paa tredsindstyve Kanoner ligeoverfor „Vestergo", hvorpaa Vicekommandeuren Joris Pietersen befandt sig, men dettes svage Kræfter vare nu næsten udtømte. Ilden blev alt mattere fra Hollænderen, og man talte, om man skulde fire Flaget eller sprænge Skibet i Luften, da Kommandeuren, der laa syg, lod sig bære op paa Dækket af Matroserne.

„Bliver ikke trætte, Hollændere!" raabte Joris Pietersen, idet han kun med Møie reiste sig op. „Her er jeg, midt iblandt Eder; hidindtil herskede Sygdommen over mig; men nu er jeg dens Herre, og den skal ikke gjøre mig Noget. Hurra, Venner! Endnu engang til Kanonerne. Nu maa Seiren være vor."

Matroserne ilede igjen til Skandsen og ned under Dækket; Slaget begyndte atter. Under en uafbrudt Kanontorden satte Skibet saa nær ind paa „Centauren", at den maatte vige tilbage,

for at kunne beholde tilstrækkelig Rum til Kampen.

„Bær mig op paa Galleriet!“ sagde Joris Pietersen, „forat jeg kan see Alt. Der løber han allerede! Tillad ham det ikke! Ha, der er Undsætning!“

Paa den anden Side af „Centauren“ kom „Neptunus“ til Syne. Da „Centauren“ nu var angreben og indesluttet fra begge Sider, fulgte den sine Venners Exempel; dens Master bedækkede sig fra Øverst til Nederst, og den seilede bort for Vinden, medens „Neptunus“ fulgte den i dens Kjølvand.

Et forklaret Smil lyste ud af Joris Pietersens Ansigt; han saae sine Officierer forsamlede om sig og rakte dem Haanden:

„Jeg døer paa Havet, som jeg har tjent mit hele Liv. Jeg døer let, thi hjemme græder Ingen over mig. Jeg døer lykkelig, midt i Seiren, midt i Jubelen over Kampen. Naar I begrave mig, lægger da en Sten ved Hovedet og en ved Fodderne, forat ikke Bølgerne skulle rive mig bort fra denne Seirsplads! Hilser vor Kommandeur!“

Han lukkede Øinene og sank tilbage paa sit Leie. I dyb Bevægelse stode Officiererne om ham.

Da Mørket faldt paa, opgav de Ruyter Forfølgelsen. Han erfarede nu, at hans Næstkommanderende nærmede sig sin Ende, og begav sig derfor til ham. Han greb den Døendes Haand, idet han bøiede sig over ham og sagde: „Pietersen, min Ven! Er Du alt borte?“

Den Døende aabnede endnu engang Øinene og hviskede med et Smil til Vennen: „Seir!“ hvorpaa han opgav Aanden.

De Ruyter var dybt rørt. „Han er borte. Held ham! Hvo veed, om en saa hæderlig Død er os bestemt. Midt i Kampen, i den første Glæde over den lykkeligt vundne Seir.“

Tankefuld vendte han tilbage til sit Skib, hvor næsten alle Kapitainerne havde indfundet sig, og jublende raabte ham imøde:

„Leve de Ruyter! Leve Seirherren ved Plymouth!“

Men med Alvor viste han denne Hylding tilbage: „Det er hverken mig eller Eder, Holland har at takke for denne Seir. Vi strede mod en stor Overmagt, med svage Kræfter mod Englands veludrustede Flaade. Gud Herren var øiensynlig med os, ham skulle vi alene takke for Seiren. Hans alene er Æren!“

Med blottet Hoved knælede de Ruyter; Kapitainer, Officierer, Matroser og Soldater fulgte hans Exempel; Skibspræsten traadte nu frem og fremsagde en inderlig Takkebøn. Derpaa istemmede han en høitidelig Hymne, som nu gik fra Skib til Skib ligetil de langt bortliggende Handelsskibe. Luften var stille og rolig, faa Stjerner skinnede frem, i Vesten sank Dagens sidste Lys; Havet bølgede sagte, medens Natten taus indhyllede Alt i sit uigjennemtrængelige Slør.

(Fortsættes.)

Jaculatorfisken paa Java.

En interessant Beretning om denne Fisk er given af en Englænder, som havde flere af dem i en lille rund Park, i hvis Midte han havde ladet anbringe en Pæl, som hævede sig omtrent to Fod over Vandfladen. Paa Spidsen af denne Pæl bleve nogle smaa tilspidsede Træstykker anbragte, til hvilke man befæstede nogle Oldenborrer. Da Alt var roligt efter dette Arbeide nærmede Fiskene sig til Pælen; endelig hævede en af dem sig over Vandskorpen og udskød af sin Mund en vandagtig Vædske, og sigtede med saa stor Sikkerhed paa sit Maal, at Oldenborren faldt ned og øieblikkelig blev slugt; dette Exempel blev fulgt af de andre Fiske.

Rensdyret og Kamelen.

Langs Kysten af Nordpolaroceanet findes, med faa Afbrydelser, rundt om Polen store, vide Landstrækninger, Øer og Øgrupper, som de tre Dele af Aaret ligge begravne under Snee og Iis, frygtelige Sneørkener, hvor de rasende Nordenvinde drive deres kaade Spil med Snehøiene og i dagelang Rasen feie uhyre Snemasser hen over de tavse Snemarker. Der voxer intet Træ, ingen Busk, der modnes ingen Sæd, men blot i enkelte beskyttede Dale et bittert Bær, en tommehøi Birk og Syrer; derimod bedække et graaligt Mos de øde Sletter, beklæder Klipper og omgjærder de dybtrindende Strømmes Bredder. En bred Stribe Land med slige Mossteppe ombelter Polen, her afbrudt af steile spaltede Bjerge, der af uoverskuelige Moser og Sumpe. Længere mod Syd grønnes her og der Buske, voxer høiere Græs, og endnu længere fra Polen bedække uhyre, tætte Naaleskove Skraaningerne af Bjergene.

Disse Sneørkener vilde være menneketomme, da de hverken frembyde noget Træ til Ly eller nogen Plante til Næring og Beklædning, naar de ikke vare Hjemstedet for talløse Rensdyr. Vidunderligt er det, at man der, hvor kun Død og Tomhed synes at herske, finder en Fylde af Liv! Hvorhen man ogsaa vender Blikket, overalt maa man beundre Skaberens Visdom. I hine Tider, da Tydskland var bedækket af en Urskov af kjæmpemæssige Træer, har Rensdyret beboet dette Lands Skove i Forening med Uroxen og Elsdyret, medens det nu findes i Siberiens ugjestmilde Egne, i Lapland, Spidsbergen, Irland, Grønland og Nordamerika, hvor det vandrer i Flokke af 10—100,000 Stykker.

Naar Vinterkulden er heftigst og Tiden til de frygtelige Snestorme nærmer sig, trække Rensdyrene, — der ere af Størrelse som en Hjort, graabrune med det stolte Gevir, hvis Forgrene krumme sig fortil, medens Bagtakkerne hvælve sig stolt tilbage i smukke, opadbøiede Linier — sig tilbage i de tætte Bjergskove. Ganske herligt tager det sig ud, naar den uoverseelige Hjord kommer travende lig en vandrende Skov, da deres Horn i Frastand ikke ere ulig afbladede Grene. Da hører man en Klappren fra Fodledet paa de bredklovede Dyr, der flyve hen over Snemarkerne med en Lethed, som om de ilede hen over en elastisk Jordbund. I Skoven staa de ubevægelige, som om de ere udstoppede, og tæt sammentrængte for at holde hverandre varme. Men saasnart Snestormen er forbi, afgnave de Mosset paa Træerne, bortskrabe Sneen for at fremdrage Rensdyrmosset, hvilket de kunne lugte, selv om Sneen ligger sex Fod høi. Nærmer Foraaret sig, begive Hjordene sig paa Vandring, forfulgte af Bremser, hvis Antal er saa stort, at de formørke Daglyset. Disse Insekter lægge deres Æg i Rensdyrets Hud, Næse og Tandkjød, saa at det stakkels Dyr er fuldt af Bylder og Hævelser, hvorfra Madikerne krybe frem. I Hundredvis bukke de saaledes plagede Dyr under for deres Lidelser, medens de overlevende afmagres og blive saa sky, at de blindt styrte sig paa Flugt, naar de blot høre en Brems surre.

Idet Hjordene drage op mod Nord, afgræsse de Mosmarkerne og finde ved Bredderne af Polarhavet saa fortræffelige Græsgange, at de snart blive fede. Tilmed have de bestemte Veie, som de hvert Aar drage, have deres Overgangssteder over de brede Strømme og deres Kampe med Bjørnen og Ulven, der følge efter dem. Rensdyret værger sig tappert med Horn og Tand imod den graadige Fjende, men det er for

uagtsomt, naar det græsser og vandrer, og bliver derfor let overrumplet og dræbt.

Er den korte, varme Polarsommer forbi, vandre Rensdyrhjordene, græssende i Grupper af 10—100 Stykker ved Siden af hinanden, igjen tilbage til Skovene, men ikke Alle naa derhen; thi ved Flodbredderne lure Tunguserne og Samojederne, der have skjult sig i Baade, paa dem og vente, indtil Dyrene, dannende en stor Kile, med deres Fører i Spidsen ere komne ud i Floden. Da bryde Jægerne frem, omkredse larmende og skrigende Hjorden, som bliver forskrækket, svømmer raadvild frem og tilbage, trænger sig imellem hverandre, indvikler Hornene og danner en forvirret Knude. Dette Øieblik benytte de mest behjertede Jægere, fare med deres Baade af udhulede Træstammer midt ind i Hoben og begynde et uhyre Blodbad, idet de med deres Spyd nedstikke, hvad de kunne naa. De ængstede Dyr ville fly, men det ene hindrer det andet; de ville forsvare sig; men deres Horn indvikle sig i hinanden, de ville vælte Baaden, men den behændige Jæger forekommer dem og dræber i kort Tid vel Hundrede Dyr. De Døende blive af de øvrige Jagtkammerater fangne med Strikker og slæbe til Bredden, hvor Kvinder og Børn med Lethed fælde de saarede Dyr.

Af Siberiens Folkeslag blive Rensdyrene dræbte i stort Antal, da deres Kjød er deres Hovednæring, og deres Skind benyttes til Klæder og Telte, deres Ben til deraf at forfærdige Knive, Pilespidser, ja endog Naale, hvortil Rensdyrets Sener levere Garn. Desuden fange de nogle Dyr levende, idet de kaste en Slynge over Hornene, medens de svømme, og trække dem saaledes iland. Har Tungusen bragt Dyret til sit Telt, begynder han at tæmme det, forat det kan lære at trække den lette Slæde, der laves af en udhulet Træstamme og tildækkes med et Rensdyrskind, samt lære at agte Førerens Raab. Med dette Dyr og i den skrøbelige Slæde foretage Samojederne og Tunguserne deres lange Vinterreiser. Et eller to Rensdyr blive med en Rem af samme Dyrs Skind spændte for Slæden og fremad gaaer det. Dyrets Hove klappre, Sneen støver, Vinden piber, men stedse fremad gaaer det, tværs over Sletter eller op og ned ad Bjerge. Dyrets brede Hov sikrer det mod at synke ned i Sneen, og Kudsken maa see til, hvorledes han kan holde Ligevægten i den hid og did slyngede Slædebaad; thi Dyret er ikke til at standse, naar det er i Fart. Slæden flyver over Klipper og Steen, saa at man ikke kan tælle Træerne langs Veien og staaer Fare for at kastes imod dem. Er Dagreisen tilende, løser den Reisende sit Rensdyr, binder tvende Ben sammen og lader det opsøge Rensdyrmosset under Sneen, medens han selv opslaaer sit Rensdyrtelt, hvis indre Stue er en firkantet Æske af 3 Fods Høide, hvis Dør dannes af et sammenlagt Rensdyrskind, som man binder fast, for at saa lidt Luft som muligt skal trænge ind. Er Tungusen paa alle Fire krøben ind i denne Æske, antænder han sin Tranlampe, som forskaffer ham Varme og hvis Væge er snoet af Rensdyrmos. Rensdyrgjødning giver ham Ildebrændsel, Rensdyrmælk slukker hans Tørst, Rensdyrkjød stiller hans Sult. Vil han intet Telt opslaa, svøber han sig ind i Rensdyrskind og sover ganske behageligt i det Fri paa Snen, for at fortsætte sin Reise ved Daggry.

Ved Hjælp af Rensdyret kan den, der reiser i Siberien, undvære Landeveie, Gjestgiversteder og Landsbyer, han behøver ingen Ovn, intet Telt, intet Foder paa sine Reiser, saa at det veiløse Nordsiberien kun bliver beboeligt ved Rensdyret.

Ogsaa Nordamerikas vilde Beboere drive Rensdyrjagt, da disse Dyr i hine

isfulde Egne levere det største Bidrag til deres Næring; af Dyrets Blod koge de Suppe, Kjødet røge de, af Knoklerne tilberede de den for deres Hus uundværlige Olie, og det dræbte Dyrs Mave er en Lækkerbidsken for dem. Deres Beskjæftigelse, Levemaade og hele aandelige Udvikling bliver betinget af Rensdyrjagten. De lære at studere Dyrets Sædvaner for leitere at kunne jage det. To Mænd begive sig paa Veien, af hvilke den ene holder et Gevir i den ene og en Busk i den anden Haand, men om Hovedet en Strimmel af hvidt Rensdyrskind. Med Studsen betragte Rensdyrene dette uvante Syn og lade Mændene nærme sig, hvorpaa de dræbe den med Spyd. Andre drive Rensdyrene hen i Egne, hvor der findes Gjærder, som her og der have Aabninger. I disse ligger en Slynge og en Jæger har forstukket sig derved. Ile de flygtende Dyr nu langs med Gjærdet, søge de igjennem Aabningerne at komme ud i det Fri, men falde da i Slyngerne og dræbes af Jægerne.

Rensdyret begrunder i det høie Norden et Jæger- og Nomadeliv; thi nogle af Siberiens Stammer benytte ogsaa Dyret til Ridning og Islænderne ville ogsaa med Tiden lære at tæmme Rensdyret, da de, man har bragt derop, trives godt og gjennemvandre i vild Tilstand de træløse Bjergdele paa denne vulkanske Ø. I Europa er Rensdyret ganske blevet Husdyr, da Lappernes og Finnernes Existents beroer paa det. Det er Lappernes eneste Eiendom; hvo der har en 3—500 Stykker, kan ernære en Familie; en rig Mand har fra 800 til nogle Tusinde. Lappen veed ogsaa, hvad Rensdyret er for ham; thi i sit fattige Sprog har han dog fundet 76 forskjellige Udtryk for at betegne dets Alder, Charakter, Slægt og Natur. Den sparsomme Natur har ikke givet ham Agre og Skove, men istedetfor mosbevoxede Dale og Klipper; de ere hans Stolthed, deres Besiddelse Maalet for hans Ønsker, og med velbehagelig Stolthed seer den, hvem store Mosmarker tilhøre, ned paa dem, hvem kun mindre af slige Besiddelser ere tilfaldne.

Med Rensdyrhjordene drager en hel Landsby fra Bjergene til Søkysten, for der at fiske under den korte Sommer, hvorpaa de vende til deres Hjem.

Er det blevet Aften, skinner den brunrøde Glands paa Bjergtoppene, da klapprer det som en Hær af Træsko, Hunde gjø, Menneskestemmer lyde deriblandt, thi nu bliver Hjorden dreven hjem for at malkes, efterat den har græsset den hele Dag. Dyret kjender intet andet Ly end Himlen, ingen anden Strøelse end Sneen. Man leder dem ind i en Fold, og af Flokken trækker man med en Slynge 2—4 Køer ind, binder dem med Hovedet til en Stang, udmalker den fede Melk og lader dem derpaa gaa. Om Høsten slagter man nogle til Vinterforraad. Af Melken laver man Ost, eller ryger den i Rensdyrmaver, som i rigeligt Antal hænge ned fra Loftet i Vinterteltet; urøget Melk spiser man med Syrer eller Mel, Telttæppet, Klæderne, Remmene, Garnet, Maden og Drikken gav Rensdyret, hvormed man gjør lange Reiser til Kysten for at indtuske Mel for Rensdyrkjød. Da løber det, stedse i Trav, sine 2 Miil i Timen og trækker desuden 240 Pund i Slæden, og dens Kost om Aftenen, naar Dagsreisen er fuldendt, er det sparsomme Mos, det selv maa opsøge. Er Egnen derimod blottet for Mospletter, fører Lappen Forraad deraf med i Slæden.

Ligesom Norden har sine træløse Sneeørkener og Sneestorme, sine veiløse Ørkener, saaledes findes i Landene omkring Æqvator uhyre Sandørkener, hvorpaa kun sparsomt Tidsler, tornefulde Muncæser og piggede Tamarisker gro. Dage, ja Uger igjennem seer man intet Andet end det glimrende

Sand, Rullesteen og en skyfri Himmel. Brændende hed er Jorden, Luften glødende, Heden næsten utaalelig. Der uddøer alt Liv, Dyrene sky Ørkenen; thi kun til dens Rand vover sig Strudsen, Tigren og Schakalen, og af Fuglene er det kun Gribben, der drister sig ind i den øde Landstrækning. Utilgjængelig vilde Ørkenen være, en uoverstigelig Skillevæg, naar ikke her var anvist Kamelen dens Hjem, og naar ikke netop hine Væxter vare dens Yndlingsspise.

Nærme vi os den tempererede Zone, som udstrækker sig tvers igjennem Mellemasien græsarme Stepper, som om Foraaret ere et Blomsterhav, om Sommeren en fortørret Slette og om Vinteren en Snemark. Der findes ingen jevnet Sti; der ligge Landsbyerne saa langt, man kan reise i en Uge og Stæderne en Maanedsreise fra hinanden. Og dog har Verdenshandelen med Asien og Afrika taget sin Vei igjennem disse øde Stepper, thi paa Kamelen fører Karavanen Chinas og Siberiens Skatte og Indiens Kostbarheder til Middelhavet, det indre Afrikas Guld og Elfenben til Kysten, for at bringe engelske Cattuner, syriske Staalvarer og tydske Tøier tilbage til hine Verdensdele. Naar vore Varer flyve paa Jernbanen fra Hav til Hav, saa slæber Kamelen dem møisommeligt under Savn og Anstrængelser igjennem mennesketomme Ørkener, over neppe tilgjængelige Bjerge, udtørrede Stepper, og snebedække Høisletter. Kunsten at tæmme Kameler er saa gammel, at man ikke mere finder det vildt og ved at omgaaes Mennesket er det blevet lærsomt og føieligt, ja vænner sig til ethvert Klima; Araberne bragte det til Afrika, Kirgiserne og Burææterne til Siberien, hvor det, ved Baikalsøen indsyet i uldne Tepper, tilbringer selv Vinteren i fri Luft og opsøger selv sin Næring.

Vi kunne ikke tænke os Beduiner uden Daddelpalmen og Kamelen, thi de ere en Grundbetingelse for hans Existents. „Os er der atter født et Barn!“ raaber han glad, naar en Kamel er kommen til Verden; paa sin Vandring bærer han det længe i sine Arme og sætter det dernæst paa Ryggen af Kamelmoderen og først efter nogle Dages Forløb lader han det løbe bagefter Moderen. Aldrig giver han sin Kamel Slag, idethøieste Skjænd og selv paa Reisen leder han det kun ved Ord eller ved et Fodtryk paa Halsen eller ved en Berørelse med en Stav for at angive den Retning, det skal indslaa. Fordetmeste er det overladt til sig selv: blive flere sammenkoblede, følge de blindthen den Kamel, som gaaer i Spidsen, men gaa de fri, saa give de Agt paa Veien, blive urolige, naar den er forfeilet, trænge paa hinanden og løbe vel ogsaa bort. Vel 600 Benævnelser opfandt Araberne for at betegne sin Kamel, Digterne prise Ørkenens Skib og med Musik, Sang og Fortællinger underholder Beduinen det paa Reisen. Kamelen skrider frem efter Takt; forstummer Sangen eller Rytterens Norfløite, bliver det træt og staaer stille; synger han derimod i et rask Tempo, saa skynder det sig afsted. For at holde den i godt Lune, roser han det, fortæller det om dets Forfædres Bedrifter og Eventyr, blæser den Tobaksrøg i Næsen, synger Kjærlighedssange, lover den søde Dadler og det herligste Vand, og tager hjertelig Del i sin tro Reisekammerats Lidelse og Glæde, hvis Hurtighed og Udholdenhed saa ofte reddede ham fra Livsfare.

Betragt engang, hvorledes den endeløse Karavane skrider igjennem Ørkenens hvide Sandhav! Vel 4000 Kameler gaa gruppeviis, betænksomt og dog let, gyngende de krummede Halse hid og did. Høit iveiret rage Kister og Baller, de bære, medens det kloge, halvkugleformige Øie blinker frem under de udstaaende Pandeben, og de lange Næseboer snart aabne sig vidt, snart lukke sig, alt som Luften er ren eller

blandet med Støv. Foran Toget rider den leiede Kamelfører og ved Siden af Lastkamelerne rider Kjøbmanden eller bevæbnede Ørkenbeboere paa den hurtigt travende Ridekamel (Heru). At ride Kamelen er imidlertid en Kunst, fordi man ved Dyrets gyngende Gang stedse bliver kastet hid og did og maa være meget øvet for at kunne holde Ligevægten, idet man gjør en Bevægelse til den modsatte Side. Bryder Karavanen op imod Midnat, hvilket er det sædvanlige, saa bærer enhver Kamel desuden en Fakkel, naar ikke netop Maanen belyser Ørkenen og ved sit blege Skin give den et endnu mere spøgelseagtigt og rædselsfuldt Udseende. Lastkamelen gaaer sædvanligt 8—10 Timer og tilbagelægge omtrent ligesaamange Mil, medens det bærer en Byrde af 3—4 Centner. Henimod Middag holdes Rast; Føreren giver den et Tryk paa Hovedet og tilraaber den „Krri! Krri!“ hvorpaa Kamelen strax staaer stille, bøier det ene Forbeen og dernæst det andet og støtter sig Brystbulerne mod Jorden. Derpaa trække det Bagbenene under sig og bliver saaledes liggende. Hurtigt aflæsser man Kurve og Baller, Kister og Fade, hvorpaa den reiser sig og søger sin Føde. Skal Reisen gaa videre, kalder Føreren paa den, belæsser den, hvorpaa Kamelen først reiser Bagkroppen. Er Byrden for svær, synker den ned og lader høre et rørende Klageskrig, og kan ikke ved noget Middel bringes til at reise sig, fordi Dyret veed, at det vilde ligge under Byrden.

Skjøndt man paa Løbekameler kan tilbagelægge en lang Strækning i faa Dage, saa ligger dog Kamelens uskatterlige Værd deri, at den kan gaa Maaneder igjennem med faa Dages Rast i Oaserne, at den holder ud i 4—5 Dage uden at drikke og tager tiltakke med den usleste Føde. Med den kløftede Overlæbe afplukker den spidse Blade og Stængler, som den i et Nu knuser med sine skarpe Hjørnetænder. Fattes denne Næring, er den tilfredsstillet med stødte Daddelkjerner, Bønner og Melkager.

Da Kamelen ingen Tæer har paa Fødderne, men kun en hornagtig Saal, synker den mindre dybt i Sandet og gaaer med Lethed hen over den jevne, hede Sandjord; paa sumpige Steder falder det ubehjelpsomme Dyr derimod let, og i Bjergene saares Foden snart, ligesom Fodhuden i Sne og Vand let opblødes og gjør Dyret ubrugeligt. Derfor trives Kamelen ogsaa kun i sandrige Egne, i varme Lande med tørt Klima og tornede Værter, som den foretrækker for det fede Græs.

Antallet af Kamelerne er uhyre stort, da der berettes om Karavaner med 120,000 Kameler og alene den arabiske Provinds Neschd aarligt leverer 10,000 Stykker. Men hvert Aar omkomme der ogsaa mange af disse Dyr og paa alle Veie i Ørkenen træffer man paa Kamelskeletter eller indtørrede Kamelmumier. Styrter en Kamel, staaer den sjeldent op igjen, har den saaret sin Fod, bliver den efterladt, og naar Samum stormer med sine Sandskyer igjennem Ørkenen, naar den elektriske Camsin slapper alle Sener og Muskler og udtørrer Brønde og Vandsække, da lader den Reisende den udmattede Kamel ligge, efterdi Koranen forbyder ham at dræbe den. Det stakkels Dyr kjender sin Skjæbne, det udstøder et klagende Skrig, løfter Halsen og skuer med et sorgmodigt Blik efter den bortdragende Karavane, for derefter stønnende at kaste sig ned og vente Døden. Endnu ligger det pustende og jamrende sig, da suse allerede Gribbe hid, omkredse med vild Skrigen det døende Dyr, beredte til at sønderhakke det, saasnart det har draget sit sidste Aandedræt. Men ofte redder Kamelen en hel Karavane, da den kan lugte Vandet, var det end kun en Regnpyt, en Mil borte.

Hvorfra Kamelen stammer, og hvilke de forskjellige Arter ere, veed man ikke.

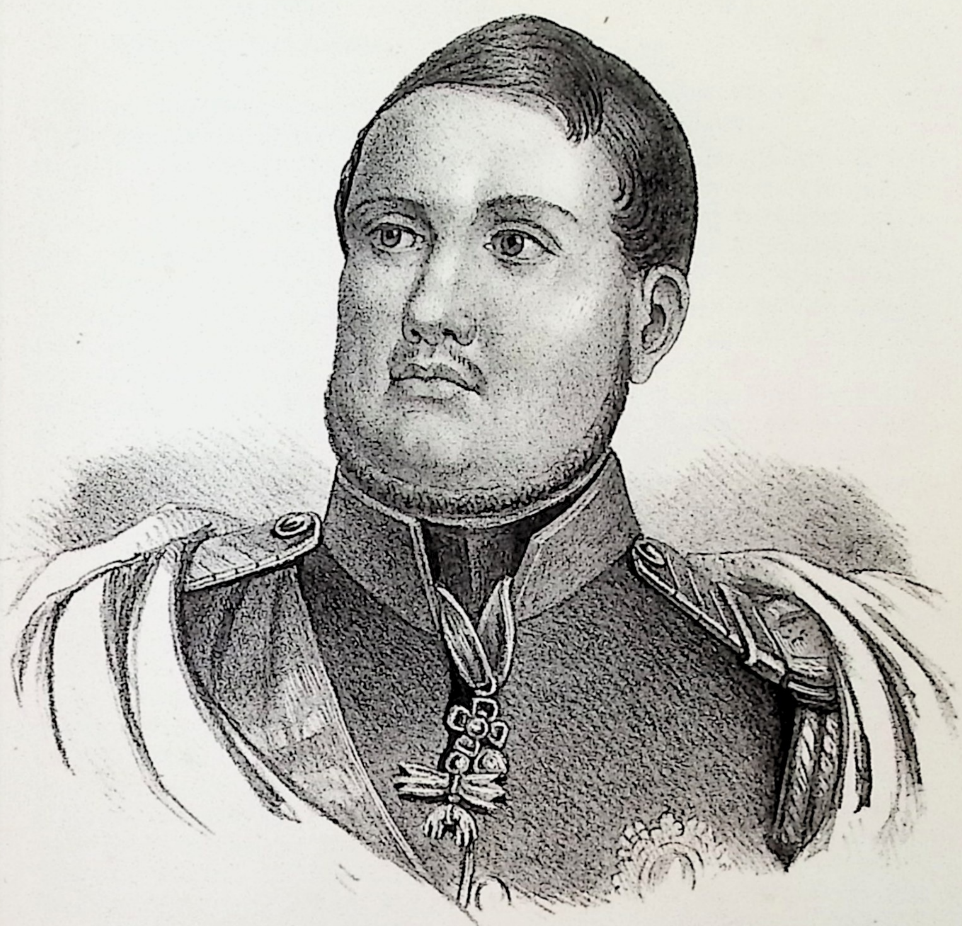
Allerede Moses, Abraham og David holdt Kameler og sandsynligvis er Arabien deres Hjem. Ogsaa i Ostindien benytter man den, Englænderne anvende den paa deres Felttoge som Transportmiddel; paa Krim er det et Trækdyr, og selv til Teneriffa, Australien og Sydamerika er det forplantet, ligesom der ogsaa ved Pisa findes en Koloni paa henimod 200 af disse Dyr. I Persien og China bruges Kamelen til at bære Skyts, og Englænderne have i Ostindien oprettet et flyvende Artillerikorps med Kameler.

Bonapartes første Kjærlighed.

Da Bonaparte var i Toulon, kom han en Dag til en Ven, den senere bekjendte General M., som fortæller denne Anekdote, og sagde til ham uden al Indledning: „Jeg er forelsket, forelsket i en Pige, som boer i et lille Hus bagved Volden, og som Intet besidder uden en overordentlig Skjønhed, og af hvem jeg paa en ægte italiensk Maade bliver gjenelsket.' Hun er en Florentinerinde, men hun har en Moder, der veed at imponere mig. Hun vil bevare sin Datter for al Fare, og for nogle Dage siden sagde hun til mig: „Bonaparte, de elsker Naddi, jeg veed det, ophør oftere at komme til os, eller tilsværg mig ved deres Kaarde, at De ikke vil forlede mit Barn til noget Skridt, som kunde blive hende fordærveligt. Jeg har tilsvoret hendes Fader, at sørge for hende. Forresten skal jeg bevise Dem, hvis De glemmer, hvad De maa sværge, at jeg forstaaer at føre en Dolk." „Jeg svor," vedblev Bonaparte, „og fra den Tid seer jeg ikke mere paa Naddi, søger ikke mere at berøre hendes Haand; men jeg er meget ulykkelig. Ægte hende, det kan jeg endnu ikke beslutte mig til; thi et Ægteskab af Kjærlighed kan kun gjøre en Mand lykkelig, som ikke besidder nogen Ærgjerrighed, medens den Ærgjerrige ved et Ægteskab afskjærer sig Veien til at komme frem. Efter nogle Dages Forløb, fortæller General M., tilskrev Bonaparte mig et mere ulæseligt Brev end sædvanligt, og bad mig at komme til ham, da han var syg. Jeg gik hen til ham.

Han sad foran en stor Kaffekande, hvorfra han hvert Kvarter iskjænkede sig en Kop fuld, uden at agte paa, at Kaffen maatte forværre hans Febertilstand. Efter nogen Tid kom han til at tale om sin Kjærlighed og fortalte: Iforgaars gik jeg til Enken. Hun var ikke hjemme, men Naddi, der saae mere henrivende ud end nogensinde, ventede mig. Jeg holdt mig længe fjernet fra hende, og besvarede hendes Drillerier saa koldt som muligt, indtil hun endelig begyndte at græde og gjorde mig Bebreidelser. Jeg vilde berolige og trøste hende, men derved blev Faren saameget større. Naddi græd i mine Arme, medens jeg, uden selv rigtigt at vide, hvad jeg gjorde, lovede hende alt muligt. Saaledes skete det, at Naddi pludselig rev sig fra mig, greb min Kaarde og sagde til mig: Sværg ved den, at du vil ægte mig. Da løb en Gysen over mig, men jeg havde den Lykke, at være en ærlig Mand, og saaledes sagde jeg til hende, at jeg Intet kunde sværge. Men naar Kvinderne elske, agte de ikke paa Noget. Trods min Vægring, var Naddi vedvarende øm, saa at jeg endelig maatte løsrive mig og gaa bort. Nogle Skridt fra Huset, mødte jeg Moderen, hvem jeg fortalte Alt. Hun takkede mig, og bad mig holde op med mine Besøg. Derefter vendte hun med sin Datter tilbage til Florents. „Senere," fortsætter Generalen, „da Bonaparte som Keiser sad paa Tronen, erindrede jeg ham engang om Naddi. Han sukkede da og sagde: „Det var min lidenskabeligste Kjærlighed, men sandelig da var jeg kun — Lieutenant.

L. Levins Bogtrykkeri.

FERDINAND II,

Konge af Neapel

Kong Ferdinand den Anden af Neapel.

(Hermed et Lithographi.)

En af de Fyrster, hvorpaa Europas Opmærksomhed for Øieblikket mest er fængslet, uden at det dog ellers kan siges, at der er noget sær Mærkeligt ved ham, er ustridigt ovennævnte Fyrste. Født i Aaret 1810, kom han paa Neapels Throne 1830, og har under hele sin Regjering stræbt at fuldkommengjøre absolutum dominium i dette Ords mest udstrakte Betydning. Enhver Frihedsbevægelse, enhver Yttring om Længsel efter et konstitutionelt Regimente har han med Strenghed undertrykt. Stærk ved Armeen og de ham personligt hengivne Lazzaroner, forsøger han at kalde Middelalderens Begreber om Souverainen, om den af Gud kaldede Konge, tillive, og man kan ikke nægte, at det tildels er lykkedes ham, idetmindste for Øieblikket at være den mest absolute Fyrste i Europa, med Undtagelse af Czaren. Kan man end ikke føle Sympathi for denne hans Bestræbelse, fortjener han dog Beundring for den Standhaftighed, hvormed han søger at haandhæve sin Selvstændighed ligeoverfor de fremmede Magter, der ville indblande sig i dette Kongeriges Affairer, et Exempel, der kunde tjene til Mønster for andre „smaa Stater", der ved Eftergivenhed og Føielighed i uberettigede Fordringer ikke gjøre sig værdige til Navnet „Stat", men rettere burde benævnes „Stormagternes Tyende". Endskjøndt det ingenlunde kan nægtes, at der i Kongeriget Begge Sicilierne er skeet mange uretfærdige Undertrykkelser, turde det dog være et stort Spørgsmaal, om ikke netop den franske Keiser er den, der mindst af Alle turde dadle denne Fyrste, og mest af Alle maatte være bange for, at fremmede Magter indblandede sig i hans Administration.

En Sømands Liv.

(Fortsat.)

Rochester-Rivier.

(1667.)

Ikke langt fra Chapey, paa Rochesters Rivier, laa den hollandske Flaade for Anker. De mest fremrykkede Skibe stationerede saa nær, at Citadellet Charness' Kugler kunde naa dem, medens de sidste laa saa langt tilbage, at man kun ved Hjælp af en Kikkert kunde see deres Signalflag.

Midt i denne lange Linie, der strakte sig langs med Bredden, befandt Overadmiralens Skib sig. I Sammes Kahyt var man forsamlet til alvorlig Raadslagning. Admiral de Ruyter førte Forsædet, ved hans Side sadde Generalstaternes Deputerede.

Foran dem stod en blomstrende ung Mand paa knap nitten Aar, iført Kapitainsuniform. Det var Junker Engel de Ruyter, der nylig havde erholdt Kommandoen over Briggen „Hollandia" paa atten Kanoner.

„Ikke mig tilkommer den unge Kapitains Taksigelse," svarede Admiralen alvorligt Junkeren. „Havde det beroet paa mig, skulde det have varet endnu en Stund med en slig Udmærkelse. Jeg er ikke for, at høitansatte Officierers uerfarne Sønner gjøre slige Spring. Enhver bør gjøre sin Vei gjennem Klydset og Kabelgattet til Skandsen; kun paa den Vis sikrer man Landet en Flaade. Men de Herrer Befuldmægtigede ville det... allsaa maa det have sit Forblivende derved. Gaa, min Søn, og giv dem Haandslaget."

Den unge Kapitain gav Haandslaget og vilde bortfjerne sig, men Faderen kaldte ham tilbage —

„Ikke saaledes, unge Herre! Vil I bære de gyldne Tresser paa Vamsen, saa maa I ogsaa gjøre Noget for at fortjene dem. Slaa kun Tankerne om

den Smaus af Hovedet, I har aftalt med Eders Kammerater, og begiv Eder strax ombord paa Eders Skib, hvor I har at vente indtil nærmere Ordre."

„Jeg beder Eder, Fader!" udbrød Junkeren.

„Admiralen har talt!"

„Kun eet Ord, et eneste!"

Admiralen reiste sig og førte den unge Officier ud paa Gangen.

„Hvad vil Du mig?"

„Tillad mig blot at gaa endnu iaften iland og at blive der til henimod Morgen; jeg har givet mit Ord."

„Du kommer til at bryde det."

„Hvorledes, min Fader? ... Denne Skam! ..."

„Dette Brud af Dit Ord beskæmmer Dig ikke ... det skeer ikke med Din Villie. Jeg tager Følgerne paa mig."

„Men hvad kan bevæge Eder til at være saa haard imod mig, kjære Fader?"

Admiralen rynkede Brynene; han lagde sin Haand paa Sønnens Skulder og sagde:

„Junker Engel! Elskovseventyr med letfærdige Kvindfolk er en daarlig Adspredelse for unge Mænd, der skal begynde at bane sig en Vei."

En glødende Rødme bedækkede Ynglingens Ansigt.

„Miss Harryet Clyde er en ædel Pige!" udbrød han.

„Jeg sagde det kun med Hensyn til Din Ven Cornelius Voss, paa det Du kan sige ham det igjen," svarede de Ruyter; „men det er dog altid bedre at bedrage et letfærdigt Fruentimmer, end at bedaare en ærlig Pige, som man aldrig kan komme til at besidde. Dersom Du virkelig elsker, saa maa Du vise det, og ikke udsætte en ung Pige for hendes Faders Vrede og den almindelige Bagtalelse. Mod, min Søn! Nu ombord, indtil nærmere Ordre."

Denne Ordre lod ikke vente længe paa sig. Den lød paa, at Kapitain Engel de Ruyter inden tre Timer skulde lette Anker og gaa søværts, for sikkert at konvoyere til Texel de Koffardiskibe, som han maatte møde under hollandsk Flag. Med blødende Hjerte gav Kapitainen Ordre til at lette; der blev ham kun saa megen Tid tilovers, at han kunde kalde sin Ven Cornelius Voss ombord til sig og holde en hemmelig Samtale med ham.

„Du kan stole paa mig," svarede Vennen ved Afskeden. „Paa min Liaison med Sally kommer det ikke an; det Slags Piger kan man finde overalt. Men med Dig og Din Miss er det noget Andet. Jeg bringer hende Troskabseden, selv om jeg skulde opsøge hende midt i Fiendens Armee."

Vennerne skiltes ad.

Admiralen var vendt tilbage til Kommissairerne, som han fandt i en alvorlig Samtale.

„I tale om Underhandlingerne i Breda, ærede Herrer? Hvor inderligt jeg end ønsker mit Fædreland Freden, saa maa jeg dog tvivle derpaa; England handler ikke oprigtig."

„Skulde ikke mene det," svarede Cornelius de Witt. „Har ikke Kongen fornylig sendt en anden Befuldmægtiget til Breda, der er forsynet med endnu mere udstrakt Fuldmagt end den første? Jeg tvivler ikke om, at Freden jo vil komme istand, thi England føler Byrden ligesaa fuldt som vi."

„Jeg kan dog ikke nære samme Haab, ærede Ven," sagde en Anden af Herrerne, „og maa bekjende mig til Hr. Admiralens Anskuelse."

„Og Sverrig?" spurgte Cornelius de Witt; „Sverrig, der saa inderligt ønsker denne Fred, I veed vel hvorfor, og derfor har sendt sine dygtigste Underhandlere til Breda?"

„Ville ei heller udrette Noget, ærede Ven," svarede hin; „disse Englændere ere et altfor stolt og hovmodigt Folk, der ikke bøie sig, saalænge de endnu have et Glimt af Haab. I see det ... vi ligge paa en engelsk Strøm, uden-

for deres Stæder og Fæstninger; vore Soldater ere landede og holde deres Landsbyer og Forpagtergaarde besatte. Give de saameget som et godt Ord?"

„De ville give det, forlad Eder derpaa," tog de Ruyter Ordet; „naar man blot kan finde paa et Middel til at knække Rochesters Magt. Denne Stad er Nøglen til London. Og jeg finder dette Middel; jeg vil finde det!"

Da traadte en Officier ind og meldte, at Kapitain Johannes van Brakel bad om Audients hos Hr. Admiralen og Generalstaternes Kommissairer.

„Kapitain van Brakel?" spurgte Cornelius de Witt. „Mindes jeg ret, saa staaer dette Navn i den Beretning, som I igaar indgav. Denne Kapitain van Brakel har Arrest. Er det ikke saa, Hr. de Ruyter?"

„Saaledes er det," svarede denne; „Nøden tvang os til at udstede den Befaling, at ingen Kapitain maatte give sine Folk Landlov, thi kun saaledes vil Ulykke være at forebygge. Trods denne Befaling har Hr. van Brakel tilladt sig at give to Baade med Mandskab Landlov, og disse Karle have nu udøvet de skrækkeligste Excesser. Jeg troer derfor at maatte statuere et Exempel, og har ikke alene straffet hine forbryderske Hunde, men ogsaa skikket Kapitainen i Arrest."

„Og deri har I gjort meget vel. — Skulde monstro Kapitainen nu ville anmode os om vor Forbøn? Hvad mener I dertil, de Ruyter?"

„Jeg mener, at det kan ikke skade at høre paa ham. — Hvilke Grunde har Arrestanten angivet for at erholde Audients?"

„Han sagde," svarede Officieren, „at han havde Forslag af største Vigtighed at gjøre."

„Der har vi det!" sagde de Ruyter smilende; „hvem kan vide, hvilken dristig Idee, der er begyndt at spøge i Kapitainens Hjerne! Lad ham komme ind, forat vi kunne høre ham."

Kort efter traadte den betegnede Kapitain ind, i Uniform, men uden Kaarde. Det var en herkulisk Figur, med et brunt Ansigt, kjækt, trodsigt Væsen, fuld af Forvovenhed og med næsten overmenneskelig Styrke. Han traadte uden Frygt hen til Bordet, og idet han heftede sit funklende Blik paa Forsamlingen, udbrød han:

„I have dømt mig?"

„Med Føie og Ret efter de bestaaende Love," svarede de Ruyter med Fasthed.

„Og for en saadan Bagatels Skyld at behandle en Officier saaledes! Jeg havde dog fortjent, at man havde taget lidt Hensyn til mig."

„Skibsloven er for Baadsmandsdrengen, som for Admiralen; den rammer Overtræderen med ubøielig Strenghed."

„Nu ja, for en Ulykke! jeg har Uret, det indrømmer jeg gjerne. Men jeg holder ikke ud imellem fire Vægge. I maa lade mig gaa."

„Ja, efter tre Gange otte og fyrgetyve Timer."

„Nei, nu strax... paa Stedet! Jeg vil fortjene det. To Mile høiere oppe ligge Englands skjønneste Skibe; de beskyttes af Charness' Kanoner; paa Landet staa Soldater og bevogte enhver forbiseilende Baad. Lad dem lure! Jeg fører Eder en Brander igjennem, der skal tilintetgjøre de stolte Tredækkere med en Strøm af glødende Beg og brændende Tjære."

„I lover vel Meget, Hr. Kapitain," svarede Cornelius de Witt.

„Ikke mere, end jeg kan holde. Jeg giver Eder mit Æresord til Pant derpaa."

„Men veed I da ikke," tog de Witt tilorde, „at Englænderne have trukket Jernkjeder tvers over Revieret, saaledes at enhver Gjennemfart er aldeles umulig?"

„Det vil vel heller ikke være noget Hexeri, at sprænge en saadan Forhindring. Lad mig gaa ombord igjen og

vover mit Skib imod en Seir. Gaaer det uheldigt... nu, Staterne tabe ikke Stort derved, thi det er gammelt og raaddent, og kun slige Døgenichte som jeg og mine Lige holde sig over Vandet i det. Jeg paatager mig at sprænge Kjederne."

„I har vel overhørt, at Kjederne ere af Jern?" gjentog en af de Deputerede med Haan.

Kapitain van Brakel kastede et ringeagtende Blik paa den Deputerede, traadte derpaa hen til Kaminen og greb en af hine smedede Jernstænger, hvormed man rager op i Kulilden. Han tog fat i den med begge Hænder og brød den over uden synderlig Anstrængelse.

„Jern er stærkt!" sagde han koldt og lod Stykkerne falde.

De Deputerede saae paa hverandre og vidste ikke, hvad de skulde gjøre; de Ruyter blinkede til dem, og idet han gav Sagen en spøgefuld Vending, sagde han smilende:

„I har en god Maade at skaffe gammelt Skibsinventarium af Veien paa, og jeg takker Eder derfor, thi det gamle Gods der har jeg allerede længe været led og kjed af. Af Jernet af de Kjeder, som nu spærre os Veien til Rochester, kan man lettelig smedde brugbare Sager. Dersom I sprænger disse Kjeder, saa bring mig saameget af dem, at jeg deraf kan lade mig gjøre en ny Ildrager."

„Skal have det, Hr. Admiral.,. skal have det!" udbrød van Brakel glad. „Levvel! Med næste Flod er Veien til Rochester fri, og de engelske Tredækkere skulle brænde, hvad enten de nu ville eller ei."

Han bortfjernede sig rask. De Deputerede anbefalede sig ligeledes, og de Ruyter — nu ene — satte sig og skrev efterfølgende Linier til Oberst Sir George Clyde, Kommandant paa Fortet Charness:

„Min Herre!

Om jeg end staaer ligeoverfor Eder som Fiende, forbyder Æren mig dog ikke at vise den Mand, jeg overalt har hørt nævne som et Mønster paa ridderligt Sind, en Tjeneste, der kan bevare ham for megen Bekymring. Det er mig bekjendt, at Eders Datter befinder sig udenfor Eders Fort paa et Landsted, der er besat af mine Tropper, og jeg begriber, at I maa være bekymret for det forladte Pigebarns Skjæbne. Giv mig Eders Æresord paa, at I ikke vil foretage Noget imod os, medens jeg lader Eders Barn Eder tilføre, og I skal uhindret kunne forlade Fortet, for at modtage Jomfruen af vore Forposter. Jeg udbeder mig Eders Svar.

Michael Adrianson de Ruyter."

En Baad med Parlamentairflag blev afsendt med Brevet, og bragte kort efter følgende Svar tilbage:

„Oberst George Clyde aflægger Admiral de Ruyter sin forbindtligste Tak for det ham gjorte Tilbud. Han giver uden al Reservation det af ham forlangte Æresord og vil punktlig indfinde sig paa det betegnede Sted, for at modtage sit Barn, over hvis Skjæbne han har været meget bekymret. Overalt, hvor Landets Tjeneste og Vaabnenes Ære tillade det, vil Faderen vide i Ord og Gjerning at skatte Admiralens Godhed, og i et taknemmeligt Hjerte bevare hans Menneskevenlighed.

George Clyde, Oberst."

Da de Ruyter havde læst disse Linier, sagde han for sig selv:

„Knegten er ustyrlig og vil nu brumme omkap med Bølgerne derude; men hans Hjerte er godt, og jeg er vis paa, han vil engang takke mig derfor."

Derpaa gjorde han de nødvendige Forberedelser til at bringe den unge Dame bort og føre hende til hendes Fader.

Paa en smuk Del af Revieret fløi to Baade hinanden imøde. I den ene stod van Brakel. Han hilsede over til den anden Baad og raabte:

„Hav den Godhed, Hr. Kapitain Voss, at holde Eder i mit Kjølvand; jeg har Noget at sige Eder. Kom ombord til mig og faa Eder en Slurk Genever!"

„Ei, ei, Johannes van Brakel, er I Eders Baand kvit? Hurra! Jeg følger Eder. — Munter, Drenge!... træk paa Aarerne!"

Begge Kapitainerne vare snart ombord paa Skibet, og Mandskabet modtog dets Anfører med Jubel.

„Ja, Børn, her har I mig igjen. Hurra for enhver lystig Aften!... Jeg har en munter Streg for, men den kan koste Arm og Ben... maaskee endog Hovedet. Hvem vil med?"

„Jeg... jeg!" raabtes der fra alle Kanter.

„Skulde der være En eller Anden her, som ikke har Lyst til et saadant Eventyr, saa sige han det frit, og han kan da uhindret træde over paa et andet Skib."

„Nei, nei, Herre!... Vi blive hos Eder!... Tre Gange Hurra for Kapitain Johannes van Brakel og hans muntre Matroser!"

Kapitainen havde imidlertid begivet sig ned i Kahytten med sin Gjest, hvor han meddelte denne sin Plan.

„Død og Plage! det vil blive et kjønt Stykke Arbeide!" udbrød Voss. „Men I har Ret: det gjælder Halsen. Jeg er imidlertid med i Partiet, at I veed det. Lev nu vel! jeg har ogsaa mine Hemmeligheder, som jeg dog ikke tør udplappre for Eder, da de vilde være Eder af en altfor øm Natur."

„Af en for øm Natur?" brummede Kapitain van Brakel. „Er det maaskee Genever, blandet med Vand?"

„Alene det vilde være nok til at bringe Eder til Fortvivlelse,.. Naar letter I?"

„En Time før Høivande."

„I skal høre fra mig. Levvel!"

Kapitain Voss steg ned i sin Baad og lod ro til et bestemt Punkt af Kysten, hvor en hollandsk Post stod. Her sprang han ud, sendte Baaden tilbage og begav sig ind i Landet. Ved Indgangen til et henrivende Landsted kom en ung, smuk Pige ham imøde med forgrædte Øine.

„Sally!" udbrød den unge Kapitain, „Sally, Du græder? Hvad er der da iveien?"

Han vilde omfavne hende, men hun snoede sig fra ham og sagde bittert:

„I Hollændere ere de afskyeligste Mennesker af Verden! Hvorsomhelst I komme hen, anrette I kun Ulykker."

„Vi ere kaldte til at erobre, skjønne Sally."

„I ere slet ikke kaldte til Noget," sagde Sally skjændende; „hverken I eller Eders smægtende de Ruyter, ellers vilde dog En af Eder have været her for at afvende Ulykken fra mig og min Miss."

Det kom til en Forklaring, og Cornelius Voss erfarede nu, at den skjønne Miss var af Admiralens Sendebud bleven ført til de hollandske Forposter og der modtaget af sin Fader; hun vilde selv have fulgt sit Herskab, men var indstændigt bleven anmodet af denne om at blive tilbage, for at underrette hendes Elsker om, at hun kun nødtvungen havde forladt dette Hus, men uforandret vilde bevare ham sin Troskab.

„Det er en fordømt Historie!" udbrød Cornelius Voss. „De Ruyter kan Du ikke overbringe Dit Ærinde, thi han er ude paa den høie Sø, og til Din Miss kan Du heller ikke komme, fordi vore Soldater marschere mod Charness, for... dog, det hører ikke herhid. Men levvel, mit Barn!... jeg har ikke Tid længer. Floden er allerede indtraadt, og en Time før Høivande gaaer det løs. Naar Alt er forbi, afhenter jeg Dig."

Og uden at bekymre sig videre om Pigebarnet, ilede han ned til Stranden, hvor en Bumbaad bragte ham til hans Skib.

Den unge Kapitains Ytring var ikke uden Grund. Foruden de Tropper, som allerede vare landsatte, vilde man udskibe endnu flere Soldater og Matroser og derpaa gjøre et almindeligt Angreb paa Fortet Charness, for saameget som muligt at bortlede Englændernes Opmærksomhed fra Kapitain van Brakels forvovne Foretagende, og denne traf alle Anstalter til at sætte samme i Værk.

„Nu, I Hunde!" tiltalte van Brakel sine Folk, „for Eders Skyld har jeg siddet i Arrest, for Eders Skyld gaaer det nu løs mod Englænderne. Nu rask til Spillet!"

Jublende ilede Matroserne til Arbeidet. Kapitainen betragtede imidlertid med voxende Glæde et opstigende Uveir; de mørke Skymasser udbredte sig mere og mere, og vildt fløi Stormen op ad Revieret.

„Hvor gaaer det, Kapitain?" spurgte Overstyrmanden; „skal vi tage et Reb i Mersseilet og maaskee fire Bramrærne?"

Kapitainen afbrød ham:

„Vil I ikke ogsaa stryge Klyverbommen, Stængerne og bjerge Underseilene i Baadsmandens Skab? ... Storm? ... Passiar! Først da vilde det være mig rigtigt, naar den rev alle Seil ud af Ligene og vi lændsede hen for Takkel og Toug. Halloi! hvad er paafærde der forude?"

„Ankeret er hævet, Hr. Kapitain!" raabte Baadsmanden.

„Vel, Manne! Sæt Mersseilene til og kat Ankeret. Hurra! .. See! De har allerede lagt Mærke til vor Manøvre iland. Nei, hvor de løbe! Holla, mine Drenge! I maa være rappere tilbens, naar I ville løbe omkaps med Johannes Brakel!"

„Ankeret er kattet og Klydset klart!" raabte Baadsmanden.

„Vel! Et Tag i Merseilsskjøderne og sæt Bramseilet til! Hurra! Kun det nødvendige Mandskab til Seilene; alle Andre til Skytset!"

Med Forbavselse vare Englænderne iland Vidne til det hollandske Fartøis Bevægelser; thi dette alene havde lettet Anker og foer nu, begunstiget af Vind og Strøm, opad Rochesters Revier. Fra alle Kanter strømmede Soldaterne til; man løsnede Geværerne, man rettede det grove Skyts mod det forvovne Skib; men inden Kuglerne naaede Midten af Strømmen, var Skibet forlængst udenfor Skudvidde.

Fortet Charness' Besætning var forsamlet paa Skandsen og beredt til at angribe den forvovne Seiler.

„Nu, Folk, nu gjælder det!" raabte Kapitain van Brakel til sit Mandskab. „Nu ere vi lige udfor Fortet. Duk Hovedet ned, for at ikke de blaa Bønner skal flyve Jer ind i Ørenringene og blive hængende der som Lokker."

„Kapitain!" tilhviskede Styrmanden ham. „Vi maa nødvendigt mindske Seil. Stængerne bøie sig som en Flitsbue, og inden vi vide af det, have vi hele Kramkisten hernede paa Dækket."

„Vi maa Fanden, maa vi, og ikke mindske!" raabte van Brakel forbittret. „Seer I ikke der 'foran Brændingen bruse tversover Strømmen? Det er en af disse Kjæder, vi maa sprænge med et kraftigt Stød; thi blive vi længe liggende foran den, skyde de os isænk. Vi have allerede nogle af deres Kugler imellem Ribbenene."

Skibet foer med en voldsom Kraft igjennem Strømmen; pludselig fik det et Slag paa Bougen, saa det knagede og bragede i hele Skroget; det stod et Øieblik stille og truede med at drive sideværts med Strømmen. Da fyldte Stormen Seilene med fornyet Raseri; Kapitainen kastede Manden tilroers, der havde tabt Sands og Samling, ned i Dækket, trykkede Roret i Læ, og Fartøiet fløi frem — den hæmmende Kjæde var sprængt.

„Det er den første!" jublede Kapitainen. „Videre, videre! Brandbaad Nummer Et klar! Hist i Bugten ligger tre kongelige Krigsskibe! Stik dem ibrand! Hurra!"

Brandbaaden satte fra Borde, og det dristige Vovestykke lykkedes; med Vindens Hurtighed nærmede Ødelæggelsen sig de tre stolte Gallioner.

„Det bliver ogsaa levende bag os!" raabte Styrmanden. „Vore lette Anker og sætte Seil til... Hurra! Vi seire!"

„Hvor har Du kunnet tvivle derom, Grødhoved? Ha! der omkring Fortet gaaer det lystigt til. Seer jeg ret?... Kikkerten!... Flaget er forsvundet fra Taarnet!... Død og Helvede! Enten er Fortet taget, eller Englænderne kapitulere!"

„Brandbaaden har tændt!" raabte Baadsmanden; „Flammen dandser alt op ad Englændernes Takkelværk!"

I dette Øieblik erholdt Skibet et nyt Slag, næsten voldsommere end det første. Man befandt sig ligeoverfor en engelsk Skandse. Den anden Kjede, som man løb imod, sprængtes ikke; den gled ned ad Bougen og blev siddende under Kjølen. Men her strammede den sig, den holdt Skibet oppe, og dette sad ubevægelig paa Kjæden som paa en Sandbanke.

Skandsens Kanoner begyndte at spille, enhver Kugle traf og en hel Jernladning borede sig ind i Hollænderens Plankeværk.

„Overbord med Skytset!... Overbord med Kuglerne!" befalede Kapitainen blegnende. „Alt i Strømmen, hvad der hindrer os!"

Og under Englændernes uafbrudte Fyren vare hundrede Hænder beskjæftigede med at lette Skibet for enhver unyttig Byrde; det hævede sig, Stormen gjorde Sit, og langsomt slæbte det sig henover Kjæden, der — befriet fra sin svære Byrde — med en høi Klirren sprængtes fra hinanden.

„Seir! Seir!" raabte Kapitainen jublende. „Drenge, spring ned i Kahytten og hent os en Hjertestyrkning. — Brandbaad Nummer To og Tre! Derhen i Bugterne tilhøire og venstre, hvor Hans Majestæts Skibe ere stimlede sammen som en Flok Krager. Brænd dem sønder og sammen!... Ha! den første har tændt!... Rochester-Rivier er vor! Hurra!"

Og til samme Tid havde Hollænderne stormet og taget Fortet Charneß. Allerede tidligere havde en forvoven hollandsk Matros besteget Taarnet og strøget det engelske Flag; nu betraadte Kapitain Cornelius Voß Platformen, og snart derpaa vaiede de syv forenede Provindsers Flag fra det erobrede Citadel.

Sprængningen af de Kjæder, der spærrede Rochesters Revier, og Indtagelsen af Fortet Charneß, havde opflammet Hollændernes Mod, og de ønskede kun uafbrudt at blive førte til Angreb og Seir.

Matroserne tilraabte deres Officierer det, og disse henvendte sig med indstændig Begjæring til deres Anfører. Michael de Ruyter, der handlende efter en bestemt Plan, vidste at benytte dette sine Undergivnes Mod.

De enkelte Forter, der hindrede den fri Fart paa Revieret, bleve angrebne og efter en kort, men blodig Kamp tagne og ødelagte. De engelske Skibe, som laa adspredte langs Revieret, bleve dels opbrændte, dels sænkede, dels ogsaa — naar man troede at kunne benytte dem — bemandede med hollandske Søfolk og sendte til Hovedescadren; de store Skibsværfter, som befandt sig ved Bredden, bleve ødelagte i Bund og Grund, og de betydelige Oplag af Bygningstømmer, som her laa opstablet, overgivne til Flammerne.

Det Indtryk, som disse Begivenheder gjorde paa Englænderne, lader sig vanskelig beskrive; en panisk Skræk greb hele Nationen; lammet af Overraskelse

og Frygt, saae den aldeles uvirksom paa Hollændernes Ødelæggelser, og reddede ei engang det, der endnu stod til at redde.

Michael de Ruyter vaager imidlertid med Argusoine over sin Flaade og benytter enhver Leilighed, som tilbyder sig, til at tiltvinge sig ny Fordele. Ved paalidelige Spioner har han bragt i Erfaring, at de engelske Handelsflaader fra Barbados og Levanten, kun svagt konvoyerede, ere i Opseiling, og affender under velbetroede Officierers Kommando to Escadrer for at bemægtige sig dette rige Bytte.

Selv ikke et Øieblik uvirksom, har han ikke saa snart overtydet sig om, at de af ham besatte Kystpunkter ere ham sikkre, før han fatter den Beslutning at udstrække sine Projekter videre. Der bliver foretaget et Togt mod Dartmouth, og efterat dette er kronet med et lykkeligt Udfald, kaster han sig paa Torbay, et Foretagende, der bliver belønnet med samme Held.

Med Lykken voxer Modet, og de Ruyter besluttede et Angreb paa Plymouth.

Da han nærmede sig Rheden, grebes Helten af veemodig, glad Følelse. Her var det, at han i Aaret 1652 plukkede de første Laurbær; det var den 16de August i nævnte Aar, at han besteg det første Trin af Berømmelsens Stige, der rask førte ham opad, og nu, efter fjorten Kampaar, trykkede den uforgængelige Seirskrands sig selv paa Hovedet.

Her laa den dengang kraftige Mand for første Gang selvstændig befalende, ligeoverfor de ham langt overlegne Britter. Her bestod han sin første Kamp og seirede.

Og nu paa Trinet af Oldingsalderen, besjælet af samme Ungdomsmod, opflammet af samme glødende Kjærlighed til Fædrelandet, svingede han det seirvante Sværd og bød Hollands Fiender atter Kamp.

Men da Hollænderne kaste Anker i den muligste Nærhed af Landet, kommer en hurtigseilende Yacht ud fra Landet; med hvidt Parlamentairflag paa Gaflen nærmer den sig Admiralskibet. Ombord paa samme befinde sig de engelske Oberster John Tarlane og Spars.

De underrette Admiralen om, at der er indløbet Budskab til dem om, at begge Staters Befuldmægtigede have definitivt afsluttet Freden den 31te Juli, at der allerede var udstedt Befaling til at holde inde med alle Fjendtligheder, og at Admiralen derfor ikke maatte udføre det besluttede Angreb paa Plymouth.

De Ruyter svarede de Affendte, at en saadan Efterretning endnu ikke var indløben til ham, men at han — byggende paa saadanne Hædersmænds Ord — gjerne vilde tilbyde Vaabenstilstand, indtil man havde indhentet nærmere Efterretninger.

Med Glæde modtager man dette hæderlige Tilbud, og imellem Englænderne og Hollænderne finder det venskabeligste Samkvem Sted.

Man gjør hinanden Foræringer, beværter hinanden ombord og iland, indtil den officielle Tilkjendegivelse af Fredsslutningen ankommer den 13de August, hvorpaa den hollandske Flaade, glad over det velkomne Budskab, strax letter Anker og afseiler til Texel.

For denne Gang er Heltens Løbebane sluttet, og efter sine Anstrængelser troer han for lang Tid at kunne nyde Hjemmets Ro.

(Sluttes.)

Sproget i Norden.

Det Sprog, der i Hedenskabets Tid taltes i alle nordiske Lande, og som Aserne ved deres Indvandring skulle have fort hid, saa at det rimeligvis ved de gothiske Folks Indvandring har fortrængt det gamle finske, ligesom Angelsaxernes i England fortrængte det britiske, dette Sprog forekommer i de gamle Mindesmærker under Navnet „dansk Tungemaal" (dönsk túnga) eller „norsk Maal" (norræna); naar Islænderne tale derom, kalde de det „vort Tungemaal" (vor túnga) eller Islandsk. Om den almindelige Benævnelse „dansk Tunge" kan der ingen Tvivl være; Folkenavnet er heri udtrykt saa tydeligt, som muligt; om Betydningen af norænn have derimod Meningerne været forskjellige, thi dette Ord udtrykker dels, brugt om Indvaanerne i Norge, norsk, dels om andre Gjenstande, hvad der er fra Nord, omtrent paa samme Maade som Nordmænd, nordmenn, i Sagaerne betegne Nordboer i Almindelighed, og derefter de Norske i Særdeleshed; men anvendt paa Sproget betegner norrænn og det afledte Navneord norræna ligefrem norsk Maal, ligesom dönsk túnga dansk Maal. Benævnelsen svensk Sprog eller gøtisk Sprog forekommer ei, men det Tungemaal, der taltes i Sverrig og Gotland, kaldes altid Dansk eller Norsk, uagtet det just var i Sverrig, det havde sit ældste Sæde. Det samme Tungemaal udbredte sig ogsaa ved de Danskes og Norskes Tog til store Strækninger i det nordlige England. Beviserne for Enheden af dette over hele Norden udbredte Sprog ligge ikke blot i Sagaernes og i de senere Loves enstemmige Vidnesbyrd, at Danske, Norske og Svenske, eller de fra de tre Riger, havde samme Sprog som Islænderne, hvorved dette ogsaa anfores som forskjelligt fra det engelske (angelsaxiske), men tillige i de ældste Levninger, der endnu haves i Norden; overalt findes samme Egennavne, samme Overensstemmelse i Runeindskrifter fra Slesvig til høit op i Sverrig og til Vestkanten af Island, i de ældste Love, osv., og jo længer man gaaer tilbage i Tiden, desto større er denne Overensstemmelse. Til dette ældgamle Sprogs fortrinlige Egenskaber høre: en sjelden Renhed, idet alle Begreber kunne udtrykkes, og, da det Fremmede endnu havde saa liden Indflydelse, maatte udtrykkes ved Sprogets egne Ord uden Laan andetsteds fra; en usædvanlig Dannelighed, som det har tilfælles med alle Grundsprog, og i Følge hvilken Sproget, der vel var indskrænket indenfor et temmeligt snevert Omfang af Begreber, indenfor denne Grændse bevægede sig med overordentlig Lethed, udledte Ord af Ord, afledte og sammensatte uden Tvang; en langt større Kraft, Fylde og Styrke, end der findes hos dets senere Affødninger, en Følge af Folkenes kraftige Charakter. At dette Sprog endnu i det Væsentlige er levende til paa Island, giver den nordiske Gransker et særdeles vigtigt Hjælpemiddel, som saa mange andre Folkeslag mangle; ved Hjælp af det nuværende Islandske, der vel i mange Enkeltheder afviger fra det gamle, men i Grundlaget dog er det samme, vil han være i Stand til at oplyse mange Dunkelheder i Folkenes ældste Historie og senere Forfatning; ved det vil han kunne vise Overensstemmelsen imellem de nordiske Rigers og Landes Indretninger, Sæder og Skikke, og gjøre det indlysende, at ogsaa Danmark ingen selvstændig Kraft og Hæder kan vinde, uden ved at forlade sine i Aarhundreder fremherskende tydske Tilboieligheder og vende tilbage til sine Slægtninge i Norden.

Et saa udbredt Sprog kan ikke have bestaaet uden at oplose sig i Dialekter, hvilke dog have været saa lidet forskjellige, at Nordboerne overalt uden Tolk

vare istand til at forstaa hverandre; omtrent ligesom de græske Dialekter samlede sig i eet udeleligt Sprog. En Hentydning til en saadan Dialektforskjel finder man hos Saxo, som fortæller, at den norske Erik den Veltalende sendte to Mænd, der godt kunde tale Dansk, til den danske Landværnsmand Odde. Ligesaa finde vi, at mange Helte og Skjalde kunde besøge det danske Kongehof, og der fremsige deres indviklede og kunstige Sange, uden at Kongen eller hans dannede Mænd derpaa behøvede nogen Forklaring eller Fortolkning; f. Ex. Thormod Kolbruneskjald hos Knud den Store, og derefter adskillige Andre.

Nøiere Oplysninger om det ældste danske Sprog mangle, da vi paa nogle faa Runeindskrifter nær, ingen Sprogmindesmærker besidde fra Hedenold; hvad der da med Rimelighed lader sig antage om dets Beskaffenhed, beroer især paa Slutninger fra dets senere Eiendommeligheder. Man finder da, at hele den danske Tunge udgjorde et Sprog, der nærmest er beslægtet med de germanniske, og som tilligemed disse har sin fælles Kilde i endnu østligere Tungemaal; men at der tillige imellem de tvende Hovedstammer, den tydske og den nordiske, findes væsentlige Grundforskjelligheder; og at det Sprog, der tales i Danmark selv, altid fra vor Histories Begyndelse af har henhørt til den sidste Stamme. Forskjellen imellem tydsk og dansk eller nordisk Maal bestaaer blandt andet deri: at Kjendeordet i bestemt Tilstand i alle tydske Sprog sættes foran Navneordet, men i de nordiske hænges bagved; at Gjerningsordenes Navneform i de tydske Sprog endes paa en Medlyd, i de nordiske paa en Selvlyd; at de nordiske Sprog have en af det tilbagevisende Stedord „sig" dannet Lideform, som de tydske mangle; at den tredie Person i Nutiden i de tydske Sprog er forskjellig fra den anden, hvilket ikke er Tilfældet i de nordiske; at Forøgelsen ved de tydske Gjerningsord mangler ved alle de nordiske; at de af Gjerningsord ved Forkortelse eller af Datiden dannede Navneord i de tydske Sprog ere af Hankjøn, i de nordiske af Intetkjøn, hvorimod de af Navneformen dannede Navneord i de tydske Sprog ere af Intetkjøn, i de nordiske af Hunkjøn. Saa langt tilbage, som man nu kjender til dansk Sprog, har dette altid besiddet de her anførte nordiske Eiendommeligheder, saa at det hverken er af angelsaxisk, oldsaxisk, frisisk, frankisk eller nogen anden oldtydsk Oprindelse. Til samme Overbevisning vil man føres ved Betragtning af Ordforraadet, skjøndt det her vil være mindre klart, fordi mangfoldige og næsten alle Ord ere tilfælles for de nordiske Sprog og flere tydske, især Angelsaxisk; fordi der virkelig fra dette, efter Forbindelsen med England og Nordtydskland, allerede ved Christendommens Indførelse, ere adskillige Ord indkomne eller have antaget et mere tydsk Udseende, hvilket længer hen i Tiden endnu mere var Tilfældet.

Talgsyderierne i Rusland.

Handelen i St. Petersborg exporterer nu aarlig i Gjennemsnit et Varekvantum af henimod 120 Millioner Rubler. Af denne Sum indgaaer omtrent 40 Millioner ene for udført Talg, som danner Hovedartiklen for Petersborgs Export og efter det Sagte sætter en Trediedel af hele den nævnte Kapital i Bevægelse. Talgudførslen fra de andre russiske Havne er i Sammenligning med den nævnte Byes ubetydelig, og alle tilsammen levere vel omtrent for henimod 30 Millioner Rubler. Det Meste heraf falder paa Odessa

og Taganrog. Man kjøber et Pud (fyrreogtyve russiske Pund) Talg i de russiske Havne for 10 til 15 Rubler, i Gjennemsnit til 12 Rubler. For hine 70 Millioner Rubler bliver følgelig leveret 250 Millioner Pund Talg, der fordeles til England, Frankrig, Tydskland, Italien, Skandinavien osv., og i disse Lande hovedsagelig forarbeides til Lys og Sæbe. Fradrager man det forholdsvis Lidet, der benyttes til andre Øiemed — noget russisk Talg bliver spist i Tyrkiet, og en anden Sort anvendes i England til at smøre Maskiner med — regner man fremdeles det fra, der gaaer tilgrunde paa Havet, forend det naaer sit Bestemmelsessted, hvilket forresten er ubetydeligt paa Grund af Talgets Lethed, saa fremgaaer vel næsten 200 Millioner Pund Fabrikater af den russiske Talg, der enten bortglimre som Kerter eller forskummer som Sæbe. Indromme vi enhver af disse Artikler det Halve, lade vi i Gjennemsnit gaa 7 Lys paa et Pund, saa erholde vi paa denne Maade 700 Millioner Pund Lys og 100 Millioner Pund Sæbe. Naar nu enhver Mand aarligt brænder 40 Tællelys og forbruger 7 Pund Sæbe, saa fremgaaer heraf, at næsten 15 Millioner Mennesker i Europa oplyse deres Boliger med russisk Talg og vaske deres Linned etc., hvortil endnu maa regnes de 60 Millioner Indvaanere i Rusland, som udelukkende kun betjene sig af deres eget Lands Talg.

Det er især de pontiske Stepper, der udøve en saa forbavsende Indvirkning paa vor Verdensdels Oplysning og Renligholdelse. Hin eiendommelig store, høibenede, langhornede, sølvgraa eller hvidfarvede Race producerer, græssende i Stepperne, denne vigtige Handelsartikel, der vinder Seir over Europas Mørke og Smuds.

Vi ville her beskrive, hvorledes denne Race ender og døer, og hvorledes Menneskene afvinde den dens Fedt, hvilket skeer i de over alle Stepper udbredte Ssalganer eller Talgsyderier, hvis Beskrivelse muligvis kan interessere vore Læsere. Thi endskjøndt vi vel ogsaa hos os kjende denne Haandtering, bliver Sagen dog her afgjort ubemærket og i al Stilhed, hvorimod den i Stepperne drives paa en ganske anderledes storartet Maade og der er ledsaget af alleslags eiendommelige Omstændigheder, hvortil noget Lignende kun gjenfindes paa Amerikas Pampas.

Fra ældgammel Tid af — hvo veed, om ikke alt fra Herodots og Strabos Tider; thi allerede Milesierne hentede fra Schytien Talg, Huder og Kjød — ere Stor-Russerne de eiendommelige Besiddere af Talgsyderierne paa Stepperne, hvorfor de ogsaa blandt Tartarerne og Lille-Russerne, som ere Landets egentlige Hyrder og Kvægeiere, have Øgenavnet: „Kazapper" ɔ: Slagter. — Næsten alle Ssalganer i Tartarernes, Malorossianernes, Kosakkernes og Kalmukkernes Land eies af Spekulanter fra Stor-Rusland, og blive ligeledes drevne af Arbeidere sammestedsfra. Af de store Hjorder halvvilde Oxer opkjøbe de i hundrede- ja tusindvis og sende dem hen paa Stepperne, som de i denne Hensigt billigt nok have forpagtet, for efter en Sommers Fedning at slagte dem i deres Ssalganer.

Er Aaret godt, det vil sige fugtigt, saa gaaer Alt efter Ønske: Oxerne spise sig mætte og faa Huld og Fedt, hvilket deres Herre i Efteraaret søger, og som efter nogle Forvandlinger skal tjene til at formere Fedtet i hans egen Potte; men vee Kazapperne, naar Himlen forsager sin Velsignelse — i Stepperne betyder dette Regn — dertil, og Urterne paa Marken ikke udvikle sig i deres fulde Kraft. Fedtet bliver da liggende i den salpeterholdige Jordbund og Pengene i Kjøbmandens Jernkiste. Tusinder af Oxer komme da magre til Huse eller levere, naar de dø af Hunger, blot deres Hud. Eierne af Ssalganerne smække da deres Bøger

til og erklære sig fallit. Thi sædvanligvis blive disse Ssalganer, som overhovedet mange andre Fabriker og Etablissementer i Rusland, overtagne af Folk, som selv have liden eller slet ingen Kapital staaende i Foretagendet. Meget hyppigt laane Kjøbmændene, der sædvanlig ere meget begjærlige efter den saa efterspurgte Handelsartikel, dem Penge forud paa Oxerne, men paa den anden Side er ogsaa Tabet i uheldigt Tilfælde betydeligt; thi ved et Talgsyderi, som paa egen Regning koger 2000 Oxer, kan Tabet, naar Prisen for en Oxe anslaaes til 80 á 100 Rubler, Omkostningerne ved Græsning, Bevogtning, Slagtning og Sydning til 10 á 12 Rubler, lettelig løbe op til 200,000 Rubler.

Henimod Enden af Sommeren fører Talgsyderen lidt efter lidt sine Oxer i smaa Partier i Nærheden af sin Ssalgan paa Enge, som han besidder i sammes Nærhed, og endelig til Gaarden selv. Disse Ssalganer bestaa kun af en stor Gaard, der er omgiven af vidtløftige Bygninger, og som indenfor sine Mure indeslutter Stalde, Brønde og høie Talgpresser. I Bygningen befinde sig store Rum til Slagtningen, andre med uhyre Kjedler til Udkogning af Kjødet, atter andre til Saltning og Tørring af Huderne, Kontoirer og Boliger for Arbeidsfolkene. Om Sommeren staaer alt dette tomt, kun omsværmet af Hunde og Rovfugle, hvem den skrækkelige Duft lokker. Thi i den Grad bliver om Efteraaret Alt her mættet med Blod, at hverken Vinterens Snestorme eller Foraarets Nordvestvinde kunne udrydde Blodlugten.

For Hundene er denne Lugt indbydende, for Menneskene utaalelig, men hvor langt værre maa den ikke være det for de stakkels Oxer, som føres hen til Slagterbænken! Der maa dog existere en beundringsværdig Kombinationsevne hos disse Dyr, eftersom de, der stedse ere opdrættede paa den friske Steppe, hvor Alt dufter, lever og styrker, formaa at ane, at denne fatale Stank er et Gjengangeri af deres myrdede Brødre, hvilket vel heller neppe bebuder dem noget Godt. De lugte Sagen og hele deres Skjæbne alt længe iforveien paa Steppen, hvor kun det sagteste Pust af denne Pestluft naaer til dem. De blive da urolige, søge at undvige og lystre ugjerne deres Vogtere. Men bringer man dem endelig med Møie hen til Gaarden, da fortvivle de ellers saa taalmodige Dyr. Deres Brølen er istand til at opvække Medlidenhed, og mange gjøre formelig Oprør og maa slæbes derhen med Magt. Det vilde være umuligt uden Videre at bringe dem derind. Man holder derfor flere Oxer i Beredskab, som dagligt gaa ud og ind, bortføre den vundne Talg, slæbe Brænde, bringe det overflødige Kjød tiltorvs, kort sagt, som dagligt omgaaes med deres kjødelige Brødres Talg og Blod, og have mærket, at alle Dødsslag gaa dem forbi og at kun Pidsken træffer deres Ryg. Man blander nu disse fredelige Forrædere imellem den urolige Drift. Oxerne, der ere blevne som vilde af Pestluften, vende sig hid og did, men blive stedse trængt tættere sammen. De husvante Oxer gaa foran gjennem de aabnede Porte, og de vilde, der fortvivle og ikke see nogen anden Udvei, springe efter dem og lige ind i Faren. Den skjæbnesvangre Dør lukker sig efter dem, og efter mangen pinefuld Scene gaa de kun som Talg og Læder ud af den igjen.

Folkene, som tjene i Ssalganerne som Slagtere, ere fordetmeste forløbne Kazapper — Karle, der have forsøgt Allehaande — med langt Skjæg, ildrøde Ansigter, en tyk, kort Nakke, kraftige Hænder og muskuløse Arme, hvis Følelse er druknet i de Strømme af Blod, de dagligt udgyde.

Af Hundrede Oxer, som sædvanligt paa engang indlades i Gaarden, kom-

mer stedse samtidigt thve til tredive i Slagterierne og saaledes vente mange, især naar Arbeidet ved et eller andet Tilfælde extraordinairt hæmmes i sin raske Fremgang, oftere flere Dage paa deres Endeligt. Da nu Oxerne ganske tabe Modet i en Slagtergaard og i Regelen ikke tage mindste Føde til sig, seer man sig undertiden nødt til at lade Kvæget slippe ud paa den friske Steppe til Græsning, forat de ikke af Sorg og Harme ganske skulle miste deres Fedme. Denne Frigivelse yder da et særdeles mærkeligt Syn. Hø-vederne ere som rasende af Glæde, gjøre trods deres plumpe Bygning Luftspring som Gemser, og stikke ofte i fuld Fart, brølende og pustende, en halv Verst ud paa Græsgangen, saa at deres be-redne Vogtere have fuldt op at bestille med at holde dem samlede. Dette bli-ver imidlertid den sidste Frist, thi efter faa Dages Forløb maa de atter vende tilbage til den dødbringende Hule.

Slagterummet er en stor Sal med nøgne Vægge, hvor der i de to Maa-neder September og Oktober bliver arbeidet Dag og Nat. Om Natten er denne Sal oplyst med Tællelamper, og sex til otte af hine Kazapper, der høre til en Ssalgans Personale, ere her i stadig Virksomhed. De ere iførte en kort Faarepelts, Læderbuxer og høie Kravestøvler, der ikke kjende til anden Sværte end Blodet, hvori de stadigt vade. Den afskyelige Stank i dette Rum og de tilstødende Gaarde over-gaaer enhver Beskrivelse. Da Arbeidet netop foregaaer i den vaade Aarstid, blander Skyernes Væde sig med Dy-renes Dødssved, og der opstaaer en Vand- og Blodsump, der først fuld-kommen tørres i den paafølgende Som-mer. Selv Væggene faa Huller og blive nedbrudte af de døende Dyr under deres Dødskamp.

Da en Mængde Slagtoffre hurtigt maa expederes, skeer Slagtningen paa en grusom Maade. Det vilde tage for-megen Tid og udkræve for meget Mand-skab, naar man enkeltvis vilde slaa en Oxe til Jorden og slagte den paa sæd-vanlig Maade, som vore Slagtere gjøre. Dyrene gaa derfor alle løse og ubundne, og hine otte Kravestøvler gaa med deres langskaftede Øxer omkring blandt dem, og tilføie dem den ene efter den an-den et Hug over Krydset. Rygraden, hvortil alle firbenede Dyrs Bygning er knyttet, som Skibet til Kjølen, brydes og Dyret synker ynkeligt sammen. Vel stritte Oxerne ud og trænge sig imel-lem hinanden, men Folkene træffe sik-kert og Hug paa Hug falder knusende ned, indtil alle Tredive, i levende Live huggede i to Dele, ligge stønnende og jamrende paa Jorden. I denne Til-stand ere de lette at haandtere, thi For-benene kunne Intet udrette i Forening med de fraskilte Bagben. Men det varer endnu ofte længe, inden alle ere befriede for Dødskvalerne.

Paa Lænder og Ryg har Oxen lidet Fedt. Efterat Huden er flaaet af og indsaltet, skjærer man derfor 3—4 Pd. Kjød af, som paa Bazarerne bortsælges til Føde, hvilket de Velhavende ikke gjerne tage, efterdi Slaget paa Ryggen for-aarsager, at Kjødet bulner og fordær-ves. Resten bliver hakket smaat, Hjer-nen og Knoklerne tagne fra, og Alt vandrer i Sydekjedlerne med Undta-gelse af Indvoldene, der bringes ud i Gaardene og anvendes dels til Foder til Svinene, dels til fattige Betlere, der sværme om Ssalganerne, eller røves af Hunde og Rovfugle.

Af Sydekjedler gives der i enhver Ssalgan 4 til 6, og enhver af dem kan rumme 10 til 16 Oxer. Forat ikke Noget skal brænde paa, har man først heldt noget Vand deri. Fedtet samler sig snart klart og rent ovenpaa, og bliver afskummet i store Baller, fra disse kommer det igjen i de Kar, hvori det bliver forsendt, og som ikke kunde udholde Varmen ved det frisksmeltede Fedt. Dette første Produkt er det smuk-

keste, rent og hvidt, og hvad Smuds, der ogsaa kunde være derimellem, bundfalder i Ballerne. Den anden Sort, der allerede er mere gulladen, vinder man ved stærkere Fyring og ved en længere Kogning af Kjødet. Kun disse to bedste Kvaliteter komme i Verdenshandelen. Dels hældes de paa Tønder, dels fyldes de atter i de Huder, hvorfra de kom, fordi man sædvanlig lider Mangel paa Tønder. I det sidste Tilfælde syer man Oxehuden sammen og lader kun Benene, der ere afskaarne ved Knæerne, aabne. Igjennem en af disse Aabninger bliver da Talgen heldt ind og fyldt efter igjennem en anden. Disse Talgoxer, der i Ssalganerne staa opstillede som Mumier, komme saaledes i Handelen.

Imidlertid bliver i Kjød- og Knokkelmassen i Kjedlen endnu meget Fedt tilbage, hvilket man ikke kan udbringe ved blot Kogning. Man har derfor i Gaardene Presser, Kister, hvis Bund er fuld af Huller, hvori man ryster hele Grøden, der presses med Skruer og Vægter. Det som nu løber af, er den sletteste Talg, brun og næsten sort. Den bliver slet ikke sendt bort, men dannet i Former som en Sukkertop, og saaledes solgt til Sæbesyderierne og til Vognsmørelse i den nærmeste Omegn.

Af alle disse tre Talgsorter giver en Oxe omtrent 7 til 8 Pud, og dette koster 11 til 15 Rubler. Man er, som fortalt, stedse meget begjærlig efter at kjøbe det, thi det er en Artikel, som altid finder en rask Afsætning. Derfor trænge Kjøbmændene og deres elegante Betjente — jeg tænker her nærmest paa de store Talgsyderier ved Odessa — sig bestandig omkring de blodige Slagtere i de smudsige Ssalganer og raabe paa Talg. I Kassererens Kontoir, hvilken sidder imellem Bunker af Banknoter og en Masse Pengesække, som om der kun var Talg i dem, gaaer det bestandigt ud og ind, og Blodpengene rulle frem og tilbage. Her modtager en Godsforvalter sin Forpagtning for Græsningen om Sommeren — der betales Arbeiderne deres Løn; — man afslutter Kontrakter med Kvæghandlerne om Leverance af saa og saamange Hundrede Oxer, og en Kjøbmand, der staaer ved Siden, betaler forud den halve Pris for at sikkre sig Talgen for næste Aar; — en Kolonist ønsker at fede et Par Hundrede Svin i Ssalganen, og betaler derfor sine 200 Rubler; vel faaer han paa denne Maade kun et gult Svin fedt, men fodrer senere efter med Korn, og driver saaledes den gule Farve bort; — Grækere komme fra Konstantinopel og opkjøbe, ligesom i forrige Dage, da Olbia — Odessa — blomstrede, saltede Huder til Grækenland, hvilke ikke kunne blive garvede i Odessa af Mangel paa Vand; — en rig Adelsmand træder ind og forpagter hele Ssalganen med dens Kjedler, Presser og Arbeidere for nogle Uger, fordi han gjerne vilde udkoge 800 til 1000 Stykker Kvæg og ikke eier nogen egen Ssalgan; — en Svinehyrde kjøber sig 50 Læs udpresset Kjød à 30 Kopeker, for dermed at mæske sin Hjord paa Steppen — kort sagt, alle mulige Klasser af Mennesker løbe her ud og ind, ligesom Sværme af Fluer, for at tilrive sig en eller anden Gevinst af de slagtede Dyr. Sæbesydere, der tilforhandle sig nogle Tusinde Stykker brunt Talg, — Dreiere, der gjerne ville kjøbe deres Materialier saa billigt som muligt, — Saddelmagere, som reflektere paa Huderne, — Kommissionairer for tyrkiske Skippere, der umiddelbart fra Talgkilderne selv ville hente det Bedste, som i deres Land ikke skal tjene Flammerne, men Menneskene til Næring, — Jøder, som tjene Alverden og beredvilligt og virksomt hjælpe med til at skaffe Oxerne Skindet af Kroppen, — kort, ligesaa virksom Døden er i det Indre, ligesaa virksomt er Livet i Forbygningen. Imellem Menneskene blande sig endnu graadigere Dyr, Steppens

vanartede Hundeslægt, de langhaarede og graadige Oftscharki, der afvexlende forfølge Ulven og parre sig med den, komme skarevis hid og trænge sig, gjorte dristige ved Blodtørsten, iblandt Menneskene ind i Gaardene og Slagterrummene, snappe og rove, hvad og hvor de kunne, frarive en stakkels Tigger den Lever eller det Oxeben, han har faaet skjænket, eller overfalde en med afpresset Kjød belæsset Vogn, og snuse til de modbydelige Blodbrønde, hvor man lader Oxeblodet samle sig. Endnu talrigere ere de store hvide Maager, som i en Dueskikkelse skjule et rovbegjærligt Hjerte. I store Hobe flagre de omkring Slagtergaardene og i Nærheden af Ssalganerne, og disse hvidfjedrede og af Naturen saa elegant klædte Dyr slæbe omkring med Oxernes blodige Indvolde, og medens de ellers i deres Vildhed slaa Havets graa Bølger med deres Vinger, blive de, henrevne af deres Begjærlighed, saa dristige og frygtløse, at de blande sig midt imellem Arbeiderne. Jager man dem, hæve de sig for at dale kun et Par Skridt derfra. Man skulde ikke tro, at et Dyr saaledes kan tabe sin Natur.

Saaledes driver Livet sit Spil her paa Jorden, medens Luften er opfyldt af utallige Insektsværme, der fremavles af den blodbestænkte Jord, og som kun en velgjørende Oktoberregn eller en dygtig Novemberstorm formaaer at tæmme.

En Arbeider i en Ssalgan fortjener ved sit uappetitlige Arbeide sine 70 til 80 Rubler om Maaneden foruden fri Kost, og da Arbeidet holder ved i to til tre Maaneder, September, Oktober og November, gives der Folk nok, der gjerne ville stikke et Par Hundrede Rubler i Lommen. De 7 Ssalgans, der findes i Nærheden af Odessa, udkoge aarligt vel 50,000 Oxer, hvortil endnu kommer mange Faar. Ogsaa ved Cherson, Taganrog, Nikolajew, Saraloff o. a. St. findes der lignende store Ssalgans. Mange store Godseiere, som paa deres Stepper græsse store Hjorde Tscheredas, have deres egne Slagterier, og overalt i hele Sydrusland arbeides der paa den nævnte grusomme Maade paa Forarbeidelsen af Talg til hele Europas Tællelys-Belysning.

Californiske Mammuthtræer.

I en Afstand af 24 danske Mil fra St. Sacramento ligger ved en af Calaveras Kilder, i en Høide af 4000 Fod over Havspeilet en Dal, hvis hele Udstrækning er omtrent 160 engelske Akres. Her seer man endnu staa 92 Kjæmpetræer, som synes at høre til Cederslægten og af Botanikerne henregnes til Slægten Taxodium. De bleve i Aaret 1850 opdagede af nogle Jægere, hvis Beskrivelse af dem i lang Tid ingen Tiltro fandt. I Virkeligheden er ogsaa Waschingtonia gigantia et Træ, der i Størrelse overgaaer ethvert hidtil bekjendt Maal i de amerikanske Urskove.

Følger man den sædvanlige Vei, som fører til denne mærkværdige Dal, naaer man først „de store Træer". Man har fældet dem og paa den 302 Fod lange Stamme opbygget en Skjænkestue og langsmed denne en Gang med Sovekamre. Den tilbagestaaende Stub benyttes til en Dandseplads for 16 Par og undertiden til Skueplads. Et Gjennemsnit af Stammen og et 50 Fod langt Stykke Bark figurerede paa Verdens-Udstillingerne i Newyork og Paris. Da man gjennemsavede den, stod den forfærdelige Masse saa fast og lodret paa sit Grundlag, at man maatte anvende Maskiner, for at kaste den overende.

De øvrige Træer staa dels i Grupper, dels enkeltvis, og af de største har

ethvert faaet sit særegne Navn. Unge Fyr, Cedre osv. danne en Underskov rundt om dem. Næsten ved dem alle bemærker man Spor af Ildens Indvirkning, hvad enten der nu endelig har fundet en Skovbrand Sted, eller Indianerne maaskee ved at koge deres Mad have lagt Ilden for nær ved Stammen. Ogsaa disse Brandskader have uhyre Dimensioner; saaledes er „Guldgravernes Hytte", som er indbrændt i et Træ af 80 Fods Omfang, 17 Fod bred og mere end 40 Fod høi. Skovens Moder, en prægtig Ceder af 327 Fods Høide og 90 Fods Omfang, blev i Aaret 1854 berøvet sin Bark til en Høide af 120 Fod, men endnu har der ikke vist sig nogen Afkræftelse ved Træet, skjøndt dette er det Middel, som fortrinsvis i de amerikanske Skove benyttes for at bortrydde Træerne. Skovens Fader, af ligesaa store Dimensioner, er haardere behandlet; det ligger nedstyrtet; men i levende Live maalte det 450 Fod i Høiden.

Californierne holde deres Mammuthtræer for de største i Verden; dette er dog en Feiltagelse. Det australiske Gummitræ bringer det i Væxt ligesaa vidt og endog videre. Gummitræer af 330 Fods Høide og 86 Fods Omfang, gjælde i deres Hjem ikke for Vidundere.

I Gjennemsnit kan man beregne de californiske Mammuthstræers Høide til 300 Fod. Det er en ganske anseelig Taarnhøide, og den virker saameget desto kraftigere, fordi Grenene først begynde at fremspire høit oppe paa Stammerne. Hvor gamle ere nu disse Kjæmpetræer? Derover afholde vi os for enhver Dom, da Amerikanerne vel have maalt Høiden, men ikke angivet Antallet af Aarringene.

En diplomatisk Anekdote.

Paa en Sommeraften i Aaret 1780 var der, paa et Landsted nærved Haag, et Selskab samlet, som havde spist godt og nu raadsloge om, hvorledes de skulde tilbringe den næste Dag. Det var i Huset hos den franske Gesandt. En af de Tilstedeværende omtalte ogsaa den berømte Scheveninger Ret „Waterfisch", og man besluttede enstemmigt at smage denne hollandske Nationalret. Gesandtens Hushovmester begav sig tidlig den næste Dag til Scheveningen, for der at træffe de nødvendige Anstalter. Senere fulgte Gesandten med sine Gjæster. Man var meget fornøiet; „the Waterfisch" smagte fortræffelig. Ved Afreisen forlangte Hushovmesteren Regningen af Værten, men saae til sin Forbavselse, at man affordrede ham 1500 Francs. Gesandten, hvem man underrettede om denne uhørte Fordring, paastod, at den skulde formindskes, og lod Borgemesteren kalde, som fremfor Alt spurgte, om man iforveien havde akkorderet med Værten, og da dette blev nægtet, maatte Gesandten dog tilsidst betale de 1500 Francs. I sin Vrede berettede Gesandten sit Hof dette, og Sagen gjorde i lang Tid megen Opsigt.

Nogen Tid derefter sagde den nederlandske Gesandt i Paris til sin Tjener, at han ønskede at spise „matelote à la Rapée" (ligeledes en Fiskeret). Det var egentlig en Dandserinde, med hvem Gesandten stod i en intim Forbindelse, som ønskede denne Ret. Man gik tilbords og alle Forventninger bleve virkelig overtrufne, Retten smagte fortrinlig; men — man forlangte 3000 Francs for denne kostelige Ret. Gesandten blev vred og lod Værten kalde, som sagde, han vidste bedst, hvad han havde at fordre. Diplomaten vilde svare ham heftig, men blev pludselig rolig og sagde: „Nu forstaaer jeg, at jeg ogsaa maa betale for „the Waterfisch" fra Scheveningen." Han gav Befaling til at udbetale Regningen. Dandserinden lo, og Gesandten erfarede senere, at han kunde takke hende for det Puds, der var spillet ham.

L. Levins Bogtrykkeri.

Mester Zacharias.

Mester Zacharias
eller
Uhrmageren, der mistede sin Sjæl.
(Hermed et Lithographi.)

Byen Genf ligger ved den vestlige Ende af Lemansøen; Rhonefloden gjennemløber Staden, deler den i to forskjellige Kvarterer og danner midt i Byen en Ø. Paa den Tid, da man endnu ikke kjendte hine smukke og elegante Bygninger paa Øen, der ligger til Ankers som en hollandsk Galliot midt i Floden, fandtes der en Hob uordentligt sammenblandede Huse. Øens ringe Omfang havde nødt nogle af Bygherrerne til at fæste Bo paa Pæle, der vare blevne nedrammede i Floden.

En af disse Bygninger, der syntes ligesom at svæve i Luften, var i Særdeleshed paafaldende ved sin ældgamle Form og tilhørte den gamle Uhrmager Zacharias, der beboede samme med sin Datter Gerande, sin Lærling Aubert og den gamle Tjenestepige Scholastica.

Denne Zacharias var en selsom Mand. Hans Alder syntes ikke at kunne beregnes, selv de ældste Mænd i Genf vilde ikke være istand til at sige, hvor længe han havde baaret Hovedet paa Skuldrene, eller bestemme den Dag, de først havde seet ham spadsere i Genfs Gader. Denne Mand levede ikke, han oscillerede blot ligesom Pendulen i et Uhr. Hans Datter Gerande beboede det smukkeste Værelse i Huset, hvorfra hendes Blik kunde streife over til Jurabjergenes snedækkede Toppe, medens den Gamles Sovekammer og Værksted befandt sig i en Art Kjælder, hvis Gulv hvilede paa Pælene. I utænkelige Tider havde Zacharias kun forladt disse Rum for at spise til Middag og for at stille Byens Uhre. Hele den øvrige Tid af Dagen tilbragte han ved sit Arbeidsbord, der var bedækket med Værktøi, han selv for Størstedelen havde udtænkt; thi han var en duelig Mand, hvis Værker stode i stor Anseelse i hele Frankrig og Tydskland. De bedste Arbeidere i Genf anerkjendte hans Overlegenhed, og hvilken Ære var det desuden ikke for denne By, at kunne pege paa Uhrmageren og sige: ham tilkommer Æren for Opdagelsen af „Echappementet", fra hvilken Opfindelse den ægte Uhrmagerkunst daterer sig. Naar han saaledes havde arbeidet strengt hele den lange Dag, lagde han nøiagtig sit Værktøi paa Plads og Sted, bedækkede omhyggeligt de fine Hjul med et Glas, og lod sit virksomme Hjul hvile.

En Vinteraften fremsatte den gode Scholastica Aftensmaden, hvori efter gammel Skik ogsaa den unge Arbeider tog Del. Skjøndt den omhyggeligt tilberedte Mad blev fremsat i et smukt, blaat og hvidt Fad, spiste Mester Zacharias dog Intet, heller ikke svarede han paa Gerandes blide Tiltale, paa hvem Faderens mørke Taushed gjorde et dybt Indtryk. Efter dette stille Maaltid forlod Uhrmageren Bordet, uden at omarme sin Datter eller ønske de Andre det sædvanlige „Velbekomme". Trappen stønnede under hans tunge Trin, medens Gerande og de Andre bleve siddende tavse ved Bordet, og udenfor truede det med en Skylregn.

„Veed I vel," brød endelig Pigen Tausheden, „at vor Husbond er som tillaaset med svære Skodder og Rigler; deraf kommer det, at han ikke har nogen Appetit og at hans Ord blive siddende indenfor Tænderne."

„Min Fader har en hemmelig Kummer," svarede Gerande, „som jeg ikke kan udfinde."

Lærlingen Aubert, der havde kastet sit Blik paa den smukke Uhrmagerdatter, fortalte da, at en tung Sorg trykkede den gamle Mand. Siden nogle Dage gik noget Unaturligt for sig; Uhrene, den Gamle havde gjort og solgt, bleve pludseligt staaende. Man bragte dem tilbage, forat han skulde eftersee dem, men uagtet han omhygge-

ligt havde skilt Hjulene fra hinanden og paany sat dem sammen, blev hans Duelighed gjort til Skamme; de vilde dog ikke gaa. Forgjæves havde han selv hjulpet Mesteren i at udfinde Grunden; men de maatte begge opgive Haabet og lade deres Værktøi ligge. Efterat de alle Tre havde styrket sig i Bønnen, gik Aubert til sit Værelse, Gerande blev paa sit Kammer og satte sig eftertænkende ved Vinduet, medens de sidste Lys i Staden lidt efter lidt forsvandt; Pigen var, efter at have sørget for Kjøkkenet og slukket Ilden paa Skorstenen. gaaet til Hvile.

Længe havde Gerande siddet ved Vinduet, Vinden blæste uhyggeligt, Regnen pidskede mod Ruden og kun med Møie kunde hun have det aabent. Da bemærkede hun pludseligt et Lysskjær under sig, hvilket maatte komme fra Zacharias' Værelse, og i et Øieblik, hvor Elementerne syntes at hvile, troede hun ligesom at høre dybe Suk. Rask aabnede hun Døren, som Stormen rev ud af hendes Haand, traadte ind i Spisesalen og kom ud paa Trappen, der førte til Faderens Værksted. Halvdød af Angst vaklede hun ind. Den gamle Uhrmager stod opreist midt i Værelset, hans uredte Haar gave ham et uhyggeligt Udseende, medens han talte og gestikulerede uden at lægge Mærke til sine Omgivelser. Gerande blev staaende paa Tærskelen som en Stenstøtte. „Det er min Død," udbrød Zacharias, „hvad bliver der nu af mig, der er Sjælen i alle disse Uhre? Saa ofte en af disse forbandede Tingester gaa istaa, hører ogsaa mit Hjerte op at slaa." Under denne Tale tog han et af Uhrene og trak i Spiralfjedren, der dog blev siddende fast som en oprullet Slange. Forgjæves søgte han at løsne den med sine magre Fingre, indtil han endelig, kjed af Forsøget, kastede Uhret i Rhonens Bølger. Pludselig rørte sig Noget bag ved Gerande, der forskrækket vendte sig om og fik Øie paa Aubert, der havde sneget sig efter hende, og nu stræbte ved beroligende Ord at bringe hende tilbage til hendes Værelse, idet han lovede at vaage over Mesteren, der nu med stirrende Blik skuede ned i Rhonen, der bruste under hans Fødder.

Genfer-Kjøbmandens Strenghed i Forretningsanliggender er bleven til et Ordsprog, og hvilken Smerte maatte det da ikke foraarsage den gamle Mand, naar han saae sine Uhre komme tilbage i ugangbar Tilstand. Skjøndt derfor Mesteren den næste Dag atter modigt tog fat paa sit Arbeide, og med en berettiget Stolthed samtalede med sin Lærling om deres Kunst, saa viste det sig dog tydeligt, at Stoltheden over at have opfundet Hemværket mere og mere havde tiltaget i Styrke, saa at han satte sine Uhrværker ved Siden af Guds Skabninger og vilde sammenligne dem med disse. Denne hans Stolthed, i Forbindelse med den ubegribelige Omstændighed, at intet af hans Uhre vilde gaa, satte ham i et Sindsoprør, der virkede tilbage paa hans legemlige Befindende, og Opholdet i hans Hus blev med hver Dag uhyggeligere. Gerande vilde have fortvivlet, naar ikke Aubert havde styrket hendes Mod og holdt det opreist. Imidlertid havde den fatale Omstændighed med Uhrene udbredt sig over hele Byen, og man vilde hos den gamle Uhrmager have nøie Oplysning om, hvorledes det hang sammen hermed; men Gerande vidste stedse at befri ham for disse besværlige Besøg.

Den Gamles Sundhed forbedrede sig imidlertid igjen ved de unge Folks omhyggelige Pleie; men Uhrene vilde ikke til at gaa, hvormeget end den unge Lærling arbeidede til dette Maal. Gerande førte sin Fader ud i den fri Luft og søgte at adsprede ham ved at fæste hans Opmærksomhed paa de mange Naturskjønheder, og hvor optagen den Gamle end var af sine mørke Grublerier, saa forglemte han dog ikke sin lille Yndling; han havde godt bemærket hendes

Tilboielighed for den unge Aubert og syntes selv at være dem god. Hele Byen talte derfor om denne Forlovelse, men mærkeligt nok hørte man, hvergang Nogen samtalede herom, en sagte Latter og en Stemme. der sagde: „Gerande vil ikke ægte Aubert." Vendte man sig da om, saae man en lille, gammel Mand, hvem Ingen kjendte. Han var kun tre Fod høi, hele hans Person lignede et Uhr og hans Bevægelser en Penduls Svingning. Han havde kun været en kort Tid i Byen, men man havde allerede lagt Mærke til, at han hver Dag, naar Solen stod i Meridianen, standsede foran St. Peders Cathedral og gik videre, saasnart de tolv Slag havde lydt. Man iagttog desuden, at han fulgte den gamle Mester og hans Datter som deres Skygge.

En Dag bemærkede Gerande, hvorledes han med et Smil betragtede hende; forskrækket trykkede hun sig op til sin Fader.

„Hvad er der iveien, mit Barn?" spurgte Zacharias; Du seer saa forandret og sygelig ud! Maaskee bliver jeg rask, naar det er mig, der pleier Dig."

„O! Fader, det er dette Menneske, der stadigt forfølger os," svarede hun.

Mester Zacharias vendte sig om

„Sandelig, det gaaer godt. Klokken er akkurat fire. Frygt ikke, mit Barn, det er intet Menneske, blot et Uhr."

Forskrækket betragtede Gerande sin Fader.

„Apropos!" vedblev den gamle Uhrmager, uden at beskjæftige sig videre med Manden, „i nogle Dage har jeg ikke seet noget til Aubert; hvor er han henne?"

„Han har ikke forladt os et eneste Øieblik; han arbeider."

„Aha! for at reparere Uhrene, men det vil ikke lykkes ham, det vilde være det Samme som at vække dem fra de Døde."

Den Gamle taug, indtil de kom til hans Dør; for første Gang efter sin Sygdom steg han ned i sit Atelier. I samme Øieblik han traadte ind, begyndte et af de mange Uhre paa Væggen at lyde til Fem; tidligere bragte alle Uhres enstemmige Slag den Gamles Hjerte til at banke af Glæde, men idag slog det ene Uhr efter det andet og næsten et helt Kvarter varede Klokkelyden. Hvad han led, kan ikke siges; da det sidste Slag forstummede, traadte den besynderlige fremmede Gamle ind i Værkstedet og betragtede ham med et fast Blik.

„Hvem er I?" spurgte Uhrmageren.

„En Kollega og intet videre; jeg regulerer Solen."

„Nu, saa er jeg fritagen for at gjøre Eder min Kompliment, thi Solen gaaer slet."

„Det er sandt, min Sol betegner ikke altid Middag til samme Tid, men snart vil man indsee, at dette kommer af Jordens Bevægelse, og man vil udfinde en Middeltid, der udjevner denne Differents."

„Vil jeg komme til at opleve dette?"

„Sikkert, netop derfor er jeg kommen. I hele Genf taler man om, at Eders Uhre trænge til Medicin. Maa ikke disse Uhre, der bære et saa berømt Navn, skamme sig over Eders Modløshed og beklage sig over Eders Afmagt? De ville dø med Eder, fordi I ikke formaaer at gjengive dem deres Elasticitet."

„Nei, jeg kan ikke dø, thi jeg har afmaalt Tiden, og Tiden maatte derfor dø med mig. Nei, jeg kan ligesaalidt dø som Verdens Skaber, der har underordnet Naturen mine Love; jeg er bleven hans Lige: Mester Zacharias har skabt Tiden, som Gud har skabt Evigheden."

„Godt talt, og Eders Tjener vil skaffe Eder et Middel til at tæmme Eders rebelske Uhre."

„Og det er?"

„Det skal I faa at vide den Dag, I giver mig Eders Datter."

„Mit Barns Hjerte er ikke mere frit," svarede Mesteren sørgmodigt.

„Pah! Hun er ikke engang det smukkeste af Eders Uhre, og selv hun vil engang gaa istaa."

„Min Datter? Nei aldrig?"

„Nu, godt Ord igjen, Mester Zacharias, arbeid, saameget I vil; bered Alt til Eders Datters Bryllup — Gud velsigne Eders Svigersøn og hans Brud, — det vil dog Alt være forgjæves."

Den Gamle lo og gik, men ikke saa hurtigt, at Mester Zacharias jo havde hørt Uhret i hans Bryst slaa Sex.

Ulykkens Dage kom nu ret over Mester Zacharias, hvis Aand og Legeme stedse bleve svagere, men desuagtet søgte han at byde Modgangen Trods og besøgte hver Dag de store Uhre i Byen, for at overbevise sig om, at deres Hjulværk vare i Orden. Intet tydede hen paa, at disse Uhre vare angrebne af Epidemien, som havde tilintetgjort hans øvrige Værker. Gerande og Aubert ledsagede ham ofte paa disse Ture for at opmuntre og adsprede ham, naar han sørgmodig vendte hjem, hvor stedse en eller anden ubehagelig Scene ventede paa ham. Fra Morgen tidlig til sent paa Aftenen kom Folk, der trængte sig lige ind i hans Værksted og bragte ham Uhre tilbage, de havde kjøbt. „Dette Uhr gaaer for sagte," sagde En, „og det vil ikke lykkes mig at regulere det." „Mit er ubegribeligt halstarrigt," bemærkede en Anden, „det bliver staaende ligesom Josuas Sol." „Er det sandt, at Eders Sundhed har Indflydelse paa Uhrenes Gang," yttrede en Tredie, „saa see blot at blive rask." Den Gamle svarede herpaa med Skuldertræk og sagde smertelig bevæget:

„Vent blot paa de første smukke Dage, det er den Tid, hvor Livet gjenvaagner i afkræftede Legemer."

„Det er en smuk Historie, naar vore Uhre skulle være daarlige hele Vinteren igjennem; veed I vel, Mester, at Eders Navn staaer paa alle Kasser, og I vil dog ikke gjøre Eder selv den Skam."

Den Gamle hentede, indigneret over disse Bebreidelser, Penge fra sit Skrin og kjøbte de fordærvede Uhre. Da dette blev bekjendt, ilede Kunderne til i Masse, og den Gamles Guld blev rask omsat. Mester Zacharias skilte sig lidt efter lidt af med alle sine Kostbarheder, hans Vægge bleve stedse mere nøgne, de smukke flamske Billeder, der tidligere havde smykket dem, forsvandt det ene efter det andet, og Alt, med Undtagelse af det kostbare Værktøi, hans Geni havde opfundet, blev solgt for at tilfredsstille de paatrængende Kunder. I lang Tid havde man allerede lagt Mærke til, at Uhrmageren ikke mere efterkom sine religiøse Pligter, skjøndt han tidligere stedse havde ledsaget Gerande i Kirke og fundet Trøst i Bønnen. Denne Forsømmelse i Forbindelse med Mesterens hemmelighedsfulde Levnet og enkelte Yttringer om hans Skabekraft, gav Beskyldningerne for Trolddom nogen Berettigelse. Endelig lykkedes det Gerande at overtale ham til at ledsage hende den næste Søndag, og med hende overvære den hellige Messe i St. Peterskirken. Tjenestepigen var ude af sig selv af Glæde over denne Nyhed, som hun skyndte sig at meddele Naboer og Gjenboer.

„Det kunne vi ikke tro; Mester Zacharias stod stedse i Pagt med Djævelen," svarede disse.

„Hvorledes kunne I sige det," gjensvarede hun, „forglemme I ganske de smukke Taarne, hvor min Mesters Uhre slaa og kalde Menigheden sammen til Andagt?"

„Men har han ikke opfundet Maskiner, som gaa af sig selv og endog skulle ligne Mennesker?"

„Havde en Djævelens Søn," udbrød Scholastica fortørnet, „maaskee kunnet gjort det smukke Jernuhr, som Staden Genf ikke var rig nok til at kjøbe? Hver Time viser det en smuk Sentents, som antyder, hvad man har at gjøre,

og det hver Dag og for alle Aarstider. Det Menneske, der følger dem, maa være sikker paa at komme i Paradis, og det skulde være Djævelens Værk!"

Dette Uhr havde virkelig hævet den gamle Mesters Berømmelse til Skyerne, men ogsaa formeret Mistanken om hans Pagt med Satan. Den Gamles Besøg i Kirken maatte imidlertid bringe disse Bagvadskelser til Taushed.

Den utaalmodigt ventede Søndag kom endelig; Veiret var smukt og Temperaturen herlig; glade droge Genfs Beboere igjennem Byens Gader og sladdrede muntert med hverandre om Foraarets Gjenkomst. Ved sin Faders Arm gik Gerande til Kirken, medens Pigen fulgte bag efter med Bønnebøgerne. Nysgjerrigt stirrede man efter dem, og de Rettroende trak sig sky tilbage for den gamle Uhrmager, der lod sig lede som en Blind. Gudstjenesten var alt begyndt og Gerande styrede sine Fjed hen til sin vante Plads, hvor hun sank paa Knæ i inderlig Bøn, medens hendes Fader blev staaende som en Støtte og ikke syntes at tage nogen Del i, hvad der gik for sig. Men da Klokken lød og Præsten hævede den indviede Hostie, blev han reven ud af sine Drømmerier og bøiede sig som for en usynlig Magt. Grædende betragtede Gerande sin Fader og bemærkede, hvorledes Taarerne trillede ned af hans Kinder; i dette Øieblik slog Uhret halv Elleve, og med et sørgmodigt Smil vendte Zacharias sig om til sit gamle Værk, der endnu talte saa godt. Et nyt Haab gjennemstrømmede hans Hjerte og det forekom ham, som om Gud udgjød sin Naade over ham. Messen var imidlertid forbi og blot Angelus, der efter gammel Skik blev afsungen i Middagstimen, var tilbage, og Præsten ventede kun paa Klokkens Slag. Endnu nogle Minuter forløb, og Bønnen steg paa Middagssolens Straaler op til den ubesmittede Jomfru. Da hører man en lydellig Larm, Mester Zacharias udstøder et Skrig og synker livløs tilbage; den store Viser paa Uhret var pludseligt bleven staaende lidt før Tolv og Slaget lød ikke. Nogle medlidende Mennesker hjalp ham ud af Kirken og hjem, hvor han, da han atter kom til sig selv, saae Aubert og Gerande staa ved sit Leie; i dette Øieblik traadte Fremtiden frem for hans Blik: han saae sin Datter ene og forladt, uden Støtte!

„Min Søn," sagde han til Aubert, „jeg giver Dig min Datter, vær Du hendes Beskytter!"

Men strax hævede den Gamle sig, dreven af indre Uro, han ihukom den lille Fremmedes Ord og Dødsangsten gav ham Kraft til at reise sig. „Jeg vil ikke dø," raabte han, „jeg kan ikke dø, jeg, Mester Zacharias, tør ikke dø. Hurtigt, bring mig mine Regninger, mine Bøger." Utaalmodig bladede han i en af disse, indtil hans kjødløse Fingre blev hvilende paa et Blad. „Her," raabte han, „her er det, dette gamle Jernuhr, som jeg har solgt til Pittonaccio. Det er ikke bragt mig tilbage, det existerer endnu, det gaaer, det lever endnu. Det vil jeg have, jeg vil finde det igjen og passe det saa godt, at jeg endnu skal komme til at leve i hundrede Aar."

Efter disse Ord sank han tilbage, men Gerande og Aubert knælede i Bøn ved den Gamles Leie.

Flere angstfulde Dage forløb, forend den Syge atter kunde staa op; det var hans Stolthed, som skjænkede ham ny Livskraft. Gerande skuffede sig imidlertid ikke; hun indsaae godt, at hendes Fader var tabt baade for dette og det andet Liv. Imidlertid samlede han med utrolig Energi sine sidste Kræfter sammen, og begyndte igjen sin gamle Virksomhed og Levemaade.

En Morgen gik Gerande ned i hans Værksted, men Faderen var der ikke; hele Dagen ventede hun paa ham, men han kom ikke. Aubert gjennemløb hele Staden, inden han fik den sørgelige

Visshed, at den Gamle havde forladt Byen. Pludselig fik han en Idee. Mesterens sidste Ord faldt ham ind. Aubert meddelte Gerande sin Formening, at Faderen, hvis Tanker kun dreiede sig om Jernuhret, der ikke var bragt ham tilbage, var gaaet for at søge det. Ved at eftersee hans Bøger over de solgte Uhre, var Alt udstroget med Undtagelse af de Ord: „Solgt til Hr. Pittonaccio et Jernuhr med Slagværk og bevægelige Figurer. Leveret paa hans Slot Andermatt i Went du Midi." Begge de Unge bleve enige om at ile efter ham, for idetmindste at redde hans Sjæl, om det ikke lykkedes dem at redde hans Liv. Allerede den næste Dag begave de sig paa Veien og hvor de kom, hørte de Efterretninger om ham, hvilket beviste, at de ikke havde taget feil i deres Formening, og at det vilde lykkes dem at indhente ham. En Aften kom de endelig i en øde og vild Egn og fandt heldigvis Ly hos en hellig Mand for det Uveir, der truede med at bryde løs. Medens de her lyttede til den gamle Mands vise Ord og til Stormen udenfor, bankede det paa Døren og Mester Zacharias stod for dem med forvildet Blik. Hans Ord røbede Vanvid:

„Hvor er jeg? I Evigheden. Tiden er tilende; Timerne lyde ikke mere ... Viserne blive staaende."

Med disse Ord vilde han begive sig afsted igjen, skjøndt hans Børn søgte at holde ham tilbage.

„Slip mig," raabte han, „min Sjæl er indesluttet i Slottet Andermatt; den vil jeg hente!"

„Slottet Andermatt beboes af en Fordømt, og I maa ikke gaa derhen!" svarede Eremiten; men Uhrmageren var alt ilet afsted, og intet Raab formaaede at kalde ham tilbage.

Stormen og Uveiret tiltog, Sneen faldt i Flokke og Mørket gjorde det umuligt for dem at finde hans Spor. Først den næste Dag lykkedes det dem, veiledet af Eremiten, at finde ham, men døende.

Betagen af en Slags vanvittig Higen efter at finde Taarnuhret, var han gaaet til Slottet Andermatt, gjennem hvis øde Sale han havde vandret, indtil han naaede en stor Halle, hvori han opdagede sit Ønskes Maal. Men hvor forbavsedes han, da han ved Siden af det saae den stygge Dverg, som viste ham, at Uhret endnu gik, men truede med, at det vilde standse, naar han ikke opfyldte hans Forlangende, strax at faa Gerande til Ægte. I det Samme slog Uhret Tolv. Ved at høre dette, følte Uhrmageren sine Kræfter oplivede; Glæden over at see et af sine Værker i god Gang, syntes at ville gjøre ham ethvert Offer let — dog i dette Øieblik fremstillede hans elskelige Barns Skikkelse sig for hans Sjæl. Han afslog med Gysen Fordringen; men i det Samme styrtede Uhret til Jorden, og Alt forsvandt for hans svimlende Blik; han følte sit eget Hjerte standse. Han vilde begive sig tilbage, men afmægtig og afkræftet var han snublet paa Bjergstien og styrtet ned i en Afgrund.

Med hint Uhr forsvandt alle de Værker, der vare gaaede ud fra Uhrmagerens Haand, og kun Rygtet om den gale Uhrmager, der sammenlignede sine Værker med Vorherres, har vedligeholdt sig. Gerande og Aubert, der vare blevne ægteviede af Eremiten, vendte tilbage til Genf, hvor den Omstændighed, at han havde været Lærling hos den store Mester Zacharias, var tilstrækkelig til at skaffe ham Kunder og sikkre ham og hans Familie et rigeligt Udkomme; men aldrig faldt det ham ind, advaret ved det sørgelige Exempel, at forvexle Skabningen med Skaberen.

Gemsen.

Gemsen har en Længde af noget over 3 Fod, en Høide af to Fod og er omtrent af en god stor Geds Størrelse; om Foraaret er den hvidgraa, om Sommeren rødbrun, om Efteraaret mørkebrun og endelig om Vinteren ganske sort. Tversover Øiet gaaer en brun Stribe.

Hunnen er smukkere og mindre end Hannen. Den beboer Europas og Asiens Alper og er det eneste Dyr af Drøvtyggernes Familie i Vesteuropa, der kan sammenlignes med Antilopen. Om Sommeren opholder den sig paa de utilgjængeligste og høieste Spidser, der støde op til Snegrændsen. I Europa forekommer den kun hyppigt i Schweitz', Savoiens og Tyrols Alper, samt i Pyrenæerne, hvor man kalder den „Ysard"; hvor de ikke ofte forfølges, finder man dem i smaa Hobe af 5 til 40 Stykker. Da Gemserne imidlertid stedse ere udsatte for Forfølgelser, opsøge de sig de mest afsides og utilgjængelige Steder, hvor de tro at være sikkrede for Mennesker og Rovdyr. Om Sommeren nærme de sig blot Morgen og Aften ned til lavere liggende Egne for at græsse; om Dagen opsøge de vilde, skyggefulde Dale for at tygge Drøv, og tilbringe Nætterne under udhængende Klipper. I Oktober, naar Alpernes Planteliv ophører, gaa de dybere ned, men blive dog stedse oven over Træregionen; først om Vinteren stige de ned i Skovene, og udvælge sig de tætteste, for at være sikkrede mod Lavinerne.

Gemsen er et Sindbillede paa Vagtsomhed, og deres yderst fine Sandser spore Fienden alt i stor Afstand. De skue bestandig omkring, snuse til alle Sider, og deres Skildvagt, der er udstillet for at passe paa, udstøder en Piben, saasnart den bemærker noget Fiendtligt, og giver idet den styrter afsted, Signal til almindelig Flugt. De løbe ikke, men gjøre derimod uhyre Spring, som undertiden kunne være næsten 20 Fod lange. Deres Fodsaal er, som hos Stenbokken, udhulet, med skarpe Rande, saa at de med Sikkerhed kunne fæste Fod paa de steile Klipper, hvor der neppe synes at være Plads til deres fire Ben. Ene deres Hurtighed, der ligner en Fugls Flugt, og deres Vagtsomhed, redder dem fra en fuldstændig Udryddelse. I Flokke gaaer stedse en af de største Gemser foran og leder de andre; bliver denne bortskudt, adsplittes Flokken paa nogen Tid; ellers er det kun meget gamle Bukke, der leve eensomt. Ungen er alt den første Dag istand til at følge sin Moder, der dier det se Maaneder og viser sit Kid megen Omhu og Pleie. Den lærer det at sætte over Klipper og Skraaninger, og gjentager Springet saalænge for det, indtil det selv forsøger at gjøre det efter, hvorved det da bræger som en Ged. Bliver Moderen skudt, medens Ungen er lille, forlader den hende ikke og bliver saaledes fangen; men er den større, flygter den og bliver da opammet af en anden Hun, hvilket ogsaa er meget sandsynligt, da Hunnerne leve sammen med Kiddene, til disse ere voxne, og Bukkene skille sig først i det tredie Aar fra Gederne. Fanger man Gemserne unge, lade de sig tæmme, men blive da ikke saa muntre og livlige, som de ellers vilde være. Man lader dem die en Ged, og naar man beskjæftiger sig meget med dem, blive de tamme, som ethvert Husdyr, følge deres Herre som en tro Hund, komme, naar man kalder paa dem, og springe op ad deres Velgjører. Selv med Hunde forliges de godt og dele endog Leie med dem. Forat de imidlertid skulle befinde sig vel, udfordres der et rummeligt Opholdssted, der dog ikke maa være for varmt, men bedst er en Gaard indesluttet af høie Mure. Den ringeste Ujevnhed i Muren er tilstrækkelig

for dem til at faa Fodfæste, og i faa Sats naa de Hoiden.

Deres Næring bestaaer i de kraftige Alpeplanter, unge Skud af Alperoser, Pil, Naaletræer og Enebærbuske. De kunne hungre længe, men Tørst kunne de ikke udholde. Ligesom alle Drøvtyggere elske de Salt og slikke sig saa tørstige paa de kalk- og saltholdige Klipper, at de i fuld Firspring styrte afsted til den nærmeste Bæk for at stille deres Tørst.

Gemsen har flere Fiender end noget andet Dyr; ene Snelavinerne begrave ofte hele Flokke, og Condoren griber, styrtende sig ned fra Luften, de spæde Unger eller søger at styrte de Gamle ned i Afgrunden. Sjeldnere blive Losser, Ulve og Bjørne dem farlige Fiender.

Men dens farligste Fiende bliver dog Mennesket, der forfølger den med sand Dumdristighed og ikke skyer nogen Fare for den Ære at have nedlagt den. Intet i Verden kan holde Jægeren tilbage fra at tilfredsstille denne hans Lidenskab, der kun bliver mere pirret, jo større Farer han har at bekjæmpe. Uagtet det afskrækkende Minde, at hans Fader og Bedstefader begge styrtede i Afgrunde og omkom ynkeligt og sporløst, og han selv godt veed, at en lignende Skjæbne kan træffe ham, kan han dog ikke foretrække et roligt Liv for flere Dages og Ugers farlige Omstreifen. Den berømte Gemsejæger Heitz fra Glarus, en Tømmermand, nedlagde af blot Jagtlyst henimod 900 Gemser, men bødede endelig derfor med Livet, idet han styrtede i en Afgrund. Gemsejægeren maa besidde et svimmelfrit Hoved, skarpe Øine, et stærkt Bryst og sikkert Fodskifte. Med Sikkerhed maa han kunne bestige de mest steile Klipper, gaa langs med gabende Afgrunde og over de smalleste Passager, og dog ikke føle den mindste Svimmelhed. Han maa være vant til at gaa over Ismarker og Gletschere, at springe over Isfvælg, trodse Storm, Uveir, Kulde og Hunger og tilmed have et stærkt Bryst for at kunne indaande den rene, men skarpe Luft, og uden Besvær stige op og ned ad en Bakke. Men alt dette hjælper dog ikke, naar han ei tillige er i Besiddelse af et skarpt Syn og ikke forstaaer at omgaaes med sin Bøsse. Til hans Udrustning hører en let Klædedragt, vel sømmede Sko, hvortil han kan spænde Fodjernene, en Alpestok, en dygtig Bøsse og en Kikkert. I sin Jagttaske har han Brød og Ost, undertiden vel ogsaa en Lærke med Brændevin eller Vin. Neppe rødmer Solen Gletschernes Top, førend han alt med sit Blik udspeider de høiere Bjergregioner, og vandrer derpaa mod Vinden, som han sporer ved at lade et Haar lege i Luften. Har han endelig opsporet en eller flere Gemser, stiller han sig op mod en Klippe og venter taalmodigt, indtil de trække sig tilbage fra Græsgangen, for lettere at kunne tage dem paa Kornet. Saasnart han kan skjælne Hornene, skyder han. Gaaer Gemsen med den frembrydende Dag høiere op, søger han ubemærket at komme forud for den, for at afskjære den Veien. Vanskeligt er det for Jægeren at komme en hel Hjord paa Skud, kun en enkelt bliver sædvanligt hans Bytte. Gemsen har et seigt Liv, og bliver den ikke truffen i Hovedet eller Brystet, saa maa han møisommeligt og ofte forgjæves søge dens Spor. Tidt og ofte styrter den trufne Gemse i en Afgrund, hvor Jægeren enten ikke kan finde den eller træffer den ganske sønderknust. Farligst for Jægeren bliver Forfølgelsen, naar Gemsen flygter hen over flade og steile Klippemasser og han maa stige opad efter den. Da kommer han ofte saa langt, at han hverken kan komme frem eller tilbage og maa være glad, naar han efter store Besværligheder kan redde sig og bane sig en ny Vei. Ofte maa han da skjære sig i Hænder og Fødder, for ved Hjælp

af det klæbende Blod bedre at kunne holde sig fast. Har Jægeren tilmed nedlagt en eller to Gemser, saa begynder først rigtig hans Møie og Nød; thi med sin svære Byrde, maa han søge og finde en lettere og mere banet Vei. Først opskjærer han Dyret, binder dets fire Ben sammen og kaster dem om Halsen, saaledes at Dyrets Krop hviler paa Ryggen. Paa denne Maade belæsset stiger han, støttende sig til sin Alpestok, varsomt og forsigtigt ned.

Skjærende Vinde, Snestorme, en tæt og uigjennemsigtig Taage berede Gemsejægeren Farer, som han sjeldent undgaaer i Længden. Men Jagtlidenskaben er saa stærk hos disse Mennesker, at mangen saaret Jæger neppe venter til han er ganske helbredet, førend han atter vender tilbage til Bjergene for at hente sig ny Saar eller Døden. Og dog beløber hele Gevinsten ved denne Jagt sig til nogle faa Dalere, hvilket er Prisen for en Gemse. Dens Kjød er meget velsmagende, saalænge den er ung, og af Skindet forfærdiges fortræffelige Handsker.

Stor og Lille.

I Asien, i Taurusbjergene og andre Steder lever en Art vilde Faar, der kaldes Argali; de ere meget store, stærke men sky, og have meget store Horn. Naar et af disse Dyr, enten i Kamp eller ved et andet Uheld, mister et Horn, hvilket undertiden skeer, saa kommer det de derværende Ræve tilgode. Disse Dyr have da ikke nødigt at grave dem en Hule i Jorden, men antage, at Hornet er skabt for deres Skyld, smutte derind og boe nok saa net deri. Hvad skal man nu mest undre sig over, enten over de store Horn, eller over de smaa Ræve?

De mindste Fugle, man kjender, ere Colibrierne; de have hjemme i Sydamerika, med en vidunderlig Guld- og Sølvglands, lægge Æg saa smaa som Ærter og blive ikke skudte med Hagl, men med Sandskorn, da der ellers Intet vilde blive tilbage af dem. Ved Siden af dem huserer en Edderkop, der er saa stor, at den fanger og udsuger disse Smaadyr ligesom Myg.

Den største af alle Fugle, der kunne flyve, er Condoren, en Landsmand af Colibrien. Den maaler fra den ene Vingespids til den anden 16 Fod, og dens Vingeslag lyde som en fjern Torden.

Men den allerstørste Fugl er Strudsen, i Asiens og Afrikas Ørkener, men som formedelst sin Tyngde og sine korte Slagfjer slet ikke kan flyve, men maa blive paa Jorden. Dog bærer den sit Hoved 9 til 10 Fod høit i Luften, kan skue vidt omkring, og kunde, som en god Ven, løbe ved Siden af en Rytter paa hans Hest og samtale med ham, naar ikke Fornuften og Sproget var den nægtet.

I Asien lever en Art Hjorte, der kaldes Dverghjorte, hvis Ben ere som en Finger og saa tynde som Stilken paa en Kridtpibe. Spidsmusen, ligeledes hjemme i Asien, veier et halvt Kvintin og er det mindste af alle bekjendte Dyr, der gaa paa fire Ben, og føder levende Unger. Men Elephanten er 12 á 14 Fod høi, 15 til 17 Fod lang og veier sine 7000 Pund.

Det mindste Dyr paa Jorden har vel intet Menneske endnu seet, selv med det stærkeste Forstørrelsesglas. Men det største er Hvalfisken, der kan naa en Længde af 120 Fod og veier sine 1000 Centner og derover.

I de fabelagtige Tider har man troet, at der gaves en hel Nation af Mennesker, der kun vare to Fod høi. Men Mahomed paastod engang, at have seet Erkeenglen Gabriel og at der fra hans høire Øie til det venstre var et Mellemrum af 700,000 Dagreiser.

En Sømands Liv.

(Fortsat.)

(1671.)

Efter saaledes ved sine Seire at have skaffet Landet Fred levede Admiral de Ruyter roligt i sin simple Bolig, hvor han i sin Families Skjød fandt den saa velfortjente Hvile. Simpel og prunkløs var hans Fremtræden, christelig og gudsfrygtig hans Vandel. Alle de Æresbevisninger, han modtog saavel fra fremmede Fyrster som af sine Landsmænd, formaaede ikke at fordærve hans jevne og gode Tænkemaade. Længe blev det ham imidlertid ikke forundt at nyde Familielivets Glæder, da et Uveir paany trak op over Hollands politiske Horizont, der skulde kalde Helten til nye Seirvindinger.

Holland havde nemlig indgaaet et Forbund med England og Sverrig, hovedsagelig for at sætte en Grændse for Frankrigs anmassende Konge, den stolte Ludvig den Fjortende. Denne Fyrste kunde ikke tilgive dette Folk af Kræmmere, at de vilde blande sig i hans Foretagender, og han lagde derfor Planen til at ydmyge dem. For at kunne gjøre dette saameget lettere, forsøgte han at adsplitte det stiftede Forbund og fandt et villigt Øre hos England, der i Hjertet nærede Had til Holland, dets mægtige Rival. Frankrigs Agenter gik over Kanalen og opererede saa snildt, en enkelte Statsmænd erklærede, ikke at ville føle sig bundne ved et Forlig, der var blevet dem aftvunget. Ogsaa i Sverrig lykkedes det den franske Indflydelse at seire, og dets Udsendinge bleve der modtagne med aabne Arme og fandt villigt Gehør.

Holland havde imidlertid erholdt Vink om det sig nærmende Uveir, og i Haag besluttede man at tage Repressalier mod Frankrig. Indførselen af franske Vine og Manufakturer blev forbudt, og en stærk Flaade under de Ruyters Anførsel stak i Søen. Paa Grund af det kommende Efteraar maatte Flaaden imidlertid søge Havn, uden at det endnu var kommet til nogen Krigserklæring mellem Parterne. Denne udeblev ikke; Efterretningerne fra Hollands Gesandter i England og Frankrig bleve med hver Dag mindre lyse, og i Juni Maaned det følgende Aar bandt de Ruyter atter et nyt Blad til sin uvisnelige Seirskrands.

Den engelske og franske Flaade laa forenede ved Soulsbay; de Ruyter kom seilende imod dem. Den franske Flaade havde imidlertid faaet Befaling til at forholde sig passiv og lade de to Dødsfiender, Holland og England, ødelægge hinanden indbyrdes.

Om Morgenen den 7de Juni var Admiral de Ruyter paa Dækket med den første Solstraale. Admiralerne van Gent og Bankert havde indfundet sig hos ham og aftalt Angrebsplanen. Foran dem laa den engelske Flaade i en lang, stolt Linie, og længere assides de franske Skibe med „Den hellige Ludvig", hvorpaa Grev d'Estrées Kommmandeur-Flag vaiede, i Spidsen.

„Saa gaa, van Gent, og kast Eder paa Montague's Eskadre, medens jeg binder an med Hertugen af York. Vær forsigtig og pas paa, at Eders Skibe stedse handle i Overensstemmelse, thi vor Magt er kun lille, og vi have Intet at miste. Den forrykte Brakel er i Eders Eskadre; lad mig faa ham og tag istedetfor den sindige Jacob van Prangen. Spild ikke Tiden og gaa Fienden tillivs saa snart som muligt. Levvel, min Ven! Vi ville med Guds Hjælp gjensee hinanden glade og seirrige efter Kampen."

„Og om end ikke, saa skal I dog spørge, at jeg har gjort min Skyldighed," sagde van Gent og forlod Admiralskibet.

„I, Admiral Bankert," sagde de Ruyter, „maa over til Franskmændene med

Eders Eskadre og holde os dem fra Halsen.

Da Bankert, efter en længere Samtale med Overadmiralen, endelig gik, for at handle i Overensstemmelse med sine Venner, stormede Kapitain Brakel allerede op ad Bagbords Faldereb.

„Her er jeg paa Ordre, Hr. Admiral! Hvad har I for med mig? Gent letter allerede Anker, og jeg vilde forbandet gjerne være den Første, der blæser denne stolte Montague Morgensøvnen af Øinene. Hvad vil I mig? Kunde I ikke gjøre det kort og godt? Det er paa den høieste Tid. Hvad skal jeg?"

„I skal bytte Plads med Jacob van Prangen og blive hos mig."

„Saa?" udbrød van Brakel harmfuld; „Guds Død! skal jeg da være fordømt til at drive?"

„Jeg tænker, I har hørt, at I skal blive hos mig, og jeg haaber ikke, I nogensinde har seet Beviser paa min Uvirksomhed. Styr Eder, Brakel; jeg advarer Eder. Eders Fremfusenhed ødelægger Alt! Vend nu tilbage til Eders Skib og ryk ind i Linien i Kapitain van Prangens Sted."

„For Satan!... Jeg gaaer!... Men det er Narrestreger, de Ruyter... I skal faa det at see."

Med vredeblussende Ansigt gik Kapitainen for at adlyde den uvelkomne Befaling.

Admiral Gent var uforfærdet seilet ind paa Fiendens dobbelt saa stærke Eskadre og bød den Kamp. Fægtningen begyndte med Eftertryk.

De Ruyter vandt snart op til Yorks Eskadre og gav den strax det glatte Lag, der blev besvaret med samme Kraft fra engelsk Side. Kampen havde endnu ikke staaet paa i to Timer, da Fordelen øiensynlig viste sig paa Hollændernes Side, idet Hertugen af Yorks Skibe langsomt, næsten umærkeligt, trak sig tilbage og deres Ild blev mattere. Derved opflammet til forøget Kraft, fordoblede Hollændernes Energi sig, og med høi Jubel fulgte de deres kjække Anfører.

„Det er Altsammen Legeværk og ikke værd at reise sig for," brummede Johannes van Brakel ombord paa sit Skib. „Tre Pinker og to Kuffer har jeg ruineret og bortskudt Roret paa en Galliot, det er Alt!... Det lønnede sig ogsaa Umagen!... Styrmand, hvad veed I om Gents Eskadre?"

„Intet, Kapitain! Alt er indhyllet i Krudtdamp... Men dersom jeg skal tro mine Jagttagelser..."

„Jagttagelser?... Karl... er Du en Mathematikus?... Kast ikke om Dig med slige lærde Brokker, Grødhoved!... Kan Du ikke kort og godt sige, hvad der foregaaer for Dine Øine?... Der drive to Skibe forbi med Gents Vimpel paa Toppen; de ere saa fulde af Huller som et Sold og holde sig med Nød og neppe over Vandet. Det er Nok for mig. Styr derhen! Men hurtigt!"

„Beder Eder, Kapitain; tillad, at jeg minder Eder om Ordren... Vi skulle..."

„... Gjøre, hvad der bliver os befalet; det er den første Sømandsregel. Følg den for Eders Part og lad mig ene bære min Hud til Torvet! Derind, gesvindt!"

„Hist er Intet uden en uigjennemtrængelig Væg af Krudtdamp, vi kunne ikke vide, hvor vi komme hen."

„Det er mig netop tilpas; det er, hvad jeg holder af. Hurra, mine Lam! Og om vi ogsaa stødte paa Satan selv, bryder jeg mig ikke derom... det er jo kun en ældre Broder af mig, som de Ruyter siger. See Jer engang om, Styrmand, hvad bliver I vaer?"

„Intet, Hr. Kapitain. Rundt om os tordner det; til Høire og Venstre slaaer det som en Hagelbyge ind i Træværket, og her er Intet uden Damp. I seer jo ikke engang den hvide Gjøs paa vor Klyverbom."

„Hahaha! hvad vi ere for manerlige Folk!" raabte Kapitain Brakel. „Haarene staa saa stive som Børster paa mig i denne Ensomhed.... Brakel og hans Dagdrivere lege Skjul og spare paa Kugler og Krudt... Død og Helvede! Tag et Tag i Mersseilene og hal Stagseilskjøderne ind... Er Alt klart ved Kanonerne?"

„Alt klart!" svarede Overbaadsmanden. „Vi kan gjerne byde enhver Englænder eller Franskmand til Gjæst paa en Ret „Værs'artig og kom", og det skal ikke mangle ham, om han langer nok saa ivrigt til."

„Det er bravt, min Knøs! Og vi kunne strax dække op... for der driver En os lige for Bougen."

Et Skib kom frem af Røgen; man saae et uhyre Skrog paa Vandet og oppe i Luften enkelte Mastespidser, hvorfra en Admiral af det blaa Flags Vimpel vaiede.

„Det er Montagues Skib!" raabte Styrmanden efter en Pavse; „det fører sine hundrede Kanoner."

„Saa kunne vi godt fornagle ti af vore tredsindstyve.... Klar til at vende!... Lunten i Haanden!... Bagbord... fyr!... Saaledes!... Luf nu... Lad den dreie engang endnu... Styrbord... fyr!"

De tvende glatte Lag bleve givne ovenpaa hinanden, og de svære Kugler borede sig ind i Englænderens Bredside.

„Endnu tre Gange saaledes, Drenge, og han har nok! Ret Kanonerne en Kvartfod lavere, at I kan give ham det under Vandgangen. De sex og tredive Pundinger maa naa hans Krudtkammer... Fyr!"

Det engelske Admiralskib besvarede Angrebet med lige Kraft. To Timer vedblev man at kjæmpe, indtil man af Udmattelse paa begge Sider maatte holde inde, men snart begyndte Kampen med fornyet Raseri. Brakel havde meget Havari, men hans Fartøi svømmede dog endnu flot over Vandet og adlød villigt Roret, da Montague's Tredækker alt var sjunken indtil underste Batteri og Taffelværket og Seilene paa Bougsprydet fængede Ild. Krudtkammeret stod alt under Vand og umuliggjorde saaledes ethvert videre Forsvar; det engelske Skyts tav, medens Hollændernes Kanoner sendte Skud paa Skud, hvoraf enhver Kugle traf.

Alle Officiererne havde holdt Raad.

„Vi kunne forlade dette Skib, uden at vor Ære lider derved," sagde Admiralen; „Fienden vil ikke komme i Besiddelse af det. Blive vi ombord, ville vi kun opoffre os til ingen Nytte, medens vi paa et andet Skib endnu kunne stride for Seiren... Fir derfor Baadene ned."

Kapitain van Brakel iagttog det engelske Admiralskibs Bevægelser og jublede høit, uden at høre paa en af sine Kadetter, der meldte ham, at allerede halvandet hundrede Mand vare utjenstdygtige.

„Hvad bryder jeg mig om det?" raabte han; „Doktoren skal flikke dem sammen igjen, og de Andre skulle slaa saameget desto bedre. Naar Plastersmøreren skulde faae Stunder, kan han ogsaa ved Leilighed see til min Skulder. Hahaha! Den ene Baad fylder sig efter den anden og støder fra. Skulle de undkomme saaledes?... Frisk, paa Peltsen af dem!"

Men de engelske Kanonerer vilde ikke forlade Skandsen paa deres Skib, uden at lade den Fiende, der havde betvunget dem, endnu engang føle deres Vrede. Det svære Skyts løsnede sig, og Brakels Skib, der netop havde vendt Bredsiden mod Montague's, fik hele Ladningen saa fuldt, at det zittrede og bævede i det fra Kjølen til Masten.

„Hei! det gaaer jo muntert!" raabte van Brakel, gysende af Saarfeber; „der kommer en Baad med Hans Herlighed i egen Person!.. Den tør ikke undgaa os, og kan jeg ikke faa den paa

anden Maade, saa overseiler jeg den. Luf!"

„Det lader sig ikke gjøre, Kapitain! Forstavnen er revnet og Roret borte; vi ere magtesløse!"

Og som om Styrmandens Ord strax skulde erholde Bekræftelse, drev Skibet sideværts og alle Seilene faldt bak.

„Død og Helvede! Skulle vi ikke bringe Spillet tilende. Du lyver! Roret er ikke borte!"

Han sprang hen til Rorpinden, der var halv splintret. Da gav en ung Officier et høit Skrig fra sig og holdt Hænderne for Ansigtet. Van Brakel stod i samme Øieblik bandende ved hans Side.

En sværtladet Baad var stødt fra den synkende engelske Tredækker. I dens Agterende stod Montague ved begge sine Sønners Lig; den øvrige Del af Baaden var opfyldt af Soldater og Matroser. Da svaiede Tredækkeren endnu engang og sank derpaa i Dybet; Vandet sydede og bruste efter den, Admiralens Baad blev greben af Hvirvlen og kantrede.

Kapitain van Brakel var kommen tidsnok for at see, hvorledes Baaden slog om og drog Englands første Adelsmand ned med sig i Dybet. Han vendte sig tavs om, og rystende af Kulde sagde han selv da Intet, da hans Styrmand nærmede sig ham for at melde, at et hollandsk Skib var i Nærheden for at bugsere ham ud af Linien.

Det dæmrede allerede, da Slagets Torden forstummede.

Michael de Ruyter havde efter lang Modstand slaget Yorks Skibe paa Flugten, og Seiren var for Holland. Admiral Bankert kom ombord for at berette, hvorledes han — efter Ordre — havde budt Franskmændene Kamp, men uden at komme til noget Resultat; thi de havde stedse manøvreret frem og tilbage, uden at gjøre Alvor af det.

„Som jeg sagde Eder," svarede de Ruyter; „Franskmændene see gjerne, at vi og Englænderne rømme dygtig op hos hinanden, forat de sidenefter kunne have saameget desto friere Spil. De ere snu nok."

En Officier nærmede sig nu Admiralen:

„Jeg er beordret til at bringe Eder Admiral van Gents sidste Hilsen; han er ikke mere."

De Ruyter stod rystet —

„Atter en Ven! . . . der ryddes godt op iblandt os. Han slumre i Fred! — Hvorledes døde han?"

„Seirrig; med Kaarden i Haanden."

Der opstod en Pavse, der var helliget Mindet om en tapper Officier.

„Høibaadsmand!" raabte de Ruyter. „Lad affyre Sorgesalutten."

„Jeg kan ikke, Hr. Admiral," sagde Abraham Lely ærefrygtsfuld; „vi have bortskudt Alt indtil sidste Korn. „De syv forenede Provindser „have idag gjort tretusinde og femhundrede Skud."

„Det er godt," svarede de Ruyter og vinkede med Haanden, da man idetsamme fornam drønende Skridt, og Johannes van Brakel viste sig med forbunden Skulder.

„Nu, god Aften med Jer!" sagde Kapitainen; „jeg tænker, I alt veed, hvad for et Stykke Arbeide jeg har gjort."

„Med Gysen have vi seet det, og vi bevidne Eder vor Forbavselse over Eders forvovne Tapperhed," sagde Admiralen, svingede med Hatten og raabte: „Et Hurra for Kapitain van Brakel!"

„Hurra!" raabte hele Mandskabet.

„Nu, det kan jeg lide. Endelig var det Eder dog tilpas," udbrød Kapitain van Brakel.

„Men forresten, Kapitain, afgiver I strax Eders Kaarde og stiller Eder som Lieutenant Bremers Arrestant."

„Hvorledes! Hvad skal det sige? . . . Gudsdød!"

„Jeg befol Eder at blive ved min Eskadre, og I har forladt den uden Ordre. For denne Opsætsighed straffer

jeg Eder! Afgiv Eders Kaarde uden Modsigelse."

Johannes van Brakel knyttede Næven, hans Ansigt glødede, Øinene truede med at springe ud af deres Hulninger. Han greb krampagtigt efter Kaarden, som om han vilde drage den; da sønderslængede han Gehænget og slyngede Kaarden over Galleriet ud i Søen.

Admiralen stod ubevægelig, ikke agtende Kapitainens tilintetgjørende Blikke. Denne vilde tale, men han blegnede; Feberkulde gjennemisnede ham, og med Hænderne pressede mod det konvulsivisk arbeidende Bryst, forlod han Dækket.

„Passer paa ham!" sagde de Ruyter urokkelig.

Solen sank. Fjernt i Horizonten tabte Resten af den engelske Flaade sig i Taagen. Slaget paa Høiden af Soulsbay var forbi.

Men ikke saa heldigt var det gaaet tillands. De Franske brøde ind i Holland med mægtige Armeer under erfarne Anførere. De Stridskræfter, Holland kunde stille imod, formaaede ikke at standse den mægtige Strøm. Hertil kom, at den store Tørke gjorde deres Kanaler og Grave tørre, og Fienden trængte ind i Hjertet af Landet. Sømagten maatte afgive Mandskab til Hæren, og blev derved svækket, og Provindsernes Stilling mere og mere farlig. For at gjøre Ulykken fuldkommen, var Holland delt i to Partier; i Spidsen for det ene stod Familien de Witt, der havde offret Fædrelandet Saameget og gjorde Alt for at bevare Holland dets Selvstændighed og Frihed, og derfor af al Magt søgte at bekjæmpe Huset Oraniens Indflydelse, en Kamp, hvori Pøbelen søgte at tilrive sig Herredømmet og endte med Prindsen af Oraniens Ophøielse til Statholder. Denne greb til et heroisk Middel, han lod Sluserne aabne og det indtrængende Vand forjog de Fiender, der ikke omkom; men ogsaa mange Hollændere fandt deres Grav i Bølgerne, og skjøndt Kamppladsen var deres, var den ikke Andet end en uhyre Vandørken.

Imidlertid var de Ruyter ikke ledig, men medens han søgte Englænderne eet Sted, vare de et andet Sted, og forsøgte endog at gjøre Landgang i Holland. Ved Bestikkelse havde den engelske Flaade vidst at forskaffe sig Lodser, og havde ikke Forsynet taget sig vidunderligt af Landet, havde det seet slemt ud. Netop som Englænderne seilede ind i Zuydersøen og blot ventede paa Floden for at komme over de lave Grunde, udeblev første Gang i Mands Minde Floden trende Gange og strax paafulgte en saa svær Storm, at Englænderne kun med Nød og Neppe og med Tab af flere Skibe slap ud. Ved Synet af den engelske Flaade havde imidlertid ogsaa en liden Smakke sat Seil til og var seilet ud for at bringe de Ruyter Efterretning om Englændernes Ankomst. Stormen kom ham imidlertid i Forkjøbet, og reddede dengang Holland for den truende Ulykke.

Pøbelens Ophidselse tiltog stedse mere og kunde kun stilles ved Blod. Brødrene de Witt faldt som Offre, men bare standhaftig deres Skjæbne. Selv den store de Ruyter blev ikke fritagen for Pøbelens Vrede, og en truende Hob samlede sig udenfor det Hus, han beboede med sin Familie. Han selv var for Øieblikket borte og kun hans Kone med en gammel Tjener Adam Geert og en Pige vare i Huset. Militserne, som den ærede Statsfændrik Wessel Schmidt havde stillet til sin Cousines Disposition, trak sig i god Orden tilbage for Overmagten, medens deres Anfører med Adam Geerts Hjælp barrikaderede Huset, og nu var den Bolig, som tilhørte den Mand, Nederlandene kaldte Fædrelandets Frelser, given til Pris for den raa Pøbel. Midt under Oploebet kom de Ruyter hjem og igjennem en Bagdør slap han ubemærket ind i Huset. En anden Fiende havde imidlertid fulgt hans Spor. Johannes van Brakel,

der ikke kunde glemme, at han af de Ruyter var bleven idømt Arrest for sin Opførsel ved Soulsbay, havde svoret at ville hævne sig og havde besluttet at fordre Satisfaktion. Jo nærmere han kom de Ruyters Hus, jo mere tiltog Menneskemassen. Han sprang bandende fra den ene til den anden Side og trængte sig overalt igjennem, hvor der var en Aabning. Men da Menneskemassen blev tættere og tættere og syntes at ville spærre ham Veien, da var det forbi med hans Taalmodighed; han greb med begge sine vældige Næver fat i Massen, kastede de Karle, han fik Tag i, til Høire og til Venstre, og naar han var kommen et Par Skridt frem, gjentog han den samme Manøver, indtil han havde banet sig en Vei gjennem Folkemassen; endelig kom han lige under det Vindue, fra hvilket de Ruyter søgte at komme til Orde for at stille Pøbelen tilfreds.

„Hvad vil det Pak her!" raabte van Brakel. „Ville I lade være at hænge Jer saaledes ved mig, Karle. Derhen med Dig, Din Slyngel, og fordrei ikke saaledes Øinene.... Aa, Din Hals er endnu intet ildsprudende Bjerg, endskjøndt Du har hældet nok flydende Ild i den. Lyste I brabantske Kys? I skulle faae dem for godt Kjøb.... Hollah, de Ruyter! Hør nu, hvad jeg vil sige Dig!"

Disse sidste Ord brølede han med en Stemme, som ofte havde overdøvet Stormen og Kanontordenen, og der opstod en øieblikkelig Rolighed.

„Her er jeg, de Ruyter! Jeg Johannes van Brakel! Fængselet har jeg kvitteret, men mit Patent er sønderrevet. Her staaer jeg som Mand ligeoverfor Dig og udfordrer Dig til ærlig Tvekamp."

Pøbelen fik igjen Overhaand. Dette Pak skammede sig ved at have ladet sig skræmme af en eneste Mand.

„Tvekamp!" skraaltes der; „det bliver der ikke noget af! Han tilhører os Alle og skal sønderrives af vore Hænder."

„Op i Vinduerne," skreg en af Hoben, „og smider ham ned til os!"

„Hvad, Din Pjalt!" raabte van Brakel og halede ud med Næven. „Der ligger Dine Tænder, nu kan Du samle dem op. Giv Agt, de Ruyter! Jeg vil have Satisfaktion for den Tort, Du har tilføiet mig. Men da Du er omringet af lutter Lumpenpak, saa skal jeg først hjælpe Dig med at rydde op og skaffe Dig Luft."

Og som et Lyn var hans Klinge ude af Skeden og feiede om blandt de ham nærmest Staaende; flere styrtede til Jorden med blodige Hoveder, og en stor Mængde af disse feige Lømler smurte Haser.

To Karle af et vildt Udseende styrtede imod van Brakel med deres Fakler, og udstødte Trudsler imod ham, hvis han vovede at slaa til en eneste Gang endnu; men i samme Øieblik sad hans Klinge fire Tommer dybt i Skallen paa Mordbrænderen og foer strax derpaa i Struben paa hans Kammerat.

„Tænder nu an, I Kjeltringer! Gid I maa times en Ulykke Allesammen, som vove at løfte Eders Arme imod en Mand, som har holdt Jer Alle over Vandet."

Han sprang op paa Stentrappen til Huset.

„Du har nu en Mand staaende udenfor Din Dør, de Ruyter, som ikke lader Nogen af dette Lumpenpak komme ind til Dig, saalænge en Sene i hans Arm holder. Siden kunne vi afgjøre det mellem os — Kommer nu, hvis I have Lyst!"

Med uforfærdet Koldblodighed forsvarede han sig mod den fremstormende Mængde, men tilsidst vilde han dog være bleven overvældet af Overmagten, hvis der ikke var kommen betimelig Undsætning.

En stærk Skare Borgermilits, dels til Fods, dels til Hest, trængte ind i

Gaden og drev Pøbelen afsted, som under Skrigen og Skraalen rømmede Pladsen.

Admiralen var kommen ned og havde stillet sig ved Siden af Kapitain van Brakel. Fændrik Wessel Smidt sluttede sig til dem.

„Der, Din Hund, har Du Din Betaling!" raabte van Brakel, idet han huggede en Karl ned, som havde stukket ham i Siden med en Landse. Kapitainen vaklede og lod Sværdet synke.

„Hollah! hvad er det? . . . Træk mig den Tingest ud af Livet. . . . Ha! hvor jeg svingler! Er jeg beskjænket eller gaaer der svær Sø? Jeg troer, at det er forbi med mig!"

Man bar Kapitainen ind i Huset og viste ham den største Omhyggelighed; men Alt var forgjæves; hans Time var slaaet.

„Lad det være godt, Michael de Ruyter. Med Satisfaktionen er det nu forbi. Her er det for silde og deroppe ville vi neppe faa hinanden at see; thi I farer lige ind i Himmelen, men jeg faaer vel Kvarteer hos min ældste Hr. Broder."

Han tav, men reiste sig kort efter og sagde, idet han saae stivt paa Admiralen:

„Jeg havde ikke gjort mig den mindste Samvittighed af at rende Eder min Kaarde igjennem Livet i ærlig Tvekamp; men Torden og Lynild! saadant Pak, som det, der... Nu, giv mig Eders Haand!"

Det var hans sidste Ord. Den heltemodige Søkriger fra Rochester og Soulsbay sank døende tilbage, og hans dybtrørte Admiral trykkede hans bristende Øine til.

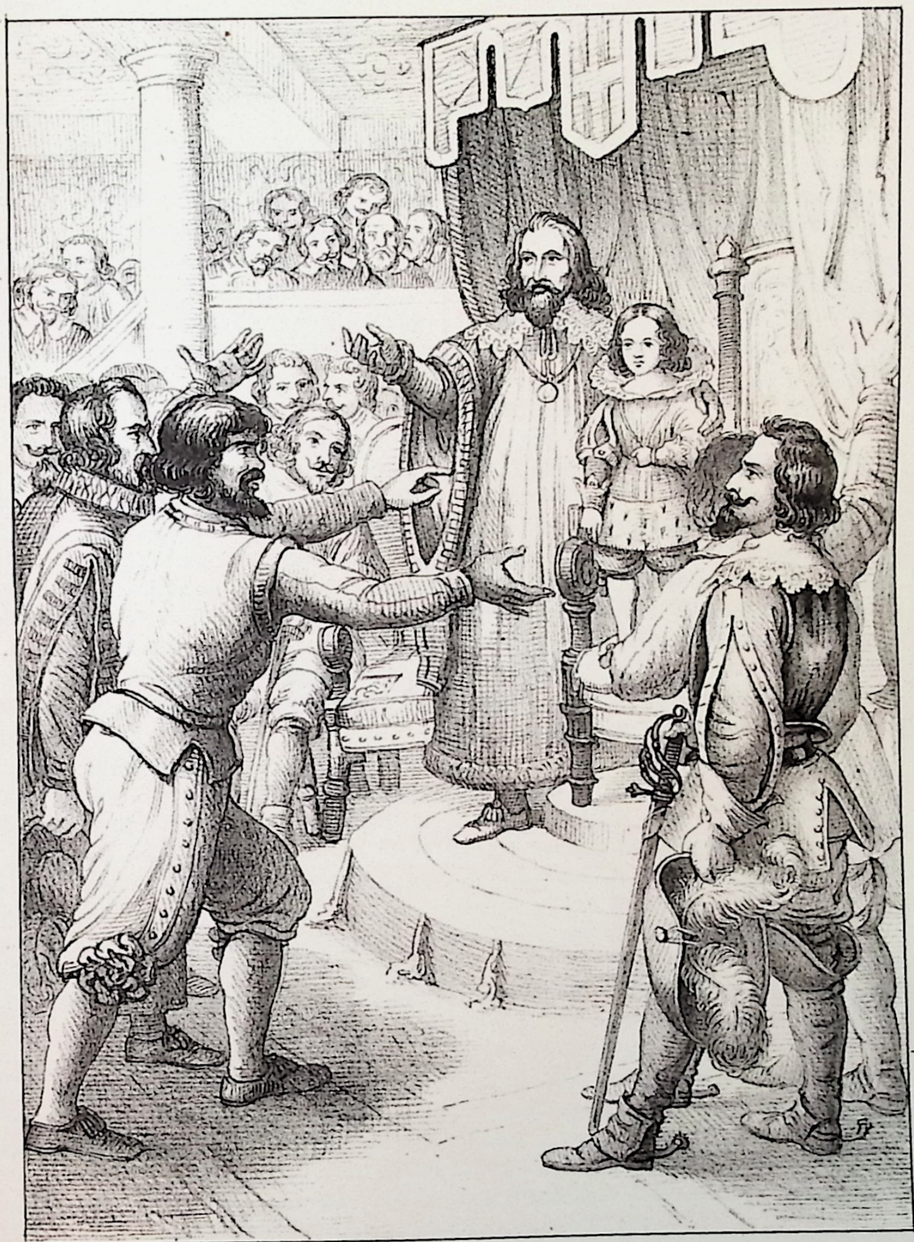
Det var den sidste Scene af Sørgespillet fra Aaret 1672.

(Sluttes.)

Abebrødtræet.

Vi omtalte i forrige Hefte de californiske Mammuthtræer. Et andet ligesaa mærkeligt Træ er Abebrødtræet, som voxer i Afrika. En Reisende har i en Dal nærved det grønne Forbjerg i Afrika lagt Mærke til et af disse Træer, som var 102 Fod i Omfang, og man beregner, at det, for at komme til denne Grad af Væxt, allerede maa have levet mere end 3500 Aar. Baobaben er det nyttigste og gavnligste Træ af alle dem, som voxe i Senegal. Dens Blade indeholde en gummiagtig Saft, som er lidt syrlig. Negerne tørre dem og tilberede et Pulver af dem, som de kalde Jalo. De gjemme dette Pulver i smaa Bomuldsposer og bruge det dagligen, idet de komme to eller tre Fingerfuld af det i de Retter, hvoraf de ernære sig. Det lader til, at det har gavnlige Egenskaber, blandt andre den, at formindske Uddunstningen, hvilket er en stor Velgjerning i dette brændende hede Klima. Boababen bærer en oval, langagtig og lodden Frugt, som er delt i ti Kamre, i hvilke Frøene ere indesluttede. Man spiser det Kjød, som omgiver disse Frø, enten alene, eller i Melk. Denne Frugt, som synes at være en meget sund Føde, er en Handelsgjenstand. Man træffer den i den sydlige og østlige Del af Afrika; den udbreder sig ogsaa i Ægypten. Af Frugtens Skal forfærdige Negerne en udmærket Sæbe, idet de blande den Lud, som fremkommer af dens Aske, med Palmeolie, eller en Olie, som de drage af visse Skovtæger. Iblandt de Tjenester, som dette Træ yder, maa man regne det Ly, som det tilbyder mod dets Fødeegnes fortærende Sol. Negerne udvide Hulhederne i de allerede hule Træstammer, og anbringe et Slags Kamre eller snarere Huler deri, i hvilke de ophænge de døde Personers Kroppe, som de ikke ville tilstaa Begravelsens Æresbevisninger, og som da der blive til sande Mumier.

L. Levins Bogtrykkeri.

Dronning Christine af Sverrig.

Christina af Sverrig.

Født 1626. Død 1689.

(Hermed et Lithographi.)

Trediveaarskrigen var udbrudt og Svenskekongen, Gustav Adolf, beredte sig til at drage sine betrængte Troesbrødre i Tydskland til Hjælp. Med sin fireaarige Datter traadte han frem for Stænderne og lod dem love, at antage hende til deres Dronning. Regjeringen selv overdrog han til et Udvalg af Rigsraadet, og i deres Spidse stod Kantsleren Oxenstjerna.

Nu begyndte Gustav Adolph den mærkværdige Krig i Tydskland. Heltedaad, som staa ene i Historiens Aarbøger, udrettede han i Spidsen for sine tappre Krigere, og som Seirherre faldt han ogsaa i Slaget ved Lützen den 6te Novbr. 1632.

Saasnart Kongens Død var bleven bekjendt i Sverrig, sammenkaldtes Stænderne for at kaare Christina til Dronning.

Da Marschallen foredrog dette for Stænderne, afbrød en Mand af Bondestanden ham med det Spørgsmaal:

„Hvem er Gustavs Datter? Vi kjende hende ikke og have aldrig seet hende!"

Strax hørte man en Mumlen i Forsamlingen, som syntes at give Bondens Spørgsmaal sit Bifald. Marschallen reiste sig op og sagde:

„I skulle see hende!"

Efterat have hentet hende fra hendes Værelser, traadte han ind i Salen og stillede hende frem for Stænderne, men især for den Bonde, som havde gjort Spørgsmaalet. Denne betragtede hende opmærksomt og udraabte endelig:

„Ja, hende er det! Det er Næsen og Panden, det er Kong Gustavs Øine — hun skal være vor Dronning!"

Christina fik en udmærket Opdragelse og blev underviist i Sprog og Videnskaber. Af de ualmindelige Fremskridt, hun allerede som Barn gjorde, af hendes utæmmelige Vildskab og en utilfredsstillelig Videbegiærlighed saae man snart, at hun vilde blive et lige saa overordentligt Fruentimmer, som hendes Fader havde været en overordentlig Mand. Med ham havde hun Dristigheden og den brændende Begjerlighed efter Berømmelse, saavelsom den glødende Enthusiasme for alt Stort og Herligt tilfælles; mange af hans Ansigtstræk gjenkjendte man hos hende, ja hendes hele Væsen havde mere Mandligt end Kvindeligt; hun sad til Hest og jagede som en Amazone, foragtede Fruentimmerpynt og kvindelige Sysler, gik gjerne i Mandfolleklæder og var helst i Mandfolkeselskab. Utrættelig virksom, lignede hun mere en Forretningsmand og en arbeidsom Lærd, end den rolig virkende Kvinde. Savn og Begjerligheder foragtede hun, i det daglige Liv var hun høist maadeholden, i Farer uforsagt, og Kvindagtighed ansaa hun for en Last. For øvrigt var hun noget under Middelstørrelse, og den ene Skulder var lidt høiere end den anden. Hendes Konversation var altid meget opvakt, levende og aandrig, og en vis naturlig Godhjertighed og Venlighed gjorde desuden hendes Omgang høist behagelig. Men ved Siden af disse herlige Egenskaber viste der sig ogsaa snart i hendes Charakters Udvikling betydelige Feil. Der fattedes hende Rolighed og besindig Kraft; dreven af umaadelig Ærgjerrighed og urolig Forfængelighed, forfaldt hun snart til mange Overdrivelser, hendes Selvstændighed blev til Egensindighed, og hendes Pirrelighed førte til Vrede og lidenskabelig Heftighed.

Allerede i sit fjortende Aar begyndte hun at sysselsætte sig med Statsanliggender, og to Aar derefter blev hun af Oxenstjerna indført i Rigsraadets

Forsamling. Alt blev foredraget hende, og der blev ikke afgjort Noget, førend man havde hørt hendes Mening. Kort efter besluttede den almindelige Stænderforsamling, der blev holdt i Stockholm i Aaret 1643, at Christina skulde tiltræde Regjeringen, naar hun havde fyldt sit attende Aar. I Overensstemmelse dermed bad Rigskantsleren hende den 7de December 1644, i Overværelse af et Udvalg af Stænderne, om selv at tage Regjeringstømmen i sin Haand, hvorpaa Christina takkede Regentskabet for den Troskab og Visdom, hvormed det i vanskelige Tider havde styret Staten, og aflagde Eden som Konge i Sverrig. Fra denne Tid kastede hun sig med forhøiet Iver og endnu større Virksomhed end forhen paa Statsforretningerne, og satte ved den Indsigt, hvormed hun behandlede dem, sine Raader og de fremmede Gesandter i Forbavselse. I den westphalske Fred havde hun den betydeligste Del, da Oxenstjerna og hans Søn, som dengang var Gesandt i Osnabrück, ikke vare meget gunstige stemte for dens Afslutning. Hun forsømte aldrig Rigsraadets Møder og skaffede sig i Forveien den nøieste Underretning om de Gjenstande, der skulde forhandles, og man saae snart, at alle de havde skuffet sig, der som Medlemmer af dette Raad eller af Statsregjeringen havde smigret sig med at faa stor Indflydelse hos den unge Dronning. Selv det høitfortjente Hus Oxenstjerna maatte erfare Christinas Skinsyge og Selvherredømme. Denne Slægt var i hendes Mindreaarighed næsten bleven den herskende i Sverrig. Blandt de fem Rigsforstandere var der tre Oxenstjerner, og blandt Rigsraaderne sadde der sex Medlemmer af denne Familie. Men det var allesammen Mænd af Fortjenester og Indsigt, og skjøndt den store Kantsler ofte optraadte haard og bydende imod de lavere Stænder, maa man dog fuldkommen frikjende ham for uretmæssig opadstræbende Ærgjerrighed. Det var tildels af denne Grund, at Christina drev paa Freden, da hun ret godt indsaae, at hun ikke kunde fortsætte Krigen uden Oxenstjerna; i ham vilde hun tillige ydmyge Rigsraadet og Aristokratiet, for hvis Repræsentant han ikke med Urette blev anseet. Jo ældre Dronningen blev, desto mere følte hun sig ved Omgang med Lærde og med Frankrigs dannede Mænd hendragen til deres fine og slebne Væsen, medens den gamle svenske Adels raa Stivhed i samme Grad stødte hende tilbage. For at have en Støtte imod Oxenstjerna hævede hun derfor Grev Magnus de la Gardie, idet hun tog det Fiendskab i Betragtning, der herskede imellem denne Familie, som var indvandret fra Frankrig, og Kantslerens, og ligeledes Gustav Adolfs Søstersøn, Pfalzgrev Karl Gustav af Zweibrücken, der i Aaret 1645 kom tilbage fra Tydskland, hvor han havde tilfegtet sig sine første Laurbær, til større Anseelse ved sit Hof. Med Hensyn til Diplomatien haabede hun at kunne erstatte Oxenstjernas Talenter ved Johan Adler Salvius, Søn af en Borger i Strengnäs; han besad virkelig store Kundskaber med megen Øvelse i Forretninger og viste i Omgang en Hofmands hele Smidighed. Det varede ikke længe, førend Rigskantsleren saae sig i Fare for at miste sin Indflydelse og yttrede høit, at han vilde drage sig tilbage fra Forretningerne, for at gjøre andre Folk Plads, ja efter en heftig Ordvexling med Dronningen bad han hende om Tilladelse til at maatte begive sig til sine Godser, hvilken hun i sin Hidsighed ogsaa gav ham, men dog snart igjen tog tilbage. For at svække Adelens Magt, befordrede Christina ogsaa Mænd af ringere Stand til Statsembeder, gjorde henved femhundrede Borgerlige til Adelsmænd og forbød de sidste at jage deres Bønder fra Gaardene, hvilket ofte skete, eller vilkaarlig forhøie deres Afgifter. Geistlighedens

Besiddelser gav hun alle et adeligt Territoriums Rettigheder og forøgede Antallet af Rigsraadets Medlemmer til 40, paa hvilke Poster hun anbragte Mænd, som vare hende hengivne og vare komne i Veiret ved hende. Overhovedet skal hun have hersket saa uindskrænket som nogensinde en Regent over Sverrig. Men alligevel saae hun sig snart nødt til at tage sin Tilflugt til Oxenstjernas Erfarenhed, der efter i nogen Tid at have været tilsidesat, henved Aaret 1651 igjen kom i Besiddelse af Dronningens fuldkomne Naade, hvorimod de la Gardie kort efter paadrog sig hendes Unaade.

Med hvor megen Iver Dronningen end hengav sig til Regjeringsanliggenderne, saa forsømte hun dog ikke derover Videnskaberne, til hvilke hun følte sig hendragen med en uimodstaaelig Tillokkelse. Hendes Evner lettede hende disse lærde Sysler og satte hende snart i Besiddelse af de mest omfattende Kundskaber. Hun forstod sex Sprog, læste Thucydides i Grundsproget, skrev og talede Fransk og Italiensk som sit Modersmaal og Tydsk og Latin temmelig rigtig. Tacitus og Plato studerede hun med den største Iver. Ved egenhændige Breve satte hun sig i Forbindelse med de fortrinligste Lærde i Udlandet og indbød dem til at komme til Sverrig, eller idetmindste give hende Efterretning om deres Arbeider. Mange toge imod hendes Indbydelse og fik Beviser paa hendes store Gavmildhed. Men denne Gavmildhed imod de Fremmede, som hun lønnede rigelig og forærede betydelige Summer, tilligemed de Fester og Forlystelser, hun langt hyppigere anstillede og med større Omkostning, end forhen havde været Tilfældet, forøgede paa en følelig Maade den allerede store Finantsnød i den stakkels Stat. Klagerne herover krænkede hende dybt; endnu ubehageligere var hende Rigsraadets idelige Overhængen, at hun dog maatte formæle sig, forat Wasahuset ikke skulde uddø paa den svenske Trone. I dette Punkt forblev hun imidlertid ubevægelig, da hun, ligesom den engelske Elisabeth, skattede Friheden over Alt, endskjøndt hun ingenlunde, saaledes som hin, hadede Mandfolk. Lidt efter lidt begyndte ogsaa dette evige Eet og det Samme ved Statsforretningerne, saavelsom det Trættende ved Ceremonierne at kede hendes urolige, stedse efter Nyt stræbende Aand.

Alle disse Betragtninger bragte hende til at tage den Beslutning, at nedlægge Regjeringen og hengive sig til et Liv, helliget Videnskaber og Kunster. Den Forfængelighed, at der skulde siges om hende, at hun havde opoffret en Krone for et saadant Livs Skyld og hendes Lyst til usædvanlige Foretagender, havde stor Del i hendes Beslutning. Enhver søgte at bringe hende fra denne Beslutning, og Oxenstjernas Veltalenhed bragte det og saa vidt, at hun virkelig denne Gang gav efter. Men det var en Seir, som blot Øieblikkets Magt havde vundet, og Længselen efter det Liv, hun udmalede sig med de mest glimrende Farver, blev kun saameget mere brændende tilbage i hendes Sjæl. I Aaret 1654 udførte hun da ogsaa sin Beslutning, hvormeget end Rigsraadet gjentog sine Bønner, ja skjøndt hendes Fætter selv fraraadede hende det, da han hellere vilde have havt hendes Haand, som han hyppig havde anholdt om, men som hun ligesaa ofte havde afslaaet ham. Den 16de Juni overdrog hun høitidelig i Rigsstændernes Forsamling i Upsala Prinds Karl Gustav Regjeringen og forbeholdt sig blot aarlig 200,000 Daler og Jurisdiktionen over sine Hofbetjente. Ikke uden Taarer hørte man hendes sidste Tale. Endnu samme Dag blev den ny Konge, Karl den Tiende, kronet, og fem Dage derefter reiste hun i Mandsklæder igjennem Danmark til Hamburg.

Der gaves endnu en hemmelig Grund, som havde drevet Dronningen til at

nedlægge Kronen, nemlig hendes Tilboielighed for Katholicismen. Allerede tidligere havde de lutherske Geistliges vidtløftige Taler trættet hende; hun følte sig mere og mere hendragen til den romerske Kirkes Tro, som hun kun havde en dunkel Forestilling om. Efter at have forladt sit Fædreland, valgte Christina Italien, Kunsternes og Katholicismens Hjem, til sit Opholdssted for Fremtiden. I Brüssel, hvor hun opholdt sig næsten et Aar, aflagde hun hemmelig den katholske Troesbekjendelse (1654). Derfra begav hun sig med et prægtigt Følge til Inspruck, hvor hendes Overgang til Katholicismen offentlig fuldbyrdedes med stor Hoitidelighed (3die Novbr. 1655).

I Italien fandt Christina en glimrende Modtagelse. Alle de Steder, igjennem hvilke hun tog Veien, vare festlig smykkede; af Borgerne blev hun overalt modtagen med Jubel, og i alle Steder ventede hende Gjestebud, Skuespil, Illuminationer og Æresporte; hele hendes Reise fra Inspruck til Rom var et Triumphtog. I Rom selv havde man opbudt den høieste Pragt. Hun kyssede Pave Alexander den Syvendes Fod, modtog hans Velsignelse og skrev sig fra den Tid Christina Alexandra. Men længe tilfredsstillede Livet i Rom hende ikke. Hun vilde see Frankrig og tiltraadte i Sommeren 1656 Reisen derhen, endskjøndt hendes pekuniaire Omstændigheder vare saa derangerede, at hun først maatte pantsætte Juveler, for at kunne skaffe de fornødne Penge tilveie. Hele Paris var i spændt Forventning for at see dette Vidunder af et Fruentimmer. Mazarin sørgede for et prægtigt Indtog og en ærefuld Modtagelse. Ludvig den Fjortende, som dengang ikke var mere end 18 Aar, var meget undseelig, da han lod sig præsentere for hende. Imidlertid fik Hoffets Damer snart Mod igjen, da de saae Dronningens høie Skulder, hendes lille Uvortes, hendes skjødesløse Paaklædning og ubetydelige Følge, og fremfor Alt hendes ugenerte Væsen. Efter nogle Maaneders Forløb forlod hun Paris og reiste en Tidlang omkring i Italien, men opholdt sig ikke længe nogetsteds. Det følgende Efteraar besøgte hun anden Gang Frankrig. Men denne Gang vakte hun ikke saa megen Opmærksomhed som første Gang, og en vilkaarlig og grusom Handling, som fjorten Dage efter hendes Ankomst fuldbyrdedes paa hendes Befaling, vakte saa megen Harme, at man tydelig lod hende forstaa, at man ønskede, hun vilde forføie sig ud af Landet. Christina havde nemlig faaet at vide, at hendes Staldmester, Marchese Monaldeschi, som hidtil havde staaet i høi Gunst hos hende, havde forraadt vigtige Hemmeligheder, hun havde betroet ham. I den Mening, at hun endnu altid uindskrænket kunde byde over sine Tjeneres Liv, afsagde hun strax Dødsdom over den Troløse og lod den paa Stedet fuldføre i et af Slottets Værelser. I Februar 1660 fik hun Efterretning om sin Fætter Carl den Tiendes Død. Hun besluttede derpaa at reise tilbage til Sverrig, efter Foregivende for at bringe sine forvirrede Anliggender i Orden, men egentlig for at see, om hun ikke igjen skulde kunne komme paa den Trone, hun saa overilet havde forladt. Men det var der ikke mere at tænke paa. Tvertimod vakte hendes offentlige Messegang almindelig Forargelse i Sverrig. I Mai Maaned 1661 begav hun sig til Hamburg, opholdt sig der i længere Tid og foretog derfra forskjellige Reiser. I Oktober 1668 vendte hun for sidste Gang tilbage til Rom, levede der endnu 21 Aar og døde endelig den 19de April 1689 i sit 63de Aar. Hun ligger begraven i St. Peterskirken.

Græshopperne paa den sydrussiske Steppe.

Af alle Insekter paa Sydruslands Stepper viser ingen sig i saa uhyre Masser, og ingen træder op paa Grund af sin ualmindelig store Graadighed i en saa farlig Berørelse med Mennesket og Kulturen, som Græshopperne. Jeg kan just ikke rose mig af at have anstillet mange Selvbetragtninger over disse mærkværdige Dyr; men det lykkedes mig dog at udforske Meget om det Forhold, hvori de staa til dette Land og til dets Beboere og Vegetation, hvilket tildels kan betragtes som Nyt og muligt have en mere, end almindelig Interesse, hvorfor jeg her vil meddele det.

Græshopperne ere ingenlunde en aarlig Plage for de sydrussiske Stepper. Der gives Aar, hvori de ganske udeblive eller idetmindste ikke slutte sig sammen til hine ødelæggende Vandringer; ja der gives endog hele Perioder af Aar, hvori de slet ikke vise sig, men atter igjen andre, hvor de hvert Aar forekomme i større eller mindre Mængde. Da de tydske Kolonister for tredive Aar siden kom til disse Egne, kjendte intet Menneske til eller talte om Ødelæggelser ved Græshopper. Vel havde man allerede dengang tvende Arter deraf i Landet, men de ernærede sig som andre Insekter og formerede sig med Maade. Først midt i Tyverne bemærkede Folk, at Græshopperne bleve hyppigere og fløi om i smaa Sværme, hvilket man ikke før havde seet. Herefter anrettede de alt i Aarene 1824 og 1825 smaa Forstyrrelser, dog kom de først i 1828 1829 i store Flokke, der formørkede Solen og ruinerede hele Egnes Høst. De tydske Kolonister vidste ikke, hvorledes det gik til, og geraadede over dette uhørte Onde saaledes i Skræk, at Mange begyndte at tale om Verdens Undergang. Præsterne propheterede og citerede Skriftsteder og udsagde, at dette var en ny Gudsstraf for Menneskenes Synder. Paa Dyrenes Vinger saae man Træk og Tegninger, som man antog for Bogstaver, og der optraadte Propheter, som udtydede denne Skrift fra Himlen. Imidlertid bleve Tydskerne ikke staaende ved Skrækken, men tænkte paa Midler til at afhjælpe Nøden. De kom løbende til Russerne og Tartarerne og udspurgte dem om Græshopperne og hvad man skulde foretage sig imod dem. Men disse kunde intet angive, thi kun de Ældste blandt dem kunde mindes at have hørt deres Fædre tale om Ødelæggelser ved Græshoppesværme. Tydskerne maatte altsaa selv tage fat paa Værket, jagede, skræmmede, dræbte og skøde, hvor de kunde, opfandt Slæder og andre Maskiner for at blive befriede fra denne Plage, og udfandt saaledes, da Græshopperne i det følgende Aar kom igjen og holdt dem i Virksomhed og Øvelse, en regelmæssig Fremgangsmaade, som her maaskee fortjener at anføres, fordi af alle Nationer, der bo under Græshoppernes Regimente, den tydske er den mest eftertænkende og sindrigste. Men forinden ville vi kun anføre, at i Aarene 1828 og 1829 var Nøden størst i Bessarabien og Nyrusland; 1830, 1831 og 1832 viste Græshopperne sig vel igjen, men toge imidlertid mærkeligt af og gjorde i 1833 kun ringe Skade. Siden 1834 have de ikke viist sig i store Sværme, og man finder dem nu kun som tidligere her og der i enkelte Partier i Vinhaver og Agre, hvor de lægge deres Æg, uden dog at formere sig altfor stærkt.

Naar Nogen paa en tydsk Kolonies Gebet eller i dens Nærhed opdager en sig nærmende Græshoppesværm, saa er han forpligtet til saa hurtigt som muligt at melde det til Koloniens Foged. Denne opbyder da hele Menigheden, og strax bevæbner Alt sig med Klokker, Kjedler, Flinter og Pistoler, Pidske,

Trommer og andre Ting, der knalde og lyde og for hvis stærke Toner Græshopperne fly. Ere Græshopperne allerede faldne ned og ikke altfor matte, blive de opskræmmede af Larmen, men ere de endnu i Flugt, afholdes de derved fra at slaa ned og tvinges til at flyve videre.

Foruden disse larmende Instrumenter slæbe ogsaa Folkene Straa, tør Gjødning og Alt, hvad der giver en stærk Røg, med sig, Thi Røg kunne Græshopperne endnu mindre taale end Larmen, og især flygte de for Røgen af tør Gjødning og Vinranker. Saaledes udrustede rykke de i Marken og gribe nu til forskjellige Forholdsregler, alt efter den forskjellige Stilling, hvori de forefinde Sværmen. Har den allerede nedladt sig paa Naboens Gebet og skrider den, bestandigt græssende, henimod det Gebet, man vil beskytte, saa gjøre de hurtigt Ild rundt om Grændserne, hvilket især gjør sin Virkning, naar Vinden fører Røgen lige mod Græshopperne. Det lykkes derved ofte at lede de graadige Vandrere en anden Retning, eller idetmindste at bringe dem til at gjøre Holdt. Men kan man ikke fyre hurtigt og godt nok, eller er Sværmen for stor — den er ofte 3—4 Tommer høi — saa skeer det undertiden, at selv om de Forreste ogsaa standse, de Bageste dog krybe over dem, falde i tusindvis i Ilden, som de slukke med deres Lig, og skaffe de Øvrige en Udvei.

Træffe Folk Sværmen paa deres egne Marker, omringe de den strax og antænde rundt omkring smaa Blus for at holde den fængslet indenfor denne Ildkjede og bringe den til at standse. Derpaa antænde de smaa Straaviske og andet Brandmateriale, som de kaste ind i den indesluttede Sværm, og samtidigt skyde og larme de rundtomkring, saa at den, da den hverken kan blive eller skride videre, tvinges til at flyve bort.

Lykkes dette dem, eller var Sværmen ved sin Ankomst endnu i Luften, begynder en Støi og Allarm, som den vilde Jægers Jagt. Nogle have store Stykker Tøi bundne til Stænger, Andre svinge antændte Straabundter, fastgjorte til lange Stave, i Luften. De vifte, flagre, skyde, juble, tromme, ringe og bringe hele Atmosphæren i Oprør. De skræmmede Græshopper, der maaskee netop vare i Begreb med at slaa ned, stige da atter høiere, og idet Folkene med larmende Støi springe over Bjerg og Dal, lykkes det dem ikke sjeldent at føre dem svævende bort fra deres Landsby. Have de Søen i Nærheden, stræbe de at bringe dem ud over denne. Blæser Vinden tillige ad den Kant, saa bedække de ikke, som man skulde tro, en lang Strækning deraf, men hobe sig sammen i Pyramide, saa at de øverste, der sidde ovenpaa hverandre, danne ligesom Øer, der hænge fast ved de til hverandre klæbende Ben, og som stikke flere Tommer under Vandet. Blæser Vinden nu stadigt og stærkt fra Land, saa driver Græshopperne lidt efter lidt længere bort og omkomme i Vandet. Men i saa Fald maa Vinden ogsaa være stærk, thi kunne de paa nogen Maade arbeide sig op mod den, vende de om. De, der sidde paa det Tørre, svinge sig i Veiret og flyve mod Land; de, hvis Vinger ere vaade, søge at naa det svømmende, og komme de saavidt — Græshopperne have, trods deres Afsky for Vand, et seigt Liv og drukne ikke let — sidde de i Milliontal paa Strandbredden, slaa med Vingerne for at tørre dem og slutte sig nu til de andre. Men de Omkomne drive efterhaanden til Bredden, farve her Brændingens Skum sort og bedække Strandkanten med deres forraadnede Legemer.

Lykkes det ikke paa den angivne Maade at bringe den paa Marken liggende Sværm iveiret, hvilket f. Ex. i Regnveir, eller overhovedet ved fugtig Luft, er aldeles umuligt, fordi Græshoppen da ligger mat paa Jorden og

neppe gaaer afveien for den knusende Fod, og langt mindre for de skrækkelige Toner, saa bliver der ikke Andet tilbage end at prisgive den alt bedækkede Ager og ihjelslaa saamange af dem som muligt, for dog at formindske Ondet.

I Haverne søndertræder og dræber man dem paa alle mulige Maader, og i hele Steppeegnen er der ikke en Haand, uden at den alt har ødelagt mange Tusinder af disse Kryb. Paa Agrene bruger man storartede Mordinstrumenter, især Valser og Tornslæder. Valserne ere kun af ringe Virkning, medmindre de ere tunge og af Sten, men Tornslæderne ere mere praktiske. Disse indretter man saaledes: Til en omtrent ti Fod lang Træstamme binder man saa mange og saa store Tornbuske, som kunne faa Plads, betynger den med Stene og Bjælker, spænder et Par Heste derfor, og nu gaaer det rask frem og tilbage over Agren. Græshopperne blive paa denne Maade ikke blot trykkede som med Valserne, men ogsaa rullerede og oprevne og saaledes sikkrere ombragte. Naturligvis kan man ved denne Fremgangsmaade ikke mere tænke paa at redde Afgrøden, men man sørger dog for sin Nabo og for næste Aars Høst, da Græshopperne formindskes og forhindres fra at lægge Æg.

Er det allerede sent paa Aaret, i Slutningen af August eller Begyndelsen af September, hvor Dyrene gaa svangre med Æg, saa omploier man strax Marken for at ødelægge Yngelen og bringe den frem, forat Vinterkulden ganske kan betvinge den.

Græshopperne have god Forstand paa, at der i Landsbyernes Haver findes Meget, der ret smager dem. De spore dette i Frastand og kaste sig derfor fortrinsvis over Landsbyerne. Man forestille sig, i hvilken Skræk og Angst en slig fattig Landsby geraader, naar den overfaldes af en Græshoppesværm. Himmel og Jord forsvinde! Tage, Mure, Jordbund ere flere Tommer høit bedækkede med kravlende Skabninger, og selv Luften er opfyldt dermed. Alt larmer, klaprer, suser og bruser. Man maa tillukke og tilstoppe alle Mure og Aabninger, i Masse falde de igjennem Skorstenene, og som Hagel slaa de mod Dørre og Vinduer.

Er en Græshoppesværm saaledes trængt ind i Landsbyen selv og dens Haver, saa ophører al indbyrdes Forening, og Enhver iler med sine Børn og Tjenestefolk til sin Vin- eller Kjøkkenhave for at redde sit Eget og dræbe saamange, man kan — Børn føre denne Krig bedst — og underholder smaa Blus omkring de Bede, Træer og Planter, som man især vil beskytte. Mange Dyr blive paa denne Maade dræbte eller bortskræmmede, men de fleste blive, ødelægge og æde.

Paa de sydrussiske Stepper gives der to Arter af Græshopper, en mindre, halvanden Tomme lang, og en større, som har en Længde af to Tommer. Begge ere lige graadige og lige frygtede, og begge komme de af Æg, som Hunnen i August og September lægger med Bore- og Æggerøret i den løse Jord. Dyret borer imidlertid ikke alene med dette Rør, men med hele Kroppen, og Røret tjener Legemet som en Art hærdet Spids. Alt beroer herved paa Jordens Løshed; er den meget haard, saa bliver det ved et lille Hul, der neppe er stort nok til at rumme Æggene, men er Jorden blød — og sædvanligvis opsøge de en saadan — kommer Græshoppen ned med sit halve eller hele Legeme, saa at den næsten er ganske skjult, idet den, bestandig borende og udhulende, dreier sig om i Hullet.

Er Hullet endeligt saa stort, som dens Kræfter og Jordbundens Tilstand tillader at gjøre det, saa lægger den halvtreds til halvfjerdssindstyve Æg, og anvender til dette Arbeide to til tre Dage. Derpaa bliver den mat og opgiver sin Aand, naar den har fuldbragt sit Hverv. Er Hullet stort nok dertil, bliver den

siddende deri tilligemed Æggene, som den dækker og beskytter med sit forraadnede Legeme. Æggene ere hvide og ligne i Form og Størrelse Myrens. De ere alle forbundne med en hvid, klæbrig Masse og danne en Rede ligesom en Edderkops Æg. Bringer man dem i et Glas og udsætter dem for en middelmaadig Varme, kan man i kort Tid see de smaa Græshopper krybe frem; men ude paa Marken gaaer det ikke saa hurtigt. Æggene blive der liggende hele Efteraaret og Vinteren, indtil sent paa Foraaret, hvorpaa Ungerne i Slutningen af April eller Begyndelsen af Mai kryber frem. Sjeldent tilintetgjøres Æggene om Vinteren, selv om de kun lidet ere bedækkede af Sne, og skjøndt de kun ligge halvanden Tomme i Jorden; men bliver Agren omploiet, dræber Kulden dem let.

Med Foraarets første varme Dage krybe Ungerne frem i uhyre Mængde. Hvormange Millioner Mødre faldt ikke om Efteraaret ned med deres Byrde, og de reise sig nu tredsindstyve Gange forfoldiget. I Begyndelsen have de ingen Vinger, men derimod raske Ben til Marschen; i de første Dage ernære de sig stille i deres Naboskab, men snart tiltage de i Styrke og Tal og Hob slutter sig til Hob. De æde hele deres Omgivelse — maaskee en øde, græsrig Steppe, hvor Ingen bemærkede og forstyrrede dem — nogen, eller de blive bortjagede fra Haverne og begive sig derpaa paa Vandring. Hele Krammet skynder sig afsted og rutscher fremad over og ved Siden af hinanden; de gaa stedse i lige Retning og lade sig ikke opholde ved Noget, de skride frem midt igjennem Landsbyerne og opfylde de brede Veie som Havets Bølger; de vige ikke til Siden hverken for Mennesker, Dyr eller Vogne, og man vader indtil Anklen i Græshopper. I store Masser styrte de ned af steile Skraaninger og falde i Havet, da den ene stedse trænger paa den anden og ikke giver de Forreste Tid til at klattre forsigtigt ned. Regimentviis falde de i Afgrunden, hvor de Øverste trykke de Nederste, og kommer der nu en dygtig Regn, som skyller Jord og Stene ovenpaa, blive de Alle til Støv. Denne krybende, unge Græshoppehærs Marsch er endnu mere frygtet end de Gamles Flugt, thi dels er det ikke muligt at opskræmme dem og der gives intet Middel til at fordrive dem, dels æde de langt graadigere end de Gamle, da de behøve mere Næring for at voxe, dels falde endelig deres Vandring netop paa den bedste Aarstid for den unge Frugt og Græs, som de opæde med Stilk og Blade. Men til Lykke blive de kun i et lille Distrikt, da en stor Hær paa en Dag neppe tilbagelægger mere end to Werster.

I Løbet af tre til fire Uger ere de unge Græshopper fuldkommen udvoxne, have efter andre fire á fem Uger erholdt Vinger og begynde nu at hæve sig. Krydsende frem og tilbage sværme de nu igjennem Landet saavel i Juli og August som halvt ind i September. Midt i September er derpaa, efter omtrent fire Maaneders Liv, Alt igjen dødt og en forfoldiget Yngel til næste Aar forberedt. De største Hære vise sig i Nyruslands Stepper først i August, maaskee fordi endnu andre Sværme fra de sydligere Lande da støde til de indfødte.

Græshoppernes Maade at bevæge sig frem paa i Flugt ligner en ubehjelpsom Fugls, der dasker med Vingerne. De frembringe derhos en bestandig Larm med Vingerne, hvilken lyder omtrent som Vindens Susen igjennem Poppeltræerne. De flyve ikke alene med Vinden, men ogsaa mod Vinden, men da ikke lige imod, men, som Folkene udtrykke sig, de flyve rundt om Vinden, hvilket vel ikke vil sige Andet end at de, ligesom Skibene, lavere. Høiden af deres Flugt lader sig vanskelig nøiagtig udfinde, og er efter Vind og Veir og efter Flugtens Varighed meget for-

skjellig. Ved smukt og klart Veir flyve de meget høit, vel omtrent tyve til tredive Favne, regnet til de Underste og seet fra Høiene; ved daarligt Veir flyve de derimod langt lavere, vel neppe en Favn høit. Man kan da paa ingen mulig Maade stride sig igjennem en saaledes henad Jorden flyvende Hær, thi de forstaa ikke at bøde af i Flugten, men støde saa heftigt mod Pande, Næse og Kinder, at man, bekymret for sine Øine, vender sig om. Fra den store Høide, hvori de flyve ved klart Veir, skraane de lidt efter lidt ned til den Græsseplads, de have udset sig, og ere de en Favn oven over den, slaa de saa heftigt ned, at man skulde tro, det var Stene, der faldt. Overfalder en pludselig Regn dem, slaa de strax ned, men sædvanligt mærke de Regnen, naar den er i Anmarsch, og sidde allerede paa Jorden, naar den kommer. De flyve ogsaa om Aftenen, dog ikke senere end til Kl. 11—12, og om Morgenen hæve de sig først igjen henimod Kl. 8. I Flugten danne de stedse en Figur, der ligner en Oval, en Fjerdedel Werst bred og to til tre Werster lang. Hvad Dybden af en slig Græshoppesværm angaaer, da er det vanskeligt at sige noget Bestemt derom, men Skyggen, den kaster, er saa stærk, at den paa en varm Sommerdag er ganske behagelig kjølig; man seer ikke et Spor af Solen igjennem den, og Formørkelsen ved den lyse og klare Middagstid er stærkere end den, en sort Regnsky foranlediger. Hvad Flugtens Hurtighed angaaer, da er den forskjellig efter Vind og Veir, men dog er det afgjort, at en Hær af Middelstørrelse ved roligt Veir i otte Timer kan tilbagelægge tre Mile.

Deres Antal er meget forskjelligt, thi ofte streife ganske smaa Hære paa faa Millioner omkring, Efternølere, forslagne Tropper og Partigjængere, men saa paa den anden Side tillige store Armeer. Folk der i Landet tale om to til fire Werster lange og næsten en Werst brede Strækninger, som de have seet bedækkede med Græshopper. Paa enkelte Steder ligge de dobbelt og tredobbelt, stridende indbyrdes om Føden; paa en slig Strækning er tillige alle Træer saa fulde, at de ere nærved at brækkes. Antage vi ligefrem, at de ligge enkeltviis paa Jorden, og tælle vi ikke dem med, som sidde paa Buske og Træer, indrømme vi enhver Græshoppe et Rum af to Tommers Længde og en Tommes Brede, saa giver dette for en middelmaadig Græshoppehær, som bedækker en Kvadratwerst, — Wersten regnet til 3500 Fods Længde — det enorme Tal af 600,000,000 Græshopper. Man forskrækkes ved dette Antal, især naar man betænker, at disse Dyr have et Mundtøi, som en Hest, en Hunger som en Ulv og en Fordøielseshurtighed, som intet andet Dyr paa Jorden.

Græshoppernes Føde udgjør alle grønne Blade, som voxe paa Engene eller i Haverne og alle grønne, bløde Grene, der ikke ere altfor træagtige, Steppens Græs, Træernes Blade, de fine Stængler paa alle Planter, Kornet, Røret, Zwieblerne og selv den øvre Del af de bløde Nødder.

Falder Græshopperne paa Kornmarker og ere disse ikke gule og stive, opæde de Alt, Ax og Stængler. I sligt et Tilfælde omhugge Folkene Alt, for dog at redde Noget. Men de opæde alligevel den Sæd, der er meiet og det næsten under Leen, og Sæden svinder saa hurtigt, at det i sjeldneste Tilfælde er muligt at redde Noget. Er Høsten derimod allerede næsten moden, gjøre de mindre Skade. Da de, som sagt, hyppigst indtræffe i Slutningen af Juli og August, saa finde de de fleste Agre allerede modne og næsten indhøstede. Da staaer sædvanligt kun Mais, Hirse, Boghvede og nogle andre Frugter tilbage.

En Sømands Liv.

(Sluttet.)

(1675.)

Spaniens Bistand reddede imidlertid Nederlandene, men derfor indvikledes dette Monarki i Krig med Frankrig. Spanien led flere Nederlag, og da det ikke længere var i Stand til at modstaa Frankrigs Overmagt, henvendte det sig til Holland for at faa Hjælp hos det. Det forlangte en tilstrækkelig stærk Flaade i Middelhavet og fremfor Alt, at denne skulde kommanderes af de Ruyter. Denne sidste Betingelse var saa alvorlig fremhævet, som om man uden denne ikke agtede Hollands Hjælp synderlig.

Michael de Ruyter, som efter sine sidste hæderfulde Søtog, der evig ville lyse i Hollands Marines Historie, af Arvestatholderen var bleven udnævnt til Lieutenant-Admiral-General af Holland og Vestfriesland, levede under disse Begivenheder i streng Afsondring i sit Hus. Aarene vare ikke sporløse gaaede over hans Hoved, og Alderen gjorde sine Rettigheder gjældende. Siden hin ulyksalige Augustdag, da hans Ven, Raadspensionairen, og dennes ædle Broder vare blevne Offere for Folkeforbittrelsen, rugede en hemmelig Kummer paa hans Hjerte og, Smilet var forsvundet fra hans Aasyn.

Det var silde om Aftenen, Vinduesforhængene vare trukne tæt sammen, og Lampen, som var stillet bag en Skjærm, udbredte et skummelt Lys. Admiralen laa slumrende paa sin Seng. Ved Siden af ham sad Anna af Geldern, hvem han havde ægtet efter sin første Kones Død.

Ruyter slog Øinene op.

„Er det Dig, Anna? Hvad gjør Du her? Har jeg ikke allerede sagt, at Du skulde gaa til Sengs? Jeg behøver Dig ikke mere.“

„Skjend ikke, Ruyter, Din Søvn var saa urolig. Jeg var bange for at lade Dig være ene.“

„Igaar vaagede Du lige til Midnat. Du skal ikke saaledes give Dig til Pris. Desuden feiler der mig ingen Ting, og naar desuden Adam Geert eller en Anden er tilstede, saa er det nok.“

„Adam Geert sover nu og vil siden afløse mig.“

„I skulle ikke længere behandle mig som Syg,“ sagde de Ruyter. „Jeg er fuldkommen frisk, kun noget mat, temmelig mat. Det vil ogsaa gaa over, naar jeg først kan komme ned i Haven, eller vel endog —“

Hans Øine mødte hans Kones sørgmodige Blik; han afbrød sig selv og sagde:

„Hvo var det, som var her flere Gange idag? Det var altid een og den samme og bestandig blev han afvist. Hør, Anna, jeg haaber, at Du ikke handler egennyttigt og dølger Noget for mig. Der er igjen Noget igjære. Fædrelandet behøver sine Mænd . . .“

Anna afbrød ham:

„Jeg efterkommer Lægens Befaling og gjør ikke Noget, som jeg ikke kan forsvare for Gud og min Samvittighed. Men der kommer Adam Geert, og jeg vil ikke længer være Dig ulydig. Godnat, kjære Mand.“

Admiralen fulgte sin Kone med et kjærligt Blik.

„Det var ret, Adam Geert, at Du løste hende af. I Grunden behøver jeg Eder slet ikke, men I vilde jo endelig have det saaledes.“

„Der er saa Mange, som ville tjene Eder,“ sagde Adam Geert; „men det gaaer ikke an.“

„Hvorledes?“

„Det var idag igjen Eders tolv Sluproere; de komme hver Dag, og desuden mange Andre, som have faret længe med Eder. De bede os, at vi dog for Guds Skyld ville lade dem skifte til at vaage hos Eder; de ville gjøre

Alt, hvad der staaer i et Menneskes Magt. Nu, vi Husets Folk ville ikke tillade det, men det er dog smukt."

„Hør, Gamle, det er ikke rigtigt, at I afspise disse Folk paa en saa fornem Maade. Jeg behøver ikke deres Hjælp, men jeg vil dog tale med dem og takke dem for deres Kjærlighed. Ifald de, efterat I have været saa uhøflige imod dem, alligevel skulle komme igjen imorgen, saa bringer Du dem herop, hører Du? Alle! Gjør ingen Indvendinger, Gamle, og sæt Dig her i min Kones Lænestol. Vi ville sove begge To. Godnat."

Næste Morgen stod de Ruyter op let og fri. Han lod sig klæde paa af Adam Geert og gik ind i Gjæsteværelset, hvor et stort Antal Matroser havde indfundet sig, som med Jubel hilsede den Helt, der saa ofte havde ført dem til Kamp og Seier.

„Tak, Børn, tak! I see, at jeg allerede igjen er paa Benene og kan snart komme ombord til Eder."

„Det er herligt, Hr. Admiral," svarede en Baadsmand, „og naar det nu snart kommer til at gaa løs igjen, som der jo nu overalt snakkes saa smaat om..."

„Taler man allerede derom?" spurgte de Ruyter.

„Vi skulle hjælpe Spanierne ud af den Klemme, de ere komne i for vor Skyld, og de ville absolut have, at I skal være med, Hr. Admiral. Men Ingen har villet sige Eder det, fordi I var syg. Nu, tænkte jeg, efter hvad jeg kjender han, saa tager han det ilde op, naar han bag efter faaer det at vide, og saa skal jeg nok, naar Leilighed gives, lade ham det vide; han kan jo gjøre og lade, som han selv lyster. Jeg beder, at Hr. Admiralen ikke tager mig det ilde op."

Adam Geert slog Øinene ned og var belavet paa at see Admiralen vred; thi han vidste ret godt, at Fru Anna stadig havde afvist ethvert Besøg, og han havde trolig hjulpet til. Men Stormen trak forbi, de Ruyter gav Baadsmanden sin Haand, sagde Alle Levvel, bad dem hilse deres Kammerater og lovede med det Første at ville besøge dem ombord paa Flaaden.

Da Adam Geert førte Matroserne ud igjen, og Fru Anna traadte ind, sagde de Ruyter:

„Ei, ei! Der erfarer jeg jo smukke Ting! Anna, Du er en god, en hjertensgod Kone, men Du maa ikke gjøre mig saadan Sorg. Jeg tilhører blot mig og min Familie, naar Fædrelandet ikke behøver mig."

Henimod Middag begav de Ruyter sig, ledsaget af ham trofast hengivne Deputerede, til Generalstaternes Forsamling. Da han traadte ind, reiste alle de Tilstedeværende sig og hilsede Helten med høi Jubel.

Da de Ruyter havde sat sig ned, sagde Præsidenten:

„Med dobbelt Glæde hilser jeg Eder i Dag i denne Forsamling, min tappre Admiral, thi det er mig et Bevis paa, at I giver efter for det almindelige Ønske og vil stille Eder i Spidsen for Flaaden og føre det hollandske Flag ilt Seiren."

„Hr. Præsident og alle I ærede Herrer!" svarede de Ruyter. „Jeg har hørt Eders Opfordring og fulgt den; men have I ogsaa vel betænkt, hvad I forlange? Jeg er en svag kraftesløs Olding, der staaer paa Livets Grændse; mine Dage ere talte og min Styrke hensvunden. Kun i min Kjærlighed til Fædrenelandet staaer jeg ikke tilbage for den Modigste og Ædleste, og i Kraft af denne Kjærlighed paatager jeg mig den Byrde, I ville lægge paa mine Skuldre. Give Gud, at den blot ikke bliver mig for tung!"

„I skal finde tilstrækkelige Kræfter til Eders Understøttelse, ædle Herre" sagde Wilhelm af Nassau. „De tappreste Officierer ville kappes om at

komme med paa dette Søtog, for endnu engang at tjene under Eders Kommando."

„Endnu engang!" svarede de Ruyter med et melancholsk Smil; „endnu engang og saa aldrig mere. Det er meget muligt, at det vil blive Tilfældet. Hidtil har Herrens Haand vidunderlig beskjærmet mig. Er min Time nu kommen, saa skal den finde mig forberedt. Det er besluttet, mine ærede Herrer; jeg fører Eders Flag til Middelhavet. Og nu til Forretningerne: Hvilke Kræfter stille I til min Disposition?"

„Det er blevet besluttet," tog en af de Deputerede fra Amsterdam Ordet, „at sende Spanierne en Flaade til Hjælp af atten Skibe af første og anden Rang."

„Det er saa godt som ingen Ting, mine Herrer," sagde Admiralen.

„Hvorledes! — Ingen Ting! De Skibe, man har bestemt til dette Tog, føre over otte Hundrede Kanoner; desuden giver man Eder de fornødne Transportskibe og Brandere."

„Mine Herrer, jeg gjentager, hvad jeg har sagt: det er saa godt som ingen Ting."

„Det klinger virkelig selsomt," vedblev den Deputerede fra Amsterdam, „og jeg er ganske forlegen med, hvorledes jeg skal udtyde disse den tappre Admirals Ord. Naar vor Hjælpeflaade forener sig med de spanske Skibe, saa fremkommer der en Sømagt, som i Antal er den franske overlegen og desuden har den den Fordel, at den bliver kommanderet af en de Ruyter. Hvilke Betænkeligheder kunne vel endnu her finde Sted?"

Denne Bemærkning af den Deputerede fra Amsterdam bragte nogen Bevægelse i Forsamlingen. Et stort Antal slog sig paa hans Parti og mente som saa, at en lige Magt fra begge Sider var Alt, hvad Spanien med Billighed kunde forlange.

„Mine Herrer, jeg siger Eder for sidste Gang, dette Exempel er urigtigt!" sagde de Ruyter og reiste sig fra sin Plads. „Franskmændene have en stærk Flaade, som er godt udrustet og vel bemandet; paa disse Spaniere kan man ikke forlade sig; vi kunne blot med Sikkerhed gjøre Regning paa os selv, og derfor er fem og tyve Skibe det Mindste, man maa give mig til denne Expedition. Men med denne Styrke haaber jeg, naar Gud staaer mig bi, at kunne opfylde min Pligt. Det er mit sidste Ord."

Admiralen satte sig nu ned igjen og brød sig ikke videre om de Taler for og imod, som de Deputerede fremkom med. Da hørtes pludselig midt under disse Discussioner en stærk Stemme fra de bageste Bænke:

„Hvad forhindrer vel Admiralen fra at gaa til Søes med de atten Skibe, der ere blevne ham anviste? Jeg vil ikke haabe, at vi skulde komme paa den Formodning, at Hr. Admiralen skulde begynde at blive bange paa sine gamle Dage."

Disse Ord vare blevne hørte af Alle, og der indtraadte en Dødsstilhed. Michael de Ruyter foer sammen og lagde Haanden paa Hjertet; han blev bleg og Taarer traadte ham i Øinene. Han vilde reise sig, men hans Ben zittrede saaledes, at de nægtede ham deres Tjeneste.

„Gid den Tunge maa visne, som udtalte en saadan Forhaanelse!" raabte en Deputeret med Heftighed.

„Vi kjende Eder, Herre," raabte en Anden, „og I skal komme til at give Satisfaktion for denne Fornærmelse."

„Jeg har endnu aldrig undslaaet mig for en saadan Opfordring," svarede hin.

„Vi ikke heller," sagde Andre. „Vi kunne paa samme Tid gjøre Afregning. Gid Fanden havde den spanske Alliance og alle Tilhængere af disse Logædere!"

„Til Orden! Til Orden!"

„Net saa. Raab kun: Til Orden, naar I have forløbet Eder. Det er en

meget nem Maade til paa fremmed Bekostning at drage Eder ud af Forlegenheden."

„Til Orden! — Hr. Præsident, kald den Overmodige til Orden!"

Admiralen havde imidlertid fattet sig, og en alvorlig Rolighed vendte tilbage paa hans Ansigt. Han løftede Haanden iveiret, til Tegn paa, at han vilde tale, men han var ikke i Stand til at komme til Orde under denne almindelige Allarm.

Wilhelm af Nassau greb Klokken, men man hørte ikke dens Klang.

„Stille der, stille! — De Ruyter har reist sig, de Ruyter vil tale! Seer paa ham og tier! — Admiralen har Ordet! Tal, tal!"

Præsidenten ringede anden Gang med Klokken, derpaa reiste han sig og satte Hatten paa Hovedet. De Deputerede tav.

Admiralen havde støttet sig paa en Vens Skulder og sagde med høi Alvor: „Jeg har hørt et meget saarende Ord; jeg vil ikke bekæmpe det eller forsvare mig imod det; jeg føler, at jeg ikke behøver nogen af Delene. Jeg er ikke bange! Bring mig ombord paa et læk Skib og befal mig at stikke i Søen med det, jeg heiser mit Flag paa det og seiler under Guds Bistand, hvorhen I ville. I Stedet for atten Skibe kunne I nu stille otte eller fem eller endnu færre til min Disposition, jeg gaaer med dem til Middelhavet. Jeg har ingen Frygt, jeg frygter kun Gud, men jeg beklager inderligt, at der i denne Forsamling er Mænd, der besidde saa lidt Fædrelandskjærlighed, at de saa let kunne give deres Flag til Priis. Er det Eder det samme, om det undergaaer en ny Vanære, idet I sende det i Kampen saa skjødesløst beskyttet, saa vil det dog være tilstrækkeligt til at dække mit Legeme. Jeg begiver mig strax til Texel og venter Ordre til at gaa under Seil. Videre har jeg ikke at sige."

Med disse Ord forlod de Ruyter de Deputeredes Forsamling, hvor der herskede en heftig Bevægelse.

Slaget ved Catanea.

(1676.)

Omstraalet af den friske Morgen skyllede Middelhavets Bølger omkring Siciliens blomstrende Kyst. Luften var fuld af balsamisk Duft, og Delphinen gled sagte hen gjennem de blaa Bølger.

Det var den 25de April. Paa Høiden af Catanea, ligeud for det rygende Ætna, laa den franske Flaade, som var løben ud fra Havnen ved Syrakus, for igjen at tilbyde den hollandske Admiral, som krydsede der, en Bataille.

Paa det Skib, som seilede i Spidsen, „Le Saint Esprit," en Tredækker paa halvfemsindstyve Kanoner, befandt sig Admiral Duquesne, som havde Kommandoen paa denne Station. Efter ham kom nærmest „Le Saint Michael," under Marquis de Preuilly-d'Humieres Kommando, og „Le Conquerant," under Kapitain Beaulieu, begge Skibe paa halvfemsindstyve Kanoner. Dem fulgte i en majestætisk Linie tyve andre Skibe, og de to Brandere „Notre-Dame de Lumiere" og „Notre-Dame de Chapelet" sluttede denne Linie.

Imod denne velordnede Stridsmagt seilede de Ruyter med sine atten Skibe. Viceadmiral de Haan og Kapitainerne Grev Stierum og Meegang holdt sig nærmest til ham. Det var en laber Kuling, og de to Flaader nærmede sig kun langsomt hinanden.

Spanierne holdt sig med deres Skibe betydeligt i Læ.

Kl. 4 om Eftermiddagen befandt de Ruyter sig paa Siden af det franske Admiralskib, og Bataillen begyndte med Heftighed.

De Ruyter stod rolig under en Hagel af Kugler, og hans tappre Modstander Duquesne ligeledes; Ingen af dem veg fra Hæderspladsen, men ledede Kampen med deres Blik.

Flag-Kapitainen paa det hollandske Admiralskib, Gerhard Kallenburg, traadte hen til Admiralen.

„Hvis min Bøn formaaer noget hos Eder, ædle Herre," sagde han til de Ruyter, „saa forlad denne Plads. I udsætter Eder formeget, og, som jeg tør paastaa, uden at det behøves. Kampen er aldeles regelmæssig, og Intet truer vore Skibe. Lad mig indtage Eders Plads."

„Ingenlunde, Kapitain," svarede de Ruyter hurtig. „Lad mig kun blive paa min Plads. Hurra, mine Gutter! I slaa tappert for Eders Lands Ære. Vi ville snart kunne entre. Hvo kommer der?"

„Det er Chevalier Tourvilles Fregat, Hr. Admiral. Han er en af Frankrigs tappreste Officerer. Kapitain Wildt angriber ham."

„Min vakkre de Wildt vil nok blive færdig med ham," svarede de Ruyter smilende. „Hvad er Klokken, Kapitain Kallenburg?"

„Præcis fem; Manden, som staaer til Roers, vendte Glasset."

„Saa have vi fegtet en Time. Naar der igjen er forløbet en Time..."

Han fik ikke udtalt; en Kugle var faret over Dækket.

„For Himlens Skyld, Hr. de Ruyter!" raabte Kapitainen og blev bleg; „I er..."

„Stille, stille!" sagde de Ruyter med sagte Stemme. „Kom nærmere, forat jeg kan støtte mig paa Eder, førend Nogen mærker det. Fyr, mine Gutter! Hurra!"

Kapitainen traadte hurtigt hen til Admiralen og støttede ham saa godt, han kunde.

„Hvorledes befinder I Eder, ædle Herre?"

„Ret godt, min Gut, ret godt. — Men... hvad er det? Det sortner for mine Øine!"

Og med disse Ord sank han afmægtig om.

„Admiralen er saaret! Admiralen er saaret!" hørtes fra den ene Ende af Dækket til den anden. Fra den høieste Officier til den simpleste Kahytsdreng var denne Efterretning et Stik i Hjertet; men ude af sig selv over denne sørgelige Begivenhed, fordoblede Enhver sine Anstrængelser og Franskmændene bleve paany angrebne med en rasende Forbittrelse.

Michael de Ruyter blev baaren ind i sin Kahyt, og Lægerne ilede ham til Hjælp. Hans venstre Fod var knust og idet han faldt omkuld, havde han betydelig saaret sig i Hovedet. Han led de heftigste Smerter, da man forbandt ham, men han fortrak ikke en Mine og bad de Omkringstaaende, at de dog ikke skulde ængste sig for hans Skyld.

Sørgebudskabet var lidt efter lidt kommet til alle hollandske Skibe, og Matroser og Marinere sloges kun med endnu større Forbittrelse.

Franskmændenes Linie maatte tilsidst vige, og efter fire Timers Kamp maatte den stolte Duquesne give Ordre til, at man skulde trække sig tilbage. Franskmændene satte Seil til og bleve forfulgte af Hollænderne, som fortsatte deres Ild.

Imidlertid var det hollandske Admiralskib gaaet til Syrakus, hvor det ankrede. Man anvendte ethvert Middel for at lindre den Saaredes Smerter, og tre Dage forløb under Angst, Haab og Forventning.

Med rørt Følelse saae de Ruyter sine ædle Venners Bestræbelser, idet de med ængstelig Omhyggelighed vare sysselsatte om ham; hans Blik hvilede paa dem, og han formaaede ikke at tilbageholde sine Taarer.

„Jeg takker Eder, Børn," sagde han med mat Stemme, „I skulle ikke være saa ængstelige for mig. Gaaer og udhviler Eder efter Eders tunge Dagværk. Gerhard Kallenburg, I kan blive hos mig."

De Øvrige gik og Kapitainen satte sig ned ved Siden af den saarede Admirals Seng.

„Jeg har sendt dem bort, for at kunne være alene med Eder, Gerhard; det er snart forbi."

„Gud forbyde, at I skulde nære saa sørgelige Tanker!" sagde Kapitainen forskrækket.

„Men det er dog Tilfældet, nu gaaer den mørke Anelse i Opfyldelse, som opsteg hos mig, da jeg saae Hollands Kyster forsvinde for mit Blik; jeg vidste nok, at jeg ikke skulde saa dem at see mere."

„Lad Eder dog ikke beherske af en saa mørk Tanke."

„Mørk? — Den er snarere lys. Hidtil tyngede det som Bly paa mit Bryst, jeg kunde ikke blive den Byrde kvit, som nedbøiede mig, nu er den bortvæltet. Jeg veed, at jeg skal dø her. Kald paa Westhovius."

Kapitainen gjorde det og vendte tilbage til den Syge.

„Nu maa I ogsaa gaa, min Ven," sagde de Ruyter, „thi jeg behøver ingen verdslige Vidner til, hvad jeg vil betro Gud i min Dødsstund."

Kallenburg forlod ham og Pastor Westhovius traadte ind.

„Kom nærmere, ærværdige Herre," sagde de Ruyter langsomt, „jeg vil berede mig til Døden i Eders Nærværelse. Troer I ikke, at det vil blive Døden?"

„Jo, jeg troer det," svarede den Geistlige med rørt Følelse. „Den Herre, som byder over Liv og Død, sætter nu en Grændse for Eders Liv."

„Jeg vidste det."

„Salige ere de, som dø i Herren," sagde Westhovius, „og det gjør Du, ædle Helt, thi Du har levet for Herren. Om en føie Stund vil Du høre hans Stemme og han vil sige til Dig: Sandelig, jeg siger Dig, endnu i Dag skal Du være med mig i Paradiset."

„Det er min Trøst og mit Haab! Jeg er mig bevidst, at jeg aldrig har været hovmodig af min Lykke, og jeg siger til Gud: Det er mig kjært, at Du har ydmyget mig og jeg lærer at kjende Din Magt."

„Længes Du ikke efter Dine Børn?" spurgte Westhovius. „Vil Du ikke ved mig kundgjøre dem Dine sidste Ønsker?"

„Jeg tænker hvert Øieblik paa dem; jeg siger det blot ikke," svarede de Ruyter. „Da jeg forlod Amsterdam, tog jeg en hjertelig Afsked med dem; for deres jordiske Vel er der sørget. Min rigeste Velsignelse hvile paa dem, og naar Du kommer til dem, Westhovius, saa udbred Du i mit Sted Dine Hænder velsignende over dem."

„Det skal jeg."

„Det er nu forbi! Troer Du, Du Herrens Tjener, at Gud vil tilgive mig mine Synder?"

„Du har været redelig og from, saa længe Du har levet. Gaa med Guds Kraft til Dit sande Hjem; Dine Synder ere Dig forladte."

„Saa ræk mig den sidste Lædskedrik, den sidste Draabe af den evige Barmhjertigheds rige Kilde."

Præsten ordnede med Værdighed de hellige Redskaber og rakte den Døende Herrens Blod og Legeme; derpaa hævede han Hænderne og sagde: „Herren velsigne Dig og bevare Dig. Han lade sit Ansigt lyse over Dig og være Dig naadig!"

De Ruyter bad; han laa stille og rolig, og i dette Øieblik følte han ingen Smerter. Han vendte sig til den Geistlige:

„Nu til de sidste jordiske Forretninger; vær saa god at kalde paa mine Venner."

Viceadmiral de Haan og de øvrige Kapitainer traadte ind. De Ruyter smilede til dem.

„Nu, mine Venner," sagde han til dem, „nu gjælder det den evige Afsked!

Hører mine sidste Anordninger. I, de Haan, overtager efter mig Kommandoen, Grev van Swieten rykker op i Eders Plads, og min gode Kallenburg bliver Schout by Nacht. Melder Prindsen af Oranien og Generalstaterne min Død. Bringer alle Flaadens Officierer, som jeg nu ikke kan samle om mig, min Tak for deres Hengivenhed og Troskab! Alle Sømænd, som have levet ombord paa mine Skibe, tænker jeg paa med Kjærlighed og ønsker dem Fred og Glæde. Jeg har aldrig kjendt en Fiende og bestandig levet i Fred med Menneskene; skulde der imidlertid være Nogen, jeg mod mit Vidende har krænket, saa beder jeg ham angerfuld om Tilgivelse."

„Skaan Eder, de Ruyter, skaan os!" bad Kallenburg.

„Admiral de Haan," vedblev de Ruyter efter en Pause, „I er min Eftermand i Kommandoen; før den med Kraft. Min Sekretair vil overlevere Eder de hemmelige Instruktioner, og ret Eder strengt efter dem. Fremfor Alt, mine Herrer, bevarer Flagets Ære; lad det være Eder helligt. Sværger mig, at I ville beskytte det med Eders Liv."

„Det sværge vi!" svarede Officiererne med voldsomt undertrykt Følelse.

„Jeg takker Eder! Nu er jeg beredt! — Herre, i Dine Hænder anbefaler jeg min Aand! — Willem de Haan, I skal trykke mine Øine til."

Willem de Haan traadte hen til den Døendes Leie og bøiede sig dybt bevæget over ham.

„Hvilken skrækkelig Dag," sagde Kallenburg.

„Han døer!" udbrød Willem de Haan.

„Det er fuldbragt!" sagde Westhovius. „Herre, modtag hans Aand!"

Skibet var svaiet for sit Anker og laa med Speilet mod Vest. Igjennem Kahytsvinduerne faldt en Straale af den nedgaaende Sol og oplyste Heltens Aasyn, over hvilket der var udbredt et forklaret Smil.

Sekretairen skrev i Logbogen:

„Bugten ved Syrakus. Michael Adrianson de Ruyter, Lieutenant-Admiral-General af Holland og Vestfriesland, samt Ridder af den gyldne Vlies og St. Michaels Orden, døde i Dag, den 29de April, Kl. 7½ om Aftenen, af den Kvæstning, han havde faaet ved Catanea."

Paa Kysten var der paa samme Tid et stort Røre. Folket raabte Hurra for Vicekongen af Sicilien, Marquien af Villafranca, der besteg en prægtig smykket Baad og, ledsaget af et glimrende Følge, begav sig ud til det hollandske Admiralskib.

Officiererne modtoge den høie Gjest med Ærbødighed og forkyndte ham Admiralens Død.

„Gud forbyde, at det skulde være Tilfældet," sagde Vicekongen. „Jeg kommer i Hs. katholske Majestæts Navn, for at smykke ham med høi Ære og Værdighed."

„I kommer for silde!" afbrød Gerhard Kallenburg med rørt Følelse.

Man begav sig ind i Kahytten. Marquien af Villafranca blev staaende tankefuld foran den Døde.

„Spaniens ophøiede Monark," sagde han til de Omkringstaaende, „har erkjendt den Helteaand, som boede i ham, og forstod at vurdere den. Vi vilde smykke ham med udvortes Ære, men den behøver han nu ikke mere. Saa lad da det, som skulde ophøie ham over Tusinder, dække hans Kiste."

Han vinkede. To af Vicekongens Pager stillede en Tabouret ved Hovedet af hans Leie og lagde Hertughatten paa den, to andre udbredte Hertugkappen over den Døde. Der herskede en dyb Stilhed under denne Ceremoni.

Da faldt det første Sorgens Skud fra Admiralskibet; efter et Minut det andet, og de øvrige efter lignende Pauser.

Kanonernes hule Skrald fandt deres Echo i de fjerneste Have, som bleve pløiede af en nederlandsk Kjøl.

L. Levins Bogtrykkeri.

W. A. MOZART.

Mozart.

Født 1756. Død 1791.

(Hermed et Lithographi.)

Johan Chrysostomus Wolfgang Amadeus Mozart blev født i Salzburg den 27de Jan. 1756. Sex Aar tidligere, den 28de August 1749, Kl. 12, havde Staden Frankfurt am Main sat en anden Wolfgang til Verden, der ogsaa vil efterlade et uudsletteligt Spor i Menneskehedens Historie. Det er ikke uden Hensigt, at vi her sammenstille Wolfgang Goethe og Wolfgang Mozart; thi der bestaaer mere end et Slægtskabsbaand mellem Forfatteren til Faust og Forfatteren til Don Juan.

Wolfgang Mozarts Fader stammede fra Augsburg, hvor hans Familie udøvede Bogbinderkunsten. Efter at have været ansat hos Grev Thun i Egenskab af Kammermusikus, havde Leopold Mozart senere nedsat sig i Salzburg, hvor han først havde faaet en Plads som første Violinist i Biskoppens Kapel og derefter var bleven anden Kapelmester. Hans Kone var den ligesaa fromme, som smukke Anna Berlina. Leopold Mozart var en meget kyndig Musiker; han har komponeret en egen Kirkemusik, nogle Mellemspil og en Mængde Stykker i de forskjelligste Genrer. Violinen behandlede han med stor Færdighed, og han har skrevet et didaktisk Værk for dette Instrument, som i lang Tid nød stor Berømmelse i Tydskland. Men hans Hovedfortjeneste er dog at have været Mozarts Fader og at have forstaaet og veiledet sin Søns Geni. Han anede tidligt Sønnens Bestemmelse og helligede nu al sin Tid til dette Barns Opdragelse, hvilket han betragtede som et høiere Væsen, Forsynet havde anbetroet hans Omsorg.

Af Leopold Mozarts sex Børn levede kun Wolfgang Mozart, den Yngste af de sex, og en Datter, Anna Maria, som var født 1751, fire Aar før Broderen. Denne Mozarts eneste Søster, som hjemme blev kaldt Nännerle, havde ogsaa lagt store musikalske Anlæg for Dagen. Hele Europa beundrede hendes tidligt modne og overordentligt store Talent for Pianofortet, men hun blev snart fordunklet af Wolfgang.

Vi kjende nu den beskedne og fromme Familie, i hvilken Mozart blev født. Neppe havde han lagt sit vidunderlige Instinkt for Musiken for Dagen, før han blev Gjenstand for Faderens udelukkende Opmærksomhed og Alles Interesse. Han var ikke tre Aar, da han allerede begyndte at spille paa Klaveer og forsøgte at give en Række Tertser, det eneste Interval, hans smaa, buttede Fingre kunde tage. Havde han fundet en ny Sammensætning, straalede hans Øine af Glæde. Da han var fire Aar, kunde han de vigtigste Steder af de Stykker, hans Søster spillede, udenad, og hans Fader komponerede flere Smaastykker for ham, som ere opbevarede. Saaledes lærte Mozart Musiken ligesom legende, eller rettere, Musiken aabenbarede sig i hans Sjæl efterhaanden, som dennes Liv udvikledes.

Den unge Wolfgangs Charakteer var en Sammensætning af de største Modsætninger. Snart var han overgiven og vilde kun lege, snart var han alvorlig og flittig. Han var af en overordentlig kjærlig Natur, han vilde derfor gjerne kjærtegnes af alle dem, som kom i hans Faders Hus. Ofte spurgte han dem i sin barnlige Uskyldighed: „Holder Du meget af mig?“ og naar han ikke strax fik et bekræftende Svar, fyldtes hans Øine med Taarer. Med denne overordentlige Hjertelighed, der ved den mindste Berøring strømmede over, forenede han en meget stærk Forstand, som ogsaa viste sig meget tidligt i hans afgjorte Forkjærlighed for Mathematiken. I nogen Tid forsømte han endog Musiken for dens Skyld, og Bordene, Stolene og Væggene bemalede

han med Tal og geometriske Figurer. Da han engang havde faaet en lille Violin, der passede til hans Størrelse, i Foræring, øvede han sig ganske ene paa den, og en Dag, da hans Fader fik Besøg af den dygtige Violinspiller Wengl, der kom for at prøve nogle ny Trios, han selv havde komponeret, bad den lille Wolfgang om at maatte spille med. „Nei," svarede hans Fader, „Du kan ikke følge med; Du har jo endnu ikke studeret Violinspillet fra Grunden af." Barnet gav sig da til at græde og sagde, at der ikke udfordredes saa Meget til at spille Sekunden. „Saa spil da med Hr. Schachtner, men ganske sagte, thi hvis vi høre Dig, faaer Du ikke Lov at blive her!" Men hvor stor var ikke Leopold Mozarts og de andre Tilstedeværendes Forbavselse, da den lille Wolfgang med stor Nøiagtighed udførte ikke blot Partiet for den anden Violin, men ogsaa for den første, som var langt vanskeligere. Med samme Lethed lærte Mozart at spille paa andre Instrumenter, og det var, som om han kjendte forud alle Harmoniens Hemmeligheder. Han var ikke sex Aar, da han komponerede en Symphoni. „Hvad gjør Du der?" spurgte hans Fader, da han en Dag kom hjem i Selskab med en af sine Venner og traf Sønnen ifærd med at udfylde et Nodepapir. „Jeg komponerer en Symphoni, hvoraf den første Del snart er færdig." „Lad mig see det Mesterværk?" „Nei, det er endnu ikke færdigt." Leopold tog Papiret fra ham og gjennemløb det først noget ligegyldigt. Men pludselig læser han med større Opmærksomhed og hans Øine fyldes med Taarer; derpaa rækker han Papiret til Vennen og siger med et lykkeligt Smil: „See, hvor det er skrevet efter alle Kunstens Regler."

I Aaret 1762 begyndte Leopold Mozart i Selskab med sine to Børn sine Kunstreiser omkring i Europa. Hans Hensigt med disse Reiser var ikke blot at forbedre sin oekonomiske Stilling, men ogsaa og fornemmeligt at uddanne Wolfgang oed at bringe ham i Berøring med store Konstnere. Mozart var endnu ikke sex Aar. Men han spillede allerede vidunderligt deiligt paa Fortepiano; det var, som om hans Geni med Utaalmodighed ventede paa den Tid, da det kunde tage hele Musikens store Rige i Besiddelse. Da hans Phantasi uafbrudt arbeidede, og han altid blev dreven af en Trang til at give den frit Løb, maatte man ofte forbyde ham at arbeide. Leopold Mozart og hans to Børn begave sig først til München, hvor de indtraf i Januar 1762. De vendte lykkeligt tilbage til Salzburg, efter i tre Uger at have henrykt den bayerske Churfyrstes Hof, der var det pragtfuldeste og mest musikalske i Tydskland. I Efteraaret samme Aar reiste de til Wien. Denne Reise var et sandt Triumphtog for Wolfgang. Han maatte standse fire Dag hos Biskoppen i Linz, der ikke kunde skille sig fra det vidunderlige Barn. I et Franciskanerkloster spiller han paa Orgel for Munkene, som han henriver til Enthusiasme, og udenfor Wiens Porte formilder han de strenge Toldbetjente ved at spille en Menuet for dem paa sin lille Violin. Neppe ere de komne ind i Østerrigs Hovedstad, før alle Mennesker ville høre den sex Aar gamle Virtuos; fra alle Kanter strømme Indbydelser ind til dem, elegante Kjøretøier afløse det ene det andet udenfor de fattige Reisendes Dør. Prindser og Prindsesser og adelige Damer og Herrer kappes om Æren af at have Leopold Mozarts to Børn ved deres Bord. Men Leopold Mozart lod sig ikke forstyrre af al denne Herlighed og bevarede sin sunde Sands og sin inderlige Fromhed. De kom ogsaa til Hoffet, og Keiser Frantz den Første gik dem imøde i Forgemakket, hvorfra han førte dem ind til Maria Theresia, der sad omgiven af sin smukke og talrige Familie. Wolfgang, som slet

ikke var sky af sig, sætter sig paa Keiserindens Skjød. Da han falder paa det glatte Gulv, og Maria Antoinette iler ham tilhjælp, siger han: „Hvor Du er god, Du skal være min Kone.“ Prindsessen fortæller det til Maria Theresia. „Hvorfor,“ spurgte denne, „vil Du have min Datter til Kone?“ — „Fordi hun kom hen og hjalp mig op, medens hendes Søstre stode og saae paa mig, uden at røre sig.“ Et med et yndigt Smil ledsaget Kys var den unge og smukke Maria Antoinettes Svar paa Wolfgangs Kompliment.

Efterat Wolfgang en kort Tid havde ligget syg af Smaakopper, forlod Familien Wien omtrent ligesaa fattig, som den var kommen dertil, men bedækket med Laurbær. Den lille Mozarts Talent havde vundet i Kraft. I de første Dage i Januar 1763 kom Familien tilbage til Salzburg. Den Tid, som Leopold Mozart tilbragte i stille Hjem, blev anvendt til at ordne Reiseerindringerne, til at bedømme og kritisere de hørte Kunstnere og til at studere musikalske Mesterværker. Derpaa tiltraadte Familien ny Kunstreiser. Den 9de Juni 1763 reiste Leopold Mozart med sin Kone og to Børn til Frankrig. De lagde Veien over München, Augsburg, Stutgart, Mannheim og Mainz, og bleve forestillede ved forskillige glimrende Hoffer, som havde italienske Sangere, berømte Komponister og med dygtige Musikere rigt forsynede Kapeller. Wolfgang vakte almindelig Opsigt, man forbavsedes over hans Genies Omfang og hans Indbildningskrafts Frugtbarhed, idet han med lige Lethed improviserede paa Fortepiano, Violin og Orgel. Den 18de November 1763 indtraf de i Paris. Grimm, til hvem de havde Anbefalingsbreve, tog den Mozartske Familie under sin Beskyttelse, understøttede den med sin Indflydelse og Aand hos det 18de Aarhundredes Philosopher, og forestillede den for Fru d'Epinay, Molbach og i alle den daværende paa engang alvorlige, letsindige og fortryllende Verdens første Selskaber. Grimm opdagede strax Mozarts Geni, og den Dom, han fældte over det, gjør hans Smag og musikalske Kundskaber den største Ære. En Dag havde Familien den Ære at blive indbudt til den kongelige Familie i Versailles, og Mozart, der kom til at sidde ved Siden af Dronning Leczinska, der underholdt sig med ham i det tydske Sprog, kyssede hende uafladeligt paa Haanden med barnlig Uskyldighed. Han blev ogsaa forestillet for Fru Pompadour, men denne stolte Sultaninde var smagløs nok til ikke at tillade ham de Venskabsyttringer, hvormed han var saa rundhaandet. „Hvorfor,“ udbrød Barnet, der var ligesaa stolt som hjertelig, „vil hun ikke kysse mig? Keiserinde Maria Theresia har kysset mig!“

Den 11te April 1764 afreiste Familien Mozart til England. Händel var død for nogle Aar siden, men dette storartede og bibelske Genies Værker, der ikke have været uden Indflydelse paa Mozarts Udvikling, levede i hele Folkets Erindring. Mozart blev i London modtagen som allevegne. Han lod sig høre paa en Mængde offentlige Koncerter og blev forestillet ved Hoffet, for hvilket han spillede fra Bladet nogle meget vanskelige Kompositioner af Händel og Bach. Paa Kongens Opfordring at improvisere en Sang paa en Bas, som man gav ham, fandt han strax en smuk Melodi, som han accompagnerede med en Mesters Kyndighød. Efter at have seet dette Tegn paa Naturens og den guddommelige Godheds Almagt, udbryder Leopold Mozart i et Brev: „Hvad Wolfgang kunde, da han reiste fra Salzburg, er Intet imod, hvad han nu kan. Hvad han nu gjør, overgaaer al Forestilling.“ Fra England drog Familien 1765 til Holland, hvor Børnene faldt i en alvorlig Sygdom. Intet kan tænkes mere rørende, end den dybe Fromhed, med hvilken Leopold

Mozart beder en Ven om at lade læse Messer, forat Gud skal gjengive hans elskede Børn Sundheden. Hans Bønner bleve hørte! I Slutningen af 1766 see vi Familien igjen i Salzburg efter en Fraværelse af tre Aar. Denne lange Reise i den mest blomstrende Del af Europa, havde havt en stor Indflydelse paa Mozarts Udvikling. Opmuntret ved Mængdens, de Fornemmes og især ved Kjendernes Bifald, overskred hans utaalmodige Indbildningskraft pludselig det uhyre Mellemrum, som adskiller Virtuosen og Skaberen. I Paris udkom de første Kompositioner af ham, to Stykker for Klaveer og Violin, og disse danne de første Led i hans uhyre Værk. I London komponerede han en Symphoni for Orchester og i Haag skrev han sex Sonater. Efter sin Hjemkomst tilbragte han næsten hele Aaret 1767 med at studere de gamle Mesteres Arbeider, idet han saaledes forberedte sig til at blive Forsoneren mellem de nordlige Folks religiøse Aand og de sydlige Slægters ildfulde Lidenskaber, mellem Tydskernes dybe og sammensatte Harmonier og Italienernes brede og klare Melodier.

I September 1767 gjorde Mozart sin anden Reise til Wien, som dengang var Midtpunktet for den musikalske Bevægelse, og hvor den tydske og italienske Skole stredes om Herredømmet; men denne Reise var ikke saa heldig for ham. Rigtignok kom han til at spille for Joseph den Anden, som skjænkede ham sit Bifald; men en lille Operette, „la finta simplice", kunde han paa Grund af Italienernes Kabaler ikke faa opført. Han bestemte sig nu til at prøve sin Lykke i Italien, studerede Italiensk og 1769 reiste han med sin Fader til Milano. Neppe ankommen hertil blev han af denne Stads enthusiastiske Befolkning hilset med Henrykkelse og forbavsede Akademierne og de gamle Lærere ved sine Kundskaber og sin Udførelse. Han gjennemreiste Halvøen og i Neapel blev han nødt til at tage en Ring af Fingeren, da man troede, at hans mageløse Talent laa skjult i en Trolddom, som var knyttet til denne Ring. Efter sin Tilbagekomst til Milano 1770 lod Mozart sin første Opera opføre, Mitridates, og den gjorde stormende Lykke. Komponisten var fjorten Aar.

Det følgende Aar besøgte han atter Italien, men levede for øvrigt i Stilhed i Salzburg, beskjæftiget med Studium og Komposition.

1775 gjorde han en Reise til München og fik her opført en opera buffa, la finto giardiniero, der gjorde Lykke, og hans Navn veg nu ikke i Berømmelse for nogen af de største Komponisters.

De tre følgende Aar tilbragte han i Salzburg udelukkende beskjæftiget med at styrke sit Geni med grundige og afvexlende Studier og med at samle i sit Hjerte alle de fortryllende Melodier, som bevægede hans Sjæl. Vi forbigaa med Tavshed de tusinde Plagerier, han maatte udstaa fra Erkebispen af Salzburgs Side. Denne raa, gjerrige og udsvævende Prælat forstod ikke at skatte Mozart, men han fandt endog en Glæde i at ydmyge den store Kunstner ved at anvise ham Plads blandt sine Tjenere. Mozart, der havde en stærk Følelse af sin Betydning, frasagde sig den Post han havde i Erkebispens Kapel og trøstede sig over disse Smaaubehageligheder ved at forsøge sig i alle Musikens Genrer.

I Aaret 1778 see vi igjen vor Komponist i Paris. Her kjæmpede to Partier i Musiken med hinanden, nemlig Glucks og Piccinis Parti. Spørgsmaalet var, om Musiken skulde være den overveiende Del af det lyriske Drama. Mozart kunde under alt dette ikke komme frem, skjøndt Ingen anede at han just var Manden, der skulde overhugge den gordiske Knude. Modløs over disse Hindringer og endnu mere over Tabet

af sin Moder, der var død i hans Arme, besluttede han at vende tilbage til Tydskland, hvorhen han dog ikke droges saa meget af Trang til at finde en Skueplads værdig hans Talenter, som af Længsel efter en Pige, til hvem han havde fattet Kjærlighed. Saasnart han kom til München, begav han sig strax til den Dame, hvis Billede han saalænge havde baaret i sit Hjerte, nemlig Elisa Weber, en smuk og begavet Sangerinde; men hun afslog hans Tilbud. Mozart opgav strax al Tanke om at forbinde sin Skjæbne med hendes og tilbød derimod den yngste af hendes Søstre, Constance, sin Haand.

Den Berømmelse, Mozart havde forskaffet sig, syntes at have formildet den forfængelige Erkebisp af Salzburg, som tilbød ham en Organistpost i sit Kapel med 500 Gyldens Indtægt. Mozart, som var ærgjerrig men ikke pengegjerrig, modtog den beskedne Post og udførte samvittighedsfuldt sine Forretninger. Imidlertid foreslog Churfyrsten af Baiern ham at skrive en Opera for det italienske Theater i München. Denne Leilighed, som blev given ham til at frembringe et stort dramatisk Værk, var en stor Begivenhed i hans Liv. Hidtil havde han adsplittet sine Kræfter paa en Mængde forskjellige Gjenstande; men nu var Øieblikket kommet, da han maatte koncentrere sit Geni og afryste Traditionens Aag. Dette begreb Mozart. 1781 blev **Idomeneo**, opera seria, opført og vakte overordentligt Bifald, og med denne Opera indtraadte han i de store Komponisters Række. Alt var nyt og lovede et overlegent Geni, der havde befriet sig fra Overleveringens Baand og taget sig selv i Besiddelse. Under Opførelsen af Idomeneo sad en gammel Mand paa nogle og halvtredsindstyve Aar i en lille Loge og udgød Taarer af Henrykkelse over Musiken og det Bifald, denne vandt; dette var Leopold Mozart, som var kommen til München for at overvære den første Opførelse af hans Søn, af hans Lærling, dette høiere Væsen, som Gud havde betroet ham. — Den store Ære, som Mozart nød, gjorde tillige Indtryk paa den forfængelige Erkebisp, som nok ønskede at have den ny Komponist hos sig, om hvem hele Verden talte, og derfor tog ham med sig paa en Reise til Wien. I Begyndelsen fandt Mozart sig i de Ydmygelser, som dette Forhold medførte, for ikke at skade sin Fader; men tilsidst, da Erkebispen vilde have, at han skulde spise ved Tjenernes Bord, afkastede han Aaget og forlod for bestandig Erkebispens Tjeneste. Fri og kun afhængig af sit Talent og sin Samvittighed, staaer Mozart nu i Begreb med at indtræde i et stormfuldt og frugtbart Livsafsnit og paa den vide og smertefulde Livsbane, paa hvilken Fattigdom, Arbeide, talrige Medbeileres Skinsyge og hans Skabelses Hjerteangst skulde hæve ham til en uopnaaelig Høide.

Paa Keiser Joseph den Andens Forlangende komponerede han „Bortførelsen fra Seraillet", der kan betragtes som den første Opera i det tydske Sprog, der fortjener at omtales i Historien, og den blev meget folkeyndet i hele Tydskland. Keiser Joseph, der var en Elsker af Musik og satte stor Pris paa Mozarts Talent, men havde hørt de ved hans Hof ansatte skinsyge Italienere kritisere Operaen, sagde en Dag til Mozart: „Meget fortræffeligt, min kjære Mozart; men der er dog lidt for mange Noder!" — „Ikke flere, end der behøves," svarede Kunstneren stolt.

En Maaned efter denne Seir ægtede Mozart 1783 Constance Weber. Han maatte bortføre sin Brud fra Forældrenes Hus og hemmelig gifte sig med hende. I de nufølgende Aar levede han i Wien og maatte ernære sig ved at give Koncerter, komponere al Slags Musik, endog Kontradandse og Valse til

offentlige Baller. I 1786 optræder han atter med et større Værk, „Figaros Bryllup,“ der gjorde Epoche saavel i hans Liv, som i den dramatiske Musiks Historie. Trods en farlig Kabale, som skyldtes en Del Virtuoser og italienske Sangere, og som det kun lykkedes at overvinde ved en udtrykkelig Befaling af Keiseren, blev Stykket opført og gjorde stormende Lykke. Fra nu af tiltog Mozarts Virksomhed i en utrolig Grad; det er, som om en mystisk Dæmon har bemægtiget sig ham og tvinger ham til at skabe det ene Mesterværk efter det andet, idet den raaber: „Fremad! Din Time er snart slaaet!“

I Februar 1787 gjorde han en Reise til Prag, hvortil han var bleven opfordret af en Musikelsker, Grev Thun, som ønskede, at han i egen Person skulde nyde den Lykke, hans Figaro gjorde i Prag. Samme Aften, han ankom, gik Stykket over Scenen, og da Folk hørte, at Komponisten selv var tilstede, hilsede de ham med de mest levende Bifaldsytringer, og næsten hvert Stykke maatte synges da capo. Paa Gaderne, i Skjænkestuerne, overalt hørte man Melodierne af „Figaro“. For at takke for den venlige Modtagelse, gav Mozart en Koncert i Skuespilhuset, hvor hans Talent som Virtuos blev ligesaa beundret, som hans Geni, og da han ved Koncertens Slutning blev opfordret til at improvisere, gjorde han dette saa mesterligt, at han holdt den aandeløse Mængde i to Timer fængslet ved sine Inspirationer. Men han vilde paa en endnu vægtigere Maade vise Pragerne sin Erkjendtlighed og lovede at komponere en Opera til dem.

Saasnart Mozart kom tilbage til Wien, tænkte han strax paa at opfylde sit Løfte og opsøgte den samme Mand, som havde skrevet Texten til „Figaro“, Lorenzo da Ponte. Denne havde allerede gjort Udkast til en Operatext, som han havde tiltænkt sin Yndlingskomponist, nemlig til „Don Juan“. Med en feberagtig Iver tog Lorenzo fat paa Arbeidet, idet han især arbeidede om Natten; hver Gang han havde endt en Scene, læste han den for Komponisten, hvis Raad han modtog med stor Ærbødighed. Dette samme Emne er mange Gange tidligere behandlet baade af Digtere og Komponister, da det giver en rig Leilighed for begge til at udfolde deres Kræfter, men aldrig med bedre Resultat.

Mozart var 31 Aar gammel, da han beredte sig til at skrive Musiken til „Don Juan.“ Hans Geni var fuldkommen modnet, saa at hans Haand strax nedskrev hans rige Phantasies Drømme.

Den Dags Aften, da Stykket skulde begynde, fik Orchestret deres Stemmer ganske vaade fra Afskrivernes Hænder, og, skjøndt de ikke havde prøvet dem, spillede de dog Ouverturen med en saadan Præcision, at Publikum udbrød i de mest enthusiastiske Udraab. Mozart selv sagde rigtignok, at „der var faldet nogle Noder ned under Nodestolen, men Ouverturen gik ligefuldt godt!“

Don Juan gjorde stormende Lykke, hvert Stykke blev forlangt da capo, og Prag viste sig den store Mand værdig, der havde skjænket det et saadant Mesterværk.

1789 gjorde Mozart en Reise til Berlin, hvor Kongen forsøgte, ved at tilbyde ham en høi Gage, at holde ham tilbage; men Mozart længtes efter sine Landsmænd og sin Keiser. 1790 skrev han „Cosi fan tutte“, 1791 „Tryllefløiten“, „Titus“ og sit verdensberømte „Requiem“, hvorpaa han den 5te December 1791 døde i en Alder af noget over 35 Aar, efter at have forbavset og henrevet Verden ved sit uforlignelige Genies Storhed og Frugtbarhed.

En Middag paa Kongesøen.

Ikke langt fra Berchtesgaden i Salzburger-Alperne ligger Kongesøen; steile Klippevægge, hvis Fod er besat med Naaletræer og hvis svimlende Toppe krones af Skyer, omgive den. Imellem disse Klipper udbreder Søen sin mørkegrønne Flade og optager i sit Speil Billedet af sine storartede Omgivelser, hvorfra hist og her smaa Bække styrte sig skummende ned. Kun paa enkelte Steder oplukke disse Evighedens Mure sig og unde Blikket at trænge ind i Kløfterne. Men midt i Søen ligger en Ø, hvorpaa der findes et Kapel, indviet til den hellige Bartholomæus, og et Jagtslot, Alt omgivet af skyggefulde Træer, saa at det Hele ligner en Lund.

Da jeg paa en smuk og klar Høstdag beseilede denne Sø tilligemed nogle Venner, saae vi høit over os tilhøire en Lammegrib drage hen til den modsatte Bred. Idet den i stille Flugt, lig en Svømmer, gjennemskar den blaa Luft og kun sjeldent og svagt rørte de mægtige Vinger, affyrede vi en Flint paa den. Med et mangfoldigt gjentaget Echo gjenlød Knaldet fra alle Sider, Gribben forskrækkedes, dreiede sig rundt, steg pilsnart iveiret, og svævede nu neppe synlig med stedse raskere Flugt ud af Synskredsen. Da fortalte vore Søfolk, at disse Dyr undertiden i Rugetiden røvede spæde, ubevogtede Børn, for at bringe deres Unger dem; ofte saae man dem drage henover Søen med et Kid, hvorved det mangen Gang skete, at Jægerens Kugle naaede dem, fordi de, betyngede af deres Offers Vægt, ikke kunde hæve sig høit nok. De fortalte ligeledes, hvorledes en dristig Hyrdedreng engang havde forsøgt at klattre op paa en Klippetinde, hvor en Lammegrib havde havt sin Rede. Han havde ogsaa naaet denne og seet ned deri, hvor to unge Gribbe havde ligget, som, ventende paa Føde, havde aabnet deres Næb. En af dem havde han grebet, og denne havde da udstødt et gjennemtrængende Skrig. I samme Øieblik fornam han ogsaa Forældrenes Stemmer, som ilte deres Unger tilhjælp, og han havde neppe Tid nok til at lade sig glide ned af den steile Klippevæg, da han alt saae de forbittrede Dyr over sig. De vilde have sønderhakket ham, naar han ikke i sin Angst var styrtet ned paa en Skrænt, som Vinter og Sommer var opfyldt af Sne. Hurtigt gravede han sig ned i Sneen saa dybt han kunde, og laa og lyttede i sit Skjul. Faren drog over; men endnu længe hørte han de frygtelige Dyrs Skrig og deres vrede Basken med Vingerne, da de, ligesom uvillige over den forfeilede Hævn, trak sig tilbage til deres Klipperede.

Under disse Fortællinger ankom vi til Øen. Foruden os vare alt flere andre Reisende landede, som enten spadserede i Skoven eller nydende en skyggefuld Hvile ventede paa Middagstiden, og det varede heller ikke længe, førend Bordklokken lod sig høre. Bordet var dækket i et Værelse, hvis Vægge vare behængte med Exemplarer af Lammegribbe, og denne Omstændighed fremkaldte, som naturligt var, mangehaande Fortællinger, hvori Sandhed og Digtning, som det pleier at gaa, var blandet i hinanden, men som alle mere eller mindre havde et Anstrøg, der stod i Samklang med Egnens vilde og romantiske Charakteer.

„Alt her,“ sagde en Reisende, en Hanseat, „er mægtigt, dristigt og storartet, kun Mennesket er som overalt.“

„Ingenlunde,“ svarede en Schweitzer; „ogsaa Menneskene i vore Alper ere som Naturen. Vel ikke større af Væxt, men stærkere, mere udholdende og fremfor Alt modigere og dristigere end andre Steder. Hyrden, der en hel Maaned boer paa den ensomme Bjergslette, kjender ikke til Frygt. Om Dagen for-

følger han de dristige Geder, der ere farne vild, hen over de steileste Klipper, hvor umaalelige Afgrunde paa alle Sider true med at opsluge ham, eller han samler, hængende ud over Afgrunden, det sparsomme Hø, der voxer i Klipperevnerne. Men naar han om Natten sover paa sit Leie af tørt Løv, vækker ham snart Lavinens Bragen, snart Tordenslagene, der rase ganske anderledes paa Bjergene end paa Slette- og Dallandet. Og nu ikke at tale om Alpejægeren! Han kjender Frygt neppe engang af Navn, ja han elsker Faren og opsøger den med større Begjærlighed, end Slettebeboeren den ypperste Bekvemmelighed. At han maa trodse den strengeste Kulde og enhver Forandring i Veirliget og ofte tilbringer hele Natten under aaben Himmel, vil jeg slet ikke omtale; men hvor ofte maa han ikke, for at komme en enkelt Gemse paa Skud, snige sig frem paa de smalleste Stier, hvor paa den ene Side den steile Klippe rager op som en Mur, og paa den anden Side Afgrunden aabner sig, og det maaskee hen over den friske Sne, der glider bort under hans Fødder. Hvor ofte maa han paa slig en Vei tilbagelægge lange Strækninger krybende paa Hænder og Fødder, for endelig at blive Herre over det forventede Bytte. Og nu skal han med en Last af 60 til 70 Pund paa Ryggen, foruden Bøssen, Randselen og andet Tilbehør stige ned ad den samme steile, glatte Sti med endnu større Fare, og har han endelig bragt sig og sit Bytte i Sikkerhed, saa er faa Gylden Prisen for hans Anstrængelse — en Pris, han let kan hente sig paa anden Maade uden Fare og med ringere Møie. Men det er netop Faren, som lokker ham; han vilde forsmaa Byttet, naar han skulde hente det uden denne. Han veed, at hans Liv staaer paa Spil, han veed, at det ængstede Dyr, der ikke seer nogen Udvei, ofte med den største Kraft kaster sig mod sin Forfølger og styrter ham i Afgrunden, han veed, at intet Aar hengaaer uden noget Ulykkestilfælde, og dog kjølnes hans Iver ikke. Det er altsaa vist, at denne storartede og ophøiede Natur ogsaa indvirker paa Mennesket og paatrykker det en Charakteer, der staaer i Overensstemmelse med dens egen Beskaffenhed."

„Ganske rigtig," bemærkede en ivrig Naturforsker, „hvor Faren er et dagligdags Phænomen, der er Modet det ogsaa. Paa mine Reiser gjennem Nordamerika er jeg kommen igjennem Egne, hvor de paa umaadelige Strækninger tyndt adspredte Beboere ingen Nat ere sikkre for Besøg af Ulve, Bjørne og andre vilde Dyr. De maatte derfor stedse vedligeholde Baal omkring deres Hytter, og selv det var ofte ikke istand til at skræmme de hungrige Gjæster. Men det er ogsaa utroligt, med hvilken Kjækhed hine Egnes Beboere bekjæmpe deres Fiender og, ligesom vore Gemsejægere, sætte deres Liv paa Spil for en ringe Gevinst."

„Jeg kom engang," fortsatte han, „paa mine botaniske Vandringer henimod Aften til et ensomt liggende Hus, hvor jeg havde isinde at bede om Nattely. Gjestfriheden er hjemme hos disse Eneboere, ligesom hos alle Bjergboere og der maaskee saameget mere, jo sjeldnere man har Leilighed til at bringe den i Udøvelse. Ved min Indtrædelse i Huset, var det Første, der faldt mig i Øie, et Bjørneskind af usædvanlig Størrelse, hvilket først for nyligt syntes at være aftrukket. I Forstuen vare nogle Fruentimmer beskjæftigede med at indsalte noget Kjød og lægge det i Tønder, i hvilket Arbeide de bleve hjulpne af en munter elleveaarig Dreng. Paa Væggene hang rundt omkring Fiskenet og flere Geværer og under Loftet svævede en stor udstoppet Ørn. Min Bøn om Nattely blev venligt modtaget; den førtøiede Dreng aabnede Døren til Dagligstuen,

hvor Faderen sad i en Lænestol og bød mig velkommen, idet han bad om Undskyldning for, at han ikke reiste sig. „Jeg er i nogle Dage Invalid," vedblev han, „men min Søn vil opfylde de Pligter, som burde paaligge mig. Billy, ryk en Lænestol for Herren hen til Kaminen."

Snart var jeg som hjemme her, en Pige rakte mig The, hvortil Drengen ristede en Brødskive over Ilden, og snart kom ogsaa en Samtale igang. Da hørte jeg af min Værts Mund følgende Historie, som Aarsag til hans Lemlæstelse. „Forrige Uge," saa fortalte han, „gik jeg paa Andejagt med en Flint. Paa Hjemveien — Solen berørte allerede Randen af Bjergene — saae jeg en Bjørn af usædvanlig Størrelse — De kan see dens Hud derudenfor — ganske veltilmode trave afsted foran mig. Jeg havde endnu et Skud tilbage i min Flint, og da Afstanden ikke var stor, fyrede jeg løs paa Bjørnen. Denne styrtede til Jorden, men samlede sig snart sammen og løb sporenstregs hen til en Klippekløft, der maatte være dens sædvanlige Opholdssted. At følge den derhen, var for sent og tillige manglede jeg Vaaben; thi Krudt og Bly havde jeg ikke hos mig i tilstrækkelig Mængde. Tillige tænkte jeg: Du undgaaer mig dog ikke, en god Lektion har Du alt bekommet og imorgen er der atter en Dag! En Bjørn er et godt Bytte, naar den er død. Man kan ikke blot bruge dens Hud; men ogsaa dens Fedt er godt til mangehaande Ting — som f. Ex. nu til mit eget Brug ved Indgnidning — og dens Skinker ere røgede en fortræffelig Ret. At dette Bytte vilde blive mit, derom tvivlede jeg ikke. Jeg havde bemærket, at den havde mistet Blod, og saaledes kunde jeg haabe, at den til næste Morgen enten alt var død eller dog idetmindste tilstrækkelig afkræftet. Hele Natten tænkte jeg paa min Bjørn, og Dagen var neppe brudt frem, førend jeg begav mig paa Veien. Geværet lod jeg blive tilbage i Huset, da det ikke var mig til nogen Nytte, eftersom jeg ved at gjennemsøge hele Huset ikke fandt et eneste Skud Krudt, og i Nærheden var der intet Sted, hvor dette var at faa. Jeg bevæbnede mig derfor med en Hølpe og en Øxe, hvilken sidste jeg gav min Dreng at bære; thi han lod mig ikke have nogen Ro, jeg maatte tage ham med, og i Grunden er det ingen Skade til at en saadan Dreng tidlig lærer, hvorledes man skal bære sig ad. Vi kom snart til Stedet, hvor jeg Aftenen iforveien havde skudt paa Bjørnen, Pladsen var bedækket med Blod og et bredt Spor førte ligetil Kløften, hvor Bjørnen var flygtet hen. Denne Kløft sænker sig paa den ene Side steilt og brat, men paa den anden Side mere skraat og jevnt. I Dybet bruser en Skovbæk henover nedfaldne Klippestykker og fremspringende Buskværk, og her noget opad paa den steile Side fik jeg Øie paa min Bjørn, som halvt skjult af Krattet lod Hovedet hænge fladt mod Jorden. „Den gjør sit Testament," sagde Billy. „Saa ville vi hjælpe den dermed," svarede jeg, „og tage Arven i Besiddelse." Med disse Ord steg jeg ned af Skraaningen, skred paa Stenene henover Vandet og nærmede mig Fienden med den fuldkomneste Forsigtighed. Bjørnen rørte sig ikke. Allerede var jeg den saa nær, at jeg kunde lade min Hølge falde og bibringe den det dødelige Slag, da den i samme Øieblik sprang op, omfavnede mig med sine Poter og kastede mig ned ad Skraaningen og henimod Bækken. Underveis spildte den heller ikke sin Tid, men bed til, hvor den kunde komme til, og trykkede mig med saadan Kraft op til sig, at jeg næsten tabte Aandedrættet. Billy skreg som en Afsindig, men hvad hjalp det? Bjørnen brød sig ligesaa lidt om ham som om mig og jeg vilde have været fortabt, naar ikke Historien om den gammel-engelske Konge var

faldet mig ind — De har vist hørt tale herom — der i en Kamp med en Løve stak sin Haand ind i Gabet. Jeg gjorde det Samme. Med den ene Haand foer jeg ind i Uhyrets Svælg, og medens vi væltede os omkring med hinanden i Vandet, lykkedes det mig med den anden Haand at trykke den udmattede Fiendes Hoved under Vandet. I samme Øieblik kom Billy til med Øxen og bibragte dermed Bjørnen et saadant Slag paa Issen, at Resten af Livet forgik den. Drengen fører et godt Hug," tilføiede Fortælleren med inderlig Glæde over Drengens Mod. „Jeg var ilde tilrakket," vedblev han, „det er sandt, og jeg vil endnu en Stund komme til at pleie mine Saar, men det er dog ikke det Værste. Ved Faldet har jeg beskadiget den venstre Hofte, og siden den Tid er jeg ikke blot lam, men lider ogsaa de heftigste Smerter ved den mindste Bevægelse. Jeg vil længe tænke paa, hvor møisommeligt jeg slæbte mig hjem, men jeg havde dog naaet min Hensigt og havde ikke gjort nogen slet Fangst; det var neppe, at to Mænd kunde slæbe den hid. Den veiede over firehundrede Pund og paa dens Pels kan De see, at det ikke var nogen Hverdagsbjørn."

„Det var rigtignok en underlig Kamp," sagde en Kjøbmand fra Ungarn, „men Mod gjør stærk, og her gjaldt det jo ogsaa Livet. Noget Lignende, men i sin Art endnu mere Overordentligt, tildrog sig forrige Aar i min Hjemstavn. Landet er bjergfuldt og Beboerne fattige, og paa Øvelse i Farer mangler det heller ikke der. I en Landsby, ikke langt fra Staden Bestriz, boede en fattig Enke. Hun var syg, og da det manglede paa Brænde i Hytten, sendte hun sine tvende Drenge ud i Skoven med en Slæde. Af disse Drenge var den Ældste endnu ikke tolv Aar, den Aanden først otte. Da de med deres Slæde kom forbi Kirken — jeg fortæller Alt, som det har tildraget sig — sagde den Yngste: „Jarcko, jeg er saa underlig tilmode; det forekommer mig, som om der skal hænde os en Ulykke. Lader os først gaa ind i Kirken." Den Ældste svarede: „Jeg gaaer gjerne med. Ogsaa jeg har i Nat havt underlige Drømme, jeg veed ikke mere, hvad det egentlig var, kun det husker jeg, at jeg blødte." De lode altsaa Slæden staa ved Kirkedøren, gik ind og bad. Derpaa droge de videre og vare ret veltilmode, skjøndt de den ene Gang efter den anden faldt dybt i den løse Sne, og tørt Brænde fandt de ogsaa i Overflod. Allerede vare de ifærd med at samle det sammen og binde det fast paa Slæden, da de langt borte fik Øie paa to Ulve, der styrede lige imod dem. At undløbe var umuligt; et Træ, hvori de kunde klattre op, var ikke i Nærheden, thi rundt omkring var der kun Underskov, og hvad vilde vel ogsaa selv det høieste Træ have kunnet nytte dem? Ulvene vilde have holdt Vagt derved og de havde maattet forhungre. Hvad var der altsaa at gjøre i denne Nød? Den Ældste, en bestemt Dreng, tildækker den Mindre med Slæden, kaster saameget Brænde, han kan, paa ham og tilraaber ham: „Bed, men rør Dig ikke; jeg har Mod!" „Ak, min Gud!" sagde den Yngste grædende; „omkomme vi, døer Moder vist af Sorg." Den ene Dreng stak altsaa under Slæden og det tørre Brænde, medens den største, Jarcko, med Øxen stiller sig i Positur, og da den ene Ulv, der i sin Hidsighed var løben forud for den anden, kommer nærmere, giver han den med Øxen et velrettet Slag i Nakken, saa at den styrter om. I dette Øieblik snapper den anden Ulv ham i Armen og river ham om. Her griber han med krampagtig Dødskamp Uhyret om Struben og holder den med Opbydelse af alle sine Kræfter fra sig, men uden at skrige, for ikke at bringe Broderens Liv i Fare. Men en ubeskrivelig Angst bemægtiger sig denne i hans Skjul. Han

kaster Slæden og Brændet af sig, griber den til Jorden faldne Øre og tilføier Ulven nogle Slag paa Ryggen. Denne vender sig mod sin ny Fiende og vilde upaatvivlelig have sønderrevet ham, naar ikke Broderen var sprunget lynsnart op og havde slaaet Ulven med Øren i Hovedet. Saaledes vare altsaa to svage Drenge med Guds Bistand og ved deres eget Mod blevne Herrer over to frygtelige Rovdyr, uden selv at have faaet noget farligt Saar. Forundrede betragtede de nu først hinanden, dernæst Dyrene, som med opspilede Gab laa paa Jorden, og studsede over det frygtelige Tyggeredskab og de mægtige Tænder, som skulde have knust dem. Derpaa knælede de ned, korsede sig og bade, og efter saaledes at have takket Gud for deres vidunderlige Redning, kom de jublende, med deres Brænde og med de to fældede Ulve paa Slæden, til deres Hjem. Jeg har selv i Bestriz seet Drengene, hvorledes de trak Ulvene igjennem Gaderne, fortalte deres Historie og bleve beundrede, kjærtegnede og belønnede af hele Byen. Jeg kan ikke tænke derpaa, uden at Taarene træde mig i Øinene. Det var i Sandhed smukke, kjære og fromme Børn."

Disse Historier, som vare blevne hørte med Deltagelse, fremkaldte endnu andre Fortællinger af beslægtet Art, som alle, snart mere, snart mindre beviste, at Mennesket, hvor vaabenløst det end er, dog ved sin Klogskab, Mod og Bestemthed bliver Skabningens Herre. Under hele denne Tid saae Botanikeren, hensunken i Tanker, stille hen for sig, men da der indtraadte en Pavse, hævede han atter sit Blik og fortalte følgende Historie:

„Efterat jeg havde gjennemstreifet Nordamerika i alle Retninger og ligeledes besøgt Hayti, indskibede jeg mig med en rig Høst af Planter i Port au Prince til Frankrig. Vort Skib var tildels bemandet med irske Matroser, iblandt hvilke fornemmelig de tvende Beckner, Fader og Søn, udmærkede sig. Faderen gik for at være den bedste Matros i den engelske Marine, og Sønnen, skjøndt kun en Dreng paa 12 Aar, gav ikke Faderen Stort efter. Stor og stærk efter sine Aar, lyste fra hans af Sol og Veir brunede Aasyn baade en Mands Mod, en barnlig Godmodighed og hint ubetvingelige Lune, der i fortrinlig Grad udmærker Irlænderne. Han var ogsaa Alles Yndling ombord. Naar vi betragtede ham ved hans Forretninger og glædede os over den Lethed, hvormed han forrettede selv det Sværeste, som om det var Intet, og gav nøie Agt paa Alt, selv om han syntes ikke at have Øie for det Mindste, da pleiede Faderen at sige: „Er det et Under? En god Irlænder er fra Moders Liv ogsaa en brav Sømand, og min Volney har smagt Søvandet, førend han kunde sige „Fader". Saasnart han var vænnet fra, lod jeg ham ikke afsyne. Jeg tog ham med overalt, og naar jeg kastede ham ud af Baaden i Vandet, var det for ham en Leg og han lo kun til mig, og da han neppe var to Aar gammel, kunde han svømme som en Fisk. To Aar senere lovede jeg at tage ham med over til England, men jeg tog mit Løfte tilbage, fordi han gjorde en dum Streg og havde fortjent Straf. Han var fortvivlet, og jeg maatte indespærre ham. Men hvad gjør Knegten? Han springer ud af et Vindue, løber til Bredden og styrter sig i Vandet, og som jeg netop hænger ved Raaen og skal inddrage Bramseilet, kommer Noget svømmende bagude, og da jeg seer derefter, hvem skulde det da være uden min Volney, der, saasnart han blev mig vaer, hæver sin venstre Haand iveiret og leer. I faa Minuter var han ved Skibet og blev trukken ombord, og alle vore Folk vare tossede af Glæde over Drengen og klappede og kjærtegnede ham, og da jeg nu truede ad ham, lo de mig ud og sagde, at han stod under Hendes brittiske

Majestæts og deres Beskyttelse. Da gjorde jeg ham heller ikke Noget, og havde selv i Hjertet Glæde af hans Ulydighed. Saaledes var Drengen i sit fjerde Aar; i det tiende var han allerede en dygtig Skibsdreng og nu, da han er tolv Aar, arbeider han for To og bliver ogsaa betalt for To."

Naar den Gamle saaledes talte, straalede hans Øine og hele hans Aasyn skinnede af Glæde og han kunde neppe finde Ende paa sine Fortællinger, og Alle hørte vi gjerne til, da han var en Mand med Hjertel paa det rette Sted. Iblandt Passagererne var der ogsaa en fransk Kjøbmand, der for kort siden havde mistet sin Kone i New-Orleans og nu reiste han til Bordeaux for at bringe Barnet, hun havde efterladt ham, til sine Svigerforældre. Dette Barn, en Pige paa fem Aar, hvis franske Blod man saae i enhver Bevægelse, slap en Morgen bort fra sin sovende Amme og steg op paa Dækket, sandsynligvis for at opsøge den gamle Beckner, der gav sig meget af med Barnet og skaffede det megen Tidsfordriv. Da denne nu ikke strax var ved Haanden, vovede Barnet sig for yderligt og idet det nysgjerrigt stirrede ned i Dybet, blev det svimmelt og faldt ned. Dets Oppasserske, der er ilet efter Barnet, seer det falde; paa hendes Angstskrig kommer Beckner til, styrter sig i Havet, griber Barnet, der bliver holdt oppe ved Klæderne, og idet han holder det med den venstre Haand, svømmer han med den høire til Skibet. Dækket var bleven opfyldt med Mennesker, som iagttoge Matrosens Bevægelser, raabte til Barnet og indgjød det Mod. Hun trykkede sig ængstelig op til sin Redningsmand, og Beckner svømmede saa hurtigt, han kunde med den ene Haand, efter Skibet, og allerede var han temmelig nær, da han udstøder et lydeligt Skrig, der opfyldte os Alle med Rædsel. Ingen vidste strax Aarsagen, men idet vi fulgte Retningen af hans Blik, fik vi Øie paa en Haifisk, der kløvede Bølgerne med en utrolig Hurtighed og i faa Øieblikke maatte naa Svømmeren. Alt kom i Bevægelse, den Ene løb mod den Anden, Nogle skreg for at forskrække Dyret, Andre kastede, hvad der faldt dem i Hænder, efter den, Geværer bleve afskudte og Kanoner affyrede, men Alt forgjæves. Larmen og Angsten var almindelig, men Faderens Tilstand ikke til at beskrive. Uforfærdet forfulgte Uhyret sin Vei og, kun faa Favne borte, syntes det allerede at være vis paa sit Bytte Enhver ventede det forfærdelige Øieblik. Men da kom Volney Beckner sin Fader tilhjælp. Med en Hirschfænger, som han havde fundet i Kapitainens Kahyt, styrtede han op paa Dækket, kastede sig hovedkulds i Havet, dykkede under og begyndte en Kamp med Afgrundens Heros. Snart farvede dette Havet med sit Blod, og medens det vender sig mod sin ny Fiende, der saa uforfærdet vil spærre det Veien, bliver der tilkastet den gamle Beckner et Toug fra Skibet. Han griber deretter, to Gange undslipper det paa Grund af Bølgegangen hans Haand, men endelig holder han det fast og bliver tilligemed Barnet trukken op paa Dækket. Imidlertid har Volney holdt ham Ryggen fri, idet han vexelvis bestræber sig for at undgaa Dyrets Angreb og bibringe den Saar. Det var en Kamp mellem Behændighed og den raa Kraft, som man ikke let vil faa at see. Uhyrets Blod strømmede af mange Saar, men intet af disse var dodeligt og den uforfærdede Kjæmper tabte mere og mere sine Kræfter. Han maa hurtigt søge Redning paa Skibet; han griber efter et nedhængende Toug, og medens den gamle stiger ombord, rækker Faderen Barnet og denne snart omfavner Pigen, snart hendes Redningsmand, svinger ogsaa Volney sig i Veiret ved Hjælp af et nedhængende Toug. Endnu et Øieblik, og han var i Sikkerhed. Men

det skulde ikke være saa. Rovdyret, helt bedækket med sit eget Blod, rasende over, at dens Bytte truer med at undslippe, samler alle sine Kræfter, svinger sig op, griber — det er rædsomt at beskrive — den Ulykkelige midt over Kroppen, river ham over og sluger for vore Øine den røvede Halvdel. Et Rædsels- og Forbittrelsesraab trænger sig frem af Enhvers Mund, da det sønderslængede Lig kom op. Uden Mæle staaer Beckner der, hans stive Blik hæftede sig paa Sønnens ulykkelige Levninger; hans Ansigt fortrak sig og bevidstløs sank han til Dækket. Med Møie kaldt tilbage til Livet, sagde han tilsyneladende rolig: „Hvor er min Volney?" Men som om han betænkte sig, udstødte han et Skrig, der gik os Alle til Hjerte. Kjøbmanden veg ikke fra hans Side og ydede ham enhver Hjælp, som Omstændighederne fordrede, og naar Udbruddene af vild Fortvivlelse standsede, forsøgte han at tale om sin Taknemmelighed og om Belønning. Da betragtede den Ulykkelige ham med en Mine, hvori den store Smerte og den naturlige Godhjertethed tydeligt blandede sig sammen, og sagde: „Jeg takker Dem for Deres gode Mening, men tal ikke om Belønning. Jeg har reddet Deres Barn, fordi det var et hjælpeløst Væsen, og det er mig kjært, at jeg har opholdt det for Dem. Men nu, min Volney, mit Livs Glæde og Stolthed, er borte, ere mig alle Verdens Skatte ligegyldige. Med mig er det forbi!" Efter disse Ord begyndte han igjen at jamre, og hede Taarer trillede ned ad hans Kinder. Derpaa stod han op og begav sig til sit Arbeide.

Medens dette foregik paa Dækket, svømmede det gruelige Rovdyr to til tre Gange rundt om Skibet, spottende vor Forbittrelse; derpaa vendte den sig mod den aabne Sø, og længe saae vi den langsomt gjennemskjære Bølgen, indtil Alt tabte sig i det fjerne Blaa."

Fyrtøi og Fyrtønder.

Ilden er udentvivl det vigtigste og mest velgjørende Element, og dog er det en Hemmelighed for os. Thi skjøndt det staaer i Menneskets Tjeneste, saalænge der have været Mennesker til, thi allerede Adams Sønner antændte et Brændoffer, skjøndt Naturforskerne fra Arilds Tid have været beskjæftigede med at udforske Ilden, er det til den Dag idag ikke lykkedes dem bestemt at kunne sige, hvad Ild, Lys og Varme er. Vi kjende vel Ildens Opstaaen, vi kunne vel frembringe den, men uden at vide Ildens egentlige Væsen. Som det saa ofte gaaer, er her det Dagligdags, det Upaaagtede en uudforskelig Hemmelighed.

Skjøndt dette er Tilfældet, har dog det taknemmelige Menneske erkjendt, at uden den lysende og varmende Sol vilde Jorden være en øde, trøstløs Plet, at uden Ilden vilde menneskelig Dannelse og Kultur være utænkelig. Thi ved denne koger han sine Spiser, varmer sig ved Ovnen, bearbeider Metaller, Mineralier, Træ og tusind andre Ting. Mange Folk i Oldtiden tilbade derfor Solen som Lysgiverinden og betragtede Ilden som en Gudsgave, der af Prometheus hemmelig hentedes fra Himmelen og blev given til Menneskene for at udvikle deres Selvstændighed. Væddeløb med Fakler, som aarlig holdtes paa denne Festdag, skulde bringe denne Begivenhed i taknemmelig Erindring. Naar Grækeren udvandrede fra sin Hjemstavn, tog han den hjemlige Ild med sig, ligesom i Rom Vestas Præstinder maatte bevare den hellige Ild. Var den udslukket, kunde den atter tændes ved et Hulspeil. Paa samme Maade underholdt Perus og Mexikos Beboere Ilden paa de høie Altarpyramider; endnu tilbede Perserne den heldbringende Solgud, som fordum de

gamle Germanner og Kelter; som Ildsoile ledede han Joderne af Aegypten.

Til Ilden knytter sig en Del af den menneskelige Kulturhistorie, thi Mennesket har ikke alene optaget den i sine religiose Forestillinger, men ogsaa benyttet den ved mangfoldige Arbeider i det daglige Liv; hans Opfindsomhed har anstrængt sig for at blive fuldkommen Herre over den, for at kunne lede dens Virksomhed i de Retninger, som syntes ham mest fordelagtige. Allerede af de Fremskridt, som den menneskelige Erkjendelse har gjort for paa en let Maade at frembringe Ild, kan man kjende Kulturens Stigen. Møisommelig lægger den Vilde Tønder mellem to Stykker Træ og river dem mod hinanden, indtil Tønderet fænger; Romerne og Grækerne gjorde den vigtige Opdagelse, at frembringe Ild ved Staal og Sten. I mange Aarhundreder blev dette den eneste brugelige Maade, og Fyrtøistasken blev for Mændene en uundgaaelig Nødvendighedsartikel, som Kvinderne med al Zirlighed søgte at udsmykke. Amerikas Indianere, Chineseren, Kamschadalen og Europæeren bar Fyrtoiet hos sig, for at tænde Tobakspiben, medens en Fyrtøisæske havde sin Plads paa Kamingesimsen. Meget snart lærte man at bruge gammelt Træ som Tønder og Europæeren opdagede endelig Fyrsvampen, som hun vidste at forarbeide af Træsvamp, medens Hundreder af Arbeidere skare Flintenstenen i bekvemme Former eller gav Staalet en fordelagtig Skikkelse, da Brændeglasset ikke altid kunde benyttes og var afhængig af Solskinnets Tilstedeværelse.

Fyrstenene ere stribede Kieselstene, som enkelte eller i Lag findes i Kridtet, men ogsaa forekomme i samlet Masse. For Naturforskerne have disse foragtede Stene, som pleie at ligge omgivne af en hvid Skal, en stor Interesse, da der i dem ikke sjelden findes forstenede Sødyr, saa at det er tydeligt, at denne haarde Masse engang maa have været blød. Fyrstenene fra Champagne og fra Galizien ere de bedste, fordi de lettest lade sig forarbeide, saa at flere Tusinde Mennesker skylde dem deres Næring. Man slaaer Fyrstenen med en særlig dertil indrettet Hammer, idet man gjør den vaad, hvor man vil have, at den skal springe itu. Dernæst bliver den med en Spidshammer skaaret i flade Stykker og endelig bliver den slaaet i mindre Stykker — Alt paa fri Haand. Da Østerrig aarlig forskrev fra Frankrig for 20,000 Gylden Fyrsten, udsatte Joseph den Anden en Pris paa 100 Dukater for den, som i Østerrig kunde opdage Fyrstene. Herefter fandt man i Galizien 1787 et stort Lager, som endnu bliver drevet. Kunstige Fyrstene har man ogsaa forarbeidet af Porcellain, men denne Fabrikation har aldrig kunnet betale sig. — Endnu bruges Fyrstenen, men ikke til dette Øiemed, men til Riveskaale, Glatstene, som Tilsætning til Glas og som Slibemiddel.

For at frembringe Tønder, der let lod sig transportere, bearbeidede man den blode, nøddefarvede Træsvamp af Bøg og Birk. For at gjøre den let antændelig, afløste man den haarde Skal, nedsænkede den i et Fad, fyldt med Potaske- og Salpeterlud, hvorpaa den efter tre Ugers Forløb blev udtagen, banket med en Træhammer, tørret og reven blød. Den uldne, fineste Svamp tilberedte man af den allerede færdige Svamp, ved med en Kniv at skjære den igjennem i tre Dele og omhyggelig bearbeide det mellemste Lag. Endnu bearbeider man — vel til andre Øiemed — Svampen, og Frankrig udfører aarlig for omtrent 22,500 Francs.

Regner man hertil Staalets Forfærdigelse, Bjergfolkenes Arbeide, de forskjellige Smelteovne, Valser, Hammere osv., saa viser sig en stor Erhverv-

virksomhed for at frembringe et godt og sikkert Middel til at frembringe Ild, ikke at tale om de mange Kasser, Æsker, Etuis, af hvilke den ene er smagfuldere og zirligere end den anden, for at gjemme Redskaberne dertil.

For omtrent 30 Aar siden fik Fyrsvampen en farlig Konkurrent i Strygestikkerne og de chemiske Fyrtøi. Thi naar man ved Staal og Sten kun kunde frembringe en Gnist, havde man den Fordel ved dette Fyrtøi strax at kunne faa en klar Flamme. Da Phosphor let antændes ved Luftens Atmosphære, betjente man sig af dette til Brændstof, idet man i en Flaske sammensmeltede en lille Del Phosphor med Svovl og Nellikeolie og nøie tilstoppede det med en Glasprop. Meget udbredte vare hine Fyrtøi, som beroe paa den Grundsætning, at chlorsurt Kali antænder sig ved Berørelse med koncentreret Svovlsyre. Man blandede 30 Dele revet chlorsurt Kali med 10 Dele stødt Svovl, 8 Dele Sukker, 5 Dele arabisk Gummi og Zinnober til Farvning, gjorde denne Masse fugtig, rørte dette godt sammen og dyppede i denne Grød Fyrstikken, saa at noget af Massen blev hængende derved, og lod den derpaa tørres. Vilde man have Ild, stødte man Fyrstikken rask i en Glasflaske, hvori man havde sammentrykket Asbest, blandet og stærkt befugtet med Svovlsyre, hvorefter Antændelsen skete. Da den koncentrerede Svovlsyre havde den Ubekvemmelighed, at den fordærvedes ved Luftens Berørelse, havde disse chemiske Fyrtøier sine Mangler, og man kunde desuden ikke godt bære dem hos sig.

Man erstattede dem derfor snart ved Strygestikker, som bleve antændte ved Rivning, vore nu brugelige Fyrstikker. Man tilbereder en tyk Opløsning af arabisk Gummi og dyrisk Lim, opvarmer den, rører noget Phosphor deri, for at kunne indblande chlorsurt Kali eller Salpeter i Opløsningen; endelig tilsættes noget Farvestof. Heri dyppes Stikkerne, efterat disse først ere dyppede i Svovl for at blive lettere antændelige. Ved Rivning antændes Massen, saasnart den er tør. Istedetfor Svovl bruger man ogsaa, for at undgaa Svovllugten, Stearin, men Stikken maa da først anbrændes, for desto lettere at kunne brænde. Det samme Princip kan ogsaa anvendes paa Fyrsvamp og endog paa Væger af Voxlys.

Saa ubetydelige disse Svovlstikker end synes at være, beskjæftiger deres Forfærdigelse dog en Mængde Mennesker. For at nævne et Exempel, forbruger et Fabrik i Sachsen aarlig 100 Favne Træ, frembringer af hver Favn 14 Millioner Svovlstikker, hvorved hver Favn udbringes til en Værdi af 1000 Gylden, skjøndt dens Værdi i raa Tilstand neppe er en Hundrededel deraf. En eneste Fyr udbringes til en Værdi af 34,000 Gylden, da den leverer Fabrikanten over 400 Millioner Svovlstikker. I Sachsen, Østerrig og Preussen gives der over 100 Svovlstikfabriker, som forsende deres Varer over hele Verden; det er næsten utroligt, at det kan betale sig at afgive de enorme Udgifter, som maa afholdes for at levere dette billige Tændemateriale.

Paa en noget lignende Maade tilberedes Knaldhætterne, som Jægere og Soldater bruge til at antænde Geværladningen. Medens ved Svovlstikkerne den chlorsure Kali bliver erstattet ved Salpeter, for at forebygge, at Massen springer omkring og knalder, bliver den ikke alene bibeholdt ved Knaldhætterne, men Massen bliver endog blandet med Knaldsølv og Glaspulver, hvorimod Phosphoret udelades. Fabrikationen medfører formedelst Massens Antændelighed stor Fare. Efterat Kobberkapslerne ere slaaede i Presse- og Stampemaskiner, bringes de i Fabriken for at fyldes. Herved bruger man en sindrig Mechanisme. Kapslerne falde med be-

stemte Mellemrum i Maskiner og altid med Aabningen opad, komme dernæst under en Sigte, som blot fylder saa Meget i hver Kapsel, som der skal bruges.

Som bekjendt bliver Bomuld og selv Papir ved at dyppes i stærk Salpetersyre et Brændstof, som under Navn af Skydebomuld i den senere Tid opvakte store Forventninger. Det exploderer med et stærkt Knald og overordenlig Kraft, men dets lette Antændelighed bevirker, at det vanskelig og kun med Fare kan anvendes, da det exploderer ved ved det mindste Tryk.

Et bekvemt Tændestof har man endog fundet i Vandet. Vandet er nemlig en Forbindelse af Sur- og Vandstofgas, og dette sidste har den Egenskab, at det er let antændeligt. De Döbereinerske eller Platinfyrtøierne begrunde sig herpaa og bestaa af et Glas i Form af en Urtepotte, og ere ovenfor bedækkede med en Messingplade, hvorpaa der er en Hane og ligeoverfor den et i den ene Ende tilsluttet Rør. Döbereiner havde gjort den Opdagelse, at naar Platinsvamp traadte i Forbindelse med Vandstofgas, blev det glødende, hvilken Egenskab ligger begrundet i, at Platinsvampet i sine Porer opsamler saameget Surstofgas, at Vandstofgasset derved antændes. For at frembringe Vandstofgas, lod han forarbeide en Glastragt, som han nedsænkede i det omtalte Glas med den brede Ende nedad, og den tynde Ende befæstede han ved Aabningen i Messinglaaget. Det kom nu an paa at opløse Vandet saaledes, at Vandstofgassen kunde blive fri og samle sig i Tragten, og for at faa dette Resultat, hængte han inden i Tragten en Metaltraad med en Zinkklump og gjød fortyndet Svovlsyre i Vandet. Saasnart det syrede Vand traadte i Forbindelse med Zinken, frembragtes Vandstofgas, som opfyldte Tragten. Naar Hanen aabnedes, udstrømmede Gassen, og han anbragte nu ligeoverfor denne Aabning et Stykke Platinsvamp, som først blev glødende og snart frembragte en klar Flamme.

En lignende Maskine opfandt 1770 Fürstenberg, men han benyttede til Antændelsen en elektrisk Funke. Ideen var genial, men det Hele var ubekvemt.

Et meget sindrigt Fyrtøi er Compressionsfyrtøiet, ogsaa kaldet det pneumatiske. Dette bestaaer af en hul Metalcylinder og af et lufttæt deri passende Stempel med en Hage paa den ene Ende, hvorpaa er befæstet Svamp. Støder man hurtigt Stemplet ned i Cylinderen og ligesaa hurtigt trækker det op, brænder Svampen, fordi det antændes ved den store Hede, som frembringes ved Luftens hurtige Sammenpresning.

Kaffeen.

I Begyndelsen af det sextende Aarhundrede blev en ny Statholder udnævnt i Mekka. Denne, som ikke kjendte Kaffeen, allerede dengang Arabernes Yndlingsdrik, fandt det anstødeligt, da han engang saae nogle Derwische, som sadde i en Krog af den store Moschee og nød deres Kaffe. Han jagede dem ud af Templet og sammenkaldte et Koncilium af Theologer og ansete Mænd i Landet. Man disputerede længe. En af de Tilstedeværende bragte Forsamlingen til Latter ved den Paastand, at Kaffeen, ligesaa godt som Vin, beruſede, og maatte tilstaa, at han kjendte Smagen og Virkningen af den forbudte Vindrik. Da dette Koncilium ikke kunde blive enigt, tog man sin Tilflugt til Lægerne, som ogsaa fordømte Kaffedrikken som skadelig for Sundheden. Men dette Forbud varede ikke længe, da den ægyptiske Sultan selv var en Ven af Kaffeen, og ophævede det. Ved denne Seir blev Kaffeen endnu mere bekjendt og udbredt.

L. Levins Bogtrykkeri.

Jaguareten.

Jaguareten.

(En Jagtscene fra Pampas.)

(Hermed et Lithographi.)

Vi hensætte strax vore Læsere midt i hine uhyre Pampas, hvor engang Tapuchaerne, Tupinamberne, Uktakoperne, Botucuderne huserede, og hvor deres decimerede Efterkommere have bevaret en Frihed uden Værd. Solen begyndte allerede at sænke den glødende Skive bag Anderne, og dens sidste Straaler farvede Cocostræernes Toppe med deres guldgule Skjær. Allerede hørte man den klare Stemme af Kaimanen, der legede i Vandet, blande sig i Abernes Hylen og Yaguaens Gjøen, hvilke hilste den forfriskende Nats Komme. Omtrent ti Reisende, som syntes trættede af en lang Marsch igjennem de øde Pampas, havde forsamlet sig om deres Aya (Anfører) for at holde Raad. De befandt sig i en Afstand af omtrent hundrede Skridt fra Bredden af Yuagari, der blander sit Vand med Parana. Alle vare tilfods med Undtagelse af to, som bare europæiske Uniformer og syntes at være den lille Trops Anførere. De rede paa vilde Heste, fulde af Livlighed og Kraft, hvis stærke Former imidlertid neppe mere erindrede om de andalusiske Hestes skjønne Race, hvorfra de nedstammede. Den ene af de tvende Ryttere var Don Felix d'Azara, en udmærket Lærd og en tapper Kapitain af den spanske Marine, den Anden hed Noseda og var en ligesaa god Jæger som en dygtig Naturforsker. Under Eskorten bemærkede man en Rødhud, hvilken man i Assumpsion havde antaget til Veiviser. Han hørte til Botucudernes Stamme og kaldte sig Facancaha. De Øvrige vare Gauchoer o: Amerikanere, der havde en spansk eller portugisisk Oprindelse.

„Aya!“ sagde de Sidstes Anfører, den unge Sergeant Alonzo, „hvorhen jeg ogsaa vender mit Blik, seer jeg dog ikke Nogen fra nogen Estancia, der kunde skjænke os et gjæstfrit Ly, og naar vi skulle bivouakere under aaben Himmel, som vi alt have gjort i lang Tid, saa veed jeg ikke, hvorfor vi skulle opsøge os et andet Sted.“

Istedetfor ethvert Svar sprang Ayaen af Hesten, tilkastede en Gaucho Tøilen, og søgte dernæst efter et bekvemt Sted, hvor man kunde antænde Bivouakilden. Han vendte sine Skridt henimod en fortryllende Pajonal, hvor Naturen syntes at have ødslet med sine rigeste Gaver, da et frygteligt Skuespil tvang ham til at blive staaende. En uhyre Kaiman kom frem fra Sivene og nærmede sig med opspilet Gab og Øine, der sprudede Ild, medens den pidskede Jorden med sin flade og skjældækkede Hale. Ayaen, der kjendte sine Skydevaabens Afmagt ligeoverfor dette Uhyre, tænkte i første Øieblik kun paa at retirere saa hurtigt som muligt, thi det er ingen Skam at undvige en Fare, naar det vilde være unyttigt at trodse den, da det sande Mod ikke udelukker Klogskaben. Men en ligesaa uventet Omstændighed, der for en Naturforsker maatte være af stor Interesse, fængslede ham til Stedet og lagde Beslag paa hele hans Opmærksomhed. Crocodillen forandrede pludseligt Retningen, hvori den gik, og nærmede sig med en skraa Vending Floden for at styrte sig derned; den havde i Pajonalens tætte Buskværk seet sin grusomste Fiende komme imod sig, nemlig Jaguareten, der sneg sig afsted paa Bugen for at overfalde sit Bytte. Da den var kommen sin Fiende nær paa nogle Skridt, udstødte den et stærkt Brøl og styrtede sig med et eneste Spring over Kaimanen. Denne aabnede sit uhyre Gab og snappede dermed Jaguarens Fod, som den ikke mere slap, trods den vilde Skovbeboers Anstrængelse, idet den løb afsted mod Floden, for at styrte sig deri med sin Modstander. Allerede efterlod Reptilets

mørkeblaa Bug en lang Stribe efter sig i Dyndet, allerede skilte dens Forben Strandbreddens Siv fra hverandre, da Jaguaren, træt af den unyttige Brølen og forgjæves Bryden, greb til det sidste Middel, som Fortvivlelsen indgiver den under slige Omstændigheder; den lod sig slæbe afsted uden Modstand og ventede paa et gunstigt Øieblik til med sine skarpe Kløer at fare sin Fiende i Øiet og udkradse det. Dette skete ogsaa i samme Øieblik, som de stode i Begreb med at dykke under. Smerten bragte Kaimanen til at slippe sit Bytte, og Jaguaren, befriet fra sine Baand, sprang bort fra Bredden. Gauchoerne, som ved Jaguarens Skrig vare blevne gjorte opmærksomme paa den Scene, der foregik i deres Nærhed, rustede sig for at komme deres Aya tilhjælp. Alonzo svingede sig op paa Kapitainens Hest og galopperede afsted, idet han med sin høire Haand svingede Lassoen over Hovedet. Den uforfærdede Gaucho nærmede sig Jaguaren med lydelige Skrig, og kastede i et heldigt Øieblik, da Dyret hinkede afsted, sin Lasso om dets Hals og gav Hesten af Sporene og trak Uhyret afsted med sig, idet han med det strangulerede Dyr beskrev en Kreds omkring sine bestyrtede Kammerader. Endelig holdt han stille og overgav Jaguaren til sin Anfører.

Efter Tigeren og Løven er Jaguaren det største og farligste Dyr af den vilde Kattefamilie. D'Azara maalte det Exemplar, Alonzo just havde fældet, og fandt den mere end fem Fod lang, Halen ikke medregnet, som maalte enogtyve Tommer. Dens pragtfulde Skind var foroven det skjønneste Gule med sorte Pletter, der dannede en mere eller mindre lukket Ring med et sort Punkt i Midten. Den nederste Del af Legemet var derimod smuk hvid med store, fulde og uregelmæssige Pletter. Den sidste Trediedel af Halen var foroven sort, forneden hvid med sorte Ringe; naar Dyret gik, berørte Halen Jorden, uden dog at slæbe.

Efterat man havde flaaet Jaguaren for at bevare den prægtige Pelts, ansaae Kapitainen det for klogere igjen at begive sig afsted, for at fjerne sig fra Bredderne af Floden, da han vidste, at Jaguarerne stedse opholde sig parvis, og frygtede Hunnens Besøg om Natten. Idet han altsaa red videre igjennem Pampas, snakkede han fortroligt med Alonzo, der gik ved hans Side og støttede den ene Haand paa Hestens muskuløse Kryds.

„Master," sagde den unge Mand leende, „naar vi komme til Assumpcion, Paraguays skjønne Hovedstad, maa De skjænke den hellige Jomfru en tyk Kjerte, thi uden hende og min Lasso vilde De have havt et slemt Kvarteer."

„Jeg vil skjænke to," svarede Kapitainen, „thi uden hendes Hjælp laa jeg sandsynligvis nu i Krokodillens Svælg, og Din Lasso havde ikke hjulpet mig noget. Men hvad der forbavser mig, er det Raseri, hvormed det afskyelige Kryb ilede løs paa mig, da disse Dyr sædvanlig ere meget frygtsomme og fly for Menneskene."

„Den, vi saae, hører ogsaa til en meget farlig Art, og naar den styrtede sig imod Dem, skete det formodentligt, fordi de gik paa et Sted, hvor den havde lagt sine Æg."

Neppe havde den lille Karavane tilbagelagt en halv Mil, førend de Reisende stødte paa en Indhegning, der omgav en Passuriindianers Hytte og Have. Da de nærmede sig denne Estancia, forskrækkedes Oldingen, der beboede denne ensomme Hytte med sin Familie, da han ansaae de Reisende for Presidier, en Art Gensdarmer, der aldrig støde paa en stakkels Indianer, uden at more sig med at nedhugge ham. Men da han saae, at de ingen fjendtlige Hensigter havde, bleve de mogtagne med alle Æresbevisninger og venlig beværtede.

Ved Slutningen af Maaltidet, da Indianeren, der havde taget godt til sig af Brændevinen, som Kapitainen havde skjænket for ham, var ude af sig selv af Glæde, troede han at maatte opvarte de Reisende med en Sang, som han selv havde digtet i sin Ungdom og som begyndte saaledes: „Ho, ha, bugre ita naiy! ho, ho!“ hvilket omtrent vil sige saameget som: „Hoho! Botucuden er styrtet!“ Han gjentog disse Ord i Eetvæk, da de udgjorde hele Poesien. Farancaha, der hørte til Botocudernes Stamme, fandt ikke stor Smag i den Gamles Sang. Han rynkede Panden, trak Oienbrynene sammen, skjar Tænder og lagde Haanden paa Skaftet af sin Kniv; derpaa sprang han op og styrtede sig pludseligt over den utrættelige Sanger. Den unge Alonzo havde fra Sangens Begyndelse ufravendt havt Blikket henvendt paa Farancaha, da han kjendte de Vildes Charakteer for godt til ikke at vide, hvad der var at befrygte. Hurtigere end Botucuden greb han hans Arm i det Oieblik, han stod i Begreb med at begaa Mordet, rev ham Kniven af Haanden, kastede den bort, og nu opstod mellem ham og Morderen en rasende Kamp. Indianeren var aabenbart den Stærkere og mere Rasende, men Gauchoen vare mere smidig og behændig; Farancaha blev kastet til Jorden og Kraften maatte, som det stedse er Tilfældet, vige for Snuhed og Behændighed. Den Gamle havde seet Staalklingen true hans Bryst, han hørte den stormende Scene, der tildrog sig bagved ham, men hans vilde Værdighed tillod ham hverken at vende sig om eller at afbryde sin Sang. Ved Hjælp af Ayaens Mellemkomst og Fasthed blev imidlertid Ordenen gjenoprettet, men Farancaha forblev hele Aftenen mørk og taus og truede den Gamle og Alonzo med sin Hævn, der ikke længe skulde udeblive. For at gjenoprette den almindelige Munterhed, lod Kapitainen paany uddele Brændevin og bad den Gamle holde inde med sin Sang, hvilket ogsaa strax skete. Nogle Oieblik senere glattedes Botucudens Pande, et eiendommeligt Smil spillede om hans Læber og med temmelig tilfreds Mine trykkede han Alonzos Haand og rystede den, som den mindre hevngjerrige Passuri udstrakte imod ham. En Dands sluttede Aftenen, der, uden denne Afbrydelse, havde været meget munter.

Den næste Morgen, omtrent halvanden Time før Daggry, vare de Reisende oppe og beredte sig til Opbrud. Da Vandringen paa Grund af Bjergene næsten var umulig for Hestene, sendte d'Azara Dyrene afsted ad en Omvei. Den lille Karavane brød derpaa op, uden at bemærke, at Farancaha ikke var med. Man havde allerede været en Time underveis, da d'Azara saae Indianeren løbe henimod dem ad en kortere Vei, idet han banede sig en Gang imellem Buskene. Han nærmede sig Kapitainen og sagde med et vildt Smil:

„See, Aya! der, hvor Solen netop staaer op, lyser Himlen af de vilde Flammer. Saaledes farves den ofte, naar Botucuderne lægge deres Vei over Passuriernes Gebet.“

Kapitain d'Azara vendte sig om og saae Skyerne farves røde, men Skinnet lignede ikke Morgenrøden. Snart derpaa hævede sig en tæt Røgsky, dernæst et uhyre Flammehav, som oplyste Pampassletten. Farancaha fjernede sig, idet han istemmede sin Nations Krigssang og blandede sig imellem Følget.

„Der er ingen Tvivl om,“ sagde Kapitainen, „at det er den Hytte, hvori vi have tilbragt Natten.“

„Hvo der kjender Botucudens Charakter,“ svarede Alonzo, „veed, at det ikke er nogen anden, og at Farancaha af den Grund er bleven tilbage. Men lad være at straffe ham derfor, thi De vilde da faae Gauchoerne, som fra Ungdommen af ere vante til Plyndring, Mord og Brand, imod Dem, og des-

uden vilde De begaa en Uretfærdighed, eftersom Botucuderne ere i Krig med Passurierne, og efter Indianernes Krigslove vilde Farancaha, selv om han ikke var bleven fornærmet, have været i sin Ret. Det skulde ikke undre mig, om han har dræbt hele Familien, førend han vendte tilbage til os."

„Jeg skal dog sende den Djævel Pokker ivold, hvis han skulde have Frækhed nok til at blive hos os."

„Det vil han dog gjøre, ene og alene for at oppebie det gunstige Øieblik til at støde mig sin Kniv i Brystet. Han vil ikke forlade os, førend han har slukket sin Hævntørst, skulde han end i to Aar blive nødt til at følge os som en slet behandlet Hund. Men han er alligevel en meget modig og ærlig Indianer, som vil lade sig dræbe for Dem, fordi han har lovet at tjene Dem tro."

Kapitainen holdt imidlertid fast ved sin Beslutning, men ansaa det dog for sikkrest at holde sin Hensigt skjult, indtil der frembød sig en gunstig Leilighed.

Da Marschen nu gik meget langsomt for sig, fordybede Alonzo sig ofte i Skoven for at jage, og sjeldent kom han tilbage med tomme Hænder. En Middag, da Heden havde tvunget vore Reisende til at gjøre Holdt i Skyggen af nogle Træer, saae man ham pludselig komme langsomt ud fra Skoven; han vendte ikke engang Hovedet om for at see efter Veien, og holdt stadigt Bøssen til Kinden og syntes at fixere Noget. Gauchoerne grebe strax til deres Vaaben for at komme deres Kammerat tilhjælp. Alonzo havde nemlig fordybet sig i Skoven, da han pludselig fik Øie paa en Jaguarete, der stod et Par Skridt fra ham ved Foden af et Træ. En uerfaren Jæger havde sikkert været fortabt, thi bliver man forskrækket og udstøder et Skrig, eller man flygter, styrter Uhyret sig strax over Jægeren, og Døden er da uundgaaelig. Det Sikkreste er at trække sig langsomt tilbage med Blikket fast heftet paa Dyret, og at staa stille, naar det kommer løs paa os; da standser den ligeledes og følger os først, naar vi igjen gaa tilbage. Alonzo, der kjendte denne Maneuvre, tøvede ikke med at anvende den, thi hans med Rendekugler ladte Bøsse var for Øieblikket ikke til nogen Nytte. Træffer man ikke Dyret i Brystet eller Hovedet, styrter det sig over En. Den unge Jæger var duelig nok til at holde Jaguareten fra Livet, og idet han fra Tid til anden stod stille, søgte han at vinde hen til Udkanten af Skoven, hvorhen Tigeren ikke turde følge ham.

Befriet fra en saa farlig Fjende, satte han sig med sine Kammerater under Skyggen af et Træ, hvor de havde ladet deres Maaltid staa halv ufortæret, og de bleve ikke lidet forbavsede ved der at finde Farancaha slumrende, eller idetmindste anstillende sig saaledes. Jeg veed ikke, hvad Alonzo tænkte derved, men om hans Læber viste sig et ironisk Smil. Efter en saadan Begivenhed faldt Talen naturligt paa Jaguareten, og d'Azara spurgte den unge Jæger, hvad han vidste om dens Historie og Levemaade.

„Førend Indianerne kjendte den europæiske Hund, som Spanierne bragte med sig og som blev vild i vore Skove," svarede den unge Alonzo, „hed det Dyr, hvorom vi tale, simpelthen Jagua. Ovaranierne overførte imidlertid dette Navn paa den europæiske Hund, og føiede, for at skjelne Jaguaren derfra, Stavelserne „rete", som betyder „ægte", dertil. Man finder kun Jaguareten i Landene fra Mexico og til Pampassletterne ved Buenos-Ayres. I den Egn, hvor vi befinde os, er den hyppigst og anfalder Mennesker, skjøndt Jaguareten i de varmere Zoner flygter for dem, naar den ikke bliver angreben.

Naar den fortærer sit Bytte, tager hyppigt en Næv Del i Maaltidet, og Jaguareten lader sig det behage. Den svømmer med stor Lethed og sover om Dagen paa Smaaøer i Sivene. Ligesaa duelig en Svømmer den er, ligesaa dygtig en Fisker er den. Paa rolige Steder lægger den sig i Vandet og lader sit Slim, der lokker Fiskene til, drive; med et rask Greb med Forpoten snapper den Fisken og fortærer den paa Bredden. Dens Kraft er uhyre og jeg har ofte seet den med Lethed slæbe en Oxe eller en Hest, som den havde dræbt, ind i Krattet. Naar den angriber et stort Dyr, dræber den det paa en eiendommelig Maade. Med et Spring styrter den sig paa Halsen, lægger en Pote paa Baghovedet og griber med den anden om Snuden, løfter Hovedet iveiret og bryder Nakkebenet i et Øieblik, uden at benytte en eneste Tand dertil, Jaguareten er det frygteligste Dyr i Sydamerika, og om Natten især er dens Frækhed stor. Den lever i Landet, hvori den fødes, undertiden alene, undertiden i Forening med en Hun, som den har meget kjær. Hunnen kaster kun to Unger, af hvilke den strax lader sig ledsage, saasnart de ere stærke nok til at følge den. Den gjør meget af sine Unger og forsvarer dem mod enhver Fare, som truer dem; men desuagtet hændes det, at Jægere frarøve den dens Unger. Men de see sig nødte til at dræbe dem efter faa Dages Forløb, da det ikke er muligt at tæmme dem. Fanger man Dyret meget ungt, leger det maaskee med sin Herre, men saasnart det føler sin Kraft, griber det den første den bedste Leilighed til at anfalde og sønderrive ham. Trods sin Størrelse, klattrer dette Dyr med Lethed op i Træerne og ligger i en bestandig Kamp med Aberne. Men paa Jorden har den en vanskelig Gang og kan ikke let dreie sig. Jeg har en særegen Forkjærlighed for denne Jagt, fordi jeg derved finder Ære, Fordel og Fornøielse, men en selsom Omstændighed afholder mig dog derfra."

„Tør man kjende denne Omstændighed?" spurgte d'Azara.

„O, ja! Jeg er født i Sanct-Domingo-Sozianos. Ganske nær ved min Faders Hytte boede Francisca, den smukke, gode Francisca med de sorte Øine og det blonde Haar. Vi bleve opdragne med hinanden og vort Barndoms Venskab forandredes med Tiden til en Følelse, som kun Døden kan tilintetgjøre. Vore Forældre havde intet imod vor Forbindelse, som var nær forestaaende, da Franciscas Fader optog i sin Hytte en gammel Gitana, som var kommen fra Spanien, hvor man sandsynligvis havde jaget hende bort paa Grund af Tyveri. Den gamle Hex hadede mig, fordi jeg yttrede mig temmelig uforbeholdent om hendes formentlige Trolddomskunster. For at hævne sig, fik hun min Bruds Fader til at tro, at hun havde læst min Skjæbne i Stjernerne, og at jeg vilde blive opædt af en Jaguar, inden jeg fyldte mit tyvende Aar. Jeg lo over denne Spaadom, men min tilkommende Svigerfader fæstede Lid dertil, og vort Bryllup blev opsat, indtil jeg havde tilbagelagt det fatale Tidspunkt. Skjøndt Francisca ikke er overtroisk, lod hun mig dog sværge, at jeg vilde opgive denne farlige Jagt, hvilket jeg ogsaa lovede hende, og hun slyngede et Baand om min Hals, hvilket skulde beskytte mig som en Talisman. Maaskee skylder jeg det min Redning, da jeg for faa Øieblik siden var i Fare, og det er virkelig mærkværdigt nok, at Gitanaens Spaadom da var indtruffen, thi det er idag den sidste Dag i mit nittende Aar."

Gauchoerne, som just ikke ere meget stærke Aander, gratulerede derfor deres Kammerat af ganske Hjerte.

„Det frygtelige Dyr," vedblev Alonzo, „bliver jaget paa tvende Maader, enten

med Lasso, hvilket De allerede har seet, eller Bryst imod Bryst. Man bevæbner sig med en fem Fod lang Landse, tager et Faareskind, hvorpaa Ulden endnu sidder, paa venstre Arm, og begiver sig kjækt ind i Skoven, hvor Dyret huserer. Saasnart Dyret reiser sig paa Fodderne, gjennemborer den uforfærdede Jæger den med Landsen. Forfeiler man Dyret, overlader man det Faareskindet, og medens det kaster sig derover, erholder det et andet Stød, der strækker det til Jorden."

Medens Alonzo fortalte, var Solen gaaet ned og Heden bleven taalelig. Man begav sig følgelig paa Veien. Efter nogle Timers Gang kom man til en anden herlig Pampas, beklædt med det smukkeste Grønt. Henrykt over denne fortryllende Slette, besluttede Kapitainen at bivouakere her. Efterat man havde fortæret det Vildt, som man havde fældet under Marschen, lagde man sig ned om et godt Baal for at udhvile sig efter Reisens Anstrængelser. Alle bedækkede sig med deres Kapper, ene Alonzo havde ingen, da han havde glemt sin i den Hytte, hvor de sidst havde overnattet. Farancaha traadte hen til ham, og idet han rakte ham sin Haand, sagde han:

„Gaucho, Du er kold, thi Du ryster og har dog ellers ikke noget Kvindehjerte, som forskrækkes ved Tigerens Komme."

„Deri har Du Ret", svarede den unge Mand.

„Indianeren har intet hævngjerrigt Hjerte," vedblev Farancaha, „han tilgiver sin Broder, giver ham at spise og bedækker ham med sin Kappe. Vil Du tilgive det Skete og være min Broder?"

„Gjerne!"

Den Vilde tog en Faarehud, som i ti Skridts Afstand lugtede af Indianeren, af sine Skuldre, tog hans tynde Kjole af og gav ham Skindet istedet, hvorefter han strakte sig imellem Gauchoerne, da han paastod, at Alonzos Kjole tilstrækkeligt beskyttede ham for Kulden.

Natten var mørk. Henimod Midnat hørte Kapitainen et sagte Suk, da en Bragen som af knuste Ben, og endelig en Larm, som naar man slæber Noget afsted. I samme Øieblik reiste Farancaha sig med glædestraalende Blik og udbredte Arme, udstødte en frygtelig Latter og raabte:

„Botucudens Arm kan undertiden være svag, men hans Aand er stærk og fin; hvad han ikke kan udføre med Magt, det gjør han med List. Hør, Aya, jeg vil sige Dig Noget, som Gauchoen har forglemt. Jaguareten frygter ikke for Ilden, thi den er modig. Den har en udmærket Lugt; i det Fjerne sporer den sit Bytte og veed at hente sig det ud imellem alle Andre. Jaguareten er listig, men Botucuden narrer, naar han vil, Jaguareten; han giver Gauchoen sin Kappe, tager ganske sagte hans Amulet, og Jaguareten æder Spanieren, idet den troer at æde en Botucude."

Da Farancaha endte denne Tale, som Ingen i Begyndelsen havde forstaaet Noget af, strakte han Haanden ud og viste Alonzos Halsbaand, derpaa svang han sig med et Spring hen over Gauchoerne og løb med Hjortens Hurtighed ind paa Sletten, hvor han strax forsvandt.

Kapitainen kaldte paa Alonzo, der imidlertid ikke svarede, da Jaguareten havde slæbt ham ind i Krattet.

Spaadommen var bleven opfyldt!

Reisebilleder i Norden.

1. Nordcap.

Fra Hammersfest til Nordcap er omtrent 15 Mil, og imellem alle Indvaanerne har kun Præsten seet Europas yderste Grændse. Reisen er dog ikke saa besværlig og farefuld, som den i Almindelighed beskrives; vi have tilbagelagt den i 3 Dage, og Andre i endnu kortere Tid.

Derimod er det sandt, at ved de Klipper, som danne den yderste Spidse af Forbjerget, er Søen meget sjelden rolig; selv naar Vinden tier, rulle Ishavets brede Vover med en Larm, som om de vare oprørte af en Storm fra den foregaaende Dag, og Brændingerne brøle som Tordenen i et Uveir. Bliver man overrasket af en Storm, findes der ingen beskyttende Plads for den skrøbelige Baad, og vedvarer en ugunstig Vind, kan Reisen godt optage en hel Maaned.

Med en Landsmand, som jeg traf i Hammersfest, havde jeg bestemt at gjøre en Reise til Nordcap; vor Baad laa beredt, Matroserne ventede paa vor Ankomst; men Vinden blæste med sin hele Voldsomhed fra Norden og umuliggjorde enhver Seilads. Saaledes hengik en Uge, da hævede en mild Vestenvind sig, og vi indskibede os. Det hele Hav er besaaet med øde Øer, som kun ere beboede af nogle faa Fiskerfamilier og som besøges af Laplændere, der overføre deres Rensdyr i Maimaaned og atter føre dem tilbage i September. Lange Snestriber ligge hele Aaret paa dem, og tyk Taage indhyller dem meget hyppig. Den sidste af dem er Maagø, efter hvilken man træder ud i det aabne Hav, og snart bemærker man de tre Spidser af Stappen, der ligesom Obelisker hæve sig op af Havet. Den midterste af dem, som hæver sig en Del over de andre, havde tidligere draget Lappernes Opmærksomhed paa sig, og de hilsede den fra det Fjerne som et helligt Bjerg og besøgte den for at offre derpaa; i gamle Dage vare nogle Vaaningshuse opbyggede der.

Da Louis Philippe i Aaret 1795 gjorde en Reise til Nordcap, opholdt han sig den ene Nat hos Præsten paa Maagø og den næste hos en Fisker paa Stappen. Hans Besøg er der blevet til et Folkesagn. En gammel norsk Kone, hvem han gav en Almisse, skal have givet ham Haanden og sagt: „Alle Folk her holde Dig kun for en almindelig Reisende; men jeg veed, at Du er større end Fogden og Amtmanden, ja selv større end Biskoppen af Trondhjem. Du er en Prinds, og husk paa, hvad jeg siger Dig — den gamle Brita lyver aldrig — engang vil Du blive Konge!" — Senere er Kirken flyttet fra Maagø til Havsund, Præsten er død, Fiskerne bortdragne, og Øen er ikke senere beboet. Mangel paa Træ drive Folkene bort; de føre et Nomadeliv, som bringer dem til at nedsætte sig andetsteds.

Ligeoverfor Stappen saae vi en lang, klippefuld Kyst, som kun er afbrudt af een dyb Bugt, men i Øvrigt viste de uregelmæssige Linier af takkede Spidser; dette er den Ø, hvis yderste nordlige Spidse er Nordcap.

I Gjestvær er der endnu en Vaaning, som beboes af en Kjøbmand, den sidste i Norden. Vore Matroser havde ikke tidligere været der, men havde hørt tale derom, og vi vandrede nu omkring med speidende Blikke for at opdage et Tag; men vi saae kun lutter Bjergspidser. Endelig bemærkede vi Masterne af et russisk Fartøi, som havde kastet Anker i det Inderste af Fjorden; Denne Opdagelse ledede vor Fart. Ved Siden af Skibet laa en lille Træhytte, som tjente til Magasin. Endnu længere tilbage saae vi bag nogle med Mos og Søplanter bedækkede Klipper en Røgsøile stige i Veiret; dette var

Kjøbmandens Hus, en ussel Bolig, hvori Familien selv trængte sig sammen for at give de Reisende den størst mulige Plads. Ved Siden af Boligen var et elendigt Udsalgssted, hvor man kunde kjøbe Brændevin, Traad og Læder — i længere Afstand laa nogle Jordhytter, som beboedes af Fiskerne. Ellers var Alt kun den nøgne Klippe, mod hvilken det kolde Ishav skyller sine mørke Bølger. I Juni ankomme et Dusin russiske Skibe, i September bortfjerne de sig atter, og i den øvrige Tid af Aaret leve Beboerne aldeles afsondrede fra hele Verden; kun Bølgen sukker og brøler mod den øde Bjergmasse, kun Stormen hyler over deres Hoveder og Natten indhyller Alt i et uigjennemtrængeligt Mørke.

I denne ensomme Hytte skulde vi altsaa overnatte; Moderen kom os venlig imøde, og de to Døttre rakte os fortrolig Haanden. Snart var det for os bestemte Værelse bragt i Orden og Bordet dækket med en hvid Dug; Mundforraad havde vi selv bragt med os, men den gode Madame Kielsberg bar frem, hvad Kjøkken og Kjælder formaaede. Snart sadde vi i fortrolig Samtale og hørte hende fortælle Familiens Levnetsløb. Hun stammede af en god Familie og havde ægtet sin Mand af Kjærlighed; men nu laa Manden syg, og forrige Aar havde de mistet en Søn ved Fiskefangsten.

Det tilrøgede Penduluhr i vort Værelse forkyndte Midnatsstunden. Nu, hvor dybe Skygger indhyllede de sydligere liggende Jordstrøg, opklaredes Himlen i det høie Norden. Solen, som ikke havde skjinnet den hele Dag, viste pludselig sine klare Straaler over Havet; Taagen, som opfyldte Dalen, begyndte at hæve sig og adspredes; Skyerne dreve bort, sønderrevne af den skarpe Vind; efterhaanden opklaredes Bjerg og Hav i deres hele Udstrækning, — det var, som en Theaterdekoration, naar Tæppet gaaer op. En sydlig Vind hævede sig og gave os Udsigt til en hurtig Reise til Nordcap. Vore Matroser skulde just til at lægge sig til Ro, men en dygtig Flaske Brændevin helbredede dem for deres Træthed; muntert heisede de Seilene, og vi fore afsted.

Fra Gjæstvær til Nordcap regner man tre Mil; naar man kommer ud af Bugten, seer man det aabne Hav paa venstre Side, og paa høire Side Øen, paa hvis med Snegruber bedækkede Høider man hverken opdager Buske eller Græs og hvis Bredder pidskes af taarnhøie Brændinger. Mod Syden skinnede en klar, purpurrød Stribe, men mod Nord var Alt sort, Hav, Klipper og de af Bølgerne i Bjergets Sider indgravede Hulninger. Intetsteds saae man et Spor af Mennesker; Maagen sad rolig paa Bjergspidserne og ikke langt derfra den sorte Pelikan, der udstrakte sin lange Hals for at see, hvem den Forvovne vel kunde være, som vovede at forstyrre dens Slummer.

Efterat vi havde seilet en Milsvei langs med disse Klippevægge, viste Lodsen os Toppen, som var høiere og bredere, end den øvrige Bjermasse: det var **Nordcap**. Det ligner et stort firkantet Taarn, flankeret af fire stærke Bastioner. Paa Vest- og Nordsiden var det umuligt at lande; vi saae overalt kun steile Klippevægge, som lodrette hævede sig af Dybet. Vor Lods styrede altsaa Baaden rundt om Forbjerget og vi trængte ind i en lille Bugt, som laa skjult i Klipperne; her bleve vi overraskede af et forunderligt Syn. Foran os laa Fjeldvæggen inddelt i store skiferagtige Striber; mellem dem det grønne og dybe Vand i Bugten, beskyttet mod Vinden af Fjeldene og glat som Is — dog paa Bredden af denne fredelige Havn, ved Foden af den ene Klippe laa en blomstrende Græsmark og fløb en speilklar Sølvbæk. Paa Fjeldene blomstrede den blaa Forglemmigei; den gule Ranunkel, den

vilde Geranium, Angelikaen hævede deres Stengler over Græstæppet. Jeg kan ikke beskrive det Indtryk, som denne uventede Vegetation gjorde paa os; det var ligesom Livets sidste Smil af Naturen. Medens Matroserne løbe hen og samlede Forraad af Angelikaen, bukkede jeg mig ned for at lytte til Bækkens Mumlen; den bragte mig til at tænke paa Hjemmets blomstrende Dale.

Af mine Tanker blev jeg vækket af min Reisekammerat, der viste mig Bjergets Top, der ragede høit op over Fjeldspidserne. Dette Bjerg har kun en Høide af 1000 Fod, men er ganske steilt og vanskeligt at bestige. Snart træffer man paa løse Stenhobe, der rulle ned, naar man træder paa dem; snart paa Fjeldmasser, hvorover man kun kan komme ved at krybe paa Hænder og Fødder. Høiere oppe vise sig nogle lave forkuede Birke, og kort Tid efter ophører Vegetationen ganske. Bjergets Top er flad som en Terrasse, bedækket med gulagtig Jord, hist og her oversaaet med Rensdyrmos og med Qvartsstykker af blændende Hvidhed. Vi løbe med barnlig Glæde omkring paa dette Plateau; thi vi havde nu naaet Maalet for vor Vandring; men Stedets Ensomhed vakte snart alvorlige Tanker hos os. Dette mørke Chaos, kun oplyst af en enkelt Lysstraale, Maagernes vilde Skrig, som blandede sig i Bølgernes Brusen, Synet af disse øde Øer, enhver Naturlyd, der traf vort Øre, hensatte os i en forunderlig nedtrykt Stemning; vi følte vor egen Ringhed ligeoverfor det storartede Skuespil, som laa udbredt for vore Øine, saa at ethvert Ord, der maatte udgaa fra vore Læber, maatte blive et Ydmygelsesord for Gud.

At stige ned fra Nordcaps Top var vanskeligere, end at bestige den; vi formaaede neppe at holde os paa de glatte Mosskraaninger og lodrette Klippekanter. Et Feiltrin vilde have bragt os i Fare for at styrte ned, og kom vi tilfældigvis til at støde altfor stærkt til de løse Stene, rullede de ned og kunde i Faldet let træffe dem, som gik foran. Efter en to Timers Gang bestege vi Alle i god Behold vort Fartøi, og det Held, der havde ledsaget os paa hele Reisen, syntes ikke at ville ophøre, da Vinden slog om til Nord, hvorved vor Tilbagereise betydelig lettedes.

Da vi kom til Gjæstvær, var hele den gjæstfri Familie samlet i det største Værelse og ventede paa vor Ankomst. Værtinden satte strax Melk paa Bordet og indbød os til at tage for os; ogsaa havde hun to Senge i Beredskab, forat vi kunde tage os nogen Hvile efter den anstrængende Tur; men vi vilde ikke stole for meget paa den gunstige Vinds Luner. Vi toge derfor en hjertelig Afsked med vor venlige Værtinde og snart fløi vor lette Baad mod Syden over de skummende Bølger.

(Fortsættes.)

Lidt om Fuglene.

Smaa Fugle lægge, saalænge deres Læggetid varer, daglig, fordetmeste hver Morgen, et Æg; de større derimod hvile fra den ene Dag til den anden eller vel endog til den tredie Dag. Blommen i Ægget staaer i Forbindelse med Æggehviden ved to smaa Baand, og paa Siden af Blommen findes en hvid Plet, som man kalder Øiet eller Trænklen. Ved den udrugende Fugls Varme, som man kan efterligne ved kunstige Midler, udvikles Ungen lidt efter lidt. Først danner der sig i Øiet et lille Hjerte, som snart strækker sine med Blod fyldte Aarer hen til den Hinde, der ligger rundt om Kalkskallen, og træder saaledes i Forbindelse med den ydre Luft. Er den lille Fugl modnet i Æget, saa ridser det ved Hjælp af en lille

Knop paa Næbet, hvilken Knop imidlertid snart falder af, Hul paa Skallen, presser sig imod den, sprænger den snart aldeles og hopper ud. Ungerne af de Fugle, som ere muntre om Dagen, og det er Tilfældet med de fleste, bryde ogsaa frem om Dagen. Rugetidens Varighed retter sig saa temmeligt efter Fuglens Størrelse; de smaa Sangfugle ruge tretten til fjorten, Hønen tyve til enogtyve Dage; Gaasen fire og Svanen fem Uger. Udrugningen besørger Hunnen, der af de parvis levende Fugle afløses nogle Timer om Middagen af Hannen, og paa Grund af Udrugningen falde for det Meste de underste Fjer af Fuglen, hvorved der fremstaaer nogle blottede Pletter. Gjøgen ruger ikke selv, men lægger sine Æg i andre Fugles Reder. Antallet af Æggene er meget forskjelligt. De fremkrybende Unger ere snart aldeles nøgne, snart i mere eller mindre Grad bedækkede med Dunfjer. Til dem, der ikke ere bedækkede med Dun, høre de unge Rovfugle, uden Tvivl fordi de Gamle ofte længe maa være borte fra Reden for at skaffe Føden, der ikke altid er let at faa, og desuden de fleste Høns, Sump- og Svømmefugle, især saadanne, hvis Unger kort Tid efter deres Fremkryben af de Gamle føres ud af Reden og selv maa hjælpe til at finde Føden, og altsaa ikke altid kunne varmes af dem, medens andre Unger, som ubehjælpsomme see Dagens Lys, blive fodrede i Reden af de Gamle, indtil de selv kunne søge deres Føde. Af de unge Svømmefugle gaa vel mange, som neppe ere krøbne rigtigt ud af Ægget, med Moderen i Vandet og svømme afsted, uden at deres Dunklædning bliver vaad, men andre blive i Reden og lade dem føre af Forældrene, indtil de have faaet Fjer, og de kunne ikke hjælpe sig, naar man kaster dem i Vandet, saalænge de have Dun, da disse ikke kunne skyde Vandet fra sig. Mange Fugle yngle aarligt kun eengang, nogle to, men kun faa flere Gange.

Fuglenes Reder ere meget forskjellige; hver Fugleart har noget Eiendommeligt ved sin Redebygning, og det er yderst interessant, at iagttage dem ved dette Arbeide. Mangen en Dreng, som, uden ret at vide hvorfor, ødelægger Fuglereder, kunde tværtimod skaffe sig en langt større Fornøielse, naar han lod Dyret uforstyrret bygge sin Rede og selv rolig og i Frastand iagttog den; alene Menneskets blotte Nærhed ved en Rede, og meget mere et Angreb paa samme, bestemmer mange Fugle til at forlade den. Mærkværdig er ogsaa den Renlighed, som de fleste Sangfugle iagttage ved deres Reder, idet de bære Snavset fra Ungerne, saalænge disse endnu ere smaa, bort i deres Næb.

Med Hensyn til deres Opholdssted om Vinteren kalder man de Fugle, der ikke forlade deres Fødested, Standfugle, de, der streife om fra et Sted til et andet, Strøgfugle, og de, der drage til de varme Lande mod Syd, Trækfugle. I de varme Lande gives der ingen indenlandsk Trækfugl, men de fleste Fugle i de kolde Lande, især de, der ene ernære sig af Fiske eller Amphibier, drage om Vinteren til Syden, men vende om Sommeren atter tilbage til Norden; thi de ovennævnte Dyr, der tjene dem til Næring, ere kun at faa om Sommeren i Norden og i Syden om Vinteren (Regntiden). Mange Fugle drage familievis eller enkelte, som Nattergalen, Pirolen o. a., mange atter i store Skarer, som Krager, Lærker, Finker og Gjæssene. De, der vandre om Natten, flyve meget høit, og det selv Fugle, som ellers ikke ved den største Tvang kunne bringes til at hæve sig høit, som f. Ex. Rødkjælker og Nattergale. Nogle Fugle fra det høie Norden overvintre i Tydskland, andre, som Kragen, Finken, Lærken, i det sydlige Europa, og atter andre, som Storken,

Vagtelen, Svalen, Nattergalen drage til Afrika. Jo tidligere en Fugl drager bort om Efteraaret, desto senere vender den tilbage om Foraaret. Selv den Trækfugl, som man holder indespærret i den varme Stue, er urolig under hele Trækketiden, og af denne Uro om Efteraaret og Foraaret kan man iagttage, hvorlænge dens Flugt pleier at vare; mange, der som Finken kun gjøre korte Reiser, lade kun lidt deres Uro mærke, andre derimod, som f. Ex. Vagtelen, rase meget heftigt under hele denne Tid. De, der drage afsted om Dagen, ere ogsaa urolige om Dagen, ligesom de, der trække om Natten, ere urolige paa denne Tid. Selv Fugle, der fanges unge, ere urolige paa den Tid, deres Lige trække. Om Foraaret vender enhver Fugl atter tilbage til det Land og den Plads, der har seet den fødes; Bogfinken søger sit Træ, Nattergalen sin Busk, Storken og Svalen deres Rede. Af det Sagte fremgaaer det, at naar en Fugleart er bleven aldeles udryddet paa et Sted, det da varer mange Aar, inden Egnen atter befolkes af samme Fugleart; det er kun enkelte Stykker, som tilfældigvis have forladt deres Hjemstavn, der efterhaanden atter fæste Bo der. I Mellemtydskland gaa Fuglenes Flugt stedse fra Øst til Vest og ikke lige fra Nord til Syd; om Foraaret gaaer Flugten atter fra Vest til Øst.

Men hvor lang Tid bruger vel en Fugl for at naa til Afrika? En Brevdue er istand til at tilbagelægge sex og halvtredsindstyve geographiske Mile i fem Timer og fire og fyrretyve Minuter. Fløi den en Sommermorgen strax efter Midnat afsted, uden at hvile til om Aftenen Kl. 12, kunde den til den Tid nedlade sig paa Carthagos Ruiner; eller antage vi, at den daglig kun flyver tolv Timer, kunde den om Aftenen den anden Dag være i Afrika. Men saa hurtigt flyver vel sjeldent nogen anden Fugl, og de fleste kunde, selv med den bedste Villie, heller ikke gjøre det, fordi de flyve meget langsommere. De Fugle, der trække afsted om Natten, begynde deres Flugt ved Mørkets Frembrud og sætte sig i Morgendæmringen; de Fugle, der flyve om Dagen, drage afsted om Formiddagen, udhvile sig om Eftermiddagen og rykke om Aftenen endnu et Stykke videre. Bliver deres Flugt afbrudt af heftige Regnskyl eller Storme, bliver den tabte Tid indvundet ved fordobtet Il, saasnart godt Veir indtræder.

Fjerenes Skjønhed, mange Fugles yndige Væsen, Lærenemhed, Nytte og deres smukke Sang fremkalde hos mange Mennesker en Forkjærlighed for disse Dyr og foranlediger dem til at holde dem i et ærefuldt Fangenskab som Hus- og Stueselskab. Naar de behandles godt, kunne de virkelig ogsaa befinde sig meget vel i deres Fangenskab, hvilket deres Sang beviser; thi ingen Fugl synger, naar den ikke befinder sig vel.

Vi ville her gjøre nogle almindelige Bemærkninger om Stuefugles Behandling. Fanger man en Fugl i stærk Frost, maa man ikke strax bringe den ind i en varm Stue, da den let derved kunde dø, men den maa først holdes en Dagstid i et lunt Værelse. Er Fuglen tilsmurt med Fuglelim, løsner man dette med Olie, afvasker Fjerene med lunkent Sæbevand og endelig med rent Vand. Vil den ikke tage til Føden, propper man den dermed, naar den begynder at blive mat, og giver den ligeledes at drikke, idet man dypper Fingeren i Vand og lader en Draabe glide ned i Halsen igjennem Næbet; ogsaa maa man tildække Buret med et Klæde. Det Bedste er stedse at holde en Kasse af omtrent halvtredie Fods Høide i Beredskab for nyfangede Fugle, hvori man i Nærheden af Bunden anbringer Tværpinde. Slipper man Fuglen ned i slig en Kiste med bundne Vinger, blive de hurtigt rolige og tamme, da de ikke finde nogen Udgang paa Siderne og fra oven af erholde tilstrækkelig Luft og Lys for at

kunne see deres Føde og Vand. Ogsaa et Bur i Form af slig en Kiste, der kun er aaben foroven, men der tillukket med et Næt, kan med Held bruges, men fremfor Alt maa man ikke bringe en nyligt fanget Fugl hen i et Vindue. Raser den, saa binder man Slagfierene paa Vingen eller skjærer dem af. Fugle, der æde Korn, gaa sædvanligt let til deres Foder, hvorimod man har megen Møie med de Fugle, der blot ernære sig af Insekter og Orme, og man nærer dem med halvdøde Melorme og Fluer, Myreæg, overskaarne, endnu levende (men blot ikke hele) Regnorme og andet Lignende. Lidt efter lidt blander man den Føde, de skulle vænnes til, herimellem. For at kunne holde mange frit flyvende Fugle samlede, indrømmer man dem et eget Kammer, som om Vinteren faaer sin Varme fra et andet Værelse, eller som opvarmes ved egne dertil indrettede Ovne af Murstén. Man kan ogsaa vælge et Kammer dertil ved Siden af Kvægstalden, hvorfra de da om Vinteren erholde deres Varme igjennem et flettet Jerngitter, eller man indkvarterer Fuglene i selve Kvægstalden, hvor man afgrændser et stort Rum, sædvanligt langs med Loftet og saaledes, at det støder op til et Vindue; men man maa omhyggeligt ved en fin Jerntraadsfletning holde Mus og Rotter borte. De insektædende Fugle finde da om Eftersommeren i dette Rum mange Fluer, som de med Glæde fortære; ogsaa træffer man en slig Indretning, at man lader Døren paa Buret staa aaben om Dagen paa den Tid, Fluerne plage Kreaturene værst, forat Fuglene kunne flyve omkring i hele Stalden og der snappe Insekterne. Man giver dem da i denne Tid ingen anden Føde, indtil Fluerne ere udryddede. Meget behageligt for Fuglene selv og for deres Eiermænd er det, naar man kan bringe det Rum, hvori de holdes indelukkede, igjennem et Vindue, som man efter Behag kan aabne og lukke, i Forbindelse med et fritstaaende, af Jerntraad velflettet Fuglehus. Rige Folk gjøre sig ogsaa den Fornøielse at sætte en stor Plads i Forbindelse med Fuglekamret, hvilken Plads man lader bevoxe med tæt Græs eller Buskads, paa Siderne omgiven af Mure og foroven tillukket halvt med Teglsten, halvt med et Næt. Murene maa gaa fire Fod dybt i Jorden, og være byggede af brændte Sten eller helst af Kvadersten og være meget glatte paa den udvendige Side. I saadanne Rum holder man kun de bedste Fugle og parvis, for at de efter Behag kunne bygge sig Reder. Holder man Fugle for Sangens Skyld, maa man ikke bringe nogen Hun til Hannen, da denne ellers slet ikke synger eller kun meget lidt. Har man et fritstaaende Fuglehus, som ikke staaer i Forbindelse med noget Rum, der kan opvarmes, bringer man deri kun Fugle, der æde Korn, og som hos os kunne tilbringe Vinteren i det Fri, saasom Stillidsen, Sidskenen, Bogfinken, Dompappen, Gulspurven og andre. Disse befinde sig vel deri, selv under den største Kulde, naar de kun ved et forsvarligt Tag finde Beskyttelse mod Vind og Sne, dertil tilstrækkelig Føde og istedetfor Vand Sne. Er Rummet forsynet med Glasvinduer, maa man ikke pludselig slippe en vild Fugl derind med fri Vinger, fordi den sædvanligt ikke bemærker Glasset og flyver med al sin Kraft derimod og saaledes let kommer til Skade. Enten beklæder man Vinduet med et Næt, eller man binder i Begyndelsen Vingerne paa Fuglen. De Fugle, der ikke bade sig i Vand, men derimod i Sand, hvilket er Tilfældet med Vagtlerne og Lærkerne, maa forsynes rigeligt dermed, ligesom man ogsaa maa lægge Sandsten eller Stykker af Teglsten, Kalk og Æggeskaller ind til de Fugle, der leve af Korn. Vandet sætter man i et rummeligt, halvanden Tomme høit Glas, der atter stilles i et større og høiere,

hvori Vandet ligeledes staaer halvanden Tomme høi, altsaa lige med Randen af det mindre Glas. Daglig giver man dem een eller to Gange frisk Vand.

Har man Fugle, der synge smukt, saa opklækker man sig Unger, forat de kunne lære af hine; de velpleiede Fugle synge hyppigst og bedst; men om muligt maa de kun faae de Gamle at høre, da de ellers let indblande fremmede Toner. De lære det bedst, naar Forsangeren ikke hænger for nær ved dem. Naar man vil opklække Fugle, tager man dem helst, saasnart de begynde at faa Fjer, giver dem en bekvem Rede, stiller dem paa et varmt Sted, tildækker dem i Begyndelsen med uldne Stykker, og naar Luften er meget kold, sætter man dem i en lille Leerpotte og stiller en brændende Lampe hen derunder. De insektædende Fugle fodrer man med Hvedebrød, der er udblødt i Mælk og blandet med Hvedeklid, hvortil man gjerne føier Myreæg og Melorme; for de kornædende Fugle blander man ikke Klid, men opblødt Valmuefrø, dog ikke formeget. Særdeles godt og nærende for enhver ung Fugl er en Blanding af Æg og Melk, kogt sammen til en tyk Velling. Foden rækker man dem med en tynd og fladtskaaren Træske. Haardkogte, hakkede Æg due kun til Afvexling, og blive, naar de fodres stadigt dermed, dødbringende for dem. Fremfor Alt maa man ved Opklækningen af Fugle paasee Renlighed. Rovfugle fodres med Kjød, Vandfugle med Fisk. Naar tilfældigvis en Svaleunge er bleven forladt af de Gamle, føder man den i Begyndelsen med Myreæg, Melorme, Fluer og giver den efterhaanden den omtalte Vælling af Æg og Melk.

Da mange Liebhavere mere see paa tamme end paa syngende Fugle, ville vi ved et Exempel oplyse Maaden at tæmme dem paa. Da jeg studerede i Göttingen, kjøbte jeg en Rede med tre unge Grønspætter, opklækkede dem, til de bleve store, men gav dem ikke Andet at spise, end hvad de fik af min egen Haand, hvorved jeg snart opnaaede, at de stedse fløi bag efter mig i Stuen, og hvergang jeg fløitede, fløi hen paa min Haand for at lade sig fodre. Foran mit Vindue sprang Muren lidt frem, og da Solen engang skinnede ret varmt derpaa, og de nu tilvoxede Fugle netop vare hungrige, satte jeg dem ud og lod dem staa udenfor Vinduet og spise af min Haand, hvorpaa jeg atter lokkede dem ind. Idet jeg i Begyndelsen kun satte dem ud, naar de vare sultne, vænnede jeg dem til at blive i Nærheden. Ligeoverfor det Hus, hvori jeg boede, var et lavt Tag, over hvilket man fik Øie paa nogle Lindetræer. Det varede ikke længe, saa fløi mine Fugle over paa dette Tag og derfra til Træerne, men kom, hvergang jeg kaldte, tilbage til Vinduet. Saaledes gik det hele Sommeren igjennem, og man kan forestille sig Folks Forbavselse, naar de fra Gaden saae mig i Vinduet og tre Fugle paa mit Signal komme flyvende og sætte sig paa min Haand. Som Dreng holdt jeg ligeledes en tam, opklækket Bogfinke, som jeg kaldte Pitt, og som ledsagede mig paa alle mine Spadsereture. Engang blev den ved denne Leilighed borte, medens jeg var beskjæftiget med at lege, og trøsteslos søgte jeg den i to Dage forgjæves; den tredie Dag vandrede jeg atter omkring, vel uden Haab, men dog stedse kaldende paa min Bogfinke med de vante Lokketoner; da hører jeg pludseligt Noget komme susende bagved mig, og førend jeg kunde vende mig om, sad Monsieur Pitt munter og veltilfreds paa min Skulder. Selv Kanariefugle kan man vænne til at flyve ud og ind af Vinduet, naar man passer Leiligheden, medens de ruge. Men Enden paa slige Foretagender bliver sædvanlig den, at de stakkels Dyr blive dræbte enten af en Kat eller af Rovfugle. For Liebhavere vil jeg endnu

blot tilføie, at Fugle ikke holde af, at man aander paa dem, og at de foretrække at blive strøgne med en Fjer, fremfor med Haanden.

Nytten, som mange Fugle yde, naar de flyve frit om i Stuen, skulle vi her kortelig berøre. En Rødkjælk renser let en Stue for Fluer og Lopper. I Leipzig boede jeg engang som Student i et Hus, hvor man selv om Dagen saae mange Væggetæger krybe om, men i mit Værelse bemærkede jeg dem aldrig, da en opklækket Vipstjert snappede alle bort. Dyret var blevet mig saa kjært paa Grund af denne Tjeneste, at jeg tog det med mig i Postvognen, da jeg maatte forlade Byen, og underveis fik det sin Spise og Drikke af min Haand; den var saa tam, at den intet Øieblik tænkte paa at flygte.

Der gives Fugle, som slet ikke kunne vænnes til Fangenskab, men som meget let dø, og saadanne bør man ikke holde; andre kunne ved god Pleie holde ud i mange Aar. Den berømte Naturforsker Bechstein havde saaledes en herlig Bogfinke, som var ham foræret paa hans Bryllupsdag; denne overlevede ham ikke alene, men blev efter hans Død omhyggeligt pleiet af Enken og opnaaede en Alder af sex og tredive Aar.

En Scene af den italienske Historie.

I Gravinana paa Pladsen langs med Kirken bemærker man en Grav; Stenen er ikke stor, den tiltrækker ikke Blikket, men den standser det, naar det engang har fæstet sig paa den; thi Hæderen svæver over den og Fædrelandets Skytsaand synes at bedække den med sine Vinger. Det er Frants Feruccios, Frihedens sidste Forsvarer. Man tillade mig, kortelig at meddele her i nogle Linier denne Helts overordentlige Anstrængelser, som, paa et heldigt Udfald nær, var for sit Fædreland det, som Johanne d'Arc var for Frankrig; de bevise til Ære for Toscana, at det Land, som har frembragt Michael Angelo i de skjønne Kunster, Dante i Poesien, Galilei i Mathematiken og Physiken, Guichardinelli i Historien, ogsaa, uagtet dets lidet krigerske Tilbøieligheder, kunde maale sig med dets største Tænkere og berømteste Kunstnere. Det var i Aaret 1530; Traktaten til Cambray havde nylig om just ikke gjort Ende paa, saa dog i det Mindste medført en Vaabenstilstand i Frants den Førstes og Carl den Femtes hidsige Kampe. Ved en af disse pludselige Vendinger, der ere saa hyppige paa en Tid, da Fyrsternes Ærgjerrighed syntes at være bleven den eneste Drivefjeder til deres Politik i Italien, havde Keiseren, hvis Tropper kort i Forveien havde plyndret Rom, forenet sig med Pave Clemens den Syvende, for at føre Mediceerne og deres Tilhængere tilbage til Florents. Den umiddelbare Følge af denne Traktat havde været et Indfald i Toscana af Prindsen af Oranien i Spidsen for 80,000 Mand gamle tydske, spanske og italienske Tropper. Efter hurtigt at være dragen over Sletten ved Rivoli, havde denne unge og duelige General opslaaet sin Leir i kort Afstand fra San Miniatos Forskandsninger, der vare byggede og bleve forsvarede af Michael Angelo. For mere sikkert at kunne bevogte Arnofloden, havde man efter hans Ordre afstukket en Linie af Bastioner omkring Bjerget Oliveto, og 2000 tydske Landsedragere under Greven af Londrones Kommando vare dragne hen, for at tage Klosteret San Donato i Besiddelse, saaledes at man beherskede Veien til Lucca.

Imidlertid bemægtigede Marquis del Vasto, som var leiret i Dalen Mon-

tughi, sig med det italienske Infanteri Veien til Fiesole. Berøvet saaledes sine store Forbindelseslinier befandt Florents sig udsat for Farer, hvis overhængende Nærhed ovenikjøbet forøgedes ved Volterras Frafald, som havde hengivet sig til Paven, og ved Arezzos, der misfornøiet med sine kjæreste Interesser, havde svigtet den fælles Sag, i det taabelige Haab igjen at blive en uafhængig Kommune. Til den Frygt, som var opvakt ved disse sørgelige Omstændigheder og ved saamange Fremmedes Nærværelse omkring Murene, havde Hungersnøden føiet sine Rædsler; Brødet manglede overalt; der var ikke mere Vin; Pøbelen nærede sig af de ureneste Dyr; Hundene solgtes efter Guldvægt, og, for endelig at gjøre Ulykkerne fuldstændige, vaagede Forræderiet i selve Byens Skjød. I den fælles Fare syntes to Mænd alene kaldte til at frelse Fædrenelandet. Den ene var Malatesta Baglioni, hvem Generalstitlen og Kommandostaven med stor Høitidelighed vare blevne givne, men hvis Hjerte allerede tilhørte Spanierne, og som kun havde modtaget Magten, for bedre at skjule det Forræderi, han pønsede paa. Den anden var Frants Feruccio, som nedstammede fra en fattig Familie, en Soldat, der var dannet i Johan Medicis's store Skole, og en lidenskabelig Tilbeder af Friheden. Feruccio, var udnævnt til Republikens Generalkommissair. I faa Dage lykkedes det ham at samle 3000 Mand Fodfolk, som næsten alle havde Bøsser, fem til sex hundrede Ryttere, samt Vaaben, Levnetsmidler og Skandsegravere under 25 Bannere. I Spidsen for denne lille Armee, Frihedens sidste Haab, tog Feruccio Veien til Florents; men imedens han udførte denne Bevægelse, forlod Prindsen af Oranien, som var underrettet af sine Spioner og fortræffeligt understøttet ved Malatestas Uvirksomhed, i Hast sin Leir under Florents og rykkede ham imøde med sine Gendarmer og 8000 Mand Fodfolk, Blomsten af hans Armee. Der gives Øieblik i behjertede Mænds Liv, da Opoffrelsen er et Gode, da Døden har en forunderlig og høi Glæde: det er, naar Fædrelandets Frihed eller Hævn kunne udgaa af denne Død eller af denne Opoffrelse. Saadan var sikkerligen Feruccios Sjælsstemning, da Klokkerne, som ringede med Raseri, idet han nærmede sig til Gravinana, underrettede ham om Fiendens Nærværelse, som han troede blev opholdt af Malatesta omkring Florents: „Ha! Forræder!“ udraabte han, og idet han derpaa vendte sig om til sin Skare, sagde han med et Aasyn, som funklede af Mod: „Tappre Soldater! mine kjære Kammerater! Eders prøvede Tapperhed lader mig Intet tilovers at sige til Eder, uden at Florents's Frelse eller Skjæbne er i Eders Hænder! Følger mig, hvor I see mig gaa, og erindrer Eder, at ædelmodige Mennesker hellere ville dø med Ære, for at leve evigen i Hæder, end leve vanærede, for at dø evigen i Skjændsel.“

Feruccios lille Armee bestod af kraftfulde Mænd, der vare gjorte ligegyldige for Faren ved disse ubarmhjertige Krige, og et vist Antal af dem havde tjent i Johan af Midicis's berygtede sorte Bander. Som Børn af en Republik elskede de iøvrigt alle Friheden, som de ikke adskilte fra Fædrenelandet. En hurtig Bevægelse fremad, var deres eneste Svar. Benyttende sig af den Begeistring, han havde opvakt, kaster Feruccio sig ned af Hesten, griber et Spyd og styrter ind i Byen. Fienden var allerede trængt derind, ved at gjennembryde et Stykke af Muren. En rasende Kamp begynder ved selve Indgangen til Gravinana, den fortsættes i Gaderne, under de hvælvede Indgange til Husene, og koncentrerer sig tilsidst paa Pladsen ved Kirken omkring et høit Kastanietræ. Denne Kamp, den hæderligste Florents nogensinde har udholdt, varede tre Timer med afvexlende Held

og Modgang og med et stort Blodbad; men i vor stor Prindsen af Oraniens Gendarmers Fasthed end var, maatte de dog tilsidst vige for Feruccios Rytteries uimodstaaelige Standhaftighed. Fortvivlet styrter den unge Fyrste sig imod sine Folk, for at føre dem tilbage; han bliver truffen af Bøsserne, falder af Hesten og udaander, uden at hans Død strax bliver bekjendt. Omkring Ferruccio gjenlyde Seirsraab. Kampen leveredes den 30te Juli under en fortærende Sol. Udmattet af Dagens Hede og Kampens Varighed hvilede Feruccio sig paa sit Spyd, da Vaabenbrag og hans Troppers Urolighed underrettede ham om, at et nyt Slag begyndte. En Trop tydske Landseдragere, som ikke endnu havde gjort Angreb; var nylig rykket fremad, førte de opløste Tropper tilbage med sig og knuste Alt, hvad der gjorde den Modstand.

Denne uforudseete Omstændighed forandrede ganske Tingenes Udseende; den frelste den keiserlige Armee fra en sikker Ødelæggelse og udsatte Feruccios, som rigtignok bestod af seirrige Tropper, men var betydelig formindsket ved selve sit Held, for en overhængende Fare. I denne yderlige Nød sammenkalder Feruccio sine Officierer og opstiller dem i en eneste Linie, idet han opmuntrer dem til, hellere at lade sig hugge ned af Hellebarderne, end vige en Tomme af det erobrede Terrain. En af hans Lieutenanter, som seer Pladsen opfyldt med Døde, iler hen til ham og siger: „Herre, er det ikke Tid til at overgive sig?" — „Nei!" svarer Feruccio, idet han kaster sig midt ind imellem Fienderne. Man vil standse ham; han bliver vred, da bestemmer man sig til at følge ham, ikke mere for at seire, men for at dø, og de dø næsten alle, Officierer og Soldater; de øvrige blive fangne eller tvungne til at fly. Hvad Feruccio angaaer, som var kastet ud af Gravinana og ikke igjen kunde komme ind, ei heller vilde overgive sig, trækker han sig tilbage Fod for Fod, bestandig kjæmpende til et Hus i Nærheden af Slottet. Der vedbliver han at forsvare sig med et Mod, der er en evig Berømmelse værdig. Omsider, da han ikke længer var istand til at bære Vægten af sine Vaaben, og da der ikke var nogen Del af hans Legeme, som jo var truffen af Bøsserne eller gjennemboret af Spydene, bliver han, dødelig saaret, tagen til Fange af en spansk Soldat, som søger at skjule ham, for at faa en stor Løsesum af ham; men Fabrizio Maromaldo, hvem Feruccio havde overvundet ved Volterra, lader ham føre frem for sig, tiltaler ham i fornærmelige Udtryk, bebreider ham spottende hans Nederlag, støder ham med sin Dolk i Halsen, og giver ham dernæst til Soldaterne for at gjøre det af med ham.

Feruccio blev jordet paa Pladsen, nær ved Kirken; hans sidste Suk var Frihedens. Imedens at han udaandede, opsatte Baglione Malatesta med Pavens Kommissair, Baccio Valori, Grundlagene til en Traktat, som skulde aabne en umaadelig Mark for Mediceernes Ærgjerrighed og Geni.

Ære blandt Tyve.

Efter Slaget ved Culloden blev en Belønning af tredive tusinde Pund Sterling tilbudt Enhver, der vilde røbe eller udlevere den unge Prætendent. Han havde dengang taget sin Tilflugt til Kennedierne, to almindelige Tyve, som beskyttede ham med Troskab, røvede for hans Underhold, og ofte gik forklædte til Inverneß for at kjøbe Proviant til ham. En betydelig Tid senere blev en af disse Mænd, som havde modstaaet Fristelsen af tredive tusinde Pund for et Brud paa sin Troskab, hængt for at have stjaalet en Ko til en Værdi af tredive Shillings.

L. Levins Bogtrykkeri.

Hermanssöilen.

Monumentet for Hermann, Tydsklands Befrier.

(Hermed et Lithographi.)

Naar og under hvilke Omstændigheder Germanniens Stammer ere indvandrede fra Østen til Tydskland, derover hviler et tykt Mørke; thi ingen historisk Kilde naaer saa langt tilbage i Tiden. Nyere Forskninger gjøre af Grunde med Hensyn til Sprogligheden de Tydske til Persernes og Indiernes Stammebrødre.

Siden den svære Krig med Cimbrerne og Teutonerne havde Romerne lært at agte og frygte Germannernes Tapperhed; Cæsars Krige, endskjøndt han havde faaet Bugt med de Stammer, der boede paa den venstre Rhinbred, havde ikke nedstemt denne Agtelse. Ved ham fik Romerne den første nærmere Kundskab om Germannernes store Legemsbygning, deres guldgule Haar og blaa Øine; men ogsaa Folkets Troskab, Tugt og Ærbarhed og Foragt for Døden vakte Romernes Beundring.

Efterat Romerne havde faaet ikke blot Rhinen, men ogsaa Donau til Grændse, var det meget naturligt, at de tænkte paa at erobre Germanien, imod hvis Folkeslag de nu maatte være paa deres Post langs med to store Floder. Da Drusus, Keiser Augustus' Stifsøn, som formedelst sine udmærkede Egenskaber var særdeles afholdt af ham, var bleven Statholder i Gallien, begyndte han Angrebet. Han vilde trænge ind i Germanien fra Nordvest og indgik derfor Forbund med Bataverne og deres Naboer. For at kunne komme ud i Zuydersøen med sin Flaade, forbandt han Rhinen og Yssel ved en Kanal, som endnu den Dag i Dag bærer hans Navn. Da han nu havde ført sin Flaade igjennem Zuydersøen til Nordsøen, prøvede han en Landgang ved Ems, der dog mislykkedes ved den uventet indtraadte Ebbe (Aar 12 f. Chr. F.). Opskrækkede ved et saadant Foretagende, forbandt de germanniske Folkeslag imellem Rhinen og Weseren sig nu imod lignende Angreb, og da Drusus næste Aar til Lands trængte frem til sidstnævnte Flod og derpaa — som det hed sig, skrækket af slemme Forvarsler — tiltraadte sit Tilbagetog, saae han og hans Hær sig pludselig angrebne af Fienden i en snever og dyb Dal, og det vilde have været ude med ham, hvis Germannerne havde fegtet med Enhed og Orden. Det følgende Aar blev af Romerne anvendt til Opførelsen af store Fæstningsværker, for at faa en sikker Grundvold for tilkommende Foretagender. Mere end 50 Kasteller reiste sig paa begge Bredder af Rhinen. Den vigtigste blandt disse Fæstninger var Mainz (Mongotiacum), formedelst dens Beliggenhed ligeoverfor Bredderne af Main, hvilken Flod Drusus betragtede som Hovedlinien for sine Foretagender imod Germanien. Herfra gjorde han i Aaret 9 f. Chr. F. et tredie Tog over Rhinen og trængte frem til Elben. Da han nu ogsaa gjorde Anstalter til at gaa over denne Flod, traadte, saaledes fortælle Romerne det, en Kvinde af overmenneskelig Størrelse ham imøde og raabte til ham: „Hvor vil Du hen, umættelige Drusus? Skjebnen tillader Dig ikke at see alle disse Lande. Vend om, thi Enden er nær, saavel paa Dine Bedrifter som paa Dit Liv!" Det er ikke usandsynligt, at en af hine germanniske Spaakvinder, man saa særdeles høiagtede og betragtede som hellige, kan have fremstillet sig for Drusus med denne truende Tiltale. Hvorledes det nu end forholder sig, han vendte om, styrtede paa Tilbagetoget med Hesten og døde af Følgerne af dette Fald, førend han endnu naaede Rhinen. Tiberius førte Liget til Italien; August modtog det i Pavia og ledsagede det til Rom. Sorgen var stor og almindelig, Keiseren selv holdt

Ligtalen over den elskede Søn, og Senatet tilkjendte ham store Æresbevisninger, iblandt hvilke var Tilnavnet „Germanicus" for ham og hans Efterkommere.

Efter Drusus' Død fik Tiberius af Keiseren Overkommandoen imod Germannerne. Det lykkedes bedre for ham end for hans Broder, men ikke saameget ved aaben Vaabenmagt, som ved kold Beregning, List og snedige Anslag, til hvilke hans Tænkemaade i Særdeleshed heldede. Romerne gik ikke mindre forræderisk tilværks imod Germannerne end imod andre Nationer. Saaledes skete det da, at flere germanniske Stammer bleve overraskede og forskrækkede, og bøiede sig for det verdensbeherskende Folks Magt; Landet imellem Rhin og Weser blev anseet for aldeles underkastet. Tiberius trak sig derpaa i syv Aar tilbage fra det offentlige Liv og tilbragte den Tid paa Rhodus. Hans Eftermænd i Kommandoen imod Germannerne maatte bestaa mangen Kamp, som nu ikke mere mindes i de fattige Efterretninger, der maa træde i Stedet for de Tiders Historie. Efter hine syv Aars Forløb, da Tiberius af Augustus var bleven antagen i Søns Sted, blev han igjen sendt til Hæren i Germanien, hvilket han seirrig drog igjennem lige til Elben (Aar 5 efter Chr. F.). Ogsaa de nærmere Omstændigheder ved dette Foretagende ere ubekjendte. I en Beretning af Historieskriveren Vellejus Paterkulus, der ledsagede Tiberius paa dette Tog, sees det, saasom han var en Smigrer af den senere Keiser, i alle en svulstig Lovtales Farver.

Marbod, Fyrste over Marcomannerne (d. v. s. Grændsemændene), der hørte til den store germanniske Folkestamme, som var udbredt over det sydlige og østlige Germanien, indsaae den Fare, der svævede over Germanien. Marbod, udmærket saavel ved Legeme som Aand, havde som Yngling levet i Rom og vundet Augustus' Yndest. Nu sattede han, som havde lært at kjende Roms Herredømme og Styrke, den Beslutning, at fjerne sig fra den farlige Berørelse med det og indtage en Stilling, i hvilken han kunde være sikker for Roms Angreb og tillige true det. Derfor førte han sit Folk fra dets hidtilværende Bopæle imellem Main og Neckar imod Østen til det Land, der af sine Bebyggere, Bojerne, allerede dengang kaldtes Bojehemien eller Böheim. Dette Land, som paa alle Kanter var omgivet med Bjerge og ligesom en stor naturlig Fæstning, passede fortræffeligt til hans Øiemed. Han lod sig ikke heller nøie med det sædvanlige Forhold imellem de germaniske Fyrster og deres Folk, hvilket mere var en stor, almindelig Anseelse end et Herredømme; men han begyndte at herske mere uindskrænket, da det dels bedre svarede til hans Planer imod Udlandet, dels var overensstemmende med hans Tænkemaade. Han holdt sig en staaende Hær, organiseret paa Romersk, og den talte 70,000 Mand Fodfolk og 4000 Ryttere. Nabofolkene sluttede sig ogsaa til ham, saa at hans Herredømme strakte sig udenfor Böhmens Grændser. Med stor Ængstelighed saae Romerne denne modige Mands Magt, som, da han var i Besiddelse af den midterste Donau, truede Alpegrændsen og kunde blive farlig for Italien selv; som da ogsaa Tiberius senere undlod sig med i Senatet, at Athenen ikke i Philip af Macedonien, Rom ikke i Pyrrhus havde havt en saa farlig Fiende, som denne Marbod var. Der blev derfor besluttet Krig imod ham. I Aaret 6 efter Chr. F. førte Tiberius en stor Hær fra Syden imod Donau, og fra Nedre-Germanien brød Sentius Saturninus op, for at forene sig med ham. Da fik Tiberius Efterretning om, at Folkeslagene i Pannonien og Dalmatien, der vare opbragte over de romerske Embedsmænds Mishandlinger og Udpresninger, havde grebet til Vaaben og stode

i Felten med en stor Magt. Af denne Grund tilbod han Marbod en fordelagtig Fred, som ogsaa blev antagen. Herfor er Marbod bleven dadlet af Mange, fordi han, tilfreds med sin egen Rolighed, der dog til Slutningen ikke kunde være af Varighed, havde opgivet den skjønneste Leilighed til at ydmyge Rom og afvende den Fare fra Germanien, at det kunde blive bragt under Aaget. Da Tiberius nu havde fri Hænder og kunde vende sig imod de oprørske Folkeslag, dæmpede han deres Opstand, men først efter 3 Aars Kamp, som kostede Strømme af Blod og havde Landets Ødelæggelse til Følge.

Da Tiberius forlod Nedre-Germanien efter sit glimrende Tog igjennem dets Landstrækninger, var Sentius Saturninus forbleven der som Statholder; han roses for sine gode Egenskaber og søgte at vinde Germannerne ved Venlighed og de Tillokkelser, det kultiverede romerske Liv kunde forskaffe. Allerede for længe siden havde man brugt germaniske Skarer til romersk Krigstjeneste, og da nu de Ædlere og mere Udmærkede iblandt dem vendte tilbage til deres Land, belønnede med Borgerret og Hæderstegn, lod det virkelig til, at Germannerne, der hidtil, som det syntes. havde fundet saameget Behag i Udlandets Skikke, begyndte at faa Smag paa Romernes Levemaade, og af den Grund mindre vilde krympe sig for det Slaveaag, man vilde lægge paa dem. Saturninus' Efterfølger, Qvintilius Varus, der er bleven saa bekjendt i Historien ved sin Ulykke, troede nu med romersk Hovmod og med denne Følelse af Overlegenhed over Barbarer at kunne behandle de germaniske Folkestammer ved Nederrhin og Weser aldeles som Undergivne. Ligesom i det til lav Underdanighed forlængst vante Syrien, hvor Varus tidligere havde været Statholder, udskrev han Leverancer og lod Afgifterne inddrive, som om Germannerne allerede havde mistet deres Uafhængighed. Men hvad der endnu mere oprørte de vel skrækkede, men ikke overvundne Mænd, var, at Varus vilde indføre den romerske Retspleie. Som en romersk Prætor sad han i Retten, lod Processerne føre ved romerske Lovkyndige, afsagde saa Dommen og lod efter Omstændighederne de fri Germanner straffe med Pidskning, eller vel endog deres Hoveder falde under Øxen. Men Germannen erkjendte i sin Frihedsstolthed ingen anden Dommer end sine Ligemænd i Landet, og ansaa ingen Lov eller Dommer beføiet til at idømme ham korporlig Revselse eller Dødsstraf.

Iblandt dem, som dybt følte denne det germanniske Folks Skjændsel, og hvis Sjæl var fuld af Harme og Smerte, udmærkede sig i Særdeleshed en Yngling, som Romerne have kaldt Arminius, men det tydske Folks nyere Skribenter kalde **Hermann.** Han var en Søn af Siegmar, den Fornemste blandt Cheruskerne. Saavel ved Legems- som Sjælskraft, skarpt Blik, Aandsstyrke og kjækt Mod ragede han frem iblandt sit Folk. Skjøndt han kun var ung, havde han dog kommanderet Romernes germaniske Hjælpetropper i den pannoniske Krig og var bleven belønnet med Borgerret og Ridderværdighed. Ogsaa hans aandige Dannelse var saa udmærket, at Romerne ikke mere betragtede ham som en Barbar; dog var han i Tænkemaade forbleven en Germanner. Hele hans Sjæl var fuld af Tanken om at befri sit Fædreland, men han erkjendte tilfulde, hvor farligt det vilde være at angribe Varus, som stod i Germanien med 3 Legioner og 6 Cohorter, med de Bundsforvandte iberegnede, circa 30—40,000 Mand; han vidste hvilken Overvægt denne Hærs Krigskunst og Krigstugt gav den over Germannernes udisciplinerede, regelløse Tapperhed. Alligevel fortvivlede han ikke om Redning. Han begyndte med at meddele sit Fore-

havende til Folk, der tænkte ligesom han, og vandt i Stilhed Mange for sin store Plan, at befri Fædrelandet fra Slaveaaget. Da Segestus, en mægtig Mand iblandt Cheruskerne, der dog foretrak en magelig Rolighed og Anseelse under fremmed Afhængighed for en farefuld Kamp for Friheden, blev underrettet om denne Aftale, advarede han Varus; men denne, som mere skuffedes af sin egen indbildske Foragt for Anslag, der kunde udgaa fra Barbarer, end ved en særdeles List af Hermann, lod haant om denne Advarsel. Da Hermann nu ansaae sin Plan for moden, maatte paa hans Vink en fjern Stamme begynde Fiendtlighederne. Varus brød strax op, for at dæmpe Oprøret (Aar 9 e. Chr. F.), medens Hermann først opbød alle dem, der vare Medvidere i hans Plan, og derpaa lod Frihedsraabet lyde i alle Landskaber. Cheruskerne, paa begge Bredder af Weser, Bruktererne, ved Lippe, Marserne, i det nuværende Osnabrückske, Chatterne, Stammefædrene for de nuværende Hessere, fulgte i store Skarer dette Opbud og stillede sig under Hermanns Anførsel. Varus' Marsch førte ham igjennem Teutoburger-Skoven, hvor et frygteligt Uveir, som brød løs, forøgede Besværligheden for de fremrykkende Romere. Rædsomt hylede Stormen og rev Træer op med Rode, saa at Veiene spærredes; Regnen, som strømmede ned, forvandlede Jorden under deres Fødder til et Morads, imedens Germannerne allerede fra Kratskovene havde begyndt Kampen og lode Pile og Kastespyd hagle ned paa Romerne, som Varus i sin vedvarende Forblindelse endog forbød at gjøre Modstand. Med stor Møie og Besværlighed førte han denne Dag Hæren til en fri Plads, hvor man kunde slaa Leir. Her gav han Ordre til at brænde den største Del af Vognene og al overflødig Bagage, og drog næste Dag videre igjennem den ufremkommelige Skov. Ligesom den foregaaende Dag bleve Romerne igjen overfaldne, og nu tillod Feltherren dem at begynde Kampen, som dog ikke ledede til noget. Han naaede atter en stor aaben Plads og slog igjen Leir, hvorpaa han brød op den tredie Dags Morgen, for at bane sig en Udvei; men i den ødelæggende Kamp paa denne Dag gik han og hele hans Hær til Grunde. Germannernes Begeistring for at tilkjæmpe sig deres Frihed var stærkere end det Mod, Fortvivlelsen gav Romerne. Kun meget Faa af dem lykkedes det at undfly, de fleste bleve huggede ned, og Varus, som ikke vilde overleve denne Skjændsel, styrtede sig i sit Sværd. Det forbittrede Folks Hevn kjendte ingen Maadeholdenhed. De fangne romerske Centurioners Blod flød paa de Altere, som opreistes til Gudernes Ære; Andre bleve hængte i Træerne; Germannerne udøste i Særdeleshed deres Harme paa de forhadte Sagførere, som bleve skrækkeligt lemlæstede. De Fangne forestod der en sørgelig Lod; mangen fornem Romer maatte tjene Germannerne som Slave.

Ligesaa stor Glæden var i Germaniens Landskaber, saa stor var Skrækken i Rom. Her herskede endnu Jubel og Festiviteter i Anledning af den pannoniske Seir, da dette Tordenbudskab forvandlede Glæden til den dybeste Sorg. Frygten for Cimbrernes Tid fornyedes; selv Augustus, der ellers altid, endog i Ulykken, vedligeholdt en passende Holdning, tabte hele sin Samling og raabte høit: „Qvintilius Varus, giv mig mine Legioner igjen!" I hele Maaneder skal han have viist alle Kjendetegn paa en dyb Sorg. Men Frygten for, at Germannerne skulde benytte deres Seir til et Angreb, oversvømme Gallien, ja endog bryde ind i Italien, var ugrundet. Tilfreds med at have befriet deres Fædreneland fra de fremmede Tyranner, nøiedes de med at erobre og sløife Romernes Fæstninger og Skandser i Landet. Imellem

Fyrsterne opstod der ogsaa snart Tvedragt. Hermann beilede til Thusnelda, en Datter af Segestes, og da Faderen, som hadede ham, negtede ham hende, bortførte Hermann Jomfruen og tog hende til Kone. Derover blev Fiendskabet endnu heftigere. Aaret efter Romernes Nederlag gik Tiberius uhindret over Rhinen, men vovede knap at forlade Flodbredden, af Frygt for, at det, hvis han trængte længere frem, skulde gaa ham, som det var gaaet Varus.

Germannerne nøde i nogle Aar Ro, men da Tiberius imidlertid Aar 14 e. Ch.F. var bleven Keiser, begyndte Romerne under Germanicus, en Søn af Druzus, deres ødelæggende Indfald, og skjøndt de flere Gange bleve drevne tilbage, maatte deres overlegne Krigskunst dog bevirke, at Germannerne tilsidst maatte bukke under. Tiberius, som var misundelig paa Germanicus for de Seire, denne vandt i Krigen, kaldte ham tilbage: „Han havde nu vundet Slag nok; man kunde nu overlade Germannerne til deres indvortes Tvistigheder.“ Imidlertid tilstod han ham dog en Triumph. De erobrede fiendtlige Vaaben, Afbildninger af germaniske Bjerge, Floder og der leverede Slag, forherligede dette Seirstog; iblandt Fangerne, af hvilke mange vare af de ædleste Slægter, gik den ulykkelige Thusnelda med sin treaarige Søn.

Tiberius' Mening, at Germannernes Tvistigheder vilde bringe Romerne de største Fordele, stadfæstede sig snart i Gjerningen. Hermanns og Marbods Fiendskab ledede kort efter til aabenbar Krig imellem dem, da den sidste med Misnøie saae, hvorledes Gemytterne vendte sig fra ham til Fædrelandets Hevner; Romerne havde vel heller ikke undladt at puste til Ilden. De fleste germanniske Stammer synes at have hørt til det ene eller det andet Forbund. Ingomar, Hermanns Onkel, gik over til Marbod, hvorimod to af de betydeligste sueviske Folkeslag, Semnonerne og Longobarderne, forlode Kongen og gik over til Modpartiet. Før Slaget (Aar 17 e. Chr. F.) opflammmede Hermann Sine ved Erindringen om deres Bedrifter: Marbod, denne Flygtning og Feige, denne Keiserven og Landsforræder, maatte forfølges med samme Fiendskab, hvormed de tilintetgjorde Varus. Marbod paa sin Side kaldte Hermann en uforstandig Eventyrer, der havde bragt Ulykke over Germanien og Skjændsel over sig selv. Der blev nu kæmpet paa begge Sider med stort Mod og med den Krigskunst, der hidtil havde været uhørt hos Germannerne, men som de nu havde lært af Romerne. Slaget var uafgjørende; dog vilde Marbod ikke forny Kampen, men trak sig tilbage og erklærede sig derved for overvunden. Da nu mange af hans Tilhængere forlode ham, henvendte han sig til Rom om Hjælp, men fik den Beskeb, at han med Urette forlangte af Romerne imod Cheruskerne, hvad han ikke havde ydet dem i Kampen imod den samme Fiende. Vel blev Drusus, Keiserens Søn, sendt til Donau, dog ikke for at hjelpe Marbod, men for ved hemmelige Anslag at fremskynde hans fuldkomne Undergang. Han betjente sig i den Anledning af en fornem Gother, Catualda, der tidligere var bleven fordreven fra sit Land af Marbod, men nu ved Romernes Understøttelse tog Hevn, vandt de marcomanniske Store og bemægtigede sig Rigets Hovedstad (Aar 19 e. Chr. F.). Marbod flygtede over Donau til Noricum og skrev derfra til Tiberius, at „mange Nationer kaldte ham til sig, men at han foretrak Romernes Venskab fremfor alle Andres.“ Tiberius anviste ham Ravenna til Opholdssted; der levede den engang saa mægtige Konge i 18 Aar og saae paa sine gamle Dage sin tidligere Berømmelse hensvinde.

Nogle Aar efter Marbods Fald omkom Hermann, men vi ere kun meget utilstrækkeligt underrettede om denne

store Mands Endeligt. „Da han," siger Tacitus, „stræbte efter Herredømmet, havde han sine Landsmænds Frihedssind imod sig, og efterat han i Vaabenkampen havde stridt med afvexlende Lykke, faldt han ved sine Paarørendes Rænker. Men i Følge hans Aands og hans hele Livs Tænkemaade tør vi vel antage, at Hermann blot stræbte efter at bringe en større Enhed og Fasthed i Germannernes løse Forbundsforhold og i Styrelsen af de fælles Anliggender, og derfor havde Dem imod sig, som søgte Friheden i Tøileløshed." Efter hine Ord tilføier Tacitus: „Han var upaatvivlelig Germanniens Befrier og har ikke, som andre Konger og Feltherrer, kæmpet med Romerfolket i dets Opkomst, men da Riget var paa sin høieste Spidse, ikke altid uovervunden i Slagene, men i Krigen. Syv og tredive Aar har han levet og tolv Aar udøvet Magten. Endnu bliver han besungen hos de barbariske Nationer; for Grækernes Historiebøger, der kun beundre deres egnes Bedrifter, er han ubekjendt; ei heller hos Romerne er han saa berømt, som han burde være, da vi kun opløfte det Gamle, uden at bekymre os om det Ny." Saaledes taler en Romer, og hvad ville vi ikke kunne sige om Hermann, hvis hine hans Folks Sange havde vedligeholdt sig! Men uforgængelig staaer hans Berømmelse i de overordentlige Følger af hans Heltedaad, der har bevaret det tydske Folk dets dyrebareste Eiendom, Frihed, Eiendommelighed, Sprog og Sæder, og i dem en ny Udvikling og Kultur for Menneskeslægten.

Fjeldhulen Guacharo.

Hvad der foruden den overordentlige Kølighed ved Klimatet i Dalen Caripe har gjort denne omtalt og berømt er Fjeldhulen Guacharo. I et Land, hvor man elsker det Vidunderlige, er en Fjeldhule, hvoraf der udspringer en Flod og som er beboet af Tusinder af Fugle, en uudtømmelig Gjenstand for Underholdning og Samtale.

Hulen, som de Indfødte kalde Fedtminen, befinder sig ikke i Dalen Caripe selv, men i en Afstand fra Missionairernes Kloster af tre Mile. Vi begave os paa Veien, ledsagede af Alkalden og af de fleste af Klosterets Ordensfolk. Veien selv havde sine Ubehageligheder, da vi snart maatte vade igjennem Vand, snart stige opad to temmelig steile Bjergskraaninger; Rankeplanter lagde stadig Hindringer i Veien for vore Mulæsler, som dog formaaede at overvinde alle Hindringer.

Ved Foden af Guacharobjerget, omtrent 400 Skridt fra Hulen, kan man endnu ikke see Indgangen. Bjergstrømmen flyder gjennem en af Vandet udhulet Kløft, og Stien gaaer under en Fjeldgesims, som borttager Udsigten i Høiden. Som Bækken, saaledes slynger sig ogsaa Fodstien; ved den sidste Krumning staaer man pludselig for Grottens rummelige Indgang. Dette Syn har noget Ophøiet endog for den, som er vant til at bevæge sig mellem Høialpernes maleriske Billeder.

Grottens Indgang er 80 Fod bred og 72 Fod høi; gigantiske Træer af alle Slags omkrandse den. Det forholder sig med Grotteindgange, som med Vandfald: de mere eller mindre udmærkede Omgivelser medvirke i høi Grad til at give Landskabet Charakter. Denne yppige Plantevært forskjønner dog ikke alene Grottens ydre Hvælving; den viser sig ogsaa i Hulens Indgang; Vegetationen udstrækker sig, ligesom i

de Huler i Anderne, som kun ere tilgjængelige for det halve Dagslys, og den ophører ikke før i en Afstand af 30 Fod fra Indgangen. Her trænger dog Dagslyset meget langt ind, og Grunden dertil ligger i, at Grotten danner en eneste snorlige Kanal; først efter en Gang af 430 Fod, som vi maalte med et Seilgarn, bleve vi nødte til at tænde Faklerne; men her mødte os det modbydelige Skrig af Natfuglene, om hvilke de Indfødte paastaa, at de kun findes i disse underjordiske Hvælvinger.

Denne Fugl, Guacharo, har en Størrelse som vore Høns, og maa henregnes til Spurveslægten, skjøndt den i flere Henseender adskiller sig derfra. Fjerene ere af mørkegraa Farve, med smaa sorte Striber og Punkter; Fuglens Øine ere smaa og blaa og kunne ikke taale Daglyset; Længden mellem dens yderste Vingefjer er omtrent 4½ Fod. Guacharoen forlader sin Hule omtrent ved Midnat og er den eneste bekjendte Natfugl, som ernærer sig ved Korn, og Dannelsen af dens Fødder viser tydeligt, at den ikke, som vore Ugler, er nogen Jæger; Indianerne paastaa, at den hverken fortærer Phalener eller Oldenborrer, med hvilke derimod Natsvalen ernærer sig.

Det er vanskeligt at gjøre sig noget Begreb om den frygtelige Larm, som disse Tusinder af Fugle foraarsage i Hulen. Den eneste Sammenligning, jeg kan tænke mig, er den Larm, som Kragerne foraarsage i de nordiske Fyrreskove, hvor de bygge deres Reder i de høieste Toppe. Guacharoens gjennemtrængende Skrig blive tilbagekastet og mangfoldiggjort af Klippehulen og Echoet i Grottens Grund. Indianerne bandt Fakler til en lang Stang, for at vise os Fuglene, der befandt sig omtrent 50 Fod over vore Hoveder i tragteformige Huller, som i Mængde vare indborede i Grottens Loft. Naar man trænger længere ind i Hulen, bliver Larmen stærkere, og var det i Nærheden af os et Øieblik stille, saa hørte man dog i det Fjerne Klagetoner fra Sidegangene.

Eengang om Aaret begive Indianerne sig, bevæbnede med lange Stænger, ind i Grotten for at ødelægge Rederne. Mange Tusinde Fugle gaa paa denne Maade tilgrunde, og de Gamle flyve under frygtelige Skrig om Indianernes Hoveder, for ligesom at beskytte deres Yngel. Naar Rederne ødelægges, falde Ungerne til Jorden og Indvoldene blive strax udtagne. Disse ere ikke alene meget fede; men et Fedtlag danne mellem Fuglenes Ben en temmelig stor Knude. Denne Overflod af Fedt hos planteædende Dyr, som leve i Mørke og kun have lidt Bevægelse, bringer Fedningen af Gjæs og Oxer i Erindring. Man veed, hvor meget denne lettes ved Mørke og Ro. De europæiske Natfugle ere magre, fordi de kun ernære sig ved deres Jagts sparsomme Udbytte, som de kun ved Arbeide og Møie erhverve sig. I den Aarstid, som Folkene i Caripe kalde „Indsamlingen af Olien", bygge Indianerne Hytter af Palmegrene, dels i og dels ved Indgangen til Hulen; her bliver Fedtet af de fangne og dræbte Fugle strax smeltet; den derved frembragte Olie kan blive et Aar gammel, uden at blive harsk. I Klosteret i Caripe blev ingen anden Olie benyttet, og vi have aldrig i Maden bemærket nogen ubehagelig Smag eller Lugt deraf.

Guacharoens Slægt vilde forlængst være bleven ødelagt, naar dens Bevarelse ikke blev understøttet af forskjellige Grunde. Overtroiske Begreber holde Indvaanerne borte fra den dybere Del af Hulen. Ogsaa synes det, at denne staaer i Forbindelse med andre Huler, som formedelst deres ringe Bredde ikke ere tilgjængelige for Jægerne. Maaskee bliver den store Hule befolket og underholdt ved Kolonier fra de mindre Huler. Missionairerne paastaa, at de

ikke have bemærket nogen Aftagen i Fuglenes Antal.

Vi skrede nu længere ind i Hulen, og dels fulgte, dels vadede vi i en Bjergstrøm af 28 Fods Bredde, men af ringe Dybde. Denne Strøm danner et Stykke udenfor en Flod og i nogle Miles Afstand bliver den seilbar for Piroguer. Grotten beholder endnu omtrent 1500 Fod sin lige Retning, men stiger da pludselig i Høiden, og Indianerne vilde ikke gaa længere ind; kun Anseelsen hos de os ledsagende padres formaaede at overvinde deres Betænkeligheder. Mennesket, sige de, bør bære en hellig Rædsel for de Steder, som hverken Sol eller Maane beskinner; de tro, at deres Forfædres Aander opholde sig i Hulens Indre. Ogsaa foretage Gjøglerne og Giftblanderne deres natlige Kunster ved Hulens Indgang, for at besværge Overhovedet for de onde Aander. En mærkelig Lighed viser sig mellem de forskjellige Folkeslags tidligste Digtninger, især dem, som angaa Sjælenes Liv efter Døden, de Retfærdiges Belønning og de Ondes Straf. De raaeste Sprog indeholde en Mangfoldighed af Billeder, som overalt ere hverandre lige, fordi deres Kilde ligger i vor Forstand og i vore Følelser. Grotten ved Caripe er Grækernes Underverden (Tartaros) og de over den underjordiske Flod svævende Fugle, der udstøde Klagetoner, erindre om de stygiske Fugle.

Til videre at trænge ind i Grotten vare vore Indianere ikke til at formaa, og vi maatte næsten være enige med vore Førere i deres Frygtsomhed, da Fugleskrigene og Vingeslagene frembragte en uhyggelig Virkning. En Biskop fra St. Thomas synes at være trængt længere frem, end vi, naar man skulde dømme efter den Veilængde, han havde ladet Missionairerne optage. Han havde havt den Fordel, at være forsynet med Voxkjerter, hvorimod vor Vei kun blev belyst af Begfakler der udbredte en tyk Røg, som generede Øinene og gjorde vort Aandedræt besværligt. Vi maatte altsaa vende om og vare glade ved at kunne komme bort fra Opholdsstedet for de modbydelige Fugle. Det forekom os i Øvrigt ubegribeligt, at denne Grotte var saa lidt bekjendt i Europa; Fuglene alene synes os tilstrækkelig mærkværdige, til at tiltrække sig de Reisendes Opmærksomhed.

(Efter A. v. Humboldt.)

Væselen.

Dette nydelige, slanke Dyr, foroven rødligbrun, under Bugen hvid, er almindeligt udbredt i Europa og beboer ogsaa Asien. Sit Ophold tager den i Kløfter og Revner, i Muldvarpegange, Muse- og Rottehuller, om Vinteren ogsaa i Lader og Stalde. Det er lige muntert om Dagen som om Natten, men benytter mest den sidste Tid til at søge sin Næring. Med al sin Hurtighed og Behændighed kan det dog ikke klattre saa godt som Hermelinen og Maaren. Bliver det forfulgt, udsender det fra de under Halen siddende Stankkjerter en afskyelig Lugt; bliver det ængstet, knurrer det sagte, men gjør man det vredt, springer det med en lydelig og fiin Bjeffen løs paa En; er det fangen i en Fælde, piber det; stride de indbyrdes med hinanden, da pibe de ganske sagte. Væselens Hovednæring bestaaer i Mus, Muldvarpe, unge Markmus og Rotter, smaa Fugle og Æg. Selv Hønseæg bære de bort, dog ikke i Tænderne, men under Halsen. Frøer kaste disse Dyr Vrag paa, men Firben, Staalorme, Hugorme ja endog Otterslangen er dem et godt Bytte; erholde de imidlertid flere stærke Bid af det sidstnævnte Dyr, dø de deraf. Man siger, at de i faa Øieblik skulle kunne betvinge selv den største Vandrings-

rotte, men jeg tvivler meget derom, dels fordi deres lille Snude med de vel spidse, men yderst smaa Tænder, ikke synes at yde dem nogen Mulighed af en saa hurtig Seir, dels paa Grund af følgende Forsøg, der iøvrigt afgiver et rosværdigt Bevis for det lille Dyrs Mod.

Til en gammel Væsel, som allerede var aldeles mættet med anden Spise, satte jeg en Hamster, der i Legemsstørrelse vel overgik den tredobbelt. Neppe havde Væselen bemærket Fienden, foran hvem den stod som Dværg for en Kjæmpe, førend den rykkede frem i Stormskridt, peb lydeligt og sprang uophørligt efter dens Hoved og Hals. Hamsteren rettede sig iveiret og afværgede med Tænder og Forpoter den pibende Vovehals; men længe skulde den ikke glæde sig ved sin formodede Overmagt; Væselen foer pludseligt frem, bed sig fast i dens Snude, og begge væltede sig, Væselen skrigende høit, Hamsteren snøftende, omkring paa den blodige Valplads. Kjæmperne fægtede med alle fire Ben, snart var den lette, smidige Væsel, snart den svære, plumpe Hamster ovenpaa. Efter et Par Minuters Forløb slap Væselen sit Bid, og Hamsteren pudsede og slikkede sin saarede Næse, men hertil gaves der den ikke lang Tid. Den lille, men kjække Fiende var strax igjen paa Pletten og vendte sig snart hid, snart did, indtil den som et Lyn atter var ved Snuden og havde bidt sig fast der. Nu brødes de et Kvarterstid uafbrudt under gjensidig Skrigen og Piben, uden at man paa Grund af de hurtige Bevægelser ret kunde see, hvad der skete, hvem af dem der seirede eller bukkede under. Heftigheden, hvormed Væselen bevægede sig, og Hamsterens tiltagende Mathed syntes at bevise, at Væselen havde Overhaand. Endelig slap Væselen, hinkede hen i en Krog og dukkede sig ned; det ene Forben var øiensynligt bleven lammet, Brystet, som den uafladeligt slikkede, var blodigt. Hamsteren tog en anden Krog i Besiddelse pudsede sin opsvulmede Næse og gispede. Af det aabne Saar i Næsen stak dens ene Skjæretand frem, som ved Dyrets Bevægelse endelig faldt aldeles ud af Munden. Slaget var nu afgjort. Begge Parter vare ikke længer istand til at kjæmpe. Endnu fire Timer og den tappre Væsel var død. Jeg undersøgte den nøie, og fandt intet Saar, med Undtagelse af, at dens Bryst og venstre Forben var aldeles forkradset af Hamsterens Kløer. Denne sidste overlevede kun i kort Tid sin Fiende; dens Næseben var ganske knust, den ene Skjæretand var falden af, to andre sadde løse og kun en var endnu fast. Forresten havde den intet andet Saar, da Væselen under hele Kampen stedse havde bidt sig fast i dens Snude. Smaadyr fatter Væselen ellers i Nakken eller Hovedet, men denne var hos Hamsteren altfor bred for Væselen, og den havde meget godt beregnet, at Snuden var den eneste fordelagtige Del til Angreb. Et eneste Bid af Hamsteren i Væselens Hoved, havde været dødelig for denne; men saaledes som denne sidste kjæmpede, kunde den umuligt blive bidt.

I Mai eller i Juni faaer Hunnen fire til syv blindfødte Unger, som den, naar den foruroliges, bærer bort i Munden. Det seer morsomt ud, naar de voxne Unger i Solskin gjøre sig lystige og lege paa Enge, hvor der er mange Muldvarpeskud. Nu komme de alle frem, drille og snappe efter hverandre; nu hoster man lidt, og af Skræk styrte alle ned i Hullerne, men komme lidt efter atter tilbage.

Hvor de blive farlige for Duer, unge Høns eller for Æggene, fanger man dem i Rottefælder. Hunden bider dem som oftest ihjel, men sjeldnere gjør Katten det. Ogsaa Storken fanger Væseler og sluger dem med Hud og Haar.

Kuglen.

(Af en Kriminalassessors Papirer.)

En Samling Akter angaaende en vidtforgrenet Tyvebande, som i nogle Uger var opsvulmet til den pligtmæssige Læsers store Ubekvemmelighed, fastholdt mig ved mit Arbeidsbord lige til Mørkningen, som paa Grund af en uvenlig Efteraarsdag indtraf tidligere, end min Tjener ellers var vant til at bringe mig Lys. Trang til en Aands- og Dienhvile bestemte mig til at afvente dette Dieblik i min Lænestol. Igjennem Vinduet og de sparsomt nedfaldende Snefloкker streifede mit ledige Blik henover de lavere Tage af den lille By og hen til den en Mil borte værende Grændseskov, der skilte mit lille Fædreland fra det nærliggende Rige, men som dog for Størstedelen tilhørte dette Land. Denne vidtløftige, mørke Skov havde i den sidste Tid været et tavst Vidne til flere Overfald paa Reisende, hvilket lod formode Tilstedeværelsen af en bevæbnet Bande, skjøndt intet Mord endnu var blevet begaaet. At opdage et saadant, at kunne høre om et med Saar bedækket Lig i Grændseskoven var mit varmeste Ønske og — hvor paradox det ogsaa maa synes — jeg tør kalde det et menneskekjærligt. Thi uden kraftige Forholdsregler vilde det være vanskeligt at gjenoprette den almene Sikkerhed, og den nærmeste Kriminalret i Nabostaten havde afvist min indtrængende Begjæring om at lade Skoven rense ved Militair med det Svar, at den paa Grund af den permanente Exercertid ikke turde vove at foreslaa Regjeringen en slig Anvendelse af Soldaterne, forinden Skoven var bleven besudlet af udøst Menneskeblod. Derfra hidrørte min Længsel efter et corpus delicti for et Mord, jo dristigere, grusommere og mere oprørende desto bedre; derfor havde jeg gjennemlæst de tykke Undersøgelsesakter Blad for Blad, og nu, da jeg udhvilede mig efter en flere Timers vedholdende Aandsanstrængelse, spillede mit Ønske uvilkaarligt over i Indbildningskrafterns Regioner. I den mørke Grændseskov, som den tiltagende Dunkelhed lidt efter lidt unddrog mit Blik, saae jeg Røvere med Bøsser snige sig ud af deres Smuthuller; jeg saae dem fra Bagholdet nedskyde Vandringsmænd med Pengekatte om Livet, forene sig paa Signalet af en Pibe for at anholde svært pakkede Reisevogne, rive Postillonerne af Hesten, Tjenerne fra Bukken, kort sagt at øve de skjændigste Grusomheder, og det uden at føle Andet derved, end hvad omtrent en Forfatter, der netop arbeider paa en rigtig Røverroman, maa føle.

Af disse fornøielige Drømmerier vækkede endelig min Tjener mig, idet han bragte mig min Arbeidslampe og anmældte en Fremmed, som forlangte at tale med mig i paatrængende Forretningsanliggender. Han havde kaldt sig Ferdinand Albus, Handelskommis fra Burg, og fremsat sin Efterspørgsel paa saa anstændig en Maade, at Tjeneren havde fundet det passende at skille ham af med hans snedækkede Kappe og Hat og føre ham ind i Venteværelset, skjøndt dette hverken var opvarmet eller oplyst. Jeg bød ham at oprette denne Feil og føre den Fremmede ind i mit Arbeidsværelse og tænde Lys. Han traadte nu ind. En velvoxen ung Mand i en lys Reisefrakke og, saavidt Lampeskjærmen tillod det, tilsyneladende med fine, indtagende Ansigtstræk. Men trods Skyggen forekom hans Ansigt mig saa paafaldende blegt, at jeg var tilbøielig til at holde ham for sygelig. Med et hofligt Buk gik jeg ham imøde, og det forekom mig sælsomt, at han, hvem min Tjener havde meldt som „en fin og dannet Herre," ikke gjengjældte min Hoflighed, men blev staaende stivt, som en Adspredt, der ikke veed, hvor han for Øie-

blikket befinder sig, eller har forglemt, hvad han vilde der.

„Hvilken Sag, min Herre, skylder jeg Æren af Deres Besøg?“ tiltalte jeg ham.

„Den forfærdeligste, Hr. Assessor,“ svarede han med hæs Stemme, som kun Anstrængelse syntes at gjøre forstaaelig. „Min Broder, min kjødelige Broder, Kjøbmand Henrik Albus, er i dette Øieblik — for mine Øine, ved min Side — bleven ihjelskudt af en Røver.“

„Hvor?“ spurgte jeg rask og med en Stemme, der ufeilbarligt maatte forekomme ham usædvanlig, da den mere passede til mit føromtalte Ønske, end til hans Stemning.

Han tøvede nogen Tid med Svaret og sagde da:

„I Grændseskoven, Hr. Assessor.“

Dette Svar havde jeg ventet, thi jeg havde ønsket det; men nu faldt den Modsigelse mig ind, hvori Tiden syntes at staa med Stedet.

„I dette Øieblik, siger De, men det er en god Mil . . .“

„Min Gud!“ udbrød han i en rystende Tone, „hvad er Øieblikket, hvad er Tid, hvad er Evighed i min Tilstand? Her, her“ — han trykkede Haanden mod sin Pande — „her staaer det forfærdelig, blodige Syn, evigt nærværende, — ingen Fortid, ingen Tid — intet Rum!“

Aandedrættet syntes at mangle ham. Tjeneren bragte Lys og idet jeg bad ham fatte sig, drog jeg ham ved Haanden bort fra Døren henimod Sophaen; Udtrykket i hans Ansigt viste en dyb, uhyre Smerte, skjøndt hans Øie var tørt.

„De maa tilgive,“ sagde han derpaa, „naar jeg ikke afgiver for Dem en Beretning saa ordentlig og klar, som jeg burde. Det Skete, Sete og Følte forvirrer min Tunge — jeg forstaaer lige saa lidt at afgjøre, om jeg taler ret, som jeg veed, om det er det Rigtige, hvad jeg har gjort efter den skrækkelige Ulykke.“

„Tillader De mig at udspørge Dem om Tildragelsen, saaledes som vi pleie med en Undersøgelse. Deres Broder faldt for et Skud?“

„Ja!“

„Ved Deres Side?“

„Han døde i mine Arme.“

„Reiste De Begge alene og tilfods?“

„Ja, min Broder skulde præstere en Betaling i Mark. Han haabede at slippe bedre derfra, naar han gjorde det i egen Person. Vi havde fra Burg kun fire Mile dertil ad Fodstien igjennem Skoven. Jeg ledsagede ham.“

„Og her bleve De anfaldne? Af Een eller af Flere?“

„Af Een, saavidt jeg veed.“

„Saavidt De veed? Det maa dog endnu have været lyst.“

„Ja, jeg saae kun Røveren flygte. Vi vare komne omtrent hundrede Skridt fra hinanden, jeg var bleven noget tilbage. Jeg hører en Ordstrid, et Raab om Hjælp. Jeg iler til og seer ham brydes med en Mand. Et Skud falder — o, min Gud, min Frelser!“

„Deres Broder var bevæbnet?“ spurgte jeg efter en Pavse, som jeg troede at maatte unde ham for at komme til sig selv.

„Med en spinkel Kaardestok, ellers ikke.“

„Og De selv?“

„En dobbeltløbet Terzerol. Ak, min Gud, det var hans Død!“

„Hvorledes? Deres Vaaben?“

„Det frygter jeg. Jeg rev den af mit Belte, da jeg ilte ham til Hjælp. Da Røveren saae mig, skjød han og kastede sig ind i Krattet. Henrik sank sammen. Jeg sprang ind i Krattet, sendte en Kugle efter Flygtningen og ilte tilbage — forgjæves Haab! Han var truffen dødelig i Brystet. Endnu levede han — i mine Arme. — Red Dig — Ferdinand. — O! Ulykke —“

Den unge Mand sank fortvivlet tilbage. Trøst havde her ikke været paa sin rette Plads, og nogle Minuter efter fortsatte jeg min sørgelige Examination.

„Den Døendes Advarsel om at redde Dem var, i sligt et Øieblik ligesaa ædel som betænksom. De forlod strax den farlige Plads?"

Han benægtede det med en Hovedbevægelse.

„De er bleven i Besiddelse af Deres Vaaben?"

Han syntes at betænke sig og opknappede sin Overkjole. Han bar under samme et bredt Læderbælte, som var forsynet med Pistolhylstre. Men begge vare tomme.

„Pistolen," sagde han, „jeg veed, ved Gud, ikke saa nøie."

„Det er ogsaa uvæsentligt. De lod den maaskee blive tilbage i Bestyrtelsen. — Men, De er dog vel ikke selv saaret?"

„Nei."

„I Deres Arme hensov den Ulykkelige, og Blodpletten paa Deres Bryst?"

Han stirrede ned.

„Mit Blod," sagde han dump og langsomt, „min Faders Blod. Mit Bryst," vedblev han efter en Pause, „har kysset hans Dødssaar, som min Mund hans kolde Læber. Jeg veed ikke, hvor længe det varede, inden jeg tænkte paa, hvad der var at gjøre. Guldbørsen, Brevtasken og Uhret tog jeg til mig. Her er det. Jeg vilde naa den nærmeste Kriminalret endnu før Aften, men i Landsbyen foran Skoven faldt det mig ind, at jeg kunde anmelde det Skete for Landfogden. Jeg beskrev ham Veien og Stedet, og erfarede af ham Deres Navn og Bopæl. Han samlede Bønder, der maatte bevæbne sig med Høtyve, og forsikkrede mig, at Liget, naar det fandtes, skulde blive bevogtet indtil nærmere Ordre fra Dem."

Her havde jeg altsaa paa engang det saa ønskede Tilfælde, som den nærliggende Net vilde afvente. Jeg befalede at holde min Vogn i Beredskab, at opbyde Retsbetjentene, forsyne Folkene med Fakler og indbyde de tvende Politilæger. Imedens dette skete, blev Albus' Anmældelse ført til Protokols. Han gjentog Fortællingen med temmelig Fatning, dog ikke uden smertelige Udraab, som uvilkaarligt trængte sig frem. Han angav Alt, hvad der skete før Drabet, klart og tilfredsstillende, men kun med Hensyn til en nøie Beskrivelse af Røverens Person og Klædedragt syntes Hukommelsen at nægte ham sin Tjeneste, hvilket han selv undskyldte med de Ord:

„Seet — seet ham har jeg egentlig ikke; kun Henrik. Hans Sammensynken lod mig ingen Sands, intet Øie, ingen Bevidsthed til at bevare Indtrykket af den Flygtendes Skikkelse og Klædedragt. Den skrækkelige Tanke, at han kunde være truffen dødeligt, gjorde mig døv for enhver Tanke."

„Maaskee," sagde jeg, „vil et eller andet Tegn gjenvaagne i Deres Erindring, naar De kommer tilbage til Stedet."

„Vil det være nødvendigt?" spurgte han med et Udtryk af Rædsel.

„Aldeles nødvendigt. Deres Gjenkjendelse af Deres Slægtning maa ikke fattes."

Han gjorde ingen videre Indvending. Hans øiensynlige physiske Udmattelse foranledigede mig til at tilbyde ham en Forfriskning, men han nød kun et lidet Glas Vin. Underveis var han taus og syntes flere Gange at have Feberanfald. Da vi langsomt kjørte over Broen over Floden, blev han opmærksom og sagde, mere henvendt til sig selv end til mig:

„Her var det!"

„De maatte komme over denne Bro; er der hændet Dem Noget her?"

Han lænede sig tilbage i Vognen, holdt Tørklædet for Ansigtet og svarede dumpt: „Tanken om Selvmord. — Ja," vedblev han efter en Pause, idet han paany kastede et sky Blik ud af Vognen, „Synet af dette skrøbelige Rækværk minder mig derom. Fakkelskinnet

oplyser Afgrunden, den evige, hvortil Fortvivlelsen havde ført mig."

Tilstaaelsen af en slig Tanke var mig paafaldende. En slig Fortvivlelse syntes ikke at staa i Forhold til det Passerede.

„Var den Ulykkelige," spurgte jeg, „den første Nærbeslægtede, De tabte?"

„Under slige Omstændigheder," svarede han i en saa smertelig Tone, at Medfølelsen bød mig at tie.

Paa den anden Side af Broen kom et ridende Bud os imøde med den Efterretning, at Liget var fundet. Vi stege ud ved Randen af Skoven, og Albus fulgte, indhyllet i sin Kappe, taus med, som det syntes fordybet i sig selv; hans Skridt vare imidlertid faste og saa hurtige, at vi havde Møie med at følge ham. Da vi kom hen til Bønderne udbrød Albus blot: „Endnu ikke!" og ilede videre. Pludselig blev han staaende som rodfæstet; tre Skridt fra ham og tæt ved Veien laa den Afsjælede. Albus kastede sin Kappe tilbage, strakte de foldede Hænder mod Himlen og stirrede nogle Sekunder ned paa ham. Med et Rædselsraab kastede han sig derpaa over ham og begravede sit Ansigt ved den Dødes Bryst. Hans Udraab samt Fakkelskjæret havde opskræmmet endel Krager, som skrigende fløi bort. Albus hævede sit Hoved og med et Blik mod Himlen raabte han:

„Ha, I Ulykkesfugle! Forfølger Morderen! Skriger over ham i Theatret — i Kirken — for Alteret!" Idet han derpaa som en Fortvivlet holdt den knyttede Haand for Panden, udbrød han i en Tone af den heftigste Smerte: „Nei, nei, det er umuligt; Marianne, Du kan ikke bære det, jeg kan ikke bære det! Begge — Begge — fortabte."

Han syntes derpaa greben af Udmattelse. Ligblegbed bedækkede hans Ansigt og han faldt i Afmagt. Vi bleve nødte til at lade ham bære til Vognen paa den Baare, der var bestemt for den Døde, og jeg lod ham kjøre iforveien, medens Liget blev løftet op; det Nødvendige blev ført til Protokols og Toget gik nu til den nærmeste Landsby.

Underveis blev der ikke talt et Ord. Mangehaande Tanker droge igjennem mit Hoved. Ogsaa den uværdige Tanke, at Angiveren af Mordet kunde være Gjerningsmanden, faldt mig ind og vilde paatrænge sig Forstanden, medens Følelsen med Uvillie tilbageviste den. En Kriminalretsassessor maa man tilgive en slig Idee. Hans Embede vænner selv det godmodigste Menneske til at tiltro Andre den største Slethed. Men Forstanden og Følelsen bleve imidlertid enige, inden vi kom til Landsbyen. Den skrækkelige Mistanke havde i Grunden Intet at støtte sig til uden netop Hr. Albus' overdrevne Smerte og hans Henvendelse til en „Marianne", hvilken Person maatte være mig dunkel. Men endelig erindrede jeg, at jeg i Burg havde hørt Tale om en Kjøbmand Albus, der skulde være et ønskeligt Parti. Hin Marianne kunde være hans Brud eller Forlovede, og saaledes lod ogsaa dette sig forklare.

I Waldrainsdorf fandt jeg i Landfogdens Hus Lægen beskjæftiget med Ferdinand. Hans Sandser vare vendte tilbage, men tilsyneladende ikke Besindelsen. Han talte ikke, og kun tvivlsomme Tegn tilkjendegave, at han forstod os. En Sygdom var efter Lægens Udsagn i Anmarsch. At afvente Sygdomsanfaldet her, ansaa Lægen betænkeligt, og jeg tilbød derfor gjerne at optage den Lidende foreløbigt i mit Hus, hvorfor jeg lod en Betjent ledsage ham i Vognen derhen og sørge for ham til vor Tilbagekomst saaledes, som Lægen havde anordnet.

Aabningen af Liget, som man i Kriminaltilfælde ikke uden paatrængende Nødvendighed skal udsætte, blev derpaa foretagen. Der kunde ikke herske nogen Tvivl om Foranledningen til den unge, i enhver anden Henseende aldeles sunde

Mands Død. Kuglen var trængt ind i det venstre Bryst, havde beskadiget Hjertet og Lungen, og fandtes, umærkeligt fladtrykt, ved høire Skulderblad, som den ikke havde formaaet at bryde. Den Dræbtes Kaardestok fandt man paa Stedet. Han syntes at have gjort Forsøg paa at drage den, thi den var noget blottet fra Skeden. Ferdinands Terzerol, som jeg havde formodet at være der, manglede. Bønderne, som vare ankomne til Stedet endnu ved Dagen, havde ingen fundet, og Efterforskningen ved Fakkelskinnet blev frugtesløs.

Henimod Midnat kom jeg tilbage. Min Moder og Søster havde omhyggeligt taget sig af den Syge; han var bragt tilhvile. Lægen fandt ham liggende i Feber, men ved fuld Bevidsthed. Jeg bad ham derfor strax om den nødvendige Underretning angaaende den Ulykkeliges huslige Forhold. Med Undtagelse af Ferdinand og en Onkel paa Mødrenesiden i Philadelphia, havde han ingen Blodsforvandte ilive. En Handelsbetjent, en Lærling og en Karl udgjorde hans Tyende. Ferdinand var anden Kommis hos Vexelleer, Kammerraad Brandt, og boede i sin Principals Hus. Det var derfor nødvendigt at give Kriminalretten i Burg Underretning om Hændelsen, for at foranledige Forsegling af den Afdødes Efterladenskab. „Maaskee," tilføiede jeg, „kunde disse Vidtløftigheder undgaaes, naar De følte Dem rask nok til at reise tilbage til Burg imorgen, eftersom De er den nærmeste Arving."

„Hvo? Jeg?" svarede jeg i en overrasket Tone.

„Upaatvivlelig, saafremt der ikke findes noget Testament."

Dette syntes at forurolige ham. Han spurgte med vis Ængstelse, om han skulde modtage Arven. Da jeg svarede ham, at han kunde undgaa dette, naar han ikke fandt Formuen tilstrækkelig til Gjældens Dækning, viste han en kjøbmandsmæssig Stolthed, og forklarede sin Betænkelighed ved at modtage Arven derved, at han aldrig havde tænkt paa at arve Broderen, der kun var faa Aar ældre og upaatvivlelig vilde have indgaaet Ægteskab. Da han hørte, at jeg ved Daggry vilde sende den retslige Anmeldelse til Bon . . ., bad han mig om Papir, for at skrive nogle Linier til sin Principal. Forsøget mislykkedes med Pen og Blæk, men med Blyant bragte han de Ord paa Papiret: „Henrik er myrdet; jeg ligger syg, men kun af Udmattelse. Bibring Deres Datter denne Efterretning med Varsomhed, førend hun hører den af Rygtet. Jeg beder Dem sende mig nogle Klædningsstykker og noget Linned."

Jeg forseglede Billetten, skrev Udskriften og tilføiede: „til egenhændig Overlevering", forat Brevet ikke skulde blive aabnet af Frøken Marianne. Det var ham ikke paafaldende, at jeg vidste Navnet.

„Hun vil ikke," sagde han, „og tilsidst . . ."

Han vendte sig om, sukkede dybt og skjulte Ansigtet i Puden. Jeg tvivlede ikke om, at han havde en Forudfølelse af den Smerte, som Efterretningen vilde foraarsage hans Broders Brud.

Den næste Dag, førend mit Bud endnu kunde være tilbage, rullede en Reisevogn frem for Døren, og Hr. Kammerraad Brandt lod sig melde. Han traadte ind med en Dame ved Armen. Det var hans Datter Marianne. Skjøndt ingen regelmæssig Skjønhed, har jeg dog aldrig seet en Dameskikkelse og Ansigt, som ved første Blik stærkere kunde have tiltalt det mandlige Kjøns Sandser, end hun, uden dog derfor at saare Skjønhedssandsen, den saakaldte gode Smag.

Efterat Faderen, en mager Mand af venlig, men ikke indtagende Mine, og med et temmelig jødisk Physiognomi, havde fremført den sædvanlige Anmodning om Tilgivelse og jeg svaret derpaa, førte jeg den fortryllende Pige til Ottomanen,

hvor jeg indbød hende til at tage Plads.

„Jeg takker Dem, min Herre," sagde hun med en behagelig sølvklar Stemme, hvis Vibreren tydeligt viste, at hendes Gemyt var meget bevæget. En ængstelig Utaalmodighed syntes at ville fremtvinge Spørgsmaal, som hun kun med Møie kunde tilbageholde, for at overlade til sin Fader at føre Talen. Jeg vendte mig hurtig om til den Gamle.

„De kommer sikkert, Hr. Kammerraad, for at høre, hvorlænge De endnu maa savne Deres Medhjælper Søvnen har styrket ham meget og Lægens Bekymring er fordetmeste forsvunden. Dog maa han ikke forlade sit Værelse, og min Moder har opslaaet sin Plads der, forat ikke Ensomheden endnu mere skulde forøge hans mørke Sindsstemning."

„Kun Mismod," sagde Marianne med Liv, idet hun stod op, nærmede sig mig og lagde den rystende Haand paa min Arm.

„O! jeg beder Dem, Hr. Assessor, sig mig kun Alt! Er det kun Mismod, ikke Fortvivlelse, ikke en Rasen mod sig selv? Findes der nogetsomhelst Vaaben i hans Nærhed? O, min Gud, jeg sittrer for ham. Naar han er skyldig, naar han troer at være skyldig, naar han indbilder sig, at han havde kunnet redde sin Broder, saa er hans Mismod frygteligt, saa er han istand til Alt."

Alt dette blev sagt saa hurtigt, at det ikke var mig muligt at svare paa de enkelte Spørgsmaal, selv om min Forundring over at finde Forholdet ganske anderledes, end jeg havde formodet, havde tilladt mig det. Det var aabenbart ikke den Dræbtes Elskede, som spurgte, det var Ferdinands, eller det var idetmindste ikke hin, men denne, hun elskede. Vidste Ferdinand det ikke selv, da han ved Broderens Lig raabte: „Marianne, Du kan ikke bære dette"? Denne Usandsynlighed faldt mig ind, det vil sige Kriminaldommeren.

„Hr. Albus har virkelig, min Frøken," gjensvarede jeg, „ladet see Spor af en Fortvivlelse, der havde kunnet blive farlig for hans Liv. Han har endog tilstaaet mig, at han efter den ulykkelige Hændelse paa Broen ved Eichdorf fik Idee om Selvmord —"

„Seer De, seer Du, kjære Fader," faldt Marianne mig i Talen.

„Men," tilføiede jeg, „han tilstod denne Tanke med en Christens Afsky, og denne Fare er saaledes forbi."

„De kjender ham ikke, min Herre! De har ingen Forestilling om hans skrækkelige Heftighed i Ulykken, ikke den, der træffer ham, men som han foranlediger. Ak, det veed Ingen bedre end jeg, der Maaneder igjennem har frygtet for at høre det Skud falde, der vilde gjøre Ende paa hans Liv."

„Det var et meget forskjelligt Tilfælde fra dette," sagde Hr. Brandt, der søgte at berolige sin Datter.

„Hvo veed, hvo borger derfor, at Tilfældet ikke er ens idetmindste i hans Hjerne? — Afvigte Foraar vilde han ride paa Bogholderens Hest, som kun lader sig ride af sin Herre. Han bliver hidsig, slaaer Dyret, overlister det ved et Spring og kommer i Sadlen. Hesten steiler, springer til Siden, slaaer ud og træffer Kudskens yngste Dreng, der ikke hurtigt nok kunde smutte ind af Stalddøren. Da skulde De have seet ham. Med det blødende, besvimede Barn i Armen styrter han mig imøde. Hans Knæ formaaede neppe at holde ham opreist. Jeg tog Barnet fra ham og bar det ind i det nærmeste Værelse og kaldte om Hjelp. „Det er forgjæves," raabte han, „død, og det ved mig!" Krampagtigt rev han sig i Haaret og styrtede op ad Trappen. Jeg ilte efter ham saa hurtigt, jeg kunde. Han havde allerede revet en Pistol ned fra Væggen, og som en Rasende brødes han med mig om den. Kun Angsten gav mig Styrke, men var ikke Nogen ilet til, som kunde holde ham tilbage,

havde han hugget Panden mod Væggen. Seer De, saaledes er han, saa skrækkelig, og dog med det bedste og ædleste Hjerte."

„I det første Øieblik af Skyldfølelse?"

„O, nei! Det indfinder sig igjen. Barnets Livsfare, saalænge den varede, var ogsaa hans. Selv den Tanke, at Drengen, der ellers havde været opvakt og forstandig, kunde blive aandssløv, hvilket man i Begyndelsen befrygtede, kunde han ikke udholde. Der gaves Timer, hvor Lægens Bekymringer gjaldt ham for afgjørende Vished, og jeg veed, at kun jeg alene —"

Hun holdt pludselig inde og slog med dyb Rødme Øinene mod Jorden.

„Hvorfor," vedblev hun med sagtere Stemme, „hvorfor skammer jeg mig ved at udtale, hvad jeg dog ikke kan skjule. Ja, min Herre, jeg veed, jeg troer, at Intet uden min høitidelige Ed at ville følge ham i Døden, dengang holdt hans Mod oppe."

Hendes taarefyldte Øine vare ved disse Ord rettede mod Himlen, og med Haanden paa Hjertet syntes hun ligesom at gjentage denne den inderligste Kjærligheds tragiske Ed. Synet og Stemmen rørte mig dybt. Den henrivende Skabning var i dette Øieblik fortryllende. Havde vi været alene, havde jeg sikker forglemt mig selv, omarmet hende og kysset Taarene bort fra Kinden. Hun syntes at have læst dette i mit Blik og vendte sig sky bort. Det Blik, jeg derpaa kastede paa hendes Fader, gjorde imidlertid en brat Ende paa min Bevægelse. Hvilken en Kontrast!

„Hr. Albus," sagde han med en Kulde og en Sindstørhed, der næsten bragte mig til at lee, „Hr. Albus har nu engang et saa underligt Temperament. Hr. Assessoren vil behageligt tilgive min Datter hendes Heftighed; de unge Folk have længe holdt af hinanden, og de have i de sidste Uger havt nogen Aarsag til at betragte hinanden som Forlovede."

Denne Erklæring virkede tiltrods for sin Smagløshed velgjørende paa mit Sind. Den gav mig en fuldkommen tilfredsstillende Oplysning om Ferdinands gaadefulde Yttringer og hans Opførsel samme Formiddag, som enkelte Gange havde vakt min Mistanke af dens Slummer. Mariannes Anelse om Overensstemmelse i Tilfældene syntes kun altfor vel at være begrundet. Tonen, hvori Ferdinand Aftenen før havde talt om sin Pistol: „Ak, Gud! det var hans Død!" lod mig ikke længer tvivle om, at han tilskrev sig Skylden for Broderens Død, fordi han for tidligt havde revet den ud af Bæltet og blottet den for Røverens Blik, som brødes med den Faldne og nedskjød denne, da han saae en Bevæbnet ile til. Hans Tilbøielighed til Selvpinsel blev mig anskuelig af Historien med Drengen. Han følte uimodsigeligt denne sin Charaktersvaghed, da han gjensaae Liget, og hans Udbrud til Marianne stod øiensynlig i fuldkommen Sammenhæng med den høitidelige Ed, hvorved Pigen tidligere havde afholdt ham fra Selvmord. Det laa nu klart for Dagen, hvilken Bekymring der havde lagt ham disse Ord i Munden.

Marianne havde under Faderens Tale atter taget Plads i Sophaen. Jeg satte mig hen til hende, greb hendes Haand og bad hende berolige sig med Hensyn til Hr. Albus' nuværende Sindsstemning.

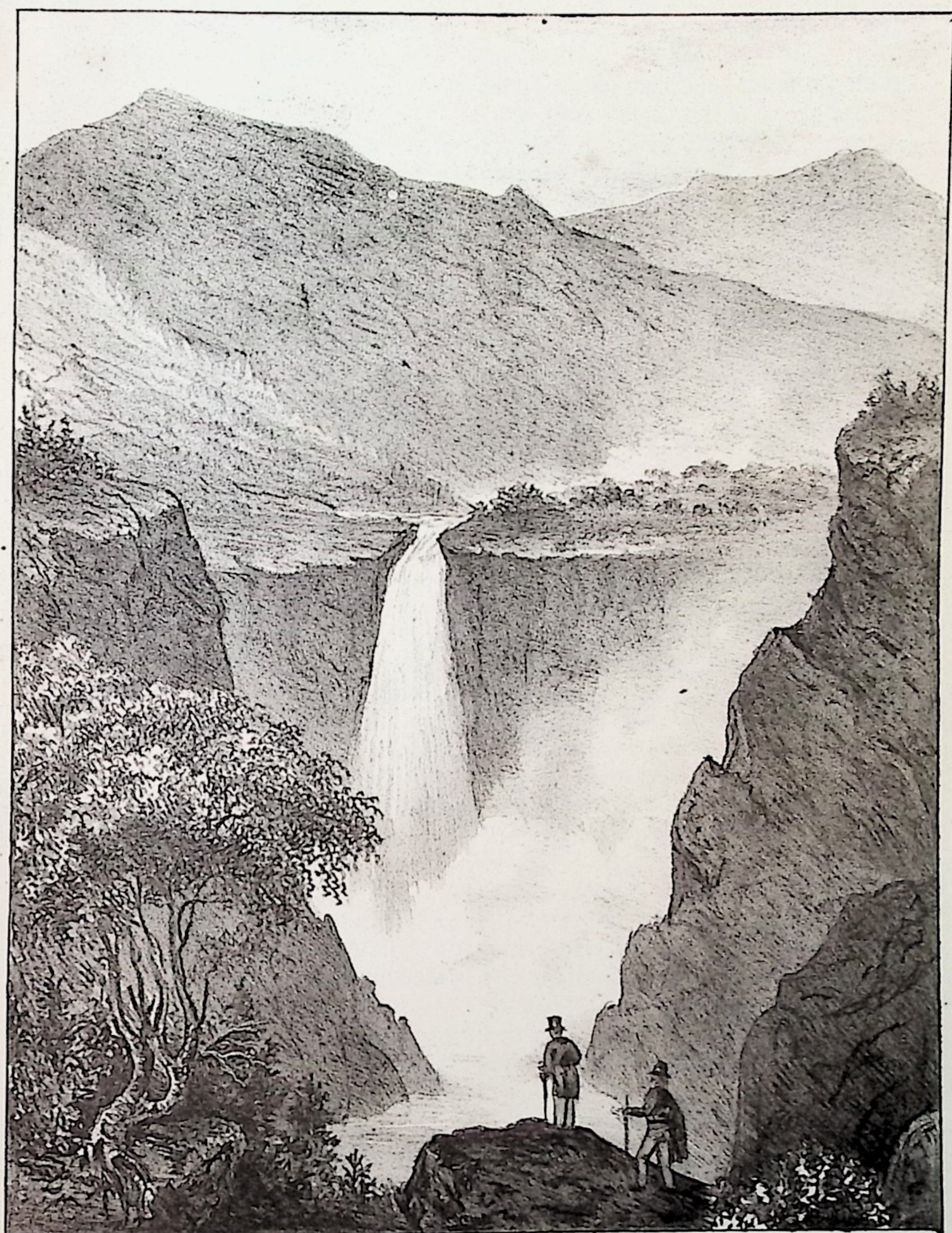
„Er det ikke muligt, at han endnu idag kan kjøre med os tilbage til Burg?" spurgte hun med synlig Ængstelighed.

„Vi ville høre, hvad Lægen siger, min kjære, sorgfulde Veninde."

„O! ja, min Herre," svarede hun med et taknemmeligt Haandtryk, og tvende store Perler trillede ned af hendes Kinder.

(Fortsættes.)

L. Levins Bogtrykkeri.

Illust. Folkeblad. Ny Series II.

RUKJANFOSS
i Tellemarken.

Reisebilleder i Norden.

2. En Reise til Tellemarken.

(Hermed et Lithographi.)

Paa en lys og venlig Sommermorgen forlode vi Kongsberg for at tiltræde vor Bjergreise over Bolkesjø; det var en Søndag og Byen følgelig mere stille end sædvanligt. Julisolens brændende Straaler beskinnede de øde Gader, hvor kun enkelte pyntede Kirkegjængere langsomt og adstadigt bevægede sig henimod Kirken, fra hvis Taarne Klokkerne netop sammenkaldte Menigheden til Høisang.

Vor Vei førte os først langs med den brede, rivende Langelv, der noget længere nede hjælper Mennesket med at smelte, mynte og præge det kostbare Sølv. Allerede luftede den forfriskende Kjølighed fra Fyrreskoven og den nærliggende Strøm os imøde, og fordrev vor Mathed, der havde havt sin Grund i den næsten kvælende Solvarme i Byen, Naaleskoven traadte stedse tættere og nærmere til Veien, paa den anden Side gled Strømmen, og over Trætoppene hævede sig den ene Bjergtop efter den anden, indtil Dalen lukkede sig; men endnu stedse rullede vort beskedne Kjøretøi let hen ad den temmelig brede og jevne Vei, der bar tydelige Spor af at være befærdet og at føre til vel bebyggede Steder, da vor Fører pludselig holdt stille med det Udraab: „Her skulle vi dreie af," og med disse Ord pegede paa en smal Bivei, der tilvenstre førte ind i Skoven. Jeg dreiede min Hest i denne Retning, og snart befandt vi os paa den rette Bolkesjøvei, der, saalangt den gaaer, følger Dalelvens Krumninger. Der var neppe saameget Rum, at Vognhjulene fandt Plads paa den smalle, stenede af bratte Skraaninger begrændsede Vei, eller rettere Fodsti. Da vor Fører hørte os yttre Tvivl om Muligheden af at befare denne Vei, trøstede han os smilende med de Ord, at Veien her endnu var saa temmelig god, men at det vilde blive langt værre, naar vi først vare komne forbi Moe. Imidlertid havde den langsomme og forsigtige Fart ud og ind, over og omkring Fyrrestammer og Trærødder, med Afgrunde og Styrtebække rundt om os, noget Nyt og Tiltrækkende, som vi, idetmindste i dette Øieblik, ikke vilde have ombyttet med den bedste Chaussee. Vi mærkede, at vi befandt os i Bjergenes Forgaard, skjøndt vi endnu ikke kunde see de høie Bjerge selv. Til begge Sider bleve Bjergskovene høiere og steilere, Dalen snevrere, Bækkene mere rivende, Løvet, Græsset og Mosset saftigere og Luften renere. Vi havde en Følelse, som kom vi Naturens Hjerte, Skovens inderste Helligdom nærmere, Fyrren og Birken lukkede sig sammen over vore Hoveder og sloge os i Ansigtet med deres lange Grene. Solstraalerne skabte vidunderlige Lysbrydninger i det grønne Dyb, en stille Aande var udbredt over det Hele, kun afbrudt af store os ubekjendte Insekters Surren, af Vandets Rislen og af de selsomme, ubestemmelige Toner, der ofte høres fra Skovens skjulteste Vraa. Undertiden lysnedes Skoven og lod see en aaben, grøn Plet, med et Stykke dyrket Jord og en Hytte, forbi hvilken Veien da førte, neppe kjendelig paa et enkelt Vognspor. Men hurtigt steg Veien atter opad ind i Skoven og over Bjergskraaninger, hvorfra vi nu saae den samme Elv, for saa stille, styrte sig larmende og skummende igjennem skarpe Klipper.

Det gik bestandigt opad, fra et Pas til et andet, Veien forsvandt mere og mere, saa at vi maatte stige af og søge at komme videre tilfods. Efterhaanden som vi kom høiere op, blev Skoven lysere, tyndere og svagere, Omgivelserne mere ensformige og golde. Store, løsnede Stene laa spredte henover Marken, nogle mørke Klipper stirrede os

imøde, og vi maatte ofte passere lange, dunkeltudseende og uveisomme Sumpe, saa at den halvtredie Mil lange Vei til Bolkesjø forekom os at være mere end dobbelt saa lang. Endelig bestege vi ud paa Eftermiddagen den sidste Skraaning; aldrig vil den, der engang har seet det Panorama, som udbredte sig for os, forglemme det. Da vi havde tilbagelagt den sidste Skraaning, hindrede vel enkeltstaaende Træer os fra at kaste et frit Blik ned til den modsatte Side, men høit i det Fjerne saae vi alle nogle lyseblaa Striber, for faste, bestemte og skarpe til at det kunde være Skyer, og dog for lette, for klare, for ætherrene, til at de skulde forekomme os som Bjergkamme. Med bankende Hjerte ilte vi afsted, bøiede over den sidste Skraaning og der laa med Et i fuld Solbelysning den prægtige Indgang til Bjergpasset og hele Horizonten, dannende en Halvkreds af Tellemarkens høieste Bjerge. Lige under os, dybt, dybt nede laa Bolkesjøs Huse adspredte paa den grønne, skraat nedløbende Vold, omgrændset af en dobbelt Række skinnende Vande og Indsøer, og endelig i det fjerneste Fjerne og ligesom svævende ovenover Lindfjelds og Målefjelds hvidblaa Toppe det snerige, skarptkantede Gousta, Blaafjeld og hvad alle disse himmelstormende Titaner hedde. En klar, purpurfarvet Aftenhimmel var ligesom udspændt over dette vidunderlige Panorama. Længe stode vi stumme, fordybede i Betragtningen, paa engang opløftede og overvældede, som naar et Ocean af ny og dog beslægtede Indtryk paatrænger sig os. Tavse stege vi endelig nedad, henover blomsterklædte Enge og Agre, til Bolkesjø-Gaard, hvis Beboere vi saae sidde i deres Søndagsstads paa Trappen til den selsomt byggede og udskaarne Stabur (Spisestue). Vi modtoges med aaben Hjertelighed som længe ventede Gjæster, og Husmoderen, en brav gammel Bondekone, kredentsede os med naturlig Ynde et Sølvkrus med skummende Øl og bød os velkomne i Tellemarken.

Tindsøen.

Medens den gamle Færgemand med en uforstyrrelig Langsomhed og Omstændelighed havde søgt at gjøre sin Nøddeskal af Baad flot, havde vore Skydsbønder fra Bolkesjø frigjort deres smaa Heste for Tømme og Sadel og løslod pludselig disse vilde, stridslystne Hingste, som vi havde havt saa stor Møie med at styre. Med en lydelig Prusten og Vrindsken styrtede de rasende Dyr over hverandre, bedes, sloges og steilede, medens Kudskene, et Par unge, raske Mænd i Tellemarks Nationaldragt, kastede sig imellem, skjøndt de syntes at føle en stolt Glæde ved dette vilde Skuespil, der fuldkommen harmonerede med Omgivelserne. Endelig var vor nølevurne Gamle færdig med sine Forberedelser og varsomt stege vi ind i det skrøbelige Fartøi, der vaklede ved den mindste Bevægelse, medens Vandet sivede ind af de raadne Fuger. Skjøndt Strømmen her var temmelig stærk, kom vi dog lykkelig og vel over paa den anden Side med vor Baad, hvor Skydsbondens Kone strax tog os under Beskyttelse og afsendte et Bud for at opdrive os nogle Roerfolk, idet hun dog tillige gav os den lidet trøstelige Besked, at det vel kunde være, at man Ingen traf, da de fleste Beboere vare ude paa Markarbeide. Imidlertid var intet Andet at gjøre end at vente med Taalmodighed; vi toge følgelig Plads paa Bænken udenfor Huset, da det Indre just ikke saae meget indbydende ud, og holdt vort magre Middagsmaaltid, som vi maatte hente frem af vor Reisesæk, medens vi uafladeligt vare omringede af hele Tindøsets Befolkning, der fordetmeste bestod af Børn og gamle Koner, der fulgte enhver af vore Bevægelser med deres Blik og plagede os med deres naive

Spørgsmaal om, hvem vi vare, hvorfra vi kom og hvad vi vilde her.

Men vor Befrielsestime slog, før vi ventede det; thi heldigvis havde Budbet truffet et Par flinke Knøse i Nærheden, og vi bleve saaledes hurtigen forsynede med Roerkarle. Et Sæde af friskt Løv blev beredt i Bagstavnen af en ny og god Baad; vi leirede os derpaa og snart efter begyndte den hurtige Fart opad Søens glatte Speil. Middagssolen stod brændende i Zenith, og man skulde have troet, at dens lodrette Straaler skulde have havt Kraft nok til at trænge igjennem det glatte Vandspeil og oplyse de derunder liggende Dybder. Men Tindsøens Vande vare nu som før bundløse, og dens Hemmeligheder altfor vel bevarede. Selv tæt ved Land kunde man ikke see en Haandsbred under Overfladen, intet uden det sorte Dyb stirrer det forskende Øie imøde. Ingen Vandplante vugger sine grønne Blade paa Tindsøens Vande, intet Siv vifter ved dens Bredder, kun de sorte, alvorsfulde Klippevæge stige næsten lodret paa begge Sider frem af Vandet indtil flere Tusinde Fods Høide, her og der i en Revne eller paa et fremspringende Stykke bevoxet med Løv- og Naaletræer. Deraf kommer det, at Tindsøen, selv paa en lys og klar Sommerdag, gjør et saa selsomt, mørkt og nedtrykkende Indtryk, og hvor ganske anderledes maa det da ikke være Tilfældet, naar Bjergstormen raser i den fire Mile lange Spalte og pidsker dens korte Bølger til rygende Skum, eller naar Efteraarstaagen sænker sig tæt og og tung ned over Vandet og de lange Skygger aldrig vige. Alt som vi fore afsted og kom forbi det ene Forbjerg efter det andet, og Bjergene navnlig tilvenstre stedse bleve høiere og steilere, da Vandfald høit oppe viste sig som blotte hvide Striber, da følte vi os stedse mere grebne af underlige Følelser og det forekom os, som om ethvert Aaretag bragte os, halvt modstræbende, halvt længselsfulde nærmere og nærmere til Bjergaandens indre Gemakker.

Endelig naaede vi under mange Fortællinger og Sagn, der passede godt til de mørke Omgivelser, til det Sted, hvor vi skulde lande; Roerfolkene toge vore Sager paa Ryggen og med dem til Veivisere begave vi os paa Vandring til det en Fjerdingvei fraliggende Miland, hvor vi skulde tage Nattekvarteer, forudsat, at vi vare saa heldige at træffe Beboerne hjemme. Den første Del af Veien frembød intet Nyt, Dalen fortsatte sig i samme Retning som Fjorden, med de samme evige Bjergskrænter, og den brusende Elv indtog her i den grønne Dal Vandspeilets Plads. Veien slyngede sig langs med Elven, beskygget af herlige Hængebirker og en yppig Vegetation. Da gjorde Floden pludselig en Krumning hvorover en Bro førte. Min Ledsagerske var ilet noget iforveien og befandt sig midt paa Broen, førend jeg endnu havde betraadt den. Der stod hun pludselig stille og udbrød i en Tone, der lød som var den uvilkaarligt afpresset hende af Overraskelse, Beundring, ja Skræk — „Gousta!"

I Miland maatte vi overnatte for at fortsætte vor Reise næste Dag, hvilket neppe nok skete, da de os lovede Heste udebleve, og der paa Grund af Markarbeidet var trang Tid paa disse Dyr. Endelig lykkedes det vor Vært, den gamle Torger, at skaffe os et Enspænderkjøretøi og ledsaget af ham kom vi endelig afsted, medens hans Kone blev staaende i Døren og saae efter os saa langt hun kunde øine os. Vi gjorde Holdt ved en Kirke, der ligger paa et af Elven omslynget Forbjerg, for at bestille os et Nattekvarteer paa den nærliggende Gaard, da man derfra bedst kan bestige Gousta. Længere fremad rykkede Klippevæggene stedse nærmere til hinanden og det forekom os, som om vi nærmede os en uhyre Schacht. Paa denne Vei kom vi til Ingolfsland, hvor den fra Steffens Noveller bekjendte

Eistein Hansen boede; han gik netop ud paa sin Mark for at skjære Hø. Da han saae os komme, lagde han Leen bort og tilraabte os en kraftig Hilsen samt den Formaning, ikke at drage forbi Ingolfsland uden at træde ind i hans Hus og tage en Slurk Øl. Gjerne fulgte vi denne hans Opfordring, og vor gamle Fører ikke mindre, der snart begyndte en levende Underholdning med Eistein og raadslog med denne erfarne Mand, hvorledes man bedst skulde kunne skaffe Heste, for at vi den kommende Dag kunde fortsætte vor Reise over Bjerget.

Rjukan.

Noget ovenfor Ingolfsland bliver Passet saa snevert, at Veien ikke kan føres længere; man maa lade Kjøretøiet staa og fortsætte Reisen tilfods. trods den trykkende Hede tiltraadte vi vor besværlige Vandring med freidigt Mod, i spændt Forventning om Synet af det mægtige Vandfald, der tillige lovede os Forfriskning. Den gamle Torger, vor Fører fra Miland, skred foran, belæsset med alt vort Tøi, noget bøiet og langsomt, men med hin sikkre, jevne Gang, som er Bjergbeboerne egen. Vi fulgte i raskere Gang og bleve dog ofte tilbage, fordi enten Aandedrættet slap, eller Varmen trykkede os formeget. Paa den første Bjergafsats mødte vi tvende unge Officierer fra Christiania, som netop vendte tilbage fra Rjukan og vare ganske henrykte af Vandfaldets Skjønhed. Efter nogen Samtale med dem gik det videre, de nedad og vi opad. Snart efter bliver Veien stedse mere steil og besværlig, fra alle Sider styrte mindre Bække brusende frem fra de over os gabende Klippespalter og forstørrede Strømmens Brusen i det mægtige Dyb under os. Jo længere man arbeider sig op i Passet, desto nærmere rykke Klippevæggene sammen, indtil man endelig seer dem støde sammen i det Fjerne, hvor en sort, takket Klippevæg slutter det, tildels skjult af mellemliggende Skovpartier, hvorover en hvid Dunstsky svæver. „Der bagved er Rjukan!“ udbrød den gamle Fører, idet han pludseligt stod stille og pegede paa denne Sky; „Faldet er idag ikke stærkt, thi Dunstsøilen pleier ellers at rage høiere iveiret, men for Eder, som endnu ikke have seet noget Lignende, vil det altid være imposant nok.“

Af samme Mening vare vi ogsaa og stege modigt videre, men det sidste Stykke Vei var sandelig ikke det letteste. Noget ovenfor Gaarden Vage, der ligger paa en lille Slette imellem Klipper og Afgrunde, forlod Føreren den banede Vei og gik ind paa en saakaldet Fodsti, der næsten sporløs førte over kratbevoxede Rullestene og glatte Klippeblokke til en fri Plads i Nærheden af Vandfaldet og som ikke uden Fare kunde passeres. Paa et Sted navnlig bliver Stien afbrudt af en lodret nedstyrtende Klippebæk, hvorover man maa passere ved Hjælp af tvende horizontalt lagte Træstammer, der stadigt overspröites af Skum, saa at det ikke er nogen let Opgave selv for Svimmelfri at passere den, thi under den smalle, slibrige Sti seer Øiet kun det hvide Skum i det bundløse Dyb.

Da vi en Stund vare klattrede videre paa lignende Maade, naaede vi en Hytte, der laa paa en flad, men skraa Klippe, omgivet af en lille Græsplads og som kaldes „Krogen“. Vandfaldet saae vi heller ikke noget til fra dette Sted, men hørte det desto bedre. Larmen kom stødvis og saa heftig, at vi hvergang havde en Følelse, som om hele Klippemassen, hvorpaa vi stode, sittrede. Det var en høist romantisk men frygtelig Plads, hvorpaa denne Hytte stod, en lille Afsats paa den umaalelige, lodrette Klippevæg, omgivet af dunstfyldte Afgrunde og sorte, vildt sønderrevne Klipper. Og denne ensomme, udenfor den kultiverede Verdens Berøring liggende Hytte er ikke

anlagt for Vandrerens Skyld; den er beboet af Mennesker og det ikke blot i Sommermaanederne, hvor idetmindste den grønne Plads med sine blomstrende Alpeurter og den fugtige, milde Luft kan fryde Mennesket, men ogsaa om Vinteren bo de der, naar Storm og Snefog rase igjennem Klippespalterne, naar den tunge Taage hviler over alle Pasſe og Aabninger, og den frygtelige Nabo i sin vilde Majestæt slynger de store Isblokke i Dybet, og naar i lange, lange Maaneder intet menneskeligt Væsen sætter sin Fod i denne Klippeørken. Vel kunde man tænke sig, at en af Verden udstødt, i sig selv indesluttet Sjæl kunde finde noget Tiltrækkende i slige Omgivelser, og det vilde ikke overraske os, om vi her stødte paa en Eremitbolig og et Kors. Men — vi ere i det protestantiske Norge og blive hilste af et Par slette og rette Bønder, der ikke forstaa sig paa Sligt. For Øieblikket ilte vi imidlertid videre til den sidste Sti, „Maristien,“ hvor Udsigten til Vandfaldet aabner sig — og snart havde vi forglemt alle de andre.

Længe sade vi paa Stedet, hvor den egentlige Maristi begynder, og lode os ganske opfylde af det overvældende Indtryk af Skuespillet over og under os. Det synes, som om Bjergaanden har udtænkt alle Midler for at bevare det Indre af sit hemmelige Værksted for enhversomhelst Indtrængen, thi ikke alene den indre Kjedel er aldeles indesluttet af Skumskyer, af lodrette, skarpe Klippekanter, men ogsaa den anden Kjedel, der ligesom danner en Forgaard, er næsten utilgjængelig for en menneskelig Fod, og kun dunkle Sagn fortælle om kjække Klattrere, som ere trængte derind og komne lykkelig derfra. Men hvilket Syn maa Faldet ikke derfra frembyde! Vi saae det kun fra oven og i en saa skarp Vinkel, at Øiet mister den rette Maalestok for Høiden. Altsom vi vedbleve at stirre ind i det uophørligt nedstyrtende Skumbjerg, medens enkelte rødlige Straaler af den synkende Sol brøde frem igjennem Klippespalternes dybe Skygger, og Myriader af løsrevne Draaber og Skumstøv forvandledes til ligesaamange funklende Ædelstene, medens den bedøvende Larm af Faldet bragte Luften om os til snart at bæve af vedholdende Susen og Brusen, snart af en dyb, drønnende Torden, da vi saae, hvorledes de store Fugle skrigende fløi om Toppen af Fjeldet i stedse snævrere og snævrere Kredse, som om de skulde neddrages i Hvirvlen, — da bleve ogsaa vi tilsidst grebne af den selsomme Lyst, som drager Mennesket til at styrte sig i Afgrunden, ja, denne vidunderlige Tiltrækning blev saa stærk at vi uvilkaarligt og krampagtigt grebe om de nærmeste Gjenstande for ikke at drages med af denne usynlige Magt. Det var Svimmelhedens rædsomme Phantom, som havde bemægtiget sig vor Sjæl, og den, der grebet af den betræder Maristien, er — redningsløs fortabt.

Tiltrods for den øiensynlige Fare vilde vi saa gjerne derhen; den glatte Fjeldvæg til „Furua“ syntes os saa kort, saa hurtigt at kunne bestiges, og indvendig var der en Stemme, som tilhvidskede os, „at have været ved Rjukan og ikke at have passeret Maristien, vil være det samme, som om man havde besøgt Rom uden at besee St. Pederskirken.“ Allerede havde vi sat Foden paa den svimlende Sti — men vi betænkte os og vendte om, og den gamle Torger roste os derfor og sagde, at naar vi ikke stolede paa os selv, kunde vi ikke gaa den Vei, men vilde tilsætte vort Liv; var det os kun om at gjøre at see Vandfaldet fra et andet Standpunkt, saa vilde han føre os til et bedre Punkt noget længere nede. Vi takkede ham for Tilbudet og klattrede under Torgers Anførsel ned fra Busk til Busk til et Sted, hvor en flad Sten rager frem som et Altar ligeoverfor Vandfaldet, overskygget af Hænge-

birke, der have fæstet Rod i Klippe-revnerne. Fra dette lave Standpunkt forekom Vandfaldet os endnu mægtigere og høiere, end seet fra oven, og Totalbilledet i hvert Fald mere malerisk, om end ikke saa gruopvækkende.

Alt halvanden Mil ovenfor Rjukan danner Gletschervandet en Sø, Mjøsen, hvis mørke Bølger kun beskylle nøgne Høie, hvorpaa intet Træ mere voxer; men England findes deroppe og Sætere, ja selv enkelte faste Boliger. Det i Tellemarken saa ofte forekommende Sagn om slige Høidestrøg er ogsaa her i Gang, at nemlig i tidligere Tid, før „den sorte Død", Mjøsens Bredder vare stærkt bebyggede, at et helt Sogn fandtes der, og man troer endnu at kunne finde Spor af Kirkens Fundament. Lang Tid derefter var Egnen kun nu og da besøgt af Hyrder, Jægere eller Fiskere, indtil den i Midten af forrige Aarhundrede igjen erholdt faste Beboere.

Stedse videre og tættere kastede Klipperne deres Aftenskygger henover det prægtige Vandfalds Sølvglands, som vilde de skjule Vandnissens Mysterier for Menneskets nysgjerrige Blik. Tillige gik der en kold Luftning igjennem Kløften og erindrede os om, at det var paa Tiden at løsrive os fra den fortryllende Kreds, førend Natten med sine Farer brød frem. Og det var i Virkeligheden ogsaa paa høie Tid, vi havde en lang og besværlig Tilbagevei, og det var ikke langt fra Midnat, da vi endelig trætte og hungrige naaede vort Standkvarteer i Dalen.

Gousta.

Fjeldstien over Goustaknæet til det afsides liggende, til Pastoratet Hjertedal hørende Tudal, hvorfra vi da tænkte at stige ned til de mere beboede Dalstrøg, blev os vel allerede i Dale beskrevet som høist besværlig og lidet lønnende, men vi vilde ugjerne tilbagelægge den samme Vei som tidligere, men ønskede at see noget Nyt, og desuden havde de høit optaarnede Klippemasser en særegen Ynde for os. Derfor lode vi os ikke afskrække af nogen Forestilling om kommende Besværligheder, og bevægede ogsaa den gamle Torger til at lade sine Hyrder vente endnu et Par Dage paa sig og, efter et Ordsprog i Tellemarken: „de Reisende maa fremad" —, først føre os over Bjergkammen. Desuden fandtes der en anden, ung og kraftig Fører fra Gaarden Baa, som var beredt til at ledsage os og bære endel af vort Reisegods paa sine brede Skuldre, for ikke at besvære Hestene utilbørligt paa de værste Steder. Men da Himlen om Morgenen paa den Dag, vi brøde op, var graa og diset og altsaa ikke lovede os den bedste Udsigt, besluttede vi at være tilfredse med at bestige den lavere Goustakam. Paa denne Vei var der ikke at tænke paa at ride, vi maatte være glade ved at kunne, som Fluer, holde os fast med Hænder og Fødder. Anstrængelsen var stor, men ikke uden Interesse, og jo høiere vi kom op, blev Luften behagelig frisk og dog mindre skarp, end i det friere liggende Dalpas. Imidlertid bleve vi snart saa udmattede, at vi ofte maatte hvile, og Tiden vilde have forekommet os meget lang, naar vi ikke havde forkortet den ved at underholde os med Førerne, og det forekom os, navnlig naar de to Førere talte indbyrdes med hinanden, som om deres ensomme Liv midt i en Natur af saa vild, streng og ophøiet Charakteer havde paatrykt disse Mennesker et eiendommeligt Præg. Selv i deres huslige Liv lode de os kaste et Blik, der var vel egnet til at opvække vor Deltagelse i deres Skjæbne. Saaledes fortalte den gamle Torger, hvorledes han engang for mange Aar siden — ikke for sin Fornøielse, men i en vigtig Forretning — havde maattet bestige det samme Bjerg, hvorpaa vi befandt os, medens hans lille Datter laa dødssyg

hjemme hos den forladte Moder. „Saasnart min Forretning var bragt tilende," sagde han, „ilte jeg med stigende Uro og med al mulig Hast hjemad, jeg følte, at en elskende Sjæl længtes efter mig og ikke kunde frigjøres, førend jeg kom. Og saaledes forholdt det sig ogsaa. Den Lille havde stedse sagt, at hun gjerne døde, men først maatte hun see sin „Fatter". Den lille Seng havde man paa hendes Ønske maattet rykke hen til Vinduet, og nu havde hun med sine smaa afmagrede Hænder klynget sig fast til Vindueskarmen og med stivt Blik stirret ned i Dalen, hvorfra Faderen maatte komme. Og jeg kom ogsaa, førend det var for seent; hun lagde sit lille Hoved til mit Bryst og — sov hen."

Under slige og lignende Samtaler naaede vi den første Sæter under Goustakammen og saae Bjergtoppen tæt foran os, skjøndt endnu tildels indhyllet i de bortdragende Skymasser. Men vi bleve skuffede i Haabet om her at træffe Mennesker og Dyr; de vare dragne længere ind imellem Bjergene og Hytten stod tom; imidlertid leirede vi os i Græsset, for at udhvile os efter Strabadserne og samle ny Kræfter til de forestaaende Anstrængelser. Paa den skarpe Luft omkring os følte vi, at vi havde naaet en betydelig Høide, og selv Solen, der dog stod temmeligt høit, udbredte kun liden Varme. Af Trævært saae vi omkring og ovenover os Intet, hvorimod Høisletten var bedækket af et tæt Græstæppe. Længere oppe hørte selv dette op, og vi befandt os i en øde Ørken af nøgne halvforvittrede Klippemasser, imellem hvilke Snevandet flød. Tilhøire ragede det høie, uhyre Goustafjeld op over alle de andre, med sine af Solen beskinnede Snemasser. Henimod Middag naaede vi endelig Langefonds-Sæteren, ved Foden af Keglen og tæt ved Grændsen af den evige Sne.

Det synes næsten umuligt, at Kvæget kan ernæres her i den øde Bjergregion, og dog samlede sig et anseeligt Antal af prægtige Køer sig om Hytten for at lade sig malke, og beviste Rigtigheden af vore Føreres Udsagn, at paa denne Høide, imellem de tilsyneladende golde og nøgne Stene, voxe de kraftigste og mest nærende Urter. I den tilrøgede Hytte traf vi en smudsig Sæterjente, der netop kogte sin Middagsmad og som for Betaling lod os drikke saa megen Fløde og Melk, som vi vilde. Vi skyndte os imidlertid med at komme ud i den fri Luft og bleve strax ved Førernes livlige Gebærder gjorte opmærksomme paa, at hele Bjergkeglen ragede klart frem i den skyfri Himmel. „I ville dog vel ikke," sagde den yngre Fører, „gaa forbi Bjerget, der er saa klart, som Reisende sjeldent træffe det?" Den gamle Torger, som endnu ikke havde været deroppe, havde ogsaa Lyst til engang at see Udsigten derfra, og vi betænkte os derfor ikke længe, men lode Hestene og vort Reisetøi blive tilbage under Sæterpigens Opsyn og begyndte at bestige Bjerget. Klokken var da Eet, og i fire Timer kunde vi være tilbage, forsikkrede den unge Fører, der ogsaa her syntes at kjende enhver Sti og ethvert Pas.

Det Indtryk af Skjønhed og verdenstrodsende Fasthed, som Gousta, seet fra Vestfjorddalen, gjør paa Beskueren, bliver ved Bestigningen noget forstyrret, dog ikke derved, at Forestillingen om dets Størrelse formindskes, men derved, at Bjergtoppens Skikkelse frembringer et mindre storartet Indtryk, fordi den ikke, hvad man skulde tro i Afstand, bestaaer af een, stor Masse, men af utallige, mellem hverandre vildt henkastede, tildels gigantiske Klippeblokke, afvexlende med Rullestenslag. Ikke langt ovenfor Skovgrændsen forsvinder derfor ethvert Spor af Vegetation, selv Alpeurten finder der ikke mere Næring paa

de løse Stenmasser, som kun her og der ere bedækkede af den evige Sne. Dertil kommer endnu, at de tre Sider af Keglen stige saa steilt iveiret, at vi vare nødte til at søge den fjerde Side, hvor vi hvert Øieblik skuede lige ned i de frygteligste Afgrunde. Da vi endelig naaede Toppen, sank vi ganske udmattede til Jorden og der udfordredes en rum Tid, førend vi endelig havde forfrisket os saameget, at vi kunde nyde det grandiøse Skuespil, som paa dette 6000 Fod høie Standpunkt frembød sig for vort Blik. Den nærmeste Omgivelse er intet andet end en Klippeørken, af hvis mere bebyggede Dele man kun seer en eneste, dybt under Fødderne, nemlig Vestfjorddalen, hvorfra vi kom, og som lig en smal, blaagraa Stribe igjennem den graabrune Ørken giver Øiet den eneste Maalestok til Vurdering af den Høide, man har besteget. Himlen var saa klar og saa gjennemsigtig, som vi maaskee aldrig tidligere havde seet den, men desuagtet var der fra dette Punkt, et af de høieste blandt de norske Bjerge, intet Andet at see end et uhyre, øde Stenhav, med nogne Bjergrygge istedetfor Bølger og i Horizonten omkrandset af hvidglødende Snemarker. Vel kunde vi ikke sammenligne denne Udsigt med de Panoramaer, som man i Sydens rigt bevoxede og tæt bebyggede Lande overskuer fra høie Bjerge, men det, vi saae for os, var jo vort dyrebare Fædreland — det var Norge i sin eiendommelige Charakteer, som det vilde vise sig, naar man med eet Slag af Ørnevinger kunde overskue det: en eneste sammenhængende Klippeørken, i hvis mægtige Masser de smalle, beboede Strøg tabe sig. Men vidste vi ikke, at disse Strimler vare der, hvor Skove og Enge grønnes, hvor Møllehjulet gaaer ved Elven, og Røgen opstiger fra Hyttens Arnested?

Ikke længe havde vi fordybet os i disse Grublerier, da iskolde Vindstød foer hen over Bjerget og mindede os om Nødvendigheden af at vende om. Vi ville imidlertid ikke kjede vore Læsere med Beskrivelsen af de ny Møisommeligheder, men kun kortelig bemærke, at vi lykkelig undgik alle Farer og med en sand Vellyst betraadte den grønne Græsgang, som omgiver den øverste, ovenfor omtalte Sæterhytte. Vi havde brugt fem Timer til Bestigningen af Keglen; Klokken var nu bleven sex om Eftermiddagen, og hvor udmattede og sønderslagne vi end følte os, kunde vi dog kun anvende een Time til Hvile, naar vi i rette Tid skulde naa Tudal, og Udsigten til at overnatte i Sæterhytten var ingenlunde indbydende. Men Nedstigningen i den mørke Skov blev os efter alle disse Anstrængelser overordentlig sur, dog vor unge Fører var rask som om Morgenen, banede os kraftigt Vei, hvor Grenene vare tæt sammenslyngede, eller ilede isforveien, snart tilhøire, snart tilvenstre, for at finde Fodstien. Og det lykkedes ham altid; men det var mørk Nat, da vi naaede den første Hytte, hvor vi snart i dyb Søvn paa de haarde Træbrixe glemte Dagens Besværligheder.

Luft- og Havstrømninger.

For at give et Billede, som lettest kan forklare disse, tænke man sig et opvarmet Værelse og et aabent Vindue foroven og et andet forneden. Strax føle vi en heftig Luftstrøm, som man kalder Træk. Vi føle vel fornemmelig Indstrømningen af den kolde Luft, men befæste vi to lette Fjerposer ved begge Vinduerne, ville vi bemærke, at den øverste blæser udad og den nederste indad Vinduet, og undersøge vi med Haanden Lufttrækket, finde vi den øverste varm og den nederste kold; thi da den

varme Luft er lettest, gaaer den bort gjennem det øverste Vindue, medens den kolde og sværere atmosphæriske Luft skaffer sig Indpas gjennem det andet. Kort sagt, man finder her den bekjendte Naturlov stadfæstet, at den varme Luft er lettere og bliver hævet iveiret af den kolde. Denne Lov, anvendt i det Store, gjentager sig ved Luft- og Havstrømningerne, som altsaa bero paa en Verel og Kamp mellem de forskjellige Temperaturgrader.

Den Luftmasse, som befinder sig indtil 10—12 Mile over Jorden, er naturligvis forskjelligt opvarmet og den sværeste Del af den har leiret sig nærmest Jorden; men da de forskjellige Luftlag ere forskjelligt opvarmede, stræber Luftmassen stadigt at komme i Ligevægt, hvorover der opstaa Bevægelser eller Vinde, som just kunne virke saa heftigt, fordi deres Tryk er saa stort. Thi den hele Luftmasse trykker Underlaget paa hver Kvadrattomme med en Vægt af omtrent 16$^{1}/_{2}$ Pund. Solvarmen og den derved foranledigede Udvidelse af Luften er Aarsag til Vindene, om det ogsaa ikke er lykkedes Videnskaben at paavise dette i alle enkelte Tilfælde, fordi man ikke altid kan oversee de medvirkende Aarsager. Men Varmeforskjellen er paa Jorden stor nok, idet den andrager imellem Æqvator og Polerne en Forskjel af mange Grader, da den sydlige Halvkugle er en femtende Del varmere end den nordlige og da, naar Sydafrika har 70° C., Euphratplateauet 68° C. Varme, Kulden i Siberien undertiden stiger til 84° C. Fordi visse Varmeforhold i visse Egne ere temmelig staaende, maa ogsaa der en bestemt Vind være almindelig, hvorimod andre Vinde ere fremkaldte ved Stedets Temperaturverel. Hine kalder man staaende Vinde, som enten blæse hele Aaret igjennem i den samme Retning (Passaterne), eller ogsaa kun paa visse Aarstider (Monsunerne), — disse kaldes lokale Vinde.

Vi ville først betragte **Land- og Søvinden.** Paa Land og Hav falde Solstraalerne temmelig ens; men den faste Jord opvarmes hurtigere, end Vandet, som derimod beholder Varmen længere. Det varmestraalende Land fortynder lettere Luften over det, medens Søluften forbliver mindre let. Som en Følge heraf trænger Søluften ind over Landet, idet den ved Bredderne fordriver den lettere Luft, som altsaa drager ud i det tomme Rum over Havet. Om Dagen, især fra Morgen til Middag, er Forholdet saaledes, og den kølige Søluft er en stor Velgjerning for de ophedede Kyster og deres Beboere. Men naar om Eftermiddagen den ulige Varmefordeling er bragt i Ligevægt, indtræder en Stillestaaen i Luften, indtil om Aftenen og Natten Forholdet vender om, og Landvinden begynder at blæse. Thi efterat det hurtigt udstraalende Land er blevet koldere og Luften altsaa tættere, vedbliver endnu Havet at udsende den opsamlede Dagvarme igjennem Dampene, hvorved altsaa Søluften udvides og gjøres lettere, saa at den tunge Landluft drives ud og den lettere Søluft strømmer ind over Landet. Dette Forhold viser sig ogsaa ved større Indsøer, og af samme Grund maa alle Vinde ved Middagstid eller ved Midnatstid være heftigst, og dette er en Kjendsgjerning, vi vel ofte have bemærket.

Modsætningen af Land- og Søvind gjentager sig i større Maalestok i Forholdet af Varmestraalingen under Æqvator og ved Polerne. Thi under Æqvator bliver Luften ikke alene opvarmet af de hede Solstraaler, skjøndt en Trediedel af dem gaaer tabt i det kolde Verdensrum; men Varmestraalingen af de store Landmasser, som have ophobet sig ved Æqvator, forøger overordentlig Luftens Fortynding, medens den kolde Polarluft hviler tungt paa Land og Hav. Hin varme Luft stiger tilveirs, og den opstigende Strøm under

Æqvator udvikler sig saa meget lettere, som den kolde Luft fra begge Polerne trænger sig frem langsmed Jorden. Naar den kolde Polarluft nærmer sig Æqvator, men den hede Æqvatorialluft i heftigt Lufttræk hæver sig over de høieste Bjergtoppe, maa begge lide en stor Forandring. Æqvatorialluften stiger vel strax iveiret og fordeler sig henimod Polerne, men ved Sammenstødet med Polarluften afkjøles den og synker atter dybere ned; omvendt gaaer det Polarluften paa dens Vei. Midt i deres Baner — omtrent ved den 30te Breddegrad — støde de opvarmede og afkjølede Strømme sammen og kæmpe med hinanden, indtil den ene viger for den anden, og saaledes dannes de forskjellige varme eller kolde Luftlag og Luftstrømninger i Luften selv.

Mellem den opstigende Tropestrøm og hin Kampplads for Vinden bliver tilbage et Rum paa 6—10 Grader, der i Regelen er vindstille, hvorfor man kalder denne Ring om Jorden Calmernes eller Vindstillenes Zone. Imidlertid henlægge Stormene i de tilgrændsende Zoner ikke sjeldent deres Slagsmarker til Calmerne, som de rasende og hylende gjennemflyve, saa at Calmerne formedelst Vindstille, som lader ethvert Segl hænge slapt til Masten, som ogsaa formedelst de pludselig udbrydende Storme ere et meget frygtet Søstrøg, som Schleiden i mesterlige Træk har skildret.

„Naar Skipperen paa sin Fart til Syden midt i det atlantiske Hav nærmer sig Æqvator, griber en bange Frygt hele Mandskabet. Tidligere eller sildigere efter Aarstiden bliver den gunstige Vind, som har baaret ham derhen, svagere og svagere, og taber sig tilsidst ganske. Da udbreder sig Havet som en endeløs Steppe, hvori Skibet ligger fastbundet, som i flydende Chrystal. De lodret faldende Solstraaler gjennemgløde Skibets snævre Rum, Dækket brænder gjennem Skosaalerne og en kvælende Dunst opfylder alle Skibsrummene. Allerede har Skibet ligget fjorten Dage ubevægeligt, Forraadet af Drikkevandet tager af, den gløende Tørst er ikke til at slukke, og med Fortvivlelsens vilde Blikke seer Enhver paa sine Lidelseskammerater, da han midt paa Havet maa befrygte at maatte dø af Tørst og Hede, hvis ikke en Luftning snart reiser sig. Ja, i saadanne Øieblikke er hans eneste Bøn at faa en dygtig Storm, der kan bringe ham videre og i det værste Tilfælde medføre Undergang paa en anden Maade. — Hans Bøn skal blive hørt! I en særegen kobberrød Farve lyser Aftenhimlen ved Solens Nedgang, og med den frembrydende Nat hæver sig i Østen en sort Mur. En sagte, skjærende Piben toner fra det Fjerne, hvorfra en hvid Skumstribe drager frem over hele Oceanet. Skibet bevæger sig og gynger paa de uregelmæssige Bølger, men endnu hænge Seilene slappe ned fra Masten, og Stængerne klappre uhyggeligt. Da bryder pludselig Stormen frem med frygtelig Brølen, sønderrive Seilene, som i Strimler flyve afsted. Et lydeligt Brag lader sig høre, et nyt følger efter, og Stormasten styrter overbord; dens sidste Tov bliver med Møie overhugne af Mandskabet, for at den ikke skal forhindre Skibets Gang. Nu flyver dette hen over Oceanet, snart høit oppe paa Bølgernes Ryg, snart nede i Dybet af en Bølgekløft, saa at alle Skibets Bjælker knage og brage, som om det skulde gaa ud af sine Fuger. Uden Standsning ruller Tordenen, Lynet zittrer uden Ophør gjennnem den oprørte Atmosphære. I Strømme nedstyrter Regnen; ti Gange tro Søfolkene sig fortabte, naar Skibet nedstyrter i Bølgernes Afgrunde, men altid hæver det sig paa det følgende Vandbjerg. Endelig sagtnes Stormen, enkelte Stød følge altid sjeldnere, Bølgerne glatte sig, og naar den trøstende Sol stiger op i Østen, belyser den det samme trøstes-

løse Billede, som den foregaaende Dag. Speilglat udstrækker den endeløse Flade sig, efter otte Dages Forløb er Vandforraadet opbrugt og atter beskuer det sig omkring snigende Mandskab hverandre med fortvivlede Blikke. En ny Storm, et nyt Havblik og saa fremdeles i en skrækkelig Vexel! Endelig bliver Skibet jaget ind hinsides Linien for de fredelige Passater. Hundrede Skibe ere gaaede tilgrunde i Stormene, hundrede have tabt deres Mandskab ved den frygtelige Hungersdød, og de, som have overskredet Calmernes farlige Region, takke Himmelen for det gjenvundne Liv. Denne Region er Jordens store Stormhule, hvor Vindene og Stormene for hele Jordkredsen blive udrugede."

Naar hine Storme følge paa hinanden i uregelmæssige Pavser, idet de nemlig ligge paa Grændsen af den kolde og varme Luftstrømning, hvoraf snart den ene, snart den anden har Overhaand, saa have dog disse to Strømninger selv deres regelmæssige Løb. Den fra Polerne til Æqvator strømmende kolde Luft kommer fra de Jordzoner, hvis Dreining om Jordaxen er langt ringere, end Tropezonernes, fordi Jordens Omfang ved Æqvator er langt større. En Luftstrøm, der kommer fra Norden eller Syden med en saadan ringere Hastighed, maa snart blive kastet ud af sin Bane, der egentlig skulde gaa lodret ned paa Æqvator. Den kolde Vind bliver dog tilbage for Jordbevægelsen og iler kun efterhaanden denne imøde; den lodrette Vind fra Nordpolen bliver derfor en Nordost, medens Sydvinden fra Sydpolen bliver en Sydvest.

Disse uregelmæssige Luftstrømninger kalder man **Passatvinde**, og de af dem, som fra Æqvator stige lodret op i Veiret og derefter strømme til Polerne, den øvre Passat. Ligesom Polarpassaterne mod Østen vige ud af deres Baner, saaledes tage Æqvatorialpassaterne en vestlig Retning, fordi de med Æqvators Hurtighed ile mod de Zoner, hvor Jordkuglens Omsving formedelst dens ringere Omfang har en mindre Hurtighed; istedetfor den lodrette antage de mod Norden eller Syden en sydvestlig eller nordvestlig Retning. I Tropernes Egne skyde de paa hinanden stødende Strømninger sig ganske ud af deres Bane, saa at den kolde Strøm bliver en Østenvind og den varme en Vestenvind. Ved den 28de Grad paa begge Sider af Æqvator blæser derfor hele Aaret igjennem en Østpassat, hvis Grændse forskyder sig nogle Grader, alt eftersom Solen nærmer sig den ene eller den anden Vendekreds. Paa Grændsen af disse Passater ligger Calmernes Zone. I vor tempererede Zone er Sydvestvinden den mest herskende Vind, saa at et Skib, der til en Fart fra England til Missisippi bruger 40 Dage, til Tilbagereisen kun bruger 23 Dage. I Europa og Nordamerika ere Vestenvindene de fremherskende, ved Alperne derimod og over Middelhavet faaer Nordenvinden Overvægten over Sydvesten. Thi den almindelige Luftstrømning fra det atlantiske Hav bøier sig om ved Alperne og Middelhavet og vender med Nordost tilbage til Sahara, som i 9 Maaneder har Nordenvind, medens i Lombardiet Østenvinden og i England Vestenvinden fremhersker.

Naar Passaterne uforandrede beholde deres Retning, forandre derimod **Monsunerne** sig med Aarstiden, hvorfor de ogsaa kaldes Aarstidsvinde. Deres Hjem er det ostindiske Ocean, over hvilket de blæse 6 Maaneder fra Øst og 6 Maaneder fra Vest, eftersom Solen nærmer sig den nordlige eller sydlige Vendekreds. Disse Monsuner ere i Grunden kun en særegen Slags Passater, hvis Fremkomst og Løb skyldes Solens forandrede Stilling, Kysternes Beskaffenhed og Øernes Beliggenhed. Omtrent fra 3 Grader sydlig Bredde til Nordranden af det indiske Ocean — iberegnet den arabiske Havbugt, den persiske Havbugt og det chinesiske Hav — fremhersker fra April

til Oktober en Sydvest. der i den øvrige Tid af Aaret erstattes af en Nordost; derimod hersker fra 3—10 Grader sydlig Brede om Sommeren en Sydost og om Vinteren en Nordvest. Hine Uger, i hvilke disse Vinde forandre sig, ere en Tid for de frygteligste Storme. Af Vindens Magt blive Kokosnødtræerne næsten trykkede til Jorden, umaadelige Sandskyer opfylde Luften, indtil Regnen slaaer dem ned og klæber dem til Jorden. Brede Flammestriber adsplitte Skyerne og omkredse Himmelen, medens Tordenens frygtelige Slag følge ethvert Lynglimt, og trods den rasende Storm er Heden i Luften utaalelig.

Disse Monsuner have efter de forskjellige Steder en særegen Charakter. I det indiske Hav strømme i den hede Sommer de koldere Søluftе til det varme Land, fordi paa samme Tid Afrikas Østkyst har sin Regntid. Dette avler den stormende, fugtige og regnfulde Sydvestmonsun fra April til Oktober. Har derimod Indien sin Regntid, nyder Østafrika sin Sommer, og Monsunerne tage nu den modsatte Retning. Paa samme Maade skeer det i den persiske Havbugt osv. Over Middelhavet frembryde i Høst og Vaar tunge, fugtige Vestenvinde (Sirocco) under Regn og Storm mod Norden, frembringe som Föhn i Alperne Snesmeltninger og Oversvømmelser og stryge frem lige til Rhindalen. Naar i det sydlige Europa Nordenvindene ere frygtede for deres Heftighed, da Boraen i Istrien og Dalmatien omstyrte de pløiende Heste, Mistralen i Rhonedalen, Gallegoen i Spanien anrette frygtelige Ødelæggelser, saa ere de sydlige Vinde ikke mindre farlige, da Solamen i Spanien ligesom de indiske og amerikanske Vinde udbreder en slappende og fortærende Tilstand over alt Levende.

Dog kraftigst i denne Retning virke de afrikanske og arabiske glødende Vinde, hvorom vi skulle tale i det Følgende. (Fortsættes.)

Kuglen.

(Af en Kriminalassessors Papirer.)

(Fortsat.)

Jeg forlod strar Værelset for at lade Lægen kalde, og bad min Søster med et Par Ord at forberede den Syge paa sin Principals Besøg med hans Datter. Da dette skete i Forværelset, og jeg havde ladet Døren staa aaben. saa havde Hr. Brandt hørt mine Ord, Han traadte ud og bemærkede, at hans Tjener havde medbragt det forlangte Lintøi og Klæder. Dette var særdeles heldigt, da jeg var bange for, at Marianne kunde blive forskrækket ved Synet af den blodbeplettede Vest, han ellers havde maattet iføre sig. Brandts Tjener gik derpaa ind for at hjælpe ham med Paaklædningen, medens jeg vendte tilbage for at underholde Marianne. Hvorom? Naturligvis om ham. Jeg skildrede hende, hvad der var foregaaet siden forrige Aften. Hun var lutter Øre, og Udtrykket af Taknemmelighed for min Omhu for den unge Mand talte tydeligt af hendes fortryllende Ansigt. Hr. Brandt havde roligt taget Plads ved Vinduet og læste i en Hamburger-Zeitung, som han der havde fundet. Min Søster traadte ind og underrettede os om, at Hr. Albus var paaklædt. Marianne sprang hurtigt op, ilte hen til min Søster, hvem hun omslyngede og trykkede et Kys paa Panden med de Ord: „Dette til hans hjælpende Engel." Brandt reiste sig med en Slags Uvillie over Forstyrrelsen af hans Læsning og fulgte tilsidst, da jeg førte Marianne til den Syges Værelse. Han sad paa Sophaen og vilde reise sig, medens min Moder modtog de Fremmede, men han syntes at tvivle om sin Kraft, idet han yttrede: „De kommer selv?" med et Blik, der ligesom afslørede hele hans Sjæl. Synet af Marianne' syn-

tes at virke elektrisk paa ham. Hans Spørgsmaal besvarede Hr. Brandt:

„Sikkert, Hr. Albus; De veed vel, hvor lidt vi kunne undvære Dem i vor Forretning."

Imidlertid hilste Marianne paa min Moder og trykkede hurtigt, jeg kan sige med en Art List, skjulende sin Hensigt, hendes Haand til sine Læber, førend den Overraskede havde kunnet forhindre det.

Min Søster mindedes alt tidligere at have seet Marianne i Burg. Begge Pigebørn satte sig ned for at udfinde naar, hvor og hvorledes, og Hr. Brandt tog Plads ved Siden af Ferdinand. Han beklagede meget, at en saa agtet og driftig Kjøbmand som Hr. Henrik Albus skulde dø saa pludseligt og paa saa ynkelig en Maade. Det gjorde ham især ondt, at dette Ulykkestilfælde netop skulde indtræffe nu, da det for Velanstændighedens Skyld gjorde en Opsættelse af den ønskede Forbindelse nødvendig. Men uagtet den store Ulykke, som formedelst hans hurtige Afreise fra Burg strax var rygtedes der, havde det dog glædet ham meget af sikker Mund at erfare, at de retslige Autoriteter havde forefundet den Afsjeledes Handel og Bøger i en ganske uventet gunstig Forfatning, skjøndt han netop af samme Grund maatte befrygte snart at miste sin bedste Medarbeider, og andet af den Slags.

Midt i denne ulidige Snakken, hvorved Ferdinands Mine udtrykte snart Studsen, snart Uro og Uvillie, indskjød han mange Spørgsmaal om Forretningssager, som Albus havde havt at besørge, og syntes med en Forretningsmands Omsigt at forberede sig paa det Tilfælde, at Lægen ikke vilde tillade den Syge at reise med tilbage.

Denne Møie havde været forgjæves. Lægen kom og fandt ingen Betænkelighed ved at tillade den Syge den korte Reise af to Mile, da Ferdinands Svaghed ikke var Andet end Følgerne af en lang lethargisk Afmagt. Mariannes Ansigt, som indtil da havde udtrykt Urolighed, oplivedes af Glæde. Saasnart Lægen havde fjernet sig — meget tilfreds som det syntes, med det Honorar, som Hr. Brandt havde rakt ham paa Ferdinands Vegne — opfordrede hun sin Fader til at bryde op. Hun gjorde det med en saa aabenbar Uro, at det gjorde mig ondt at maatte træde hendes Ønske iveien. Albus maatte først modtage sin Broders Effekter, som han havde overgivet mig, og denne Overlevering maatte nedskrives. Som nærmeste Slægtning af den Myrdede maatte han træffe Foranstaltning med Hensyn til Liget. Desuden vare de Folk, som jeg om Morgenen havde udsendt for at finde Ferdinands Pistol, endnu ikke vendte tilbage. For mine Akter var denne Omstændighed af nogen Betydning. Det var dog alligevel en bevæbnet Mand, der havde angivet Mordet. uden at kunne give nogen Oplysning om, hvor dette dødbringende Værktøi, som han havde villet bruge mod den flygtende Røver, var blevet af.

Jeg bad Kammerraaden om at lade spænde fra, og tage Del i mit Middagsmaaltid. Jeg behøvede blot at omtale, at den Forulykkedes Brevtaske indeholdt en Værdi af 8000 Daler, for at overtyde ham om Nødvendigheden af en øieblikkelig, retsformelig Overlevering. Synet af den Elskede syntes at have gjengivet den Lidende hans physiske Kraft; han fulgte os ind i Spiseværelset ved min Søsters Arm, og tog først Plads, efterat Marianne havde sat sig, ligeoverfor hende. Den unge Pige havde saaledes interesseret mig, at jeg fandt Fornøielse i at iagttage de tvende Elskende. Ferdinand talte meget lidt og spiste endnu mindre. Hans Øie veg ikke fra Marianne og syntes helst at følge den fortryllende Skabnings lette og yndige Bevægelser, naar hun ikke bemærkede det. Hendes Blik syntes at undgaa at møde hans, og jeg

troede mere end engang at bemærke en flygtig Rødmen over Udtrykket i hans Øine, der maatte være altfor forstaaeligt for Trediemand. Min Jagttagelseslyst syntes ikke at være undgaaet hende, og hun søgte ved en Samtale med mig at aflede min Opmærksomhed fra Ferdinand. Hun ledte Talen hen paa mit Kald, og idet hun spurgte, ved hvilke Midler jeg kunde haabe at udfinde Henriks Morder, satte hun mig umærkeligt op paa alle Assessorers Kjephest. Hendes Maade at udtrykke sig paa og hendes Bemærkninger om Gjenstande, der nødvendigvis maatte være hende fremmede, forraadte en usædvanlig klar og udviklet Forstand og en Modtagelighedsevne, der stod i heldig Vexelvirkning dermed. Alt, hvad hun sagde, indtog saa uimodstaaeligt, at Nysgjerrigheden vandt Seier hos mig efter at erfare, hvorledes Datteren af en saa lidet indtagende Fader havde erholdt saa mange Aandsfortrin, der ellers kun pleie at være et Resultat af en god Opdragelse og daglig Omgang med udmærkede Personer. Hr. Brandts Nærværelse lod mig imidlertid ikke faa Leilighed til at fremkomme med Spørgsmaal derom, men min Søster forskaffede mig tilfældigvis nogen Oplysning desangaaende. Hun havde i Burg hørt tale om en Madame Brandt, som havde efterladt sig Ry som en udmærket Virtuos paa Fortepiano, og hun spurgte nu, om denne Dame havde været deres Slægtning.

„Min Moder!“ svarede Marianne med en Tone og Mine, hvori den reneste Moderkjærlighed afspeilede sig.

Min Søster taug. Brandt tog Ordet: „Det er rigtigt,“ sagde han i sin sædvanlige tørre Tone, „hun spillede ganske herligt, og var i det Hele taget en eiegod Kone. Hun er død for to Aar siden og var af . .“

Han standsede her pludseligt med en Art Forlegenhed. Et muntert Smil spillede om Mariannes Mund.

„Vor Familie er jødisk, Hr. Assessor,“ sagde hun.

„Har været, har været,“ rettede Hr. Brandt.

„Ikke ganske, kjære Fader; Familien er ikke Troen. Det var min gode, min uforglemmelige Moders Værk, at vi bleve Christne; men hun har aldrig nægtet, at hun var født Jødinde.“

„Nu, det er ogsaa ligegyldigt for dannede Folk,“ sagde Hr. Brandt. Han førte dernæst atter Talen hen paa Henriks Mord, takkede Himlen, at det dog ikke var lykkedes Røveren at plyndre ham, og vendte sig endelig til Ferdinand med det klodsede Spørgsmaal:

„Men havde det dog ikke været muligt, kjære Hr. Albus, at De havde kunnet komme hurtigere til med deres Pistol, og saaledes kunnet frelse Deres Broders Liv?“

Mariane foer sammen ved disse Ord og saae med stigende Angst det Indtryk, det vilde gjøre paa Ferdinand. Han svarede Intet, stirrede stivt paa Kammerraaden, blegnede og syntes at ville reise sig fra Bordet.

„Bedste Hr. Albus!“ sagde Marianne saa bønligt, at Taarene uvilkaarligt trængte sig frem hos mig, der dog kun var en uinteresseret Tilhører. Den henrivende Skabning syntes at herske med en tryllerisk Almagt over sin Elskedes Lidenskaber; han slog Blikket ned, hævede det langsomt op til Marianne og sagde derpaa med svag Stemme:

„Hvilket Spørgsmaal?“

Pigen saae bedende paa mig. Jeg kunde ikke modstaa hende og hævede Taffelet.

Forretningen med Udleveringen af Henriks Effekter skete med al Skaansel for Ferdinands pirrelige Følelser. Han underskrev blot Protokollen, efter at jeg havde overleveret Kammerraaden Gjenstandene. Med denne aftalte jeg ogsaa Begravelsen. Imidlertid indtraf den ubehagelige Melding, at al Søgen efter den tabte Terzerol havde været forgjæves.

Jeg kunde ikke lade Ferdinand reise, uden endnu engang at udspørge ham om, hvor han muligvis kunde have gjort af den. Marianne var tilstede; hun syntes at befrygte, at denne Omstændighed kunde foraaarsage et Ophold.

„Tænk Dem om, kjære Albus,“ sagde hun, idet hun lagde sin Haand paa hans Pande. Berørelsen syntes at virke oplivende paa hans Hukommelse.

„Jeg troer,“ sagde han, idet han betragtede Marianne, som om han haabede at læse i hendes Øine, hvad han ikke kunde finde i sin Hjerne, „ja sikkert, et Løb var endnu ladt paa Broen, — jeg tænkte paa Dig — det staaer klart for mig, jeg har kastet den i Strømmen — for ikke —“

„At blive til Selvmorder,“ tilføiede Marianne i en bebreidende Tone.

„Saaledes er det, Hr. Assessor, jeg husker det tydeligt, De kan stole derpaa.“

Sagen var i det Hele saa sandsynlig, at mine Betænkeligheder ganske forsvandt. Jeg nøiedes derfor med senere at tilføie dette i Protokollen, uden at besvære Ferdinand med en ny Underskrift.

Ved Afskeden bad Hr. Brandt mig med mere Indstændighed, end jeg havde ventet mig af ham, om at jeg og Mine, saa ofte vi kom til Burg, vilde betragte hans ringe Hus som vort eget.

„O, det gjør De nok, min kjære Herre,“ sagde Marianue, idet hun rakte mig sin smukke Haand, „og De ogsaa, bedste Frue, og De, min søsterlige Veninde, saafremt De ikke skammer Dem over Bekjendtskabet med en christnet Jødinde,“ føiede hun smilende til.

Hun steg sidst i Vognen, efter at hun først havde tilhviskede Tieneren paa Bukken: „Portraitet i hans Værelse maa bort, førend han betræder det.“

De næste Uger forløb med adspredende Kaldspligter. Mordet havde udbredt Skræk i Omegnen, og hvad Nabostatens Kriminal-Politi hidtil havde negtet mig, dermed kom det mig nu selv imøde; det tilbød Medvirkningen af et Jægerregiment for at gjennemsøge Skoven. Allerede den første Dag blev en i hele Skoven adspredt Spidsbube-Koloni paa omtrent 20 Personer greben, hvilken for Størstedelen var ret anstændigt forsynet med Koner og Børn. Smuthullerne, Hulerne og Smaahusene, som de beboede, lode ingen Tvivl om deres Erhverv, Vildt- og Kvægtyveri. Her og der havde de anlagt smaa Vildtkamre, og man traf Kvinderne, ligesom in flagranti beskjæftigede med at flaa Faar, der bare Nabohjordenes Kjendetegn. Skydevaaben af enhver Art, Pistoler, Munition, Tyvenes sædvanlige Instrumenter, Reisekufferter, hvis Remme vare overskaarne, og mange andre Sager, der tydeligt viste sig at være stjaalne, fandtes i Overflod. Af disse Nomaders foreløbige Tilstaaelser fremgik det, at de havde mange Forbindelser udenfor Skoven, og flere Hælere i de nærliggende Landsbyer bleve arresterede. De Fængslede fordeltes i Forhold til det Gebet, hvor de bleve anholdte.

Jeg havde gjort dette lille Felttog med i egen Person, og jeg kan ikke negte, at endnu en anden Omstændighed end min Embedspligt havde bestemt mig dertil. Officieren, som kommanderede Militairet fra Burg, en ung Mand fuld af Takt og videnskabelig Dannelse, kjendte den Brandtske Familie og talte ligesaa gjerne som jeg om den fortryllende „christne Jødepige“. Hendes Rygte var uplettet og hendes Faders Kredit som Kjøbmand usvækket. Hun gik for at være om ikke et glimrende saa dog et ret godt Parti, og en Tidlang havde man holdt Henrik Albus for at være den Lykkelige, til hvem Hr. Brandt havde bestemt hende, i det Tilfælde, at dennes for faa Aar siden etablerede Handel vilde tage det Sving, som hans Dristighed, Omsigt

og Sparsommelighed lode formode. Men for omtrent et Aar tilbage var man bleven af en anden Mening. Ved denne Tid kom Ferdinand Albus tilbage fra en toaarig Reise, han havde gjort som Handelskommis for et stort Handelshus til Nordamerika, og besøgte sin ældre Broder i Burg, hvor han aldrig tidligere havde været. Hans Ophold forlængedes ud over Grændsen for et sædvanligt Besøg og paa Henriks udtrykkelige Anmodning indtraadte han ikke alene som Kommis paa Hr. Brandts Kontoir, men blev ogsaa dennes Husfælle. Siden den Tid troede man i Burg, at han havde Lyst til at tjene sine „syv Aar" for den smukke Jødinde, og at det skete med den ældre Broders Indvilling, hvilken skulde have hans Arvepart fra Fædrenesiden stikkende i sin Handel. Men siden Henriks Mord var man overbevist om, at Hr. Brandt vilde afkorte noget af den i det gamle Testamente fastsatte Tjenestetid, fordi Ferdinand uventet var bleven Arving til en Formue, om hvis Anseelighed den retlige Undersøgelse ikke havde efterladt nogen Tvivl. Officieren kjendte mere til Ferdinand end til hans Broder og meente, at han var bedre skikket til at være Soldat end Handelsmand. Han skulde være ildfuld, livlig, en god Rytter, Svømmer, Dandser, Skøiteløber, Skytte — og formodentlig ogsaa Fægter — thi med sin ualmindelige Heftighed opførte han sig stedse som en Mand, der ikke skyede nogen Æressag. Men uagtet denne Feil var han meget afholdt i selskabelige Kredse og havde blandt Mændene paa hans Alder flere Venner end Fiender, fordi han var istand til at føle hurtigt og varmt for det, der interesserede Andre. Hans Livsvandel var i Et og Alt anstændig og regelmæssig, hans Udgifter maadeholdne, og nærede han en Lidenskab for nogen af unge Mænds Passioner, saa var det for Theatret, der blot kostede ham Entreen, da han ikke indlod sig i Omgang med de Skjønne paa Brædderne, men var tilfreds med at nyde Skuespillet, der ofte henrev ham i den Grad, at han vakte sine Naboers Opmærksomhed ved sine uvilkaarlige Udbrud.

Hele denne Skildring passede ganske til den Forestilling, jeg havde dannet mig om Ferdinands Charakter og det glædede mig for Mariannes Skyld, da hun havde interesseret mig altfor meget til at jeg skulde have undet en Mand, der var uværdig til hendes Kjærlighed, at komme i Besiddelse af hende.

Saalidet ogsaa et nærmere Bekjendtskab med Hr. Brandt kunde tiltale mig, og hvormange Betænkeligheder der end opstode hos mig over, som en Ungkarl paa nogle og tredive Aar at knytte Omgang med en fortryllende og særdeles indtagende Pige, der var saa godt som forlovet med en Anden, saa modstod jeg dog ikke Fristelsen ved næste Leilighed, der for nogle Dage førte mig til Burg, at aflægge mine ny Bekjendte mit Besøg. Jeg blev modtaget som en Ven, ja som en kjær Paarørende, og selv den tørre Kammerraad fuldbyrdede sin venskabelige Indbydelse til at ansee hans Hus som mit eget i bogstavelig Forstand, idet han uden mit Vidende gav Ordre til at lade min endnu ikke fraspændte Vogn kjøre fra det Hotel, hvor jeg var steget af, til hans Gaard og lod mine Sager bringe op i det smukkeste Værelse. Hvad jeg ogsaa indvendte herimod, saa hjalp det ikke; Marianne var uimodstaaelig, og mit Ophold blev mig saa meget mere behageligt, som jeg der fandt Leilighed til at lære hendes Kjæreste at kjende fra den bedste Side.

(Fortsættes.)

L. Levins Bogtrykkeri.

Bell-Rock.

Fyrtaarnet Blackrock paa det sorte Fjeld ved Liverpool.

(Hermed et Lithographi.)

Fyrtaarnene Eddystone paa Britanniens sydlige og Blackrock paa dets nordvestlige Kyst høre til den nyere Bygningskunsts Underværker. Det sidste hæver sig malerisk ligeoverfor Liverpools Havn, af stedse sydende Bølger. Det staaer paa en stærk lodret af Dybet stigende 100 Fod lang og halv saa bred Klippe, der i Flodtiden bedækkes flere Fod høit af Vandet. Nær ved denne henstrækker sig et større, bredere Klipperif, over 1000 Fod langt, henimod Kysten. Mange tusinde Skibe søndersloges i Løbet af Aarhundreder paa denne farlige Klippe; og lige til de seneste Tider krævede Havet aarligt her utallige Offre. „Dødens Toldbod" kaldte Skipperne det sorte Fjeld, og faa Steder paa hele den britiske Kyst vare farligere og mere frygtede.

Alt i den graa Oldtid gjorde man flere Forsøg paa at oprette et Vartaarn paa denne tidt usynlige Klippe. De strandede alle paa den tilsyneladende Umulighed, at oprette en Bygning fast med Klippen, der kunde trodse den forfærdelige Bølgekraft. Vor Tid var det forbeholden at overvinde denne Vanskelighed. Foster, en af Englands største Vandbygmestere, fattede den dristige Tanke, at sænke Bygningens Grundvold fire Alen dybt ned i Fjeldet selv, saa at det blev eet dermed, og at Bølgernes Rasen ligesaalidt kunde nedstyrte det som Fjeldet. Han foretog dette Kjæmpearbeide i uafbrudt Kamp med Havet. Det begyndtes 1807. Han lod Klippens Overflade sløife, i Midten udbrække en rund Hulning, 35 Fod i Gjennemsnit, 8 Fod dyb, og i den lod han Grundlaget af Granit nøie indmure. Fjærlagagtigt bleve de uhyre Stene, hver 2 til 4000 Centner tung, forbundne med hverandre; og saaledes steg Muren. Dens Gjennemsnit tager af i Høiden, for at svække Bølgeslaget, og udgjør øverst oppe kun endnu 19 Fod. Indtil en Høide af 32 Fod over Havfladen er Taarnet massivt aldeles Fjeld. Først høiere op er det hult, og der er Indgangen, gjennem en smal Dør, som i Stormveir og høit Vande er lukket ventilagtigt. Op til den kommer man ad en Strikkestige, som i godt Veir hænger ned fra Muren i Havet; naar det blæser stærkt, trækkes den op. Den øverste Del af Fyrtaarnet er afdelt i sex smaa Kamre; i nogle bo fire Vægtere, som afvexlende holde Fyret vedlige og vaage; i de andre gjemmes Brændematerialet og Levnetsmidlerne; thi i den stormfulde Aarstid kan man tidt i mange Dage ikke komme til Taarnet. Lygten (Lyskammeret) er aldeles af støbt Jern, forsynet med et Drivhus med høie Glasvinduer, af næsten tommetykt Speilglas, to Skiver altid lagte ovenpaa hinanden. Forresten have de endnu Stormskodder, der beskytte dem for Bølgernes Raseri, naar, som ofte skeer, Orkanen med græsseligt Hyl pidsker dem iveiret ligeop til Lygtens Dække. Lyskammeret er 15 Fod høit, ottekantet, og tækket med et spidst skjønt forgyldt Kobbertag.

I taagede Nætter og Dage, naar Fyret slet ikke kan sees, eller kun i kort Afstand, og i Storm, naar det 113 Fod høie Taarn synes begravet i Bølgerne, ringe uafladeligt to store Klokker, ophængte under Lyskammeret, hvis Klang milevidt udbreder sig over Havet. Det samme Maskineri, som sætter Lysene i Bevægelse, bevæger ogsaa Klokkerne.

Paa den større Klippe blev for endel Aar siden bygget et Fort, bestemt til at forsvare Liverpols Havn. Det er omtrent til hver Side 200 Fod langt, og de med Kanoner af største Kaliber besatte Granitmure ere 25—31 Fod høie og uhyre tykke.

Brændehuggeren.

Dybt inde i Thüringerskoven, ikke langt fra Landeveien, som fører fra Nürnberg til Leipzig, boede en fattig Brændehugger i sin ensomme Hytte, der var hele hans Eiendom tilligemed en lille Have og en ligesaa lille Eng, foruden fire smaa Børn, som hans Kone havde efterladt ham.

Denne Mand kom en Aftenstund — det var i Februar, og Veiret var slet — ud af Skoven, hvor han havde samlet Pindebrænde, og hans lille Pige løb foran ham med sit lille Bundt paa Ryggen; da Barnet skulde løbe over Landeveien, blev det paa engang staaende og raabte:

„Fader, Fader! her ligger en Hest, der er nærved at dø, og en Karre staaer ved Siden; men der er Ingen derved!"

Brændehuggeren fordoblede sine Skridt og kom snart til Stedet. Hesten var spændt fra og laa i de sidste Trækninger. Vognen, som var overspændt med et Lærreds Ruf, stod tvers over Veien og indeni den laa i Straaet to Børn, en Dreng og en Pige, som rystede af Angst og Kulde; thi de havde kun lidt at skjule sig i, og Veiret var raat og fugtigt.

Brændehuggeren kigede ind i Vognen, og Børnene forskrækkedes endnu mere da de saae det fremmede, af Solen brunede Ansigt, og da han med sin raa Stemme — den var ham saa naturlig og ikke ilde meent — spurgte dem, hvem de vare, hvorfra de kom og hvad de havde at gjøre her paa Landeveien.

Børnene saae ængstelige paa hinanden og talte indbyrdes sagte, men i et Sprog, som Brændehuggeren ikke forstod. De havde heller ikke forstaaet ham, thi de vare fra Frankrig og kjendte kun enkelte tydske Ord, hvormed der ikke lod sig udrette Meget til en god Forklaring.

Enhver Anden end vor Brændehugger vilde formodenligt være gaaet sin Vei og havde overladt de to Forældreløse til deres Skjæbne. Tilfældet var ogsaa vanskeligt nok; den nærmeste Landsby laa idetmindste to Miles Vei borte. Skulde han tage Børnene ud af Vognen og bringe dem did? Men hvad skulde der da blive af Vognen og de faa Eiendele, den indeholdt. Og da der var al Sandsynlighed for, at den maatte tilhøre vorne Folk, hvad vilde da vel disse sige, naar de kom tilbage og ikke mere fandt Børnene?

Den stakkels Brændehugger, der ikke kunde bringe det over sit Hjerte at forlade de forladte Børn i den frygtelige Nat, raabte saa høit, han kunde ind i Skoven, saa at Børnene rystede som Espeløv under deres Lærreds Dække; thi de antoge ham for en Røver, der kaldte sine Staldbrødre til for at dræbe dem, ret som om han ikke vilde kunne gjøre det ganske alene. Men blot Echoet, som flere Gange gjenlød fra Klipperne, svarede paa hans Kalden. Brændehuggeren vendte sig da til den stønnende Hest, forsøgte at reise den og gav den en haard Brødskorpe, som han havde hos sig; men ogsaa det var forgjæves. Det stakkels afkræftede Dyr strakte Munden ud efter den tilbudte Føde; men havde ikke engang Kraft nok til at holde det fast, langt mindre til at tygge og synke det.

Nu vare gode Raad dyre. Men idet Brændehuggeren kløede sig i Haaret og skjød Huen fra en Side af Hovedet til en anden, og hans lille Pige stod ved Siden med Hænderne under Skjørtet, hørtes en Stemme fra Landeveien, hvorpaa der kom Liv i de franske Børn, som sprang op med Raabet: „Papa! Papa!" Snart derpaa kom en mager, bleg Mand i en blaa Overkjole, og efterat han havde kastet et Blik ind i Vognen til Børnene, som nu atter havde faaet Mod, hilste han paa Brændehuggeren i gebrokkent Tydsk og fortalte, at

hans Hest ikke havde kunnet overvinde den slette Vei, at et Hjul paa Vognen var blevet beskadiget, og at denne ikke kunde holde længere sammen. Han var derpaa gaaet efter Hjælp, og havde ogsaa efter en halv Times Gang fundet et Hus, hvis Beboere imidlertid haardnakket havde nægtet ham baade Ly og Bistand. Nu blev ham intet andet Valg, end at blive paa Veien om Natten og her oppebie Morgenens Komme. Derefter sagde han Noget paa Fransk til Børnene, som begyndte at græde bitterligt.

Brændehuggeren stod ved Siden af Vognen og saae snart derind, snart paa den fremmede Mand, der stod paa den anden Side og stirrede mod Jorden, medens han rakte den ene Haand til Børnene. Da han saae, hvorledes Børnene holdt fast ved denne Haand, ret som om de frygtede for, at han endnu en Gang skulde gaa bort og lade dem alene i denne Udørk, da blev han ganske varm og blød om Hjertet og uden videre Betænkning sagde han:

„De kan jo komme med mig; mit Hus er ikke langt borte, og det er dog altid et Ly, om der end ikke er meget deri. Her under den aabne Himmel kan De dog ikke blive inat med de smaa Orme."

Istedetfor Svar rækkede den Fremmede Brændehuggeren sin Haand, løftede Børnene ud af Vognen og satte dem paa Jorden; derpaa trak han en Vadsæk frem, hvorpaa de havde siddet, kastede den over Skulderen — det var just ingen tung Byrde — og hævede da den lille Pige op, som han tog paa Armen; Drengen maatte gaa ved Haanden, og saaledes tiltraadte de deres Marsch; Brændehuggeren med sit tunge Knippe paa Ryggen gik foran, efter ham kom hans Datter med sin Byrde og de Fremmede sluttede Toget. Vognen og den døende Hest maatte blive tilbage paa Veien.

Brændehuggerens tre andre Børn, som, siddende rundt om Bordet ved deres lille Lampe, længe havde ventet deres Fader, gjorde store Øine, da de saae ham træde ind med de fremmede Gjæster, især da de franske Børn ikke vilde forstaa, hvad de sagde. Den Fremmede, der saae meget sørgmodig og sygelig ud, fortalte nu, at han var en Silkevæver fra det sydlige Frankrig, som paa Grund af det haarde Tryk, Protestanterne maatte taale der, havde forladt sit Fødeland for at reise til Rusland, hvor man havde gjort ham gode Løfter. Underveis var hans Kone bleven syg, og efter et langvarigt og bekosteligt Sygeleie havde han mauttet begrave hende for faa Dage siden i Mellrichstadt. Nu søgte han at naa Leipzig, hvor han haabede at faa Penge til at fortsætte Reisen.

Mandens Ydre indgjød Tiltro, og man kunde ikke uden at føle Medlidenhed betragte hans blege, indfaldne Ansigt, paa hvilket Kummeren havde draget dybe Furer. Sine Børn havde han taget paa Skjødet, og de forlode ikke denne Plads, selv da den fattige Brændehugger fremsatte en Ret kogte Kartofler som Aftensmad.

Da dette tarvelige Maaltid var holdt, lagde Alle sig til Hvile paa Straaet, eftersom der ikke fandtes en Seng i hele Huset. Pladsen var knap og Leiet haardt, Sneen og Regnen pidskede mod Ruden og Vinden hylede, idet den foer igjennem de bragende Træer i Skoven. Men Børnene sov sødt ved Siden af deres Fader, med deres smaa Hænder om hans Hals.

Samme Nat blev den Fremmede syg, hans Sygdom tiltog, og førend tre Dage vare omme, døde han.

Nu vare gode Raad dyre. Den fattige Brændehugger kunde kun til Nød ernære sine egne Børn, skjøndt han kun gav dem det tøre Brød og om Søndagen Kartofler, og til hans egne fire

var der nu kommet to andre, der vare saa svage og spinkelt byggede, at man strax kunde see, at de ikke duede til det haarde og møisommelige Skovliv. Deres Fader havde Intet efterladt dem; alt hvad han besad, var gaaet med til Begravelsen, blot nogle Klædningsstykker og den gamle Karre, der nu stod foran Huset, blev tilbage til Børnene. Brødet og Kartoflerne slap op, men Vinteren ikke, og de sex Børns Hunger maatte stilles hver Dag. Fordybet i sine sørgelige Tanker sad saaledes en Aften den fattige Mand, da han havde skaaret det sidste Stykke Brød. Børnene havde allerede lagt sig til Hvile. Med Eet faldt det ham ind, at Førsteren jo var en rig Mand og ikke havde Børn. Maaskee vilde han antage sig de tvende Forladte og gjøre en Gud velbehagelig Gjerning, hvad han nok kunde have nødigt. Med denne Tanke lagde Brændehuggeren sig til Hvile. Da drømte han, at han førte de fremmede Børn i deres gamle Vogn hen over en smuk Mark, som var rigeligt bedækket med Sæd, og under Kjørselen skjød Sæden pludseligt op og var strax besat med fulde, gyldne Ax, der sloge sammen over Vognen. Han begyndte strax at meie og Overflødigheden var saa stor, at han slet ikke kunde magte den. Ved Daggry vaagnede han og Drømmen stod endnu levende for ham. Dette ansaae han som et godt Varsel og som et Tegn paa, at Gud vilde give ham Lykke til hans Gang. Han reiste sig muntert, vækkede sine Pleiebørn, vadskede dem renligt og lod dem iføre sig deres bedste Klæder. Da det nu blev rigtig Dag, og Solen skinnede ret venligt, tog han dem begge ved Haanden og begav sig paa Veien til Førsterboligen. Underveis tænkte han uafladeligt paa sin Drøm og paa, hvorledes han egentligt skulde tiltale den naadige Herre, men især studerede han paa, hvorledes han bedst skulde takke ham, naar han havde antaget sig Børnene, og han begyndte endog at tænke paa, hvor ondt det vilde gjøre ham selv, naar han skulde vende hjem alene uden disse to elskelige Væsener. Men dette var en unødvendig Sorg; thi da Manden vilde banke paa Førsterens Dør, sprang denne op, og Førsteren traadte ud med sin Bøsse og tvende store Hunde for at gaa paa Jagt. Da han fik Øie paa Brændehuggeren, der stod noget til Siden, spurgte han denne i en raa Tone, hvad han vilde. Skjøndt Brændehuggeren var bleven forskrækket samlede han dog sit Mod og med Huen i Haanden foredrog han Sagen i korte, men kraftige Ord: „Havde jeg selv Brød til dem," tilføiede han, „saa havde jeg beholdt dem hos mig selv, thi de ere mig næsten ligesaa kjære som mine egne; men desværre, Nød bryder alle Love."

De to Børn holdt endnu Brændehuggeren ved Haanden, thi Førsterens raa Stemme og Hundene, der knurrende og gjøende besnusede dem, indgjød dem stor Angst. Førsteren, der ogsaa virkeligt saae vild ud med sin laadne Hue og barske Mine, frydede sig øiensynligt over den Frygt, han indgjød, men uden at røres over deres Nød; tvertimod foer han løs paa Manden, fordi han vovede at bringe ham sligt Betlerpak paa Halsen. Han truede endog med at ville hidse sine Hunde paa dem, naar de ikke strax begave sig afsted.

Førsteren gik med sin Ræveskindshue og sine Jagthunde brummende sin Vei og lod den arme Thomas med sine to Pleiebørn staa hjelpeløse tilbage. Men denne forsagede ikke og tænkte ved sig selv: „Den, der føder Ravnen, vil heller ikke forlade disse Smaa."

Da han nu eftertænksomt beredte sig til at vende hjem og allerede var kommen hen til Havegjærdet, aabnede sig en Dør og Førsterens Kone traadte med et venligt „Godmorgen, Thomas" hen til ham. Efterat hun havde

staaet ved Vinduet og hørt, hvad der var passeret med hendes Mand, kunde hun ikke afholde sig fra dog at give dem en venlig Hilsen, og da Børnene, som ikke længe havde hørt de hjemlige Toner, vare ude af sig selv af Glæde og sprang og dandsede, da blev hendes Hjerte rørt, og hun fattede stor Ømhed for de Smaa. Men da hun ikke havde Mod til at tale derom til sin Mand, der var endnu mere haardhjertet imod hende end mod Fremmede, bad hun Thomas vente Noget og gik tilbage ind i Huset. Kort efter kom hun ud med en Kurv med Levnetsmidler og et Bundt Klædningsstykker samt et Brev, som hun hurtigt havde skrevet. Dette Brev var adresseret til hendes Søster, som boede i Frankrig, og idet hun overgav Thomas Brevet, sagde hun:

„Hvad der ikke staaer i min Magt at gjøre, maa Andre udføre. Begiv Dem paa Veien med de Smaa og bring dem til min Søster, hvis to Børn for kort siden ere døde af Kopper. Mit Hjerte siger mig, at hun ikke vil forstøde de Faderløse. Drag bort med Gud og her i Kurven have I Noget at tære paa. Herren veed, hvor ondt det gjør mig at skulle lade Eder gaa bort fra min Dør."

Efter disse Ord bukkede hun sig atter ned til Børnene, omfavnede og kyssede dem, og da de gik bort, blev hun staaende i Døren, saalænge hun kunde følge dem med sit Blik.

Thomas overtænkte nu Sagen paa Hjemveien. „Tilfods," saa tænkte han, „kunne Puslingerne ikke tilbagelægge denne Vei. Naar jeg blot kunde kjøre dem derhen. Vognen have vi jo, som er deres eneste Eiendom, men hvorfra skal jeg tage Hesten og det dyre Foder til den?" Hertil vidste han intet Raad, og alt, hvad han tænkte derpaa, hjalp ikke. Imidlertid gik han den næste Dag til Amtshuset for at hente sit Pas.

„Hvorhen gaaer Reisen?" spurgte Skriveren.

„Til Franken."

„Og til hvilket Sted der?"

„Til Martinsbach, hvor Søsteren til Forsterens Frue har sit Gods."

Da Passkriveren hørte dette, stod han op og gik ud af Stuen, men kom kort efter tilbage med Amtmanden selv.

„I vil til Martinsbach?" lød Amtmandens Spørgsmaal.

„Ja, Herre!"

„Til Fru Staufenburgs Gods?"

„Ja, Hr. Amtmand."

„Nu, det kommer, som kaldet. En Landstryger, som vi her have siddende, har netop stjaalet en Hest fra hendes Gods. Da I nu skal derhen, kunde I tage Hesten med, saa kom I hurtigere afsted og fortjente ovenikjøbet en Drikkeskilling."

„Drikkeskillingen bryder jeg mig ikke Stort om, skjøndt jeg ret godt kunde behøve den, men jeg kunde spænde Hesten for Vognen; den er let som en Fjer, og Børnene veie heller ikke meget, og saaledes vilde vi komme ret jevnt frem."

Og nu fortalte han Amtmanden sit Forehavende, og da denne Intet havde at indvende, blev Thomas paa engang befriet for alle sine Bekymringer.

Den næste Morgen sad Børnene, saasnart det gryede ad Dag, allerede i Vognen, for hvilken den stjaalne Hest var spændt, medens Thomas gik ved Siden. Sine egne Børn havde han bragt hjem til sin gamle Svigermoder, forat hun kunde passe dem i hans Fraværelse. Thomas havde i Vognen lagt Hø og en Sæk Havre, hvorpaa Børnene sadde, hvilket han havde erholdt fra Amtshuset. Saaledes gik Reisen for sig, og Enhver, der mødte ham, blev staaende og betragtede det underlige Kjøretøi, men endnu mere, hvad der var deri. Henimod Aften havde han allerede tilbagelagt en Trediedel af Veien og holdt foran et Værtshus, hvor en smuk Reisevogn holdt for Porten. Thomas løftede sine Passagerer ned, spændte

Hesten fra og begav sig med den ind i Stalden. Børnene viste han ind i Stuen, hvor de satte sig paa Bænken ved Ovnen, da de vare meget forkomne af Kulden.

Medens de sadde her og ikke kunde svare paa Værtens Spørgsmaal, der søgte at udfritte dem, opstod paa engang en stor Larm i Gaarden. Flere Stemmer skrege imellem hinanden og især kunde man høre Thomas'. Jaques løb ud i Gaarden, medens Margot blev staaende i Døren og sittrede som et Espeløv. En fremmed Kudsk holdt den ærlige Brændehugger i Kraven med den ene Haand, medens han i Eet væk skreg:

„Din Spidsbub, Din Hestetyv, det er vor Hest!"

Og med den anden Haand sled han i Hesten, som Thomas ikke vilde lade fare. Under al denne Allarm, som havde samlet alle Folk i Værtshuset, kom ogsaa en pyntelig sørgeklædt Dame ned ad Trappen. Det var Kudskens Herskab og efter megen Kalden lykkedes det hende endelig at blive hørt af den Rasende, der vel slap Thomas, men ikke Hesten, idet han paastod, at det var deres Hest, og at han vilde see den Mand i Galgen, der havde stjaalet den.

Damen kaldte nu Thomas hen til sig og spurgte ham, hvorledes han var kommen til Hesten og hvorfor han udgav den for sin.

„Det har jeg aldrig sagt," svarede Thomas, „og siger det heller ikke nu. Hesten er ikke min, og Eiermanden skal jeg bringe den imorgen, da jeg netop af den Grund er underveis. Men det kan jeg ikke taale, at denne rasende Karl falder over mig og med Magt vil rive den fra mig, da jeg dog ikke er nogen Tyv, men kun et ærligt Bud."

Nu fortalte han, hvorledes han var kommen til Hesten, og hvorhen han agtede sig med den. Det traf sig netop, at den sørgeklædte Dame var den Person, hvem Hesten tilhørte, og vor Brændehugger kunde strax være vendt hjem med den Drikkeskilling, Damen rakte ham. Han havde ogsaa allerede takket hende paa det Bedste og vilde just vende om til Gjæstestuen, da det faldt ham ind, hvad det egentlige Øiemed for hans Reise var. Han vendte altsaa atter om og bad Damen om at laane Hesten endnu et Par Dage. Han fortalte hende nu hele Historien med Børnene, ligefra den Aften, han havde truffet dem paa Landeveien, hvorledes han havde maattet begrave Faderen og nu søgte en Moder til Børnene. Tilsidst trak han sit Lommetørklæde frem, hvori han havde gjemt Brevet fra Førsterens Kone til hendes Søster. Men Damen var netop denne Søster. Hun løb Skrivelsen igjennem, rystede paa Hovedet, læste det endnu engang og sagde hen for sig: „To fremmede Børn paa engang — og tilmed franske!" Men da hun nu atter løb Brevet igjennem og kom til de Ord: „Gud sender Dig dem til Erstatning for de to Engle, Du nyligt har mistet;" da traadte Taarerne hende i Øiet og hun sagde ganske blidt, at hun ønskede at see Pleiebørnene. Da blev Thomas glad og han præsenterede først Margot, som meget beleven greb og kyssede Damens Haand, og dernæst Jaques. Hvad Thomas havde tænkt, skete. Damen blev saa indtagen i Børnene, at hun strax tog sin Beslutning. Hun betragtede dem endnu en Stund, løftede dem da op og sagde til dem paa Fransk, at hun vilde være dem i Moders Sted.

Sagen blev hurtigt bragt i Orden, og den følgende Morgen adskiltes Parterne. Thomas vendte tilfods tilbage til sit Hjem, som han skyndte sig at naa, glad ved Bevidstheden om at have fuldbragt en god Handling.

Luft- og Havstrømninger.

(Fortsat.)

Store Ørkener og Landstrækninger med liden Vegetation og Plantedække fremavle, naar de ligge i den hede Zone, en stor Luftvarme og som en Følge deraf heftige **Glodvinde**, naar de tilgrændsende Lande eller Have bevirke Lufttræk eller overhovedet fordi den hede Luft søger at skaffe sig Ligevægt med den koldere. Afrikas og Asiens Ørkener, det tørre Nubien, det ørkenrige Persien og Arabien ere Skuepladsene for Glodvindene, som i Arabien kaldes Samum eller Samuel, i Ægypten Chamsin, fordi de vare i 50 Dage, fra April til Juni, naar Niloversvømmelserne begynder, medens man i den vestlige Sahara kalder den Harmattan.

En formørket Horizont forkynder Samums Nærmelse; vidt og bredt fordunkles Himmelen, Solen taber sin Glands og dens blege Lys kaster næsten ingen Skygge, Himmelens grønne Farve bliver smudsig blaa, Fuglene flagre rastløs omkring, og Dyrene fly i alle Retninger. Den farlige Vind udtørrer Menneskenes Hud, gjør Aandedraget tungt og Tørsten stiger til en utaalelig, næsten dødelig Smerte. Vandet i Vandsækkene hentørres, og Karavanerne ere givne til Pris for en kvalfuld Død, for hvilken allerede mangen talrig Skare har maattet bukke under. Hvem der vil redde sig, bedækker sit Ansigt og sit hele Legeme med Tæpper, forat Sandet ikke skal trænge sig ind i Porerne, og Kamelen vender strax sit Hoved til den for Vinden modsatte Side. Volney skildrer i gribende Udtryk Samums forfærdelige Nærmelse:

„Heden af disse Vinde ligne ikke sjælden en Bagerovns, af hvilken man har udtaget Brødet. Naar de begynde at blæse, antager Atmosphæren et foruroligende Udseende. Luften er ikke skyfuld, men graa og tyk og opfyldt med en overordentlig fin Støv, som overalt skaffer sig Indgang. Denne Vind er i Begyndelsen meget lidt varm, men jo længere den varer ved, desto mere tiltager dens Hede. Alle levende Væsener erkjende den Forandring, den bevirker. Lungerne, som ved dens Hede ikke kunne tilstrækkelig udvides, blive sammentrukne og smerte; Aandedraget bliver tørt og kort; Legemet kvæles af den indre Hede. Forgjæves tager man sin Tilflugt til rigelig Nydelse af Vand og anden Drik; Intet kan bringe i Sved; forgjæves søger man Kjølighed; alle Legemer brænde under Berørelsen. Gaderne ere øde, Nattens Dødsstille hersker overalt; thi alle Huse ere lukkede og tilstoppede, alle Telte og Gruber ere gjorte utilgjængelige for Luften. I Almindelighed vedvarer en saadan Vind tre Dage; dog er Faren størst, naar den blæser stødvis, thi da bliver ved den hede Lufts Hurtighed Varmen dreven til Hoved og Bryst, saa at Blodet flyder ud af Næse og Mund, indtil Døden gjør en Ende paa Lidelserne. Liget vedbliver længe at være varmt, svulmer op, bliver blaat, hvilket er Tegn til en forraadnende Gjæring, som indtræder, naar der mangler Fugtighed. Man søger at undgaa disse Farer ved at tilstoppe Næse og Mund, og Kamelerne begrave endog deres Næse saalænge i Sandet, som Vinden blæser. En anden Egenskab ved denne Vind er dens fortærende Tørhed, der i faa Minuter formaaer at bringe noget paa Jorden udgydt Vand til at fordampe. Alle Planter hentørres, og idet Uddunstgen af de dyriske Legemer gaaer for pludselig for sig, kruser Huden sig, tillukkes Porerne og fremavles en feberagtig Hede ved den standsede Uddunstning."

Fra det Indre af Sahara blæser Harmattan over Vestranden af Afrika og over det atlantiske Hav i en

Udstrækning af 500 Mile, idet den jager uhyre Støvskyer ud i Vandet, saa at man deraf kan forklare sig de store Sandbanker paa hine Kyster. Den blæser i en Tid fra 2 til 14 Dage og har samme udtørrende Egenskaber, som Samum; dog er den især skadelig for Planteværten, men i en vis Grad er den til Nytte for Menneskene, da den borttager den overordentlige Fugtighed, som den lange Regntid har bragt med sig, og altsaa ophæver de farlige Virkninger som Uddunstningen af den nedfaldende Masse Regnvand ellers vilde have.

Sirocco i Sicilien og Neapel har megen Lighed med hine Glødvinde. Pludselig forandrer den behagelige, kjølige Luft sig til en Bagerovns Hede, men dens slappende Indflydelse taber sig ligesaa hurtigt ved en Forandring af Vinden.

Om Føhn, Alpevinden, har man ofte hørt urigtige Forestillinger, og Tschudi har givet en interessant og lærerig Beskrivelse af den:

„Naar den hede Luftstrøm naaer til Alpernes Toppe, maatte den vel gaa videre frem over Bjergene og udstrømme gjennem deres Dale; men Sneens Kulde afkjøler en Del af dens Randbølger, saa at de blive tungere og sænke sig i Dalene. Dette er saameget mere Tilfældet, naar Gletscherne ere koldest, og Dalenes Luft endnu ikke er opvarmet, hvor altsaa Udjevningen af Luftvarmen maa skee paa en voldsom Maade. Derfor er Føhn ogsaa stærkest om Vinteren og Foraaret; eftersom Varmen opheder Dalene, hersker den kun i de koldere Høialper. Af den samme Grund træder den heftigere frem om Natten, end om Dagen. De atmosphæriske Phænomener, som ledsage den, ere meget smukke. Paa den sydlige Horizont viser sig et let Skyslør, som sætter sig paa Bjergspidserne; Solen gaaer bleg og glandsløs ned paa den stærkt oplyste Himmel; de øvre Skyer gløde endnu en lang Tid i de livligste Purpurtinter; Natten bliver dugløs og stribeformig gjennemtrukket af kolde Luftstrømme; Maanen har en rødlig, mørk Rand. Luften selv bliver efterhaanden saa klar, at man kan see i utrolig lang Afstand, saa at Bjergene synes at træde nærmere. De høiere Bjergskove begynde at bruse. Bjergbækkene nedstyrte med en klar Larmen gjennem den stille Nat; et uroligt Liv synes overalt at kaldes tillive og nærme sig Dalene. Pludselig forkynde nogle heftige Stød den sig nærmende Føhn, hvorpaa atter indtræder en pludselig Stilhed. Men desto heftigere bryde nu de følgende haarde Føhnstød frem og svulme op til rasende Orkaner, der i flere Dage med afvexlende Kraft beherske de høie Regioner, sætte hele Naturen i et uendeligt Oprør, nedstyrte Træer i Dybet, løsrive Klipper, borttage Tage og Huse og blive til Skræk for hele Landet. I den hele Bjergkjede bevirker den uhyre Sne- og Iissmeltninger og forandrer i et Øieblik hele Landskabets Charakter. I Grindelwalddalen smelter efter denne Vind i tolv Timer et Snedække af $2^1/_4$ Tomme.

I Marts fremtryller Føhn en utrolig rask Vegetation, men samtidig lide de dyriske Væsener af en Slappelse paa Sener og Nerver, saa at Skovene synes forladte af alt Levende og endog Gemserne nødes til at søge Beskyttelse paa Bjergenes Nordside; Køer, Heste og Gjeder blive urolige og med Tegn paa Ubehagelighed søge de at komme bort.

Uagtet den er farligere, end enhver anden af Bjergenes Vinde, bliver den dog med Glæde hilset om Foraaret. Den er det sande Foraarsbud og virker i tolv Timer det Samme som Solen i 14 Dage, idet det gamle Snelag, som Solen forgjæves har beskinnet, ikke kan modstaa den. Den er endog i mange skyggefulde Dale en

nødvendig Betingelse for Foraaret, ligesom den paa mange Steder er Betingelsen for, at Druerne paa Sletterne kunne modnes. Bragte den ikke fra Tid til anden den nærende Varme og bortfeiede de ny Snelag, vilde der i mange af Høidalene ikke gives Sommer og Liv, men kun stedsevarende Ismarker. Desuden er Føhn til stor Lykke for Mennesker og Marken en meget forsigtig Snesmelter og beskytter derved, at den ved sin Varme bevirker en masseagtig Fordunstning af Vanddelene, de lavere Egne for farlige Oversvømmelser af Bjergvand. Derimod tørrer den Æbletræernes Blomster og tilintetgjør saaledes Haabet om en god Høst; endog Boghvede trives ikke paa de Høider, hvorover denne Vind hyppigst streifer.

I Almindelighed regjerer denne mærkværdige Vind kun, naar den med den kjæmpende Nordenvind ikke er tilstede. Skyformationen viser tydelig Tumlingspladsen for disse Luftstrømninger. Ofte tumle de sig uforstyrret en Tidlang over og under hinanden. Følger paa Føhn en Nordenvind, bevirker den et overordentligt Nedslag af de ved Føhn frembragte Vanddunster; men ofte, især om Efter- og Foraaret, hersker denne milde Vind i de høiere Alper med det skjønneste Veir, medens Dalregionerne næsten ingen Nordenvind og næsten ingen Lufttræk have. Deraf kommer den forunderlige Tilsyneladelse, at i December og Januar de høieste Bjerge og Skove ere snefri, medens i Dalene de høie Fyrretræer sukke under Vægten af Snemasserne.

(Fortsættes.)

Kuglen.

(Af en Kriminalassessors Papirer.)

(Fortsat.)

Da Ferdinand Albus fra Ungdommen af var opdragen for Handelsstanden, besad han vel ikke nogen lærd eller klassisk Dannelse, men han havde læst og tænkt sig langt ud over de Grændser, indenfor hvilke Kjøbmænds Aandsevner ellers pleie at bevæge sig. Hans Lidenskab for Theatret havde gjort ham modtagelig for Poesien og de skjønne Kunster, skjøndt den tydske Scene allerede dengang havde begyndt at tilbagesætte den sande dramatiske Digtekunst og indrømme spektakelmæssig Utøi af enhver Art dens Plads. Han havde desuden længe levet i den ny Verdens store Republik, hvortil hans Onkel i mange Aar havde hørt, og medbragt et livligt og anskueligt Begreb om Menneskerettigheder og Menneskeværdighed, Folkefrihed og Samvittighedsfrihed, Borgerdyd og Statsret, hvilket gjorde hans Anskuelser om de europæiske Affairer meget interessante. Marianne syntes med stille Glæde at bemærke, hvormeget han tiltrak mig, og befordrede vor Tankevexel paa en saa lidet søgt og indtagende Maade, at der af den Deltagelse, som hans heftige, men nu tilsyneladende noget dæmpede Smerte havde indgydt mig, og af hans Taknemmelighedsfølelse, som den venlige Optagelse i min Familiens Skjød havde indgydt ham, i kort Tid dannede sig en Art venskabeligt Forhold imellem os, hvilket ved gjensidige Besøg ogsaa udstrakte sig til min Familie og blev til det, man kalder en fortrolig Omgang, skjøndt vi gjensidigt just ikke betroede hinanden Andet, end hvad Enhver gjerne maatte vide. At Marianne udøvede en vis Tiltrækning paa mig, bemærkede han selv og syntes at see det gjerne, hvad enten han nu, i udelukkende Besiddelse

af hendes jomfruelige Kjærlighed, følte sig fuldkommen rolig, eller han holdt min Tilboielighed for ganske uafhængig af sandselig Drift. Og i Virkeligheden troer jeg, at han i Henseende til det sidste Punkt ikke tog feil. Det overraskende Indtryk, som hendes legemlige Skjønhed havde gjort paa mig, var forsvundet ved den Deltagelse, som hendes rørende Lidenskab for en Anden indgjød mig, og ved nærmere at lære hendes Aand og Sindelag at kjende. Paa min Side var der altsaa Intet at betro, og hvad skulde Ferdinand udøse i mit Hjerte? Smerten over Henriks voldsomme Død, der ofte midt under en munter og selskabelig Underholdning bedækkede hans Øie med et melankolsk Slør, og som kun Mariannes Trylleri syntes at kunne løfte, fordrede af Enhver, der kjendte ham, den omhyggeligste Skaansel, og kunde følgelig ikke blive Gjenstand for vor Samtale. Hans Lidenskab for Marianne, hvis Udbrud for Fremmedes Blik han aabenbart søgte at dæmpe, kunde umuligt trænge til mundtlig Meddelelse til Trediemand, tilmed da den var begunstiget. Han taug desangaaende for mig, fordi han sikkert følte, at det var unødvendigt at tale om, hvad der ikke havde kunnet blive skjult, og Marianne fulgte hans Exempel, skjøndt hun ikke anvendte nogen Umage for at skjule Udtrykket af hendes Følelser.

Saaledes forløb Vinteren, der oftere samlede os i Mariannes Hus end i mit. Foraaret kom, og min lille Bolig med sin maleriske Beliggenhed var et indbydende Landparti for Folk, som levede i Stenhusene i Burg, og nu saae jeg hyppigere de Elskende, og efter Rygtet Forlovede, hos mig, skjøndt aldrig uden Hr. Brandts eller hans Slægtnings Ledsagelse. Den vedvarende Taushed angaaende Gjenstanden for det almindelige Rygte begyndte at være mig paafaldende, og jeg benyttede mig derfor af Leiligheden, da jeg engang var ene med Marianne, til at bringe Samtalen hen derpaa. Hun berettede da, at hun endnu ikke havde formaaet at bortfjerne Ferdinands Smerte over Henriks Død, og at denne Smerte stadig endnu indvirkede paa en forunderlig Maade paa hans Gemyt. Skjøndt han tidligere havde higet efter at slutte den nærmere Forbindelse med Marianne og til den Ende havde anmodet sin Broder om at udbetale ham sin Arvepart, da han som Kommis ikke kunde tænke paa at blive Brandts Associé, saa vilde han dog nu, efterat han ved Broderens Død var kommen i Besiddelse af mere end tilstrækkelig Formue dertil, ikke give efter for Brandts Anmodning, men havde solgt Henriks Hus og Handel og vilde af hele den efterladte Formue blot benytte sin Arvepart, fordi han havde faaet den fixe Idee, at han var Hovedaarsagen til Henriks Død. Hvorledes han var kommen paa denne Idee, vidste hun ikke ret selv. Henrik vilde personligt bringe en Sum til Mark, og, sparsommelig som han var, vilde han gjøre Reisen tilfods. Han bad Ferdinand om at ledsage sig igjennem Grændseskoven og medtage sin Terzerol. Da Ferdinand hverken havde Kugler eller Kugleform dertil, tog Henrik den og fik af en Bøssemager to Kugler, der vel ikke maa have kunnet passe, da Marianne paa hans Opfordring maatte skaffe noget grovt Lærred, forat Terzerolen kunde blive ladt.

Saameget vidste hun sikkert, men det Øvrige kjendte hun blot af Ferdinands enkelte Ytringer. Han havde fulgt sin Broder i Haab om at kunne bevæge ham til Udbetalingen af sin Arvepart, og dette var Samtalens Gjenstand i Skoven. I Samtalens Løb havde Ferdinand omtalt den store Sum, Broderen førte med sig, og i samme Øieblik havde han hørt det rasle i Buskene. Af Trods over Broderens Afslag var Ferdinand vendt om, og kort

efter skete Overfaldet. Dette havde Ferdinand tilskrevet sig at være den skyldige Aarsag til og vilde derfor ikke røre ved Arven, men give den til en Onkel i Philadelphia. Marianne havde lagt den Plan, at hendes Fader skulde slutte en Handelsforbindelse med denne Onkel, og Ferdinand var med Varme gaaet ind herpaa, og Svaret kunde ventes med hver Dag. Hun bad mig hjerteligt om at gjøre Forsøg paa at tilintetgjøre Ferdinands Hjernefoster og ventede en god Virkning af mine rolige og besindige Fornuftgrunde. Endnu samme Dag fandt jeg Leilighed til at tale med Hr. Albus. Han studsede, da han hørte mig omtale Ting, som jeg blot kunde have hørt af Mariannes Mund, men syntes ikke at føle Uro eller Skinsyge derover. Med levende Deltagelse gik han ind paa Samtalen om hans Selvbebreidelser, hvis Ubefoiethed jeg søgte at gjøre ham indlysende. Dette syntes ogsaa at lykkes mig, og af Blikket, han heftede paa mig, troede jeg at see ham fuldkommen beroliget. Da nu ogsaa Brevet fra Philadelphia indtraf med saa gunstige Efterretninger, som man kunde ønske, blev Tiden til det unge Pars Forbindelse bestemt, til hvilken Fest jeg og hele min Familie blev indbudt.

Aftenen førend Høitideligheden var kommen. Jeg lagde netop nogle Akter tilrette, som muligt kunde blive forlangte under min Fraværelse, medens min Søster sammensøgte min kun sjeldent brugte Balklædning, da pludselig Hestetrav kaldte mig til Vinduet. Albus var netop stegen af Hesten, der var bedækket med Skum, og ikke uden en vis Ængstelighed aabnede jeg Døren for den Indtrædende. Hans Aasyn tilkjendegav vel intet Skrækkeligt, men havde dog en saa rolig Bestemthed, at det kun gjorde mig endnu mere bekymret. Han bukkede mekanisk for min Søster, men uden at tilføie det sædvanlige forbindtlige Smil.

„Hvad fører Dem hid, Ferdinand, og det netop idag?“ spurgte jeg.

„Hvad der først bragte mig til dette Hus, Mordet.“

„For Guds Skyld, hvad er der skeet, Albus?“ udbrød min Søster forfærdet.

„Albus?“ sagde han med Haanlatter, „Kain burde De hellere sige!“

Juliane udstødte et Skrig og et andet vilde være undsluppet mig, naar disse Ord ikke havde lydt for mig som noget Bekjendt og Theatralsk. Jeg gav Juliane et Tegn til at forlade Værelset og jeg fortsatte nu min Samtale med Ferdinand. Paa mit Spørgsmaal, om Marianne vidste det, fortalte han, at han havde underrettet hende om sin Misgjerning og tillige i en Billet havde tilmeldt Faderen, at han frivilligt havde overgivet sig til Retten. Paa min Anmodning fortalte han alt det Passerede imellem ham og Broderen lige til den mindste Omstændighed, og Indholdet af hans Forklaring var indtil et vist Punkt nøie overensstemmende med Mariannes Beretning. Larmen i Krattet havde Ferdinand virkelig hørt, og da han formodede et Angreb, trukket sin Pistol frem og spændt den. Saaledes beholdt han den i Haanden og den begyndte Samtale med Broderen fortsattes med stigende Heftighed, indtil Ferdinand, hvem Broderen fortalte, at han selv gjorde sig Haab om Mariannes Haand, vilde tvinge denne til at gjøre Afkald derpaa og truede ham med at ville jage ham en Kugle i Hjernen, naar han ikke øieblikkelig vilde frasige sig hende. Henrik gjør Mine til at drage sin Kaardestok til sit Forsvar, og for at forekomme ham, slaaer Ferdinand til Broderens Haand med Pistolen, der gaaer af, og med et Skrig synker Henrik stønnende til Jorden. Bestyrtet staaer Ferdinand, styrter sig over Broderen og vil standse Blodet; Henrik samler sine sidste Kræfter og siger: „Red Dig, Ferdinand .... der — der er en Rover,

ikke Du — il — vor Ære, vort Navn anmeld det — bort — afsted!"

Da Ferdinand atter kom til Besindelse, greb han Pistolen, hvis ene Løb endnu var ladt, for dermed at gjøre Ende paa sit Liv, men Tanken om Marianne holdt hans Haand tilbage. Han overtog, han studerede Rollen, den Døende havde givet ham, og Læserne have seet, med hvilken Anstrængelse han nu i næsten et Aar havde spillet den.

Hvor stor ogsaa Ferdinands Brøde var, holdt jeg mig dog overtydet om, at det ikke havde været hans Hensigt at dræbe Broderen og at han ikke kunde betragtes som en Morder af Overlæg. Men alle mine Bestræbelser for at overtyde ham selv derom, vare stedse forgjæves. Imidlertid ansaae jeg i ethvert Tilfælde hans Liv for reddet og hans aabne Svar i Forbindelse med hans frivillige Selvanklage berettigede mig til for Øieblikket at forskaane ham for Lænker, og jeg indrømmede ham Ophold i mit Hus, skjøndt under Bevogtning af nogle forstandige og velsindede Folk paa Stedet. Ligeledes forsynede jeg ham med passende Lekture og Skrivematerialier.

Dr. Rebhahn i Biel var efter min Mening den rette Mand til at bestaa en seirrig Kamp for Ferdinands Liv med Herrerne af det grønne Bord. Vel kjendte jeg ham ikke personlig, men jeg havde læst flere Forsvarsskrifter af ham, der vare affattede med saamegen Retskyndighed, Menneskekundskab, Skarpsindighed, Følelse og Veltalenhed, at jeg havde fattet den bedste Idee om denne Mands indre Gehalt og Værd. Saasnart jeg nævnte Navnet Albus for ham, afbrød han mig strax og yttrede kort:

„Har alt hørt om casus. Brodermord, frivillig Anklage under sælsomme Omstændigheder, Dagen før Brylluppet. Hr. Assessoren er, hører jeg, bekjendt med den Brandtske Familie."

Jeg bejaede dette Spørsmaal med Tilføiende, at jeg tog den mest levende Del i denne Families Ulykke, og haabede at formindske den, naar jeg kunde formaa den bedste Sagfører, jeg kjendte, til at paatage sig Defensionen. Han erklærede sig villig til at paatage sig dette Hverv, saameget mere — hvilket han selv tilstod — som han alt i Stilhed havde ønsket sig dette Kald. Han lovede at indfinde sig hos mig for at gjøre sig bekjendt med Akterne og navnlig hans Protegés Personlighed. Imidlertid bad han mig give sig et Resume af Sagen, hvilket jeg gjorde. Alt som jeg fortalte, oplivedes hans Blik, indtil han endelig udbrød med Liv:

„Et prægtigt Tilfælde, en Grændselinie mellem Hensigt og Tilfælde, som Eggen paa en Barbeerkniv. Vi skulle ret slaa den for de Herrer af det runde Bord. Vær De kun rolig, imorgen skal jeg være hos Dem."

Han kom, talte med Hr. Albus, tog Akterne med sig og indleverede otte Dage efter et Forsvar, hvilket jeg som Retslærd maatte beundre og som opfyldte mig med nyt Haab.

Tynde Akter have altid havt et Prærogativ fremfor de tykke og blive hurtigere læste. Inden en Maaneds Forløb faldt Dommen, men hvilken Dom? Dens Konklusion gik ud paa, at skjøndt han ikke ligefrem kunde fældes som Morder og Røver, saa havde dog hans Opførsel mod Broderen været af den Beskaffenhed, at han som ufrivillig Brodermorder, skulde lide Døden ved Øxen og alle Omkostninger udredes af hans Formue.

Hvor lovmæssig Dommen end var i sin Form, saa var den dog i hele sit Indhold ulogisk. Albus hørte den med Studsen, Uvillie og endelig med en saa synlig Forbittrelse, at jeg befrygtede et Udbrud af hans heftige Charakter. Men da han hørte Straffen, dæmpedes pludselig han Sindsoprør og hans Aasyn opklaredes.

„Det er rigtigt," sagde han, „det er den Ret, jeg kan fordre, fordi jeg har fortjent den. Men, gode Gud, hvad for Mennesker er det dog? Maatte de først i deres Forestilling gjøre mig til en Djævel for at aabne mig Veien til Udsoning med min Gud?"

Da jeg med Bekymring meddelte ham, at jeg nu i Fremtiden ikke kunde undgaa at belægge ham med Lænker, svarede han:

„Hvor unødvendigt det er, veed De. Men kalder man dem ikke Smykker? Tyvesproget har her truffet det Rette; de ere en Prydelse for den selverkjendte Skyld, og den har jeg i fuldeste Maal. Fremskynd De kun Tiden, hvor jeg skal ombytte dem med Purpuret, der gjør Lidenskabernes Slave til Konge."

Om en Appel vilde han Intet høre, men da jeg havde overbevist ham om, at denne lovligt maatte foretages, sagde han med Kulde:

„Nu, naar det saa skal være, saa lad Hr. Rebhahn kun skrive; kun beder jeg om Tilladelse til at være fritagen for at see ham; han er mig modbydelig."

„Og dog er det den eneste Mand," svarede jeg, „der muligvis er istand til at redde Dem."

Stolt trak han Læben iveiret og udbrød:

„Frelst er jeg, han vil igjen see mig fordømt til den evige Pine."

Rygtet havde ikke forsømt at bringe Dødsdommen for Mariannes Øren; det vilde have beroliget mig at træffe hende i Jammer og Graad, men hendes Smerte syntes at være trængt saa dybt ind i hendes inderste Væsen, at dets Speil kun formaaede at gjengive et Billede af dets Tilstand. I hele hendes Væsen laa en Art stille Trods mod Ulykken, der lod mig befrygte, at hun havde lagt en bestemt Plan for det værste Tilfælde.

Rebhahn lo ad Dommen. Paa mit Spørgsmaal om, hvad han meente, der nu var at gjøre, bemærkede han, at han med min Tilladelse vilde chikanere den undersøgende Dommer, og imidlertid kunde der jo indtræffe Et eller Andet.

Han dvælede virkelig længe med det andet Indlæg og optraadte nu med den tidligere kun svagt berørte Indvending, at der i Undersøgelsen var begaaet en Feil. Faktum var ikke fuldstændigt oplyst, der var Intet skeet for at hidskaffe Redskabet, hvormed Mordet var begaaet. Men dette var nødvendigt, saafremt det endnu var muligt at finde det, fordi Redskabet ligesaa godt kunde levere Forsvarsgrunde som en Obduktion af Liget. Han forlangte derfor en Eftersøgelse i Strømmen. Dette var naturligvis forgjæves, thi hvorledes skulde man finde en Terzerol paa Bunden af den favnedybe Strøm? Undersøgelsen var ikke omhyggelig nok, paastod han, den skulde gjentages. Som man seer, havde han der lavet sig en Skrue uden Ende, som jeg ikke kunde lade ham bruge efter Behag. Jeg aflagde derfor Beretning derom til Ministeriet. Her fandt imidlertid Rebhahns Grunde, understøttede af Lovens Bogstav, saamegen Indgang, at man kom i Forlegenhed med, hvorledes man skulde gribe Sagen an. Men en tilfældig Omstændighed kom uventet tilhjælp. Veivæsenet havde netop besluttet, istedetfor den gamle Træbro, som hvert Aar led meget af Isen, at lægge en Stenbro. Nu mente man, at en omhyggeligere Efterforskning efter Terzerolen, end man ved denne Leilighed kunde gjøre, kunde Hr. Rebhahn ikke fordre. Dette skulde skee, og naar Terzerolen da ikke fandtes, maatte man ansee den for uerholdelig. Rebhahn triumpherede; dette gav, efter hans Mening, en Opsættelse i flere Aar. Men Høsten og den milde Vinter var saa tør, at Interims-Kanalen alt blev aaben i December og Omegnen af Broen laa tør. Terzerolen fandtes til Rebhahns

store Ærgrelse. Albus erkjendte den for at være sin og hans Navn, F. A., fandtes indgravet paa Kolben. Den blev forelagt hans Defensor. Fortrædeligt vendte og dreiede han den i Haanden; Alt stod i bedste Harmoni med Albus' Bekjendelse. Det høire Løb var afskudt, paa det venstre var Hanen spændt og, som det til en fast Masse blevne Fængkrudt viste, endnu ladt. Efterat han forsigtigt havde afskruet Stenen, for at undgaa en tilfældig Affyring, undersøgte han det ladte Løb.

„Det var som Pokker!" sagde han, „er der ikke kommet Dynd deri, er det et djævleblændt Skud. Vi ville dog engang see at faa det ud."

Forsteren, som var forsynet med det nødvendige Værktøi, og til hvem vi strax forføiede os, afskruede Svandsskruen i vor Nærværelse. Han fandt den sædvanlige Krudtladning, men — to Kugler istedetfor een.

„Torden og —," udbrød Rebhahn, „hvad er det? Stikker der to blaa Bønner i dette ene Løb, hvad Pokker har der da været i det andet?"

Selv jeg var frapperet over det Opdagede. Efter Mariannes Beretning havde de slet ingen Kugler havt, og Henrik havde ladet kjøbe to — hvortil skulde han vel ogsaa have brugt tre? — Den Tanke, at man ved Ladning af et dobbeltløbet Skydevaaben let kan tage feil, naar man ikke strax giver begge Løb Krudt og samtidigt Kugler, faldt mig ind; thi dreier man Geværet i Haanden, hvilket let kan skee ubevidst, saa bliver det høire Løb det venstre, og intet af dem bliver rigtigt ladet. Jeg lod nogle Ord falde derom, som Rebhahn strax greb og udbrød:

„Rigtigt, rigtigt, det er klart, at det høire Løb har været ladt med Maaneskin."

„Men hvorfra kommer da Kuglen i Henriks Bryst?"

„Hvad? Kugle? Funden i Liget? Er den tilstede?"

„Naturligvis."

„Afsted da, kom med, vi maa have fat i denne tredie Kugle."

Med disse Ord samlede han den adskilte Terzerols enkelte Dele sammen, stak de smaa Stykker i Lommen og ilte, med Løbet i Haanden ud paa Gaden og lige hen paa Thinghuset. Da jeg som velbestaltet Embedsmand ikke kunde ile ligesaa rask afsted, indhentede jeg ham først i Retssalen. Her stod han foran Fuldmægtigen, der alt havde fremtaget den med Rettens Segl forsynede Æske, hvori Kuglen laa.

„Kuglen, Kuglen!" raabte han, idet han i sin Utaalmodighed stampede i Gulvet med Foden, da Fuldmægtigen syntes tvivlraadig, om han turde bække Seglet. „Gjør det kun, men hurtigt; Defensor anerkjender Seglet for ukrænket."

Ligesaa utaalmodig som han selv lod jeg Æsken aabne, medens Rebhahn med rystende Haand holdt Løbet frem. Jeg passede Kuglen i Løbet, den var — for stor.

„Nu, nu?" sagde Rebhahn idet han af Glæde skjar Ansigter, „lad kun den skindbarlige Djævel komme og bringe mig den derind. Lad ham faa den ud deraf, kuglerund som denne her!"

„Det er øiensynligt, "bemærkede jeg, „men ubegribeligt."

„Hvad er ubegribeligt, min Herre? At denne Kugle ikke kan have været deri, det skal selv den blindeste Assessor kunne begribe, og det haandgribeligt. Protokolleer De blot dette Ny i bedste Form. Hr. Albus er uskyldig!"

„Men hans Tilstaaelse?"

„Er enten Usandhed eller en Vildfarelse."

Der gaves virkelig heller ingen anden tænkelig Mulighed, end en af disse to. Den første Anskuelse opfordrede til at gjøre et Forsøg paa at overraske Selvanklageren for at komme efter Sandheden. Jeg lod ham fremstille sig, efterat Pistolen atter var bragt i Orden.

„Albus, der har tildraget sig en Omstændighed, hvorover jeg maa optage deres Erklæring til Protokols. Er dette — Fuldmægtigen havde imidlertid oplæst det Beskrevne — ikke Deres Selvanklage og bliver De staaende derved?"

„Ja!"

„Dette er Terzerolen, som De har erkjendt for at være Deres og det Redskab, hvormed De begik Mordet. Vedbliver De ogsaa dette?"

„Ja!"

„I denne Æske opbevares Kuglen, som dræbte deres Broder, og som man har fundet i hans Bryst. Jeg har selv seet Lægen udtage den, modtaget den af hans Haand, lagt den i denne Æske og forseglet denne sidste med Rettens Segl. Her er den."

„Nu," spurgte han uvilligt, „skal jeg maaskee vedblive mit Tidligere, at den er — af Bly?"

„Det just ikke, men jeg maa fordre, at De endnu engang for mine Øine lader denne Terzerol dermed."

Haaner De mig, De, som ellers er saa menneskekjærlig?"

„Det gjælder kun en pedantisk Form; prov kun derpaa."

Han bragte Kuglen til Mundingen og studsede.

„Det er ikke —"

Vexelvis betragtede han mig og Advokaten, hans Mund fortrak sig til et haanligt Smil, han kastede Kuglen og Vaabenet paa Bordet, idet han vendte sig til Rebhahn og sagde:

„Djævel af en Advokat! Du vil friste mig, som Du fristede Herren, Din Mester. Du vil indlægge Dig Ære ved Dit Arbeide, vil bedrage Retten og Du har som en Taskenspiller ombyttet Kuglen."

Jeg forsikkrede ham om den absolute Umulighed heraf, jeg bekræftede mine Ords Sandhed ved vort tidligere Venskab og saasandt Marianne elskede ham. Hans Aandedræt standsede ved disse Ord, hans Bryst hævede sig og sank, hans Blik blev stivt og han foer med Haanden til Panden som et Menneske, der tvivler om sin Hjernes sunde Tilstand.

„Naar, min Gud i Himlen! naar — men det er jo umuligt — utænkeligt."

„Hvo kan vide det? Hvormange Kugler havde De, da Terzerolen blev ladet?"

„To."

„Kun to?"

„Ja, Henrik bragte ikke flere."

„Nu, Hr. Albus, og i det ene Løb, der ikke er afskudt, fandt vi begge Kugler."

„O! min Gud!" raabte han, „mit Hoved, mit Hoved!" Han kastede sig over Bordet, men sprang rask op, slog Øinene iveiret og sagde: „Jeg seer Intet, Intet! Djævelen tragter efter min Sjæl, han har blændet mine Øines Lys!"

En Gysen gjennemfoer mig, da jeg saae ham ind i Øiet; naar ikke alle Tegn skuffede, saa var han — afsindig. Jeg førte ham tillige med Rebhahn ind i det Værelse, som han meget vel maatte have kjendt, men der saaes intet Spor af Bevidsthed og Modtagelighed for ydre Indtryk. Kun Navnene Henrik — Marianne snege sig fra Tid til anden over hans Læber, uden at han syntes at høre den svage Lyd af Stemmen. Det var en forfærdelig Pinsel for mig at tænke, at mit Indfald at ville overraske ham, skulde have havt et sligt Resultat. Jeg lod hente en Læge, men han rystede betænkeligt paa Hovedet og kun altfor snart viste det sig, at han havde havt Grund dertil.

Vel bleve Ferdinands Sandser endnu samme Dag atter modtagelige for ydre Ting, og han talte med os Alle aldeles som et fornuftigt Menneske, saalænge hans Uskyldighed ikke blev berørt, men ved den svageste Antydning af denne Gjenstand viste sig tydeligt den fixe Idee, der som bekjendt er det første

Spor til Galskab. Han paastod, at Djævelen, der ikke kunde taale hans Udsoning med Gud, søgte at foregjøgle ham, at han slet ikke havde syndet, og til den Ende antog allehaande Skikkelser i Lighed med hans Venner og Bekjendte, eller virkelig foer i deres Sind og Gemyt for at misbruge dem til sit Øiemed. Lægen, min Moder og Søster, jeg selv, alle forsøgte vi den Ene efter den Anden og paa forskjellige Veie at gjøre ham vaklende i sin Mening, og var der Nogen af os det kunde lykkes, saa var det Juliane, med hvem han helst talte, og hvem han heller ikke afbrød, selv om hun anslog den kildne Streng. Alt troede hun engang at have naaet sit Maal, men da begyndte han at græde og sagde halvhøit: „Saa ung, saa skjøn, en saa himmelsk Sjæl, og dog for min Skyld besat af Djævelen!“ Men undertiden forefaldt der ogsaa komiske Scener, naar Nebhahn, udrustet med alle Fornuftens Vaaben, drog tilfeldts mod hans fixe Idee. Saasnart han mærkede hans Hensigt, satte han sig strax ligesom i Positur og syntes at opbyde hele sin Aandskraft til en Disput med ham, og der fremkom da mange snurrige Konsekventser af hans Indbildning, som hans Paastand om en Kuglesæd, hvorledes en Kugle kunde voxe, svulme op i Luften og Andet af samme Slags. Nebhans skarpe Forstand gjorde imidlertid øiensynligt sin Virkning paa Ferdinand, der efter at have udstødt et dybt Suk, tilsidst udbrød:

„Ha! naar En blot kunde forklare mig, hvorledes han anderledes skulde være omkommen?“

„Den Oplysning,“ svarede Nebhahn, „er i Almindelighed taget, ganske haandgribelig.“

Ferdinand betragtede ham haanligt, aabnede sin høire Haand og saae smilende derpaa.

„Det er soleklart,“ vedblev Nebhahn, „Omstændighederne tillade ingen anden Antagelse, de beviste Kjendsgjerninger paatvinge den menneskelige Forstand den Overbevisning, at et andet Skud, samtidigt med Affyringen af Deres Pistol, maaskee i betydelig Afstand, har jaget Deres Broder den dødbringende Kugle i Brystet. Kan ikke en Vildttyv i samme Øieblik have feilet sit Maal, skudt forbi et Stykke Vildt?“

Albus rystedes, hans Haand lukkede sig og med raske Skridt, med skarpt tillukkede Læber gik han op og ned i Værelset.

„Han der er snu,“ sagde han for sig selv og idet han vendte sig til mig, vedblev han: „men han fanger mig ikke, thi han er dog kun en dum Djævel. Dennegang skulde han dog have antaget en bedre Skikkelse; i denne har jeg strax kjendt ham.“

Mod denne haardnakkede Afsindighed var Intet at udrette og man maatte lade denne Gjenstand uberørt og afvente, om ikke Tiden og hans kraftige Natur formaaede at befri ham herfor.

Nebhahn indgav sit andet Forsvarsskrift, og jeg længtes efter, at Dommen skulde falde, da jeg med Sikkerhed ventede, at han skulde blive aldeles frikjendt. Men det var ingenlunde Tilfældet! „Vel var det“ — mente de gode Herrer — „ikke utænkeligt, at Henrik var falden for en Andens Haand, men da Arrestanten vedbliver sin Tilstaaelse og da en anden Gjerningsmand endnu ikke var udfunden, saa vilde Albus, indtil hans Uskyldighed tilfulde var godtgjort, blive at forvare i et Tugthus.“

„Gid I maa blive hængte“ udbrød Nebhahn. „I ville maaskee opstille den Grundsætning, at Ingen maa erklæres for uskyldig, forend han har skaffet den Skyldige tilstede. Nu ønskede jeg næsten at være den, Hr. Albus anseer mig for, saa at jeg kunde opspore den Karl, der har afskudt denne mystiske Kugle.“

(Fortsættes.)

L. Levins Bogtrykkeri.

Ali Pascha af Janina.

Ali Pascha af Janina.

(Hermed et Lithographi.)

Denne dristige og listige Rebel imod Porten blev født i Tepelini i Albanien 1744 og nedstammede fra en Slægt, der var Hovedet for Toczidernes uafhængige muhamedanske Stamme. Han var tillige en Søstersøn af en af Porten udmærket Bey og opsvang sig ved Aandskraft og List til den høieste Top af fyrstelig Uafhængighed.

Allerede som Dreng viste han den høieste Forbittrelse, da han saae og hørte, at nærboende Paschaer franeve hans Fader ved Magt eller List næsten alle hans Besiddelser, og allerede dengang skal han have svoret, engang at hævne denne Uret. Efter sin Faders Død stillede Moderen den sextenaarige Ali i Spidsen for sine Tilhængere og ophidsede hans Mod ved Erindringen om den lidte Uret. Ali drog imod Kurd Pascha, men blev slaaet og fangen, og kun ved sin Skjønhed og Livlighed, som rørte Paschaen, blev han forløst af sit Fangenskab. Dette Uheld nedslog dog ikke hans Mod; thi strax derefter greb han atter til Vaaben og drev i Forening med nogle af sine Tilhængere Røveri, men han var ikke heller heri lykkelig, saa at han maatte flygte til Bjergene og blev nødsaget til, for ikke at forhungre, at pantsætte sin Sabel. Hans Moder opsøgte ham nu i hans hemmelige Smuthuller, bragte ham Levnetsmidler, men gav ham med Stolthed og Foragt det Raad, at han skulde tage Fruentimmerklæder paa og søge Tjeneste i et Harem. Denne Dadel gjorde et saadant Indtryk paa den unge Mand, at han endnu engang vovede sig ud paa Rov og Krig. I Begyndelsen var han lykkelig i sine Røverier; men snart naaede Paschaens hævnende Haand ham. Alle hans Kammerater bleve i en Træfning nedhuggede, medens han selv undkom ved Flugten og maatte skjule sig i nogle ensomt beliggende Klosterruiner. Her sad han i Nattens Stilhed ganske forladt, overtænkende sin Skjæbne. Uden at vide hvad han gjorde, gravede han i Tanker med et Stykke Træ i Jorden; da støder han uformodentlig paa en haard Gjenstand, graver videre og finder til sin høieste Glæde og Forbauselse en Kiste med Guld- og Sølvpenge. Strax den samme Nat forlod han med sin Skat Stedet og i faa Dage hvervede han henved 2000 Ynglinge og Mænd, med hvilke han drog imod Paschaen og virkelig tilfægtede sin første Seir, hvorpaa han i Triumph drog til sin Moder i Tepelini. Ali forsonede sig dog kort efter med den opbragte Port, idet han hjalp den at beseire den oprørske Pascha af Skutari; men han glemte dog ikke sin egen Fordel, idet han bemægtigede sig alle sin Faders forrige Besiddelser, ja endog nogle græske Stæder, hvilket Porten rolig lod skee. For endnu mere at befæste sig i Regjeringens Gunst, overfaldt han med sin forvovne Skare den forhadte Pascha Selim af Delvino, lod ham halshugge og blev nu udnævnt til Statholder i Trikale i Thessalien, og man fandt sig endog i, at han lod sit Paschalik benævne efter Staden Janina, som han ved List havde bemægtiget sig. For at befæste sin Herskerstilling, viste han i Aaret 1800 Porten de vigtigste Tjenester med Hensyn til Rusland og bevirkede, at alle venetianske Pladse paa det faste Land og derimellem Fæstningen Parga bleve overladte Sultanen.

Hans farligste Krig var mod Sulioterne og først efter en treaarig Kamp, der kostede Strømme af Blod, fik han Overmagt over denne Heltestamme.

Han blev herefter udnævnt til Statholder over Romanien. Her forstod han at indføre en Orden, som hidtil havde været ukjendt, og overalt herskede Ro og Sikkerhed; Landeveie bleve

anlagte, og Manufakturer og Handel bragtes tillive, hvorved de europæiske Reisende, som besøgte Ali og med hvem han gjerne underholdt sig, maatte i ham erkjende en indsigtsfuld og dygtig Regent. Da Ali troede sig sikkret og befæstet i sin Magt, blev han stedse mere stolt, barbarisk, trodsig og hævngjerrig, og lod endog alle de græske Anatolers Kapitanis, der hidtil havde ydet ham god Bistand, og deriblandt Hærføreren Odysseus' Fader myrde. For ikke at blive mistænkt som Ophavsmand til denne Skjændselsdaad, bleve ogsaa de dertil leiede Snigmordere ombragte.

Endelig besluttede Porten i Aaret 1820 at skille sig af med denne trodsige, overmodige Eventyrer, og udsendte Paschaen Bey Ismael imod ham med flere Tusinde Tyrker, som bleve understøttede af Kapitanis. Da disse virksomt ydede deres Hjælp, bleve Alis Stillinger i Bjergpassene omgaaede, og han saae sig nødsaget til at indeslutte sig i Fæstningen Janina, hvorfra han skød Byen af samme Navn i Brand. Imidlertid blev den af Porten mistænkte Pascha Bey tilbagekaldt, og Kavanos Oglu erholdt Overbefalingen; men hverken denne eller hans Efterfølger, den af Grækerne saa forhadte Khurschid, Pascha af Morea, kunde udrette Noget. Kapitanis traadte atter over til Ali Pascha, og denne afslog ved Hjælp af Sulioterne, som han ligeledes havde vidst at bringe over paa sit Parti, enhver Storm paa Janina. Paa samme Tid kaldte „Hetairia" hele Grækenland til Vaaben, hvorpaa Tyrkerne bleve overfaldne i deres Leir og tvungne til at kaste sig ind i de faste Pladser, medens Khurschid med Resten af sin Hær trak sig tilbage til Epiros og Macedonien.

Imidlertid nærmede sig den gamle Pascha af Janina med stærke Skridt sin Undergang, da han henholdt Albaneserne med tomme Løfter og handlede troløst mod Kapitanis, der nu atter faldt fra og forlode ham. Mod Enden af Aaret 1821 drev Kurschid med fordoblet Iver paa Beleiringen af Søslottet og indesluttede Janina med en ny Hær. Ved denne Leilighed ydede en italiensk Ingenieur, der tidligere havde staaet i Alis Tjeneste, men ved flere Fornærmelser var bleven hans forbittrede Fiende, virksom Bistand, idet han angav ham Fæstningens svage Sider. Idet Kurschid forbandt List med Magt, lod han intet Middel uforsøgt til at vinde Alis tidligere Officierer, hvem det lykkedes at snige sig ind i Fæstningen, og som letteligt forførte den ved Beleiringens Besværligheder alt tilstrækkeligt udmattede Besætning. Der foretoges nu et nyt, ikke meget alvorligt ment Angreb, hvorpaa Tyrkerne, da Besætningen overgav sig, bemægtigede sig Slottet. Alt syntes tilende; men Ali fandt endnu et Tilflugtssted og dette var et befæstet Taarn ved Navn Aesokastron, der bestod af tre Stokværk. Heraf forbeholdt han sig selv det øverste, brugte det mellemste til der at gjemme sine Skatte og besatte det nederste, hvori der desuden fandtes endel Krudttønder, med omtrent hundrede Soldater, der vare blevne ham tro og nu havde fulgt ham til dette Smuthul. Men nu kom det an paa intet Ringere end at forhindre, at Ali, dreven af Fortvivlelse skulde sprænge sig og sine Skatte i Luften. Khurschid fortsatte derfor Underhandlingerne og gav ham de høitideligste Forsikkringer om at skaane hans Liv og hans Skatte, men Ali stolede ikke derpaa og erklærede, at han hellere vilde lade sig sprænge i Luften end overgive sig. Mod denne Paastaaelighed maatte der gribes til andre Midler, og saaledes besluttede man sig til at beskyde Slottet, og forat Ingen skulde undslippe, blev det blokeret tilsøes af mindre Fartøier. Endelig blev der skudt Bresche og enhver Udsigt til Redning forsvandt. Først da

lod Ali sig af sine Soldater overtale til at indvillige i Taarnets Overgivelse. Hans Betingelser vare, at nogle af hans Soldater skulde blive tilbage i Taarnet, medens han trak sig tilbage til en i Midten af Søen beliggende Ø, der skulde betragtes som neutralt Land. Tillige blev der stipuleret Amnesti og sikkert Leide til Arpyrokastron. Khurschid samtykkede i Alt, men neppe var Ali kommen ud paa Øen og Taarnet var taget i Besiddelse, førend Mehemed Pascha, anden Seraskier (General) og Gouvernør paa Morno, viste sig med et storherreligt Firman, hvori Ali Pascha dømtes til Døden.

Med Hensyn til de nærmere Omstændigheder ved Ali Paschas Død, da blive disse forskjelligt angivne. Nog e berette, at Ali, da han istedetfor den lovede Benaadelse modtog en Dødsdom, havde saaret Mehemed Pascha med et Pistolskud, og ved et andet Skud strakt en tyrkisk Officier, der ledsagede Paschaen, til Jorden, at der derefter opstod et Haandgemæng, hvori han, truffen af flere Kugler, tilsatte Livet. Andre fortælle, at Mehemed i samme Øieblik, han overrakte ham Firmanen, som om det var en Benaadning, har stødt ham en Dolk i Brystet, hvorpaa hin Fægtning opstod. Hvorledes det nu end forholder sig, nok er det, at Alis Folk, der vare ringere i Antal, kunde ikke yde nogen lang Modstand og bleve Alle nedhugne.

Alis Lig, der blev bragt til den seirende Sultan, havde den sædvanlige Skjæbne, at Hovedet blev skilt fra Kroppen og sendt til Konstantinopel, hvor det i høitideligt Optog blev lagt for Sultanens Fødder. Derefter udstilledes Alis Hoved til Skue paa Seraillets Port, hvor den tilstrømmende Mængde i en opslaaet Plakat kunde læse sig til Grunden for denne Henrettelse. Legemet var tidligere udstillet til Skue, hvorefter Khurschid lod det begrave med al den Pomp, der svarede til hans Rang som Pascha af 3 Hestehaler.

Denne Lykkens Yndling besad unægtelig overordentlige Naturgaver, dristig Foretagelsesaand og et sikkert Skarpblik. Han forenede en usædvanlig Menneske- og Sagkundskab med Bestemthed, Mod, Udholdenhed med en tidsmæssig Eftergivenhed og fandt selv i fortvivlede Stillinger Hjælpekilder og Udveie. Men han var ligesaa hadet som frygtet, var falsk, mistænksom, uforsonlig, blodtørstig af Havesyge, og ethvert Middel var ham ligegyldigt, naar det kun hurtigt og sikkert førte ham til Maalet.

Luft- og Havstrømninger.

(Fortsat.)

Foruden disse periodiske Vinde gives ogsaa andre, som fremavles af de lokale Varmeforhold. Disse ere Orkaner, Hvirvelvinde, Skypomper eller Vandhoser. Som allerede omtalt, vise Orkanerne sig i Passaterne, naar disse springe om i en modsat Retning. Allerede heraf faaer man en Formodning om deres Eiendommelighed, thi de fiendtlige Luftbevægelser støde mod hinanden, foraarsage derved en Hvirvelbevægelse, som fortsættes nedad, hvorved de tillige udvide sig, saa at de kunne frembringe en Hvirvlen i Luften paa 100—500 Sømile i Gjennemsnit. Først viser sig en lille sort Sky, som Søfolkene benævne Oxeøiet, der udvider sig med uhyre Hurtighed og meget snart formørker hele Himmelen. Den kredsende Luftbevægelse danner en tragtformig Luftkjedel, hvis smalle Ende hænger i Skyerne og kan have en Høide af $^1/_4$ til 1 Mil. Da den øverste Ende bevæger sig hurtigere end den omfangs-

rige lavere, som desuden finder Modstand i de høitgaaende Bølger, saa er Spidsen bøiet fremad, skjøndt den underste Del tilbagelægger i en Time 10 til 30 Mil. Axen af denne Lufthvirvel kan have en Omfang af 1—6 Mil og er ganske vindstille, medens Tragten med rasende Hurtighed dreier sig, og i det indiske Hav skeer dette fra Venstre til Høire, men i Atlanterhavet i modsat Retning. Paa Grund af den kredsende Bevægelse vil et Sted, hvorover en saadan Hvirvel gaaer, have at udholde alle Compassets Vinde. Disse Orkaner vare dog kun ½—12 Timer.

Hvorledes de ofte 100 Fod høie Sandhvirvler og de 6000 Fod høie Vandhoser opstaa, kan man ikke med Sikkerhed angive. Begyndelsen af dem skal skee i de høiere Luftlag, i Regelen i en Uveirssky, medens Veiret forneden er stille. Fra Skyen nedsænker sig en tragtformig Forlængelse, som undertiden atter trækker sig tilbage, men derpaa atter sænker sig og nærmer sig Jordoverfladen. Nu kommer Vandet eller den løse Jord i en heftig Bevægelse og danner en kegleformig Forhøining, som forbinder sig med Tragten ved en snever Cylinder. Den hele Masse dreier sig skrueformig omkring sin Axe og begynder at skride frem i lige eller krumme Linier; der finder ogsaa en afvexlende større eller mindre Tilbagetrækning eller Nedsynken af den øverste Tragt Sted; undertiden ophæves endog Forbindelsen mellem den øverste og nederste Del; ofte er Bevægelsen ledsaget af en stærk Larm, som ligner snart en Vogns Rullen, snart Brændingens Brusen, snart Vindens Piben; Lynild og Torden mangler sjelden og ofte mærker man en svovlagtig Lugt.

De Ødelæggelser, som disse Orkaner medføre, ere uhyre, thi gjennem Skovene bryde de ofte brede Veie og slynge Skibe høit op paa Land, omstyrte Huse og føre Mennesker og Dyr flere Favne med sig. Naar de rase over Stæderne, koste de ikke sjeldent mange Menneskeliv, og Skibe, som blive overfaldne af dem, blive i et Nu tilintetgjorte.

Har Mennesket af Luftbevægelserne lært Meget for sine Markarbeider, idet han nemlig veed, at i Europa Vindene i Almindelighed om Vinteren komme fra Norden, og i Januar ere heftigst, at Østenvindene herske om Foraaret, Vestenvindene om Sommeren og især i Juli, Sydvestvindene om Efteraaret — saa bemærker han ligeledes, at Vindene have en betydelig Indflydelse paa Klima og Fugtighed, saa at de endog frembringe særegne Havstrømninger. Da Havene, især de sydlige, fremavle uhyre Dunstmasser, som om Sommeren afkjøle, fordi de opsluge Varmen, men om Vinteren opvarme, fordi de afgive deres Varme til Luften, saa drive Vindene Dunst- og Taagemasserne fra Havet ind over Land, hvor disse slaa ned som Regn eller Sne, saasnart de trænge ind i de koldere Luftlag eller slaa an mod kolde Bjergmasser. Søvindene bringe derfor Fugtighed med sig, hvorimod Landvindene udtørre Jorden, fordi de blive fortyndede og opvarmede ved Jordbundens Varme. Østpassaterne drive saaledes store Dunstmasser over Sydamerika, som slaa an mod Cordillernes Bjergtoppe og forøge Landets Kjæmpestrømme. Den aarlige Regnmængde andrager her 115 Tommer, ja i Guyana endog 19 Fod, i Brasilien 23 Fod. Da Dunstskyerne ikke kunne stige over Cordillerne, fordi de ere for tunge, forbliver den vestlige Skraaning tør, ja i de store Ørkener i Bolivia falder der undertiden et helt Aar igjennem ingen Vanddraabe; Patagonien og Ildlandet derimod, som ligger paa Grændsen af begge Passaterne, have næsten daglig Regn og Sne. Over Mexikos Høisletter kommer sjeldent nogen Skymasse og de ere tørre, ligesom Californien; thi Østpassaten gaaer her bort fra Landet. Naturligvis ere Nordenvindene her, da de

ere gaaede over Sne- og Ismarker, som have opslugt deres Fugtighed, tørre, hvorimod Sydenvindene, som komme fra den merikanske Havbugt, fremdrive Missi-sippi-Dalens fugtige Dunster.

Til Europa bringer den varme Sydvestvind det atlantiske Havs Dunstskyer, i hvilken Anledning Bergen og overhovedet den hele Vestkyst af Norge sjelden har nogen klar Dag, men stadig Taage og en Regnmængde paa 82 Tommer; Sverrig derimod, paa den anden Side af Bjergene, har kun 21 Tommer. Medens i Coimbra i Portugal aarlig falder 118 Tommer Regn, har Lissabon kun 27 Tommer, Hoilandet kun 11 Tommer, og Madrid, som er beliggende paa en Hoislette inde i Landet, kun 10 Tommer; Sydsiden af Apenninnerne har 64 Tommer, Nordsiden 26; Hoialperne 58 Tommer, Sydsiden 90, Lombardiet 36, Nordalperne 35; den gamle Verden 34, den ny 39 Tommer. Østafrika er ved Monsunerne regnrig; Vestafrika ved Landvindene tør; ligesaa erholder Østkysten af Forindien Regn ved Monsunerne, hvorimod Vestkysten er fattig paa Regn, da Skyerne ikke formaa at komme over Ghatesbjergene; kommer Vinden fra Østafrika, erholder kun Vestkysten af Indien Regn og Østkysten er et halvt Aar uden Regn. Paa eet Sted i Bjergene falder 300 Tommer Regn. Naar Sydvindene vande Gangesdalen, og Østasien har regnsvære Søvinde, i hvis fugtige, men varme Atmosphære Kjæmpetræerne formaa at frembringe deres uhyre Dimensioner, saa at Rafflasiablomsten har 10 Fods Omfang, Bladet af Viftepalmen 40 Fods Længde og 16 Fods Brede, er derimod Hoiasien tør, fordi Søvindene ikke kunne naa saa hoit og Landet afkjøles af Siberiens kolde Vinde.

(Fortsættes.)

Kartoflen.

Kartoflens oprindelige Hjem er Amerika. Da Spanierne trængte frem til den Hoislette, der hæver sig 12.000 Fod over Havets Overflade omkring Søen Titicaca, for at søge efter Guld, fandt de Beboerne beskjæftigede med at dyrke Knoller, tørre dem, rive dem til Mel og opbevare dem til et Næringsmiddel. Det var Kartoflen. Langs med Kysten af Chili træffer man den endnu paa næsten utilgjængelige Steder. Man er ikke sikker paa, hvornaar den er bleven forplantet til Europa; dog er det vist, at den først er bleven dyrket i Irland, hvorhen en Slavehandler 1565 skal have bragt de første Kartofler; Andre antage, at den engelske Admiral Walter Raleigh først har bragt dem til sine Godser i Irland, Aar 1584, og dyrket dem der. Til England kom de ligeledes ved en Admiral, nemlig Frants Drake, der 1586 sendte nogle til en Ven med den Bemærkning, at Frugten var saa nærende, at han ansaae Dyrkningen af den for meget nyttig for Europa. Den bekjendte Sømands Ven holdt mærkeligt nok Frøknollerne for selve den nærende Frugt, og da de om Efteraaret vare blevne gule, gjorde han udelukkende for den Sags Skyld et stort Gjæstebud. Uagtet de vare kogte i Smør og bestrøede med Sukker og Kanel, smagte de alligevel ubehageligt, og det hed sig da, at denne Frugt kunde være god nok for Amerika, men blev ikke moden i Europa. Herremanden lod derfor Buskene rykke op, da de ikke kunde bruges til Noget; men da han en Morgen gik gjennem Haven, saae han nogle sorte, runde Knolle ligge i Asken af en Ild, Gartneren havde antændt. Han traadte en af dem i Stykker, og den gav en meget behagelig Lugt fra sig. Paa hans Spørgsmaal, hvad det var for Knolle, svarede Gartneren ham, at de havde

hængt ved Rodderne af den udenlandske Plante, og nu gik der et Lys op for ham. Han lod Knollerne samle, fremsatte dem derpaa for andre Gjæster, og nu bleve de spiste med større Velbehag end første Gang. Imidlertid gik det dog langsomt med Kartoflens Udbredelse. Indtil 1780 dyrkedes de i England og Skotland mest i Adelens Haver, da simple Folk ikke vilde vide af dem at sige. Fra England kom de til Holland og derfra til Frankrig. I Aaret 1616 vare de dog saa lidet kjendte der, at de som en Sjeldenhed bleve spiste ved Kongens Taffel. Ludvig den 16de bar endog Kartoffelblomster i Knaphullet, fordi han ivrigt drev paa at dyrke denne Plante, og ved Hofballerne smykkede Dronningen sit Haar med en Bouket af disse Blomster. Det første Stød til en almindeligere Udbredelse i Frankrig gav forresten en Hungersnød, da der blev udsat en stor Belønning for Opfindelsen af et Næringsmiddel, der kunde erstatte Kornet. En Apotheker Parmentier foreslog Kartoflen og fik derfor af Regjeringen et stort Stykke Land til at anstille Forsøg paa. Udfaldet var gunstigt og vakte megen Glæde ved Hoffet. Kong Ludvig den 16de trykkede Apothekeren til sit Hjerte og udbrød: „De har fundet Brød til de Fattige." Bønderne vilde alligevel ikke rigtig lægge sig efter Kartoflernes Dyrkning, hvorfor Apothekeren fandt paa følgende List: han lod offentlig bekjendtgjøre, at nu var hans Frugter modne, og da de vare saa kostbare, havde han udvirket Tilladelse til at straffe Enhver dobbelt, som stjal en Kartoffel fra ham. Listen hjalp; Bønderne stjal Kartofler, dyrkede dem, spiste dem, stjal igjen for paany at spise og lægge dem.

I Tydskland udbredtes de i Midten af det 17de Aarhundrede, dog gik det kun langsomt, og man hørte ofte Folk sige: „Kartofler! Nei, dem kan jeg ikke lide; det er en nymodens Ret; jeg holder mig til det Gamle." Det hændtes ogsaa undertiden, at de om Dagen lagte Kartofler bleve gravede op om Natten. Hvilke Fordomme der skulde fjernes og hvilke Hindringer der skulde overvindes, kunne vi lære af en samtidig Forfatters Beretning:

„Jeg kunde vel være en Dreng paa 5—6 Aar, da der hos os (Colberg i Pommern) i Aaret 1743 eller 44 herskede en saadan Dyrtid og Hungersnød, at mange Mennesker omkom af Hunger. Det følgende Aar modtog Byen af Frederik den Stores omhyggelige Godhed en Foræring, der dengang var fuldkommen ubekjendt her tillands. En stor Fragtvogn, fuld af Kartofler, ankom paa Torvet, og ved Trommeslag bekjendtgjordes det i Byen og Forstæderne, at enhver Haveeier til en bestemt Tid skulde indfinde sig ved Raadstuen, da Kongen havde tiltænkt dem en overordentlig Foræring. Man kan let tænke sig, at Alle kom paa Benene, og Bevægelsen var saa meget større, jo mindre man vidste, hvad denne Gave skulde betyde.

Raadsherrerne viste nu den forsamlede Mængde den ny Frugt, som her endnu Ingen havde seet. Desuden blev der forelæst en omstændelig Anvisning til at at plante, dyrke, koge og tilberede Kartoflerne. Det havde nu vistnok været bedre, om man havde omdelt en trykt Forklaring, da de Færreste bekymrede sig om Oplæsningen. Derimod toge de gode Folk med Forundring de lovpriste Knoller i Hænderne, lugtede til dem, smagte paa dem, og rakte dem hovedrystende til deres Naboer; man brød dem istykker og kastede dem for de tilstedeværende Hunde, der snøftede til dem og ligeledes forsmaaede dem, og nu var deres Dom fældet. „De Tingester," hed det, „lugte ikke og smage heller ikke, og ikke engang Hundene gide æde dem. Hvad kunne de gavne os?" Det var en almindelig Tro, at de vilde voxe op til

Træer, der i sin Tid vilde bære lignende Frugter.

Imidlertid bleve de efter Kongens Villie uddelte til Gartnerne i Forhold til deres Havers Størrelse. Ingen havde rigtigt fattet den oplæste Anvisning, og om man end ikke kastede dem paa Moddingen, gik man saa forkert som muligt tilværks med at plante dem. Nogle puttede dem uden videre enkeltvis i Jorden; Andre kastede dem i en Hob og bedækkede dem med lidt Jord.

Da Kongen det følgende Aar fornyede sin Gave, var der truffen den hensigtsmæssige Foranstaltning, at der medfulgte en Mand, som kunde gaa tilhaande med at lægge disse hidtil ukjendte Frugter."

Da man først begyndte at beskjæftige sig med Planternes Eiendommeligheder og Forskjelligheder, følte man Trang til at inddele dem. I Begyndelsen ordnede man dem i Hovedsagen efter Nytten; man søgte ogsaa andre, men ikke bedre Inddelingsgrunde, indtil endelig den berømte svenske Naturforsker Linné (1707—1778) optraadte med sit System, efter hvilket Blomstens væsentlige Dele, navnlig Støvtraadene, spille Hovedrollen, saa at Kartoffelplanten blev henregnet til 5te Klasse, da dens Blomst har 5 Støvdragere.

I den nyere Tid er man ved Inddelingen fornemmelig gaaet ud fra det naturlige Slægtskab mellem Planterne, og som en Følge heraf har man henført Kartoflen til Natskyggefamilien.

Kartoflens Forplantning skeer ved at lægge hele Knoller eller Stykker af dem, og med Hensyn til dem som til alle Planter gjælder den Regel, at den bedste Udsæd giver det bedste Udbytte. Det er bedst at lægge dem, naar Liv og Varme have udbredt sig i Jorden, og herom siger et gammelt Ord: Lægger Du mig i Marts eller i Begyndelsen af April, kommer jeg, naar jeg vil; men lægger Du mig i Slutningen af April eller i Begyndelsen af Mai, kommer jeg strax.

Kartoflen kan ogsaa forplantes ved Frø, og man gjør Ret i at vælge denne Maade engang imellem, da man derved forebygger Udartning; men den koster rigtignok mere Møie og Tid. Frøet, der tages af de bedste, mest modne Frøæbler, saaes i Begyndelsen af Marts i god Jord; de spæde Planter maa bedækkes om Natten og naar det blæser stærkt. Det første Aar faaer man Knoller saa store som Erter, der næste Aar blive til ordentlige Sættekartofler, og først det tredie Aar faaer man af disse en rigelig Høst. Denne Forplantningsmaade har man især tilraadet i de senere Aar, da Kartoflerne ere blevne angrebne af en eiendommelig ødelæggende Sygdom. Den blev først iagttaget 1843 i Nordamerika og udbrød 1845 i Europa, hvor den rasede saa stærkt, at en meget stor Del af Høsten blev tilintetgjort. Man har forsøgt at forklare Sygdommen paa forskjellige, undertiden endogsaa ret besynderlige Maader. Iblandt Andet har man ogsaa ment, at Sygdommen beroede paa denne Plantes begrændsede Varighed, at den i et Aarhundrede fortsatte Dyrkning ved Knolle var Skyld i Sygdommen, med andre Ord, at Sygdommen var et Tegn paa Kartoflens aftagende Livskraft.

Var denne Anskuelse rigtig, behøvede man kun at forandre Dyrkningsmaaden og avle Læggekartofler af Frø. Det har man ogsaa gjort, men i Belgien og Amerika lede de saaledes fremkomne Kartofler mest. Forresten har Kartoffelsygdommen ogsaa angrebet andre Planter af samme Familie, hvilket Altsammen tyder paa, at Sygdommen ikke kan være et Tegn paa Artens hendøende Livskraft. Imidlertid er man dog ingenlunde paa det Rene med denne Sag; kun Saameget er vist, at Bladenes Visnen hidrører fra en lille

Svamp; men endnu ere de Lærde ikke enige om, hvorvidt Svampens Fremkomst er Aarsag til Sygdommen, eller kun et Tegn paa den, og om ikke Veirforhold ere den egentlige Grund dertil. De Fleste helde dog til den første Antagelse, ifølge hvilken Kartoffelplanten ødelægges af en Snyltesvamp, der lever i det Indre af høiere Planter, der vorer og sætter Frugt i grønne og frodige Plantedele og med forbavsende Hurtighed fortærer deres Safter; det, der viser sig udvendig paa Planterne, er kun den mindste Del af Svampen, kun at betragte som de yderste Ender af det vidtforgrenede Væv; de egentlige Forplantningsceller opstaa under Overhuden, udbrede sig ogsaa til Siden i Stænglerne og formindske de flydende Dele i de tilstødende Celler, hvoraf følger, at Blade og Knoller forstyrres i deres Livsvirksomhed. Det er endnu indhyllet i et fuldkomment Mørke, hvoraf denne Svamp fremkommer, og Veirligets Beskaffenhed, Jordbundens Forskjellighed, ny Dyrkningsmaader formaa ikke fuldstændigt at løse denne Gaade. Fugtig Luft og Jordbund kunne vel begunstige Sygdommens Udbredelse, men ere ikke nogen nødvendig Betingelse for den, da den har raset visse Steder i ualmindeligt tørt Veir; den har hjemsøgt saavel Egne, der vare rige paa Kalk, som saadanne, hvor der ikke fandtes Kalk, saavel muldede Jorder som Marskegne. Enten man har skaffet sig Læggekartofler af Frø eller af Knolle, ere de blevne angrebne af Sygdommen, og det har heller ikke gjort nogen Forskjel, enten man gjødede Jorden eller ikke, enten man opbevarede Kartoflerne paa tørre Steder eller de vare udsatte for Indflydelse af fugtig Luft og fugtig Jordbund.

„Frankrig vil takke Dem, fordi De har fundet Brød til de Fattige," sagde Ludvig den 16de til Parmentier, og den Dag i Dag fældes der ligesaa gunstig en Dom om Kartoflen. Den kaldes saaledes et Sted: „den bedste, fortrinligste og behageligste Spise, især for Landmænd;" et andet Sted hedder det: „Kartoflerne høre til de største Velgjerninger, Europa har modtaget af den ny Verden, og ere mere værd end alt det Guld og Sølv, der er kommet derfra;" den betragtes som den ypperste af alle nyere Kulturplanter, som det kraftigste og billigste Middel mod en almindelig Hungersnød.

Herimod indvendes, at man kunde være ødsel med Lovtaler over Kartoflen som Næringsmiddel, saalænge der ingen Videnskab var til, der fordømmer den som Hovednæringsmiddel. Moleschott siger om den: „Naar man sammenligner den med Kjød, Korn og Bælgfrugter, falder den helt igjennem. Hvad skal man sige om et Næringsmiddel, i hvilket Æggehvide og fedtdannende Bestanddele staa i omvendt Forhold til, hvad der er givet i Blodet? Det kan overfylde Blodet og Cellevævet med Fedt; men det forsyner det kun sparsomt med Æggehvide og tilfører ikke Musklerne Trevlestof eller Kraft. Eller skal Mennesket mæske sig som Kvæget? Og hvad Andet vilde vel blive Tilfældet, naar man vilde nyde saamange Kartofler, som behøvedes for ved dem alene at forsyne Blodet med det nødvendige Æggehvide?" Dette er ikke nogen løs Paastand, men bevises af Kartoflens og Blodets Sammensætning.

For at danne Blod og Muskler, behøves i Hovedsagen kvælstofholdige Næringsmidler, medens de kvælstoffri underholde Aandedrættet og danne Fedt. Der maa følgelig finde en Afverling eller Blanding Sted af disse to Slags Næringsmidler, naar Legemet skal befinde sig vel. Man antager sædvanlig, at et arbeidende Menneskes Føde maa indeholde 22 Lod til at vedligeholde Aandedrættet og 9 Lod til at danne Kjød og Blod, og den yderste Grændse i dette Forhold skal være som 1 til 5.

Til at vedligeholde Aandedrættet høre Stivelse, Fedt, Sukker, til de dannende Næringsmidler Klister, Æggehvide, Ostestof. Nu er Kartoflen især fattig paa kvælstofholdige Bestanddele, derimod rig paa Stivelse, saa at Forholdet mellem de bloddannende og varmefrembringende Næringsdele omtrent bliver som 1 til 10, og saaledes gaaer langt ud over den yderste Grændse, hvoraf Følgen vilde blive en daarlig Ernæring. Ved Beregning kan ogsaa godtgiøres, at det vilde blive dyrt at nære sig alene af Kartofler.

Om det nu end vilde være uhensigtsmæssigt at spise bare Kartofler, saa er dermed ingenlunde sagt, at de slet ikke due til Næring for Mennesker. Af de forskjellige Bestanddele i Kjød, Æg og Melk fremgaaer det, at Kartofler udgiøre en nærende Føde, naar de nydes i Forbindelse med hine ovennævnte paa Kvælstof rige Næringsmidler.

Fodrer man Kvæg med Kartofler, befordre de vel Fedtdannelsen, men udøve kun en ringe Indflydelse paa Ansættelsen af Kjød. Derimod ere Kartofler fortrinlige til at lave Stivelse af, da man af 100 Pund raa Kartofler regner 12—14 Pund Stivelse. Endvidere benytter man ogsaa Kartoflerne overordentlig meget i Brænderierne, hvorved man ogsaa faaer Spøl, der virker godt paa Køernes Mælkning, Vært og Udvikling. Man feder derfor gjerne Kvæg dermed, om end Kjødet bliver noget løst og mindre nærende. Mælken bliver ogsaa noget tynd og vandet deraf.

Endelig kan endnu omtales, at Frugterne, de umodne Knolle og de unge Spirer kunne udøve en bedøvende Indflydelse, da de indeholde det saakaldte Solania, en Sammensætning af Kulstof, Brint, Ilt og Kvælstof, hvorved disse Dele erholde deres giftige, men paa den anden Side ogsaa deres helbredende Egenskaber.

Reisebilleder i Norden.

3. Geiserne paa Island *).

— Mandagen tilbragte vi ved Geiserne, der trænge sig frem af Jorden ved Foden af en omtrent 300 Fod høi Bakke, hvilket er Tilfældet med de fleste varme Kilder paa Island. De ligge paa næsten ganske jevn Jordbund, der bøier sig noget bort fra Høien og bedække en Flade af over 50 Acres. Antallet af Kilderne beløber sig til mere end 100 og ere af enhver optænkelig Størrelse og Form, snart meget store, snart meget smaa og næsten vandløse. Den store Geiser tager mest Opmærksomheden i Beslag, da den ved sit store Omfang, ved Vandmængden, der strømmer ud af den, og ved sine Udbruds Storartethed og Glands staaer uden Lige i Verden. Den befinder sig paa en lille Høi, som den selv har dannet — en hul Klippe eller forstenet Masse, som er bleven dannet ved et kiselagtigt Bundfald af Vandet. Naar man nærmer sig til Stedet, seer man strax paa den over den store Geiser svævende Damp, hvor samme er. Jeg gik frem indtil dens Rand og saae den ligge fuldkommen rolig som et sovende Barn. Dens Form er nøiagtigt som en Underkops og seer rund ud, skjøndt den er noget elliptisk; det større Gjennemsnit holder 56, det mindre 46 Fod. Da jeg var traadt hen til denne Underkop, fandt jeg den fyldt med varmt krystalklart Vand, hvis Temperatur var 209 ° F., altsaa kun 3 ° under Kogepunktet. Bækkenet selv er fire Fod dybt og har i Midten et rundt Hul, eller, som man kalder det, en Pibe, der som en Brønd gaaer ned i Jorden. Foroven, hvor Piben aabner sig i Bækkenet, har den et Gjennemsnit af 16 Fod, men som noget nedad hurtigt gaaer ned

*) Nærværende Reise foretoges i Aaret 1852.

til 10 Fod. Den er rund, glat og lige, og skal efter Nogles Angivelser der have maalt den, have en lodret Dybde af 65 Fod. Klippegrunden og Bækkenets, samt Pibens Sider ere glatte, og af lys næsten hvid Farve. Dampmængden, som steg iveiret fra Overfladen, var betydelig, men dog ikke saa stor, som jeg havde formodet af en slig Masse varmt Vand. Saaledes seer denne mærkværdige Kilde ud i stille Tilstand, og den synes virkelig ikke at være nogen farlig eller urolig Vandbeholder. Men naar Geiser er i Virksomhed, forholder Sagen sig anderledes. Da jeg kom derhen om Aftenen, var Bækkenet kun fyldt halvt, men den følgende Morgen var det fuldt og løb over, skjøndt den bortflydende Vandmængde ikke var meget stor. Naar Kilden befinder sig i Ro, seer man midt i Bækkenet ligeoverfor Piben en let Boblen, som om det kogte. Da vi engang vare her, maatte vi vente, indtil den vilde sætte sig i Bevægelse, thi Udbruddene følge paa hinanden i uregelmæssige Tidsrum, ofte flere Gange om Dagen, til andre Tider derimod kun engang i to eller tre Døgn. Da jeg vidste, at Geiseren forkynder ethvert Udbrud med Signalskud, tog jeg mig Stunder til at gjennemvandre Egnen og besee, hvad der var seeværdigt. Jeg samlede nogle smukke Exemplarer af forstenet Grønsvær, hvis Rødder og andre vegetabilske Dele havde forvandlet sig til Sten. Femten til tyve Skridt vestligt for Gejser er et Svælg af 30 til 40 Fods Dybde, med næsten lodrette Vægge. Jeg steg derned og fandt en lille Bæk med varmt Vand, hvis Bredder bestode af vulkanske Bestanddele og en rødlig Jordart. Jeg fornam en Larm ved Strandbredden, gik derhen og fandt et lille Morads, der opstødte varme, dampende Blærer af Leer. Medens jeg opholdt mig i dette Svælg, hørte jeg pludseligt et Skrald, som om Kanoner bleve affyrede i en halvanden Mils Afstand, og dog syntes det, som om Lyden kom fra min Nærhed og under den store Geiser. Det var de underjordiske Explosioner, som stedse gaa forud for et Udbrud. Jeg løb derhen og saae Vandet koge i heftigt Oprør, medens en betydelig Mængde Luft steg op fra Røret til Overfladen; men dette var Alt, kun falsk Allarm og intet Udbrud. Følgelig begav jeg mig atter paa en ny Opdagelsesreise i Kildegebetet.

Jeg hørte en stærk Pusten mod Vest og gik hen for at see, hvad Aarsagen kunde være. Omtrent 150 Skridt fra den store Geiser fandt jeg en Dampstraale, der kom ud fra et Jordhul, og dybere, end jeg kunde see, hørte jeg det sydende Dynds Sprudlen. Her bemærkede jeg ogsaa Aflagringer af smuktfarvet Leer, der, som jeg hørte, udgjøre en Eiendommelighed ved de varme Kilder paa Island. Det var fugtigt, i en Tilstand som Vindueskit og laa i Lag af forskjellige, skarpt affondrede Farver. De hyppigste Kouleurer vare de røde, blaa og hvide. Leret var meget fint og smukt, og jeg kunde ikke afholde mig fra den Tanke, at det maatte have betydelig Værdi som Malerfarve. Jeg skrabede Noget deraf sammen, men maatte meget mod min Villie lade Prøverne blive tilbage, da det manglede mig paa passende Kar til at skaffe det bort, og jeg endnu havde en lang Reise at gjøre. Omtrent 150 Skridt Sydvest for Geiseren kom jeg til tvende dybe Damme med klart, men varmt og dampende Vand. De syntes at være dannede af to Kilder og vare af uregelmæssige Omrids, begge 10 til 15 Fod brede og henimod 30 Fod dybe. Vandet var saa klart, at jeg kunde see lige til Bunden. De bleve adskilte ved en smal Klippevæg, der ligesom Sidevæggene syntes at være en kiselagtig Aflagring eller Forstening af Vandet selv. Da jeg gik tæt hen til Randen og omvandrede dem i hele

deres Omkreds, bemærkede jeg, at Stengrunden paa alle Sider hang saaledes ud over Vandet, at jeg godt kunde see derunder. Skorpen var ved Kanten meget tynd og saae sandelig rædselsfuld ud. Man kunde lettelig løbe lige i disse Kilder, eller rettere denne Dobbeltkilde; thi de ere fulde af Vand og ligge lige med Jorden. Jeg saae dem ikke, førend jeg var tæt ved Randen. En nyere Reisende fortæller, at hans Fører gjentagne Gange løb hen over den smalle Skillevæg mellem de to Damme. Var han falden i, vilde han aldrig oftere i denne Verden havt Brug for et varmt Bad, hvilken Skjæbne vel ogsaa kan vente ham i den næste.

Nu viste min Fører mig „Strokkr“ eller den ny Geiser, som Sir John Stanley kalder den. Det er kun et Hul i Jorden ligesom en Brønd, der hverken danner et Bækken eller har nogen ophøiet Rand. Det er foroven 9 Fod i Gjennemsnit, men trækker sig lidt efter lidt sammen til 5 Fod. Det er en meget eiendommelig Kilde. Jeg kastede Blikket ned i den og saae Vandet koge meget heftigt omtrent 20 Fod nede. Medens jeg endnu betragtede den, hørte jeg en Larm og saae i nogen Afstand fra mig Vand og Damp stige iveiret. Dette var, efter Førerens Sigende, den lille Geiser, der ligger noget imod Syd for Strokkr. Jeg gik derhen og fandt en uregelmæssig, men omfangsrig Vandstraale, som med betydelig Larm steg 8 á 10 Fod iveiret. Dette varede omtrent fem Minuter, hvorefter Straalen atter svandt, hvilket Phænomen viste sig i temmelig lige Mellemrum af omtrent en halv Time. Henimod Middag, vel to Timer efter den første Allarm, hørte jeg paany den store Geisers Signalskud. Explosionerne — henimod et Dusin Stykker — fulgte hurtigt paa hinanden og lød, som naar der paa Havet i $1^1/_2$ Mils Afstand hørtes Artillerisalver. Jeg ilte did og saae Vandet i heftig Bevægelse. I kort Tid steg det 6 til 8 Fod høit over Piben i en Søile eller tæt Masse. Men snart sank det paany, efterat Vandet i Bækkenet havde kogt, saa det løb over, ned i Røret, saa at Bækkenet næsten blev ganske tørt. Ogsaa denne Gang skulde mit Haab blive skuffet, da Explosionen ikke blev stærkere. Det varede nu 2 til 3 Timer, førend Bækkenet paany fyldte sig med Vand. Henimod Klokken 4 hørte jeg atter Skud og dennegang høiere end tidligere; Føreren kaldte paa mig og vi løbe hen til Randen af Bækkenet. Explosionen varede vel to Minuter, hvorhos Vandet kom i heftigt Oprør og Bækkenet blev overfyldt, og da brød Vandstraalen frem med et Slag, der næsten kastede mig til Jorden. Vandet skjød lodret op i en uhyre, fulde 10 Fod tyk Søile, hvorefter det sondrede sig i forskjellig Straaler. Et sligt Skuespil formaaer ingen Pen at beskrive! Vandsøilens Høide beløb sig, efter mit Skjønnende til 70 á 75 Fod. Den frygtelige Larm, hvormed de efterfølgende Masser holdt Kilden springende, lød som naar Tusinde Dampmaskiner løde deres Dampstrømme ud gjennem en Dam af kogende Vand. Udbruddet var tillige ledsaget af en stor Dampmængde, der imidlertid ikke var tilstrækkelig til at skjule Vandet. Medens Kilden sprang, hvilket varede 6 á 8 Minuter, stode vi i fuldkommen Sikkerhed neppe 40 Fod derfra. Endelig blev Vandsøilen lavere og lavere og to eller tre Minuter derpaa var Alt sunket ned i Røret, saa at Bækkenet ganske og Røret tildels blev vandløst. Nu havde jeg for første Gang Leilighed til at kaste et Blik i dette. Vandets Bevægelse var næsten ganske ophørt, men det steg dog langsomt opad. Efter halvtredie Times Forløb var Bækkenet atter overfyldt. Efter de tilforladeligste Angivelser er den største Høide, som den store Geisers Vandstraale har naaet, 90 til 100 Fod.

„Strokkr" er næsten ligesaa mærkelig og interessant som den store Geiser. Skjøndt den er mindre storartet, kaster den dog sin Vandstraale høiere og videre og, som Følge af dens Rørs Uregelmæssigheder, mere afvexlende. Dette Rør er ujevnt og noget krummet som Irlænderens Flint, der var gjort til at skyde om Hjørnet. Med Hensyn til samtlige Kilder paa Island synes den Regel at gjælde, at jo større de ere, desto sjeldnere ere ogsaa deres Udbrud. Den store Geiser gjør sine Eruptioner, efter hvad jeg har kunnet erfare, ikke oftere end een Gang om Dagen, Strokkr sædvanligt een til to, og den lille Geiser hvert tredivte til fyrretyvende Minut. Man kan bringe Strokkr til at springe, idet man kaster Stene eller Græs deri. De første forstoppe den undertiden, men Grønsvær gjør det ikke og frembringer desuden en skjønnere Virkning, da det giver Vandet et sort, blækagtigt Udseende. Jeg lod min Fører afskjære en Mængde Græstørv med en Spade og ophobe disse ved Randen, hvorpaa vi paa engang kastede omtrent flere Skjæpper ned i Røret. Bevægelsen hørte næsten ganske op, og vi skuede en Tidlang med stor Interesse derned; vor Udfordring syntes ikke at være bleven modtagen, eller at ville fremkalde noget Udbrud. Vi gik nogen Tid videre frem, og tænkte allerede, at denne Methode at fremkalde et Udbrud paa ikke var saa ganske ufeilbarlig, da der pludselig paafulgte et frygteligt Knald og en sort Vandsøile blev kastet høit iveiret. Saavidt jeg kunde bedømme, steg Vandet fulde 130 Fod iveiret.

(Fortsættes.)

Kuglen.

(Af en Kriminalassessors Papirer.)

(Sluttet.)

Rebhahn havde neppe udtalt, førend Postbudet overbragte mig en lille Pakke fra den nærmeste Retsdommer. Denne Embedsmand sendte mig en bekræftet Udskrift af en Retssag med den Bemærkning, at han efter Alt, hvad han havde hørt af Rygtet om den imod Hr. Albus verserende Sag, maatte tro, at det Tilsendte vilde kaste et Lys over det Gaadefulde i den nævnte Sag. Dermed fulgte en Guldsignetring med Bogstaverne H. A. paa begge Sider af en Merkurstav, der hvilede paa et Anker, og en Kuglebøsse af saa ringe Dimensioner, at man næsten kunde tro, at den havde tilhørt en Liliputianer. Løbet var neppe otte Tommer langt og havde en Skruegang, som den Art Pistoler, der bære halvandethundrede Skridt og dog gjøre et Kjærneskud. Den syntes at være gjort af en slig Pistol, thi den korte Kolbe var tilsat og lod sig skrue af. Det var aabenbart en Vildttyvs Bøsse. Begge Gjenstande vare ogsaa blevne fundne hos en Vagabond, som man efter Henriks Død havde bemægtiget sig i Grændseskoven. Han kaldte sig Rollkopf og den mod ham førte Undersøgelse havde snart bragt for Dagen, at han tidligere havde hørt til en Røverbande i Rhinlandene, var bleven fanget, overbevist om flere Mord, men var brudt ud af Arresten og han havde derefter sluttet sig til nogle Vildt- og Kvægtyve i Grændseskoven, efter hans Forsikkring, for at forbedre sig, da han havde vidst, at man maatte aflægge en svær Ed paa ikke at ombringe noget Menneske, var det end i yderste Livsfare. Denne Ed vilde han ogsaa punktlig have overholdt, men en Yttring af Forhørsdommeren, at dette ikke vilde

have mindste Virkning paa den over ham i tidligere Hjemstavn fældede Dødsdom, bevægede ham til den Tilstaaelse, at han, kort før sin sidste Paagribelse, dog engang havde brudt denne Ed, hvori imidlertid hans Hovidsmand egentlig var Skyld, fordi han havde givet ham et Gevær, der neppe var en halv Alen langt og dog skulde kunne skyde to hundrede Skridt bort. Med denne „Næglebøsse" ligger han i Buskadset ved Veien, seer to Herrer gaa forbi, og hører, at den Ene siger til den Anden: „Hvorfor slæber Du nu 8000 Daler til Markt?" Dette lokker ham vel til at forsøge paa sit tidligere Haandværk, eller til idetmindste at forsøge om han ikke kunde faa Noget af de 8000 Daler; men han bemærker, at den ene af Herrerne har en dobbeltløbet Pistol i Haanden, hvorfor han reiser sig og følger de Andre i Afstand. Ikke længe derefter blive de staaende, den Ene „tumler" omkring den Anden og det falder ham ind: „Du skal dog engang see, om Din Kapitain har løiet, om virkelig Næglebøssen kan naa derhen. Han lægger an, skyder, og — strax bliver den Ene krum. Den Anden — tænker han — vil nu skruppe afsted, men nei! Han bliver staaende som en Støtte, kaster sig over den Anden og viger ikke en hel Time fra Pletten. Endelig „stikker han af;" Tyven sniger sig frem, gjennemroder den Dødes Lommer, men finder dem tomme og maa tage tiltakke med en Ring, som han ikke uden Møie maa trække af Fingeren.

Ingen vil formodentligt nu mere tvivle om, at Ringen havde tilhørt Henrik Albus, hvilken Ferdinand sikkert vilde have savnet, naar han ikke havde besvimet ved Synet af Broderens Lig. Den mystiske Kugle, som Nebhahn nyligt havde kaldt den, passede fuldkomment i Vildttyvens Næglebøsse, og naar man saae nøiere til, var endog Indtrykket af Skruegangen synlig.

„Nu," udbrød Hr. Nebhahn, „nu vil den Tosse selv indsee sin Uskyldighed," og med disse Ord vilde han allerede ile til ham.

„Vil han tro Djævelen?" spurgte jeg. „De har Ret; det maa han høre af En, der seer bedre ud end jeg."

Denne Opdagelse var virkelig ogsaa altfor vigtig, til at jeg skulde have vovet Virkningen deraf paa hans Sind paa en uforsigtig Maade. Den fuldstændige Opløsning af den Gaade, der havde forvirret hans Sind, maatte han høre af en Mund, som han ikke saa let vilde antage for et Djævelens Værktøi, og hvem var vel et mere passende Sendebud, end Marianne selv?

Denne Piges stærke Sjæl havde for at bekjæmpe sin Sorg, grebet til et Middel, som vi just ikke kunne anbefale svage Sjæle, netop fordi de ere svage. Hun havde sysselsat sig med at lære det engelske Sprog — Valget af dette var forstaaeligt, da Ferdinand yndede det — og hun var allerede saavidt, var allerede saa vant til at tænke deri, at hun i Begyndelsen af vor Samtale mere end engang tiltalte mig paa Engelsk. Hun havde hørt, at Terzerolen var funden, om den gaadefulde Kugle, om den ny Dom og tillige om Ferdinands Sindsforvirring; men det Sidste holdt hun for en Opfindelse af Advokaten, hvilket Defensorerne ofte gjøre for at faa de Skyldige frikjendte. Men da hun nu hørte det Modsatte, styrtede Taarene hende ud af Øinene og neppe kunde hun frembringe de Ord:

„Stakkels, stakkels Ferdinand! Ikke længer Menneske og dog levende. O! Gud, min Gud, sender Du mig ogsaa dette."

„Jeg har Haab om hans Helbredelse, kjære Veninde, naar De kunde beslutte Dem til et Skridt, der vistnok forudsætter, at Deres Hjerte endnu taler for ham."

„Hvorledes? Mit Hjerte?" udbrød hun. „Hvad forlanger De? Min sidste

Blodsdraabe vil jeg hengive for ham, selv med Opgivelse af mit eget Liv."

I Korthed skildrede jeg hende Ferdinands indre Tilstand, gjorde hende bekjendt med Opdagelsen af den sande Gjerningsmand og sagde hende, at denne Underretning igjennem hendes Mund vilde virke helbredende paa hans Gemytstilstand.

„Naar ikke alle tidligere Jagttagelser skuffe mig," vedblev jeg derpaa, „saa har De en saa afgjort Magt over hele hans Nervesystem, at jeg næsten bringes til at tro paa en magnetisk Rapport imellem Dem."

Det var en Fryd at see Glæden i hendes Blik, høre hendes Stemme bæve, da hun sagde disse Ord:

„O! ja, min Herre, jeg vil, jeg skal redde ham. Over hans Aand, hans Hjerte har jeg Magt; ene hans Samvittighed er stærkere end min Kjærlighed."

Hurtigt tog hun Hat og Kaabe, og ilte med mig til sin Fader, hvem hun med hurtige Ord fortalte, at hun strax maatte ledsage mig, da Ferdinand virkelig var gaaet fra Forstanden, og hun nu vilde forsøge paa at helbrede ham og bringe ham tilbage. Han havde Intet at indvende, tilmed da jeg bekræftede hendes Ord, og faa Minuter efter sad jeg med hende i Vognen.

Som let begribeligt, var Øiemedet for vor korte Reise den eneste Gjenstand for Samtalen. Hun udfrittede mig om de mindste Omstændigheder med Hensyn til hans fixe Idee, og udkastede endelig en Plan for vor Fremgangsmaade, og dikterede mig saa at sige min Rolle.

Jeg skulde forberede den Sindssvage paa hendes Besøg. Han læste, da jeg kom ind, i Popes „Fristelse", som Juliane havde givet ham, og syntes fortrædelig over Forstyrrelsen.

„Jeg har atter været i Burg, kjære Albus."

„Saa?"

„Jeg har seet Marianne."

Han betragtede mig med et beroliget Blik og svarede:

„Jeg seer hende stedse."

„Og dog har De, saavidt jeg mindes, ikke talt om hende, siden De kom her."

„Netop derfor."

„Men desto mere talte hun om Dem."

Han fjernede sig nogle Stridt, og spurgte da tøvende:

„Er hun endnu — er hun lige skjøn?"

„Ja, det er hun, uagtet den Sorg, hun bærer paa."

„Det vil gaa over; hun vil blive lykkelig, naar jeg ikke mere er til."

„Jeg tvivler derom; hvo der engang har elsket som hun —"

„Hun vil bedre — jeg vilde sige, hun vil elske en Bedre, som jeg kjender."

„Hvem da?"

„Hun vil elske Dem," svarede han i Overbevisningens Tone.

„Hvorledes falder De paa den Idee?"

„Hun elsker Dem allerede nu, alt længe."

Jeg studsede. Havde han maaskee derfor ikke omtalt Marianne siden deres Adskillelse, men hvad havde givet ham Anledning til den Tro? Var denne Tro ældre end hans Beslutning, at omarme Døden istedetfor Bruden? Alle disse Spørgsmaal trængte ind paa mig i et Øieblik, men hans Uretfærdighed imod Marianne saarede min Følelse. Jeg traadte rask hen til ham, lagde Haanden paa hans Skulder og sagde:

„Albus! hvorvidt gaaer De i Deres Forblindelse? Vil De see det Modsatte, skue det med deres egne Øine?"

Han foer tilbage, betragtede mig stivt, udstrakte Haanden og lod den langsomt glide ned af min Arm, som om han ved Følelsen vilde udforske Noget, og udbrød da:

„Ha, nægt det ikke! Marianne er her, jeg føler hendes Nærhed."

„Saaledes er det Ferdinand, hun vil tale med Dem, hun har noget Vigtigt at aabenbare Dem; opbyd derfor alle Deres Aandskræfter for at fatte det."

Med Klokkestrengen gav jeg det aftalte Tegn; han stod lydløs og rystende, og jeg begyndte at frygte Virkningen af den kommende Scene. Sagte traadte Marianne ind og medens hun lukkede Døren efter sig, bedækkede Ferdinand sit Ansigt med sine Hænder, som han dog strax lod falde. Marianne kaldte ham ved Navn, men i en Tone af den fuldeste Ømhed, og med det Udraab, „Du min Engel," faldt han ned for hendes Fødder.

Hun reiste ham op, og da han aabnede Læberne som for at tale, afbrød hun ham med de Ord:

„Tal ikke, min Ferdinand, ikke endnu. Jeg seer hvad Du føler og føler selv, at det er uudsigeligt. Stakkels Ven, hvor maa Du ikke have lidt, hvor Du er bleven bleg! Kom, lad os sætte os, giv mig Din Haand og føl mit Hjertes rolige Slag, indtil Dit eget holder Takt dermed."

Han syntes ikke at fatte, hvad der foregik med ham, og da han ikke selv kunde forklare sig det, søgte han at gjætte sig dertil af mit Blik.

„Hvor er jeg da? Er De da ikke — er jeg da ikke længer den Blodbetyngede, Brodermorderen?"

„Nei, nei," tog Marianne Ordet, idet hun slyngede sin Arm omkring ham og trykkede ham til sit Bryst; „Du er min Ferdinand, min Ægtefælle. Du er fri for al Skyld, Du var fri derfor, da jeg skyede Dig som en Morder; den frygtelige Gaade er løst, Din Blodskyld var et Selvbedrag, Din Tilstaaelse en Vildfarelse, ligesaa tilgivelig som forfærdelig. Du tvivler? Her" — hun strakte sin Haand, hvori hun holdt Røverens Bekjendelse, frem — „her holder jeg Sandheden, den uigjendrivelige Sandhed. Du er uskyldig, den virkelige Morder er opdaget."

Albus lænede sig tilbage og i hans Blik, der stivt var heftet paa hende, afmalte sig den indre Kamp imellem Angst og Kjærlighed.

„Ha, ogsaa Du, Marianne? O, Frister, Frister! kom hvorledes Du vil, laan alle Feers Yndigheder, stjæl Kjærlighedsgudindens fortryllende Aasyn, kom i enhver Skikkelse, kun ikke i denne, kun i denne ikke."

Marianne var nærved at fortvivle over denne Vedholdenhed ved hans fixe Idee, men hun samlede hurtigt sine Kræfter, holdt hans Hoved med begge sine Hænder og betragtede ham med et Blik og et Aasyn, hvori alle Træk aandede den reneste Kjærlighed. Derpaa trykkede hun et Kys paa hans Pande og sagde i en Tone, der aandede den dybeste Vemod:

„O, min Ferdinand, min kjære, gode, ulykkelige Ferdinand! Gives der endnu blot en Gnist af menneskelig Forstand, saa berøv mig ikke min. Ras, dræb, sønderriv mig, men gjør mig ikke vanvittig!"

Denne Tone, denne rørende Bøn syntes at gjennemtrænge hans Sind. „Nei!" udbrød han, „det er umuligt, det kan ikke være Fristeren, i dette Tempel kan han ikke trænge ind. Besnæret har han Dig, men Du er Marianne!"

„Vil Du være fornuftig, min Ferdinand; vil Du høre roligt paa mig?"

„Tal, tal!"

Hun udfoldede Papiret og læste Røverens egenhændige Beretning, hvorledes han havde udøvet den usalige Daad, men hvorledes læste hun det ikke, i en Tone og med Gebærder, hvormed sikkert aldrig nogen retslig Dom er bleven forelæst, og som absolut maatte fremtvinge Tro. Da hun var tilende dermed, betragtede hun ham med et triumpherende Smil og yttrede:

„Nu, Albus, hvad mener Du? Hvo var den Dræbte? See her. Af hvis Finger har Røveren taget denne Ring?"

„Det er Henriks Ring," udbrød han; „det er vist, det er klart som Dit Blik. Rollkopf har skudt ham. O, min Gud! han er død i den Tro, jeg selv har næret; han har anseet mig for at være Morderen!"

„Heller ikke det, Albus," faldt jeg ham i Talen. „Erindrer De Dem ikke hans sidste Ord. Sagde han ikke: „der — der er Røveren!" Jeg vil sætte mit Liv i Pant paa, at han har seet Gjerningsmanden, og at det var det, han vilde sige Dem."

„Ja, saaledes er det; Marianne, jeg er uskyldig, og dog nei, jeg har forbrudt mig svært, jeg har leget som en Rasende med de ladte Vaaben, men, Gud være lovet, jeg er ingen Morder, intet Broderblod klæber ved min Haand. O, Marianne, Du er min gode Engel, Du har frelst mig fra min Samvittigheds Pinsler."

Min og Mariannes Glæde over den heldige Virkning af vort Forsøg, fandt intet Ord, og da nu Marianne tiltalte ham i det engelske Sprog, og han uventet hørte denne Lyd fra de elskede Læber, da — ja, hvorledes skal jeg skildre det Udtryk, der viste sig i hans Aasyn. Han trykkede hende til sit Bryst og svarede i samme Sprog:

„Guddommelige Væsen, hvormed har jeg Ubændige, Rasende fortjent dette Hjerte? Straf mig, I Dommere, eller fritjend mig, tænker slet om mig, I Mennesker, eller vel; der gives en Salighed her paa Jorden, som I ikke vilde kunne berøve mig."

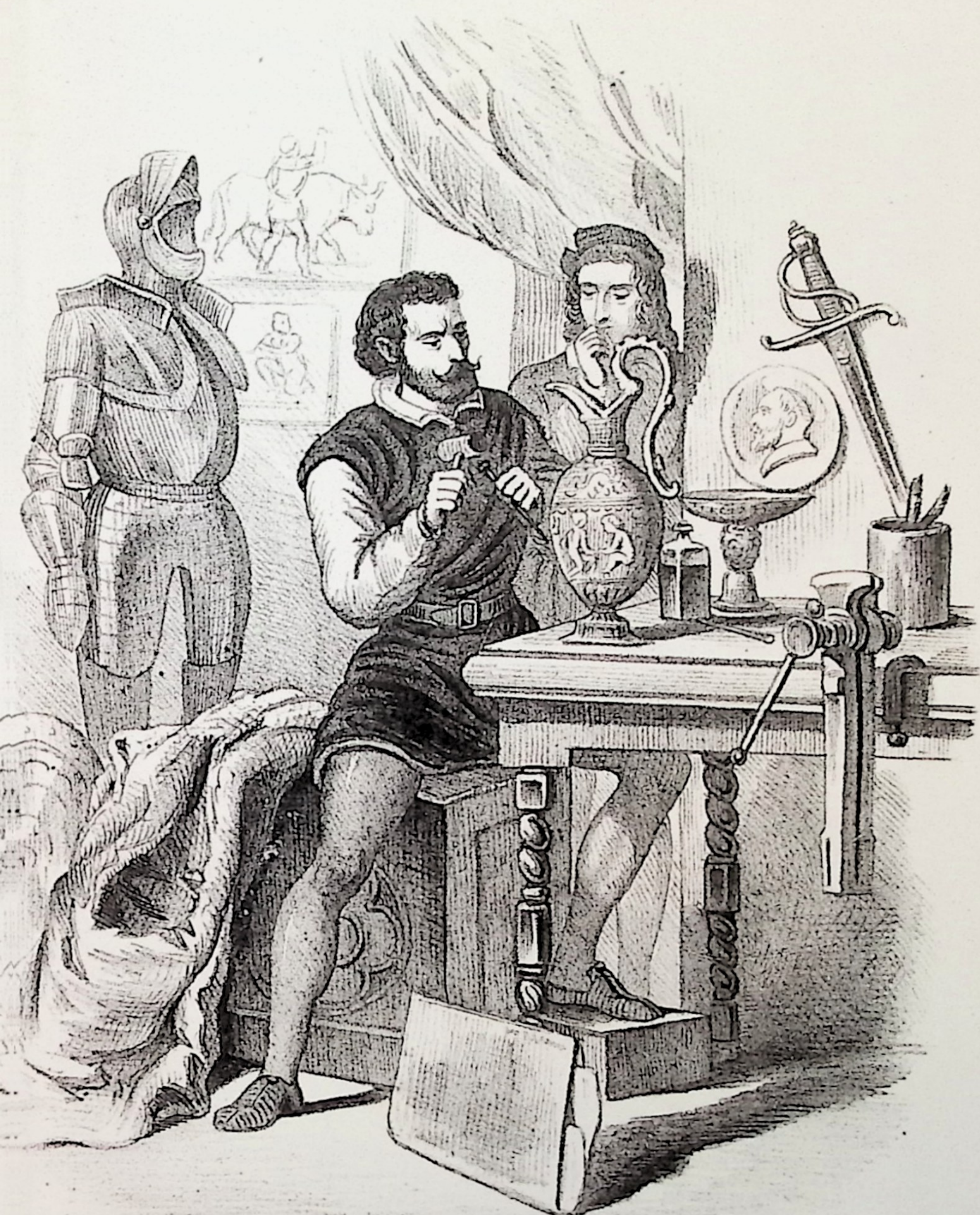
Han blev fuldkommen frikjendt og det paa en Maade, som aftvang selv Hr. Nebhahn, der ellers ikke i Almindelighed agtede Herrerne af det grønne Bord altfor høit, den Tilstaaelse, at den, der havde udarbeidet denne Dom, var et Menneske, helt og holdent et Menneske, id est en Saadan, der havde baade Forstand og Hjerte paa rette Sted. Det forstaaer sig af sig selv, at Albus, da denne Dom faldt, ikke længer var min, men Mariannes Fange, og to Uger efter bleve de Elskende viede, offentligt og under en saadan Sammenstrømmen af halvt nysgjerrige, halvt deltagende Mennesker, som aldrig før var bleven seet i Burg. Ogsaa det „dygtige Bal" fandt Sted og udmærkede sig ved, at blandt Gjæsterne ogsaa „den personificerede Djævel" var tilstede; thi saaledes pleiede Marianne at kalde Hr. Nebhahn, der jo af hendes Forlovede var antaget for hans Stedfortræder.

En Maaned senere afreiste det unge Par til Hamburg og indskibede sig til Philadelphia. Marianne blev Moder til to raske Drenge og en Datter, som lover at blive hende lig paa Sjæl og Legeme.

„Vi ere lykkelige," skriver hun i et Brev til mig, „saa lykkelige som De og Deres „Djævel" have gjort os. Min Republikaner, min Ustyrlige har ikke forgjæves prøvet Ulykken; hans Lidenskaber ere blevne til Lam, der tumme, men kraftige boltre sig i det Grønne. Onkel og hans Kone have os kjære og vore Børn ere deres."

Kammerraad Brandt trøster sit merkantile Hjerte med de Summer, hans Svigersøn hjælper ham til at fortjene, og sit Faderhjerte med den Tanke, at den Gamles Formue i Philadelphia engang vil tilfalde hans Stamme. Tillige har han endnu ikke opgivet Haabet om at leve saalænge, indtil hans Dattersøn kan gjøre sin første Reise til Tydskland, for at lære den tydske Forretningsgang at kjende paa rette Sted og Plads.

L. Levins Bogtrykkeri.

BENVENUTO CELLINI.

Benvenuto Cellini.

(Hermed et Lithographi.)

Nogle Kunstnere paastaa, at Benvenuto Cellinis Ry er større end hans Fortjeneste, og at han kan takke sine Memoirer derfor mere end sine Guldsmed-Arbeider og Skulpturer. Den største Del anerkjender dog hans Betydning i saa høi Grad, at man uden Overdrivelse kan kalde ham Guldsmedenes Michel Angelo.

Benvenuto er født i Florents 1500. Hans Liv er en Række af Eventyr, en evig Vexel af Lykke og Ulykke, Hæder og Forfølgelse, saa at man vanskelig kan udtage enkelte Punkter af hans Biographi. De betydeligste Momenter ere Beleiringen af Rom og hans Ophold i Paris. Da Konnetablen af Bourbon beleirede Rom, tog han Del i Forsvaret og efter hans egne Ord at dømme, var det ham, som gjorde det skjæbnesvangre Flinteskud, der berøvede Konnetablen Livet. Senere blev han anklaget for at have understukket nogle Juveler og blev kastet i Fængsel, hvoraf han blev befriet ved Kong Frants den 1stes Mellemkomst. Paa Grund heraf drog han til Frankrig, hvor han i Begyndelsen blev behandlet med Udmærkelse, men senere tilsidesat og krænket. Dette foranledigede ham til atter at vende tilbage til Florents, hvor han skrev sin mærkelige Biographi. Med ligesaa megen Dygtighed, som Cellini ellers arbeidede i Erz og Marmor, fremstiller han her i Skrift sig selv og sin Skjæbne, sine Dyder og sine Feil, og med en henrykkende Naivitet tegner han sig selv og med træffende Menneskekundskab de Mennesker, med hvem han kom i Berøring. Hans Biographi er interessant baade for Psychologerne, Historieskriverne, Kunstnerne og enhver Dannet; vanskelig kan noget Enkelt udtages, den hele Bog bør læses.

Cellini døde 1570.

Hans Værker udmærke sig ved en stor Harmoni mellem Udkastet og Udførelsen af Detaillerne; hans Opfindelse er rig og mangfoldig; det ubetydeligste Arbeide blev under hans Hænder en Gjenstand for Phantasien. Desværre ere kun meget faa af dem tilbage. Blandt disse bør især fremhæves den i Erts støbte Perseus med Medusahovedet i Florents og det gyldne Saltkar, som i hans Levnetsbeskrivelse spiller en saa vigtig Rolle og nu befinder sig i Dresden i „die grüne Gewölbe".

Thorvaldsens Portraitstatue.

Som bekjendt, udarbeidede Thorvaldsen en Portraitstatue af sig selv og fremstillede sig med Meisel og Hammer ihænde, støttet til Haabets Statue. At han af sine Arbeiders Række udvalgte denne Statue, deri har man lagt en Betydning, som han selv engang afviste, da han blev spurgt derom.

Det er nemlig blevet berettet, at han skulde have sagt: „Jeg har valgt Haabet, og ikke, som mange Andre maaskee vilde have fundet mere passende, — Erindringen, fordi jeg endnu støtter mig til det Haab, at fuldende Værker i min Kunst, som skulle overgaa alle dem, jeg hidtil har leveret!" — Da J. M. Thiele engang spurgte Thorvaldsen, om han havde yttret dette, svarede han, at han vel havde sagt saadant Noget, men Haabets Statue havde han valgt fremfor noget andet af hans Arbeider, fordi denne Statues strengere, æginetiske Stil gjorde en bedre Modsætning til hans egen Statue, der jo skulde fremstille det Levende.

Reisebilleder i Norden.

3. Geiserne paa Island.

(Sluttet.)

Explosiv- eller rettere Eruptivkraften var ikke slet saa regelmæssig som ved den store Geiser, men standsede enkelte Øieblik og fornyedes igjen, saa at Søilens Høide kun beløb sig til 70 á 80 Fod. Men hvor mørkt og blækfarvet saae Vandet ikke ud! Undertiden saae vi store Stykker Grønsvær flyve høit i Luften. Efterat Strokkr havde leget et godt Kvarter, begyndte den at blive lavere og standsede lidt efter lidt. Den brugte imidlertid endnu nogen Tid for at komme sig af den Dosis, vi havde givet den ind. Efterat Vandet var sunket under Jordoverfladen, kom det gjentagne Gange frem paany og steg, som drevet af en Explosion, ikke alene høit, men faldt ogsaa i en vid Omkreds. Det nedfaldende Vand befugtede Jorden i en Afstand af 20 til 30 Fod fra Røret. Jeg tog nogle smaa Græstoppe, som vare blevne kastede op, og fandt dem bogstaveligt kogte.

For tyve til tredive Aar tilbage faldt engang en Hest ned i Dyndkilderne i Nærheden af Geiser og kom aldrig igjen tilsyne. I det nordlige Island faldt engang en Oxe i en af disse varme Kilder, men blev, efter at være tilstrækkeligt kogt, atter kastet op. Det af Strokkr opkastede Grønsvær lignede mere Sælhundens Skin end Græs, og en ti Minuters Kogen i slig en Helvedeskjedel maa sikkert ogsaa være tilstrækkelig til at forandre enhver Gjenstands Udseende.

Skjøndt Strokkr daglig spiller to til tre Gange, fandt jeg dog en ondskabsfuld Fornøielse i at ægge den, og opfordrede Føreren til efter et Par Timers Forløb at give den en ny Portion Grønsvær. Han kastede Blikket i den og sagde, at det Intet vilde nytte; den havde endnu ikke samlet Kræfter nok til et nyt Udbrud. Desuagtet forsøgte han det, men det lykkedes ikke. To Timer senere paafulgte imidlertid Eruptionen, og vi saae atter et ligesaa storartet Udbrud som det første. I Omegnen findes der nogle Bønderhuse, og i Nærheden af det ene saae jeg, at man havde sat en stor Jernkjedel, hvori man kogte Vadsk, i en varm Kilde. Jeg kogte i en lignende et Stykke Kjød til til min Middagsmad og gik imidlertid hen til en Bæk noget derfra, hvor jeg tog mig et kosteligt Bad. Nogle Reisende have paastaaet, at Kjød, der kogtes i de varme Kilder, erholdt en svovlet Smag, hvilket jeg dog ikke mærkede noget til.

Dog Mørket var faldet paa, og jeg maatte tage Afsked. Jeg havde vel seet alle Kilder i fuld Virksomhed, men desuagtet gjorde det mig ondt at forlade dem. Jeg vendte mine Skridt mod den beskedne Hytte, hvor jeg skulde tilbringe endnu en Nat, førend jeg brød op mod Syd for at aflægge Hekla en Visit.

4. Heklas Bestigelse.

Frisk op til Hekla! Torsdagen den 29de Juli staaer understreget dobbelt i min Kalender. Solen var flere Timer tidligere oppe end vi; thi her staaer den op Kl. 2 om Morgenen. Men dog vare vi tidligt i Sadlen. Morgenen var klar og Bjerget synligt lige til den over Toppen svævende Røgsky. Smaa her og der i Nærheden af Toppen liggende Snepletter frembragte Afverling i de brede, sorte Lavastrømme, hvormed alle Dele af Bjerget vare bedækkede. Vi forsynede os med Alt, hvad der udfordredes til en lang Dagsreise, min Randsel blev behørigt udstoppet med gode Varer, saavel af faste som flydende Sager og jeg bar min gamle skotske Ven, Tartan-Plaiden, for at holde Kulden borte. Hver af os havde en dygtig Stav — Schweitzerreisende kalde den for Alpestok, men

vor var en Heklastok — paa omtrent ser Fods Længde og forsynet med en stærk og skarp Jernspids. Toget bestod af min Fører, en Bonde fra Näsrholt, og Læserens ærbødige Tjener — ja, nær havde jeg forglemt Hunden Nero. Bjergtoppen var omtrent $1^3/_4$ Mil borte, og heraf kunde vi kun ride den ene Mil. Vi satte i Galop over smukke, grønne Enge, indtil vi kom til en Bjergkløft paa vor høire Haand, hvor en lille Fod bruste med en Mængde smaa Vandfald. Nogle Ænder og Vandhøns fløi op, da vi nærmede os deres Bjerghjem. Gjennem denne Kløft kom vi til en kredsrund Eng, som ganske var indesluttet af Bjerg, ligesom et uhyre Amphitheater, og det var det sidste dyrkede Land, vi traf paa vor Vei til Heklas Top. Her havde man opført en Hytte, der tjente Bønderne til Ly under Høsletten. Høie steile Slagger af Lava ragede til Høire over vor Sti, men Opstigningen gik dog en Tidlang jevnt afsted. Høit oppe paa Bjergskraaningen stode nogle Faar; men der, hvor de vare, fandtes intet Græsstraa at afgnave. Maaskee vare de blot stegne saa høit iveiret for at fryde sig ved Udsigten til de grønne Græsgange i det Fjerne. Vi fandt snart, at vort Foretagende ikke var noget Børneværk, og vore Heste gjorde samme Erfaring. Vor Vei blev gjennemskaaren af en bred og høi Lavastrøm, der strakte sig i en Længde af fulde halvanden Mil fra Toppen. Vi vendte os nu i en sydlig Retning og noget mod Venstre, og fandt en Vei saa steil, at vore Heste kun med Møie kunde klattre opad. Vi maatte derfor ride i Zigzag for at gjøre det lettere for Hestene at komme frem, og saaledes naaede vi efter en halv Times Anstrængelse til et Plateau, som var en god Fjerdingvei bredt. Nu befandt vi os omtrent 1000 Fod over den lavere Region, hvor vi havde forladt Bondehuset, og her lode vi Hestene blive tilbage. Islænderne have en en sindrig Maade at binde deres Dyr paa, saa at de ikke løbe bort. De binde deres Heste i en Kreds saaledes, at den enes Hale befæstes til den andens Hoved, og den Forrestes Hoved til den Sidstes Hale. Have de Lyst til at løbe, saa kunne de gjøre det, men selv om de løb en hel Dag, vilde de ikke komme videre.

I Nærheden af Stedet, hvor vi havde ladet vore Heste blive staaende, strakte sig en stor Lavastrøm mod Høire, hvilken hidrørte fra Udbruddet i 1845, men skjøndt dette havde fundet Sted for 7 Aar siden, var Lavaen dog ikke bleven afkjølet, og paa mange Steder steg endnu Røg op derfra. Naar Lavaen flyder ned fra Bjergene, er den en Strøm af smeltede Mineralier, men den pleier at gaa temmelig langsomt frem, og dens Fremskridt afhænger saavel af Bjergets Steilhed som af Strømmens Størrelse og Magt. Ved den i samme indesluttede Lufts Udvidelse og Fordampning og ved Dampens Kraft, der udvikles af den fugtige Jord, begynder den snart at explodere og gaa istykker. Saalænge dette varer, undertiden flere Dage, hersker der en skrækkelig Allarm. Nu forandrer dens Udseende sig ikke det Mindste hele Aarhundreder igjennem'; men endelig begynder den at blive noget brunlig og paa dens Overflade viser sig enkelte skimlede Pletter af de laveste Mosarter.

Endelig forlode vi vore Heste og begyndte at stige opad tilfods. Idet jeg klattrede over en Lavastrøm, kom et Stykke, der vel veiede 20 til 30 Centner, i Bevægelse, da jeg traadte derpaa, kastede mig ned, og med Nød og neppe undgik jeg et svært Fald. Jeg slap imidlertid derfra med et stødt Ben. Efter en halv Times Forløb kom vi til en steil Skraaning og nu blev Sagen alvorlig, men der hjalp Intet; vi maatte klattre. Det var mig ufatteligt, at Førerne kunde stige saa let op.

De havde tunge Randsker og Flasker med Vand og Mælk, og jeg havde Intet; men de vandrede let afsted under deres Byrde, medens det for mig var et besværligt Arbeide. I Begyndelsen kunde jeg gaa 10 til 15 Minuter uden at hvile mig, men efter en Times Forløb maatte jeg hvert Dieblik standse for at drage Veiret. Om jeg endog var dødstræt, forsvandt Udmattelsen dog stedse i utrolig kort Tid. Vi befandt os nu 2—3000 Fod over Havfladen og næsten paa Bjergets halve Høide, og dog var Vegetationen ikke ganske ophørt. Her og der kunde vi see smaa Græspletter og en meget liden Plante. Under Standsningerne tog jeg hyppigt min Tilflugt til en vis lille Glastingest som jeg førte hos mig — en Lommepuffert, som man kalder den i daglig Tale, men hvormed den var ladt, kommer Ingen ved. Efter omtrent to Timers Klattren kom vi til Spidsen af en Høi, hvor jeg havde haabet endelig at see Bjergtoppen i ikke altfor stor Afstand, men vi vare endnu langt derfra og en Spidse og en Top ragede bestandigt op over hinanden. Veiret var underskjønt, og i det vide Fjerne kunde vi i Vest see Floderne og deres Dale og hinsides dem det høie Nordens snedækkede Iskegler. Mod Syd saae vi det atlantiske Ocean, hvorfra vi vare over sex Mile borte; — men vi maatte blive ved at klattre og det gik stedse høiere og høiere. Endelig blev Skraaningen mindre steil. I en Høide af fire Tusind Fod kom vi til Sneen, der saae sort ud, som om hele Naturens Orden her var omvendt. En lang Dal var opfyldt dermed og den laa, saavidt jeg kunde bedømme, fra 5 til 15 Fod dyb. Seet fra det flade Land i lang Afstaud tage disse Snemarker sig ud som Pletter, men vi fandt nogle af dem at være næsten en halv Fjerdingvei brede. Nu begyndte Skyer at samle sig omkring os, og en Tidlang maatte vi famle om i Taagen. Skraaningen blev stedse steilere og Opklatringen meget besværlig; Jorden og Lavaen havde nu antaget en rødlig Farve og vi syntes at nærme os Ildregionen. Vore Lugteorganer bleve trufne af en Svovldunst. Veiret opklarede sig en Smule og pludseligt gabede et dybt Krater os imøde. Hvilken frygtelig Afgrund! Det syntes at være Helvede selv. Krateret var tragtformet, omtrent 150 Fod dybt og foroven næsten ligesaa bredt. Det var et af de fire, hvorfra Explosionen i 1845 skete. Efter Udbrudet vare de sunkne sammen og forblevne saaledes, som vi nu saae dem.

Vor Reise var fra nu af forbunden med stor Fare. Til Venstre havde vi Bjergets Nordside, som paa en lang Strækning dannede en lodret Væg. Kraterne befandt sig til Høire, og imellem dem og Afgrunden til Venstre gik vor Vei paa et smalt Fremspring, der ikke var bredere end en sædvanlig Fodsti. Havde jeg ikke havt min lange Stav, vilde det have været mig aldeles umuligt at flytte den ene Fod frem foran den anden. Det ene Dieblik truede os Faren for at styrte ned af den steile Væg, det andet Dieblik derimod den, at blive opslugt af Kraterne paa vor venstre Side. Vor Sti var ualmindelig steil og vi fulgte den omtrent en halv Time med langsomme og forsigtige Skridt. Efterat vi vare komne forbi de fire Kratere, blev vor Vei bredere, og efter atter en halv Times Forløb befandt vi os paa Bjergets Top. Vort Maal var naaet, vi stode paa Heklas øverste Spidse, men det havde ogsaa kostet os en lang og møisommelig Reise. Jeg satte mig paa Jorden og kastede et Blik paa Skuepladsen foran mig. Bjergtoppen var ingen egentlig Spids, men bred og næsten flad. Paa flere Steder befandt sig dybe Sneleier, men hidindtil iagttoge vi paa Toppen intet Krater.

Klokken var netop to, og vi havde følgelig brugt 8 Timer til Bestigelsen. Skjøndt vi ikke havde faaet Øie paa noget Krater, havde vi dog et direkte Bevis paa, at vi befandt os i umiddelbar Nærhed af vulkansk Ild. Rundt om os vare smaa Lavahøie, hvorfra Røg trængte frem, og Jorden under vore Fødder var varm at føle paa. Skuffede man Jord bort til en Dybde af to á tre Tommer, blev den hed, trængte man indtil sex Tommer dybt, steg Damp iveiret. Jeg gik tæt hen til et Snelag for at have Noget til at afkjøle min Punsch, udbredte min skotske Kappe paa et varmt Lavastykke, aabnede min Randsel og spiste til Middag. Det var den høieste Diner, jeg nogensinde havde indtaget. Jeg besad endnu næsten en hel Flaske Clairet og en Draabe af noget Stærkere. Førerne havde en Flaske Melk, Sneen besørgede Afkjølingen og jeg lavede en herlig Melkepunsch, hvori jeg drak paa hele Verdens, nogle Venners og desuden Veninders Sundhed. Nero laa ved mine Fødder, i nogen Forstand sladdrede Førerne, Lavaen rundt om var varm og efter nogen Tids Forløb klarede Veiret op, og jeg fik en gunstig Leilighed til at betragte det udstrakte, vidunderlige Panorama, der laa udbredt foran mig.

I nogen Afstand mod Øst befandt sig en lille Høi. Jeg styrede mine Fjed derhen og stod nu paa Heklas høieste Punkt. En mere storartet Udsigt har jeg aldrig skuet. Island laa udbredt under mig som et Landkort. Vi befandt os sextusind Fod over Havfladen og over alle andre Bjergtoppe i lang Afstand. I Vest og Nordvest laa, omgivet af Bjerge og afvexlende med Høie, store, grønne Engstrækninger. Hvide, glimrende Floder gjennemskare Dalene og Sletterne som Sølvbaand. I det fjerne Norden og mod Nordost laa Snebjerge, ikke i Toppe, men udstrakte til uhyre, glindsende hvide og i Sollyset skinnende Sletter. Imod Nordvest steg en besynderligt udseende Klippe — Bjøllfell — steilt op fra Sletten, maalende 2500 Fod. I Syd, langt ude i Havet, i en Afstand af omtrent 10 Mile, hævede Vestmannaøerne sig steilt og mere end 2000 Fod høit af Havet og lode deres Basaltklipper see i skarptbegrændsede Omrids. Steder, Landsbyer og Vaaninger kom ikke tilsyne i nogen Del af Landskabet. Atmosphærens magiske Renhed og dette vulkanske Lands eiendommelige Charakter, gjøre Udsigten fra Heklas Top til en af de mest omfattende og afvexlende paa hele Jordkloden. Til vort Held var Dagen vidunderlig klar og efter den første halve Times Forløb laa hele Egnen synlig med Undtagelse af en Skybanke mod Øst.

Tiden forløb for hurtigt; Dagen nærmede sig sin Ende og dog var der endnu Meget tilbage paa Toppen, der skulde tages i Øiesyn. Hidindtil havde jeg endnu ikke bemærket noget Krater, men da jeg besteg en lille Høi, der laa omtrent 100 Skridt fra det Sted, hvor jeg havde indtaget mit Maaltid, gabede det mig lige imøde. Det var Bjergets Hovedkrater og større end de andre, vi havde iagttaget under Opstigningen. Det var af meget uregelmæssig Form, i een Retning næsten en halv Fjerdingvei lang — et langt 2 á 300 Fod dybt Svælg — ikke bredere end 100 Skridt. En Del af Sidevæggene var lodret og paa mange Steder trængte Damp frem fra Ridser og Spalter. Paa Kraterets steile Side rullede vi nogle Stene ned, som med en Tordenlarm naaede Bunden og forsvandt i en Røgsky. Førerne foretoge sig nu intet mere, uden at blive tvungne dertil, medens jeg var fast bestemt paa at ville, om muligt, trænge ned i selve Krateret. Vi gik til den østlige Ende, hvor Væggen var mindst steil, satte os paa en steil Sneskraaning og glede ret som Drenge ned paa Bunden.

Vi gjennemvandrede denne Afgrund i alle Retninger, snart holdt vi vore Hænder over en varm Dampstrøm, snart klattrede vi over Klippestykker og stode under Hvælvinger af Sne. Jordbunden under vore Fødder bestod hovedsagelig af Muldjord, Kraterväggene af Lavastene og paa mange Steder af løse Slagger. Efter at have tilfredsstillet vor Nysgjerrighed, betegnede Føreren os et Sted paa Vestsiden til vor Opstigning, hvor vi, dersom vi havde anstillet Forsøget, sikkert havde brukket vor Hals. Men da vi nu ikke kunde rutsche saa godt opad som nedad, foreslog jeg at søge en Udvei paa Nordsiden, der var saa steil, at vi frygtede for at styrte tilbage i Krateret, da vi allerede vare naaede op. Vi omgik nu hele Krateret, kom til en dyb og bred Spalte i Lavaen, som vi maatte springe over, og vendte derpaa over en bred Snemark tilbage til det Sted, vi først havde besteget.

Efterat jeg havde samlet Prøver af alle Lavaarter og belæsset Førerne dermed, beredte vi os til Nedstigningen. Den Vei, hvortil vi om Morgenen havde brugt 8 Timer, blev nu tilbagelagt i to; den smalle Sti imellem Krateret og den nordlige Rand af Bjerget fandt vi paa Tilbageveien langt mindre farefuld, da Veiret var klart og Vinden havde lagt sig. Vore Heste, som enten havde maattet faste eller nedsluge Lavaen, havde ikke fjernet sig langt. Vi førte dem ved Haanden ned af det steile Plateau og stege da op. Hungeren gav dem Vinger, og efter en skarp Galop ankom vi henimod Kl. 10 kort før Solnedgang til Bondegaarden, efter at have overstaaet Farerne ved den høieste Reise, jeg nogensinde havde foretaget, og smagt alle dens Nydelser.

De islandske Vulkaners Eruptioner have frembudt mange mærkværdige Phænomener. Der gives vel Vulkaner, som ere høiere end nogen af de herværende, men med Hensyn til den paa een og samme Tid udkastede Lavamasse, kommer ingen Eruption i Sammenligning med Skaptar-Jøkulens bekjendte Eruption Aar 1783. I Mai, omtrent en Maaned tidligere, steg en Vulkan op af Havbunden mere end 15 Mile fra Land Sydvest for Cap Reikjanæs og mere end 30 Mile fra Skaptar-Jøkul. Denne er en af de mærkeligste undersøiske Eruptioner, man kjender. Den frembragte en stor Ø og udkastede uhyre Masser Pimpsten, der svømmede paa Vandet og bedækkede det paa mere end 30 Mile i saa uhyre Kvantiteter, at Skibe, der seilede langs med Kysten bleve opholdte deraf. Søfuglene holdt skrigende inde i deres Flugt og de dristigere af dem forsøgte en Fart paa denne ny Flaade; Kongen af Danmark udsendte, saasnart han hørte Tale om denne Formerelse af hans Gebet, et Skib for at tage Landet i Besiddelse, hvilket ogsaa skete i bedste Form, men dermed var Sagen ikke tilende — det danske Flag havde ikke vaiet paa Øen et Aar, da den sank tilbage i Oceanet og for evigt forsvandt. Strax efter denne Eruption i Havet — fra den 1ste til den 18de Juni — fandt heftige Jordskjelv Sted i Nærheden af Skaptar-Jøkul og Solen fordunkledes i flere Dage af Røgskyer. Om Middagen var det hyppigt saa mørkt, at man ikke kunde see et hvidt Ark Papir for Øiet. En uhyre Aske- og Sandregn, svanger med Svovllugt, opfyldte Luften og bedækkede Landet fuldkomment. Den forgiftede Vegetationen og tilintetgjorde, hvor den faldt, alt Planteliv. Tillykke drev Vinden den mod Syd og snart naaede den Oceanet. Saa utroligt det end synes, blev denne Aske- og Svovlregn baaren over Nordhavet til Færøerne, Shetland og Orkney, over hele Storbritanien til Holland og dybt ind i Europas Kontinent — næsten 400 Mile fra Udgangspunktet. Den næste Virkning var, at Vulkanens Hede smeltede Isen, hvormed den i Aarhun-

dreder havde været omhyllet, og dette foraarsagede en saadan Vandflod, at Floderne traadte over deres Bredder, undergravede Bondergaarde, hvilke de reve med sig. Den 10de Juni, ti Dage efter Eruptionens Begyndelse, brød Lavastrømmen frem og skjød ned ad Bjerget. Dette fulgte saa hurtigt paa Vandfloden, at i mindre Tid end fireogtyve Timer Floden ganske udtørredes og man med tørre Ben kunde passere Steder, der et Øieblik iforveien ene kunde passeres i Baade. Medens Ild kjæmpede med Vand, hørtes en skrækkelig bedøvende Allarm og Luften opfyldtes med en uhyre Mængde af Vanddampe. Ildstrømmen udgjød sig — ofte i en Dybde af 600 Fod og i Brede af 200 Fod — i Flodleiet. Lyn gjennemfurede Himlen, Torden var stadigt at høre, Jordskjelv at føle og Vulkanen underholdt en uafbrudt og frygtelig Allarm. I sit Løb nedad kom Lavaen til en uhyre Afgrund, i hvilken den i flere Timer styrtede sig med bedøvende Bulder. Lavaen flød i hele tre Maaneder, men først i det paafølgende Aars Februar Maaned ophørte Bjerget med at udkaste Aske, Sand, Flammer og gloende Stene. Virkningerne af denne Eruption vare frygteligere end Alt, hvad der af den Art havde tildraget sig paa Island. Alt Grønt blev ødelagt paa en vid Strækning, og selv til Oceanet udstrakte Virkningen sig. Fiskene, som stedse havde besøgt Kysten, bleve aldeles fordrevne og vendte ikke mere tilbage. Hervaa fulgte en skrækkelig Hungersnød. I Løbet af to Aar døde ikke mindre end 190 000 Faar, 28,000 Heste, 11,000 Stykker Hornkvæg af Hunger; henimod 11,000 Indvaanere — en Femtedel af Øens Befolkning — omkom af Hunger og Mangel paa Ly. Lavamassen bedækkede et Landstrøg af 20 Kvadratmile og vilde, naar den var ligelig fordelt over hele Fladen, have været trehundrede Fod dyb.

Den almindelige Brilleslange.

Denne Ostindiens ved sin Giftighed saa frygtelige Slange, som bliver omtrent fire Fod lang og saa tyk som en Mandsarm, afrettes af de indiske Gjøglere til Dands, efterat man først med stor Forvovenhed har afbrukket deres Gifttænder. Selv i Husene er man ikke sikker for den. Den ernærer sig af Fugle og andre Smaadyr; naar den ikke tirres, skal den være bange for Mennesket, men ophidset springe den rask ind paa sin Fiende. De Indfødte samle dens Gift, hvormed de bestryge deres Pile, der da frembringe ligesaa farlige Saar som selve Slangens Bid. — I en nyere Reisebeskrivelse fortælles følgende mærkelige Begivenhed med en Brilleslange.

„Vi sade en Aften hos vor Ven, Doktor Mainsworth, i en stor og luftig Havestue og fordreve Tiden med at spille Whist. Vore Tjenere — thi som bekjendt medbringer i Ostindien enhver Gjæst sin egen Tjener til sin personlige Opvartning — holdt med deres Vifter Mosquitoerne borte, medens Husets Tjenerpersonale opvartede os med Is-Limonade og andre Forfriskninger. Vor Vært underholdt os med Krigs- og Jagteventyr, da han paa engang skiftede Ansigtsfarve og standsede med Spillet og Fortællingen.

„Spil dog ud, Hr. Doktor!“ sagde den ligeoverfor siddende Kapitain. „De seer saa bleg ud, hvad fattes der Dem?“

„Stille,“ svarede Mainsworth i en Tone, der rystede os Alle, medens han stedse blev blegere.

„Befinder De Dem ikke vel?“ spurgte en Anden og var netop i Begreb med at staa op for at bringe ham Hjælp.

„For Guds Skyld!“ svarede Mainsworth med sagte Stemme, idet han lagde Kortene fra sig, „rører Eder ikke af Stedet, hvis mit Liv er Eder kjært!“

„Hvad mener han? Har han mistet Forstanden?“ udbrød Kapitainen henvendt til mig.

„Staaer ikke fra Bordet, jeg besværger Eder, rører Eder ikke,“ gjentog Mainsworth med et krampagtigt Smil; „ved enhver pludselig Bevægelse er jeg en Dødens Mand.“

Forbavsede betragtede vi hverandre.

„Holder Eder blot rolige,“ vedblev han, „og Alt kan endnu blive godt. En Brilleslange har snoet sig om mit Ben.“

Under det første Indtryk, som disse Ord gjorde paa os, vare vi i Begreb med at rykke vore Stole tilbage, men et bønfaldende Blik af Offeret bevægede os til at blive i vor Stilling, skjøndt Faren, hvori vi Alle svævede, var indlysende nok, da Slangen ved enhver ny Snoning kunde glide over paa en af os. Hvem denne Lod traf, vilde have været uden Redning, saa farlig og hurtigt virkende er denne Slanges Bid.

Doctor Mainsworth sad, som de fleste Englændere i Indien, i Skjorteærmer, iført vide, lette Benklæder og Silkestrømper og følte derfor nøiagtigere og pinligere enhver Bevægelse af Slangen.

„Nu snoer den sig igjen rundt,“ afbrød Mainsworth med hul Stemme den herskende Gravstilhed. „Jeg føler dens Kjølighed paa mit Laar; nu strammer den sig — for Himlens Skyld, bring Mælk! Jeg tør ikke tale høit, lad Mælken sætte paa Gulvet tæt ved mig og hæld noget deraf ud paa Jorden.“ — Jeg gav strax min Tjener et Vink, og forsigtig listede denne sig bort. — „Sid stille, Kapitain! De bevæger Hovedet; ved Alt, hvad der er Dem helligt, gjør det ikke, jeg besværger Eder derom! Det kan ikke vare længe, førend min Skjæbne er afgjort. Jeg har en Kone og to Børn i Europa, sig dem, at jeg er død, idet jeg velsignede dem, at min sidste Bøn var for dem. — Slangen snoer sig høiere; — jeg efterlader dem Alt, hvad jeg eier; — det forekommer mig, som om jeg alt føler dens Aande; — store Gud, at skulle dø paa den Maade!“

Mælken blev nu bragt ind og af min Tjener, der krøb lydløs som en Slange henad Jorden, sat paa det betegnede Sted, efterat han først havde hældt noget deraf ud paa Gulvet. Neppe var dette skeet, førend Mainsworth yttrede:

„Nei, det har ingen Virkning, tvertimod, den trækker sig fastere sammen, nu løser den sin øverste Ring! Jeg tør ikke see ned, men jeg er vis paa, den snoer sig tilbage for at give mig det dødelige Bid! Modtag mig, o Herre, og tilgiv mig min Synd! Min sidste Time er kommen; jeg er fast, men dette overstiger Alt, hvad jeg kan bære! Ak, nei, den opvikler nok en Knude og gjør sig fri. Skulde den maaskee springe over paa en Anden?“

Uvilkaarligt gyste vi Alle.

„For Himlens Skyld, rører Eder ikke, staaer ikke op. Jeg er dødsens! Holder ud med mig! Den løser sig endnu mere og er ifærd med at kaste sig ned. Rører Eder ikke, men see Eder for! Kapitain, den falder til Deres Side. O! denne Dødsangst er for stor! Et andet Tryk og jeg er død. Nei, den slipper løs.“

I dette frygtelige Moment vare Alles Blik hæftet mod Jorden. Med hævet, oppustet Hoved vendte Slangen sig til Mælken.

„Jeg er reddet!“ udbrød Mainsworth, idet han sprang op, men han faldt strax bevidstløs tilbage i sin Tjeners Arme. I næste Øieblik vare vi Alle adsplittede og bevæbnede med Stokke og Stole. Brilleslangen laa død paa Jorden og vor stakkels Ven blev mere død end levende baaren ind i Sovekammeret.

Infusionsdyr.

Den, der endnu aldrig med Forstørrelsesglas har seet sig om i Naturens hemmelige Værksted, har kun et overfladisk Begreb om det uendeligt mangfoldige Liv, der omgiver Menneskene, hvorsomhelst de befinde sig; thi Skaberkraften gaaer langt videre end det menneskelige Øies Seekraft. Vil Nogen danne sig en Forestilling om Naturens mere vidunderlige Frembringelsesevne, behøver han kun at betragte fint skrabet Kridt under et godt Forstørrelsesglas, og han vil da blive overbeviist om, at ethvert lille Korn er en Deel af en Muslingskal eller et Sneglehus eller af undergaaede Infusionsdyr. Overveier man, at saadanne Smaadyr lidt efter lidt have dannet Øer i Havet, at uden dem Kridtbankerne ved Englands Kyster slet ikke vilde være til, og at sandsynligvis Millioner Slægter maatte dø, inden et saadant Udbytte kunde vise sig, kan man netop ane, hvilket Tidsrum, der maa være forløbet siden Jordoverfladens Afkjøling. Om nu end Grændserne for et saadant lille Kridtlegeme ikke lade sig nærmere opfatte med det blotte Øie, er det dog ikke mindre, end at man kan iagttage det med almindelige Forstørrelsesglas; men der gives saa smaa Dyr, at man maa have et fortrinligt Forstørrelsesglas, naar hine Skabninger ikke skulle undgaa Blikket. Man tænke kun paa de mindste Punktdyr, der udgjøre $^1/_{2000}$ af en Linie, og hvoraf der findes 5000 Millioner i en Vanddraabe.

Man har sjelden Leilighed til af egen Anskuelse at lære den sammenpakkede Befolkning i en Draabe Vand eller Eddike at kjende, da de Færreste have Raad til at anskaffe sig et nogenlunde godt Forstørrelsesglas; hvor Leiligheden derfor tilbyder sig, skulde man aldrig lade den gaa ubenyttet hen. I en lille Deel af en Vanddraabe vilde man da kunne bemærke Hundreder af Dyr i de forskjelligste Skikkelser og Farver og af meget forskjellig Størrelse. Man vilde da lære at kjende Edderkopper, ved Siden af hvilke Korsedderkoppen vilde see ud som en Mus ved Siden af Elephanten — Infusionsdyr, der ligne en alenlang Tusindben — Smaadyr, der see ud som store Kugler eller kjæmpemæssige bevingede Insekter, og Skabninger, hvis Skikkelse omtrent vilde svare til en Aalekrabbe, der forstørredes over tusinde Gange. Og disse smaa Dyr have et beundringsværdigt Liv; med en Svales Hurtighed svømme de igjennem deres vaade Rige; man kan heller ikke negte dem Lidenskaber; de føre ligesaa godt Krig som Skabningens Krone og de største firføddede Dyr; de falde med Raseri over hinanden for at sønderrive hinanden, medens andre roligt gaa til deres Arbeide, søge Næring eller sørge for Forplantningen. Disse Skabninger har man kaldt Infusions- eller Paagydningsdyr, fordi der fremkommer en utallig Mængde af dem, naar man helder Vand paa Mel, Hø og lignende Ting. Hvorledes de blive til, derom giver Videnskaben endnu ikke tilstrækkelig Oplysning. At disse Smaadyr imidlertid ikke alene skylde Opløsningen af organiske Legemer deres Tilværelse, er allerede tilstrækkeligt beviist, da man har fundet, at deres Legeme uddanner sig til enkelte fuldkomne Individer, naar det deles i flere Dele. Desforuden lægge nogle Æg, andre føde levende Unger, som Kugledyret, Klisteraalen.

Infusionsdyrene fremkomme og leve i saadant Vand, hvori organiske Legemer ere forraadnede. Naar det saaledes er glædeligt for følsomme Mennesker, at godt Brøndvand ikke egner sig for disse Dyrs Fremkomst og Liv, er det paa den anden Side ubehageligt, at Eddikeaalen ikke trives i daarlig Eddike. Det vilde imidlertid være et uoverkommeligt Arbeide at ville befri

sit Legeme for lignende Skabninger, da man har forvisset sig om, at saadanne Smaadyr findes i forskjellige Safter indeni Menneskene. Undertiden er Vandet i den Grad opfyldt af et eller andet Slags Infusionsdyr, at det faaer en eiendommelig Farve; derfra hidrøre f. Ex. i mange Tilfælde vort Mosevands rødlige Skjær.

Disse Smaadyrs Livskraft er meget forskjellig. Medens nogle ere saa modtagelige for indtrædende Forandringer i Vandets Varmegrad, at de strax dø, naar denne formindskes, leve andre, der en Tidlang have været hentørrede, igjen op, naar der kommer Vand til dem; der skal endogsaa efter Funkes Paastand gives dem, der kunne trodse Koge- og Frysepunktet; med Hensyn hertil, maa det dog være tilladt at nære en beskeden Tvivl. Hvad deres Legemsbygning angaaer, finder en saa paafaldende Forskjellighed Sted, at man allerede har inddelt dem i flere hundrede Arter. De have stor Lighed med Larverne af Polyper, Søpunge og Muslinger; de beholde altid deres oprindelige Skikkelse og ere ikke underkastede Forvandling saaledes som Insekterne. Nogle Infusionsdyr ere runde, andre langagtige, atter andre skiveformede og ægdannede og forsynede med smaa Fimrehaar, der tjene til deres Bevægelse. Deri stemme de alle overens, at de have flere smaa Huller i deres Indre, hvilke man i Almindelighed holder for Maver, hvorfor man ofte støder paa Betegnelsen Mavedyr. De fleste Arter ere nøgne, mange derimod omgivne med en geleeagtig Masse eller med en Skal af Kalk eller Kiseljord. Paa nogle bemærker man en Hale, paa andre finder man Børster, Smaahorn, Skjæg, Sugeskaale osv. Hidtil har man ikke opdaget Sandseredskaber; kun hos nogle enkelte har man iagttaget Prikker ovenover Munden, hvilke man antager at være Øine.

Det mindste af alle hidtil bekjendte Infusionsdyr er det lille Punktdyr, der som anført kun er $1/2000$ Linie stort. Denne svage Begyndelse i Dyreriget, som man kun kan iagttage gjennem et fortrinligt Forstørrelsesglas, ligner en lille Kugle og synes slet ikke at have Organer; hidtil har man kun opdaget Munden. Det kan gjøre sig 4 Gange større, end det i Almindelighed er, og svømmer med en paafaldende Behændighed. Hælder man Vand paa Plantefrø, bemærker man efter nogle Ugers Forløb disse Skabninger, og det saalænge Forraadnelsen vedvarer.

Klisteraalen, der kommer frem i Bogbinderklister, ligner en langagtig, valseformet, geleeagtig lille Orm, der ikke kan iagttages med et ubevæbnet Øie. Den har et kolbelignende Hoved og paa Ryggen et mørkt Skjold, hvorom der befinder sig en hvid Kreds. Det er paafaldende, at dette lille Dyr baade lægger Æg og føder levende Unger; ikke mindre mærkværdigt er det, at Klisteraal, som have været hentørrede i mange Aar, igjen leve op, naar man gjør Klisteret vaadt.

Eddikeaalen har mange Egenskaber tilfælles med den forrige, især i Legemets Dannelse, kun er Halen længere og spidsere; den lever op igjen under samme Betingelser som Klisteraalen. Den bliver til i god Eddike, naar Flasken ikke er tæt tilproppet; dens Bevægelser ere langt behændigere end forannævntes.

Kugledyrets Størrelse er $1/2$ Linie, og det kan sees med blotte Øine. Det er omtrent saa stort som et Hirsekorn og har Skikkelse som en gjennemsigtig lille Kugle, der er besat med grønne Vorter. Med den tiltagende Alder bliver den grønne Farve gulagtig eller hvidgul. Naar man iagttager dette lille Dyr under et Forstørrelsesglas, bemærker man, at det regelmæssig dreier sig om sig selv.

Det $^{1}/_{6}$ Del Linie store Hjuldyr er saa væsentlig forskjelligt fra de her nævnte Infusionsdyr, at man ikke kan henregne det til dem. Skjøndt denne tidligere Vildfarelse er tilstrækkelig oplyst af nyere Naturforskere, gives her dog en kort Beskrivelse af det, da det endnu ikke sjeldent opføres under Infusionsdyrene. Hjuldyret er langagtigt og udmærker sig ved en mere sammensat Bygning. Naar mau seer det 100 Gange forstørret, bemærker man endnu ingen Organer, hvorfor man holdt det for en Gelee med Livskraft, indtil Professor Ehrenberg i Berlin og Andre ved deres Undersøgelser kastede et klarere Lys derover. Det langagtige Legeme der er sammensat af ringformige Dele, synes temmelig gjennemsigtigt. Ved Siden af Munden bemærker man Fimrehaar, der bevæge sig som et Hjul, hvorved Næringen, der bestaaer af Dele af Planter og Dyr, sandsynligvis tilføres Dyret. Gjennem hele Legemet strækker Tarmkanalen sig; den er større i Midten og synes her at erstatte Maven. Halen er dannet som en Gaffel; ved dens Hjælp holder Dyret sig fast ved andre Legemer. Hjuldyret lever i Vand med forraadnede Plantedele. At det kan hentørre og igjen blive levende, har det tilfælles med de fornævnte Infusionsdyr.

Braminens Hævn.

Alle Søfarere, der beseile Malabarkysten, kjende den lille Havn Alepay i Staten Travancore; den er et af de selsomste og vidunderligste Punkter paa Indiens Kyst. Man tænke sig nogle Skridt fra den flade, sandede Kyst en frisk og grøn Slette, der bliver vandet af fortrinlige Kanaler. Disse Floder i det Smaa ere overbyggede med en Masse elegante Træbroer, og deres Vand er bedækket af talrige Baade, hvoraf nogle ere saa smalle og smaa, at en Mand neppe kan holde sig opreist deri, andre derimod rummeligere, paa Forstavnen prydede med phantastiske Billedskjærerarbeider og i Bagstavnen forsynede med en smuk Kahyt, hvilket giver dem nogen Lighed med Gondolerne i Venedigs Kanaler. Ved hine Kanaler, der tabe sig i de dybe Skove, ligge alle Arter af Boliger uregelmæssigt adspredte imellem hverandre; her findes broget overmalte og med kunstigt udskaaret Tavlværk beklædte Magaziner, der udfolde den indiske Industries smukkeste Frembringelser for Blikket; der hæve sig uhyre Pakhuse, der i vid Omkreds opfylde Luften med en stærk og gjennemtrængende Duft af Krydderier, og tæt derved støder man paa de elendigste Hytter af Palmeblade, der næsten ganske skjules af den yppige Plantevært. Her finder man hverken Pladser eller Gader, men en Mængde Fodstier, der snart krydse hinanden, snart løbe sammen eller tabe sig i Kokosskovene. Rundt omkring Havnen, der om Sommeren er opfyldt af arabiske Fartøier, der komme fra Maska eller Djedad for at hente Bygningstømmer, bevæge sig uhyre Elephanter majestætisk, idet de hidslæbe de store Bjælker.

I denne Stad finder den Reisende hverken Hotel eller Værtshuse, men til Erstatning derfor et Karavanserai af et yderst malerisk Udseende. Det er et Træpalads og Rajaernes gamle Residents. Overalt paa Gallerier, Døre, de buede Vinduer og Balkoner bemærker man smukt udførte phantastiske Billedskjærerarbeider; de uhyre Plantager af Kokospalmer strække sig lige ned til Havnen og tjene som Have, og en firkantet Gaard, der ikke beskyttes af Mure men af Hækker og høie Træer, giver Palladset noget Storartet. I dette Rum seer man to til tre Gange om Dagen

Elephanterne passere, naar de vende tilbage fra deres Arbeide, og de forglemme da aldrig at standse foran de Fremmede. De hilse med Snablen, opsamle i Støvet Kobberskillingerne, man tilkaster dem, og trække sig derpaa tilbage, kladskende med de brede Øren. Derefter komme Betlere, Værkbrudne; der slæbe sig frem paa Hænderne, Spedalske, hvis Hud er besat med en Masse hvide Pletter, og en Mængde andre Elendige, der plages af Sygdomme, hvorfor Sproget ikke har noget Navn. De tage Plads foran Karavanseraiet, og saasnart den Reisende kommer tilsyne paa Balkonen, udstøde de et ynkeligt Hyl og strække bedende Haanden frem mod ham.

En temmelig vidunderlig Omstændighed holdt mig to Dage tilbage i dette lille Pallads og i denne sælsomme Stad, hvor jeg blot havde villet overnatte. Jeg skulde afgjøre en Forretning med en Gebrer eller en Ildtilbeder, og da der netop indtraadte en Solformørkelse paa den Dag, jeg ankom, var jeg nødsaget til at udsætte mit Besøg hos Perseren til den næste Dag. Gebreren havde lukket sig inde og spægede sit Kjød, for bedre at kunne sympathisere med den lidende Solgud. Hinduerne viste sig meget rolige ved dette Naturphænomen og sagde blot, idet de pegede derpaa: „See til den store Drage, der opsluger Solen.“ De arabiske Søkapitainer fyrede i fuld Alvor deres Pistoler af i Luften og lode Mandskabet slaa løs paa Trommen for at tvinge det formentlige Uhyre til at slippe sit Bytte. En velgjørende Skygge udbredte sig over Jorden og Øieblikket indbød ret til Hvile; jeg strakte mig derfor ud paa min Matte, men pludseligt aabnedes en Dør til et Værelse, der stødte til mit Kammer, og jeg saae en Englænder bleg som Døden styrte ind. Hans sorte Haar hang vildt om Panden, hans Ansigt var magert og indfaldent. Man saae intet Spor af den Elegants, der udmærker en Gentleman, og dog syntes han at tilhøre de høiere Stænder. En eneste Tjener ledsagede ham. Hvo var han? Hvorfra kom han? Disse Spørgsmaal gjorde jeg mig strax og jeg besluttede at komme efter Hemmeligheden. Tilfældet føiede det saaledes, at jeg netop paa denne Dag, da alle Forretninger vare standsede, havde den bedste Leilighed til at udføre denne Beslutning. Paa mine Spørgsmaal om hans Person erholdt jeg i Begyndelsen temmelig ufuldstændige, senere derimod noget nøiere Svar, og endelig meddelte Tjeneren, der vaagede over den gaadefulde Fremmede, mig de udførligste Enkeltheder af hans Liv, hvilke jeg i det Følgende vil forsøge at fortælle i Sammenhæng.

I en Landsby paa den lille Ø Salsette ligeoverfor Bombay, en Ø, der er bleven berømt for sit underjordiske Tempel, levede en Mand af den indiske Præstekaste ved Navn Nilakanta. Han forrettede Tjeneste ved en Pagode, hvis Indkomster vare tilstrækkelige til at sikkre ham sit Underhold; Studiet af Braminernes hellige Bøger, Andagtsøvelser og sværmeriske Drømmerier udfyldte al hans Tid. Men til hans Ulykke nedsatte nogle Missionairer sig i hans Nabolag, og Kirkeklokkerne lokkede lidt efter lidt et stort Antal bort fra Braminens Fane, saa at han tilsidst sad saa godt som ene for sine Guders Fødder. Forladt af de Troendes Skare, besluttede han at vælge en anden Virkekreds, og iblandt de Beskjæftigelser, som hans Kastes Love tillode ham, valgte han en Skrivers. En rig Babon (Banquier), der hadede Europæerne og laante dem Penge mod høie Renter, tilbød ham en Plads i sit Bureau. Denne Omstændighed bevægede Nilakanta til at transportere sine Husguder til en lille Landsby i Omegnen af Bombay. Hengiven i sin Skjæbne og tro mod sin Pligt tog Nilakanta Plads paa en Stol imellem to Puder, ligeoverfor Divanen,

hvor Babonen tronede, og her sad han den halve Dag og skrev med en Nør-fjeder i en Protokol af Palmeblade; men naar Aftenen kom, hævede han sig i sin fulde Størrelse. Den ydmyge Skriver blev atter Bramin og gjennemvandrede med sin Kastes hele Værdighed de mange Gaarde og Gallerier, der gave Babonens Bolig Lighed med et Pallads. I de af Palankiner, lette Ekvipager og tunge Vogne opfyldte Gader, gik han med halvtillukkede Øine, Solskjærmen over Skuldren og med det lange flagrende Gevandt, medens han slæbte sine Tofler med den stolte Langsomhed og fornemme Nonchalance, der er et Særkjende for Asiens Beboere. Jo længere han fjernede sig fra Staden, desto mere opklaredes hans Blik, den fri Luft, den friske Kjølighed fra Havet, hvis Pust legede med Palmernes Toppe, Skinnet, som den glødende Sol udgjød over Horizonten, Alt erindrede ham om den mægtige Indflydelse af Naturen, som Hinduerne vise guddommelig Tilbedelse, som den synlige Aabenbaring. Opfyldt af mystiske Drømmerier kom han til sin Bolig, hvor en opmærksom Haand havde indrettet Alt, for at smigre hans Stolthed og fryde hans Blik. Lotusbilledet, som med Kridt var tegnet paa Dørtærskelen og omgivet af en Rosenkrands, indviede Indtrædelsen i et Hus, som ingen profan Fod turde vove at vanhellige, en Guirlande af frisk plukkede Blomster hang over Døren og prydede en lille Statue af Vischnu, Guden med Elephanthovedet, og det Allerhelligste i en Pagode kunde ikke være mere rent, end det Indre af denne hemmelighedsfulde Bolig. Naar Nilakanta satte Foden over Dørtærskelen, erkjendte han sin Datters ivrige Omsorg.

Opdragen i sin Kastes Fordomme, betragtede Bukminie, Braminens Datter, sig som tilhørende en Kaste, der vel var noget ringere end Gudernes, men som dog stod langt over sædvanlige Mennesker. Ikke et eneste nysgjerrigt Blik havde hun tilovers for de elegante Kalescher, der undertiden rullede igjennem Landsbyen og bragte de rige Englændere, der boede i Bombay, ud til deres yppige Landsteder. De unge Mænd, hvis Hoved var smykket med en Musselinsturban med Sølvkvaster, og hvis smukke Ansigter erindrede om de afbildede Helte paa Persepolis' Ruiner, havde ofte tilkastet hende nysgjerrige Blik, men i hendes Øine vare de kun Barbarer. Hver Dag at hente Vand af den hellige Dam, og under denne Forretning passiare nogle Øieblik med sine unge Veninder, derefter drage sig tilbage og alvorligt og stolt beskjæftige sig med huslige Arbeider, det var hendes Dagværk, uforandret den ene Dag som den anden. Naar Aftenen kom, satte hun sig i sin Faders Selskab under Husets Galleri, og først da iførte hun sig sit rigeste Toilette. En Guldplade glimrede paa hendes Pande, en Krands af Blomster, hvide som Melk, prydede hendes Tindinger, Armbaand af alle Farver bedækkede Armen fra Albuen til Haandledet, glimrende og skinnende Kobberringe smykkede hendes Ankler, og et langt Skjærf af rosarøde Baand, der omfattede hendes Legeme, slyngede sig over Skuldren og bedækkede hendes Bryst. Bukminie bar denne Pynt naturligt, som Fuglen sine Fjer, uden barnagtig Lyst og uden noget Ønske om at tiltrække sig Opmærksomhed. Hendes Farve, gul som Sandeltræet, gav hendes femtenaarige Ansigt det kolde sjæleløse Udseende af et malet Billede.

Ligeoverfor en Datter, der var smykket som et Gudebillede, sad Nilakanta paa den anden Side af Galleriet i en tjenstgjørende Bramins simple Dragt. Hans Haar laa tyndt spredt over Issen. Arme og Bryst vare stribede med graalige Linier, frembragte ved, at han dyppede de fugtige Hænder i Kaminens Aske. Denne sælsomme Tatovering og

det smalle Bind, der er et Udmærkelsestegn for de høiere Kaster, og var kastet løst over den høire Skulder, dannede hele Beklædningen af hans Overlegeme. Hans forslagte Ben skjultes af Gevandtets Folder, i hvis Drappering en vis Kunstfærdighed gav sig tilkjende. Braminens bøiede Ryg bar Spor af de Revselser, hvormed han stræbte at befri sig for Dagens Smuds; i denne for en Bramin traditionelle Stilling hengav Nilakanta sig iøvrigt til andægtige Betragtninger, og lig Diogénes havde han vist sagt til Alexander: „Gaa blot en Smule afveien."

Dette ensformige Liv trættede hverken Braminen eller kjedede hans Datter. Den fjerne Larm fra Byen gjorde ikke mere Indtryk paa hende end Bølgernes Brusen, naar de bryde sig paa Stranden. En Aften, da Bukminie og hendes Fader som sædvanligt sadde paa deres gamle Plads og lode sig tilvifte Kjølighed af Havbrisen, hændtes det, at to Ryttere kom igjennem Landsbyen. Det var Europæere, den Ene var ung, men allerede brunet af Indiens Sol, den Anden nærmere Ynglingsalderen, med røde Kinder og et friskt Udseende, som antydede, at han nyligt maatte være kommen til Indien. De rede i Skridt paa smukke persiske Heste, da de efter at have passeret et stort Figentræ med svære hængende Grene ved en Krumning af Veien pludseligt fik Øie paa Braminens Bolig.

„Paa Ære, Sir Eduard," udbrød den yngste af de to Kavalerer, idet han holdt sin Hest an, „der sidde to Personer, som danne en underlig Kontrast til hinanden. Man skulde tro at see en Paradisfugl og en Natugle paa en og samme Gren. I Sandhed, jeg vilde give to Guineer for at faa den unge Piges Billede i mit Album."

Sir Eduard strammede sin Hests Tøile for at vente paa sin Ven, men svarede intet.

„Læg dog Mærke til," vedblev den Yngste, „hvor alvorligt og interessant hendes Physiognomi er. Hvilken Harmoni mellem den fint formede Overlæbe og den skarpt rundede Kind! Og hvilken Stilling! Skulde man ikke tro, at hun havde isinde at forestille „Nattens" Statue af Michel Angelo? Og nu Faderen med sine Askepletter, han ligner en Kaiman, der varmer sig i Solen."

„Fremad, Arthur!" svarede Sir Eduard, „vi ville ikke spilde Tiden. Det er snart den Tid, hvor den fornemme Verden i Bombay forsamler sig paa Esplanaden for at høre paa Koncerten. Kom med, jeg vil forestille Dem for nogle Gentlemen af mit Bekjendtskab."

„Jeg havde dog nok Lyst til først at see det fortryllende Væsen gjøre en eller anden Bevægelse. Hvilket sælsomt Kostume! Et eneste Klædningsstykke om Livet og Resten bedækket med Guld og Flitterstads fra Isse til Fod."

Den unge Pige, der følte sig besværet af de paa hende hæftede Blik, reiste sig pludselig og flygtede ind i Huset.

„Bravo!" vedblev Arthur, „hun springer som en Hind. Kobberringene om hendes Ankler klinge som Bjælderne paa en baskisk Tromme. Og den gamle Sværmer! Jeg gaaer ikke bort, forend jeg har vækket ham af hans drømmende Tilstand. Heida! Bramin!"

„Seer De ikke, at han befinder sig i Henrykkelsens Tilstand, og at ingen menneskelig Magt formaaer at rive ham ud af hans Drømmerier. Vi have udfordret den skinhellige Hindus Forfængelighed, og han lader, som om han slet ikke hørte os."

Studsende over disse Ord smeldede Arthur med Ridepidsken for Braminens Ansigt, men i samme Øieblik vedblev Sir Eduard utaalmodigt:

„Vent lidt! Da De absolut vil have det, vil jeg tage min Tilflugt til det

yderste Middel. Jeg veed Noget, der skal bringe hans Taalmodighed til at strande."

Med disse Ord sprang han af Hesten, greb Toflerne, som Braminen havde ladet staa udenfor Døren og lagde dem paa hans Hoved ligeover den tredobbelte røde og blaa Linie, der smykkede hans Pande. Braminen forblev ubevægelig, men den unge Pige, der havde skjult sig i en Krog af Huset, udstødte et gjennemtrængende Skrig. De tvende Kavalerer fjernede sig i rask Trav, Sir Eduard noget ærgerlig over, at han uden Held havde berørt den gamle Hindus Skotøi, medens Arthur flere Gange lo hjerteligt over Spasen og over sin Vens Skuffelse.

Ved en Krumning af Veien kastede de et Blik tilbage, men en Gruppe Landmænd, der netop krydsede Passagen, hindrede dem i at see, om Braminen endnu bar Toflerne paa Hovedet.

Et Kvarter efter denne Scene havde Sir Eduard ført Arthur omkring mellem de talrige Spadserende, der toge sig en Motion imellem Bombay og Strandbredden. Omkring Europæerne bevæger sig en underlig Blanding af Indfødte fra Indiens forskjellige Provindser, Mohamedanere fra det røde Hav og den persiske Havbugt, Armeniere fra Trapezunt, Jøder fra Aleppo og Bassora, Persere og Kurder; thi Bombay er Stapelpladsen for den Del af Orienten, der engang adlød Alexanders Scepter. Musiken dannede Centralpunktet, hvorom de noble Kavallerer og de elegante Ladyer i prægtige Vogne bevægede sig. Som en lille Ø i Oceanet bliver den lille Gruppe ombruset af de Fremmedes bølgende Masse; det er Europa med sin intellektuelle Overlegenhed, sin Herskeraand og sin physiske Styrke.

Alle de Personer, der hørte til Bombays Noblesse, bestræbte sig for at vække Opsigt i dette udvalgte Selskab, og Sir Eduard, der ved sin store Formue og sine fornemme Manerer havde erhvervet sig et vist Renomee iblandt de unge Herrer, forsømte aldrig at lade sig see her. Da det lakkede ad Aften og han begav sig hjemad, troede han at see en Hindu, der forfulgte ham. Han gav derfor sin Hest Sporerne og førte Arthur med sig i et Theeselskab. Da dette var talrigt besøgt, varede det ikke længe, inden Konversationen antog en livlig Charakter. Arthur nærmede sig en Gruppe, hvor man underholdt sig om Sæderne og Skikkene i Indien; i Begyndelsen var han kun en opmærksom Tilhører, men da han bemærkede den venlige Opmærksomhed, der vistes ham som Fremmed, fik han Mod til at tage en virksommere Del i Samtalen og vovede at fortælle den Spøg, som de nyligt havde drevet med en Bramin. Eduard tilkastede ham et straffende Blik, der bevægede ham til at fortie Navnet paa de handlende Personer.

„Lee ikke deraf", svarede en gammel Mand med dyb Stemme, som om han søgte at give sine Ord en faderlig Betoning. „Spøgen var noget for stærk, Braminen er degraderet og har tabt sin Rettighed til at høre til Kasten ved Berørelsen af en ureen Gjenstand. Maaskee overlever han ikke sin Vanære; men i modsat Tilfælde vil han søge at hævne sig paa sin Fornærmer."

„En Duel maaskee?" spurgte Arthur smilende.

„En Duel, om De vil; kun vil Fordelen af Valget af Vaaben ganske være paa Hinduens Side. Naar imidlertid den Krænkelse, der er bleven ham tilføiet, ikke har havt andre Vidner end Europæere, er det muligt, at han ikke tillægger den saa stor Betydning. Jeg for mit Vedkommende vilde ikke være saa ganske rolig ved Sagen, thi en Bramin tilgiver aldrig en ham tilføiet Beskjæmmelse."

For at give Samtalen en anden Vending, talte Sir Eduard om Jagten, en Gjenstand, der i saa høi Grad fængslede Interessen, at man snart havde forglemt Historien om Braminen.

Vinteren forløb yderst behagelig, uden at de to Venner hørte Noget om Braminen og de havde alt for længe siden glemt det lille Eventyr, vi nyligt have berettet, da en uventet Hændelse paany opfriskede den i deres Erindring. Sir Eduard stod i Begreb med at reise til Bengalen for at tage Del i en stor Tiger- og Elephantjagt og Dagen før sin Afreise fra Bombay dinerede han i Selskab med nogle Venner, hvoriblandt ogsaa Arthur befandt sig. Mod Slutningen af Maaltidet, da de sidste Flasker Champagne vare skjænkede i Glassene, traadte pludselig en Kuli (hinduisk Kommissionair) ind og bragte en smuk emballeret Pakke, der var adresseret til Sir Eduard.

„Fra hvem er den?" spurgte den unge Mand.

„Mouloum, mahin, Saheb, jeg veed det ikke, min Herre," svarede Kulien med et Buk og forsvandt.

Sir Eduard aabnede det ene Hjørne af Pakken og fik Øie paa Toslerne, som han med egen Haand havde sat paa Braminens Hoved. Rask tillukkede han Pakken og kastede et Blik til Arthur, der ligesaa godt som Ord sagde: „Hvorfor forledede De mig ogsaa til den Daarskab?" Alle Gjæsterne bestormede ham med Spørgsmaal om, hvad den hemmelighedsfulde Pakke indeholdt, men Sir Eduard svarede kort at det var en Afskedsgave fra en Hindu af hans Bekjendtskab.

Den næste Dag indskibede Sir Eduard sig i en Baad, der skulde bringe ham fra Bombay til Fastlandet, hvor han skulde træffe sine Heste, som han havde sendt forud, for tilsidst at kunne fortsætte sin Reise over Land. I det Øieblik, da han vilde støde fra Land, nærmede en paatrængende Hindu, en saakaldet Salniassy, sig ham; hans Haar var i Uorden, hans Negle lange og krummede som en Gribs Kløer, Kroppen næsten blottet og oversmurt med Aske. Paa Ryggen bar han et lille Kobberkar, under Armen en Antilopehud og i Haanden en Stok, der var dannet af tre som Slanger sammenslyngede Grene. Kobberkarret tjener til Renselserne, paa Antilopehuden tager Fakiren Plads, naar han skal bede, og Stokken af de tre Grene er et Sindbillede paa den braminske Treenighed. Da Salniassyen, af hvis Blik det vilde Had lyste, stod foran Sir Eduard, rettede han i en faderlig Tone følgende Afskedsord til ham, der stode i en selsom Kontrast med Udtrykket i hans Aasyn:

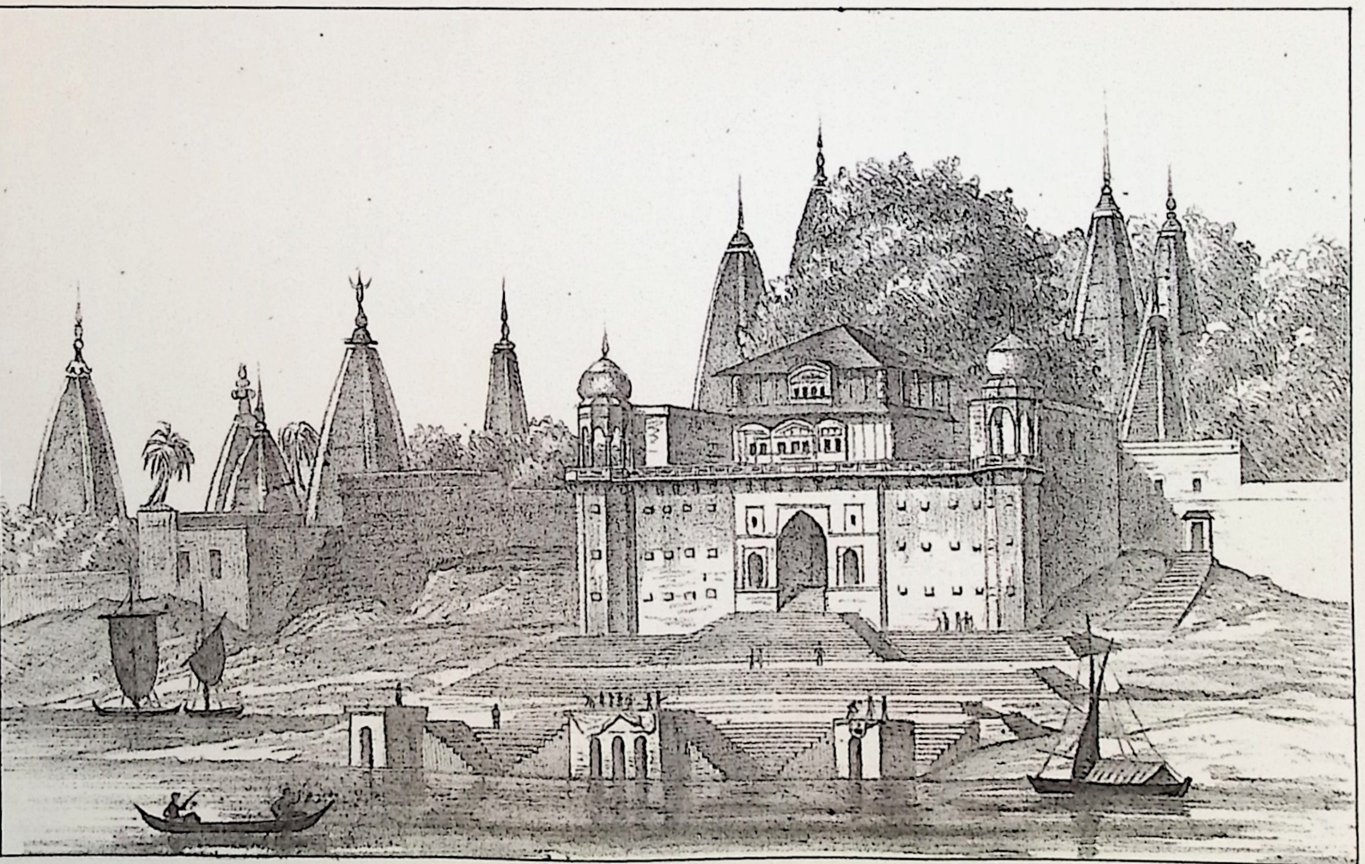
„Gaa, min Søn, gaa, hvorhen Dine Ønsker kalde Dig, og gid Din Vei være let og behagelig!"

Sir Eduard, der hverken syntes at see eller høre ham, gav Befaling til at støde fra Land og heise Seilene, og Baaden skjød ud i Bølgerne. Men Matroserne rettede hyppigt deres Blik til Strandbredden, de havde forladt og viste hinanden Salniassyen, der endnu stod paa samme Plet og tilsidst kun viste sig som et sort Punkt paa den hvide Strand. Da han endelig forsvandt for deres Blik, talte de sagte indbyrdes og nævnte hyppigt Navnet „Nilakanta".

Sir Eduard naaede snart Fastlandet; han havde en lang Vei at tilbagelægge og indrettede derfor sine Dagsreiser korte, for at skaane sine Heste, som han satte stor Pris paa.

(Fortsættes.)

L. Levins Bogtrykkeri.

Benares i Bengalen.

Hinduernes hellige Stad

Benares.

(Hermed et Lithographi.)

I Hjertet af Hindostan, ved den majestætiske Ganges høie Bredder, straaler Benares i en paradisisk Egn. Allerede det udvortes Syn af denne Stad er forunderligt og aldeles afvigende fra det Sædvanlige. Som Flammer lyse en Mængde forgyldte Taarne ud af en umaadelig Hus- og Palmevrimmel. Ingen Europæer, men alle Orientens Folk forsamle sig her. Her er ingen stor Port, hvorigjennem man kommer i brede Gader; igjennem en høi, smal og skummel Laage, træder man ind i krumme, mørke, fuldproppede Stræder, saa snevre, at to Palankinbærere neppe kunne komme hinanden forbi. Husene, sædvanlig lave i Indien, have her tre til fem Stokværk, fordi Pladsen i Benares er knap og umaadelig dyr. Alle Husene ere grundmurede, forsynede med Gallerier, prydede med gothiske og mauriske Vinduesposter, med Udbygninger, kunstigt langtudhængende, udtungede Tage; og paa alle Vægge er der malet Mennesker, Oxer, Elephanter, Guder og Gudinder, Uhyrer med hundrede Hoveder og Arme, i grotesk Vrimmel, med brogede Farver. Igjennem en anden Laage kommer man i den inderste Stad. Her staaer Tempel ved Tempel, Pagode ved Pagode. Utallige Stole med Afgudsbilleder, behængte med Palmegrene, bæres om og spærre Gaderne; det Samme gjør en Mængde fede Oxer, der spadsere saa stolte omkring, som om de vare Herrer i Byen. Man glemmer rent, at Skaberen har sat Mennesket til Dyrenes Konge, naar man seer Menneskene knæle for disse blomstersmykkede Bæster, for at overtale dem ved Klap og Kjærtegn, til at reise sig. Og Vee den, der med et Stød eller Skub vilde søge at forkorte hin Operation; det fanatiske Folk vilde sønderslide ham. — Gjennem en tredie Indgang kommer man til en endnu haardere Prøvelse. Siwas Oxer ere forsvundne, men i deres Sted springe og klavre utallige Aber, lutter Hunner, helligede til Guden Hunimauna, der udvidede Rahmas Troesrige, ved Ceilons Erobring. — Men uagtet al Hellighed, har dette Folk dog ikke aflagt sin tyvagtige, drillende Natur. De klavre op paa alle Tage, ind ad Vinduerne, og Ingenting er sikkert for deres Kløer. Intet Øieblik staaer man i Fred; snart trække de En i Haaret, skjulte bag Snirkelstadsen paa et Hus, snart lange de med Næverne ustraffet hen i en Konditor-Bod, og rive Folk, som spise, Biden af Munden. Men Vee den, der vilde prygle dem for det. Taalmodighed er det eneste tilladte Vaaben mod et privilegeret Gavtyveri.

Næst de impertinente Aber prøve Fakirerne mest Taalmodigheden. De gjøre en utaalelig Støi i smaa Kramboder med Afgudsbilleder. Deres hylende Instrumenter lade til at være opfundne, for at bedøve de Forbigaaende. Derimellem sidde Syge og Krøblinger af begge Kjøn, af det ækleste Udseende, med uredte Haar, Legemet oversmurt med Kridt og Komøg, i de afskyeligste, tidt obscøneste Stillinger. Pestagtigt stinkende raabe de uophørligt: „Aga Saib! Topi Saib!" (Herre, giv Almisse, giv mig Noget at spise!) Der er et overordentligt Antal af slige Skabhalse, og af de ulykkelige Fanatikere, der Aar ud og Aar ind sidde saalænge i samme Stilling, til Lemmerne stivnes derved. De udstrække ofte Armene med knyttede Næver, og Neglene ere indvoxede i Haanden. Nogle holde Øinene saalænge lukkede, indtil de limes sammen; Andre staa paa Klodser med Jernspidser, der voxe dem ud igjennem Fodderne, og ved den ringeste Bevægelse foraarsage usigelige Smerter. Det hjælper kun lidt, at uddele Almisse her; det er Olie i Ilden, en Draabe i Havet

Indernes Templer gjøre, med deres mangfoldige lette Former, fordetmeste et meget behageligt Indtryk. De skjønneste og største staa ved Ganges' Bredder, og deres gyldne Kupler yde et imposant Syn, hinsides Floden. Sædvanlig er der en Gaard i disse Templer, med Sivas Oxne. Disse dristige Dyr løbe hen imod de Indtrædende, for at faae det dem tilkommende Mais og Sukkerbrød; undertiden give de Fordringen Eftertryk, med deres Horn, eller snappe det ud af Lommerne. I Tempelkorsgangene, som i vore Klostre, løbe en Mængde Bodfærdige; men de ere nøgne, oversmurte med Kridt og Komøg. De raabe bestandig: „Ram! Ram! Ram!" med en skingrende ensformig Lyd, der er nær ved at sprænge Ørehinderne. Hvert Tempel har sin Krypte — en underjordisk Hvælving med Afgudsbilleder og et Bad; — i hvilket Vandet ledes fra den hellige Flod. Her vaske de Andægtige deres Fødder. Paa forskjellige Steder i Pagoderne hænge Kobberskaaler, hvori Offeret nedlægges. Ogsaa ved Tempelhallernes Døre ere Kar anbragte med Vievand fra Ganges; og meget Andet tyder med sin frappante Lighed til et fælleds Udspring med den christelige Religion, hvorom Forskerne alt i lang Tid ikke mere tvivle.

At i denne Stad det religiøse Vanvid feirer sine græsseligste Mysterier, er naturligt. Kvinderne brænde sig her hyppigere selv paa Baalet, efter deres Mænds Død, end andensteds; først i de sidste Aartiender har den i Mørket indtrængende Lysstraale formindsket Selvmordene. Men langt flere drukne sig selv her; og intet Sted i Floden er saa berygtet herfor, som det, vort Billed viser. Store Pillegrimsskarer komme, hundrede Mile fra, aarligt hid, for i Floden at ende deres Liv og redde deres Sjæle. Drukningsmaaden er egen; den findes beskreven i den følgende Fortælling „Braminens Hævn".

Folkemængden udgjør efter de nyeste Beregninger omtrent 600,000. Dette synes ikke overdrevent, naar man betænker at Staden har 12,500 Huse, der ere propfulde. Dog er det ikke usundt at boe i Benares, og man hører sjeldent noget der om Epidemier. Her er kun en eneste aaben Plads i hele Staden, og den er ikke stor og fortjener neppe Navn af Torv.

Staden er inddelt i 16 Kvarterer hvert har sin egen Laage, der lukkes om Aftenen. Fortræffeligt, og længe før det britiske Herskab, var altid her Politiet, der er betroet til en agtbar Borgervagt, der vælges frit af Indbyggerne.

Braminens Hævn.

(Sluttet.)

Da Sir Eduard havde tilbagelagt omtrent de to Tredicdele af Veien, begyndte denne lange tête-a-tête med en skjøn, men vild Natur at falde ham kjedsommelig; thi det britiske Phlegma formaaer ligesaa lidt som den franske Livlighed at finde sig i Ensomhed. Der gives overhovedet faa Mennesker, som ikke ansee den Tid for tabt, de ikke tilbringe i menneskeligt Selskab. Da han derfor stødte paa et Selskab af franske Officierer, der kom fra Madras, og hvis Telte han fandt opslagne tæt ved Veien, var dette ham meget kjærkomment, og han lod slaa Leir i Nærheden af dem. Blandt de unge Mænd af omtrent lige Alder og Stand opstod snart hint fortrolige Bekjendtskab, hvori Forfængeligheden spiller en stor Rolle. Sir Eduard, der var vant til at glimre i ethvert Selskab, vilde ikke lade Leiligheden til at feire en Triumph, der kunde begrunde hans Anseelse hos Officiererne, gaa forbi. En Aften, da Enhver

især roste sine Heste, foreslog han at improvisere et Væddeløb, og Stedet var altfor vel egnet dertil, at hans Forslag ikke skulde blive modtaget med Jubel.

Alle Officierer vare godt beredne, og Sir Eduard havde ligeledes gode Heste, navnlig en af tyrkisk Race, som en rig Muselman havde solgt ham, fordi den havde en hvid Stjerne paa Panden, hvilket Orientalerne holde for et slemt Varsel.

Endelig kom den med Utaalmodighed ventede Dag. Teltet, som var opslaaet paa den ene Udkant af Sletten, erindrede om de elegante Pavilloner, som bruges i Europa ved lignende Leiligheder, og Ruinerne af en Pagode, der laa halvt skjult af Figentræer, udgjorde det fastsatte Maal. Paa et givet Tegn styrtede Hestene afsted. Sir Eduard, der allerede paa den første Tour var forud for de Andre, følte Hesten sitre under sig, da han kom forbi den nævnte Pagode, men det raske Ridt forhindrede ham i at bemærke, hvad det var, der foruroligede Dyret. Da han paa den anden Tour red forbi, søgte han at kaste et Blik ind i Templet, men han saae kun en sort Statue med otte Arme; imidlertid snublede Dyret lidt. Endelig kom det sidste Ridt og de Kavalerer, der vare blevne tilbage, fordoblede deres Anstrængelser. Sir Eduard troede sig allerede vis paa sin Seir; for tredie Gang satte han forbi Pagoden, da i samme Øieblik et Stykke af Statuen fløi hen i Hovedet paa hans Hest. Pludseligt steilede Dyret, faldt forkeert ned paa Forbenene og rullede i Støvet; Seiren var tabt. Ude af sig selv ilede Sir Eduard ind i Pagoden, men fandt kun den ubevægelige Billedstøtte, hvorpaa Halvdelen af den ene Haand manglede. I første Øieblik havde han Lyst til at knuse dens Hoved med et Pistolskud, men han undlod dette for ikke at gjøre sig latterlig. Hans Hest var nu bleven ubrugelig, og selv havde han faaet sin Arm beskadiget.

Den næste Dag gik Sir Eduard en Tour med Armen i Bind. Da han langsomt steg op ad Høien, ved hvis Fod Væddeløbet havde fundet Sted, fik han Øie paa en talrig Flok Bodfærdige, der droge hen ad Fodstien. Muslingskallerne, hvoraf de mohamedanske Præster betjene sig for at kalde de Troende til deres religiøse Ceremonier, løde bedøvende igjennem Skoven. Mænd og Kvinder grupperede sig om et Baal af glødende Kul, hvorover en religiøs Sværmer, beruset af Opium, med nøgne Fødder løb frem og tilbage. Tæt ved denne Ild stod en Søile, som bar en lang Stang, der laa horizontalt paa Spidsen. I samme Øieblik, Sir Eduard kom derhen, drog en Salniassy den ene Ende af Tverstangen til sig og hang sig fast dertil ved Hjælp af en Jernkrog, som han befæstede i sin Side. Han dreiede sig først med overordentlig Hurtighed rundt om Kredsen, svævede derpaa som en Fugl langsomt i Luften fra Høire til Venstre, medens han kastede Blomster ned til den stødsende Mængde. Blodet strømmede ud af Salniassyens Sider, og da Sir Eduard var kommen i hans Nærhed, betragtede Sværmeren ham med triumpherende Mine. Europæeren bortvendte sit Blik fra det væmmelige Syn, men ligesom for at tvinge ham til at hæve sit Hoved, tilkastede Salniassyen ham en friskblomstrende Arklepiastængel med de Ord: „Gaa, min Søn, hvorhen Dine Ønsker kalde Dig, og gid Dine Veie maa være lette og behagelige.“

Ved disse Salniassyens Ord bævede Sir Eduard uvilkaarligt, og da han havde fjernet sig nogle hundrede Skridt, følte han stor Lyst til at sende Gjøgleren et Par Kugler, men da han vendte sig om for at udføre sin Tanke, sank Stangen ned og den blodige Salniassy forsvandt imellem den ophidsede Mængde.

Sir Eduard kom snart til Bengalen, fuldkommen helbredet for Følgerne af Faldet, og et Liv fuldt af Fornøielse og Festligheder ventede ham i Calcutta. Dersom det engelske Sprog besad de sydligere Tungemaals Velklang, vilde Calcutta være verdensberømt ved en af hine rimede Sententser som Sevilla maravilla, Lisboa causaboa. Bombay repræsenterer Asien mod Vest, Madras er den indiske Halvøes Hoved og Hjerte, men Calcutta er Asien i Et og Alt. Det engelske Herskab viser sig her i sin høieste Glands, og at glimre paa denne Skueplads var Sir Eduards høieste Ønske, der snart gik i Opfyldelse. Nogle Uger vare tilstrækkelige til at henlede Calcuttas Noblesses Opmærksomhed paa ham. Da hans Glands og Anseelse havde naaet Kulminationspunktet, giftede han sig. Den unge Pige, paa hvem hans Valg faldt, var en i Indien født Englænderinde, som forenede den nordlige Stammes Ynde og Tækkelighed med Sydboernes Ild. Det unge Par elskede hinanden inderligt og de foretrak begge at undgaa det paatrængende Selskab og holde dem skjulte i en stille Bolig, Sir Eduard besad ved Ganges' Bredder.

Af alle Adspredelser, hans ny Opholdssted tilbød ham, foretrak Sir Eduard de Lystfarter, han foretog sig paa denne store Flod. Ligesom mange af de rige Englændere, der boe i Bengalen, besad han en med stor Luxus udstyret Baad, der i Bagstavnen var forsynet med en Hytte, der dannede et smukt Kabinet. Naar Aftenvinden blæste frisk hen over Sletten, gav han gjerne Befaling til at bemande Sluppen. I kort Tid havde Kokken og Hushovmesteren hidbragt Alt, hvad der udfordredes til et Maaltid i den svømmende Bygning, Tilberedelserne bleve trufne med den Punktlighed og Nøiagtighed, som gjør Livet i Indien saa behageligt og let.

En Aften, da han foer hen mod Ganges' Munding, hævede Maanen sig glimrende og belyste Himlen, der endnu var farvet af den nedgaaende Sols Straaler. Hans unge Kone stod med Albuen støttet mod Roret og lod sit sorte Haar flagre om den hvide Pande.

„Hvad betragter Du saa opmærksomt?“ spurgte Sir Eduard, idet han nærmede sig.

„Jeg betragter disse Bølger, der strømme til Oceanet, som Livet til Evigheden,“ svarede hans Hustru roligt.

„Og finder Du ikke, kjære Augusta, at der i dette Liv, der saa ofte forbandes, gives Dage, idetmindste Dieblikke, hvor man føler sig for lykkelig til at ønske sig hinsides? Hvilken herlig Nat! Betragt engang disse uhyre Figentræer, der bøie deres tørstige Grene ned mod Vandet, og disse høie Palmer, hvis mørke Hjelmbuske aftegne sig paa Firmamentet. O, Augusta! vort kolde Klima i Norden har ingen Dage, der kunne sammenlignes med Nætterne under den tropiske Himmel. Stjernerne her synes at være duftende Blomster paa Himlen, og man skulde næsten tro, at det var derfra, at den herlige Vellugt udbreder sig over Jorden.“

„Eduard!“ udbrød Augusta, „Du minder mig om, at jeg forglemte de smukke Blomster, Du bragte mig iaften.“

„Istedetfor Dig har jeg tænkt derpaa,“ svarede Sir Eduard og klappede i Hænderne. En Hindu viste sig paa Dækket og bragte en stor chinesisk Blomstervase, fuld af de prægtigste og mest duftende Blomster.

„Tak, min Ven, Tak,“ udbrød Augusta og greb livligt efter den kolossale Bouquet, hvis Duft syntes at elektricere hende; „nu mangler der Intet i Scenens Skjønhed, der omgiver os,“ tilføiede hun noget langsommere, „o, lad disse henrykkende Timer vare saa længe som muligt, de ligne en behagelig Drøm.“

Paa et af Sir Eduard givet Tegn, hvilede Roerfolkene paa Aarerne, og Sluppen drev afsted med Strømmen.

Støttet paa sin Elskedes Arm, gik Augusta nogle Gange frem og tilbage paa Sluppens Dæk, og tog endelig, tiltrukken af Blomsterduften, en Asclepiastængel, der dannede Bouquettens Krone, og satte sig i Bagstavnen.

Sluppen drev afsted i nogen Tid, og den dybeste Stilhed herskede ombord. Men pludseligt rettede Matroserne sig, som vare faldne i Slummer ved Aarerne, og talte indbyrdes i det bengalske Sprog, hvilket man let kan antage for Fuglenes Kviddren. Nogle af dem grebe forsigtigt deres Aarer og bortstødte en Art Flaade, der ellers havde stødt an mod Baaden. Da Sir Eduard hørte Larmen, der herved foraarsagedes, bøiede han sig ud over Rælingen og saae en løst sammenbunden Rørflaade, hvorpaa en Hindu stod ubevægelig som en Billedstøtte.

„Hvad er det?" spurgte Augusta.

„Kun noget Ubetydeligt," svarede Sir Eduard, „det er en fanatisk Hindu, som svømmer til Havet for der at finde sin Død. Vore Roerkarle ere altfor fromme, til at de skulle lægge ham nogen Hindring iveien. At opholde denne Pillegrims Marsch, naar han er paa Veien til Brama, vilde være en stor Synd, da han alt er smykket som et Offerlam. Hans Pande og Kinder ere tilsmurte med Flodens Dynd, som i Hinduernes Øine renser Mennesket fra Jordens Smuds."

„Jeg vil see ham," udbrød Augusta, idet hun reiste sig; „den stakkels Gamle! Der gaves vel en Tid, da Livet havde mere Værd for ham. Han har uden tvivl havt en Familie, Børn, som han elskede. O, hvor jeg er nysgjerrig efter at kjende hans Livshistorie; den maa have været sørgelig."

„Nei," svarede hendes Mand, „disse Hinduer ere Sværmere, der ofte en skjøn Morgen beslutte sig til at vandre til Himlen, ligesom vi beslutte os til at gjøre en Reise ud paa Landet."

Rørknippet, hvorpaa Hinduen stod, forsvandt i Mørket. Overmandet af Søvnen trak Augusta sig tilbage til Kahytten for at hvile nogle Timer. Sir Eduard forblev derimod paa Dækket, for at bestemme Skibets Kours. Ved Dagens Frembrud vare Sir Eduard og Hinduen, der syntes at have seilet ligesaa hurtig, atter temmeligt nær ved hinanden, og alt viste sig paa Horizonten den grønne, glindsende Linie, som forkynder Oceanets Nærhed; de store Skibe med deres hvide Seil hævede sig frem over Horizonten. Sir Eduard gik tilbage i Kahytten for at vække Augusta, der laa i dyb Søvn og i den ene Haand endnu holdt Asclepiaen, som hun selv i Søvnen ikke vilde give Slip paa.

„Kom, kom, min Elskede," sagde Sir Eduard livligt, „Solen venter paa Dig for at vise sig. Morgenluften kruser Bølgerne, og Rovfuglene ryste allerede deres Vinger i Palmetoppene."

Istedetfor Svar aabnede Augusta halvt sine Øine og trykkede sin Mands Haand.

„Hvorledes har Du det, Augusta? Er Du syg?" udbrød han, idet han skyndte sig tilbage paa Dækket for at hente hendes Pige, der havde taget Plads i Bagstavnen. I samme Øieblik hørte han en Stemme, der syntes at komme fra Vandet, gjentage disse Ord: „Gaa, min Søn, gaa, hvorhen Dine Ønsker kalde Dig, og gid Dine Veie maa være lette og behagelige."

Disse Ord erindrede ham om Salniassyen, der paa hin Dag paa Reisen til Bombay havde tilkastet ham en Asclepiastængel med de samme Ord. Forskrækket ilede han tilbage til Kahytten og greb den visnede Blomst, som Augusta havde trykket i sin Haand. Hun betragtede ham sørgmodigt, forsøgte at tale og tillukkede sine Øine. „Mar djali! mar djali! hun døer, hun døer!" udraabte hendes Piger, som udgjøde Taarer.

Blomsten, som en af Pigerne kastede i Vandet, farvede dette ganske rødt, og paa Dækket hvidskede Matroserne indbyrdes om en fin Gift, som skulde have været indesluttet i Blomsten. Sluppen havde nu forandret Kours og styrede saa hurtigt som muligt hen mod Sir Eduards Bolig. Medens den straalende Barke med Augustas Lig seilede til Byen, begyndte den i Strømmens Midte neppe mere synlige Nørflaade at vakle. Hinduen stod endnu ubevægelig i samme Stilling, men pludselig forsvandt den lette Flaade og da den igjen dukkede op af Vandet, var Salniassyen ikke mere derpaa. Han var gaaet tilbunds for derfra at svinge sig op til Himlen.

Nogle Dage efter forsvandt Eduard fra Bengalen, som et Bytte for den frygteligste Sindsrystelse. For at søge Adspredelse, flakkede han om i de fjerneste og vildeste Egne af Indien. Da han reiste igjennem den for Europæerne farligste Del af Indien, Mysore, blev han angreben af Feber og hans Palankin-Dragere forlode ham i en Landsby, hvor han ikke kunde erholde mindste Hjælp. En tro Tjener blev alene tilbage hos sin Herre og lod ham bringe til Kysten i Haab om, at Soluften skulde lindre hans Lidelser. Det var ham, jeg traf i Alepey, bøiet af Kummer og Sygdom, udygtig til at tænke og til at erindre sig det Forbigangne.

Arthur, som havde givet Anledning til hin Spøg med Braminen, forlod Bombay nogle Dage efter, at hans Ven var reist til Bengalen, og begav sig til Indus' Bredder, en Egn, som er meget frygtet for sin Usundhed. Han led uophørligt af stikkende Smerter, hvilket Lægen erklærede for en Leversygdom, men Indierne tilskreve hans Svaghed en Fortryllelse, thi ogsaa Orienten har sine frygtede Troldmænd.

Sluttelig ville vi kortelig omtale Bukminie, Braminens Datter. Neppe havde Faderen forladt hende, førend hun ganske indviede sit Liv i Fromhedens Tjeneste. I en tæt ved Bombay liggende Pagode huserer en uhyre Masse Duer, der formere sig i en utrolig Grad. Man kan ikke sætte Foden til Jorden uden at træde paa dem. Midt iblandt disse lykkelige Fugle, hvem enhver from Hindu bringer Næring i Overflod, vegeterer ligesom fastvoxet til Jorden en meget gammel Bramin, der i en Tid af tyve Aar ikke har forandret sin Stilling. Han ligger paa Ryggen og strækker den ene Haand iveiret; denne Haand holder en Vase, hvori der stedse bliver sat friske Blomster. Bukminie har indviet sig til denne Bodfærdiges Tjeneste. Det er hende, som to Gange om Dagen bringer ham Ris og Vand, der udgjør al hans Næring Hun haaber derved at afsone den hendes Fader tilføiede Beskjæmmelse, hvis Følger ogsaa falde tilbage paa hende.

Glasfabrikation.

Glas erholdes, naar man ved Smeltning forbinder Kiseljord (Sand, Qvarts, Bjergkrystal o. a. L.) med Ludsalt. Skal Glasset have Farve, føier man til Blandingen kulagtige Metaldele, saasom Kobalt, Blykalk, Arsenik og Andet. Glassets Godhed afhænger af de nævnte Stoffers Renhed, Blandingsforhold og deres mere eller mindre fuldkomne Forening. Saaledes giver grov Kiseljord og sædvanlig Træaske kun grønt Glas, hvid Kies og Potaske hvidt Glas, og de fineste Stoffer det reneste og fineste Glas, — Krystalglas, Flintglas og Kronglas. De Bestanddele, der skulle forenes, blive, førend de sammensmeltes, brændte eller udglødede i en særegen Ovn, for at den mulige Fugtighed og Alt, hvad der kan foraarsage Opblæsning eller Overløbning af den smeltede Glasmasse, kan fjernes. Denne Masse,

der ved Glodningen erholder en saadan Varme, at den viser sig som halvt smeltet, bliver i vel rensede Jernskufler bragte fra Calcineerovnen i Smeltediglerne i Glasovnen eller Smelteovnen og der udsatte for slig en Hede, at de efter femten til tyve Timers Forløb begynde at smelte. Paa den glødende, flydende Glasmasse viser sig nu et af jordagtige Dele bestaaende Skum, Glasgalle, der Tid efter anden afskummes med Jernøser. Bliver der noget af dette Skum deri, saa opstaaer der Smaakorn, Blærer eller mørke Pletter i Glasset. (Glasgalle anvender man til Lodning og Smeltning af Metaller, til Glassering og selv til Medicin for Dyr). Idet man nu lader den smeltede Masse i nogen Tid vedblive at koge, stikker man gjentagne Gange Jernriis deri, hvorved da den flydende Masse klæber fast. Derved seer man, om Massen er tilstrækkelig klar og gjennemsigtig (blank). Er dette Tilfældet, holder man noget inde med Fyringen og lader Massen afkjøles, til den bliver seig, saa at man kan spinde den i lange, tynde Traade ligesom Uld. Nu er Glasset i en Tilstand, saa at det kan pustes. Dette skeer ved Hjælp af et omtrent to Alen langt Jernrør, Blæserøret eller Piben, der forneden har en noget udvidet Aabning — en hul Knop — og foroven et Mundstykke af Træ. Dette Rør bliver med den nedre Ende dyppet i Massen, ligesom en Kridtpibe i Sæbeskum, naar man blæser Sæbeblærer. Naar en Klump af Massen har hængt sig fast ved Røret, bøier Glaspusteren Røret mod Jorden, forat Glasset ved sin Tyngde kan synke nedad. Han puster nu og danner paa denne Maade et aflangt Legeme — en Blære —, som han ved Svingning i Luften, ved Frem= og Tilbagerullen paa en heed Marmorplade formaaer at give enhversomhelst Figur. Derpaa bliver det forsaavidt færdige Glas, der endnu længe vedbliver at være varmt og forarbeideligt, ved mange Slags Værktøi, saasom Hager, Tænger, Saxe osv., bragt i alle mulige Skikkelser og befriet fra alle Tilsætninger og Ureenligheder. Saaledes blive Flasker, Glas, Vinduesglas og selv smaa Speile pustede. Flasken giver man en flad eller hul Bund, altsom man aftrykker den paa et Stykke Jernblik eller en Jernkegle. Glas med forziret Rand, ligesom overhovedet meget kunstige Glasvarer, blive dannede i hertil forfærdigede Jern= eller Leerformer. Fordybninger i Glasset indtrykker man med et Jern. Drikkeglas sammensættes af tre Dele, af Foden, Halsen og af Glasset. Uhrglas blive skaarne med et glødende Jern af hule Glaskugler. Selv Taffelglas (til Vinduer) laver man af hule Blærer, som med et glødende Jern opskjæres paa Længden og udbredes til Tavler. Det formede Glas maa ikke strax afkjøles i den fri Luft, fordi det ellers bliver skjørt og let kan springe ved en hurtig Afvexling af Hede og Kulde. Man bringer det derfor hen i de jevnt opvarmede Kjøleovne, og lader denne med Glasset lidt efter lidt afkjøles. Speilglasset er det reneste og fineste Glas, og dets Tilberedning udfordrer stor Omhu; de større og bedre Speile blive ikke pustede, men støbte. Man hælder nemlig den smeltede Glasmasse ud paa en Metalplade, der iforveien er bleven ophedet ved underlagte Kul og som er indfattet af Messinglister, ruller Massen med en ophedet Metalvaltse for at gjøre den jevn, og bringer den dernæst ind i Kjøleovnen. Er den her behørigt afkjølet, bliver Tavlen, saafremt den er jevn og blank nok, sleben og poleret. Hertil bruger man fint Sand eller Smergel, strøer det imellem to paa hinanden lagte Tavler og river disse mod hinanden. For at polere de slebne Tavler bestrøer man dem med fint revet Bolus eller Tinaske og polerer dem da med et Brædt, der er beklædt med Filt. Nu mangler Glas=

tavlen for at være et Speil blot Folie. Man tager derfor en tynd Tinplade, (Bladtin), glatter den paa et Stenbord, hælder Kvægsølv derpaa, som forener sig med Tinnet, og lægger da Glastavlen med en tung Vægt — Sten- eller Metalplader — ovenpaa. I Løbet af fireogtyve Timer har Folien sat sig fast paa Glasset og Tavlen er folieret. Nu giver man Bordet en skraa Helding for at det overflødige Kvægsølv kan flyde bort, tager Speilet af og indfatter det i en Ramme.

Luft- og Havstrømninger.

(Fortsat.)

Veiret.

„Det er smukt Veir idag," — „det er et hæsligt Veir," saaledes lyder sædvanligt Indledningen til en Samtale her i Europa. Man synes først og fremmest at maatte blive enig om Atmosphærens øieblikkelige Tilstand, der hos os er saa verlende, ustadig og har Indflydelse paa saa mange Ting; men ikke alle Steder paa Jorden kan en slig Indledning anvendes. Beboerne paa Marquesas-Øerne mangle ganske Stof til Bemærkninger om Veiret, da de Dag ud og Dag ind glæde sig over den stedse rene og klare Himmel. I andre Egne paa Jorden er Veirets Løb saa regelmæssigt, at det ligeledes afskjærer enhversomhelst Bemærkning derom. I de frugtbare Landstrøg Øst for Perus Ander veed man nøie, paa hvilken Dag Regntiden indtræffer, paa hvilken Tid de daglige Uveir begynde, hvilke Vinde der herske og hvorledes de følge paa hinanden. Men hos os er dette ganske anderledes, ikke en eneste Dag ere vi sikkrede for ikke at blive overraskede af en eller anden Veirforandring, og i Veirligets almindelige Verlen hersker kun en meget ringe Regelmæssighed. Som en Hovedaarsag til denne Ustadighed og Upaalidelighed ved Veirforholdene i Nord- og Mellemeuropa, maa, foruden den geographiske Beliggenhed, fremfor Alt nævnes den store Mangfoldighed af Overfladens Skikkelse og Vandets mangfoldige Indskjæringer i Landene. Men denne Mangfoldighed med alle sine behagelige og ubehagelige Følger er ligeledes Aarsagen til Europæernes større Udvikling og aandige Overlegenhed, da Ensformighed i Omgivelser og et dorsk Liv ikke befordre nogen høiere Aandsdannelse; i Kamp med Elementerne og Omstændighederne udvikles og styrkes Organerne.

Da Aarsagerne til Veirforholdet i Europa ere saa mangfoldigt grupperede, saa har den Opgave, at forudsige Veirliget, indtil Dato været for stor for den menneskelige Skarpsindighed, skjøndt man paa den anden Side heller ikke kan erklære den for at være uløselig. I Mangel af videnskabelige Bestemmelser har Mennesket taget sin Tilflugt til allehaande Erfaringssætninger og tildels underlagt den visse mystiske Betydninger, hvori ofte Erfaringen synes at være ganske forsvunden.

Lægmænds Veirregler indskrænke sig tildels til hvad der foregaaer i Atmosphæren, Vindens Retning, Skydannelsen, Aften- og Morgenrøden, en Ring om Maanen, naar Solen trækker Vand osv., tildels ogsaa til Iagttagelse over Planter og Dyr: Længden af Lyngblomsten, som man sætter i Ligning med Vinterens Varighed, Edderkoppernes Kryben i Skjul, Myggenes og ifølge deraf Svalernes Flugt, Hønsenes og andre Fugles Opførsel osv. — Der kan ingen Tvivl være om, at man formaaer at slutte sig til det kommende Veir af visse Tilstande i Atmosphæren, ligesaavel som af Barometrets lave Standpunkt, og ligesaa vist er det, at At-

mosphæren indvirker paa alle Organismer; vi føle det ofte i vor egen Sindsstemning eller i en Jagen og Trækken i gamle Saar. Kun ere vi Mennesker ikke saa fine Iagttagere for en ringe Forskjel i Atmosphærens Tilstand som visse Planter og Dyr, hvis hele Livsvirksomhed er afhængig deraf.

Langt usikkrere ere derimod de Veirprophetier, som man uddrager af Maanens Stilling, men usikkrest de, der knyttes til bestemte, visse Dage i Aaret, Maaneder eller Uger. Maanen, som frembringer Flod i Havet, som driver nervesvage Mennesker op fra deres Natteleie for at blive Søvngjængere, maa tilvisse ogsaa yttre nogen Indflydelse paa Atmosphæren. Men naar man paastaaer, at dens Indtrædelse i en af dens Lysphaser betinger bestemte Veirforandringer, og at et andet Veirligt pleier at indtræde med Fuld- eller Nymaane, med første eller sidste Kvarteer, saa viser dette Mangel paa rette Kundskab til det hele Forhold, da alle disse Lysphaser efterhaanden og uden nogen bestemt Afgrændsning gaa over i hinanden.

De nærmeste Aarsager til Veirforandring ere hovedsagelig Temperaturen og Atmosphærens Bevægelsesmaade og Fugtighed.

Grundaarsagen til den hele hos os saa vexlende Veirstand er nemlig Luftens Temperatur og den dermed i Berøring staaende Jordoverflade. Havde vi stedse og overalt, altsaa Sommer og Vinter, Dag og Nat, ved Ækvator og Polerne, ved Jordens Overflade og i Atmosphærens øvre Regioner den samme Temperatur, vilde der paa Jorden hverken gives Vinde eller Skyer, hverken Taage eller Dug, hverken Rimfrost eller Regn eller Sne; Himlen vilde da stedse være klar og rolig, men Atmosphæren fugtig. En Tilstand, der nærmede sig denne, maa virkelig have fundet Sted paa Jorden, da, hvilket ogsaa er sandsynligt, Jordens egen Varme overgik den, der udbredtes af Solen. En slig Tilstand kan have fundet Sted, da Stenkulslagene dannedes.

Der gives kun to Aarsager, som i det Hele taget forandre Jordens Temperatur, en afkjølende og en opvarmende. Aarsagen til Afkjølingen er Varmeudstraalingen i Verdensrummet; det Modsatte er Solen, hvis Straaler uafbrudt tilføre Jorden Varme. Om Jordoverfladen i det Hele bliver koldere eller varmere, afhænger af, om den afgiver mere Varme til Verdensrummet, eller modtager mere fra Solen. Det er nu paavist, at siden den Tid, man har anstillet astronomiske Iagttagelser, har hele Jordoverfladens Temperatur ikke forandret sig, at altsaa Jorden befinder sig i en Varmetilstand, hvori Tab og Gevinst opveie hinanden. Om det altid har været eller vil blive saaledes, er et andet Spørgsmaal, men sikkert er det, at Overfladens Temperatur tidligere var høiere, ja, at hele Jorden engang har befundet sig i en ved Varme bevirket flydende Tilstand.

Gaa vi nu over fra Betragtningen af Jorden som et Hele til enkelte Tider og Steder, see vi let, hvorledes de tvende nævnte Grundaarsager virke forskjelligt under forskjellige Omstændigheder, og at snart den ene, snart den anden maa faa Overhaand. Egne, der længe maa savne Solen, som Tilfældet er med Polerne, tabe megen Varme og afkjøles desto stærkere, jo klarere Himlen er; Skyerne omgive Jorden som en Kappe og beskytte mere eller mindre Jordoverfladen for Varmeudstraaling og Afkjøling. Steder, der beskinnes af Solen, opvarmes desto stærkere, jo længer denne Tilstand varer og jo høiere Solen stiger. Herpaa beroer altsaa den forskjellige Temperatur om Dagen og om Natten, om Sommeren og Vinteren, under Ækvator og ved Polerne. Synker Solen under Horizonten, faae vi ikke længer nogen Varme af den; vi vinde Intet, men tabe kun, hvilket alt-

saa nødvendigt medfører Afkjøling. Denne vedvarer til Solen staaer op, og denne Tid er derfor i Reglen, naar ikke andre Omstændigheder tilfældigt bevirke det Modsatte, den koldeste af Dagen. Saasnart Solstraalerne atter begynde at virke, forhøies Temperaturen, og Varmen tiltager til Middagen, da Solen staaer høiest, og Gevinsten bliver større end Tabet. Men senere opad Eftermiddagen overgaaer Tabet Gevinsten, Afkjølingen begynder igjen og vedvarer til Solopgang. Paa samme Maade gaaer det til i Aarets Løb. Om Efteraaret er Jorden varm, den afsætter da Varmen, som Solen ikke kan erstatte; Jorden bliver da stedse koldere og koldere, næsten hele Vinteren igjennem. Den største Kulde falder ikke i de korteste Dage; thi ogsaa senere bliver Tabet, skjøndt Varmen tiltager, større end Gevinsten, og Afkjølingen skrider frem, indtil begge mod Slutningen af Februar udjevnes. Indtil Slutningen af August tiltager Jordens Varme, men naturligvis bidrage mange Tilfældigheder til at afbryde den regelmæssige Gang.

Den anden Hovedaarsag til Veirforandringer ere Vindene, der selv høre til det, man forstaaer ved Veiret. Alle Bevægelser i Luften, saavel de i horizontal Retning blæsende egentlige Vinde, som ogsaa de op- og nedstigende Luftstrømninger, have deres Grund i Luftens stedse forskjellige Temperatur. Havde denne stedse og overalt den samme Varme, vilde den overalt være i Ro, enkelte smaa lokale Bevægelser fraregnede. Atmosphæren vilde forholde sig som Luften i et indesluttet Rum. Men ligesom denne vilde komme i Bevægelse, naar en Del deraf bliver koldere eller varmere end en anden, saaledes kan heller ikke Atmosphæren forblive i Ro, da dens Temperatur stedse vexler. Sammenligningen med et opvarmet Værelse ligger os nær. Rundt omkring Kakkelovnen bliver Luften stedse opvarmet og afkjøles ved Vinduesruderne. Den varmere Luft er lettere og stiger derfor op ved Ovnen, den koldere synker ned. Langs med Loftet strømmer den varme Luft hen til Vinduet, hvor den afkjøles og synker ned, for langs med Gulvet at vende tilbage til Ovnen. I ethvert stærkt opvarmet Kammer kan man let overbevise sig om et saadant Kredsløb, naar man holder den letbevægelige Flamme af et Lys i de forskjellige Regioner. Noget Lignende foregaaer i Atmosphæren, og i det Smaa kan man let iagttage det ved de fleste Kyster. Om Morgenen indtræder regelmæssigt Søvinden, der nogle Timer efter Solnedgang gaaer om til Landvind, fordi nemlig om Dagen Havet og det derover værende Luftlag er koldere end Landet, hvorimod det Modsatte er Tilfældet om Natten. I høiere Grad træder dette frem ved Forskjellen imellem Vendekredsene og Polerne. Da Vendekredsene blive stærkere ophedede end Polerne, maa Luften der stige iveiret og strømme hen mod Polerne, sænke sig der og atter men nærmere Jorden strømme tilbage til Ægvator.

Kunde man med et Blik oversee Luftens Tilstand i alle dens Dele, idetmindste paa Halvkuglen, saavel ved Overfladen, som i de høiere Regioner, maatte det vel kunne lykkes en dygtig Physiker at bestemme de nærmest forestaaende Forandringer af Vinden og følgelig ogsaa af Veiret. Til en vis Grad var dette muligt, naar man forbandt en Mængde meteorologiske Stationer med Telegraphtraade, og Hvo veed, hvorvidt Menneskene endnu kunne bringe det.

Som tredie Grundbetingelse for Veiret gjælder Luftens Fugtighedstilstand. I umiddelbar Sammenhæng hermed staa de almindeligt bekjendte Meteorer: Dug, Rim, Skyer, Taage, Regn, Sne osv.

Vanddamp kalder man Vandets gasagtige i Luften usynlige Tilstand, i Modsætning til den dunstformede og synlige. Selv i den mest gjennemsigtige Luft indeholdes bestandig Vand som Damp,

snart mere, snart mindre, hvilket med andre Ord vil sige, at Luften er enten mere fugtig eller mere tør; men for hver Temperatur gives der et vist bestemt Kvantum, som ikke maa overskrides. Dette Maximum er saameget større, jo varmere Luften er; bliver derfor en med Fugtighed mættet Luft afkjølet, kunne Vanddampene ikke bestaa som saadanne, men slaa ned som Vand. Skeer det i Nærheden af et fast Legeme, overdrages dette med en Hud af Vædske, det bedugges, som f. Ex. Vinduesruderne om Vinteren og Jordoverfladen i kolde Nætter. Synker Temperaturen under Frysepunktet, bliver Duggen til Rim og Aanden paa Ruden en Isblomst. Skeer det midt i Luften selv, danner der sig smaa Vandblærer eller Isstykker, hvoraf til Exempel Dunst, Skyer og Taage bestaaer. Skydannelsen er det iøinefaldende Resultat af den fugtige Atmosphæres Afkjøling i de mellemste Regioner; sænke Skyerne sig ned til vort Standpunkt, pleie vi at kalde det Taage. Bliver Blæredannelsen i Luften for tæt sammentrængt, smelte Blærerne og blive til Regn eller krystalliseres til Sne. Slige Afkjølinger midt i Luften ere sædvanligt foraarsagede ved, at en anden Luft af lavere eller høiere Temperatur trænger sig frem, nemlig ved en kold Luftstrøm i varme Egne, eller en varm fugtig Vind i kolde Regioner.

Østenvindene ere hos os i Reglen de tørreste, fordi de have tilbagelagt en lang Vei over Land, og Nordvestvindene af den modsatte Grund de mest fugtige og regnbringende.

Billeder fra Amerika.

Cuguaren.

Den eneste langharede Kat, som findes i Amerika under 30 Graders nordlig Bredde, er Cuguaren. De Dyr, som man foruden den kalder Katte, ere Losser med korte Haler. Paa Grund af Mangelen paa Striber, som de vise sig paa Tigeren — eller paa Pletter, som paa Leoparden — eller paa Rosetter, som paa Jaguaren, have Naturforskerne givet den Navn af **Felis concolor.** Dens Tegning er hos de forskjellige Exemplarer mærkværdig ens; nogle Naturforskere tale vel om plettede Cuguarer; men dette findes aldrig paa de udvoxede Dyr. Dens Farve er brun, næsten brunligrød, og temmelig ens over hele Kroppen.

Cuguaren er ikke nogen veldannet Skabning; dens Ryg er lang og hul, dens Hale tilspidser sig ikke saa zirlig, som hos de øvrige Kattearter, dens Ben ere korte og tykke. Skjøndt Cuguaren gaaer for Løvens Repræsentant i den ny Verden, har den dog kun lidt Lighed med den — maaskee i Farven; men er mere beslægtet med Tigerne, Jaguarerne og de ægte Panthere. Sjelden er dens Længde mere end 4 Fod. Det Strøg, hvor Caguaren findes, er meget udstrakt og gaaer fra Paraguas Sletter til Nordamerikas Søer; dog træffer man den ikke meget hyppig, da den fortrinsvis er et Natrovdyr, og desuden hører til de vilde, stærke Skabninger, som lykkeligvis ikke findes i stort Antal. Tillige lever den, som andre af dens Familie, ensom og undviger Civilisationen til de fjerneste Dele af Urskovene. Deraf kommer det, at Cuguaren overalt i de forenede Stater er et meget sjeldent Dyr, og Efterretningen om, at en Cuguar har viist sig, kalder

alle Beboerne sammen, ligesom hos os Efterretning om en gal Hund.

Cuguaren klattrer fortrinlig og bestiger uagtet sin Størrelse et Træ med en Kats Behændighed; den klattrer kun ved Hjælp af sine stærke Kløer, ikke ved at skyde sig frem, som Bjørnen. Ofte ligger den udstrakt paa en stærk Gren for at lure paa Hjorte eller andre Dyr, som den efterstræber. Dens Lurested pleier den gjerne at vælge ved Vandingsstederne, især ved de salte og sodaagtige Kilder, Sulzes, som i Amerika ere saa talrige; her behøver den ikke længe at vente paa Bytte: Hjorte, Antiloper, Bøfler og fl. søge gjerne disse Kilder og komme hertil uden at ane den truende Fare. Ere de nær nok, springer Uhyret med eet Sæt paa Ryggen af dem og graver sine Kløer dybt ind i Kjødet. Det forskrækkede Dyr styrter fremad, springer fra den ene Side til den anden, trænger ind i Tykningen af Melontræerne for at blive fri for sin Modstander. Men forgjæves søger den at afryste sin frygtelige Rytter, der ubønhørlig trykker sine skarpe Kløer fast i det ulykkelige Offer, sønderriver dens Hals og udsuger Blodet af den overbidte Pulsaare. Altid svagere og afmægtigere vanker Dyret videre og endelig synker det sammen, hvorefter den grusomme Fiende i Ro og Mag fuldender sit Maaltid. Kan den indhente flere Dyr, dræber den dem alle, om ogsaa kun en Tyvendedel af dem var tilstrækkelig til at mætte den. Hos den synes Ødelæggelse at være et Instinkt.

Der gives dog et ubetydeligt og tilsyneladende hjælpeløst Dyr, med hvem Cuguaren undertiden indlader sig i Kamp, men fordetmeste med slet Udfald — nemlig det kanadiske Pindsvin. Om det undertiden kan lykkes Cuguaren at nedlægge det, veed jeg ikke; men en Kjendsgjerning er det, at den angriber det, og at dens egen Død ofte er en Følge deraf.

Piggene paa dette Pindsvin ere i Spidsen forsynede med lette Modhager; blive de altsaa siddende i et Dyrs Kjød, trænge de paa Grund af denne Bygning mechanisk længere ind, jo mere Dyret bevæger sig. At Pindsvinet formaaer at udkaste sine Pigge, er falsk; men i Kamp med andre Dyr staaer det i dets Magt meget hurtig at give Slip paa dem. Følgen heraf er, at disse mærkværdige Pigge fæste sig ved Modstandernes Tunge, Læber, Kindben, og senere bringe de Døden. Den saakaldte Fisker (mustela canadensis) skal være det eneste Dyr, som ustraffet kan ombringe Pindsvinet. Dette yderst behændige væselagtige Dyr kaster nemlig strax Pindsvinet om paa Ryggen, springer dernæst paa Maven af det, hvor næsten ingen Pigge findes, og gjør det af det med et kraftigt Bid.

Cuguaren gjælder for et feigt Dyr og skal efter flere Naturforskeres Paastand ikke anfalde Mennesker — en Paastand, der rigtignok klinger besynderlig nok, naar man betænker de mange Tilfælde, hvor Mennesker baade ere blevne angrebne og dræbte af disse Dyr. Kolonisterne i Urskovene vare i forrige Tider især udsatte for Lidelser ved disse Dyr. Nutildags maa vel Cuguaren i Nordamerika være bleven mere feig, hvad man vel maa tilskrive den tohundredaarige Forfølgelse af øvede Jægere; i Sydamerika angriber den dog endnu Mennesker, og mange blive dens Offere. Saaledes var i Peru mange Landstrækninger blevne forladte, just fordi disse farlige Dyr havde viist sig i et altfor nært Naboskab.

I de forenede Stater bliver Cuguaren jaget baade med Hund og Skydevaaben. Den flygter for Hundene, fordi den veed, at Skyttens sikkre Bøssekugle følger den i Hælene; dog, kommer en altfor ivrig Hund den nær, er et eneste Slag af dens Pote tilstrækkeligt til at nedkaste Forfølgeren. Bliver den haardt forfulgt, klattrer den op i et Træ, lægger

sig i en Gaffel af Grenene, krummer Ryggen, reiser Haarene og skuer omkring med funklende Øine og lader en Tone høre, der meget ligner Kattens Knurren. Bøssens Knald gjør dog snart en Ende herpaa, og Cuguaren styrter enten død eller saaret ned; er det Sidste Tilfældet, udspinder sig en forbittret Kamp mellem den og Hundene, og ofte giver den flere af dem en Huskeseddel for Livstid.

For nogle Aar siden hørte jeg af en Sqvatter følgende Historie, som jeg af mange Grunde maa ansee for troværdig og som giver et godt Bidrag til Cuguarens Charakteristik.

„Vi have undertiden," fortalte han, „her i Louisiana Oversvømmelser, om hvilke man i den gamle Verden intet Begreb have. I min Baad har jeg ofte reist hundrede Mil over saadanne Vandmasser, hvor neppe Cypressernes Toppe ragede frem; men deslige Oversvømmelser indtræffe kun hvert femtende til tyvende Aar.

For tolv Aar siden boede jeg i en Dalgrund ved Red-River, hvor jeg havde bygget et Blokhus. Min Kone og mine Børn havde jeg ladt tilbage i Missisippistaten, hvorfra jeg først vilde hente dem, naar jeg havde faaet et Grundstykke renset, og saaledes befandt jeg mig alene med min gamle Hest, en dygtig Øxe og en god Bøsse.

Mit Blokhus var næsten færdigt, da en af disse pludselige Oversvømmelser kom mig paa Halsen. Det var om Natten, da jeg mærkede den, og den første Kundskab, jeg fik derom, var ved, at mit Tæppe under mig blev gjennemblødt. Jeg havde drømt og troede først, at det regnede; men da jeg nogle Sekunder havde været vaagen, faldt det mig strax ind, hvad der var i Gjære. Jeg sprang op, som en opjaget Hjort, og følte mig frem til Døren. Men hvilket Syn mødte mit Øie, da jeg aabnede den! Omkring Hytten havde jeg oprødet et Stykke Jord, hvorpaa endnu Træstuppene stode tre Fod høie; men de vare nu ganske skjulte. Hele Lysningen stod under Vand, og rundt om skinnede under Træerne de klare Bølger. Min første Tanke var min Bøsse, som jeg rask hentede ud af Hytten. Derefter gik jeg ud for at søge mit trofaste Dyr, og dette kostede kun liden Møie, da det gjorde en Helvedes Larm. Det stod bundet til et Træ, og Vandet gik det næsten til Bugen; og det Første, jeg havde at gjøre, var at løse det og svinge mig op. Men nu var Spørgsmaalet, hvorhen jeg skulde vende mig. Den hele Eng syntes at staa under Vand og min nærmeste Nabo boede paa den anden Side af Prairien, omtrent ti engelske Mil borte. Jeg vidste, at hans Hytte var høitbeliggende; men hvorledes jeg skulde naa den, kunde jeg ikke tænke mig. Det var Nat og jeg var altsaa udsat for den Fare at komme bort fra den rette Vei og drukne. Da dette faldt mig ind, vilde jeg bestemme mig til at forblive ved Hytten. Min Hest kunde jeg binde fast, saa at den ikke reves bort af Vandet, og jeg selv kunde krybe ovenpaa Hytten og saaledes være i Sikkerhed. Medens jeg gik paa Raad med mig selv, saae jeg, at Vandet stadig steg, og jeg maatte altsaa frygte for, at det vilde stige saa høit, at min Hest vilde drukne. Hvad mig selv angik, saa kunde jeg ved at klattre op i et Træ undgaa Faren; men Tabet af min Hest vilde være altfor uerstatteligt, til at jeg vilde udsætte mig derfor. Jeg besluttede altsaa strax at begive mig paa Reisen over Prairien.

Veien til Prairiens Rand var let at finde, da jeg ved min Ankomst havde mærket mig Træerne, og overhovedet kjendte min Hest Veien ligesaa godt, som jeg og løb i skarp Trav fremad, som om den vidste, at der ingen Tid var at spilde. Inden fem Minuter havde jeg naaet Prairien, der, som jeg havde ventet, stod ganske under Vand

og lignede en stor Sø. Paa den anden Side af den kunde jeg skjelne en Lysning i Skoven og tillige kunde jeg derigjennem skimte en Trægruppe paa en Høi, og i Nærheden deraf vidste jeg, at min Vens Bolig var. Imod denne Trægruppe styrede jeg altsaa mit Dyr, som allerede gik til Bugen i Vand, men ufortrøden arbeidede sig fremad. Dog havde jeg ikke tilbagelagt fire Mil, førend jeg saae, at Vandet bestandig steg høiere op paa Hesten. At vende om syntes forgjæves; jeg var da saa meget sikkrere paa at miste min Hest, hvis jeg ikke naaede fast Bund. Jeg talte altsaa til mit Dyr og opmuntrede det til fortsat Anstrængelse; den behøvede hverken Sporer eller Pidsk; thi den kjendte altfor godt den Fare, hvori vi svævede, og gjorde sit Muligste. Vandet steg høiere og naaede nu Hestens Ryg. Nu først blev jeg bange for Alvor; thi vi havde endnu ikke tilbagelagt Halvdelen af Veien, og jeg saae, at hvis Vandfloden blev stærkere, maatte det komme an paa at svømme. Neppe et Minut derefter syntes der ligesom at være et Hul i Prairien; Hesten hørte jeg lydelig pruste, derefter sank den saa dybt, at Vandet gik mig til Brystet, hvorpaa den dog strax hævede sig, og jeg mærkede af det rolige Ridt, at mit dygtige Dyr ikke havde mere Bund under sig, men maatte svømme.

I Begyndelsen tænkte jeg paa at vende om og gjorde ogsaa et Forsøg, men Hesten kunde intetsteds finde fast Grund. Den sidste Time for mig og min Hest syntes at være slagen, da jeg ikke kunde tro det muligt, at den kunde svømme langt med mig, især naar jeg sad paa dens Ryg og fordi den desuden i denne Tid havde maattet anstrænge sig saa meget, at den var bleven overordentlig mager. Jeg selv veiede vel et Par Centner og var altsaa en betydelig Vægt for den. Nok sagt, jeg gjorde mig fattet paa det Værste, sagde i Tankerne Farvel til Mary og mine Smaa, som jeg havde forladt derovre i Missisippistaten, og mange Ting faldt mig ind, som jeg kunde have ønsket at bringe i Orden, før jeg druknede i Prairien. Hesten svømmede imidlertid fremad, men jeg mærkede godt, at den af Mangel paa Kræfter sank og snart ikke vilde kunne udholde det længere. Det faldt mig ind, at det vilde være en stor Lettelse for den, naar jeg steg af og svømmede bagved den, hvorved jeg kunde holde mig i dens Hale. Dette gjorde jeg strax, og Udfaldet syntes heldigt; den svømmede høiere og livligere, men alligevel kom vi kun langsomt fremad, og jeg opgav Haabet om at naa det Tørre.

Paa denne Maade havde jeg ladet mig trække et godt Stykke, da jeg skimtede Noget, som i en lille Afstand drev paa Vandet. Det var blevet betydeligt mørkere, men jeg var vis paa, at det maatte være et fældet Træ uden Grene. Dette syntes at aabne en Udvei til Redning i det Mindste for mig, og Hesten kunde maaskee, naar den var fri for at slæbe mig, finde et eller andet Punkt, hvor den kunde naa Bund. Jeg ventede altsaa, indtil vi havde nærmet os Stammen endnu mere, gav Slip paa Hestens Hale, greb fat i Stammen og svang mig op paa den ene Ende. Hesten svømmede videre uden, som det syntes, at savne mig, og jeg saae den forsvinde i Mørket; dog sagde jeg endnu ikke Levvel til den, men lod den svømme videre, da jeg frygtede for, at naar jeg kaldte paa den, kunde den ogsaa faa Lyst til at komme op paa Stammen og saaledes uden Nytte bringe mig i Fare.

Jeg havde ikke redet længe paa min Stamme, da jeg mærkede, at den drev med Strømmen i en bestemt Retning. Noget behageligt Sæde havde jeg ikke, da jeg ved min Vægt nedtyngede den ene Ende saa meget, at Vandet gik mig til Brystet. Det forekom mig, at

jeg maatte kunne have det bedre paa Midten og begyndte derfor et klavre længere frem. Neppe var jeg kommen et lille Stykke fremad, førend jeg pludselig bemærkede Noget, som hængte paa den anden Ende af Stammen. Det var mørkt, men jeg kunde dog opdage, at det var et Dyr, skjøndt jeg ikke kunde bestemme hvilket. Det kunde være en Bjørn eller en Cuguar; dog længe skulde jeg ikke forblive i denne Uvished om min Nabo. Stammen drev nogle Gange rundt i en Kreds, og da jeg ved denne Leilighed saae Bestiet i en anden Belysning, bemærkede jeg Øine, som ikke kunde tilhøre en Bjørn, men funklede som Cuguarens. Jeg behøver vel ikke at sige Dem, at jeg ikke følte mig veltilmode. At stige længere frem opgav jeg og var glad ved at kunne sidde fast paa den yderste Ende. Her sad jeg altsaa og rørte hverken Haand eller Fod af Frygt for, at skaffe mig Uhyret paa Halsen, medens jeg ikke havde andet Vaaben end min Kniv; da jeg nemlig gled ned af Ryggen paa min Hest, havde jeg ladet min Bøsse falde, og den var ulykkeligvis strax sunken tilbunds. Jeg var altsaa ikke istand til at binde an med noget vildt Dyr og besluttede derfor at lade det i Ro saa længe, indtil jeg selv blev angreben.

Vi maatte vel have svømmet en god Time, uden at den Ene eller den Anden havde rørt sig. Vi sad med Øinene fæstede paa hinanden, og undertiden bragte Strømningen Træstammen til at vakle, saa at Cuguaren og jeg tilnikkede hinanden, som to Tømmermænd, der arbeide sammen med en Saug. Jeg kunde bestandig mærke, at Bestiets Øine ufravendt vare fæstede paa mig, og jeg vendte heller ikke mit Blik fra den, da jeg troede, at dette var det ene Middel til at holde den i Tømme.

Jeg overtænkte just, hvad Enden skulde blive herpaa, da jeg mærkede, at vi drev nærmere til Skoven; den var vel omtrent to Mil borte, men stod næsten ganske under Vand. Jeg bestemte altsaa, at jeg, naar vi dreve ind mellem Grenene, vilde saa rask som muligt gribe fat i dem og forlade min Reisekammerat uden noget langt Levvel. Men just i dette Øieblik viste sig Noget for mine Øine — en dunkel Gjenstand, der ligesom en Ø ragede op over Vandet. Men hvorledes kunde en Ø komme her? Nu først erindrede jeg at have seet nogle Forhøininger i denne Del af Prairien. Hvad der forekom mig som en Ø, var det Øverste af en Gravhøi, som i ældre Tid formodentlig ere opførte af Indianerne. Træstammen gled i Retningen med denne Høi, og jeg var naturligvis bestemt paa at forlade min svømmende Klods og lade Cuguaren fortsætte sin Vei alene.

Da jeg først bemærkede Høien, havde jeg seet forskjellige Gjenstande paa den, som jeg i Begyndelsen antog for Buske, skjøndt jeg var temmelig vis paa, at der Intet voxede paa den; da jeg nu kom nærmere, saae jeg, at de formentlige Buske vare forskjellige Dyr, blandt hvilke især to Hjorte vare kjendelige paa deres lange Gevirer. Et større Dyr var ogsaa paa Øen, men jeg kunde endnu ikke see hvilket; De kan tænke Dem min Glæde ved at opdage, at det var min gamle Hest, som lykkeligvis havde reddet sig derhen.

Da Træstammen var kommen i en passende Nærhed til Øen, rutschede jeg ganske sagte, for ikke at opvække Cuguarens Opmærksomhed, ned af min Plads og begyndte at svømme. Neppe var jeg i Vandet, før jeg bagved mig hørte et Plump, dreiede mig om og saae, at Cuguaren var sprungen ned og ligeledes svømmede mod Land. Først trak jeg min Kniv frem til Forsvar, men Cuguaren var ikke rovgjerrig og stræbte kun efter at komme paa det Tørre, og da jeg mærkede dette, lod jeg den rolig faae Forspringet. Naturligvis landede

Cuguaren først og jeg kunde af Hovenes Stampen og Klapren mærke, at dens Tilstedeværelse opvakte Skræk mellem de paa Høien værende Dyr. Baade min Hest og Hjortene fløi henover Øen, men i Vandet turde de ikke vove sig — de havde faaet nok af det. Da jeg selv kom til Land, hørte jeg min Hests velbekjendte Vrinsken og lidt efter kom den mig travende imøde og gned sit Hoved mod min Skulder. Dagen begyndte nu at gry og jeg kunde altsaa bedre overskue min Stilling og det Selskab, hvori jeg befandt mig. Jeg kunde neppe tro mine Øine ved at see den mærkværdige Blanding af Dyr, som her vare trufne sammen, og Tanken om Noahs Ark faldt mig uvilkaarlig ind. Foruden min Hest og jeg selv, der ønskede os alle andre Steder hen, bestod Selskabet af tre Hjorte og to Hunde, dernæst en Los og en sort Bjørn, saa stor som en Bøffel; endvidere flere Vadskebjørne, to Opossum, to graa Ulve, Kaniner osv. og endelig til min ubehagelige Overraskelse et lille ækelt Stinkdyr. Dette Naboskab var høist ubehageligt, da den var istand til at forpeste Luften paa hele Øen. Hvad der overaskede mig, var, at Dyrene trods deres Forskjellighed opførte sig ganske fredelig mod hverandre, som om det stærke Vandbad havde betaget dem alt Mod. Mig selv gik det ikke et Haar bedre, og jeg forholdt mig saa rolig som mulig og veg ikke bort fra min Hest; dog hverken Cuguaren eller Bjørnen viste den mindste fiendtlige Hensigt baade denne Dag og den følgende Nat.

Det vil føre mig for langt at fortælle de forskjellige Optrin, som fandt Sted under mit fireogtyve Timers lange Ophold. Jeg led af en utaalelig Hunger og kunde nok have havt Lyst til et Ribbensstykke af en af Hjortene; men jeg manglede Mod til at begynde Angrebet. Jeg frygtede, at et Fredsbrud skulde give Anledning til et almindeligt Blodbad.

Da Morgenen paa den anden Dag gryede, bemærkede jeg, at Vandet begyndte at falde, og det med stor Hurtighed. Saasnart Vandet var grundt nok, tog jeg stille Afsked med Selskabet, besteg min Hest og begav mig paa Reisen. Vandet gik min Hest til Bugen, saa at jeg vel vidste, at intet af Dyrene uden at svømme kunde følge mig, og dertil syntes intet af dem at spore Lyst. I lige Linie styrede jeg Kurssen til min Naboes Hytte, som var vel omtrent tre Mile borte, og efter nogle Timers Anstrængelse naaede jeg den. Da jeg fortalte ham om det Selskab, jeg havde forladt, bleve vi snart enige om at begive os tilbage, men denne Gang bevæbnede med Flinter.

Vi fandt ikke mere Vildtet i den Tilstand, hvori vi havde forladt det. Vandets Falden havde givet Cuguaren og Bjørnen Mod. Kaninerne og Opossummene vare faldne som de første Offere for hines Hunger, og af Hinderne var allerede een sønderreven. Min Nabo og jeg rede nu omkring Øen, saa at vi fra to Sider kunde beleire den. Vor første Angreb var rettet mod Cuguaren og Bjørnen, der snart faldt for vore Skud, og derefter gik det ud over de andre Dyr. Bjørnen og Hjortene leverede os det Bytte, som havde mest Værd. Vi belæssede vore Heste med saa Meget, som de kunde bære, og begave os til min Naboes Hytte, hvor jeg efter flere Dages Ro kom mig af den lidte Nød.

Nu saae jeg, at mit Blokhus var bygget paa et urigtigt Sted, og fandt snart en mere passende Plads, hvor jeg nedsatte mig. Da her det næste Aar et nyt Blokhus var færdigt, hentede jeg min Mary og vore Børn til dette vort ny Hjem."

L. Levins Bogtrykkeri.

J.B. POQUELIN DE MOLIERE

Moliere.

(Hermed et Lithographi.)

Johan Baptist Pocquelin Moliere, den franske Komedies Fader, blev født i Paris den 15de Januar 1622 og døde sammesteds Fredagen den 17de Februar 1673, 51 Aar gammel. Han var baade Skribent og Skuespiller, han deltog selv i Udførelsen af de Stykker, der bidroge til Frankrigs og hans egen Berømmelse.

En Dame, der var gift med en af de bedste franske Skuespillere, har skildret Moliere paa følgende Maade: „Han var hverken tyk eller mager, af Vært var han hverken høi eller lille, han havde en smuk Anstand, gik langsomt og saae meget alvorlig ud. Han havde en bred Næse, en stor Mund, tykke Læber, en mørk Ansigtsfarve og stærke sorte Øienbryn; de forskjellige Bevægelser, han kunde gjøre med dem, gave ham et ualmindeligt komisk Udtryk i Ansigtet. I Henseende til hans Charakteer var han vakker og høimodig; han holdt meget af at deklamere, og naar han forelæste Skuespillerne et nyt Stykke, maatte de tage deres Børn med, forat han kunde see, hvilket Indtryk det gjorde paa deres endnu naturlige Følelser."

Denne udmærkede Forfatter har skildret Nationens Latterlighed og Feil paa en saa sand og træffende Maade, at man kan ansee hans Komedier for hans Tids Sæders, Moders og Smags Historie. Han førte en bøielig og fin, men dog tillige udtryksfuld Pen. Han har i sin Kunst bragt det videre, end nogen af hans Samtidige i deres; og naar man spørger hvorfor, maa man svare: „Fordi han havde studeret Naturen bedre."

Molieres Fader, der var Tapetserer og Kammertjener hos Kongen, anvendte Alt, for at uddanne Sønnen i sin Profession; men hans Geni drog ham hen til noget ganske Andet, og, som man siger, Naturen gik over Optugtelsen.

Det første egentlige Stykke i fem Akter, som han skrev, var „l'Etourdi". Prindsen af Conti, der var tilstede, da det første Gang blev opført i Lyon 1653, beundrede Forfatterens Talent og vilde tage ham i sin Tjeneste som Sekretair; men til Lykke for det franske Theater fulgte Moliere sin naturlige Drift.

Hans Venner bebreidede ham, at han ikke havde modtaget Tilbudet; men Moliere svarede: „Mine Herrer! Lader os aldrig forlade vor rette Plads: jeg er en ganske god Skuespiller, naar jeg maa tro den offentlige Mening; maaskee er jeg en meget slet Sekretair. Jeg morer Prindsen med de Skuespil, jeg giver ham, og jeg vilde gjøre ham kjed af mig ved alvorligt og slet udført Arbeide. Betænker forøvrigt, om en Misanthrop som jeg, lunefuld, om De ville, skulde kunne passe for en fornem Mand. Jeg med mine Følelser kan ikke finde mig i et Tyendeforhold. Men hvad der er mere vigtigt end Alt dette! Hvad skal der blive af disse stakkels Mennesker, som jeg har ført saa langt omkring? Hvem skal lede dem? De stole paa mig, og jeg maatte bebreide mig at have forladt dem."

Da han i Aaret 1659 første Gang lod opføre sin Komedie „les précieuses ridicules", begyndte en gammel Mand, der sad midt i Parterret, at raabe ganske høit: „Lystig, Moliere, Komedien er god!"

Menage og hele Huset Rambouillet vare tilstede ved den første Opførelse af dette Stykke, som blev spillet med almindeligt Bifald. Da Menage skulde til at gaa ud, tog han sin Ven Chapelain ved Haanden og sagde til ham: „Min Ven, al den Daarskab, som vi her have seet latterliggjort med saamegen Forstand og Finhed, billigede baade De og jeg tidligere. Men tro mig, for at betjene mig af, hvad den hellige Remigius siger til Clodovæus: Vi maa brænde det, som vi have tilbedt, og tilbede det, som vi have brændt."

Huset Rambouillet, der her er blevet omtalt, var nemlig Samlingsstedet for alle de skjønne Aander, der vare saa overmaade aandrige i deres Konversation, at de selv ikke forstode hinanden.

Neocles, Epicurs Broder, synes at have givet Anledning til Udtrykket „borgerlige Atomer", der forekommer heri; han siger nemlig, at alle Klogskabens Atomer vare komne sammen for at dømme hans Broder Epicur.

Den omtalte Komedie blev ogsaa meget vel optagen ved Hoffet, og dette almindelige Bifald glædede Forfatteren overordentligt. „Jeg behøver ikke mere at studere Plautus og Terents," sagde han, „eller at sammenskrabe Fragmenterne af Menander, jeg behøver kun at studere Verden."

Komedien „les facheux", der er skreven i Vers og blev spillet 1661, glædede Ludvig den Fjortende meget. Da han engang havde seet dette Stykke og forlod Theatret, sagde han til Moliere, idet Grev de Soyecourt, en utaalelig Jæger, gik forbi dem: „See, der er en Original, som De endnu ikke har kopieret." Det var tilstrækkeligt. Han lavede et Stykke om Jægeren, der blev indstuderet i mindre end fireogtyve Timer, og da Moliere ikke var ganske bekjendt med Jægersproget, saa havde han bedet Grev de Soyecourt, at sige sig de Talemaader, han skulde bruge.

„Fruentimmerskolen", en Komedie i bunden Stil og i fem Akter. blev spillet 1662. Den blev stærkt besøgt og stærkt dadlet; man syntes i Særdeleshed ilde om nogle altfor simple Udtryk. Den staaer i Henseende til Intriguen og Opløsningen langt under „l'école des maris", der var givet Aaret iforveien. Af Fruentimmerskolens Opførelse kan man see, hvilket Trylleri en Kunstner eller Kunstnerinde er istand til at frembringe, naar Talentet bliver bragt til Fuldkommenhed. Demoiselle de Brie, som havde spillet Agneses Rolle mesterligt i denne Komedie, overlod, da hun snart var tredsindstyve Aar gammel, Rollen til en ung Skuespillerinde. Men da denne traadte frem, forlangte Parterret saa høit de Brie, at hun saae sig nødsaget til atter at tage Rollen og beholdt den ogsaa til sit fem og tredsindstyvende Aar.

Man fortæller, at en Episode af Greven af Grammonts Liv har foranlediget Moliere til at skrive det lille lystige Stykke: „Det tvungne Ægteskab". Greven havde under sit Ophold ved det engelske Hof forelsket sig i Frøken Hamilton. Han bad om hendes Haand og lovede snart at ægte hende; men pludselig forlod han London uden at have opfyldt sit Løfte. Om en naturlig Ustadighed var Skyld deri, eller om han maaskee havde i Sinde at opsætte sit Ægteskab til en anden Tid, lader sig ikke let afgjøre. Frøken Hamiltons Broder, der tog denne Fornærmelse ilde op, ilede efter ham i den Hensigt at udfordre ham. Han indhentede Greven et Par Mil fra London og sagde, at han kom for at spørge ham, om han ikke havde glemt Noget i London. Greven, der strax gjættede sin Hensigt, svarede hurtigt: „Det er sandt! Jeg har glemt at ægte Deres Frøken Søster." Hvorpaa han vendte tilbage til London med Hamilton.

„L'amour médecin", en lille Komedie i bunden Stil og i een Akt, blev skrevet og indstuderet i fem Dage og spillet for Kongen i Aaret 1665. Det er det første Stykke, i hvilket Moliere har bragt Lægerne paa Scenen. De havde iøvrigt noget Pedantisk i deres Person, der indbød til at latterliggjøre dem. Forat Kongen, for hvem Stykket blev givet i Versailles, skulde finde desto mere Behag i Satirerne, fremstillede Moliere de fornemste af Lægerne ved Hoffet i Komedien og havde med Flid ladet Masker forfærdige dertil. Disse Læger vare de Herrer Desfougerais, Esprit, Guenaut og Acquin. Rigtignok bragte Moliere ikke deres Navne paa

Scenen, men han bad sin Ven Boileau at finde paa andre. Boileau sammensatte Navne af græske Ord, der betegnede de omtalte Lægers fornemste Egenskaber. Desfougerais kaldte han Desphonandres, som betyder en Menneskemorder. Esprit, der havde en skraldende, fistulerende Stemme, kom til at hedde Bahis, der betyder den Gjøende. Guenaut fik Navnet Macraton, fordi han talte meget langsomt, og Acquin hed Tomes, en Aarelader, fordi han saa ofte ordinerede Aareladning.

Efterat Moliere i Særdeleshed havde railleret over enkelte Læger, tog han dem sammen og gjorde dem alle paa engang latterlige i sin „indbildte Syge". Han forfulgte dem endog med sin Spot i alle Selskaber. Man fortæller, at Kongen engang ved Taflet sagde til Moliere om Doktor Mauvilain: „Det er altsaa Deres Læge? Hvad Nytte gjør han Dem?" — „Sire," svarede Moliere, „vi snakke med hinanden, han foreskriver mig Lægemidler, jeg tager dem ikke og kommer mig."

Da Moliere i Aaret 1668 vilde bringe sin „Georg Dandin" paa Scenen, underrettede man ham om, at der eristerede en saadan Dandin, som vilde gjenkjende sig selv i Stykket, og at han var klog nok til at kunne skade ham. „Vær kun rolig," svarede Moliere, „jeg skal nok bære mig saaledes ad, at han ikke siger Noget, men endog bliver min intime Ven." Han betjente sig af et Middel, som altid gaaer godt, han smigrede sin Originals Forfængelighed. Da denne Mand ofte besøgte Theatret, bad Moliere ham om Tilladelse til at maatte forelæse ham Noget. Manden betragtede denne Anmodning som en stor Ære og bad ham komme strar den næste Dag. Endnu samme Aften løb han omkring til sine Venner og Bekjendte og fortalte dem: „Moliere kommer imorgen for at lade mig høre et af sine Stykker." Moliere fandt, da han kom, et talrigt Selskab og midt i Forsamlingen Hovedpersonen i Stykket. Man fandt Komedien fortræffelig, og da den blev spillet, roste Ingen den mere end den, der skulde følt sig fornærmet; han roste den netop, fordi han syntes, at en Del af Begivenhederne var tilstødt ham selv.

Da man dadlede Moliere paa Grund af hans „Pourceaugnac", en komisk Farce i 3 Akter, der blev opført i Aaret 1669, svarede han, at han var ligesaagodt Skuespiller som Skribent, og han maatte ligesaavel have Theatrets Interesse som sin egen Ære for Øie. Dette Svar har ogsaa reist den største Dadel imod Shakespear.

„Den adelsgale Borger", et Stykke i fem Akter, hvori en Borgers Daarskab, der vil efterabe de Store og Fornemmes Levemaade, er ypperligt behandlet, blev første Gang spillet for Ludvig den Fjortende i Chambort 1670. Kongen sagde i Begyndelsen Intet til dette Stykke, og Moliere troede, at det ikke havde behaget ham. Nogle fornemme Herrer udgave det allerede offentlig for et afskyeligt Stykke. Men da det anden Gang blev spillet, sagde Kongen til Moliere: „Da Deres Stykke blev opført første Gang, sagde jeg Intet, fordi jeg frygtede for at lade mig bedrage af den fortræffelige Maade, hvorpaa det blev udført; men i Sandhed, Moliere, De har endnu ikke skrevet Noget, som i den Grad har moret mig; Deres Stykke er ypperligt." Nu blev Moliere overøst med Lovtaler af Hoffolkene, der blindt hen gjentoge, hvad Kongen havde sagt til Ros for den ny Komedie. Man siger, at Moliere skal have skildret sin Kone i dette Stykke under Navn af Lucile. Der er stor Sandsynlighed for, at denne Anekdote er sand; thi den Forestilling, man danner sig om denne Skuespillerinde, stemmer nøie overens med det Portrait, Digteren har givet af hende. Hun hed Bejart. Uden at være smuk havde hun et af disse indtagende An-

sigter, som man let kan forelske sig i. Hendes Mand skrev kokette og sathriske Fruentimmerroller for hende og hun udførte dem meget godt. I de mindre tragiske Roller var hun ogsaa meget heldig. Hun ægtede anden Gang Guerin Detriché, en Skuespiller ved du Marais' Selskab, og døde den 3die November 1700, efterat hun havde taget Afsked fra Theatret den 14de Oktober 1694.

„Scapins Skalkestykker" er een af de smaa komiske Farcer, som Moliere skrev for Provindserne; det blev opført i Paris første Gang 1671. Moliere har i dette Stykke optaget to hele Scener af „Den spottede Pedant", en slet Komedie af Cirano de Bergerac. Da man gjorde ham Bebreidelser derfor, svarede han: „De to Scener ere ganske gode; jeg kunde gjøre Fordring paa dem, det er tilladt at tage, hvad der tilhører Een, overalt hvor man finder det."

„Misanthropen" er Molieres Mesterstykke og et af de bedste i det høiere Komiske. Det blev imidlertid kun koldt modtaget, da det blev spillet første Gang i Aaret 1666, og den sande Grund hertil, maa vel ligge i dets fine Skjønheder, der krævede en fin Følelse hos Tilskuerne. Det er, med et Ord, mere for vittige Hoveder end for den store Hob, som bestandig kun leer af plumpe Indfald.

Molieres Fiender vilde gjerne overbevise Hertugen af Montansier om, at han var fremstillet under Misanthropen. Hertugen saae Stykket og sagde, idet han forlod Theatret: „Jeg vilde ønske, at jeg lignede Molieres Misanthrop."

Frederik den Anden af Preussen var en ivrig Beundrer af Molieres Misanthrop. I Berlin spillede man et lille Stykke for ham, der blev kaldt „Cirklen eller en Soiree paa Moden". De Franskmænd, der vare tilstede, da det blev opført, følte sig aldeles henrykte over Komedien, og da Frederik den Anden ikke syntes at tage Del i deres Glæde, sagde den Ene af dem til ham: „Deres Majestæt, man maa kjende Paris som vi, for ret at føle alle Finhederne i dette Stykke." — „Jeg forstaaer Dem, mine Herrer, men jeg behøver ikke at reise til Paris for at nyde det Skjønne i Misanthropen."

Denne Komedie viser endnu et Træk af Moliere, der vidste at gribe det Latterlige overalt, hvor han fandt det, og fremstille det med en uendelig Naturlighed. Det var Boileau, der dennegang gav Stof dertil. Moliere vilde bringe ham til at afstaa fra den Bitterhed, han havde lagt for Dagen i sine Vers imod Chapelain; han forestillede ham, at Chapelain stod i stor Anseelse; at han var en intim Ven af Colbert, og at hans skarpe Spot over Chapelain vilde kunne paadrage ham Ministerens ja endog Kongens Unaade. Poeten blev yderst vred over denne alvorlige Forestilling og sagde ganske trodsig: „Aa! Lad Kongen og Colbert gjøre, hvad de have Lyst til; men naar ikke Kongen udtrykkelig befaler mig at finde Chapelains Vers smukke, saa vil jeg til enhver Tid paastaa, at en Mand, der har skrevet „la pucelle", burde hænges." Moliere lo over dette Indfald og anvendte det heldigt i Misanthropens anden Akts sidste Scene.

I det lille Stykke, „Doctoren imod sin Villie", synger Sganarel en Sang, der begynder med de Ord: „Hvor Du er smuk! Engel af Flaske, hvor Du er smuk." Præsident Rose, der var Medlem af det franske Akademi og Kabinetssekretair, oversatte denne lille Sang paa Latin, i Begyndelsen blot for sin Fornøielse, men siden ogsaa for at spille Moliere et Puds, idet han beskyldte ham for, at have skrevet sin Sang efter en latinsk Digtsamling.

Roses Oversættelse af Sangen lyder saaledes:

Quam dulces
Amphora amoena,
Quam dulces
Sunt tuae voces,
Dum fundis merum in calices!
Utinam semper esses plena!
Ah! Ah! cara mea lagena,
Vacua cur jaces?

Komedien „le tartufe", som blev spillet første Gang den 5te August 1667, paadrog Moliere megen Fortrædelighed. Hans Fjender skrege paa, at det var et Stykke, der maatte vække Forargelse; men ikke destomindre blev det igjen anmeldt til Opførelse den følgende Dag. En talrig Mængde Tilskuere havde forsamlet sig, og man skulde netop til at begynde, da der kom den Befaling fra Overpræsidenten i Parlamentet, at Stykket ikke maatte blive spillet. Moliere skal ved denne Leilighed have sagt til hele Forsamlingen: „Mine Herrer, vi have villet give Dem „le tartufe", (den skinhellige Hykler), men Hr. Overpræsidenten tillader ikke at man spiller ham." (qu'on le joue kan baade betyde: „at man spiller det" og „at man spiller ham").

Et Skuespillerselskab i en af Provindserne betjente sig omtrent af de samme Ord ved en lignende Leilighed. Det spillede i en By, hvor Biskoppen for kort Tid siden var død. Hans Efterfølger gav den Befaling, at Selskabet skulde forlade Byen før hans Ankomst. Man spillede endnu Dagen iforveien, og da Stykket var forbi, traadte Anmelderen frem og sagde: „Mine Herrer, imorgen vil De faae „le tartufe" at see."

Otte Dage efter at „le tartufe" var bleven forbudt, opførte man ved Hoffet en yderst uanstændig Farce: „Eneboeren Scaramuche". Da Stykket var forbi, vendte Kongen sig om til Condé: „Jeg gad dog vide," sagde han, „hvorfor Folk, der have saameget imod Moliere, ikke sige Noget til Scaramuche." — „De italienske Skuespildigtere," svarede Prindsen, „fornærme kun Gud, men de franske have fornærmet de Skinhellige." — Molieres Forfølgelse ophørte snart, idet Kongen skriftlig gav ham Befaling til at spille sin „tartufe".

„Amphitryon", en Komedie i tre Akter, er det første Stykke i fri Vers, Moliere skrev. Han har dannet sit Stykke efter Plautus, men overgaaer denne gamle Komediedigter langt i Henseende til sin Vid og en behagelig Dialog. Den lærde Madame Dacier vilde ikke indrømme det og havde i en lang og tør Dissertation søgt at bevise, at Plautus' Amphytrion havde store Fortrin for Molieres; hun holdt imidlertid denne Dissertation tilbage, da hun hørte, at Moliere vilde skrive en Komedie om lærde Damer.

Enhver, der kjender Noget til de Lærdes Historie paa Molieres Tid, veed, at femte Scene i tredie Akt af „De lærde Fruentimmer" er en meget naturlig Skildring. Menage bliver fremstillet under Navn af Vadius og Trissotin forestiller Abbed Cotin. Denne Abbed, der er bekjendt nok af Boileaus Satirer, var Forfatter af de Sonetter til Prindsesse Uranie, som Menage fandt saa afskyelige, da han fik dem at see; og herover kom de to Poeter til at sige hinanden omtrent alle de Hofligheder, som Moliere paa en saa behagelig Maade har bragt i Rim. Trissotin hed ved den første Forestilling Tricotin. Skuespilleren, der udførte denne Rolle, havde gjort sig Umage for saameget som muligt at træffe sin Originals Gebærder, Tone og Manerer. Abbed Trissotin, der ikke var blottet for latterlige Sider, havde vovet at skrive imod Boileau og Moliere. Den Førstes Satirer havde allerede straffet ham tilstrækkeligt; men Scenen i „De lærde Fruentimmer" gjorde ham fuldstændigt til almindelig Spot. Man fortæller, at han i den Grad har ærgret

sig derover, at han henfaldt til Melancholi, som endelig bragte ham i Graven. — Noget, som Recensenterne kunne lægge sig bag Øret.

I „Den indbildt Syge", det sidste Stykke, Moliere bragte paa Scenen, optræder en vis Apotheker Fleurant, der er uforskammet grov, og vil sætte den Syge et Lavement. Den Syge lader sig overtale af sin Broder til ikke at tage det; Apothekeren bliver vred og giver ham nogle alvorlige Grovheder. Da Stykket første Gang blev spillet, svarede den Syges Broder Apothekeren: „Gaa De kun, min Herre, man seer nok, at De kun er vant til at tale med R....." Tilhørerne kunde ikke lide dette Udtryk, og man tog det meget vel op, da Svaret ved den næste Forestilling blev forandret til: „Gaa De kun, min Herre, man kan nok see, at De ikke er vant til at tale til Ansigter."

Da Moliere gav dette Stykke i Aaret 1673, havde han allerede i længere Tid lidt af Brystsvaghed, saa at han ofte kastede Blod op. Ved den tredie Opførelse følte han sit Ildebefindende stærkere end nogensinde tidligere; man raadede ham til ikke at spille; men han betvang sig, og denne Tvang forkortede hans Liv. Han fik imod Slutningen af Forestillingen Konvulsion. Man bragte ham hjem, og han døde uden at have modtaget Sacramentet i Armene paa to Klostersøstre, som Nonnerne i Fastetiden sendte ud for at betle, og som han havde indrømmet Ophold i sit Hus. Geistligheden nægtede i Begyndelsen at begrave ham paa Kirkegaarden. „Hvad," udbrød hans Enke, „man nægter at begrave en Mand, for hvem Grækenland vilde have opreist Altere?"

Ludvig den Fjortende beklagede ham. Han udvirkede selv ved Erkebiskoppen i Paris, at Forbudet blev ophævet, men dog paa den Betingelse, at Begravelsen skete i Stilhed. Den Afdøde blev altsaa blot ledsaget af tvende Præster, og saaledes begravede man ham uden Sang eller Musik paa Kirkegaarden bag St. Josephs Kapel i Gaden Montmartre.

En vis Emile de la Bedolière, der har givet en sammentrængt Fremstilling af Molieres Liv, fortæller, at da Madame Moliere henvendte sig til Kongen med Bøn om, at hendes Mand maatte blive begravet, „lovede Ludvig den Fjortende Intet." Men efter den Yndest at regne, hvori Digteren stod hos sin Konge, er der al Grund til at antage, at den Biograph, hvorefter ovenstaaende Beretning om hans Død er tagen, maa være den paalideligste i dette Punkt.

Den første Plads, der blev ledig ved det franske Akademi, var ham tiltænkt; men hans tidlige Død berøvede ham en saa velfortjent Plads og Akademiet et saa værdigt Medlem.

Han havde fattet den Plan, at oversætte Lucrez i franske Vers. Men da han ikke troede sig istand til at overføre de philosophiske Steder af denne Digter i bunden Stil, saa tog han det sjeldne og fornuftige Parti, at oversætte de poetiske Stykker, som mere er Dissertation end Poesi hos Lucrez, i Prosa. Oversættelsen var næsten færdig, da Molieres Tjener skar det første Hefte i Stykker og brugte det til Papilloter. Moliere blev saa vred, at han kastede Resten i Ilden.

Boileau fortalte, at Moliere skal have sagt, da han læste sin Misanthrop for ham: „I skulle faae ganske andre Ting at see endnu." Man maa beklage, at Moliere ikke har levet saa længe, at han kunde opfylde dette Løfte.

Man fortæller ogsaa, at han i Almindelighed læste sine Komedier for en gammel Tjenestepige ved Navn Laforet, og naar et Stykke ikke gjorde noget Indtryk paa hende, saa forandrede han det. Dersom denne Historie er sand, saa maa man dog antage, at han kun har taget hende paa Raad ved Stykker, der vare skrevne for den Slags

Folk, hvortil hun hørte, og at han aldrig har læst sin Misanthrop for hende.

Moliere var en god Ven af Advokaten Forcroi, der var bekjendt for at være en farlig Mand i at disputere, fordi han kunde holde længst ud og overskreg alle Andre. Ved Bordet kom de engang i Boileaus Nærværelse i en heftig Strid med hinanden, og da Moliere blev overdøvet, sagde han til Satirikeren: „Hvad kan dog Fornuften udrette med en svag Stemme imod en saadan Strube?"

Denne berømte Mand anvendte en Del af sine Indtægter til veldædige Handlinger. Den store Kunstner Baron, som han havde uddannet til Theatret, fortalte ham engang, at en Skuespiller fra Provindserne, der ikke turde lade sig see for Gjæld, bad ham om en lille Hjælp, forat han kunde vende tilbage til sit Selskab. Moliere betænkte sig et Øieblik og spurgte derpaa Baron, hvormeget han vel kunde give ham. Baron mente, at fire Pistoler maatte være tilstrækkeligt: „Giv De ham fire Pistoler fra mig," sagde Moliere, „og her er endnu tyve Pistoler, giv De ham dem fra Dem selv." Desuden forærede han ham en pragtfuld Klædning.

Engang havde han givet en Fattig en Almisse; den Fattige kom øieblikkelig løbende efter ham: „Herre, De har dog ikke villet give mig en hel Louisd'or? Der har De den igjen." — „Vent lidt, min Ven," sagde Moliere, „der har De en anden." — „Hvor ligger ikke undertiden Dyden skjult?" sagde han derpaa ved sig selv og gik videre.

Moliere var forresten undertiden meget distrait. Man fortæller følgende morsomme Anekdote om ham: Engang da han skulde spille, var Klokken bleven temmelig mange, han tog en Karriol for at komme hurtigere til Komediehuset; men det gik dog ikke saa hurtigt, som han ønskede. Hvad skulde han gjøre? Han springer hurtigt af, løber bag ved Karriolen og skyder paa den af alle Kræfter. Hvis Kudsken ikke havde leet saaledes, at han var nær ved at miste Veiret, og hvis Moliere ikke havde stænket sig over fra øverst til nederst, vilde han maaskee ikke have mærket sin Feiltagelse.

Racine ansaae bestandig Moliere for en Mand, hvis Lige man ikke kunde finde. Da Kongen engang spurgte ham, hvem der var den bedste Skribent, der under hans Regjering havde gjort Frankrig Ære, nævnede han Moliere. „Jeg havde ikke troet det," svarede Kongen, „men De forstaaer Dem bedre derpaa end jeg."

En Urskov.

Alle Planter i det hede Belte af Jorden ere mere saftfulde, af en friskere, livligere Farve end i vore nordlige Egne. Ikke alene Bladene ere større og mere glindsende, men fornemlig Blomsterne. Træer, der ere dobbelt saa høie som vore Egetræer, prange der med Blomster, som i Størrelse og Pragt kunne kappes med vore Lilier. Her hersker tillige den største Rigdom paa Former. Selskabelige Planter, der ofte gjøre europæiske Egne saa ensformige, findes næsten slet ikke i Landene omkring Linien. De majestætiske Palmer afvexle her med de storbladede Pisangbuske, mægtige Pandanbuske med slanke, blomstrende Rør; Mimosernes livlige Løv staaer i Modsætning til de store Blade paa Brødfrugttræerne, og herlige Orchideer og Slyngplanter frembyde de mangfoldigste Skikkelser. Kun de høie, ranke Bambusrør findes altid samlede og danne her ligesaa udstrakte Skove som Naaletræerne i vore nordlige Egne.

Herligst udfolder imidlertid Plantevæxten sig i de saakaldte Urskove i de varme Lande. Mægtige Stammer af kjæmpemæssig Tykkelse hæve sig 80 til 100 Fod i Veiret, og deres Kroner ere slyngede saa tæt i hinanden, at ingen Solstraale kan naae ned til den bløde, halvt forraadnede Bund i disse Skove. Især ere de saakaldte Uldtræer, hvis Stammer paa Grund af den overveiende Marvudvikling især udbrede sig i Tykkelsen, istedetfor den sædvanlige langagtige Form, uddannede til uhyre Tønder paa 30—50 Fods Høide med en Tykkelse af 20 Fod og derover, saa at ofte 15 Mand knap kunne spænde omkring et saadant Træ. Barken paa disse Træer er næsten altid bedækket med en eiendommelig Slags Vorter og Pigge, saa at man maa nærme sig til dem med en vis Forsigtighed.

Desforuden voxe her de mægtige Mahognitræer, Fernistræer, Pottetræer, hvis Frugter blive saa store som et Barnehoved, Juriatræet, det 200 Fod høie og 7 Fod tykke Kotræ, Hortræerne, Cæsalpinierne, der levere det bekjendte Fernambuktræ, Kopaltræerne og en Mængde andre Træer.

Dog gjøre disse Træer ikke alene et storartet Indtryk ved deres uhyre Masser, der vise sig under saa forskjellige Skikkelser; men de danne tillige Grundlaget for en hel ny Verden, hvortil Stammerne i vore Skove ikke have noget Tilsvarende. Medens vore Træstammer ere beklædte med simpelt Mos og give hist og her Næring til nogle tørre Græsstraa, udvikler sig hist under Solens glødende Straaler og begunstiget af den fugtige, trykkende Luft en Mængde af de yppigste og skjønneste Planteformer, der udfolde den herligste Pragt i deres Blomsters Farver og udbrede den yndigste Vellugt. Henrivende Orchideer og duftende Vanille oplive de kjæmpemæssige Fernis- og Figentræers Stammer, Photosplanter og Dracentier slynge sig opad den halvtforkullede Bark, i hvis Revner og Spalter deres friske grønne Blade danne en smuk Modsætning til deres egne glindsende hvide og til Orchideernes mangefarvede Blomster. De mest forskjelligtdannede nydelige Bregner slynge sig som vort Vintergrønt opad Stammerne, og sidde ofte i store Hobe i Hjørnerne ved Træernes Grene, med hvis storbladede Løv deres yderst fint delte og anderledes farvede Blade danne en besynderlig Modsætning.

Ikke alene Stammerne vise denne Pragtfylde, og ere foruden de nævnte Former af Planter omslyngede af Bachinier, der snoe sig omkring dem, gule Banisterier og forunderligt dannede Passionsblomster; men høit oppe i Træernes Kroner prange skarlagenrøde Loranthusblomster, og en hel Hær af Slyngplanter, der ofte ere saa inderligt sammenvoxede med den Bark, som danner Grundlaget for dem, at de slet ikke mere faa deres Næring fra Jorden, men ere sande Snyltegjæster paa Træerne. Ved denne yppige Væxt, ved denne ualmindelige Fylde af Blade og Blomster opstaaer en Forvirring af hinanden omslyngende Planter, der ofte gjøre det vanskeligt at udfinde, til hvilken Stamme de enkelte Blomster og Blade høre hen. Vilde man berøve et enkelt Træ alle dets Slyngplanter tilligemed den Prydelse, hvormed Snylteplanterne smykke det, vilde der udfordres et betydeligt Stykke Land til at udbrede dem ved Siden af hinanden. Ved dette laante Smykke af de mest forskjellige Blomster erstatter Naturen Træerne i de varme Lande, hvad de muligvis mangle i Blomsterpragt. Som bekjendt blomstre nemlig Træerne i disse varme Lande yderst sjeldent, da Blomstens Udvikling hæmmes ved Stammens uafbrudte Væxt og ved den vedvarende Afsætten af Grene og Blade. Det varer ofte 4—5 Aar, inden et Træ igjen blomstrer, hvorfor de ogsaa forplante sig ved unge Rodskud. Lianernes Blomster meddele Sko-

vene her en overraskende Prydelse. De udspændte Snore af Lianer, der ofte hverken skyde Blade eller Blomster i 20—30 Fods Længde, ere heller ikke skikkede til at klattre paa, da deres ædende Safter saavelsom deres Uddunstninger endogsaa frygtes af hine Skoves Beboere.

Af eiendommelig Beskaffenhed er Belysningen i en saadan Urskov, hvor næsten ikke et Sted, en Strimmel af Himmelhvælvingen bliver synlig mellem de tæt sammenslyngede Grene. Selv ved Middagstid hersker det samme dæmpede Lys, som den hele øvrige Del af Dagen. Da Løvet er ordnet ligesom i Lag, falder Sollyset derind i de forskjelligste Retninger; de utallige Lysstraaler brydes fra Stamme til Stamme, fra Gren til Gren, indtil de naa Tykningens nederste Rum, hvor de frembringe et mat Skjær, der er eiendommeligt for den tropiske Natur. Hertil bidrager væsentligt Træernes særegne Væxt. Medens i vort Klima mange Grene gaa ud om Vinteren eller forblive uudviklede, og om Foraaret igjen skyde ny Grene, forat der kan fremkomme det nødvendige Antal Blade, vedblive hist alle Grene bestandig at voxe, saa at der bliver en stedse større Afstand mellem de knippedannede Løvkroner, der næsten altid kun pryde Enden af Grenene. Saaledes kunne de enkelte Blades Masser ikke hvile paa hinanden, og selv de mindste Bregner, der bedække Jorden, vise denne Tilbøielighed til at udbrede sig fra et Midtpunkt. Paa den Maade frembyder Løvtaget i en Urskov Skuet af en mærkelig Gjennembrudthed, overalt Fylde, ja Yppighed, og dog intet Trykkende, Ængstende; ja hele Samlinger af det fine Mimoseløv faae derved et saa luftigt Udseende, at de synes at svæve i den mørkeblaa Æther. Alle Plantens Dele gaa forbi hinanden i bestandig krydsende Linier, og efterlade derved Plads for det nødvendige Lys og den fornødne Luft.

Desto rigere er Jordbunden i en saadan Skov bedækket med alle Slags Planter, ofte saa tæt, at man ikke kan gjøre et Skridt, uden at man maa bane sig Vei med Øren. Paa fugtige Steder i Nærheden af smaa Vande prange de herlige Strelitsier, hvis gyldenrøde Blomster rage frem midt imellem deres mørke blaagrønne Blade; slanke Bregner med store, fintdelte Blade staa ved Siden af, og Photosplanternes store, glimrende Blomster skinne frem; fine Blomster udfolde sig af Kakartræets Rødder ved Amazonfloden, medens paa Øerne i det indiske Hav besynderligt dannede og kjæmpemæssige Blomster skyde frem fra Rødderne af Skovens Træer og staa i mærkværdig Overensstemmelse med de dunkle Steder, de skylde deres Oprindelse. Kongeblomsten, der ligner en blomstrende Paddehat, er næsten 3 Fod i Gjennemsnit og veier over 14 Pund; Brugmansien paa Java ligner den, og i de amerikanske Skove, paa Sydhavsøerne og i nogle Egne af Afrika voxe i de mangfoldigste Former og med den sjeldneste Farvepragt de bladløse, men svampede og skjællede Balamphorer, der ere beslægtede med vore Dundhammere.

Er nu end Synet af Tropeskovene herligt og prægtigt, gjøre de dog ikke det velgjørende Indtryk paa Øiet som vore Skove. Luften er trykkende hed og fugtig, pestsvangre Dunster stige bestandig i Veiret, saa at Luften ofte er som fyldt med synlige Vanddampe. Ligeledes savner man den muntre Fuglesang; derimod hører man de store Cikaders gjennemtrængende Piben fra Trætoppene, Papagøiernes bedøvende Skrig, de hæslige Vampyrers og flyvende Hundes Hvæsen, Hylen af Brølaber og en Mængde andre Dyr, der besværer Vandringsmanden om Dagen og ikke under ham Ro om Natten.

Daisy.

Det var ikke et Hus — dette Navn vilde have lydt altfor smukt om James O'Briens Bolig. Murene vare revnede og nedfaldne, Taget gjennembrudt, det lille Hegn overalt beskadiget, sorgmodigt laa det paa den grønne Høi. Et Hus er et Arbeides venlige Asyl, det med Mos beklædte Straatag, de af Hakkelse, Jord, Træ, Sten og Mergel sammenklinede Mure beskytte den stærke Bonde, hans blomstrende Familie, hans simple Huslighed. Vedbenden og Rosentræet pryde den lave Indgang, og Vinduerne med deres yndige Guirlander, og Søilerne og Buegangene, der dannes af Kirsebær- og Æbletræer, komme de rigeste Portiker nær i Skjønhed.

Men lader os ikke anstille nogen videre Sammenligning ved en Ruin, hvor Blikket i dette Øieblik ikke finder Andet end dyb Taushed og Mørke, Elendighed og Død.

Neppe bedækket af sin lasede Klædning sidder James O'Brien paa en Torvestabel, det eneste Sæde i Ruinen. Flammen af den sidste Ild er netop udgaaet og James tænker paa den forsvundne Klarhed. Saaledes er ogsaa for ham Ro, Fred, Velstand og Haab forsvundet, og det sidste Skjær nær ved sin Udgang. I nogle Skridts Afstand fra ham ligger i Mørket en stakkels Kone, fra hvis dybtaandende Bryst en dump Rallen høres; det er hans døende Kone, og i hendes Arme deres Daisy, deres eneste Barn.

Under denne Kamp drage Fortidens Erindringer forbi James' Blik.

James var neppe et Aar gammel, da han mistede sin Fader, en brav og modig Fisker, der fandt sin Død i Bølgerne. Hans Moder Molly troede i sin hjælpeløse Tilstand ikke at kunne gjøre noget bedre end at afvænne Barnet og overgive det til en gammel Tante, der levede i Byen Bamsow af en Handel med Handsker og Specerier. Molly selv begav sig til Slottet Dunbarton, hvor man søgte en Amme for den fremtidige Arving til disse rige Godser. Hun blev antagen og fire Aar efter fik hun til Belønning for sin Tjeneste Forpagtningen af den lille Domaine Greenhill paa 30 Aar mod en ringe Afgift.

Molly O'Brien var driftig og arbeidsom. Hun alene vilde have kunnet bestyret selv det største Gods i et af Englands rigeste Grevskaber, og hun havde kun en lille Domaine at bestyre. Hun var overalt, ledede Alt og var Sjælen i det Hele. Alt trivedes fortræffeligt, hendes Høns vare de fedeste vidt og bredt omkring, hendes Æg større og kosteligere end de andre Forpagteres, og endelig havde hendes Oste det bedste Ry paa Torvet i Kenny ligetil det Øieblik, da Alt fik et andet Udseende paa den lille Forpagtergaard, der nu i et Fjerdedel Aarhundrede saa godt var bleven bestyret af Molly.

Fra sin Lykkes Begyndelse tænkte Molly paa at kalde sin Søn til sig; men Tanten havde ham saa kjær, at hun ikke vilde give Slip paa ham. Heller ikke havde Nogen paa Gaarden Tid til at passe ham saaledes, som det kunde skee i Byen. Man lærte ham at læse, skrive og tegne, tre sjeldne Kunster i Irland, og da han kunde synge med Choret, erholdt han i sit tolvte Aar sin Pult i Emporkirken. Han var en klog Dreng og uddannede sig med hver Dag mere og mere for Livet i Byerne.

Kun Høsttiden tilbragte han paa Greenhill for at fortære sin Del af de fede Kager. De plumpe Avlsredskaber passede ikke til hans bløde og hvide Hænder, og da han engang vilde haandtere en Lee, skar han sig saaledes, at han for hele sit Liv tabte Lysten til landligt Arbeide.

Molly O'Brien skulde have tænkt paa en Bestilling for sin Søn, der rask nærmede sig den modne Alder; men hendes Begreb indskrænkede sig til Gaarden, hun bestyrede, og Arbeidet i hendes Meieri beskjæftigede alle hendes Tanker.

Anderledes stillede sig imidlertid Sagerne, da Tanten døde. James vendte tilbage til sin Moder, en stor Dreng med de bedste Anlæg, gode Kundskaber og Tilbøieligheder, men uden Sands for Arbeide, uden legemlig Kraft og moralsk Energi. Han medbragte en zart og yndig Kone, som han havde ægtet, fordi han elskede hende, fordi hun var blid og smuk, men uden at anstille Betragtninger over Fremtiden.

Forpagtersken havde ikke gjerne seet dette Ægteskab og i Begyndelsen knurrede hun, men Svigerdatteren var venlig og lærvillig og Molly beroligedes snart. Men da Hvedebrødsdagene vare ilende og det unge Par skulde tage Del i Arbeidet, gav det trods den bedste Villie den ene Anledning til Misfornøielse efter den anden. Forpagtersken maatte tilsidst antage ny Karle og Piger for at bøde paa Sønnens og Svigerdatterens Forseelser.

En Sønnedatters Fødsel forsonede Bedstemoderen for en Tid. Den Dag, Barnet kom til Verden, stode netop Tusindfryd (easter-daisies) i fuld Blomstring. Den lille Blomst, der var skudt frem paa Grenhill, blev altsaa kaldet Daisy ligesom hendes Søstre paa Marken, og det var en Balsom for den Gamles Hjerte; men Roligheden varede ikke længe, og jo mere hendes Kjærlighed tiltog for Barnet, desto mere voxede Utilfredsheden med Forældrene. For ikke at udsætte Barnet for en Fremtid, fuld af Elendighed og Jammer, fordoblede den gamle Molly sin Virksomhed, hun agtede ikke paa sin Sundhed eller paa Klogskabens Stemme, og det varede ikke længe, saa døde den fortræffelige Kone af Kummer og Afkræftelse. Fra denne uheldsvangre Dag voxede Uordenen, som den Afdøde forgjæves havde søgt at standse. Alle Arbeider dreves skjødesløst, Renlighed og Orden kjendte man neppe af Navn; Hestene og Svinene bleve ikke mere vaskede, Køerne og Studene kom ikke ud af Stalden. Hønsene fløi, hvorhen de vilde, trængte ind i Haverne og oprodede Bedene, og deres Æg, som de lagde paa et eller andet skjult Sted, gik ogsaa tabte. Hønsehuset stod aabent for Væselen og Ræven, Vandet blev ikke renset i Dammen, kort sagt, Alt gik sin Undergang imøde.

Retten gjorde en Ende paa Sagen og nogle ubarmhjertige Kreditorer jagede James paa Porten. Længe streifede han omkring med sin Kone og sin fjortenaarige Datter, indtil han endelig vendte tilbage til det usle Ly, man havde ladet ham beholde, fordi det ikke lønnede sig Umagen at sætte sig i Besiddelse deraf. Modløshed er en slem Gjæst; Daisys Moder havde kun svagt kjæmpet mod det samme Onde, der havde bortrevet Molly; efter nogle faa Maaneders Forløb nærmede hendes Lidelser sig deres Ende.

Ved det svage Skjær af Morgendæmringen havde James ladet det sørgelige Billede af sit foregaaende Liv drage forbi sine Tanker, og da han slog Blikket op, saae han det sidste, frygtelige, hjertegribende Skuespil for sig. Den Døendes Kinder vare hvide, hendes Træk matte og hendes Øienlaage stode vidt aabnede; hendes Blik vendte sig ikke fra det Sted, hvor hendes Mand sad hensunken i mørk Grublen.

Daisy, det stakkels Barn, havde vaaget hele den lange Nat, uden at lade sig nedtrykke af sin Smerte og uden at bukke under for Byrden af det kraftløse Legeme, der hvilede paa hendes Knæ og i hendes Arme. Ingen Taare var rullet ned ad hendes Kind, ingen Gysen havde gjennemfaret hende, hun hentede tvertimod Kraft i hendes Smerte.

Pludselig hørte man Bladenes lette Hvislen, og den friske Morgenluft, som viftede hen over Jorden, trængte ind i Hytten. Den Døende hævede sig med en sidste Anstrængelse, udstrakte den høire Haand mod James, medens hendes Venstre konvulsivisk trykkede hendes Datter. Med svag Stemme udbrød hun:

„Mit Barn, forlad ikke Din Fader:"

Det var hendes sidste Ord. Legemet sank tilbage, Brystet syntes at briste med det sidste Suk og over hendes Ansigt udbredte sig en stille Fred — Gjenskinnet fra en anden Verden, en ubekjendt Morgens Smil. Hovedet var støttet mod Daisys Skulder, Øinene lukkedes; Sjælen var fri.

„Ulykkelige, som jeg er," udraabte James og kastede sig tilintetgjort paa Jorden, hvor han blev liggende længe ubevægelig, med Ansigtet vendt mod Jorden.

„Den kjære, stakkels Moder, hun har nu udstridt," hørtes nu Daisys blide, bævende Røst.

James reiste sig op, men vendte ikke sit Blik henimod det livløse Leer, hvis Syn han mente ikke at kunne udholde.

Daisy var kun iført en sønderreven Kjole og en daarlig Kaabe, hvorunder hun skjulte Armene og Skuldrene. Alt, hvad hun ellers havde af Klæder, tildækkede hendes Moders Lig. Dette havde hun baaret ud under aaben Himmel, og det belystes af de første Solstraaler. Den Dødes Hoved hvilede paa en Pude af Blomster og de hvide Tusindfryd, hvorefter Pigen var opkaldt, blandede med Violer og Roser, dannede et Diadem om den klare Pande. Ingen Fold vanzirede den Dødes blege Aasyn, der var saa klar og gjennemsigtig som Alabast, hendes afmagrede Hænder holdt et lille Krucifix, og liggende paa en Blomsterseng, med Blikket rettet mod Himlen, syntes Moderen at opsende en Bøn for dem, hun havde forladt i Taarer og Elendighed.

„Hendes Velsignelse vil beskytte os, Fader," sagde Datteren, da hun havde tilendebragt Forberedelserne til den simple Begravelse.

„Der gives ingen Velsignelse meer!" udbrød Faderen, idet han fortvivlet slog sin knyttede Haand mod Panden, „der gives intet Hjem, ingen Fred mere! Vi ville følge hende, mit Barn!"

„Ja, Fader, naar hun kalder os, men indtil da ville vi bede til Herren og opfriske vort Mod. Jeg vil bede og arbeide, saalænge det behager Gud."

„Leve, for at forbande den Dag, da man fødtes!" udbrød James.

„O, see paa hende, Fader. Foran hendes Lig kan Du ikke forbande. Ja, jeg vil arbeide og alt imellem tænke paa mine tvende Mødre, og Gud vil velsigne min gode Villie. Ikke sandt, fra ham kommer jo baade Haab og Mod?"

Medens Daisy talte saaledes, lyste hendes Blik af en indre Begeistring.

Havde Daisys Moder været en rig Forpagterkone, kunde hendes Jordefærd ikke have været mere prægtig. Langveisfra kom man hid, thi O'Briens vare Irlændere af den gamle Stamme, deres Hjerte og Haand havde i Lykkens Dage stedse været aabne, og nu i deres Elendighed havde de ikke den Skam, at skulle lade Ligfølget gaa hungrigt fra sig; James' Stilling og Greenhills ny Eiers Haardhjertethed var vel bekjendt i Omegnen, og Enhver medbragte sin Del til Gjæstebudet. Der fandtes Krukker med sød Mælk, Kruse med Kjærnemelk, Fade med Hvedekager og Rugkeeks, ja endog Skiver af røget Flæsk. Heller ikke Whiskyen manglede for at styrke Gjæsternes Mod. Vikarens Tjenestepige bragte Frugter fra Præstegaardens magre Have og Daisy stegte i det Fri Kartofler, som hun dernæst serverede paa Blade.

Imidlertid talte Gjæsterne om den unge Moderløse, Nogle for at rose og

beklage hende, Andre derimod med Ligegyldighed og som for dermed at fordrive Tiden.

„Hun er overalt og sørger for Alt," sagde Candy O'Connor, idet hun fulgte hende med et moderligt Blik. „See dog, hvor flinkt Alt gaaer hende fra Haanden, det stakkels Væsen!"

„Paa to Steder til samme Tid, hverken mere eller mindre end som Fuglen Rock," tilføiede Sognets Stodderkonge, den gamle Daddy Micke. „Naar hendes store sorte Øine have gjort deres Rundreise, er hendes Arm eller Fod ikke langt borte. Hvo, der aabner Munden for at kalde paa hende, seer hende for sig, førend han har udtalt."

„Det er hendes Bedstemoders ægte Datter; jeg var med hende paa Skolen, og nogen flinkere Spinderske eller nogen muntrere Sangerinde kunde der ikke gives."

„Nu, ved Gud," udbrød Sarah Rooney i en bidende Tone, „naar Daisy idag ved sin Geskjæftighed og sit muntre Væsen erindrer Jer om hendes Bedstemoder, da har hun sandelig valgt Øieblikket slet; hun vilde gjøre bedre i at forholde sig rolig og vise os sin Kummer, hvis hun følte nogen."

„Hun veed, at det er urigtigt at give Sorgen Rum," svarede Candy O'Connor i en vred Tone, „og at man ikke skal blotte sine Saar for Myg."

„Tanken om hendes Fremtid ligger tungere paa mit Sind end alle mine Synder," sagde Betleren; „det er en lang Dag fra Fødselen indtil vor Død, naar man ikke har nogen Haand, hvorpaa man kan støtte sig."

„Nu, der er jo hendes Fader," bemærkede Sarah Rooney, „tro I maaskee, at han vil græde i al Evighed?"

„Bah!" svarede Daddy, „han er ikke det Træ, hvoraf jeg vilde skjære min Vandringsstav. Han døer, førend han kan blive sit Barn nyttig."

Præsten, M'Callognan, havde nærmet sig Konerne, der stredes saa livligt. Deres mod Daisy rettede Blik viste ham tydeligt, at deres Strid dreiede sig om hende, og han saae, at Øieblikket nu var kommen til at afgjøre hendes Skjæbne, og at det nu gjaldt om at bearbeide Gemytterne til hendes Fordel.

„Hun er bleven vort Barn," talte han, idet han vendte sig til Sarah Rooney, der netop havde taget en anden Kone under Armen og tilhvidsket hende, at det var Tid at gaa, naar man ikke vilde forsømme Tornetiden, der afholdtes en Mils Vei fra Greenhill.

„Vort Barn?" gjentog hun høit og blev staaende. „Hvem er det? Er det Daisy? Det kan passe for dem, hvis Børn man stjæler, som f. Ex. for min Naboerske O'Connor. Jeg har Murmeldyr nok, som skrige mig Ørerne fulde."

„Vel!" svarede Pastoren, „men derfor kan man dog nok have Medlidenhed med Andre. Og hvo passer Eders Børn, naar I skal til Torvet i Kelkenny eller har Arbeide paa Marken? Kan I huske, Magde," vedblev han, vendende sig til en ung Kone, „at Eders lille Djarmid vilde være druknet i Kjæret, dersom ikke Daisy heldigvis var gaaet forbi? Hun var dengang kun tolv Aar gammel og reddede dog Barnet. Og Eders Ketty, Sahra Rooney, vilde hun ikke være indebrændt, naar ikke den gamle Daddy havde været."

„Det var en Styrelse af Forsynet," svarede Stodderkongen, „og den lille Daisy stod som en Skytsengel ved min Side. Det var hende, der forbandt Barnets Saar med revne Kartofler"

Sahra rødmede og mumlede nogle Ord.

„Man behøver ikke saa ofte at erindre En om en Tjeneste, som tusind Gange er bleven James og hans Kone betalt."

„Nuvel!" udbrød Candy O'Connor pludselig, „jeg tager hende, hun skal være min Datter. Jeg var en Veninde af Din Bedstemoder, og det forekommer mig, som saae jeg hendes kjære

Ansigt forynget paa Dine fjortenaars Skuldre."

Den unge Pige betragtede hende, bleg og uden at ytre et Ord; da traadte hun tilbage til den Plads, hvor hendes Fader endnu sad med Hovedet støttet i Hænderne, imellem endel Gjæster, der endnu stedse tiltalte Whiskyen.

Uden at svare lagde Daisy Haanden paa hans Skulder.

„Den Smaa har Ret," sagde Enken O'Leasy; „Ingen af de gode Koner tænker paa James. Det er dog hendes Fader, og naar hans Datter skal være Alles Tjenerinde, saa er det bedre, at hun ogsaa er hans. Gid han blot igjen havde sin Forpagtning."

Daisys Bevægelse havde afkjølet Candys Iver og det var ikke langt fra, at hun havde beskyldt Barnet, der ikke kunde løsrive sig fra Slægtskabets og Kjærlighedens Baand, for at være en utaknemmelig Skabning; men heldigvis var Præsten der, og lidt efter lidt lagde sig Lidenskabeligheden paa begge Sider. Da han nu saae sine Tilhørere i en bedre Stemning, gjorde han et Forslag, der, efter hvad han paastod, netop nu var faldet ham ind. Han erindrede dem om, at Landsbyens Sendebud, der var død for et Aar siden, ikke var blevet erstattet, og foreslog nu at anbetro den unge Pige Ærinderne til Staden og i Omegnen og derved skaffe hende Arbeide og Fortjeneste. Daddy Micka understøttede dette Forslag af Præsten saa behændigt, at man skulde have antaget, at dette forud havde været aftalt. Desværre, meute han, havde han ikke Menighedens Tillid, da han var en altfor stor Ven af Whiskyen, og heller ikke kunde hans gamle Ben kappes med den unge Piges, men hans Stemme skulde hun idetmindste faae. Efter en halv Times Raadslagning blev endelig Daisy enstemmigt valgt til Budbringerske for Landsbyen.

„Ingen Anden, end Daisy skal bringe mine Æg og mine Høns til Torvs," sagde Candy, „thi hende har jeg Tillid til."

„Og mine Afgifter skal hun bringe til Slottet," tilføiede Sahra Rooney, „min Mand drikker der til langt ud paa Natten."

Saaledes endte Sorgens Dag med rolig Tillid til Fremtiden.

Otte Dage senere var Daisy paa Veien til Byen, rigeligt forsynet med Kommissioner fra alle Gjæsterne.

I to store Kurve bar hun den tunge Byrde, der, som den gamle Betler sagde, lagt overgik hendes Kræfter. Den unge Pige kunde hverken skrive eller regne, men ved utrættelig Flid havde hun lært at læse, og hendes Vedholdenhed havde endog beseiret hendes Faders Indolents. Lykken, der saalænge havde vendt Familien Ryggen, smilede atter til den. Desværre havde den unge Pige ikke Tid til at lade sig undervise, hun maatte arbeide og Praxis gik for hende forud for Theori. For at tælle brugte hun en egen Methode; hendes Fingre bleve et levende „Eengangeen". Neglene forestillede Enere, Fingerledene Tiere, Hundreder og Tusinder, og hendes Hukommelse udvikledes paa en utrolig Maade, Intet undgik hendes Blik, overalt iagttog hun og belærtes.

Ogsaa Faderen tænkte paa at berede sin Datter en Glæde. Hun havde allerede ofte sagt, at det var Skade, at Hyttens Tag ikke blev udbedret. Daddy Micka samlede Straa og Lægter, James skaffede det Øvrige, hamrede og bankede den hele Dag, og da Daisy om Aftenen kom hjem, udtalte hun sin Glæde i saa hjertelige og velvalgte Ord, at Faderen ikke alene ansaae sig for tilstrækkelig belønnet for sit Arbeide, men ogsaa fattede nyt Mod. Da det Udvendige først var bragt i Orden, fik ogsaa det Indre snart et nyt og bedre Udseende. Naboerne hjalp Daisy med ordentligt Bohave, og Hytten, hvori James O'Briens ulykkelige Kone havde udaandet sit sidste

Suk, var nu et net lille Hus, hvor Fader og Datter boede i stille Lykke.

Sex Aar vare forløbne, man befandt sig nu i Aaret 1822, og uagtet Forvirringerne begyndte at forurolige Landet, indfandt dog Konerne i Nabolavet sig hyppigt om Aftenen i Daisys Hytte, for at trække frisk Luft og drikke den unge Værtindes Gedemælk. Udsigten fra Høien var saa smuk, og det skjønne Bud, som om Morgenen solgte Landets Produkter paa Torvet, havde stedse om Aftenen en kostelig Mælk parat i renlige Kar. Heller ikke Jordbær var der Mangel paa i Sommertiden, og desuden havde Haven mange andre Lækkerier at byde Gjæsterne.

Den unge Pige, der med saamegen Iver besørgede Husvæsenet, var ikke længer det blege Barn, som man før saae slæbe sig afsted med Kurvene til Bamson. Den lille, men kraftige og stærke Daisy havde ordnet det smukt flettede Haar under en Straahat; en kort og vid Kjole lod Blikket see de glindsende Sko med Sølvspænder, og de hvide tilbageslaaede Lærredsærmer lode et Par runde Arme komme tilsyne. Det var vel ingen Skjønhed, uagtet neppe nogensinde et smukkere Øienpar oplyste et Ansigt, men det var et Billede paa Sundhed og Tilfredshed.

„Andy kommer altsaa ikke i Aften, siden jeg ikke hører Dig synge, Daisy?“ spurgte James, der var beskjæftiget med at vande den lille Have foran Huset.

„Fader, Gedestalden er ikke lukket,“ svarede Daisy, „jeg seer „den Graaes“ Horn.“

James lukkede Døren og vendte tilbage til sit Arbeide.

„Hvad vilde Du sige, naar han havde sluttet sig til den grønne Laurbærfane — det grønne Erins Fane?“

„Jeg vilde sige, at han ikke var paa sin Plads iblandt „Whiteboys“. Ikke ved Borgerkrig, eller ved at plyndre Naboer og Venner vil han gjøre Fædrelandet lykkeligt. Nei, nei, han skal dyrke sin Mark og passe sin Mølle, saa faa vi stakkels Folk dog engang noget Mel.“

„Men, mit Barn, det irske Folk samler sig nu engang om den grønne Fane. Du veed, hvad der staaer skrevet derpaa: „Gud beskytte Kongen, men fordømme hans Raadgivere.“ Du seer, at man hverken svigter sin Konge eller sin Ed.“

„Uden at man vil det, gaaer det dog ud over de Fattige og Ulykkelige, som dø af Hunger og som, ladende deres Arbeide ligge, hengive Liv og Lemmer, forat Kongen kan faa andre Raadgivere, der ville raade ham ligesaa slet. Men hvad angaaer det mig, for Andy er jeg rolig, thi han er ikke den Mand, at han skulde befatte sig med slige Taabeligheder.“

„Jeg gjentager for Dig, at han ligesom alle Andre er gaaet over til „Whiteboys“, og hvorfor skulle vi ikke gjøre det?“

Daisy rystede vantroende paa Hovedet.

„Du vil ikke tro mig, kjære Daisy,“ vedblev Faderen, „men Feberen har grebet det hele Land, og man maa hyle med de Ulve, man er iblandt. Vi ere af samme Stof som vore Naboer, og Sønnen af Forpagteren paa Greenhill ....“

„Ah! ham har Du seet, af ham har Du alle disse Nyheder; han har bagvadsket den unge Møller. Men i hvad han end siger, saa har Andy Intet at skaffe med Tom. Fader, hvad Godt kan man vente af et Menneske, der saa ubarmhjertigt har ført sig Din Ulykke til Nytte, af en Forpagter, der lod Dig jage ud af Din Moders Hus?“

„Du hører ikke, hvad jeg siger, min Datter,“ vedblev James, „skal man ikke tilgive sine Medmennesker, navnlig naar de ere ulykkelige, thi Eieren af Greenhill har jaget dem paa Porten.“

„Jeg beklager dem, og vi ville ogsaa hjælpe dem, hvor vi kunne, men ikke gaa under samme Fane som de.“

„Og dog skal det skee!" afbrød en Stemme dem, der bragte Daisy til at sittre, og en stor Karl, der havde siddet skjult bag Hækken, stod pludselig for dem.

„Eders Fader hører allerede os til," vedblev han, „og den kjære Andy vil ligeledes snart være vor, naar det behager Eder, thi vi vide nu, hvo der byder over ham. Giver I Eders Samtykke, saa er det godt, hvis ikke, da skal Eders Fader indestaa for Andy og Eder."

„Saaledes har I ikke talt til mig, Tom," udbrød James. „I sagde, at Andy alt hørte Eder til, at han kommanderede en Bande „Whiteboys", og at hvor Andy og Daisy, Brudeparret, vare, der var ogsaa min Plads."

„Brudeparret!" brølte Tom rasende. Den gamle O'Brien sad paa sin Bænk. Tom, der stod støttet paa sit Gevær foran dem, betragtede vexelvis ham og Datteren. Rynkerne paa hans Pande, hans truende Blik, hans korte og afbrudte Stemme antydede Heftigheden af hans Lidenskaber, der vare blevne ophidsede ved Nydelsen af et Par Glas Whisky. Samtalen vedblev, og Daisys Ro og Koldblodighed drev Toms Raseri til sin høieste Spidse.

„I sige, at I ikke holde med os," raabte han ude af sig selv.

„Nei, naar Daisy og Andy ikke ville, hvorfor skulde jeg saa gjøre det? Skulde jeg maaskee skille mig fra mine Børn?"

„Een, To, Tre," raabte Tom vild og mødende Daisys faste og foragtelige Blik, hævede han pludseligt sit Gevær, lagde an og udbrød: „Den, der ikke er for os, er imod os! Død over Forræderne!"

Det var et Øieblikś Sag. Daisy var sprungen løs paa Vaabenet og idet hun stillede sig mellem Faderen og den Rasende, forsøgte hun at rive ham Geværet af Haanden. Da Tom frygtede, at han ikke længer kunde holde det fast, trykkede han løs; en af den unge Piges Fingre blev bortreven af Skuddet, men hun slap ikke sit Bytte, og medens hendes venstre Haand faldt mat ned, svingede hun i den Høire det tilkjæmpede Gevær høit i Luften.

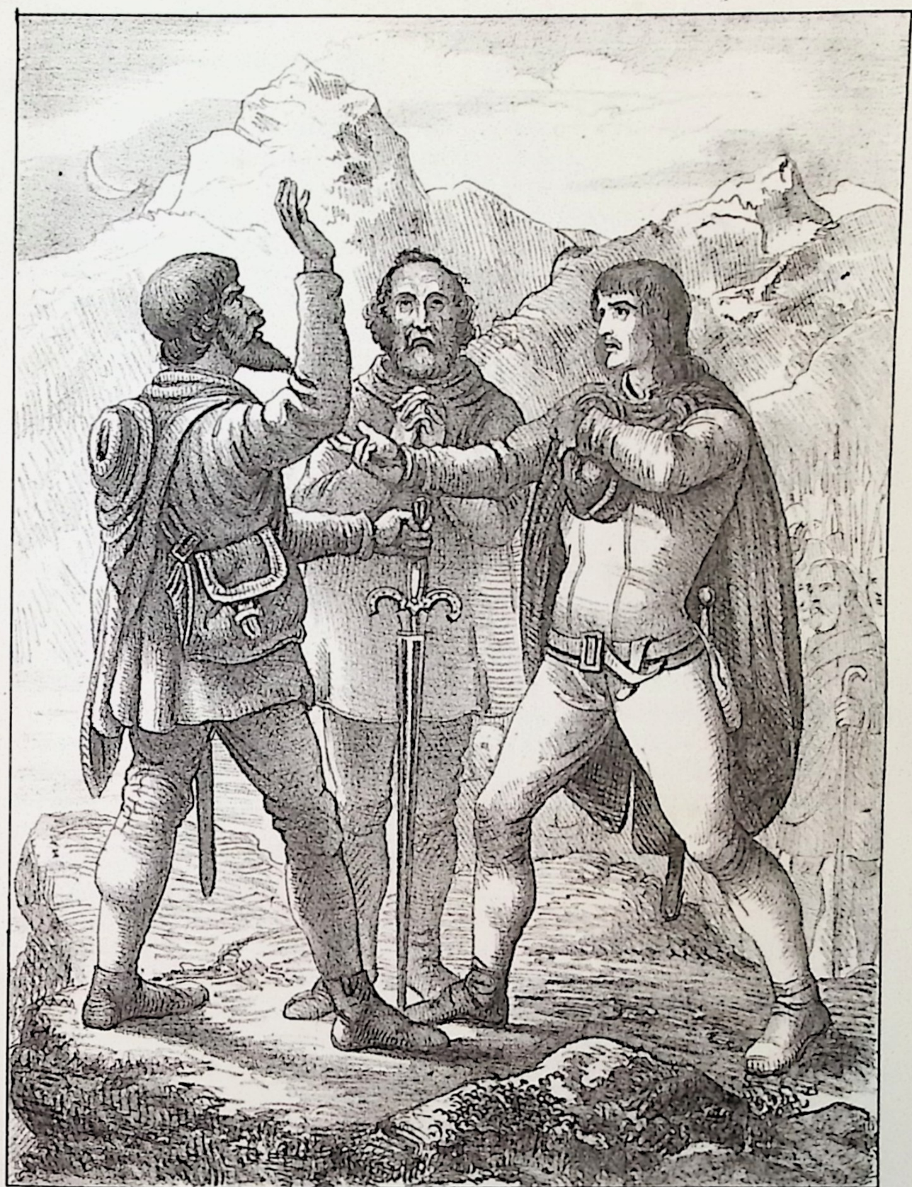
James ilte med et høit Raab tilhjælp og kastede sig over Snigmorderen, men ved en pludselig Bevægelse undslap Tom, sprang over Hækken og forsvandt.

Daddy Micke og den unge Andy kom, hidkaldte af Skriget, ilende til næsten i samme Øieblik. Faderen holdt Daisy i sine Arme, hvis faste Blik søgte Forbryderen. Med „Whiteboys" var der for stedse brudt og Freden vendte tilbage i denne Flidens Bolig. Da Betleren senere fortalte denne Historie, stod Pigen for ham i hele sin Glorie og han kaldte hende kun „den modige Daisy".

Dette Navn beholdt hun, og hun fortjente det, ikke blot for denne ene Daad, men for det virksomme Mod, hun viste som Møller Andys Kone i sin store Husholdning, og hvor hun midt under Borgerkrigen ved energisk Klogskab og Virksomhed forstod at udbrede Orden, Overflod og alle Fredens Velsignelser rundt omkring sig.

Paa Keiser Napoleon den Førstes Tid var der ikke i Regimentslisterne nogen Rubrik, hvor det angaves, hvilken Religion Soldaten havde. Da Bourbonnerne igjen kom til Roret, skete en Forandring heri, og enhver Soldat maatte angive sin Troesbekjendelse. „Hvilken Religion har Du?" blev en gammel Grenadeer af Napoleons Garde adspurgt. — „Hvilken Religion?" svarede han forbavset, „jeg — jeg har den gamle Gardes Religion!"

L. Levins Bogtrykkeri.

Paa Rütli.

Rüttli.

(Hermed et Lithographi.)

Det første Folk, vi træffe paa den schweitzerske Jordbund, ere Helvetierne, en gallisk Stamme, som med en fri Forfatning, inddelt i fire Distrikter, havde nedladt sig mellem Rhinen, Jura og Alperne. De vare omgivne af beslægtede Folkeslag og kom med disse under det romerske Herredømme og antoge Meget af deres Overvinderes Sæder og Sprog, indtil de med Romerne maatte bukke under for de tydske Folkeslag.

Omtrent Aar 400 efter Chr. Fødsl. bemægtigede Allomannerne — et Forbund af flere tydske Stammer, der i Begyndelsen af det tredie Aarhundrede nærmede sig det romerske Gebet — sig den største Del af det nuværende Schweitz og indførte der deres Sprog og Skikke. En mindre Del tilfaldt Burgunderne og Longobarderne; men disse vare ikke talrige nok til ganske at besætte det erobrede Land, hvorfor ogsaa de Overvundnes Sprog og Sæder, da de antoge ligesaa Meget af Galliernes som de havde optaget efter Romerne, bleve en underlig Blanding. De hidtil ubeboede Dele paa Alpernes nordlige Side, bleve paa denne Tid befolkede af Tydskere, der hørte til den gothiske Stamme. Senere kom hele Helvetien under det frankiske Herredømme og blomstrede til en vis Velstand under dette Regimente. Men denne forsvandt snart under Carl den Stores svage Efterfølgere, da deres Statholdere overalt søgte at gjøre sig uafhængige og vare indviklede i bestandige Krige. Det lykkedes endog enkelte af dem at oprette egne Riger i Vesten, men de tydske Konger forstode snart igjen at skaffe sig Anseelse i det øvrige Schweitz og at bringe Burgund til sig.

Helvetiens Skjæbne var nu ganske knyttet til det tydske Rige, hvoraf det udgjorde en Del og vedblev at være det indtil den Tid, hvor dette Valgriges Krone begyndte at blive arvelig i et og samme Hus.

Keiserne lode nu Schweitz forvalte af Hertugerne af Zühringen, der bleve Landets Velgjørere. De søgte at forebygge indvortes Krige, begunstigede Byerne, opbyggede ny, som f. Ex. Bern og Freiburg, men da denne Familie uddøde (1218), faldt Alt igjen tilbage i den gamle Uorden, som Følge af Stridighederne mellem de større og mindre Herrer i Landet. Blandt disse vare Greverne af Habsburg, Kyburg og Savoyen de mægtigste, og de gjorde i Almindelighed, hvad der faldt dem ind, da Retten sad i Spydstagen. Klostrene og de mindre Byer bleve enten undertrykkede eller maatte ansøge et eller andet mægtigt Parti om Beskyttelse. De større Byer, som Zürich, Bern og Basel, forbandt sig til gjensidig Sikkerhed og stræbte at gjøre sig saa fri og uafhængige som muligt, idet de afkjøbte Keiseren og Andre de Rettigheder, disse besadde over dem. Men henimod Slutningen af det 13de Aarhundrede begyndte Schweitz at erholde en anden Skikkelse. Det Habsburgske Hus hævede sig, navnlig efter at Grev Rudolph i Aaret 1273 var bleven tydsk Keiser, ogsaa i Schweitz til en saadan Magt, at Keiserens Villie der blev den ene gjældende. Men Rudolph skaanede med viis Maadehold de fri Stæders Rettigheder, eftersom det tidligere især havde været dem, der havde ydet ham og hans Hus Bistand og bidraget til hans Storhed.

Men ikke saaledes handlede hans Søn og Efterfølger Albrecht den Første, der erholdt sin Faders Besiddelser i Schweitz, og hvoraf de betydeligste laa i Aargau, og under denne Fyrste lagdes den første Spire til hint mindeværdige Forbund, som efterhaanden omfattede hele Schweitz og fuldkommen løsrev Landet fra det tydske Forbund. De

nærmere Omstændigheder ved denne Befrielse have de schweitzerske Historieskrivere gjennemflettet med talrige Sagn og fortalt paa følgende Maade:

Albrecht udnævnte Geßler af Brumick og Beringer af Landenberg til Fogder. Af Naturen trodsige og herskesyge, straffede disse Mænd strengt enhver Feil og ophidsede Gemytterne ved stolt Foragt. Da Geßler engang passerede et nyligt opbygget prægtigt Hus, der tilhørte en velbemidlet Landmand, Werner Stauffacher, udbrød han: „Jeg vil ikke have, at Bønderne skulle bygge Huse uden min Tilladelse, og heller ikke skulle de have Lov til at leve saa frit, som vare de Herrer. Jeg skal see at forpurre dem dette.“ Slige Tanker og Yttringer fremkaldte Handlinger af raa Vilkaarlighed og Tyranni, der endelig fremkaldte et Udbrud.

Wolfenschieß, Foged paa Slottet Rotzberg, kom engang til Conrad Baumgartens Hus, hvor den smukke Kone var ene hjemme, og befalede hende, at tilberede ham et Bad. I Mandens Fraværelse vilde han forføre hende; men den tro Viv fandt Leilighed til at give sin Mand Underretning om sin Nød, og denne kom tililende og ihjelslog Fogden. En anden Bonde fra Melchthal i Unterwalden, ved Navn Henrik, fratog Landenberg for en ringe Forseelses Skyld tvende prægtige Oxer for Ploven og yttrede derhos, at Bønderne vel selv kunde trække Ploven. Da der herover opstod en Ordstrid, og Henriks Søn, Arnold, i sin Hidsighed knuste en af Fogdens Tjeneres Fingre, greb han Flugten, medens Fogden til Straf herfor lod den gamle Faders Øine udstikke.

Arnold holdt sig nu skjult hos Walther Fürst til Allinghausen i Landet Uri, og derhen kom ogsaa Stauffacher, der var bleven urolig over Geßlers Yttringer angaaende hans Hus, for med sine Venner at raadslaa om Landets Nød. Efterat de først havde udforsket deres Venners og Frænders Tænkemaade, bragte de fra forskjellige Steder deres Venner sammen ved Rütli — en Høislette, der laa i en ensom Egn ved Bredden af Waldstättersøen —, hvor de forsamlede sig om Natten.

Dette skete Onsdagen før Mortensdag i November Maaned 1307. Walther Fürst, Arnold von Melchthal og Werner Stauffacher, hver fulgt af ti Mænd fra Landet, strakte her paa dette Sted Hænderne mod Himlen og svore den høitidelige Ed, som Ingen af dem skulde svigte, at de vilde offre Liv og Blod for at tilkjæmpe sig deres Frihed, som da skulde gaa i Arv til Efterkommerne. Dette Forbund tiltraadte de andre tredive modige Mænd og svore ved Gud og alle hans Helgene den samme Ed. Ogsaa Wilhelm Tell, Walther Fürst's Svigersøn, hørte til dette Forbund, skjøndt han i Begyndelsen endnu ikke havde taget nogen Beslutning om at handle.

Imidlertid drev Geßler sit Tyranni saa vidt, at han befalede Schweitzerne at blotte deres Hoveder for en Hue, han paa en Stang havde ladet opreise i Altdorff som et Tegn paa Landsherrens Magt. Tell undlod at gjøre sin Reverents for dette Tegn paa sin Øvrighed, og dette gav Anledning til, at Geßler dømte ham til at skyde et Æble af hans Søns Hoved. Skuddet lykkedes; men da Tell tilstod, at den anden Pil, han førte hos sig, havde været bestemt for ham, dersom Skuddet var mislykkedes, saa blev han som Fange ført bort over Waldstättersøen. Her truede en stærk Storm Skibet med Undergang, og da Tell var bekjendt som en ligesaa dygtig Skipper som Skytte, blev han løst af sine Baand, forat han kunde bringe Skibet lykkeligt til Land. Ved denne Leilighed benyttede Tell et gunstigt Øieblik til med sin Bue at gjøre et Spring fra Baaden

op paa en Klippe, medens han med Foden gav Fartøiet et Stød udi Søen.

Geßler undslap vel den heftige Storm, men da han landede ved Küßnacht og red igjennem en Hulvei, blev han truffen af Tells aldrig feilende Pil, og den forhadte Landfoged sank død til Jorden.

Denne dristige Daad og Landfogdens Død blev Signalet til en almindelig Opstand og til en Krig mellem Østerrig og Schweitz. Bønderne, der nu havde faaet Mod, forsøgte at sætte sig i Besiddelse af de faste Borge. Nytaarsdag 1308 lod en Yngling sig af sin Kjæreste hidse ind paa Slottet Rotzberg, paa samme Maade bleve tyve af hans Kammerater bragte op, og disse bemægtigede sig derpaa Slottet. Landenberg, der boede i Sarnen, mødte samme Morgen, da han begav sig til Messen, en Snes Mand fra Unterwalden, der efter gammel Skik bragte en Nytaarsgave af Kalve, Lam og Geder, og lode dem med deres Gaver drage ind i Slottet. Men neppe vare de komne ind i Porten, førend de paa et givet Tegn trak et Jern frem og satte det paa en Stok. Med dette Vaaben og ved tredive andre Kammeraters Hjelp bemægtigede de sig Slottet og dets Besætning, Fra Klippe til Klippe tonede nu det aftalte Signal og snart bleve ogsaa de andre Borge indtagne og Undertrykkerne fordrevne. Landenberg, der var bleven indhentet og greben paa Flugten, tilføiedes der intet Ondt, men han blev ført til Grændsen og maatte sværge, at han aldrig igjen vilde betræde Skovkantonernes Grændse.

Landenberg ilede nu til Albrecht, af hvem han ventede Hjelp og Hævn, men førend denne kunde tage Hævn over hvad der var skeet, blev han myrdet af sin Brodersøn, Johan af Schwaben, og Schweitzerne kunde nu under de Uroligheder, der fremkaldtes ved det ny Keiservalg, uforstyrret arbeide paa at befæste deres Frihed.

Det usynlig virkende organiske Liv.

Det var Leeuwenhoek, som i April Maaned 1675 gjorde den vigtige Opdagelse, at der rørte sig selvstændigt Liv i Legemer, der ikke kunne sees med Menneskets ubevæbnede Øie; han meddelte Opdagelsen til Videnskabernes Selskab i London i Oktober 1676, efterat han paa mange Maader havde fortsat og udvidet sine Undersøgelser. Man ansaa vel Opdagelsen i London og Paris for vigtig, men de store Tal, han nævnte ved at beregne, hvormange slige mikroskopiske Dyr, der kunde findes i en eneste Vanddraabe, vilde man ikke ret gaa ind paa; man havde enten ikke Leilighed eller Duelighed til at eftergjøre Forsøgene, og behandlede det Usynlige mere i Spøg end i Alvor. Derfor bekjendtgjorde Leeuwenhoek i 1676 og 1677 nogle nærmere Oplysninger, hvori han viste, at hans tidligere Angivelser om 100,000 levende Dyr i en Vanddraabe vare saa langt fra at være overdrevne, at det sande Antal af disse „levende Atomer" stundom kunde stige til 2,730,000 i een Draabe. Mangel paa Instrumenter til bestemte Maalinger, — thi Leeuwenhoek havde kun gjort sine Beregninger efter Skjøn, — gjorde imidlertid, at disse Iagttagelser heller ikke erholdt almindelig Anerkjendelse, skjøndt flere af Tidsalderens grundigste Videnskabsmænd havde varm Interesse for dette usynlige Liv.

Tilværelsen af disse utallige Smaaskabninger i en Vanddraabe, der hurtig kunde bortdunste og forsvinde med alle dens Beboere, vakte den Tanke, at dette Phænomen dog vel ikke havde nogen dybere Indflydelse paa de øvrige materielle Kjensgjerninger. Man beundrede vel disse Smaadyrs Mængde, men deres kortvarige Tilværelse og sporløse Forsvinden kølnede dog Interessen

hos de Tænkere, for hvem det Enkelte kun havde ret Betydning ved den Indflydelse, det har paa det Hele. Men, efterat man nu ved Mikroskopernes større Fuldkommenheder og ved forbedrede Jagttagelsesmaader, har kunnet godtgjøre, at alle de smaa levende Atomer, selv de, som man betragtede som blot bestaaende af slimede Dele, have en kunstig indre Bygning, som slutter sig nøie til den øvrige dyriske Organisation, er Interessen for disse Dyr betydelig tiltaget, og Forestillingen om en blot Leg af Naturkræfterne trængt tilbage. Tanken om et organisk Legemes pludselige Opkomst af uorganiske eller elementære Stoffer har derved tabt sin Hovedstøtte.

En forøget Betydning have Infusorierne erholdt derved, at nogle fremtræde i uhyre Masser, der ikke ere saa let forgængelige som hine, der opfylde en Vanddraabe, og derfor ere blevne vigtige i geologisk Henseende, ja selv for det borgerlige Liv. Der gives nemlig foruden de slimede Infusorier, som Leeuwenhoek iagttog, og som forsvinde, naar Vandet, hvori de findes, bortdunster, andre ligesaa smaa, der, lig Skildpadder og Konchylier, have haarde Skaller, hvori de bo, eller som danne deres Overhud. Disse smaa Dyr have enten en Kiselskal, det vil sige en glasagtig Bedækning, der ikke hindrer dem fra muntre Bevægelser, eller en Kalkskal lig Konchylierne. Ogsaa efter Formerne maa man henføre disse mikroskopiske Dyr til forskjellige Klasser og Grupper. Nogle ere ligefrem Insekter, Midder eller krebsagtige Dyr. De øvrige lade sig henføre til 3 Dyreklasser: nogle have mange afsondrede Maveceller og udvikle sig paa een Gang, disse kaldes Mavedyr; andre have kun en enkelt Mave og udvikle samtidig kun faa, men forholdsvis store Æg, ligesom Fuglene og Krybdyrene; de have derhos et eiendommeligt Hjulværk, bestemt til Svømning og Hvirvel-Bevægelser, dem kalder man Hjuldyr; endelig er der nogle, som have en enkelt Mave, men intet hjulformigt Organ, og blive leddede derved, at de periodisk voxe til; disse, som stundom ere mosagtig sammenvoxede, men undertiden ogsaa frembyde nydelige Nautilusformer, har man kaldt Moskoraller.

Hjuldyrene ere alle bløde og fremtræde ikke som fossile; blandt de to andre Klasser ere især Stavdyrene af Mavedyrenes Klasse og Polythalamierne blandt Moskorallerne mærkværdige. Af de nyere Naturforskere henføres disse til Planteriget (Diatomeer). Stavdyrene har en Kisel- eller Glasskal, og findes baade i fersk og salt Vand; Polythalamierne derimod have en Kalkskal, og findes kun i Havvand.

Naar disse Dyr, som saaledes ere forsynede med Skaller, borttørre eller dø, ere kun de bløde Dele af dem forgængelige, og derved opstaaer Muligheden af, at disse enkeltvis usynlige smaa Skaller kunne sammendynges til synlige Masser. Men nu have Undersøgelser godtgjort, at hele udstrakte Jordlag udelukkende bestaa af saadanne usynlige Infusorieskaller. Først fandt man dem i mineralske Vande med Udseende af Jernrust, siden som Kiselgur i Böhmen, som Bjergmel i St. Fiora i Italien, som Poleerskifer (et Slags Tripelse) i Bilin. Lignende Lag af Kisel-Infusorier har man nu fundet paa mangfoldige Steder i forskjellige Verdensdele. Disse Lag ere snart løse Jordarter, snart skiferagtige eller hornstenagtige Stenlag, snart fremtræde de i Skikkelse af Læder, Papir eller Kul. Mærkelige i denne Henseende ere især de glindsende gulbrune Halvopaler, som findes i Poleerskiferlaget ved Bilin (i Böhmen), de bøielige Bladkul ved Syrakus og Rhinen, hvoraf Masserne ligne en Bog med mange Blade af det fineste Papir, de løse, snehvide Jordarter, som ligne fint Hvedemel, og som paa adskillige Steder i Europa under Navn

af Bjergmel i Dyrtid blandes med virkeligt Mel i Brødet. Allerede Romerne blandede en hvidagtig Jordart i en af deres Retter; men siden det 16de Aarhundrede har man mange Efterretninger om Brugen af Bjergmel i Krigstider til Brød. Humboldt har meddelt Efterretning om Folkeslag i Amerika, som spise Jord, og derved tillige omtalt andre Jordædere, og i den nyeste Tid have Berzelius og Retzius berettet, hvorledes man i det nordlige Sverrig spiser flere hundrede Vognlæs Bjergmel, mere af Lyst end af Nød. Ogsaa i Finland blander man slige af Infusorieskaller dannede Jordarter i Brødet. De fylde Maven, men de nære ikke.

Nogle af disse jordagtige Lag af mikroskopiske Dyr have en Tykkelse af 10—15 Fod og en Udstrækning af flere Mil. Det mægtigste Lag, man kjender, er et ved Ebsdorf i Lüneborg Hede; man har forfulgt det til en Dybde af 28 Fod (endnu mægtigere ere de Lag med fossile Infusorier, som findes her i Landet paa Fuur, Mors og i Thy), uden at dog Mægtigheden og Udstrækningen endnu er fuldkommen bekjendt. De kiselskallede Infusorier fremtræde, hvor de ere alene, kun som Ferskvandsdannelser i Floder og Søer, og have for Jordoverfladen i det Hele ikke nogen stor Betydning; dette finder derimod Sted, hvor de fremtræde i Saltvandsdannelser i Forbindelse med de kalkskallede Polythalamier. Disse sidste danne formedelst den Ro og Finhed, hvormed de have udviklet sig i store Havbækkener, langt større Masser. Man stod længe i den Formening, at den eiendommelige Aggregationstilstand og den deraf flydende egne Finhed og Blødhed, som Kridtet har, hidrørte fra en chemisk Bundfældning af Kalk i Havet, og man antog, at Havvandet formedelst den høiere Varmegrad, som det havde i tidligere Perioder, var istand til at indeholde en større Mængde kulsur Kalk i opløst Tilstand, som bundfældtes ved Afkølingen. Men Mikroskopet viser nu, at Sagen forholder sig anderledes, og det er overraskende, hvorledes Øiet ved Forøgelse af dets Kraft har ledet os ind i en ganske anden Ideekreds, saa at vi komme til at erkjende Liv der, hvor vi tidligere troede, at kun de livløse Kræfter vare virksomme. Man behøver kun at overtrække et tyndt Lag Kridt med en Balsam, helst kanadisk Balsam, som gjennemtrænger Delene og gjør dem gjennemsigtige, for at see, at Hovedmassen bestaaer af Former, der have hørt til organiske Legemer. Altsaa indeholde Kridtbjergene ikke blot adspredte Muslinger, Koraller, Sø-Pindsvin, som dannede deres Skaller af Kalk; men alle Atomerne af disse uhyre Kridtmasser vare engang Dele af levende Dyr, skjøndt usynlige for det menneskelige Øie. Men saaledes bliver da ogsaa den eiendommelige Bygning ved Kridtbjergene forklarlig, at de næsten altid indeholde horizontale Lag af Flintesteen, der som sorte, tynde Striber afvexle med den snehvide Kalk, snart i en Afstand af en Fod, snart en heel Favn fra hinanden. I de Egne, hvor Kridtet ikke har disse Flintestenslag, f. Ex. i de sicilianske Kridtbjerge, finder man i deres Sted Kridtmergel i lignende Lag, og Mikroskopet viser, at denne Mergel ligesaa bestemt indeholder kiselskallede Infusorier, som Kridtet indeholder de kalkskallede Polythalamier. Men, naar man slaaer tynde Blade af Flintestenen eller, hvad der er bedre, sliber den i meget tynde og gjennemsigtige Blade, saa seer man ofte deri tæt sammentrængte Masser af smaa organiske Legemer, som enten slet ikke eller kun tildels ere blevne forstyrrede i deres Form; og saaledes kommer man til den Anskuelse, at alle Kridtets Flintestene ere opstaaede af infusoriske Mergellag, saaledes, at Infusorieskallernes organiske Kiseljord er sammensindret til uorganiske Former.

Saaledes ere da Flintestene og Kridt

Produkter af usynlige Dyr; det er meer eller mindre forandrede døde Levninger af Skaller, henhørende til et kæmpemæssig virkende usynligt Liv. Hvor fint dette Liv gjennemtrænger Kridtet, bliver anskueligt ved at betænke, at det finest slemmede Kridt, som vi bruge til technisk Brug, endnu indeholder talrige vel vedligeholdte Dyr. Man maler Papirtapeterne i vore Værelser med farvet Kridt, man maler Væggene med det fineste Krid; men Mikroskopet viser endnu Smaadyrene, naar man skraber en lille Del deraf; — det glatte Overtræk, som man giver det glacerede Papir, der bruger til Visitkort, bestaaer af usynlige Dyr, og, medens det forekommer os, at den største Jævnhed hersker paa disse hvide Flader, saa viser Mikroskopet os deri den beundringsværdigste Mosaik af det formrigeste Liv.

Betragte vi nu endvidere disse Smaadyrs Indflydelse paa Jordoverfladen, saa finde vi, at en betydelig Del af Rusland ved Wolgafloden, en stor Del af Polen, af Pommern, Meklenborg, Danmark, Skaane, det sydlige England og nordlige Irland, det nordlige Frankrig, Sicilien, Grækenland, Nordafrika, maaskee hele Ørkenen Sahara og Arabien — bestaa af saadant Kridt. I England regner man, at Kridtformationen dels over, dels under Havet har en Mægtighed af 1000 Fod. Det usynlig virkende organiske Livs Grændser ville blive endnu mere udvidede, naar vi antage, at det løse hvide Skrivekridt ved mangfoldige atmosphæriske, vulkanske eller chemiske Paavirkninger er bleven omdannet til andre tættere Kalkstensarter, hvori den organiske Byguing ikke længer kan opdages.

Nylig har man opdaget, at Berlin indenfor sine Mure indeholder et underjordisk usynligt Liv. Det er det saakaldte Tørvelag eller Leerlag, som findes langs Spreefloden, og har fra 5 til 100 Fods Mægtighed. Paa de Steder, hvor man giver det Navn af Tørv, bestaaer det af Plantelevninger blandede med kiselskallede Infusorier; der hvor det kaldes Leer, næsten blot af Infusorier. (Lignende Lag findes paa Bunden af næsten alle vore Tørvemoser og betegnes paa enkelte Steder af Arbeiderne ved Navn: Slim.) Endel Huse, som ere byggede paa denne Grund, ere sunkne; nogle endog derved blevne ubeboelige. Denne Tørv eller Leer er det samme, som naar det er tørt, kaldes Kiselgur, Bjergmel eller Trippelse; men det er intet Sted af saa stor Mægtighed, som her. Det fortjener dernæst Opmærksomhed, at dette Berliner-Lag ingenlunde blot indeholder saadanne Smaadyr, som forekomme i Spreefloden, men de herskende ere derimod saadanne, som hidtil ikke ere fundne i noget Vand i Berlin, men derimod i Brakvand eller Søvand, og det ikke ved Udløbet af Elben, hvoraf Spree er en Biflod, men ved Oderflodens Udløb i Østersøen, hvortil Spree maaskee tidligere har hørt. Men det mærkeligste ved dette Lag er, at, medens alle andre bekjendte Lag af Kiselgur kun indeholde tomme og sønderbrudte Skaller, findes i Berlinerlaget mange endnu levende Infusorier.

Skjøndt der, som bemærket, i dette Lag findes endnu levende Infusorier, saa kan her dog ikke være Tale om nogen Stedforandring, der kunde have Indflydelse paa Massen. Om vi ogsaa vilde see bort fra de ugunstige Forhold, der ligge i Mangelen af Luft og Lys, saa vilde allerede Dyrenes sædvanlige Hurtighed ikke kunne tilstede nogen levende Stedforandring. De hurtigste kunne i en kraftfuld Tilstand kun bevæge sig 1 Linie i 6 Minuter og 24 Sekunder, til en Mil vilde de behøve 40 Aar, naar de fortsatte Bevægelsen uafbrudt i samme Retning; men da de snart bevæge sig fremad, snart tilbage, saa kan her ikke være Tale om nogen egentlig Flytning.

Man er i Almindelighed tilbøielig til

at betragte smaa organiske Væsener paa en anden Maade end store. Vistnok er en Elefant eller en Løve et ganske anderledes stolt Billede, end et uskyldigt mikroskopisk Dyr; hvilken Energi og Livskraft ligger ikke i en Løve eller Tiger, og hvor ringe er Kraften af en Navicula. Men man tænke sig alle de fossile stolte Elefanter, Mammuther, Løver og Tigere, som hidtil ere blevne bekjendte, sammendyngede i en Masse; de vilde maaskee kunne udfylde flere store Sale i Europas store Museer, men der vilde derved ikke opstaa nogen paafaldende Forandring af Jordoverfladen. Tænker man sig derimod Levningerne af de mikroskopiske Dyr bort fra Overfladen, saa vilde en stor Del af Rusland ved Wolgafloden forsvinde og blive til en Sø; Rygen, en Del af Pommern og Meklenborg og en stor Del af Danmark vilde være borte; en stor Del af det sydlige England med London, Dover, Brighton vilde synke dybt under Havet; det nordlige Frankrig, en stor Del af Sicilien, maaskee det libyske Afrika, Ægypten og en stor Del af det nordvestlige Asien ligesaa. Og hvo vilde kunne sammenhobe disse Masser af flittige fordringsløst virkende Smaadyr, hvoraf der er over 40 Tusinde Millioner i en Kvadrattomme af Biliner-Poleerskifer?

Koralrevene ved Honolulu.

Honolulu ligger paa den østlige Kyst af det Bassin, som danner Havnen. Tæt Nord for Byen udmunder en lille Flod, som kommer rislende ganske sagte over en lav stenet Jordbund; Udstrømningen af det ferske Vand har i Kystrevene, som ellers omgive hele Øens Sydside, frembragt den Aabning, der danner det kun 200 Alen brede Løb ind i Havnen. Det er en høist mærkelig Overgang, naar man fra Søen kommer indenfor Koralrevene, eller omvendt. Selv i det roligste Veir, selv med Havblikstille, staaer der udenfor en evig Sulling af det umaadelige Verdenshav, som kommer langsomt, men uden Ophør, væltende ind mod Kysten. Dets Overflade er ganske glat, og dog sees Fartøiet, naar det blot er nogle hundrede Alen borte fra Skibet, snart at hæve sig høit paa Bølgernes Top, snart atter at forsvinde imellem dem. Men nu hæver Baaden sig for sidste Gang, det seer ud, som om den skulde kastes ind paa den haarde Koral-Strand, hvorover de store fnysende Bølger vælte sig i Skum og Fraade, men Baaden glider allerede hen ad den speilblanke Flade indenfor, — det er, som om Havets hele Vælde var bleven brudt ved at møde Revene, og rask roer nu Fartøiet frem, ingen Bevægelse, ingen Rulling standser længer dets Fart, kun hører det bagved sig de afmægtige, dumpe Brøl, som med regelmæssige korte Mellemrum komme stadig igjen, uden Hvile Dag og Nat. Denne frugtesløse Kamp for at bortrydde, for at komme videre, har Verdenshavet nu ført i Tusinder af Aar. Har det ogsaa af og til overskyllet sin Fiende, saa har det ingensinde knust eller overvældet ham, end sige drevet ham paa Flugt. Og hvem er da denne Fiende? Hvem satte denne uovervindelige Skranke for det umaadelige Elements Voldsomhed? Hvem byggede denne faste, urokkelige Mur omkring disse Øer og dannede beskjærmende Havne for Beboerne indenfor deres Omraade? Nu vel, dette Værk, der, hvis det var opbygget af Mennesker, med Sandhed vilde kunne kaldes Verdens største Underværk, er udført af Myriader af smaa, uanseelige Dyr. Medens England og Frankrig anvende Millioner i Penge og Tusinder af Arbeidere i mange Aar, for at udføre nogle hundrede Alen Moloer (eller „Breakwaters“), er det her disse smaa Væsener, som fra Dybet have bygget uforgængelige milelange Kalkvolde omkring de Øer, de ville beskytte, og, naar

deres Bygning er kommen til Havets Overflade, ligger den dybe og sikkre Havn bag ved den til Menneskenes Brug. I Sandhed! det er umuligt andet, end at Mennesket i høi Grad maa forbavses og med dyb Ærefrygt bøie sig for den Almægtiges altstyrende, uransagelige, men evig velgjørende Ledelse af Jordens største, som dens mindste Frembringelser.

Smuglerens Brud.

L'osteria del gallo.

„Det er vel snart Midnat, Madalena?"

„Netop nu sender den store Klokke i Como midt i Nattens Stilhed os sin midnatlige Hilsen, Bedstefader."

„Mig sender den gamle Klokke alt i lang Tid ingen Hilsen; det er nu snart femten Aar, siden jeg hørte den."

„Derved taber Du ikke ret Meget, Bedstefader."

„Og dog, mit Barn, vilde den tilbagekalde mig en herlig Tid! Jeg har ikke altid været den stakkels Invalid, jeg nu er, ogsaa jeg har havt min lykkelige Tid, og da var denne gamle Klokke mig en sand Veninde. Dens glade Lyd kaldte mig til Como, hvor Din Bedstemoder, min stakkels Rosinas fortryllende Smil ventede mig. Alle de unge Mænd i hin By misundte mig ogsaa min Lykke ... O, Madalena, en tung Hemmelighed hviler paa mit stakkels Hjerte. Du vil nok erfare den før min Død, thi Du maa bede for Din Bedstefader, bede meget og ivrigt, naar jeg ulykkelige gamle Mand har forladt dette kvalfulde Liv ..."

„Hvorfor hengiver Du Dig til slige sørgelige Tanker? Du kan dog ikke tvivle om min Kjærlighed til Dig? Bedstefader? Du veed vel, at jeg, naar den Tid er kommen, vil bede Dag og Nat for Din Sjæls Frelse."

„Du har Ret, min kjære Datter, Du har Ret ... Men ... sig mig, Madelena, er ikke ogsaa Du urolig over, at de ikke komme?"

„Nei, Bedstefader, Luigi har sagt mig, at de inat vilde hente Kniplinger, og Du veed jo, at naar Talen er om slige kostbare Vare, ere de meget forsigtige."

„Det er vel sandt, men det er allerede meget sent, og jeg kan ikke tro... Hellige Madonna, at skulle sidde her som et Barn i Kakkelovnskrogen og dog føle sig stærk og rask nok endnu; det er neppe til at udholde!"

Det var Pietro Sarti, en firsindstyveaarig Olding, der yttrede disse Ord og som trods sin høie Alder endnu i sit Ydre viste Spor af kraftig Rørighed. I faa Skridts Afstand fra ham, der havde taget Plads paa en lav Stol ved Kaminen, hvor han røg sin Pibe, sad hans Sønnedatter Madelena ved Enden af et langt Bord, hvorover en Jernlampe kastede sit svage Skin, og var beskjæftiget med et Strikketøi. Madalena talte neppe atten Aar; hun var iført en blaa Trøie og et Merinos Skjørt med klare, røde og grønne Striber.

Værelset, hvori disse tvende Personer opholdt sig, var, ligesom hele dens Indretning tilstrækkeligt viste, Skjenkestuen i Pietro Sartis velbekjendte Værtshus „Hanen". Denne „osteria del gallo" laa i en bred Dal paa Schweitz' Territorium paa Grændsen af Lombardiet og havde i et Aarhundrede været i samme Families Besiddelse, og fra Fader til Søn havde den været Toldopsynets svorne Fiende. Husets ensomme og afsides Beliggenhed holdt Omegnens Beboere borte, tilmed da disse ikke havde Lyst til at gaa en halv Mil for at drikke et Glas daarlig Vin, og Pietro Sarti var Mand for at sørge for, at der kun blev buden

Gjæsterne daarlige Vare. Derimod fandt Smuglerne her stedse god Vin, et velbesat Bord og overhovedet den bedste Modtagelse, hvorfor det ogsaa i det Hele taget var dem, der mest besøgte Værtshuset. Naar de kom fra Chiasso eller vel endog fra Mendrisio belæssede med Varer, udhvilede de sig gjerne hos en af deres Kammerater og fortsatte da, naar de havde forfrisket sig i „Hanen" med et godt Glas Vin, med fornyet Kraft deres Vei, som herfra og til det Sted, hvor de vare i Sikkerhed, vel ikke var lang, men desto besværligere og farefuldere, da den førte over steile Klipper og igjennem Skove og blev strengt bevogtet af de lombardiske Grændsejægere.

Pietro Sartis Familie bestod af hans Søn Luigi, Faderen til den skjønne Madalena, og af en anden Sønnesøn, Anselm, en Dreng paa fjorten til femten Aar, der var blevet opdragen i Lugoni hos en Ven af Familien Gaetano, Madalenas Forlovede.

Efter en lang Pause, som var fulgt efter den før omtalte Samtale mellem Pietro og hans Sønnedatter, mumlede den gamle Smugler i en sagte Tone hen for sig:

„En Døv duer ikke mere, naar det dreier sig om at lugte Gemsejægernes Nærhed eller om at iagttage Larmen af deres snigende Skridt i tusind Skridts Afstand. Og jeg . . . jeg hører ikke længer, naar Noget tales ved Siden af mig, naar jeg ikke tager dette hæslige Stykke Horn tilhjælp! Fordømt i al Evighed være den elendige Jæger, der gjorde mig til Invalid! Hans Liv . . ."

Pietro fuldendte ikke Sætningen; han kastede Hovedet tilbage, som om han vilde banlyse en pinlig Erindring, derpaa tømte han hastig et stort Glas Vin og dampede videre, medens hans Læber fløitede en Sang; thi Pietro havde ikke hørt, at en mørk Stemme havde svaret paa hans sidste Ord med „Snigmorder!" han havde ikke seet den Skræk, som denne hemmelighedsfulde Stemme, denne af et usynligt Væsen det store Værelses Halvmørke udslyngede tunge Anklage havde fremkaldt hos Marie. Den gamle Mand røg rolig sin Pibe ud, drak nok et Glas Vin, og da han saae, at Lampen var nær ved at gaa ud, vendte han sig mod sin Sønnedatter og sagde:

„Sover Du, Madalena?"

„Nei, Bedstefader," svarede hun stammende.

„Godt, kom saa lidt mere Olie paa Lampen og gaa til Ro, mit Barn; Du maa være træt."

„Hvor kan Du tænke paa Sligt," yttrede Pigen, idet hun efterkom Bedstefaderens første Anmodning, „det vilde gjøre Gaetano altfor ondt."

„Det er sandt!" tilføiede Pietro, der havde grebet sit Hørerør. „Hvor dog de Kvinder ere tro og opoffrende."

„Gaetano er saa god," hviskede Pigen sagte, idet hun tog Olieflasken ud af Skabet og kastede et sky Blik til Døren. „Han er jo desuden min Brudgom, og det er altsaa min Pligt at forekomme hans Ønsker."

Oldingen smilte, lod sit Hørerør synke og begyndte paany at stoppe sin Tobakspibe, idet han sagde:

„Ja, og om otte Dage vil han være Din Mand! Hører Du, Madalena, om otte Dage! Uden Dit Vidende har jeg fremskyndet denne lykkelige Dag."

Pietro havde neppe udtalt disse Ord, førend en pludselig, dæmonisk Latter paany indjog den unge Pige Skræk. Hun lod Olieflasken falde til Jorden og med det Udraab „Hellige Guds Moder!" styrtede hun henimod Bedstefaderen.

„Hvad betyder dette?" spurgte Pietro, idet han reiste sig.

„Det er ham!" svarede Pigen med høiere Stemme.

„Hvem mener Du?" gjentog Pietro sit Spørgsmaal, idet han bøiede sit Øre ned mod hendes Mund.

„Giovanni!"

„Han her?„ udbrød nu Pietro, „er han her?" gjentog han fnysende af Vrede, sprang hen og tog et Gevær i Kaminkrogen og styrtede henimod Døren.

„Hvad vil Du gjøre, Bedstefader?" spurgte Madalena ængstelig, idet hun klyngede sig ved hans Arm. „Saasandt Du har mig kjær, vil Du ikke begaa nogen Forbrydelse. Gud ene tilkommer den Ret, at kalde et Menneske bort fra denne Jord."

Men Pietro, over hvem Vreden var bleven Herre, hørte ikke paa Madalena og vilde netop støde hende bort med Magt, da man bankede paa Døren, og en velbekjendt Stemme udenfra udbrød: „Luk op, mit kjære Barn!"

„Vi ere begge nogle Tosser," sagde den Gamle leende, „vi ere ængstelige uden mindste Grund. Det var Luigi. Tænd Du hurtig Din Lampe, saa skal jeg imidlertid lukke op."

Madalena skyndte sig at adlyde, men svarede Intet, skjøndt hun altfor vel vidste, at hendes Skræk var velbegrundet; hun vidste kun altfor godt, at det ikke var Faderens Stemme, hun havde hørt.

Luigi tilligemed Gaetano, Madalenas tilkommende Brudgom, traadte nu ind i Værelset; noget før var Anselmo ligeledes kommen tilbage, ledsaget af en halv Snes unge Mænd, store og kraftige Skikkelser, der vare bevæbnede indtil Tænderne og belæssede med Varepakker. Det var Smuglerne, der stode under Luigis og Gaetanos Befaling. De kom fra Mandrisio og skulde til Como over Bjergene og dernæst over Søen. Veien, de hidtil havde tilbagelagt frembød ingen Fare, men de vare nu ifærd med at vove sig ind paa det østerrigske Gebet, og først der blev deres Foretagende strafbart. Saasnart de derfor havde lagt deres Byrder fra sig, skyndte de sig med at efterse deres Vaaben. Imidlertid traadte Gaetano hen til Madalena og tilhviskede hende, at da de havde nærmet sig Huset, var En sprungen frem og var ilet afsted.

„Det maa have været Giovanni, der stedse kommer hid for at forskrække mig, naar Bedstefader er alene her i Huset med mig," svarede Madalena ligeledes med sagte Stemme.

„Giovanni?" udbrød Gaetano bekymret.

„Ja," var Pigens Svar.

„Kammerater!" udbrød derpaa Gaetano, „vide I, hvem det var, der flygtede? Det var Giovanni! Han kan ikke være kommen langt bort. Op og afsted!"

Med disse Ord forlod Gaetono Værtshuset og alle Smuglerne fulgte ham. Selv Pietro ilte med det Udbrud „saa var det dog sandt," efter ham og kun Anselmo og den unge Pige bleve tilbage i Værelset.

„Vær Du kun rolig, Madalena, de skulle nok befri Dig fra dette Menneske," trøstede Drengen hende.

„O, nei!" udbrød den unge Pige bevæget, „Gud vil forhindre, at vor Familie ikke kommer i slig en Ulykke. Det vilde da være mig, som, uden at ville det, blev Skyld i deres Ulykke. Hellige Jomfru, forbarm Dig over os!"

Med disse Ord udbrød Madalena i en Taarestrøm og bøiede andægtigt sit Knæ til Jorden i Bøn. Taust betragtede Anselmo hende, men da hun atter havde reist sig, sagde han i høieste Bevægelse:

„Men sæt, at dette Menneske forsvarede sig. Sæt, at han dræbte Din Fader eller Din Brudgom."

„Ikke nu, men nok senere!" svarede en høi, mager og bleg Mand, der viste sig paa den aabne Dørs Tærskel.

„Ham, og stedse ham!" udbrød Madalena blegnende. „Skrækken for ham vil dog tilsidst dræbe mig."

„Du maa tvertimod blive ilive, da Du skal tilhøre mig," gjensvarede Manden, der, da han saae, at Anselmo rettede en Pistol imod ham, pludselig forsvandt i Mørket. Anselmo vilde ile afsted for at forfølge ham, men Madalena holdt ham tilbage og bønfaldt om, at han ikke maatte lade hende være ene og uden Beskyttelse. Efter nogle Øieblikkes Betænkning føiede Anselmo hendes Anmodning og trøstede sig med, at Gaetano, der selv var en rask Gut, nok vilde vide at forsvare hende.

I dette Øieblik knaldede et Skud i nogen Afstand fra Osteriet. Madalena blegnede.

„Det er Gaetanos Bøsse!" raabte Drengen.

„Tys!"

„Lader os lytte."

De lyttede længe, men ingen Larm lod sig høre i Nattens Stilhed.

„Intet mere," stammede Madalena ængsteligt.

„Nei, alt er stille!"

De taug og lyttede paany.

„Jeg maa dog engang see, hvad der er paafærde," bemærkede endelig Anselmo og gik ud i Døren.

„Kan Du virkelig tænke paa at lade mig blive alene?" bad Madalena, hvorpaa Anselmo vendte tilbage til hende.

„Men denne Stilhed er skrækkelig;" fortsatte endelig Pigen med et Suk.

„Hav kun Taalmodighed, min Kjære," trøstede Anselmo hende saa godt, han kunde, og i samme Øieblik hørte man Knaldene af flere Geværer. Madalena sank atter paa Knæ og bad ivrigt, medens Anselmo ilte hen i Døren og tog Plads paa Dørtærskelen.

Snart hørte Skydningen ganske op, man fornam endnu kun Skrig og Hyl, Klageraab, Eder og Forbandelser, og denne i Begyndelsen fjerne og uhyggelige Larm kom lidt efter lidt Osteriet nærmere.

„Det lader til, at vi ere de Svagere og trække os tilbage," sagde Anselmo. „Jeg maa nødvendig have min Del af Faren; jeg skal strax være her igjen, men giv mig blot saamegen Tid, at jeg kan jage en Grændsejæger en Kugle igjennem Hovedet."

„O, forlad mig ikke!" udraabte Madalena, men Anselmo var allerede langt borte og hørte ikke hendes Beden. Den unge Pige, som endnu knælede midt i Værelsel, skjulte Ansigtet i Hænderne og vedblev at bede. Pludselig følte hun sig løftet iveiret af et Par stærke Arme; hun slog sit Blik op, kjendte Giovanni og faldt i Afmagt. I samme Øieblik traadte Luigi og Gaetano ind i Værelset.

„Tilbage. Eet Skridt nærmere og jeg gjennemborer hende!" tilraabte Giovanni dem, idet han fremdrog en Dolk, som han holdt for den unge Piges Bryst.

Faren, hvori Madalena svævede, standsede Luigi og Gaetano. Synet af Giovanni indgjød Skræk, hans Øine udsendte Flammelyn, den hvide Fraade stod om hans Mund, Sveden strømmede fra hans Pande og hans Klæder — han bar Grændsejægernes Uniform — var tilsølet af Smuds og Blod.

„Lad mig komme ud!" raabte Giovanni, „eller, ved den hellige Jomfru, jeg dræber Madalena!"

Gaetano og Luigi stode ubevægelige og vaklende mellem Ønsket om at komme Pigen tilhjælp og Angsten for at fremkalde hendes Død. Men pludselig bleve de med Magt stødte ind i Værelset af sex Grændsejægere, og saae sig nødte til at forsvare sig mod dette uventede Angreb. Giovanni benyttede behændigt denne Tingenes Vending, og med en Anmodning til sine Kammerader om at holde Stand endnu i nogen Tid, ilede han med Madalena i sine Arme bort fra Værtshuset.

Pietro Sarti.

Vi maa i vor Fortælling gaa tilbage til det Øieblik, da Gaetano og de andre Smuglere forlode Osteriet for at forfølge Giovanni. Dennes Fiender havde adspredt sig for at bevogte alle Stier og ikke give ham Udsigt til at undkomme, da de havde besluttet hans Død. Smuglernes Had til denne Mand grundede sig ene paa, at han stedse uden Ophør bestræbte sig for at lægge dem Snarer; men Gaetanos og Luigis Had havde en dobbelt Grund, navnlig for hans Efterstræbelser mod Madalena, og Pietros Had skrev sig fra gammel Tid, fra en Grund, vi senere skulle lære at kjende.

Giovanni havde paa sin Side svoret dem alle et dybt Had, fordi de tilhørte Pietro dels ved Blodets Baand, dels ved fælles Interesse, og fordi han havde svoret denne Olding uforsonlig Hævn. Gaetano, den dristigste og behændigste af Smuglerne, brændte af Begjerlighed efter at maale sig med Giovanni, der, saavel i Henseende til Mod som til Vaabenfærdighed, var en værdig Modstander. For at indhente ham, havde Gaetano vovet sig ind paa østerrigsk Gebet, da pludselig flere Stemmer i Fronten udraabte: „Mostaccino, Mostaccino! Hold ham fast!" Dette Tilnavn havde Gaetano faaet paa Grund af sine fine Knebelsbarter. „Griber Mostaccino!" gjentoge Grændsejægerne, der vare gjorte dristige ved deres Antal.

„Det skulle I nok lade være!" tilraabte Gaetano dem, idet han skjulte sig bag et tykt Træ, og læggende an med sit Gevær, tilføiede han: „Den Første, som nærmer sig, er dødsens."

Grændsejægerne tøvede, de vidste, at Mostaccino sjeldent forfeilede sit Maal. Da traadte den Yngste og Modigste af Skaren et Skridt fremad mod Gaetano, men det var hans sidste .... han styrtede til Jorden, truffen af Gaetanos Kugle i Hjertet. Til Lykke for Gaetano var Skuddet blevet hørt af hans Kammerader, som strax ilede til. Der udspandt sig en Geværild og det lykkedes Smuglerne trods deres ringe Antal, at vinde Terrain, og ved en heldig Maneuvre kom de bag paa Fienden, som de nu trængte henimod Osteriet.

I dette Øieblik saae Luigi og Gaetano deres Modstander Giovanni træde ind i Værtshuset, og de ilte afsted efter ham. Umiddelbart iforveien havde Anselmo, som vi have seet, forladt Madalena for at begive sig til Kamppladsen. Ankommen der, afskjød han den ene Pistol paa en Grændsejæger og ilte derpaa, tro mod det Løfte, han havde givet hende, tilbage til Osteriet. Han havde ikke tilbagelagt den halve Vei, da han fik Øie paa Giovanni, der bortførte Madalena. Hurtig som Tanken kaster den modige Dreng sig for Jægerens Fødder, bringer ham derved til at falde, kaster sig over ham og holder ham sin Pistol for Panden, idet han tilraaber ham:

„Rører Du Dig, knuser jeg Dit Hoved med et Skud. Og Du, Madalena," henvendte han sig til denne, „see at komme herfra saa hurtigt som muligt."

Men Madalena havde endnu ikke gjenvundet sin Bevidsthed og var bleven liggende uden Bevægelse. Endnu et Sekund, og det vilde sikkert være lykkedes Giovanni at spille Anselmo et Puds, men heldigvis for denne, kom netop en anden Smugler saa nær forbi, at han kunde høre Anselmos Tilraab: „Hid til mig, Sfroza-Gesu!" At springe til, afvæbne Grændsejægeren og trække Dolken mod ham, var et Øieblikš Værk; men netop som han vilde gjennembore sin Fiende, holdt Anselmo ham tilbage, ligesaa høimodig som uforfærdet, med de Ord: „Man dræber ikke et Menneske, der er strakt til Jorden, Sfroza-Gesu; en saadan Handling kan vel en Grændsejæger begaa, men en Smugler aldrig." Idet han derpaa vendte sig til Giovanni, spurgte han, om han vilde tilsværge

ham at ville skaane alle deres Liv, som hørte til hans Familie; i saa Fald skulde han blive skaanet. Da Sfroza-Gesu endnu stedse holdt sin Dolk parat, bed Giovanni sig i Læben, men aflagde endelig Eden, hvorefter han hurtigst muligt ilte derfra.

Anselmo fortsatte sin Vei til Osteriet, eftersulgt af Sfroza-Gesu, der understøttede Madalena. Imidlertid havde Bjergenes Echoført Lyden af Geværskuddene til den østerrigske Toldpost, der var beliggende ved Landeveien i Nærheden af Broen ved Chiasso. Officieren, som kommanderede denne Post, havde afsendt en Underofficier med femten Mand til Forstærkning af Grændsejægerne, og otte Smuglere maatte nu kjæmpe med tredive Soldater. Ikke destomindre fortsatte de Kampen, indtil Gaetano, Sfroza-Gesu og Anselmo stødte til dem, og nu blev der stridt med blanke Vaaben, Bryst imod Bryst. Maanen belyste et blodigt Slagteri, som afgav et dobbelt hæsligt Syn paa Grund af Sneen, der bedækkede Jorden; thi enhver Bloddraabe, der faldt paa Jorden, efterlod Spor paa det hvide Ligtæppe.

Endelig sendte Mostaccino Anselmo tilbage til Værtshuset og søgte blandt sine Modstandere den Mand, han hadede af ganske Hjerte, og styrtede sig mod Giovanni.

Under denne Tvekamp havde Luigi, der var bleven saaret, atter naaet tilbage til Osteriet, hvorhen Anselmo allerede havde begivet sig. Da hørtes en svag Banken paa Døren, og Fader og Datter hørte med ængstelig Skræk en hul og kvalt Stemme raabe: „Madalena, aabn Døren ... hurtigt ... Det er mig!" Trods sin Skræk adlød Pigen hurtigt denne Opfordring og ilte ned for at lukke op.

(Fortsættes.)

En preussisk Soldats Brev til hans Fader.

(Auerbach. Dorfgeschichten.)

Vist og sandt er det, kjære Fader, at Soldaterlivet afsliber og pynter En, og den er ikke nogen rigtig Mand, der ikke har været Soldat. Hvorfor det? spørger sagtens vor Nabo Martin, og jeg vil sige ham det. I Kompagniet have vi ret en dygtig Karl, en Gefreider, han er ganske enig med mig og forsikkrer ogsaa, at enhver myndig Mandsperson i Staten er Borger; det er et smukt Ord, det er den skjønneste Titel, Nogen kan have. En Borger indestaaer med Alt, hvad han eier, med sit Liv for, er Borgen for, at der er Orden og Ret i Staten, at Ingen kan gjøre Staten Noget, enten han nu hedder Russer eller Franskmand. Enhver Borger skal hjælpe til at give de Love, der skulle byde over ham. Enhver Borger giver sin Stemme til, hvorledes man skal paalægge Skatter, at Ingen lider Uret og at der indføres Besparelser i Statshusholdningen. Jeg veed nok, at ikke Enhver kan være tilstede derved; derfor vælger man Repræsentanter, der stemme og tale for Andre, men i Tankerne er Enhver med. Ikke Enhver kan selv raade med, derfor er det tilstrækkeligt, naar han stiller en Mand for sig, der udtaler hans Tanker, men Enhver maa med, naar det rigtig kniber, da maa han selv virke med baade med sine egne Hænder og Fødder. Enhver maa hjælpe til at bevare Staten ved Afgifter og ved at være Soldat, og da først er han en rigtig Borger. Tidligere havde man Soldater, der slet ikke kom Staten ved, men tjente den, som betalte dem bedst; nu er det anderledes, nu ere Soldaterne lutter Borgere. Disse beskytte og forsvare deres egen Sag, og derfor maa ogsaa enhver Soldat være Borger og

enhver Borger være Soldat. Jeg kan ikke overdrage nogen Anden, at elske min Fader og Moder, at staa dem bi og beskjærme dem; om jeg end giver ham nok saa mange Penge derfor, kan han dog ikke gjøre det ret af Hjertet, da det nu engang ikke er hans Sag.

Længere tilbage i Tiden maatte Soldaterne slet ikke gifte sig; de vare nemlig Slaver, der hvert Øieblik maatte lade sig slaa ihjel for hvad deres Herre fandt for godt. Nu er det anderledes, nu er en Krig enhver Borgers egen Sag. Naar min korte Tjenestetid er forbi, forsættes jeg til Landeværnet ligetil mit 60de Aar, og naar jeg, om Gud vil, har Kone og Børn, og Staten behøver min Tjeneste, er jeg netop en bedre Soldat, fordi jeg forsvarer mit eget Hus og Hjem.

Ja, kjære Fader, jeg tænker nu meget over Soldatervæsenet. Det forekom mig altid, som om Nogen havde bundet mig til et langt Toug, indtil jeg var tyve Aar gammel. Nu er Tiden der, nu bliver jeg trukket frem og Staten siger: Nu er Du min, fra Morgen til Aften og for bestandig. Saa tænker jeg just efter: Hvad kommer Staten Dig ved, og hvad angaaer Du Staten? Hvorfor maa Du tjene den, og hvad gjør den for Dig? Og derpaa ere siden efter alle Slags Tanker opstaaede hos mig.

For det Andet sige vi ogsaa, nemlig jeg og min Kammerat: Som Soldater bære alle Borgersønner ens Kjoler og ens Kapper. Det er godt, de lære alle tilsammen, Høie og Lave, at indsee, at i Staten ere og skulle de være lige. Derfor roser jeg i den Henseende mit Preussen, der maa idetmindste Enhver være Soldat; hvad Du end hedder og hvem Du end er, Du maa dog med. Derfor er der heller ingen Forskjel imellem en Soldat og en Borger, eller, som man i Garnisonen siger, en Civilist; de bør og skulle være gode Venner, thi Enhver er Borger og Soldat i een Person.

Nu har jeg ogsaa bragt Følgende i Erfaring: I de andre tydske Lande, der ikke høre til Preussen, er der et Lotteri, og der komme alle unge Karle hen, som ere tyve Aar gamle, træde hen til Lykkehjulet, og den, som trækker et høit Nummer ud, slipper for at være Soldat. Jeg har næsten ikke villet tro, at man begyndte Soldaterstanden med at spille, og dog er det sandt. Hvem der faaer et høit Nummer, kalde de fri. Det er mig en net Frihed! Man begaaer en Synd mod det hellige Ord, naar man bruger det i dette Tilfælde.

Naar en rig Mand ved Lotteriet med sine fine Hænder tager et lavt Nummer, kjøber han sig en Mand, der maa exercere for ham, trække paa Vagt for ham, og naar der kommer Krig, lade sig skyde ihjel for ham. Ja, saaledes kalder man det: Han kjøber sig en Mand. Staten skulde ikke anlægge, ikke engang tillade en saadan Handel. Havde jeg at befale, skulde det ikke skee. Enhver Borger kan og maa lære at exercere et Aar igjennem; det skader ikke noget sundt Menneske, hvad Bestilling han end har. Jeg veed nok, at det ikke smager mange Folk paa Landet og i Kjøbstæderne, da de ansee sig for gode dertil; men oprigtigt talt, er det og bliver det en hensigtsmæssig Bestemmelse. Eller ere de Fattige til, forat de skulle lade sig skyde ihjel for de Rige? Det maa Staten ikke indrømme. Havde jeg Magten, lod jeg ikke noget sundt Menneske gifte sig, som ikke havde været Soldat og ikke endnu stod ved Landeværnet. En Mands skjønneste Prydelse er, at han forstaaer at omgaaes med Vaaben, og at han i Nødstilfælde er øvet i at forsvare sit Fædreland. Men fremfor Alt maatte Lotteriet afskaffes. Man vil jo nu forbyde at spille om Penge i Spillehusene; men om sit Liv maa man nok spille?

Og er Fædrelandets Forsvar da ikke en hellig Sag? Skal man spille derom?

Østerrigerne maa tjene i hele 14 Aar. Gode Gud! Det er jo en halv Evighed, som man saa at sige slet ikke kan see Ende paa. Det gjør mig ondt for de stakkels Karle; de forglemme jo ganske, hvorledes der seer ud i en Familiestue eller ved deres Moders Arnested; og naar de komme hjem, hvad ere de saa? Jeg gad ogsaa nok vide, hvad de lære i den lange Tid. Jeg har kun været i Tjenesten i 4 Maaneder, og kan alle mine Sager paa en Prik.

Det er mig kjært, gode Fader, at jeg maa skrive Alt til Dig og at jeg kan. Mine Kammerater, der ligge paa samme Stue, have kjøbt sig en Brevbog, hvoraf de afskrive Brevene. Er det ikke en Skam? Hvortil har Gud da givet En fem Fingre og Øine og Hjerne? Jeg vilde skamme mig ved at skrive ud af en fremmed Bog. Hvorledes kan en Anden vide, hvad jeg har at skrive om? Har jeg Ret eller ikke, kjære Fader? Nu falder det mig ind, at jeg ikke saa godt kan sige, „kjære Fader", jeg veed ikke selv hvorfor —, men jeg kan godt skrive det. Naar man er saa langt skilt fra hinanden, udvides Ens Hjerte og man skammer sig ikke. Naar jeg har lidt Frihed, læser jeg ogsaa ofte Bøger, underholdende Røverhistorier og Fortællinger om Keiser Napoleon, som jeg har laant af en Korporal. Det var en rigtig Mand, den Napoleon, men jeg mener, at der er skeet ham hans Ret, han drev det for vidt. Jeg vilde ønske, jeg havde seet ham, blot een Gang. Ikke sandt, Du har seet ham tidt. Fra Keiser Napoleon have vi dog beholdt noget Godt, og det er vort Landeværn. Min Konstabel ligner Napoleon; kom der Krig, troer jeg, han blev en stor Mand, han kunde blive en Marskalk Soult.

I Soldaterlivet lærer et Menneske at hjælpe sig selv. Jeg koger og lapper og syer og gjør Stuen ren, ganske som et Fruentimmer. Ofte forekommer det mig ganske besynderligt; saadant et helt Hus fuldt af Mandfolk! Det er godt, at det ikke varer i 14 Aar.

Tilgiv mig, kjære Fader, at jeg ogsaa skriver derom, men jeg er nu over mine 20 Aar, og jeg mener, at hvor Alle skulle være Soldater, om end kun en kort Tid, skulde man indføre Landeværn; thi der hører mange og gode Grundsætninger til for at holde sig sædelig ren. Og, kjære Fader, der gives forfærdelige Sygdomme, hvilke man ikke kjender til hjemme hos os.

Jeg beklager mest Officiererne; de maa exercere hele deres Liv; det er en daarlig Bestilling og maa være forfærdelig kjedelig, og for at have Noget at bestille, maa de plage andre Folk. Om Aftenen have vi Læretimer; der gaaer det lystigt til, da vi have faaet den gamle Lieutenant istedetfor den 18aarige. Han vil have mig til Medhjælper. Hvad synes Du? Artilleriet er dog det skjønneste Vaaben. Jeg gad kun vide, om det er sandt, at der ikke mere gives Krig. Vor Konstabel siger det, men inde i Marokko skal det dog see slemt ud, og Russeren hviler heller ikke. Jeg veed ikke, hvorledes det kan være, men Russerne kan jeg slet ikke lide. Det er ogsaa et stygt Navn: Russer! Russer! Man kunde gjøre En bange dermed, naar man ikke vidste, hvad det skulde betyde. Vi lære ogsaa at synge: „Jeg er en Preusser" og „De skulle ikke have den, den fri tydske Rhin." Engang spurgte jeg, hvem disse „De" vare, og da fik jeg at vide, at det skulde være Franskmændene. De skulde kun komme! Ikke saa Meget, som man kan rumme i et Øie, skulle de have af den herlige Rhindal. Naar der kun engang igjen kom en Krig! Det forekommer mig, som om hele Verden venter derpaa, ligesom paa at nyse. Jeg troer, at vor Herre

vilde sige: Velbekomme Dig, Tydskland! Men med Franskmændene skulde vi dog ikke begynde; jeg gad vist, hvem vi først skulle tage i Nakken og sende hjem ...

Nu maa jeg dog ogsaa til at fortælle Noget. Jeg er engang bleven straffet, fordi jeg ikke kunde Latin. Er det ikke latterligt? Men sandt er det dog. Igaar fjorten Dage stod jeg paa Post fra Kl. 4 til 6 om Morgenen i Kastellet ved den store Port, der fører ud til Jernbanen. Saa tidlig paa Dagen seer man faa Folk, og kun Konerne, der skulle til Torvs. Jeg betragter nu Indskriften, der staaer over Porten: cura confoederationis conditum. Hvad betyder det? En Betydning maa det dog have. Jeg fordybede mig ganske i Indskriften og forglemte aldeles, at jeg stod paa Post. Pludselig mærkede jeg en Haand paa min Skulder, og den Officier, der visiterede Vagterne, stod for mig. Jeg blev nu afløst og sat i Arrest. Der skete mig min Ret: hvad kommer Indskriften mig ved, naar jeg staaer paa Post? Men en skammelig Ting er det dog, at skrive Noget ligefor Næsen af En, som man ikke forstaaer. Jeg har nu erkyndiget mig om, hvad de latinske Ord betyde, og vor Doktor har forklaret mig det, nemlig: „Bygget af Forbundet". Forbundet, det skulde hedde det tydske Forbund, der, som man har sagt mig, skal bo i Franckfurt, har ladet Brohovedet bygge. Men hvorfor siger man det paa Latin? Det tydske Sprog er dog et ganske godt Sprog, og er jo til for os Tydske, og hvem der ikke forstaaer det, skal lære det. Udgiver man ogsaa Love og Forordninger paa Tydsk eller ikke?

Forrige Tirsdag var jeg paa Vagt ude paa Hardenberg. Jeg var netop kommen paa Post fra Kl. 12 til 2 om Natten. Jeg var ganske besynderligt tilmode, da jeg stod saaledes alene oppe paa Bjerget. Det var en bælgmørk Nat, ikke en Stjerne paa Himlen, og hele Verden var som uddød; kun nedenunder slyngede Rhinen sig hen som en bleg Stribe og man hørte dens Brusen, hvoraf man ikke mærker den mindste Lyd om Dagen. Mig forekom det, som om hele Verden var gaaet under og jeg alene var bleven tilbage — man falder dog ofte paa underlige Tanker, men man kan ikke gjøre ved det —, da hørte jeg Feltraabet, hvorved Posterne holde hinanden vaagne. Jeg har dog mange, mange Gange hørt dette Raab, men denne Gang greb det mig paa en særegen Maade. Først hørte jeg det i lang Afstand, som om det kom fra en dyb Grav, fra Opstandelsen, derpaa nærmere og nærmere, tydeligere og tydeligere: „Kammerat, er Du der?" indtil det tilsidst kom til mig og jeg sendte det videre: „Broder, er Du der endnu?" Ingen seer den Anden, Ingen forlader sin Post, men man tilraaber hinanden den opmuntrende Hilsen. Det er smukt. En Kjede af venlige Ord, Led ved Led, slutter de tydske Brødre til hinanden, der staa langt fra hinanden. Alle ere vaagne og staa der for Fædrelandet. Og jeg har tænkt mig hele Tydskland, og fra den ene Grændse til den anden staa de og raabe: „Broder, er Du endnu der?" Fader, kjære Fader, da blev jeg varm om Hjertet, jeg kan ikke sige eller forklare, hvorledes jeg blev tilmode. Og jeg løftede mit Gevær høit op med begge Hænder og bad til Gud, at han igjen engang vilde give mig det i Haanden for en hellig, retfærdig Sag.

De to Timer forløb for mig som et Dieblik, og saa ofte Raabet kom til mig, svarede jeg altid muntert og freidigt. I Mellemtiden nynnede jeg en eller anden Sang.

Hils alle gode Venner og Bekjendte, især vor Fætter Joseph og hans Datter Anna Margretha fra Din tro

Lorenz.

L. Levins Bogtrykkeri.

Smuglerens Brud

Smuglerens Brud.

(Hermed et Lithographi.)

(Fortsat.)

Det var den gamle Pietro, bedækket med Smuds og Blod og med Dødens Farve i Ansigtet, der paa Hænder og Fødder havde slæbt sig hen til Osteriets Dør. Understøttet af Madalena steg han møisommeligt opad Trappen, som førte til de ovenpaa værende Sovekamre. Ankommen til sin Seng, styrtede han til Jorden. Da han efter nogen Tids dumpe Stønnen og Jamren var kommen noget til sig selv, reiste han sig op, men ved at faae Øie paa den saarede Luigi, greb Afmagten ham igjen og han sank tilbage med det Udraab:

„Luigi! min Søn! Ogsaa han... Saa skal da hele Familien gaa tilgrunde ved denne Elendige... O!... Maledetto Dio!"

„Bedstefader!" udbrød Madalena, forfærdet over denne Gudsbespottelse, idet hun greb den gamle Mands Haand og førte den til sine Læber.

„Jesus!" raabte Pietro, „rør ikke denne Haand, thi min Arm er brukken ligesom mit Ben og to af Ribbenene. Og det af ham! Alt kommer fra ham, den Forbandede!"

„Lad Guds Haand drage dette Menneske til Regnskab!" bad Madalena hulkende.

„O, Hævn, Hævn!" Med dette Raab vilde den Gamle hæve sig, men en ny og heftig Smerte holdt ham tilbage. „O," vedblev han efter nogen Tids Jamren, „hvem skal hævne mig, naar Du døer, Luigi?"

„Jeg, Bedstefader," svarede Anselmo rask.

„Ja, Du, Du er ung, Du har et helt Liv for Dig! See engang paa mig, mit Barn, betragt mig ret. Jeg er ganske sønderknust og klamrer mig dog fast ved Livet, for at kunne efterlade min Hævn som Arv. See paa mig og betragt saa Din Onkel. Veed Du, hvem vi begge skylde Døden, der venter paa os? Det er Giovanni, der har dræbt os. En forbandet Faders forbandede Søn!... Faderen har betalt sin Skyld... jeg skal fortælle Dig det, førend mine Øine lukke sig... men Sønnen, Sønnen.... Hellige Jomfru!"

„Sønnen vil ogsaa betale sin Skyld," udbrød den fromme Madalena, „thi Gud er retfærdig og lader ikke Forbrydelsen ustraffet."

„Da jeg gik herfra," fortsatte Pietro mere beroliget, „fulgte jeg som de Andre disse Elendiges Spor... forgjæves! Geværilden blev imidlertid trods min Døvhed mere hørlig... man sloges og did ilte jeg... men jeg viste mig ikke for Fienden... jeg klattrede op paa en Høi og herfra udsendte jeg Døden i Snaphanernes Række, uden at det dog var mig muligt at see eller naa den, jeg til enhver Pris gjerne vilde have dræbt. For fjerde Gang ladede jeg mit Gevær... jeg havde lagt mig fladt ned, for ikke at blive seet, og bøiet mig ud over Skraaningen, for at kunne haandtere min Bøsse... da trænger sig pludselig en Stemme til mit Øre... denne Djævels; „Usle Snigmorder!" raaber han, og førend jeg kunde fatte mig, griber han mig ved Foden og styrter mig ud over Skrænten... fyrretyve Fod ned."

Madalena udstødte et Rædselsskrig, Luigi lod høre en dyb Stønnen, men harmfuld knyttede Anselmo Haanden og spurgte med neppe hørlig Stemme: „Og saa?"

„Saa slæbte jeg mig som en Orm herhen, under frygtelige Smerter, for at dø i min Families Arme og fordre Hævn af mine Børn."

„Og denne Historie?" spurgte Anselmo atter.

„Jeg vil gjennemgaa meget ved at fortælle den, men lad saa være. Du vil deraf lære, hvorledes en Mand maa hævne sig.“

Anselmo og Madalena hentede fra det tilstødende Kammer en Matratse, hvorpaa de lagde deres Bedstefader, der begyndte sin Fortælling saaledes:

„Jeg talte 29 Aar, mine Forældre havde længe været døde og jeg stod alene i Verden, var fri og lykkelig. Som alle andre unge Mænd gik jeg hver Søn- og Festdag til Como; jeg traf der mange smukke og brave Fruentimmer, men mit Hjerte var endnu stedse frit. Ved Fastelavn 1779 indbød en gammel Ven af min Fader mig til en Dands, som han havde foranstaltet i Como, og med Glæde tog jeg imod Indbydelsen. Jeg havde endnu ikke seet denne Mands Datter, der var lige saa smuk og god, som Du, Madalena. Da jeg tog hendes Haand for at føre hende til Dandsen, sitrede alle mine Lemmer, og jeg havde ikke Mod til at knytte en Samtale med hende, kort sagt, inden Aften tilhørte mit Hjerte hende. Mine Dage tilbragte jeg nu i Como for at komme til at see hende, og mine Nætter henrandt udenfor hendes Vindue. Saaledes forløb en Maaned, og det var den lykkeligste, jeg indtil da havde oplevet. Henimod denne Tid blev den Afdeling af Grændsejægere, der laa i Byen, afløst, og en af den nysankomne Trops Anførere bukkede som jeg under for Indflydelsen af Rosinas Skjønhed. Han var i sin Net, og jeg kunde fornuftigvis ikke have noget derimod, men mit Hjerte blev spændt paa Skinsygens Pinebænk. Endelig talte jeg aabent med ham og gjorde ham opmærksom paa, at En af os maatte give Afkald paa Rosina. Han synes at indrømme Rigtigheden heraf, og vi bleve da enige om, at vi begge skulde frie til Pigen, men paa samme Tid tilsvore vi hinanden paa Krucifixet, at den af os, der blev afvist af Faderen, skulde forglemme Datteren. Det vil være umuligt at afmale Eder den Angst, hvormed jeg ventede det afgjørende Svar. Mit Frieri blev modtaget af Pigens Fader, og jeg troede at skulle miste Forstanden af lutter Glæde. Hvor forekom ikke Como mig smuk paa den Dag, jeg gik derhen for at besøge Pigen for første Gang paa hendes Kammer. Jeg underrettede Ippolito om min Lykke, modtog hans Lykønskninger og Løfte om, at han vilde slaa Pigen af sine Tanker. Ippolito var nemlig hin Anfører for Grændsejægerne og Giovanni's Fader. Næste Aar betraadte Rosina som min Hustru dette Hus, og hun førte Himlens Velsignelse med sig. Men denne Lyksalighed skulde ikke være af lang Varighed. Som Værtshus stod mit Hus aabent for Enhver, der havde Penge og ønskede en Forfriskning, og følgelig kunde jeg ikke forbyde den troløse Ippolito at besøge det. Han kom hyppigt, og da jeg engang aabent tilstod ham, at de Opmærksomheder, hvormed han plagede min Kone ved sine Besøg, vare mig imod, gav han mig den Forsikkring, at han ganske og aldeles var helbredet for sin Lidenskab og at jeg roligt kunde lade ham gaa ud og ind. Meenederen lo ved disse Ord, men min Rosina var dydig og mig hengiven, og saaledes bragte Fornuften min Skinsyge til at tie. Efter et Aars Forløb var jeg saa lykkelig at see Ippolito afgaa til et andet Bestemmelsessted. Han forblev borte i otte Aar, og i al den Tid var min Lykke saa stor, at jeg ikke kunde frigjøre mig fra Frygten for, at der forestod mig en eller anden stor Ulykke. Thi enhver Christen maa bære sit Kors, og jeg indsaae vel, at jeg ikke kunde blive en Undtagelse fra den almindelige Regel. Min Anelse var kun altfor vel begrundet! Ippolito kom tilbage fra Provindsen, og med hans Hjemkomst begyndte atter hans Besøg i mit Hus. Jeg havde dengang to Børn, Din

stakkels Fader, Anselmo, og Dig, min Luigi. Ippolito kom i mit Osterie, drak og betalte min Viin og trykkede min Haand som tidligere, men desuagtet forfulgte han min Kone og drev det saavidt, at hun beklagede sig derover for mig. Jeg forbød derfor Grændsejægeren mit Hus, men nu afkastede han Masken og erklærede mig Krig paa Liv og Død. Fra dette Tidspunkt af hengik der ikke en Nat, uden at der fandt blodige Sammenstød Sted mellem Smuglerne og Grændsejægerne. I de to Maaneder, denne Kamp varede, bleve mange Folk dræbte af Grændsejægerne, men hvad betød det i Sammenligning med den Ulykke, der truede mig. Ak, mine Børn, jeg samler alt mit Mod, for at fortælle Eder denne uhørte Ulykke."

Den gamle Pietro udbrød i en hjerteskjærende Hulken; hans Børn, grebne ved Synet af hans Smerte, blandede deres Taarer med hans.

Efter en lang Pause fattede Pietro sig igjen og fortsatte:

„En Morgen vendte jeg efter en lang Kamp, vi havde bestaaet med Jægerne, og hvori disse havde tabt mange Folk, da de ikke vare blevne anførte af Ippolito, sørgmodig og træt tilbage til Hjemmet. Nogle Skridt fra min Bolig tog jeg Dørnøglen frem af Lommen... forgjæves Umage!... Døren stod vidt aaben... forskrækket træder jeg over Dørtærskelen... i Skjænkestuen var intet Menneske at see... jeg stiger op til dette Værelse... min Rosina boede der... denne Seng var hendes!... Alt stod paa sin gamle Plads... men Rosina gav intet Svar, da jeg som en Fortvivlet raabte paa hende!... Min stakkels Andreas Stemme rev mig ud af min Bedøvelse, kaldte mig tilbage fra den Vildelse, der havde grebet mig. Barnet var kun fire Aar gammel. „Fader!" raabte han, idet han sprang hen til mig, „en Grændsejæger har slæbt Moder afsted med sig." ... Jeg styrtede til Jorden... først henimod Aften kom jeg atter til mig selv. Med Erindringen om min Ulykke paakom mig ogsaa Tanken om Selvmord... men Andrea skreg, han var sulten, og Luigi græd i sin Vugge... jeg var Fader og fik Mod til at trodse et Liv, der var mig tusind Gange skrækkeligere end Døden... Alle Politiets Efterforskninger forbleve frugtesløse, i mange Aar hørte man Intet til Ippolito. Omtrent et Aar efter hans Forsvinden erholdt jeg et Brev, der havde et fransk Poststempel. Rosina var død i Nancy i et Hospital efter et Barns Fødsel. En Soldat havde af Medlidenhed antaget sig den Nyfødte i Barns Sted, og denne Soldat hed Ippolito!... Denne Efterretning skyldte jeg en Geistlig. En heftig Feber greb mig og fængslede mig i sex Maaneder til Sygeleiet. Du, Luigi, vil kunne fatte de Kvaler, jeg led... Hun var død, og dermed var alt forbi for mig. Jeg kjendte kun et Maal for mit Liv, at faae Ippolito i mine Hænder og hævne mig paa ham. Hævne mig! Denne Tanke gav mig Kraft, den indeholdt al den Lykke, jeg havde at vente i dette Liv. Man skulde tro, at Kummeren, istedetfor at forkorte Livet, tvertimod opholder det; mine Kvaler lode mig leve imod min Villie. I Aaret 1814, da Østerrigerne istedetfor Franskmændene atter vare rykkede ind i Lombardiet, havde min Andrea naaet sit 24de Aar, Du, Luigi var to Aar yngre. Jeg havde dengang kunnet dø rolig for Eders Fremtid, men det skulde ikke være saa... Haabet om Hævn lod mig leve! Min Gud!... Det var en uhyggelig Vinternat, uden Maaneskin, uden Sne, uden Stjerner; Himlen forsvandt bag Skyer, og Jorden var vaad og slibrig; for os var det ret en herlig Nat. Belæssede med kostbare Varer droge vi herfra Klokken Eet om Morgenen; vi vare femten saa raske og bestemte Mænd, som findes. En Dreng gik foran os for at rekognoscere. Jeg var i Spidsen for Toget med min stakkels Andrea

ved min Side... Du, Luigi, var dengang beskjæftiget i Lugano.

Vi maatte være paa vor Post, da vi for faa Nætter tilbage havde havt en Konflikt med Jægerne. En halv Mil herfra lod Drengen det aftalte Allarmsignal høre, og mine Kammerater grebe Flugten. Jeg fik netop saa megen Tid, at jeg kunde kaste mig bag en Hække, hvor jeg dukkede mig ned og speidede med Haanden paa Aftrykkeren."

„Faa Øieblikke efter skred en talrig Skare Grændsejægere forbi mig; de forfulgte mine Folk i det Haab, at de skulde kaste deres Pakker fra sig. Jeg befandt mig netop paa Kanten af den Sti, de holdt besat. En af disse Fordømte fik Øie paa En af Vore i en kort Afstand, han lagde an — Løbet af hans Gevær streifede min Kind — Skuddet faldt og tog mit ene Øre med sig. Jeg hævede mit Hoved... Manden, der havde gjort mig døv, var Ipolito, og den Kugle, der havde saaret Faderen, havde dræbt Sønnen! Ja, min stakkels Andrea var falden, med Hjertet gjennemboret af en Kugle! Morderen hørte mig drage Veiret og gjennemsøgte Hækken med sin Sabel. Med et Spring stod jeg for ham og lagde an... men min Uro var for stor, Synet af den Forhadte havde gjort mig forvirret.. jeg feilede ham i sex Skridts Afstand... Min gode eller onde Stjerne havde ladet mig spare denne Mand til en mere omfattende Hævn. Disse to Skud bleve Signal til en Kamp. Mine Folk vilde hævne deres Anførers Søn, de standsede og gjorde Front mod Fienden. Det var en skrækkelig Nat. Femten i Tal vare vi dragne ud og ved vor Hjemkomst vare vi endnu kun syv. Fra den Tid af maatte jeg give Afkald paa Overbefalingen, en Døv er en slet Soldat og en endnu slettere Anfører; jeg trak mig tilbage og Luigi traadte i mit Sted, som han værdigt udfyldte. Jeg bekymrede mig nu ikke mere om Forretningerne, min Fiende var i Provindsen og saaledes tænkte jeg kun paa Midler til at faae ham i min Magt og straffe en uhørt Forbrydelse med en uhørt Straf.

Jeg havde ikke hos Menneskene fundet nogen Hjælp, da man havde berøvet mig min Rosina, og nu vilde jeg ogsaa selv skaffe mig Ret. Jeg skjulte min Harme og trængte min Hemmelighed tilbage i mit eget Hjerte. Ingen vidste, for hvis Haand min Søn var falden, og jeg var stum som Graven. Man havde forglemt, at denne Morder havde et frygteligt Regnskab at aflægge for mig, og jeg anstillede mig, som om ogsaa jeg havde forglemt det. Hele min Tid tilbragte jeg paa Vinhusene i Como, der besøgtes af Grændsejægerne, og ventede paa en gunstig Leilighed.

„En Aften, da jeg opholdt mig noget længere end sædvanligt paa et af disse Værtshuse, hørte jeg nogle Folk af Ippolitos Kompagni tale om en Expedition, som de om et Kvarteer skulde foretage paa Søen. Jeg betalte min Fortæring og begav mig ilsomt til det Sted, hvor min Søn var falden for den Forbandedes Kugle. Her maatte Ippolito komme forbi, naar han vendte tilbage til sin Bolig. Jeg saae mig ikke skuffet i mit Haab, thi jeg havde ikke været en Time paa min Post, da min Kones og min Søns Morder viste sig paa Fodstien. Mit eneste Vaaben var en med Bly udfyldt Stok; med denne slog jeg ham til Jorden... fratog ham hans Gevær, kastede det samt hans Sabel og Pistoler ind i Buskene... trak en Hampestrikke op af Lommen, som jeg havde baaret hos mig fra den Dag, jeg mistede min Andrea, bandt dermed hans Hænder og Fødder og slæbte ham herhen. Nu var jeg altsaa alene med min Fiende, men hvert Øieblik kunde der komme Folk... Ingen af Eder veed, at der under vor Kjælder befinder sig en dyb

underjordisk Hvælving ... Døren, der fører dertil, er skjult i Muren, til Venstre tre og en halv Alen fra Kjældernedgangen ... Til denne Hvælving slæbte jeg Morderen og bandt ham ved Fødderne til en Bjælke, og derpaa ... Gud vil tilgive mig! I fem og tyve Aar havde jeg lidt saa meget, at jeg vel kunde nyde min Hævn i otte Dage."

„Otte Dage?" afbrod Anselmo ham gysende.

„Ja, efter Forløbet af en Uge begravede jeg ham, og med ham haabede jeg at have begravet ethvert Had, jeg haabede at kunne dø roligt med en Bøn paa Læben! Men nei ... hans Søn skulde forgifte mig min Dødsstund; thi I vide ikke, hvad der foregaaer i mit Indre, siden denne Hund af en Grændsejæger har viist sig her. Ja, dette Menneske, denne Giovanni, er Ippolitos værdige Søn, Frugten af min stakkels Rosinas voldsomme Bortførelse ... Min Gud, min Gud! Og denne Mand, Søn af min inderligt elskede Rosina, knuser mine Ben og dræber mig den eneste Søn, der er bleven mig tilbage! Herre, min Gud! Vaag over Madalena, vaag over den forældreløse Anselmo! Der gives Øieblikke, hvori den tagne Hævn synes at forskaffe mig Trøst, men der gives ogsaa andre Tider, hvor ligesom en indre Stemme ..."

„O! lyt til denne Stemme, Bedstefader!" udbrød Madalena, „det er Himlen, der taler i Dit Hjerte, tilgiv Din Fiende i Din sidste Stund, og Himlens Herre, der er barmhjertig, vil ogsaa tilgive Dig Dine Synder."

„Det er en Engels Ord, Fader," yttrede Luigi, „foragt dem ikke! De, der blive her tilbage, kunne tænke paa Hævn; men de, der staa i Begreb med at gaa herfra, maa tilgive."

„Tænke paa Hævn?" spurgte Anselmo. „Er Hævnens Værk da ikke endnu fuldendt? Er ikke Hævnen fuldkommen mættet ved den ulykkelige Jægers græsselige Død?"

„Ti, Anselmo!" talte Pietro stønnende, „Du taler som min Samvittighed!"

„Gud har altsaa rørt Dit Hjerte," sagde Madalena blidt. „Herren har altsaa kastet et Barmhjertighedens Blik paa Dig og lader Dig høre Samvittighedens frelsende Stemme! O, min Bedstefader, forglem alt Andet, og tænk endnu kun paa Gud, for hvem Du snart skal staa!"

„Bed ham om Tilgivelse for hin rædselsfulde Uge," tilføiede Anselmo dybt bevæget, „bøi Dig, Bedstefader, for Herren, der har seet Dig i den underjordiske Hvælving ..."

„Og bring ham alt Dit Had og alle Dine Lidenskaber som Offer," fortsatte Madalena, „thi allerede aabne sig Himmelens Porte for Dig, Bedstefader."

„Forbarmende Gud!" udraabte Oldingen, udbrydende i Taarer, „kunne femogtyve Smertens Aar forskaffe mig Din Naade? O, Herre! saa udsletter Du hele mit Livs Sorg, og sender mig tvende Engle til mit Dødsleie, for at føre mig tilbage til Dig! Tak, min Gud, og tilgiv mig, som jeg tilgiver Giovanni! Madalena," vedblev Pietro, „hjælp Du mig at bede, mit stakkels Hoved er forvirret!"

Og Madalena bad med sin Bedstefader, og Luigi og Anselmo deltoge med foldede Hænder i Bønnen.

„Vand, Vand!" udbrød Pietro.

Madalena rakte ham det, han drak i lange Drag og faldt tilbage paa Matratsen med det Udraab: „Mine Børn, jeg velsigner Eder!"

Anselmo greb Bedstefaderens Haand og førte den til sine Læber. Haanden var kold; Pietro havde udaandet sit sidste Suk.

Basta!

Anselmo og Madalena bad længe ved deres Bedstefaders Lig, ved Siden af hvilket de vare sunkne paa Knæ. Da

de havde endt deres Bøn, trykkede den unge Pige kjærligt sin Fætters Haand, ligesom for at takke ham for hans Medvirkning ved Pietros Omvendelse. Anselmo forstod hendes Mening og drog hende hen til et Vindue og tilhvidskede hende sagte sin Beslutning, at ville dræbe dette Menneske, saafremt han ikke vilde høre Naturens Stemme.

„Anselmo, Du?" udbrød Madalena i en bebreidende Tone.

„Giovanni troede at opfylde en Pligt, da han styrtede Pietro i Afgrunden, thi han kjendte ikke fuldstændig dennes Historie, men naar han udstrækker sin Hævn til Dig, Madalena, til Din Fader og til Din Brudgom, saa begaaer han i Sandhed Forbrydelser og giver mig Net til at tragte ham efter Livet."

„Vilde Du, Anselmo," gjentog Madalena, „være istand til at kalde et Menneske tillive?"

„Nei."

„Da har Du heller ikke Net til at ombringe Nogen."

„Du forstaaer mig ikke, Madalena; Giovanni har begyndt en Kamp paa Liv og Død med vor Familie, og standser man ham ikke paa denne Vei, saa vil han tilintetgjøre vor hele Familie. Vi ere ikke Angribere, men vi forsvare os kun. Havde jeg kjendt vor Stilling til denne Mand noget tidligere, da havde Sfroza-Gesu befriet os for ham. Men... jeg hører ikke mere nogen Larm derude... skulde en ny Ulykke true os?"

„Hellige Madonna! vaag over min Brudgom!" udbrød Madalena.

„Kom med, Madalena, og lad os see at faa Efterretninger om, hvad der passerer."

De stege ned i de underste Værelser, hvor Anselmo først gav sig ifærd med at lade sine Vaaben. Han var netop bleven færdig dermed, da Madalena, der havde lyttet ved Vinduet, ilte til ham og underrettede ham om, at hun havde hørt Lyden af Skridt. Anselmo bukkede sig ned, lagde Øret til Jorden og blev liggende nogen Tid i denne Stilling, hvorefter han reiste sig og bekræftede hendes Ord. I dette Øieblik aabnedes Døren og Madalena styrtede sig i Mostaccinos Arme. Den paafaldende Bleghed i Gaetanos Ansigt og Blodet paa hans Klæder afgave et Vidnesbyrd om den heftige Kamp, han havde bestaaet. Anselmo tændte Lampen, og da Madalena bemærkede Blodpletterne paa Gaetanos Klæder, udstødte hun et hjerteskjærende Skrig og fremstammede det Spørgsmaal:

„Min Gud, hvorledes seer Du ud!"

„Det er Intet," fremstammede denne med mat Stemme, men hans tiltagende Svækkelse straffede strax hans Mangel paa Sanddruhed, og for ikke at falde, maatte han støtte sig paa Madalenas Skulder.

„Senge, Senge!" raabte en af Smuglerne, og Alle stege nu op til første Sal, efterat Anselmo paany havde tilstænget Døren.

Mostaccinos og Sfroza-Gesus Saar vare farlige, medens nogle Smuglere vare dødeligt trufne, og Madalena offrede derfor sin Omhu og Pleie der, hvor den kunde være til Nytte. Medens dette Arbeide optog hele hendes Tid, fortalte Anselmo Gaetano den Historie, han havde hørt af Pietro Sarti, og hvorledes den Gamle havde draget det sidste Suk. Da han havde endt sin Fortælling, sagde Gaetano efter nogle Øieblikkes Betænkning:

„En tung Forbandelse hviler over os, vi maa bære Straffen for Andres Feil... Men hvor skal dog denne Fordømtes Hævn ende?"

„Jeg troede, at Alt nu var forbi," bemærkede Anselmo.

„Nei, jeg var nødt til at lade mit Bytte slippe... Jeg havde en Anelse om, at en Ulykke var mødt dette Hus, og jeg vilde derfor enten skille mig af med denne forhadte Fiende eller selv gaa tilgrunde. Men Helvede, under hvis øiensynlige Beskyttelse han staaer,

sendte Autoriteterne i Chiasso imod os. Vi maatte standse Kampen . . . Tretten droge vi ud . . . uheldige Tal . . . vi ere nu kun fem, selv om vi alle blive ilive!"

Den følgende Dag efterat man havde jordet Pietro Sarti og to andre Smuglere, som vare døde om Natten i Osteriet, førte Anselmo, der havde leiet en Vogn i Chiasso, sin Onkel Luigi, Madalena, Sfroza-Gesu og Gaetano til Lugano til den Sidstnævntes Hus. En duelig Saarlæge indestod for de tre Syges Liv, og efter en Maaneds Forløb vare virkelig ogsaa Gaetano og Sfroza-Gesu lykkeligt helbredede for deres Saar.

I denne Tid havde Gaetano ofte eftertænkt sin Stilling. Han skjulte ikke for sig de mange Farer, der vare forbundne med hans Haandtering, og skuffede sig heller ikke med Hensyn til, at Madalena i hans Hus i Lugano vilde være mere sikkret imod Giovannis Forfølgelser end i Osteriet. Han besluttede sig derfor til at drive sin Haandtering i større Maalestok, for saaledes i kort Tid at komme i en Stilling, der tillod ham at ægte den elskede Pige. „Naar Lykken begunstiger mig kun i to Maaneder," sagde han ved sig selv, „vil jeg opgive mit farlige Haandværk og etablere en lille Handel i Lugano. Madalena vil vel ikke høre Tale om Bryllup, saalænge hun bærer Sorg for sin Bedstefader, men hun vil vel sagtens give sit Samtykke til i Mellemtiden at tage Plads i min beskedne Boutik. Frisk Mod altsaa, maaskee kan der endnu komme lykkelige Dage for mig."

Han besluttede altsaa at gjenoptage sin tidligere Stilling og maatte følgelig opslaa sin Bolig i Osteriet; thi kun i fælles Interesse med Familien Sarti vilde Gaetano drive sine Foretagender. Luigi vilde ikke skille sig fra sin Ven og lod sig derfor trods Lægens Advarsler bringe tilbage til sit Hus. Saasnart derfor Familien, som Gaetano snart skulde kalde sin, var indkvarteret der, begav han sig til Mendrisio, hvor han hvervede tyve unge og raske Mænd, og samme Aften begyndte han sit første Tog.

Henimod Klokken 11 om Aftenen kom de, belæssede med Varer til deres ny Anførers Brud, hvor et rigeligt Aftensmaaltid ventede paa dem. Men kun kort var deres Hvile, da Gaetano opfordrede dem til at bryde op, saasnart han havde hørt den gamle Klokke i Como forkynde Midnatstimen.

Lyden af Klokken bragte uvilkaarligt Madalena til at gyse, thi da hun sidste Gang hørte den, havde dens Klang været en Forløber for en uhyggelig Nat, men desuagtet vidste hun at skjule den Ængstelse, der overfaldt hende.

„Lader os bryde op!" gjentog Mostaccino og føiede til, idet han andægtigt korsede sig, „gid den hellige Jomfru tage os i sin Varetægt."

Smuglerne blottede deres Hoveder og efterlignede hans Exempel. Efter at have tilraabt sin Forlovede et „Paa Gjensyn!" bød han Anselmo gaa foran og, saasnart han mærkede Uraad, give det aftalte Signal. Den lille Skare forlod derpaa Værtshuset, Anselmo et godt Stykke forud, medens Gaetano og Sfroza-Gesu stillede sig i Spidsen. Nærmest disse kom fire Bevæbnede, som ikke bare Varer, og derefter 12 belæssede Smuglere, med Gevær i Haanden og Pistoler i Beltet, hvorefter andre fire Bevæbnede sluttede Toget. Maanen var ligesaa skinnende og Himlen ligesaa skyfri som i hin Nat, den sidste Kamp fandt Sted. Uden Uheld overskrede Smuglerne Grændsen og kom i god Orden op paa Høiderne, men neppe havde de begyndt at bestige Bjerget Lompino, da en smuk, ungdommelig Stemme, omtrent fyrreogtyve Skridt foran dem, begyndte at istemme en Sang. Det var Anselmos Stemme, og Smuglerne skjulte sig hurtigt bag

Hækken, der indsattede Stien, og forholdt sig rolige. Derpaa hortes i det Fjerne et Haandklap og et Raab: „Bravo! Da capo!"

Anselmo gjentog sin Sang, men den overdøvedes af en gjennemtrængende Stemme, der i den stille Nat lød skrækkelig som en Løves Brøl. Lyden af dette Raab: „Basta!" gjenklang imellem Bjergene. I samme Nu saaes et Glimt fra Bjergtoppen, man hørte et Skud, og Anselmo styrtede til Jorden paa samme Sted, hvor 16 Aar tidligere Ippolitos gruelige Marter var begyndt ved Pietro Sarti. Tyve Kugler traf strax de gamle Ege, hvormed Toppen af Lompino er bekrandset. Derpaa skilte de otte Bevæbnede, som udgjorde Troppens Eskorte, sig fra deres Kammerater og stege, idet de indsloge forskjellige Veie, opad Bjerget for at søge den yndede Drengs Morder. Med Dolken i Haanden gjennemsøgte de Buskadset, men forgjæves. Anselmos Saar fandtes at være meget farligt og trængende til duelig Lægehjælp, og dog turde der ikke tøves et Øieblik med at skaffe Varerne afsted. Sfroza-Gesu tilbød sig derfor at bære Drengen til Osteriet, men Gaetano, som vilde skaane Madalena, bad derfor sin hengivne Ven at bære Drengen til Chiasso, der at lade hans Saar forbinde af en Saarlæge og dernæst bringe ham til hans Hjem i Lugano, saafremt dette kunde skee uden Fare. Belæsset med sin kostbare Byrde indslog Sfroza-Gesu en Tværvei, medens de andre Smuglere under Anførsel af Gaetano fortsatte deres Marsch. De kunde omtrent være komne en halv Mil videre, da de stødte paa fem Grændsejægere; Mostaccino gav sine Folk Ordrer og skred videre. Grændsejægerne, som i Regelen, naar de vare ringe i Antal og ikke anførtes af Giovanni, ikke toge videre Notitse af Smuglerne, rykkede kun forsagte fremad; thi i Afstanden kunde de ikke see at tælle de Folk, som de muligt om kort Tid skulde bestaa en Kamp med. Da de vare komne Smuglerne omtrent halvtredsindstyve Skridt nær, tilraabte Mostaccino dem et „Basta!" og i samme Nu kastede Grændsejægerne sig som truffne af Lynet til Jorden.

Fra denne Nat af blev Ordet „Basta!" Smuglernes Kampraab, men Gaaden, som for Grændsejægerne laa i dette frygtelige Ord, havde ene Giovanni kunnet løse, men siden denne Nat var han forsvunden, og Ingen vidste, hvad der var blevet af ham.

(Sluttes.)

Soldatens Hund.

I de første Aar af Franskmændenes Erobringskrig i Algier levede de i en bestandig Krig med de arabiske Stammer, og disse søgte ved List og natlige Overfald at opnaa, hvad de Franskes Overmagt tilintetgjorde om Dagen. Disse natlige Angreb kostede mange Soldater Livet, og det gik især ud over eneстaaende Forposter, som man vanskelig kunde komme til Hjælp af Frygt for Baghold. Man foreslog derfor forskjellige Midler til at udspeide og forhindre disse Overfald, og kom endelig paa følgende, som syntes det letteste og det paalideligste: I alle muhamedanske Stæder findes en stor Mængde herreløse Hunde; Enhver fodrer dem med Levningerne fra Maaltidet, men Ingen bekymrer sig om at uddanne de intelligente Egenskaber, som Hundene besidde i saa høi Grad, og som ved Opdragelse saa let kunne udvikles. Hundene fulgte ofte deres ny Venner paa Forposttjenesten, og her blev man opmærksom paa den Brug, man kunde gjøre af dem, idet de, naar en Franskmand nærmede sig, forkyndte hans Ankomst

ved en kort Gjøen; men derimod, naar en Kabyle listede sig frem, begyndte de at hyle frygteligt og viste saaledes Soldaterne, at der var Fare paafærde. Den Nytte, som disse Hjælpetropper gjorde, var saa stor, at man strax tænkte paa at benytte den paa en regelmæssig Maade, og hvert Kompagni fik sine særegne Hunde. Hver Morgen fik de deres Rationer anviste ved disses Uddeling til Soldaterne.

En ung Jæger ved Navn Bachard, blev bekjendt for den Hengivenhed, en af de ny Hjælpetropper viste imod ham. Azor, hvilket Navn han havde givet den, var ligesaa meget Franskmændene bevaagen, som den hadede Alt, hvad der bar Turban. Uniformen overhovedet var en Gjenstand for dens dybeste Ærbødighed; enhver Soldat blev hilset paa den venligste Maade og med den mest udtryksfulde Logren med Halen. Bachard var et Pariserbarn og havde kun været eet Aar i Tjenesten. Hans Kompagni erholdt Befaling til at begive sig til Fortet Maldoub, en Mil fra Bougie, for at afløse et Kompagni Grenaderer, som havde Vagt der. Denne Post var farlig, da den laa temmelig langt borte fra Staden og fra Hjælpen, og ofte var den bleven overfaldet af Kabylerne. Disse valgte den fortrinsvis til deres Angrebspunkt, sikkre paa at kunne trække sig tilbage, hvis Foretagendet mislykkedes, og istand til ganske at ødelægge deres Slagtoffere, naar de bleve Seirherrer. Ofte traf man ved Afløsningen kun en lemlæstet Krop, bedækket med skrækkelige Saar, istedetfor den tappre og livsglade Soldat, der havde besat Posten. Allerede i lang Tid havde Jægerne opholdt sig i Maldoub og mod Forventning blev Alt roligt; ikke den ringeste Larm forstyrrede Soldaternes Ro.

„Nu, Bachard," sagde en Jæger, hvis graa Knebelsbarter betegnede den stridsvante Veteran; „Du skal Kl. 10 paa den yderste Post. Tag Dig nu iagt for Beduinen; han er det blodtørstigste Dyr i dette Land."

„Siden jeg er kommen hertil, har jeg ikke seet deres Yagathans, hvorom I tale saa meget, og der jo saa let kunne afmeie et Hoved. Jeg har kun seet Araberne paa Torvet, hvor de sælge deres Kul, og jeg troer før, at et Angreb vilde finde Sted, naar jeg ikke stod paa Post. Men hvoraf kommer det sig, Jarry, at Du troer, at der skulde indtræffe Noget, da Intet har viist sig, som kunde antyde noget Saadant?"

„Husk paa, min Dreng, at Beduinen elsker frisk Kjød. Du er ung og blomstrende; han vil sige, at det er ingen gammel Karl, som Jarry, der er saa skrækkelig for os, men saa behagelig for vore Kvinder. Har Du hørt om mit sidste Kjærlighedseventyr i Algier? Om den smukke Kone i Gaden Bab-Ajun? Min Tro, hun var tre Gange saa tyk som en velnæret Pariserinde.— Hør, nu slaaer den Ti."

„Numer sexten!" raabte Korporalen.

„Her!" svarede Bachard, greb sit Gevær, undersøgte omhyggeligt sit Vaaben, peb efter Azor og begav sig paa sin Plads.

„Pas paa Beduinen! han er hvidklædt og kryber paa Hænder og Fødder. Du veed nu Besked!"

Patrouillens Trin bleve efterhaanden svagere, eftersom den bortfjernede sig, og Jarry udbrød med en for ham usædvanlig Bevægelse:

„Dygtig Fyr den Bachard; han er ung; men der er godt Blod i ham. Men Klokken er over ti, lad os visitere Leiren."

Neppe havde Soldaterne gjort sig færdige dertil, førend der faldt et Skud, hvorefter fulgte et Skrig, der paa Grund af Afstanden lød utydeligt i de Tilstedeværendes Øren.

„Til Vaaben!" raabte den gamle Jarry, idet han greb sin Flint; „det

kommer sikkert fra den lille Bachard. Jeg spøgede kun, men det kan bringe Ulykke."

Veteranen, fulgt af sine Kammerater, styrtede fremad. Skildvagterne stadfæstede, at Skuddet var faldet i den Retning, hvor Bachard havde sin Post; Soldaterne fordoblede deres Skridt for at komme ham til Hjælp. De naaede snart Høien, hvor Posten var udstillet, men Bachard var ikke til at see.

„Forbandede Hunde!" skreg Jarry, idet han affyrede sit Gevær; „jeg seer noget Hvidt, det er en Beduin!" og virkelig væltede en Araber, truffen af Skuddet, sig i sit Blod. Flere Kabyler, som ustraffet havde haabet at kunne overfalde den ensomme Post, undflyede i forskjellige Retninger, da de saae sig opdagede. Men Flinteskuddene naaede endnu nogle af dem paa deres ilsomme Flugt. Medens Nogle af Detaschementet forfulgte de Flygtende, søgte Jarry efter Bachard, som man troede saaret, da han opdagede et paa Jorden udstrakt liggende Legeme; paa hans Anskrig kom Flere derhen og saae nu et lemlæstet Lig uden Hoved. Medens de fulde af Skræk og Afsky betragtede det, vaktes deres Opmærksomhed ved en heftig Gjøen nedenfor Høien. De saae her en Hund, som med største Raseri angreb en Araber, som hidtil ikke var bemærket af dem. Araberen ventede dens Angreb med opløftet Yagathan og bibragte den et dybt Saar; men Hunden vedblev sit Angreb og syntes ikke at bekymre sig om Smerte og Død, naar den kun kunde overmande sin Fiende. Endelig gjorde den et fortvivlet Spring, naaede Araberen, greb ham i Struben og kastede ham til Jorden. Nu blandede Mandens Smertensskrig sig med Hundens rasende Hyl; man saae dem rulle over hinanden; snart var Araberen øverst og sønderstak sin Modstanders Legeme; snart var Hunden Seirherre og dens Stønnen blev kun afbrudt, idet den stræbte at hugge Tænderne i Araberens Ansigt og Strube. Soldaterne vilde gjøre en Ende paa Kampen og dræbe Araberen; allerede vare flere Haner spændte, da Jarry udraabte:

„Holdt! det er Azor. I kunde let dræbe den. Med Bajonetten, Kammerater, og Beduinen dø!"

Trods deres hurtige Løb fandt de, da de ankom til Stedet, Araberen i sit sidste Suk; Arterierne vare sønderbidte. Skjøndt Azor var frygtelig saaret, bed og rev den bestandig i Araberens omhyggeligt sammenlagte Burnus; endelig sønderrev den Tøiet, og Bachards Hoved rullede ud af Folderne. Azor selv sank ned ved Siden af sit Offer, udmattet af Blodtabet.

Imidlertid vendte Soldaterne tilbage fra Forfølgelsen. Mellem dem var en ung Mand, i hvem man paa Grund af Uniformen kunde kjende Militairlægen.

„Ikke sandt," sagde Jarry til ham; „De er nok saa god at forbinde denne Hund, siden der ikke ere andre Saarede?"

Saarlægen undersøgte med alvorlig Opmærksomhed det arme Dyr, som laa udstrakt for ham, og sagde endelig:

„Den vil komme sig; Saarene ere ikke dødelige. Men jeg maa afskjære det ene Ben, som er ganske sønderbrudt."

„Og vi, Kammerater, ville begrave den stakkels Bachard paa det Sted, han er falden."

For lang Tid siden er Bachard forglemt, mange Tropper have afløst hverandre i Fortet Maldoub; kun en Hund forlader det ikke. Hver Aften Kl. 10 gaaer den ud af Fortet og lægger sig ned ved den yderste Post. Ved Midnat sniger den sig nedslagen tilbage paa sine tre Ben. Skildvagterne undlade ikke at præsentere, Soldaterne kjende den godt: de kalde den Azor, Invaliden.

Billeder af Naturens Liv.

4. Gedens Naturhistorie.

(Af G. H. Ritter.)

Geden er de Fattiges Ko, thi den giver dem Melk, Ost og undertiden ogsaa Smør, hvorfor den ogsaa er uadskillelig fra de fattige Folk, der ikke eie nogen Jord; Hække og Grøftekanter yde den nemlig det nødvendige Foder. Den er ogsaa ligesom skabt for Fattigdommen; thi den nærmer sig gjerne Mennesket, slutter sig let til det, er modtagelig for Kjærtegn og istand til at nære Hengivenhed for det.

Den er hyppigt bleven anseet for hørende til samme Art som Faaret, hvorfor vi i enkelte Punkter ville sammenligne dem med hinanden, forat deres Egenskaber saaledes kunne træde tilbørligt frem.

Geden er stærkere, lettere, smidigere og mindre frygtsom end Faaret. Dens Bevægelser ere altid livlige og hurtige, og den viser sig ofte lunefuld og kræsen. Paa Grund af dens Flygtighed er det iøvrigt vanskeligt at holde dem samlede i Hjorde og føre dem ordentligt, hvilket bliver endnu besværligere derved, at den gjerne flygter til øde Steder og klattrer paa Skraaninger og Skrænter. Det synes at være dens Lyst at klattre op paa de steileste Høider og paa Tagene af Husene, naar disse ere saa lave, at den kan naa dem i eet Spring, for derfra at kunne see sig omkring med Stolthed og Nysgjerrighed. Men ligesaa hurtigt den bestiger de høie Steder, ligesaa snart forlader den dem igjen, og man maa ofte undre sig over, at den slipper godt derfra. Grunden dertil maa søges dels i dens meget smidige Lemmer, dels deri, at dens Klove ere forsynede med en elastisk Saal. Gederne i Bjergene ere saa dristige i at klattre, at de endogsaa krybe op paa de høieste Klippespidser, hvor de lægge sig til at sove. Da Gederne ere lette at føde, bliver det, som allerede omtalt, ogsaa muligt for de Fattige at holde dem. Med næsten enhver Græsart, selv det tørreste og stiveste, tage de tiltakke, og kun meget faa Arter ere skadelige for dem. Med den største Begjærlighed æde de Bladene af stride, endogsaa med Torne besatte Buske, ja selv giftige Planter, hvilke andre Dyr omhyggelig undgaa, pille de af og fortære, uden at der spores nogen skadelig Virkning deraf. I det Hele taget gjøre Gjederne ikke noget Udvalg ved deres Føde, og uden først at give sig Tid til at prøve deres Foder, æde de Alt, hvad der ligger for dem, og sluge undertiden hele Stykker Træ tilligemed de paa dem siddende Blade. Klimatet foraarsager dem heller ikke mange Besværligheder, hvorfor det ogsaa, som vi senere skulle see, har været muligt at udbrede Gederne overalt og at holde dem som Husdyr.

Gedens legemlige Beskaffenhed afviger meget lidet fra Faarets, navnlig er den indre Bygning saa at sige aldeles ens; de ernære sig, voxe og forplante sig paa samme Maade og ligne ogsaa hinanden i Beskaffenheden af de Sygdomme, de ere underkastede, med Undtagelse af nogle enkelte, for hvilke Geden ikke er udsat. Derimod adskiller den sig fra Faaret derved, at den ikke skyer altfor stor Hede; thi den sover i Solen og udsætter sig gjerne for dens mest brændende Straaler, uden at besværes deraf og uden at Heden gjør den tosset eller svimmel. Den bliver endvidere ikke som Faaret bange i Tordenveir eller utaalmodig i Regnveir, hvorimod den synes at være meget følsom for streng Kulde. De ydre Bevægelser, der egentlig ere langt mindre afhængige af Legemets Dannelse end af Styrken og Mangfoldigheden af de Følelser, der have Hensyn til Begjæringerne og Tilbøielighederne, ere der-

for langt mindre afmaalte og langt mere livlige hos Geden end hos Faaret. Dens Ubestandighed afpræger sig i dens uregelmæssige Bevægelser; den gaaer, den bliver staaende, den hopper, den springer, den nærmer sig, fjerner sig, viser sig, skjuler sig igjen hurtigt og flygter ligesom af Lunefuldhed og uden nogen anden bestemmende Grund, end dens indre Følelses besynderlige Livlighed, og dens Legemsdeles udmærkede Smidighed saavelsom hele dens Legemskraft kunne neppe holde ud til disse kjække og hurtige Bevægelser, hvor naturlige disse end ere. Den ved de livlige Bevægelser ofte fremkomne Pudsighed forøges ovenikjøbet ved dens kloge, med et langt, ærværdigt Skjæg prydede Ansigt og ved de lange, opretstaaende, bagud rettede Horn, der ere noget sammentrykkede; fortil ere de knudrede eller kantede. I det øverste Kjæveben have de ingen Skjæretænder; de nederste, otte i Tallet, falde ud, men komme igjen. De mangle Hjørnetænder, men have tolv Kindtænder i hver Kjæbe; imidlertid er Antallet af Tænder ikke altid ens hos alle Dyr, og Hunnerne have i Almindelighed færre Tænder end Bukkene. Disse have ogsaa grovere Haar, længere Skjæg og Horn. Knuderne paa Horn og Tænder kunne angive Alderen og tjene i Regelen som Kjendetegn paa den.

Der gives langt flere Geder end Bukke, og de første føres sædvanlig hele Mile for at blive med Kid, og i en Tid af to á tre Maaneder kunne uden Skade 150 Geder bringes til en Buk. Denne er fuldt udviklet efter et Aars, Geden allerede efter 7 Maaneders Forløb; men for at faa et kraftigt Afkom, lader man i Almindeligsted hin blive $1^1/_2$—2 Aar gammel, denne $1—1^1/_4$ Aar, førend de parres med hinanden. Men efter 3—4 Aars Forløb er Bukken allerede uskikket til Forplantning. Ved Valget af en Buk bør man tage Hensyn til en smuk Legemsbygning, hvilket især viser sig deri, at den har en høi Vært, en kort og kjødrig Hals, et let Hoved, hængende Ører, tykke Laar, stærke Ben, sorte, tætte og bløde Haar, et langt, veldannet Skjæg. Ved Hederne har man mindre Leilighed til Udvalg; de bedste ere de, som have et stort Legeme, bredt Kryds, kraftige Laar, en let Gang, stort Yver med lange Patter, bløde og tætte Haar.

Parringstiden er sædvanlig i September, Oktober og November Maaneder. Efter 5 Maaneders Forløb, som oftest i Begyndelsen af den sjette, faae de 1 eller 2, sjeldnere 3, aldrig over 4 Unger. Disse patte Moderen i 4—5 Uger, og naar Kiddene kunne begynde at æde, spire de første Græsstraa yppigt frem og give dem kraftig og nærende Føde. En Ged lader man i Almindelighed kun faae Kid fra Enden af det første til Slutningen af det 7de Aar; hvorpaa den bliver fedet tilligemed den udsatte Buk og de smaa Kid. Disse feder man ligesom Beder, men uagtet al Omhyggelighed vil det ikke kunne bringes til, at deres Kjød bliver ligesaa godt som Bedekjød, undtagen i de sydligere Lande, hvor Bedekjødet har en flau og daarlig Smag.

Almindelig bekjendt er den stærke og ubehagelige Lugt, som Gedebukken udbreder; denne Lugt hidrører imidlertid ikke fra dens Kjød, men fra dens Hud, hvilket vi ogsaa vide fra Hunden. Vil man benytte Bukkens Kjød, maa man ikke lade den blive for gammel; thi jo ældre Dyret bliver, desto slettere bliver dets Kjød, indtil det tilsidst aldeles ikke kan spises.

Geden giver Melk ligesom Faaret, og det endogsaa i større Mængde, hvorfor man ogsaa mange Steder f. Ex. i Schweitz holder hele Hjorde af dem. De give nemlig et temmelig betydeligt Udbytte, omendskjøndt deres Underhold næsten ikke koster Noget. Deres Melk er sundere end Faaremelk; undertiden benyttes den endogsaa som Lægemiddel.

Den løber meget let sammen, og den Ost, der laves af den, er meget god og har en fin Smag. Derimod indeholder den ikke saa mange fede Bestanddele, hvorfor man sjeldnere skummer Fløden af, men lader den blive i Melken, man bruger til Ost.

Gederne lade sig let patte, endogsaa af Børn, for hvem Melken er en styrkende og sund Føde. Dette har vel givet Anledning til den Mening, at Gederne (mangen Gang ogsaa Køer og Faar) blive udsugne af Hugormen. Dette skal ogsaa en Fugl gjøre, som har sit Navn deraf. Denne, Gedemalkeren, Natravnen, hænger sig om Natten ved Patterne og bevirker derved, at Melken snart gaaer aldeles bort. Geden giver ogsaa rigelig Tælle; endskjøndt dens Haar ere grovere end Uld, tjene de dog til Forfærdigelse af ret godt Tøi; af Haarene af enkelte Gedearter tilberedes, som bekjendt, kostbare Tøier; dens Skind er dyrere end Bedeskind og anvendes til forskjellige Ting.

Baade Bukke og Geder have i Almindelighed Horn; imidlertid findes der ogsaa dem, skjøndt kun i ringe Antal, der mangle Horn. De afvige ogsaa betydeligt fra hinanden i Haarenes Farve. Man siger, at de hvide og de kullede give mest Melk, og at de sorte ere de stærkeste og kraftigste. I Egne, hvor der holdes Geder i stor Mængde, og hvor de drives paa Græs, pleier man ofte at lade dem græsse sammen med Faarene, men det falder meget vanskeligt paa Grund af deres Flygtighed at holde dem sammen med Faarene, fra hvilke de i rask Fart løbe bort. Ligesom deres Slægtninge Gemserne, ere Gederne Bjergbeboere, hvorfor man ogsaa hyppigere træffer dem flokkevis i Bjergene. Der bestige de de steileste Klipper og deres lækkersultne Gane gotter sig ved de Planter, der gro paa de farligste Steder. Sædvanlig har man dem ikke i større samlet Mængde i Lavlande, fordi de der ikke holde sig saa godt og deres Kjød er af en daarligere Beskaffenhed. De finde Næring overalt, paa Heder, paa Brakmarken, paa udyrket Jord og ufrugtbare Landstrækninger. En Ulykke skeer der derimod, naar de løbe bort fra den indsovede Hyrde, trænge ind i Haver eller løbe ind i Korn og Plantninger, der endnu ere unge og skulde skaanes. Hvad de ikke æde, pille, gnave, stampe de fordærvet i kaad Begjærlighed. De undgaa fugtige Steder, sumpige Enge og fede Græsgange, derimod gjør det af Duggen vaade Græs dem godt, hvorfor man fører dem tidligere paa Græs end Faarene. I Sneveir og naar der falder Rimfrost, beholder man dem i Stalden og fodrer dem med Hø, tørt Løv, Kaal, Roer og andre Grøntsager. I varme Lande, hvor man har Geder i stort Antal, blive de ude baade Sommer og Vinter. Jo mere Gederne æde, jo mere Melk give de, og for at bevare eller endogsaa forøge denne Mængde Melk, lader man dem drikke meget og giver dem undertiden Salpeter eller salt Vand. Ligesom hos Hornkvæget og Faaret har Maven en særegen Indretning, da den bestaaer af 4 Dele.

Den vilde Ged findes nu kun i Kaukasus, i Pyrenæerne og de persiske Bjerge; men den tamme Ged, der nedstammer fra den, lever i mange Egne i en forvildet Tilstand. Alligevel kan den ikke let igjen fornegte sin Hengivenhed for Mennesket, hvorom følgende Fortælling vidner: Da i Aaret 1698 et engelsk Skib landede ved Øen Bonavista, kom to Negere ombord og tilbøde Englænderne uden Vederlag saamange Bukke, som de vilde tage med sig. Da Kapitainen forundrede sig over dette Tilbud, fortalte Negerne, at der kun vare 12 Mennesker paa hele Øen. Bukkene og Gederne havde formeret sig i den Grad, at de faldt dem til Besvær, og det var saa langt fra, at deres Fangst kostede Anstrængelse, at de med Ud=

holdenhed fulgte efter Menneskene ligesom Husdyrene.

Paa nogle italienske Øer leve Gederne ogsaa i vild Tilstand, ligeledes paa de kanariske Øer, navnlig paa Madera, og paa Øen Fernandes have de siden 1705 formeret sig saaledes, at de ligesom paa de nysnævnte Øer ere blevne en Gjenstand for Jagten.

Allerede hos de Gamle var Geden bleven et Husdyr. Saaledes havde Abraham blandt sine Hjorde en Mængde Geder; iblandt Grækernes Husdyr nævnes ligeledes Geden, Perserne holdt dem for at tilberede Tøier af deres Haar, og hos Romerne vare de ogsaa Husdyr. Det var sandsynligvis Romerne, der førte dem til Tydskland og udbredte dem videre der; Karl den Store, hvis Stræben bestandig gik ud paa at forbedre Agerdyrkning og Kvægavl, skjænkede især Udbredelsen af Geder sin største Opmærksomhed. Af dem, som holdtes paa hans Gaarde, benyttede man Horn, Skind og Kjød; man maatte ogsaa af dem levere fede Skinker. Men da de anrettede stor Skade i Skovene, var det ikke tilladt at lade dem gaa frit omkring. I Klostere og Landsbyer holdtes de, fordi deres Skind udgjorde Munkenes og Bøndernes sædvanlige Klædning. Araberne holdt Gederne for deres Melk og Haar, som de benyttede paa mangfoldige Maader.

De bleve først bragte til Amerika ved dette Lands Opdagelse, og de første Geder, som kom derhen, tog Columbus med sig paa sin anden Reise fra de kanariske Øer. Disse og nogle andre, der bleve indførte fra Spanien, have udbredt sig saaledes, at man nu ikke mere kan beregne deres Antal. Australien har ogsaa faaet sine Geder fra Europa, men den uhyre Mængde Hunde, der ere blevne en sand Plage for dette Land, lade i deres Graadighed ikke mindre Dyr som Kaniner, Geder, Faar osv. blive meget talrige.

Vi see altsaa, at Geden med de med den beslægtede Arter er udbredt næsten over hele Jorden; i Guinea og andre varme Lande ere de kun mindre, medens de ere større i Rusland og andre koldere Egne.

De angoriske eller syriske Geder, der ogsaa kaldes Kamelgeder, høre til samme Race som vor Husged. De have nedhængende Ører; Hannen har næsten ligesaa lange Horn som den almindelige Buk, kun at de have en anden Stilling og ere bøiede noget anderledes; de strække sig ud paa hver Side af Hovedet, danne Sneglelinier og see næsten ud som en Proptrækker. Hunnens Horn ere korte og krumme sig bagud og til Siden, derpaa igjen fortil, saa at de ende ved Øinene. Deres Haar ere meget lange, tætte og saa fine, at man deraf tilbereder Tøier, der ere ligesaa smukke som vort Silketøi. Mest bekjendt er det af deres Haar tilberedte Garn, der mindre rigtigt kaldes Kamelgarn.

Det fineste og mest søgte Uldhaar faaer man af Kaschemirgeden, der lever i Himmalayabjergene. Af Ulden tilbereder man de kostbare Kaschemirschavler, af hvilke et kan koste 400—1000 Daler. Denne uhyre Pris kommer for største Delen deraf, at det raa Stof vanskeligt lader sig forarbeide; thi 3—4 Mennesker maa arbeide paa et eneste Schavl i 6—8 Maaneder. Nu ere omtrent 16,000 Væverstole beskjæftigede med at forarbeide Kaschemirulden.

Da den hører til samme Slægt, nævne vi endnu Stenbukken, der beboer Bjergenes høieste Tinder og kun sjelden, i vedvarende daarligt Veir og i streng Vinter, kommer ned til Skovegnen.

Llanos i Sydamerika.

Ved Foden af de høiere Bjerge i Provindsen Caracas ligger en stor Flade eller Slette, der strækker sig mod Syd langt videre end man kan see. En høist paafaldende Modsætning frembyder Synet af denne 6000 □ Mile store flade Strækning i Sammenligning med de frugtbare Dale af Bølgeland paa Bredderne af Søen Tacaregua med sine deilige Øer, hvor man overalt seer Jorden prydet med den yppigste Plantevæxt.

Den Reisende, som forlader disse Egne med deres Palmer, Sukkerrør og andre tropiske Herligheder, og derfra kommer til Savannerne, maa føle sig som i den golde Ørk. Ingen Høie, ingen Søer møde Øiet mere, kun nogle nøgne Bakker hist og her, ifald man ellers kan kalde saadanne Ujevnheder Bakker, som neppe ere bemærkelige i nogen Afstand og kun nogle faa Fod høiere end Sletten. De ere undertiden 40—50 Mile i Udstrækning, og kunne næsten sammenlignes med lave Øer, naar man betragter Savannen som et stort Hav. At denne Slette iøvrigt engang var Havbund, eller dog bestandig stod under Vand, er ganske vist; thi de omtalte Bakker eller Forhøininger paa Sletten ligne ganske dem, man endnu finder i Havet ved Kysten. I Nærheden betragtet er Llanos at ligne ved den nøgne klippeagtige Skorpe af en forældet Planet. Den Interesse, de have, faae de af deres eiendommelige Naturhistorie. Der findes ingen Oaser i dem, som i de afrikanske Ørkener, heller ingen Spor af forhen beboede Stæder, ingen Ruiner eller Monumenter, som hentyde til Fortidens hæderlige Bedrifter, ingen Frugttræer, som selv have udbredt sig hertil eller ere blevne plantede ved Forfædrenes Flid til Gavn for de kommende Slægter. Denne Del af vor Klode var i lang Tid afsondret fra al menneskelig Omsorg, og betragtedes som en vild Sandstrækning, hvor ingen bestemt Dyrkning kunde iværksættes, men hvor Naturen ligesom havde givet sig selv til Pris for de Dyr og Planter, som her skjøttede om at have deres Ophold og nyde deres Tilværelse. Nu derimod benyttes Llanos-Sletterne til Kvægavl og ere blevne af stor Vigtighed ikke blot for Kjødets og Mælkens, men ogsaa for Handelens Skyld, især med Talg og Huder. Ved den aarlige Oversvømmelse efter den periodiske Regn, bedækkes Llanos med et tyndt Lag frugtbar Jord og prange under det yndigste grønne Tæppe af det høie Græs. Der er altsaa en stor Forskjel paa disse Sletter og egentlige Ørkener, som de afrikanske, der vedblive at være lige golde og nøgne hele Aaret igjennem. Naar Græsset i den varme Tid er ganske visnet hen og fortørret, saa at det smuldrer til Støv, slaaer Jordbunden store Revner, som ved Jordskjælv. Luftstrømmene, som udvikle sig og stige i Veiret fra den hede Overflade, frembringe da hvirvlende Sandskyer, ligesom Vandhoser paa Havet. Et mat, gulagtigt Lys farer ud fra Skyen, som i det samme synes at dale nærmere mod Jorden. Horizonten trækker sig tilsyneladende sammen og forvilder den Reisende ved at blænde og betage Udsigten. Luften opfyldes med Sand og ophedes til en brændende Torhed, især naar den skarpe Østenvind blæser.

Naar saaledes efterhaanden selv de smaa Vandpletter under Mauritia Palmens Skygger ere udtørrede, bliver de Umælendes Forfatning høist ynkelig, omtrent den samme, eller idetmindste at ligne ved den, der fremkommer, naar Alting fryser til. Baade Krokodillen og Boaslangen ligge da begravede dybt nede i den haarde, gjennemtørrede Jord. Heste og Kvæg løbe vrinskende og brølende omkring med fremstrakte Halse, plagede af en brændende Tørst og forvildede af Sandskyerne. De snuse efter

Vinden for at opdage den mindste Fugtighed i Luftstrømmen, som kunde bebude Vand i Nærheden. Mulæslerne vise større Klogskab, idet de give sig til at sparke Tornene paa Melon-Cactus tilside, og graadig søge at lædske Tørsten ved den friske Saft under den haarde og tornede Skal; men undertiden faa de Torne op i Hoven og paadrage sig Lamhed deraf, saalænge de leve. Heller ikke om Natten kunne Dyrene i disse Egne vente Vederkvægelse og Ro efter en brændende Dag. Uhyre store Flaggermus (Vampyrer) angribe dem og suge deres Blod, hvorved der efterlades et Saar, hvori Moskitos, Fluer og Insekter lægge deres Æg, og gjøre det i lang Tid smertefuldt og ulægeligt. Saaledes leve de firføddede Dyr under uophørlig Plage i den varme og tørre Aarstid paa disse Sletter. Saasnart Regntiden nærmer sig, forandres pludselig Alt. Himmelhvælvingens dybe Mørkeblaa bliver lysere. Som Fugtigheden i Luften bliver større, og Himmellegemernes natlige Glands Dag for Dag aftager i Klarhed, komme omsider enkelte Skyer frem i Syden, ligesom fjerne Bjerge. Dunster udbrede sig foroven omkring Zenith, Tordenen ruller og bebuder den kommende Regn.

Neppe er Jordens Overflade bleven vædet, førend den dampende Grund bevoxes med Urter og Græsarter. Vandplanterne udfolde sig og hilse den opgaaende Sol. Insekterne surre, Fuglene kvidre, Heste og Kvæg fryde sig i fuldkommen Nydelse af deres Tilværelse, uden at ængstes for Jaguaren, som lurer bag det høie Græs for uformærket at fare paa sit Bytte. Det hændes ikke sjelden, at man ved Regntidens Frembrud seer den fugtige Jordbund paa Bredderne af Vandstederne pludselig at løfte sig og briste, idet enkelte Stykker eller Klumper stundom kastes temmelig høit tilveirs. Men den forsigtige Tilskuer, som kjender Grunden dertil, skynder sig bort fra Stedet; thi en frygtelig Vandslange eller en farlig Krokodil vil strax derpaa komme frem af Hullet, vaagnet af Dvale ved den første vederkvægende Regn.

Efterhaanden flyde Floderne, som i deres Løb danne den sydlige Grændse af Llanos-Sletterne, over deres Bredder, og de samme Dyr, som i det foregaaende halve Aar vansmægtede af Tørst paa den afsvedne brændende hede Jordbund, nødes nu til at leve som Amphibier. En Del af Stepperne bliver en dyb Sø, hvor store Skibe kunne seile 2 á 3 Mile tvers over Landet. Hopperne trække bort med deres Føl til de saakaldte Bakker, der nu blive formelige Øer; men med hver Dag blive de tørre Pletter mindre og mindre, og tilsidst seer man Hestene i Flokketal af Mangel paa Græsgange at svømme omkring flere Timer i Rad og søge efter Næring, hvor endnu et enkelt Græsstraa staaer saa høit, at Toppen eller Blomsten rager op over det brune, plumrede Vand. Mange Føl drukne i denne Oversvømmelse, mange blive tagne af Krokodillerne eller forslaaede og lemlæstede af disses takkede Haler. Man kan endnu længe efter baade paa Kvæg og Heste see Mærker af, at de have været i Gabet paa disse glubende Firben. Dog disse ere ikke de eneste Fiender. Søerne Bera og Bastro ere fulde af elektriske Aal, som ved de stærke Stød, de formaa at bibringe med den skjulte Kraft i deres slimede, gulplettede Legemer, ofte dræbe de største Dyr, naar det lykkes dem at virke med hele deres Kraft i den farligste Retning. Alle andre Fiske fly for denne farlige Slægt, og Fiskeren, som angler paa Flodbredden, føler ofte deres Nærhed ved et Stød igjennem den fugtige Snor paa Medestangen.

L. Levins Bogtrykkeri.

AGUADOREN

Vandbærer i Lima.

Aguadoren i Lima.

(Hermed et Lithographi.)

Af alle Esler i hele Verden er Limas Vandæsel det mest arbeidsomme, ærbare og taalmodige. Kl. 6 om Morgenen begynder det sit Arbeide og lægger sig ikke til Ro før Kl. 7 om Aftenen. Nogle Haandfulde Havre, som det bærer i en lille Sæk, udgjøre dens Næring for hele Dagen; om Natten faaer den lidt Græsstraa, i Øvrigt maa den søge sit Livsunderhold i Skarnbunkerne. Det er et klogt Dyr; kommer det, med sine to Tønder og sin Eier paa Ryggen, til Brønden, standser det; Negeren stiger af, fylder Tønderne, tager Stopperen af Klokken, sætter sig igjen paa Ryggen af sit trofaste Esel og begiver sig paa Veien. Det stakkels Dyr kjender ikke alene Kunderne, men ogsaa de Timer, hvori man skal hente Vand; det veed paa en Prik hvert Hus, som forlanger dets Tjeneste. Standser man et eller andet Sted, kan dets Herre bortfjerne sig og blive hele Dagen borte med den Visshed, at han, naar han kommer tilbage, vil træffe sit Esel paa det samme Sted. De mere medlidende Kunder, som have Følelse for dets Skjæbne, hensætte foran Kjøkkenet en Kasse, hvori de kaste Affaldet; hyppig finder det ikke Andet end Papir og Ben; men undertiden træffer det Melonskaller, som er en Lækkerbidsken for det. — Eslet besørger Kommissioner og Flytninger. Paa dets Ryg seer man en utrolig Mængde Møbler, Kasser osv. Naar det er for stærkt eller slet belæsset og Læsset taber Ligevægten, bliver Aguadoren naturligvis bange for at miste sin Betaling og han skaffer sig Skadeserstatning ved nogle dygtige Prygl paa Eslet. — Naar Eslet ingen Flytning har at besørge og ikke bærer Vand f. Ex. paa høie Festdage, hviler det ud, det vil sige, det maa bære sin Eiers hele Familie eller maa løbe Væddeløb med en Kammerat. Nogle lidt menneskelige og fornuftige Negere, som ere økonomiske med deres Dyrs Arbeidskraft, gaa til Fods, naar Tønderne ere fulde. Men næsten alle Aguadorerne lægge en utrolig Brutalitet for Dagen. Fremmede, som komme til Lima, ere oprørte over Synet af det stakkels, plagede Esel. For ikke at udmatte det ved for mange Prygl, bibringer man ofte Dyret et Saar paa Ryggen, og skal dets Iver anspores, stikker man det i Saaret. Naar et Esel første Gang snubler og falder, opsnitter dets Herre det ene Næsehul; hvis Dyret, ikke tilfreds med denne Lektion, endnu engang forglemmer sig selv, snitter han det andet op; tredie Gang skjærer han eet Øre af, dernæst det andet; nu kommer Turen til Halen, hvorpaa han saalænge snitter, at man neppe kan kjende, at det er et Esel. Dette grusomme System er saa almindeligt, at man i Lima sjældent seer et fuldstændigt Esel.

Aguadoren har ikke alene den Funktion at være Eseldriver. Politiet giver ham hans Bevilling under to Betingelser. Han maa i Aarets Løb fremvise tredive af ham selv dræbte Hunde. Af denne Grund forsamle Vandbærerne sig paa en bestemt Dag, drive alle Gadens Hunde sammen paa et Sted og slaa dem ihjel. Byttet bliver nu delt, og Enhver bortfører sin Del, bunden til Eslets Hale, hvis det har nogen. Den anden Betingelse er at vande de offentlige Pladse. Vandbærerne fortjene en ganske god Skilling, da hver Dragt koster omtrent 12 Skilling. Deres Antal er meget stort og de ere inddelte i forskjellige Afdelinger, og denne Organisation gjør, at de ikke ere uden politisk Indflydelse f. Ex. paa Valgene.

Halligerne.

Paa Hertugdømmet Slesvigs Vestkyst findes flere Øer, der, omstrømmede af Nordsøens Bølger, minde, som Levninger af en sammenhængende Landstrækning, der er bleven et Bytte for Havet, Beboerne paa det faste Kystland om at værge sig imod Oversvømmelserne med alle de Midler, der staa dem til Raadighed.

De større af disse Øer ere dels ved Diger dels ved Sandbanker beskyttede imod Bølgerne, som, idet de hver Dag komme med Flod og gaa med Ebbe, synes bestandigt at gjøre ny Forsøg paa at drage de sidste Levninger af sit store Rov ned i Havets graadige Svælg. Ved Ebbetid gaaer Vandet saa langt tilbage, at en milevidt, blød Dyndjord bliver blottet, der endnu fremstille i krusede Træk Billedet af de Bølger, som for faa Timer siden stormede over den. Men enkelte Render og andre Fordybninger blive heller ikke da fri for Vand, og især bugte sig synligt paa den Tid uden omkring Øerne Fordybninger, som hænge sammen med hinanden og med det tilbagevigende Ocean ligesom Slangerne, ved hvilke den en Tidlang paa andre Strandbredder regjerende Kæmpe omslynger det aldrig forglemte Bytte, saa at det ikke et Øieblik kan overgive sig til Haabet om at blive overseet af ham. Disse Fordybninger, som sætte endog ved den laveste Ebbe uoverskridelige Grændser for den ensomme Vandrer, der søger paa den bløde, ham kun en kort Tid overladte Havgrund, Krebs, Rokker eller en af Bølgernes hurtige Bortstrømmen overrasket Sælhund, forhindre Forbindelsen imellem Øerne tillands selv da, naar den er mest sandsynlig. Kun enkelte mindre Øer glæde sig ved Havets Tilbagegang over en kort Forbindelse med hinanden eller med det faste Land uden det omstændelige Middel, at benytte Seiladsen; men vee den Vandrer, der for meget betroede sig til den bedragelige Kæmpe! Denne vender ofte tilbage med usædvanlig Hurtighed, bringer Taage med sig som sin Bundsforvant, og „Slikløberen“ — saaledes kalder man ham, som benytter Ebbetiden til større Vandringer — seer Hjemmets Kyst forsvinde for sit Blik, han føler Floden spille om sine Fødder; Forfærdelse bringer hans Haar til at reise sig paa Hovedet; han haster i Dødsangst fremad, de allerede ganske fyldte Render spærre ham Veien, han styrer sin Vandring tilsiden for at gaa udenom dem, han taber derved sin Retning af Syne, løber snart hist snart her, er fangen uden at kunne finde en Udvei, og hvert Øieblik stiger Floden høiere op om ham, hans Skrig tabe sig i den store, vidtstrakte Sandørk og blive tilsidst ganske qvalte af de ham overstrømmende Bølger, der snart bedække hans Lig; thi et dybt Hav er der, hvor endnu for kort Tid siden den Ulykkeliges Fodtrin vare synlige.

I Modsætning til de større, ved Diger og Sandbanker sikkrede Øer kaldes de mindre Øer Halliger. En saadan Hallig er en flad Græsmark, som neppe ligger to til tre Fod høiere, end Havet i sædvanlig Flodtid stiger op, og derfor, da den hverken ved Kunst eller Natur er beskyttet, oversvømmes den især i Vintermaanederne endogsaa vel to Gange om Dagen, af den indstyrtende Sø. De betydeligste af disse Halliger ere ikke en halv Qvadratmil store; de mindre, ofte kun beboede af en eneste Familie, ere neppe et Par tusinde Fod lange og brede; de mindste og ubeboede benyttes blot til at skaffe en Smule kort og fint Hø, som dog meget ofte, forinden det kan blive bjerget, bliver bortskyllet af Vandet. Det bjergede Hø bliver sammenhobet i Stakke, hvorover flettede Matter af Siv, til hvis begge Ender Stene ere

bundne, hænge ned, hvorved disse Stakke erholde en saadan Fasthed, at det til daglig Brug fornødne Hø kan kun med Jernspader tages ud af dem, og disse Høbjerge ved Siden af Huset give desuden ofte en Tilflugt, naar Murene blive nedbrudte af Bølgernes Magt. Paa Jordforhøininger, der ere opførte ved Kunst, staa de enkelte Boliger, som sjeldent lade mere Plads blive tilbage paa disse skumløbende Høie, end der er nødvendig til en smal Gang om Huset. Derfor træffer man da heller ikke paa nogen Hallig en Plet Have til en Smule Grønt, ikke en eneste Busk med et vederkvægende Bær, ikke et eneste Træ, under hvis Skygge man kan hvile. Til at skaffe saadanne Nydelser maatte Høiene være langt større; men deres Opførelse og Vedligeholdelse koste allerede nu, saa smaa de end ere, mere end den simple Bygning, som staaer paa dem. Paa Sletten voxer formedelst de hyppige Oversvømmelser ingen svalende Væxt, ingen nærende Frugt; den er en Ørk, som vistnok ved sit blegfarvede Græs, der endnu ovenikjøbet bliver paa mange Steder skjult af smudsigt Dynd og antyder, hvorledes det nøisomme Faar her vel kan finde sin tarvelige Næring, men som paa ingen Maade frembringer hint friske, duftende Græs, hvori den fede Ko strækker sig saa behageligt, eller henover hvilket den vrinskende Hest saa kaad springer frem og tilbage. Søger Du sprudlende Kilder, som kunde give Dig en Læskedrik, der, hvor Solstraalerne uden at brydes af en Løvkrone, brænde paa den matte Græsmark? Vel finder Du Kyster, forstyrrede af Bølgeslag, vel dybe Indbrud af Havet, der ofte strække sig i lange Krumninger dybt ind i Landet, som om de vilde dele det i endnu mindre Stykker, for desto lettere at blive Herre over det, ved mange vandrige Sumpe, en Levning af den sidste Oversvømmelse, til Erindring om, at Landet allerede nu halvt tilhører Oceanet og snart ganske vil tilfalde det, — men Drikkevand? Paa Høien bliver der udgravet en Beholder, og rundtom omgiven med Græstørv; deri maa Regnvandet samle sig fra oven eller ogsaa vælde ud fra Siderne; det tjener Faarene til Drikke og deres Herrer til deres Thee, omendskjøndt det har antaget af den ved Havvandet gjennemtrængte Jordbund, en modbydelig Smag, som gjør det umuligt for den dertil ikke Vante at nyde det. Maaskee bringer undertiden en Baad en lille Tønde Vand med fra det faste Land, og paa de Tider, da der hersker Tørke, kan en saadan Tilførsel blive til den mest paatrængende Nødvendighed. Een Glæde har dog en Halligbeboer, den muntre Beskjæftigelse med en daglig og rigelig Fiskefangst? Nei, ikke engang det skjønne Syn af et i klare, grønlige Bølger strømmende Hav har han; en mørk gul Farve, blandet med Graat, er den sædvanlige Farve paa Vandene rundt omkring, og Fiskene vogte sig for at opholde sig i en Strækning af Havet, der ved Ebbetid i flere Miles Udstrækning blotter sin dyndvaade Grund, og overlader gjerne til Sælhunden og den hæslige Rokke det kun lidet indbydende Gebet. Og dette Hav, som omgiver Halligerne, og som ofte oversvømmer dem, og som paa sine forskjellige Punkter betegnes med Navnet, som de i Aarhundreders Løb deri begravne Landsteder og disses Eiere have baaret, dette paa Gaver saa fattige og paa Rov saa rige Hav, er endnu tillige bestandig en Røver, der snart med langsom, i Stilhed undergravende Magt, snart med vild fremstormende Vælde bryder et Stykke Land bort efter det andet af Øen, saa at Halligbeboeren allerede kan tælle de Aar, naar den sidste Plads bliver tagen fra Hytterne og Hjordene.

Dog, lykkelig den Hallig, hvis Billed var hermed fuldstændigt tegnet! Men endnu en frygtelig Side staaer tilbage.

Man er bleven vant til disse Oversvømmelser, der, idet de overskylle alt det flade Land, stige op paa Høiene og slaa imod Murene og Vinduerne paa Hytterne med deres hvide Skum; thi da glimte disse Boliger frem af den vidtstrakte, omstrømmende Vandfylde kun som Straatage, om hvilke man ikke troer, at de skjule menneskelige Væsener, at Oldinger, Mænd, Kvinder og Børn maaskee imidlertid sidde her rolige om deres Thebord og neppe kaste et flygtigt Blik ud over det dem omgivende Hav. Mangt et fremmed Skib, som var drevet ud af sin bestemte Kurs, seilede under saadanne Omstændigheder ved Nattetid henover en Hallig, og de forbavsede Søfolk troede sig omgivne af et Trylleri, da de paa engang tæt ved Siden af sig saae et Lys skinne igjennem de klare Vinduer i en Stue, som halvt bedækket af Bølgerne, syntes ikke at have anden Grund end disse Bølger. Men Stormen bryder tilligemed Vandet ind over den bange Ø. Vandet stiger henimod 20 Fod over sin sædvanlige Høide, Bølgerne udvide sig til Bjerge og Dale, og Havet sender bestandigt i ny, langvarige Anfald sin hele stærke Magt imod de enkelte Høie for at skyde dem bort fra dets Vei. Den opkastede Jordhøi, som kun en Tidlang sittrende gjorde Modstand, giver efter; ved de uophørlige Angreb brydes et Stykke efter det andet og falder ned. Husets Stolper, som Forsigtigheden havde sænket ligesaa dybt ned i Høiene, som de ragede frem over dem, blive derved blottede; Havet slutter sig om dem og ryster dem. Den forskrækkede Beboer af Huset redder først sine bedste Faar op paa Loftet, derpaa flygter han selv bagefter. Og det var den høie Tid! Thi allerede styrte Murene sammen og kun enkelte Stiver holde det vaklende Tagloft, den sidste Tilflugt. Med frygteligt Seirsopraab vugges nu Bølgerne i den indre Del af Huset, de kaste Skabe, Kister, Senge, Vugger med vild Leg rundt omkring imellem hverandre, danne sig bestandigt en friere Gjennemgang for at rive det altsammen ud paa den mere udstrakte Tumleplads for deres ustyrlige Magt, og Tagets Støttepunkter blive bestandigt færre, det Tags, hvis Nedstyrtelse vil uden Redning berede en skummende Grav for en Familie, som endnu for faa Timer siden virkede i huslig Arbeidsomhed eller hvilede i Slummerens blide Arme. Ængsteligt lytter Øret efter, om ikke Stormens Brusen er i Aftagen; ængsteligt banker Hjertet ved enhver Rystelse; stedse tættere trænge de Ulykkelige sig sammen. I Mørket seer Ingen den Andens af Forfærdelse blege Ansigt; i de rasende Bølgers Tordenlarm forsvinder den bange Stønnen; men Enhver kan slutte sig til sine Kjæres martrende Angst fra sin egen Kval. Manden trykker Hustruen, Moderen sine Børn med fortvivlet Dødsvished til sig; Brædderne under deres Fødder løftes op af den indtrængende Vandstrøm, Vandet kvælder op igjennem alle Sprækker, Taget bliver sønderbrudt af de fremstyrtende Bølger; en ustadig Maanestraale trænger igjennem de sønderrevne Skyer, falder ned paa denne Jammerscene, som belyst af dens blege, afvexlende Lys træder frem i al sin Frygtelighed og lader de af Angst fortrukne Ansigter speile sig i hinanden. Der knager en Bjelke. Et frygteligt Skrig af Skræk! Endnu en marterfuld Minut! Gulvet styrter ned til den ene Side; et nyt Vandbjerg skummer op, og Stormenes Hylen overvælder det sidste Dødsskrig. De triumpherende Bølger kaste nu Ruiner og Lig imellem hinanden.

Alligevel elsker Halligboeren sit Hjem, elsker det over Alt, og den fra Stormfloden Frelste bygger sig intetsteds sin Bolig op igjen uden paa der Plet, hvor han mistede Alt, og hvor han om kort Tid igjen kan miste Alt og sit Liv tillige.

Vi beundre den afrikanske Ørkens Søn, som slaaer sit Telt op under en Alt afsvidende Sols Glød, i Midten af en uoverskuelig brændende Sandstrækning, men han har dog et vidtstrakt Gebet, som han i alle Retninger kan gjennemstreife paa sin hurtige Ganger; han har dog sine Oaser, disse Øer midt i Sydhavet, hvor han i Palmetræernes Skygge hører Kilderne sprudle og synger Sange til Ørkenens Ære, eller lytter til en vidtomreist Karavaneførers underfulde Fortællinger; Hjemmet, som han elsker, er dog ikke uden Afverling, hans Liv ikke uden Forandring; han slæber sig ikke hen i en stedse ensformig Tilværelse, finder dog Plads for sin Kraft, og har dog Egne i det Fjerne, som ikke ganske fattes Nyhedens Ynde; Halligboeren derimod overseer med eet Blik alle sine saa nærliggende Grændser; hans Gjøren og Laden er den samme den ene Dag som den anden, naar man kun undtager, at han en sjælden Gang maa seile bort til det faste Land for at sælge Uld, og han føler sig ved sit fra al Menneske=Omgang affondrede Liv fremmed iblandt de Fremmede, saasnart han, tvungen af Nødvendighed, engang forlader sin Jordhøi i Hjemmet. Alle hans Glæder og Nydelser indskrænkes ligesom hans Arbeide til et ringe Omfang, uden opmuntrende Tillokkelser, uden Forventning om en Udsigt til noget Usædvanligt. En formedelst det ringe Antal af Beboere, ofte først med Mellemrum af flere Aar tilbagevendende Bryllupsdands hører til hans største Fornøielser.

Farerne selv, for hvilke Halligboeren er udsat, savne den eneste Opmuntring, som Farer kunne have: at kæmpe imod dem. Om end Ørkenens Sand, af Storme hvirvlet op i tykke Skyer, som om Himmelhvælvingen ogsaa skulde blive et Sahara, styrter frem og begraver Teltene, tætstaaende som om de vare Bier, og Tog af Karavaner i sit hede, kvælende Leie, der er dog Mulighed til Flugt, og Menneskene forsøge paa Heste og Kameler at indlade sig i Væddeløb med Sandstormen, og ofte lykkes det dem at undgaa den truende Ødelæggelse; Halligboeren derimod har sin Fiende rundt omkring sig; styrter denne frem i sin rædselfulde Magt, saa maa han, mere hjælpeløs end et Barn paa Veien imod den rasende Tyr, give sig i denne Tyrans Vold og sittrende vente, om han vil drage medlidende og skaanselsfuld forbi, eller i blind Raseri styrte Alt om; han maa som et villieløst Slagtoffer modtage Liv eller Død, uden at bevæge Haand eller Fod til fuldkommen unyttig Modstand eller Flugt. Forstand og Kraft ere ham til ingen Nytte; kun at hengive sig i sin Skjæbne er hans Lod, i fuld Bevidsthed om sin Afmagt.

Det er maaskee Ubekjendtskab med andre Landes Fortrin, der gjør Halligboeren hans Hjem saa kjært. Nei, han har de frugtbareste, rigeste Landstrækninger for sine Øine. Bag Digerne paa det faste Land i hans Nærhed er en Jordbund, der skjænker sine Beboere en Overflødighed, som kun faa Lande paa Jorden have. Der modnes det tungeste Korn; der strækker sig den fede Oxe i det mest velduftende Kløver; der kneise store og skjønne Bondergaarde, hvis Beboere, skjøndt fortrolige med alle Livets Nydelser, i Følelse af deres egen Vigtighed, kalde sig med Stolthed Bønder. Ofte tager ogsaa Halligboeren i sin Ungdom og Manddom Tjeneste paa Skibe til fjerne Lande. Ved sin Nøisomhed og Redelighed svinger han sig op til Skibsfører; de rigeste Handelspladser, de herligste Egne blive ham bekjendte ligesaa godt som hans eget Hjem. Men han har seet Alt, sammenlignet Alt og glemt Alt. Han vender hjem med sine sammensparede Skillinger til sin saa elskede Ø, hjem til denne trøstesløse Jordbund, til denne sin farlige Plet paa Jorden, til dette Øde, fuldt af Savn og Mangel, og takker Gud,

fordi han ikke endnu har bortskyllet hans Ø, og neppe har han igjen nedsat sig der, førend han atter er igjen i sit Væsen og sine Tilbøieligheder som En, der aldrig har seet Verden udenfor sit Hjem.

Det er heller ikke Friheden, der gjør Halligboeren hans lille Hjem ligesom Maureren Ørkenen til et Paradis. Han føler tvertimod Civilisationens Tryk ved Afgifter, Told og alt Saadant, og drager derimod kun liden Nytte af dens Fordele: af Eiendoms-Sikkerhed — hans Armod og Bølgegrændser sikkre ham jo allerede tilstrækkeligt — af almindelig Samfærsel — ingen levende Ven hører til ham — gode Kundskaber — til ham forvilder sig sjældent andre Skrifter end Bibelen og Psalmebogen — af opmuntrende Kunster — Kunsten trænger ikke frem til hans Hytte. Ikke engang den Selskabelighed, som han dog maaske kunde have, har nogen Betydning for ham. Han er som oftest kun lidet snaksom, lever gjerne alene for sig selv paa sin Høi, og, omendskjøndt hans Præst bliver særdeles agtet af ham, saa lykkes det dog ikke denne at bringe det til nogen hjertelig Omgang, da han især hos den oprindelige Befolkning, naar man undtager det Religiøse, maa erkjende en fuldstændig Mangel paa noget Tilknytningspunkt til hans Dannelse, og hans høitydske Sprog gjør ham ogsaa fremmed for hans Menighed, der taler frisisk. Kun paa disse Øer har nemlig det frisiske Sprog, som er nær beslægtet med det engelske, endnu bevaret næsten sin hele Eiendommelighed, medens det paa det faste Lands Kyster næsten er kommet dertil, at det er udartet til en Sammenblanding af flere Sprog.

Om Lyden.

Lyden forplantes ikke med samme Hurtighed som Lyset. Man seer Glimtet af en Kanon, førend man hører Støien af dens Affyring, og jo større Kanonens Afstand er, desto længere er dette Mellemrum. Man bliver Lynet vaer, førend man hører Tordenen. Det følger af de Forsøg, man har gjort, at Lyden, naar Veiret er tørt og ved Frysepunktet, gjennemløber omtrent 337 Metres i et Secund. Luftens Fugtighed, Taage og Regn gjøre Lydens Forplantelse langsommere; et Snelag, som nylig er faldet, frembringer endnu overordentligere Resultater.

En engelsk Officeer har fortalt en meget besynderlig Kjendsgjerning af dette Slags. En Flod adskilte de engelske Tropper fra de amerikanske, og Forposterne vare saa nær ved hverandre, at det var let at skjelne, fra den ene Bred til den anden, dem, som hørte til dem. Officerens Opmærksomhed blev tiltrukken af en Tambour, som begyndte at røre Trommen. Man saae ganske tydelig den vedholdende Bevægelse af hans Arme, men Jagttageren hørte ikke en eneste Lyd: et Snelag kvalte den. En ganske modsat Virkning frembringes ved Sneen, naar den er bleven haard, eller ved en frossen Overflade. Man har iagttaget, at den menneskelige Stemme lader sig høre mere end en Mil paa en frossen Jordbund. Naar Jordbunden er tør og haard og hviler paa et Klippelag, forplantes Lyden i en meget længere Afstand. I Krigen lægger man Øret paa Jorden, for at forvisse sig om Cavalleriets Nærmelse. Kanonernes Lyd kan undertiden høres i en Afstand af 20 danske Mil.

Smuglerens Brud.

(Sluttet.)

Mostaccino.

Før den i Begyndelsen af denne Fortælling skildrede Epoche, der var saa fordærvelig for Familien Sarti, havde denne stedse levet i bedste Forstaaelse med Grændsejægerne; men neppe en Maaned før denne Epoche havde dette Forhold forandret sig paa en aldeles uventet Maade. Giovanni var endelig, efter længe at have ansøgt derom, bleven forsat til Chiasso, og Pietro havde selv ved uforsigtige Yttringer, han lod falde, naar han havde drukket formeget i Vinstuen i Como, og som bleve forebragte Giovanni, ført denne paa Tanken om, at han i Pietro vilde finde sin Faders Morder. Fra den Dag af, at Ippolitos Søn tiltraadte sin ny Tjeneste, havde den gode Forstaaelse, som indtil da bestod imellem Smuglerne og Grændsejægerne, faaet en pludselig Ende. Med Ordet Tjenestepligt bragte Giovanni sine Undergivnes Besværinger til at forstumme; han selv, der paa sine tidligere Garnisonssteder havde sluttet Broderskab med Smuglere og som endnu havde flere end een Banknote i sin Lomme, han havde modtaget af dem, viste sig som ubestikkelig i Como og tvang Smuglerne til at optage den Handske, han tilkastede dem. Førend han imidlertid skred til Handling, søgte han at sondere Terrainet, at lære sin Fiende nøiere at kjende og gjøre sig fortrolig med Lokaliteterne, men efterat have naaet dette første Maal, sagde han ved sig selv: „nu ville vi hævne os!"

Begavet med sjelden Kraft og Duelighed, vilde Giovanni kun have sig selv at takke for den Hævn, han havde udtænkt. Hans vilde Charakteer stræbte efter Mordgjerninger, som efter roesværdige Handlinger, og kjendte ingen anden Straf end Gjengjeldelsens. Hans Had indskrænkede sig ikke alene til sin Faders Morder, han maatte have hundrede Offre for En. Alt, hvad der tilhørte Pietro Sarti, Mænd, Kvinder, Børn, Alle vare de i hans Øine ansvarlige for Pietros Forbrydelse. Han vilde udslette denne Familie af de Levendes Tal, og for Madalena, hvis Hengivenhed for den gamle Pietro var ham velbekjendt, tiltænkte han en endnu haardere Straf. Men paa den anden Side maa vi tilstaa, at Giovanni hverken kjendte de Naturens Baand, der knyttede hans Moder til Pietro Sarti, eller var vidende om det skjændige Forræderi, hans Fader havde udvist mod den ulykkelige Rosina, hans Moder.

Efter denne nødvendige Forklaring vende vi atter tilbage til Osteriet, hvor Madalena tilbragte Natten ved sin Faders Leie og med en Bønnebog i Haanden. Men det var hende umuligt at læse et Ord, skjøndt hendes Blik var rettet paa Bogen, saa fordybet sad hun i sine Tanker, og var tilmed greben af en Uro, hvis Aarsag hun ikke kunde forklare sig, og da endelig hendes Øine lukkede sig af Træthed, pintes hun af en skrækkelig Drøm, hvori Gaetano og Anselmo spillede Hovedrollerne.

Henimod Kl. fire om Morgenen vaktes Madalena af et Slag paa Osteriets Dør; det var Mostaccino, der efter at have endt sine Forretninger i Como og afskediget sine Folk, som sædvanlig, var vendt tilbage over Comosøen. Madalena skyndte sig at lukke ham ind, men da hun saae sin Forlovede uden Anselmo, udbrød hun forskrækket:

„Gaetano, hvor er min Fætter, hvor er Anselmo? Saa svar dog!"

„Lad os først træde ind," svarede Mostaccino med bevæget Røst, idet han med skjælvende Haand greb Madalenas Arm.

„Anselmo er altsaa ikke hos Dig? Min Gud, hvor er han da? Tal, Gaetano!"

„Vær blot rolig, Madalena, kom ind i Huset.“

„O, Gaetano!“ udbrød Pigen fortvivlet, „saafremt Du elsker mig, saa fortæl mig, hvad der er blevet af Anselmo. Jeg elsker denne Dreng, som om han var min Søn... O, hellige Guds Moder, min Drøm har altsaa ikke skuffet mig. Dit forvirrede Blik siger mig Sandheden, Du forgjæves søger at skjule... Anselmo er død!“

„Nei, ikke død, men haardt saaret,“ skyndte Mostaccino sig at sige, da han indsaa, at intet uden Sandheden kunde dæmpe denne heftige Smerte.

„Og hvor er han da? Hvor har Du gjort af Anselmo?“

„Vær rolig, Elskede, i denne Time er han i mit Hus i Lugano, hvor den Læge, som har reddet Din Fader og mig, ogsaa vil vide at redde ham. Du kan være ganske ubekymret.“

Madalena stod et Øieblik ubevægelig, som om hun i sig selv vilde søge Kraft til at bære denne ny Ulykke, dernæst vendte hun sig med nogen mere Ro til Gaetano og spurgte:

„Men hvo har vovet at lægge Haand paa denne Dreng? Hvo har været saa feig?“

„Giovanni,“ lød Svaret.

„Du har ladet det skee, o Gud,“ bad Madalena med hævet Ansigt, „og jeg vil ikke beklage mig, men lad ikke denne Forbrydelse hengaa ustraffet, thi de Ugudelige kunde ellers tvivle om Din Retfærdighed. Hellige Jomfru,“ tilføiede hun i Taarer, „Du som beskytter de Uskyldige, Dig beder jeg om Retfærdighed mod denne Nidding.„

Nu først gik Madalena ind tilligemed Gaetano, hvor Luigi hørte den bedrøvelige Efterretning med en foruroligende Ligegyldighed; efter nogen Tids Forløb reiste han sig i Sengen for med en af Feberen svækket Stemme at sige til sin tilkommende Svigersøn:

„Nu maa jeg til enhver Pris see at blive rask, og rask vil jeg blive, ja, saa vist som Gud lever, vil jeg blive rask.“

I de næste Uger saae og hørte man intet til Giovanni, saa at Smuglerne endog smigrede sig med den Tanke, at de, da de affkjøde deres Geværer efter Anselmos Fald, havde saaret ham dødeligt. Imidlertid drog Mostaccino hver Nat over Grændsen med sine Varer og udvidede efterhaanden sine Forretninger, som han nu drev for egen Regning.

En Nat var Mostaccino efter forgjæves at have ventet paa Sfroza-Gesu til Klokken blev Et, dragen afsted med sine Folk, ikke lidet urolig over sin tro Tilhængers Udeblivelse, der, siden han var traadt i Familien Sartis Tjeneste, ikke en eneste Gang var bleven savnet ved Stevnemødet. Men heller ikke denne Gang skulde han savnes, thi neppe havde Gaetano med sine Folk tilbagelagt en Trediedel af Veien, før Sfroza-Gesu stødte til dem.

„Hvor Pokker kommer Du fra?“ spurgte Gaetano i en halv spøgende, halv alvorlig Tone.

„Fra Vinstuen. Jeg havde faaet en Idee, som jeg vilde forfølge, og Du veed, at naar en Tanke plager mig, kan jeg ikke være ledig.“

„Godt, men desuagtet har Du spildt os en hel Time.“

„Det, jeg har at berette Dig, vil holde Dig skadesløs derfor. Gjæt engang, Mostaccino, med hvem jeg har drukket denne Aften?“

„Jeg er ingen Hexemester, Sfroza-Gesu, men skulde det hændelsesvis være den smukke Bagermadame, som Du alt længe har havt et godt Øie til?“

„Paa hende har jeg slet ikke tænkt iaften. Nei, det er Giovanni, med hvem jeg har talt.“

„Og Du siger ikke Basta?“ udbrød Mostaccino, idet han pludseligt blev staaende og lagde sine Arme overkors.

„Jeg tog mig vel iagt. Vor Dæmon er fuldkommen forandret.“

„Forandret?“ gjentog Mostaccino med

et Skuldertræk, „og hvorledes forstaaer Du det?"

„Jeg forsikkrer Dig, han er ikke det samme Menneske, som for fjorten Dage siden. Han angrer oprigtigt alt det Onde, han har tilføiet Din Familie, og han vil nu lade os være i Ro."

„Det vilde jo være bravt, men jeg stoler ikke derpaa."

„Og dog forholder det sig saaledes. Et dygtigt Saar har i to Uger holdt ham bunden til Sengen, og i den Tid, man ligger syg, anstiller man alleslags Betragtninger. Det kan jeg tale om. En af vore Kugler har bevirket dette Under, og han har selv givet mig sit høitidelige Ord paa, at han ikke vil forfølge sin Hævn videre...

„Saameget desto bedre for ham."

„Ja, og for vort Haandværk med. Jeg var nær falden ham om Halsen, da jeg hørte ham tale paa den Maade. Og endnu mere, han ønsker ivrigt at forsone sig."

„Med hvem?" spurgte Gaetano med rynket Pande.

„Han ønsker," svarede Sfroza-Gesu, der var bleven noget forknyttet ved den barske Tone, hvori hans Anfører talte, „han ønsker, at Forretningerne skulle tage deres Gang som tidligere."

„Det er noget Andet," bemærkede Mostaccino med Ro, „men saa skulde Du have truffet Aftale med ham. Du veed jo, at jeg forud er enig med Dig i Alt, hvad Du maatte gjøre."

„Ja... sikkert..." stammede Sfroza-Gesu, „han ønsker derfor at underhandle umiddelbart derom med Dig."

„Aldrig!" udbrød Mostaccino; „skal dette være en Betingelse, bliver der Intet af Sagen. Jeg vil ikke høre et eneste Ord tale derom," tilføiede Gaetano med en Betoning, der afskjar alle Modbemærkninger. „Jeg kunde vel anstille mig, som om jeg ikke saae dette Menneske, naar vi mødte ham, men træffer jeg ham paa min Vei, og jeg er alene, saa... lad ham tage sig i Agt."

„Naar det forholder sig saaledes, saa vil jeg selv gjøre et Forsøg. Han har sat mig Stevne til iaften Klokken fem paa Toppen af Lompino."

„Gaa ikke derhen, Ulykkelige, det er et Baghold."

„Neppe. Havde Du, som jeg idag, samtalt et Par Timer med Giovanni, vilde Du ikke længer ansee ham for en Forræder."

„Sfroza-Gesu! jeg kan ikke befale Dig, men som Ven raader og beder jeg Dig, bliv borte fra Stevnemødet. Er dette Menneske virkelig kommen til Erkjendelse af sine Misgjerninger, saa vil der nok tilbyde sig en anden Leilighed til at han kan tale med Dig. Hvorfor vil Du saaledes uden Nytte sætte Dit Liv paa Spil?"

„Troer Du da, at jeg er bange for ham?"

„Det vel ikke, men naar Du bliver lumskelig overfaldet, hvad hjælper saa Dit Mod Dig?"

„Jeg vil være paa min Post, og desuden — er da mit Liv saa kostbart, at jeg skulde sætte saa stor Pris derpaa?"

„Stivnakke!" var Mostaccinos Svar.

„Hvad for Sager have vi i Nat?" spurgte nu Sfroza-Gesu.

„Allehaande Tøier, Kaschemir, Silke for Patronen, Kniplinger og Guldsager for min egen Regning. Kunde jeg hver Nat gjøre saa gode Forretninger, som i denne, kunde jeg inden kort Tid overgive Dig Kommandoen over Folkene, og da vilde Du maaskee elske Livet høiere."

„Ja, thi jeg kunde da gjøre mine Drømme om den smukke Bagerske til Virkelighed."

Medens Mostaccino under slige Samtaler med sine Folk forkortede Veien, ankom de uden noget Uheld til Como, hvor han overgav Kjøberne de Varer,

de havde forudbestilt hos ham, og lod sig udbetale Penge for sine egne Artikler, men modtog et Bevis for Patronens Sager. Efterat have truffet Aftale om den næste Expedition, afskedigede han sine Folk og begav sig paa Tilbageveien, der førte ham over Søen. Klokken var Tre i Como, da Gaetano steg i sin Baad. Natten var kold, men smuk, Maanen skjulte sig bag Bjergene og en klar, stjernefuld Himmel erstattede dens Lys. For hvergang Gaetano satte over Søen, opdagede han ny Skjønheder i Omgivelserne; og han havde gjerne tilbragt hele sit Liv paa dens smukke, gjennemsigtige Bølger. Denne Nat var Gaetano ret oplagt til at bygge Luftkasteller, og paa Grund af denne Beskjæftigelse forglemte han sig i den Grad, at da han vaagnede af sine Drømmerier fandt han sig paa Høiden af Cernobbio. Men denne Opdagelse forstyrrede ikke hans gode Lune, og uden at ile mere end sædvanligt, roede han tilbage i Retningen af Lompino, medens han nynnede en munter Sang.

Da Gaetano havde endt det andet Vers, vendte han sig om, da han hørte en Larm; en Fiskerbaad kom ham imøde, i hvilken der sad en eneste Mand. Gaetano tilraabte ham et „god Nat", og med stærk, tilsyneladende forstilt Stemme svarede Manden:

„God Nat, unge Mand, syng kun videre; Du vil ikke oftere synge saa smukt."

Mostaccino begyndte atter at synge, men havde neppe endt en Strophe, da han med et tungt Legeme fik et Slag paa Hovedet, medens paa samme Tid Ordet „Basta!" gjenlød i Nattens Mørke. Mostaccino sank i Knæ, et andet Slag af Aarene kastede ham ned i Bunden af Baaden, hans Angriber bøiede sig ned og bragte Gaetanos Baad til at kæntre.

Giovanni, thi det var ham, lagde Armene overkors og betragtede Søens Overflade, til den atter blev rolig, hvorpaa han bortfjernede sig i sin Baad, gjentagende den Sang, Mostaccino havde sunget.

Den sidste Hævn.

Klokken var sex om Morgenen, og endnu var det ganske mørkt. Vinden hylede igjennem den snevre Dal, i hvis Midte l'osteria del gallo laa.

Madalena sad ved sin Faders Seng; skjulende sit Ansigt i sine Hænder, havde hun i to Timer udgydt Angstens Taarer, thi Gaetano, som regelmæssig vendte tilbage til Osteriet Kl. fire, var endnu ikke kommen.

Den Syge vaagnede og spurgte med svag Stemme, hvorfor hun græd.

„Gaetano er endnu ikke kommen tilbage," gav Pigen hulkende til Svar.

„Hvormange er da Klokken?"

„Allerede sex."

„Man hører kun stedse ny Ulykker," udbrød Luigi sukkende.

Madalena svarede Intet til denne Bemærkning og der indtraadte en lille Pause, hvorefter den Syge atter udbrød:

„Madalena, sporer ikke ogsaa Du Røg i Værelset?"

Livligt løftede hun Hovedet iveiret og fandt sig til sin store Forundring indhyllet i en Atmosphære, der gjorde Aandedrættet med hvert Øieblik besværligere. Hun ilte hen i den anden Ende af Værelset og aabnede Vinduet; hele Huset var indhyllet i en tyk Røgsky og igjennem dette mørke Slør saae Madalena faa Skridt fra Huset en Skikkelse staa med korslagte Arme lænet op mod et Træ. Det faldt hende strax ind, at denne Mand ikke var nogen anden end Giovanni, og at den Røg, som omhyllede og gjennemtrængte Huset, maatte staa i Forbindelse med dette skrækkelige Menneskes Nærværelse. Et Rædselsskrig trængte sig frem af hendes Bryst, men uden at meddele Faderen sin Frygt, skyndte Madalena sig ind i et andet Værelse, der stødte ud

til Baggaarden, og aabnede Vinduet. Hun havde ikke skuffet sig i sin Formodning; i samme Øieblik, som hun kastede Blikket omkring sig, kom Ilden til Udbrud paa denne Side af Bygningen og Røgen gav Plads for en stor Flamme, som i lange Tunger slikkede op ad Husets Tag. Hun havde allerede aabnet Munden for at hidkalde Hjælp, da det faldt hende ind, at dette vilde være aldeles unyttigt, efterdi ingen Anden end hendes syge Fader vilde kunne høre hendes Raab i denne Ørken, med Undtagelse af hint Menneske, der sikkert vilde antage hendes Nødraab for et Signal til at styrte sig over sit Bytte. Efter at have overbevist sig om, at Anselmos Dolk endnu var i hendes Besiddelse, gik hun ned i Gaarden til Brønden for at hente Vand, som hun derpaa heldte paa Ilden, men Branden spottede hendes Anstrængelser. Pludselig trængte et Skrig sig til den unge Piges Øren; det var Luigis Stemme, og efter at have kastet et fortvivlet Blik paa Ilden, ilede Madalena til sin Faders Værelse. Luigi var bunden fast til Sengen og anstrængte sig forgjæves for at frigjøre sig, medens Giovanni, der stod foran ham, ledsagede hans Bestræbelser med en spottende Latter. Madalena styrtede hen til Faderens Seng for at befri ham for Baandene, men Giovanni holdt hende tilbage, omslyngede hendes Liv, løftede hende iveiret og steg hurtigt ned af Trappen og forlod med sit Bytte Huset, i hvilket han var stegen ind igjennem det Vindue, Madalena havde aabnet.

En halv Time senere betraadte Giovanni et afsidesliggende Hus, hvor han lagde den bevidstløse Pige paa en Seng. Efterat have tændt en Lampe og sin Pibe ved Ilden i Kaminen, tog han med skrækkelig Ro Plads foran Kaminen, strakte Fødderne ud og udbrød for sig, idet han indhyllede sig i en Tobaksdamp: „Endelig er jeg da kommen til den sidste Hævn!"

Efter en længere Pause, hvori han havde siddet hensunken i dybe Tanker, fortsatte han sin Monolog.

„Den Gamle, min Faders Morder, har jeg styrtet i Afgrunden; Drengen har jeg givet en Kugle i Brystet, Brudgommen ligger i Søen, Vennen, Sfroza-Gesu, der var saa enfoldig at gaa i Fælden, har jeg nedstødt. Der er nu kun Fader og Datter tilbage... Faderen steges i dette Øieblik paa Sengen... og Datteren ligger her i mit Hus. Selv Gud skal ikke kunne rive mig dette Bytte af Hænderne! Inden en Time skal jeg være fuldkommen hævnet... „Usling" saaledes kaldte hun mig... vi skulle faae at see, om hun ikke snart kan finde et andet Navn til at anraabe mig med... Kun Taalmodighed!"

Han taug en Stund og sprang da pludselig op med det Udraab: „og var hun nu død!" styrtede hen til Sengen og lagde sin Haand paa Pigens Hjerte. Et forfærdeligt Smil trak over hans Ansigt; Madalena aandede endnu. Giovanni tog derpaa Lampen og betragtede længe og ufravendt sit Offer. Endelig satte han Lampen tilbage paa Bordet og indtog sin tidligere Plads ved Kaminen, hvor han med en Ildrager kastede Brandene imellem hverandre. Efter en Pause fortsatte han sin Selvunderholdning:

„Ingen Barnagtigheder, Giovanni! Du vil dog vel ikke standse, fordi Tøsen er smukkere end Du havde troet? Du vilde da være en feig, æreforglemmende og vanartet Søn! Mod! Du maa ikke vakle! Har Du forglemt de Ord, Din Faders Morder udtalte hin Nat, Du fulgte ham ubemærket til Korset, hvor hans Søn ligger begravet: „Jeg har hævnet Dig, mit Barn!" sagde han, „jeg har bundet Din Morder til en Bjælke i en underjordisk Kjælder og der ladet ham lide tusinde Kvaler, indtil han af Hunger opgav sin fordømte Aand." Og det var Din

Fader, Giovanni, Din Fader var det, der pintes saaledes, og Du kan endnu tøve et Øieblik! Du maa, Du tør ikke vige tilbage!"

Han reiste sig paany og nærmede sig sit Offer, men med en Hast, som beviste, hvormeget han mistroede sig selv. I samme Øieblik vaagnede Madalena af sin Dvale, og Giovanni blev staaende ubevægelig og forvirret for hende. I Løbet af de tre Maaneder, han havde opholdt sig i Chiasso, havde Giovanni aldrig seet Madalena i Nærheden eller idetmindste kunnet betragte hende med Rolighed, og da han nu saae det englelige Aasyn, skjønt i sin Blegbed, roligt og aabent, som om hun laa i en blid Slummer, da han betragtede denne Pande, hvorpaa den reneste Uskyld tronede, blev Giovanni greben af en Følelse, der hidtil havde været ham ubekjendt, da overfaldtes han af en uvilkaarlig Gysen, et Slags Fortryllelse, der om den just ikke afvæbnede hans Had, saa dog svækkede det.

Men da Giovanni saae, at Madalena ikke ængstelig og frygtsom, som han havde ventet, men modig og fuld af Bestemthed sprang op fra sit Leie og hæftede sit Blik med Foragt paa ham, lyttede Giovanni paany til sin onde Genius og med fast Beslutning traadte han hen til Pigen, som for at benytte dette Ophidselsens Øieblik og beseire sin egen Medlidenhed.

„Nærm Dig ikke, feige Morder!" tilraabte hun ham.

Det Bydende i Madalenas Bevægelse og det knusende Blik, hun tilkastede ham, gjorde Giovanni paany forvirret. Han lod vel see et medlidende Smil, da han saae Madalenas truende Holdning, men han blev desuagtet staaende som fastnaglet til Jorden under Indflydelsen af dette magnetiske Blik. Han vilde ikke tilstaa for sig selv, at han var greben af Agtelse for Pigen, der viste sig saa fast, han sittrede ved den blotte Tanke, at han skulde kunne fatte endog den ringeste Tilboielighed, men han slugte hende med Blikket og indsugede begjærlig den Gift, han frygtede saameget.

Hvad Madalena angaaer, syntes hun at være ganske rolig; hendes Ansigtstræk forraadte det hæftige Oprør, hvori hun befandt sig. Hun havde tabt Alt, kun ikke Æren, for at beskytte dette kostbare Gode, havde hun paakaldt Fortvivlelsen og saaledes paataget sig en tilsyneladende Ro. Efterat Giovanni i nogen Tid havde kjæmpet mod sin endnu ubestemte, men uimodstaaelige Følelse, der truede med ganske at bemægtige sig ham, undte han sig selv en Vaabenstilstand og trak sig atter tilbage til Kaminen, medens Madalena forblev ubevægelig paa sin Plads.

„Træd nærmere," opfordrede Giovanni; „Du har ligget i en Afmagt og maa sikkert fryse."

Pigen gav intet Svar.

„Er Du maaskee bange for mig, eller," føiede han til med Haanlatter — „venter Du maaskee paa Hjælp? Ingen kan vise sig for at frelse Dig. Anselmo er død ..."

„Død!" udbrød Pigen smertelig bevæget.

„Min Gud, ja. Sfroza-Gesu er død, Din Fader ligeledes, eller døer i dette Øieblik, Mostaccino ligger paa Søens Bund ..."

Giovanni brød pludselig af, da han saae Madalena vakle; men hun fattede sig igjen, da han gav hende nogen Tid til at komme sig efter dette frygtelge Slag, hvorpaa han vedblev:

„Du seer altsaa vel, at der imellem Dig og mig ikke mere bestaaer nogen Hindring!"

„Undtagen Gud!" svarede Madalena med Blikket rettet mod Himlen.

Giovanni opslog en høi Latter og sagde da efter en lille Pause:

„Jeg vil, at Du skal tage Plads ved min Side her ved Ilden. Kom,

jeg forlanger Lydighed ... Nu, saa kommer jeg vel til at hente Dig."

„Gjør De et eneste Skridt mod mig, vil De træde i mit Blod," svarede Madalena roligt, medens hun fremdrog Anselmos Dolk og rettede dens Spids mod Hjertet.

Giovanni veg forskrækket tilbage og sank om i sin Stol. Det var imidlertid blevet lyst, Giovanni slukkede Lampen og gav sig til at fløite ... Han var bange, bange for sig selv, bange for Pigen og for den Dolk, hun holdt i sin Haand; han vilde gjerne have afseet Halvdelen af sit Blod for at faa fat paa den. Han elskede hende! En Time forløb i mørk Taushed; Madalena iagttog sin Bortfører, der ganske syntes at have glemt sin forbryderiske Hensigt. Endelig afbrød Pigen Tausheden og sagde med bestemt Mine til ham:

„Det er paa Tide, at vi komme til Ende hermed. Hvad vil De mig egentligt? Ønsker De mit Liv? Det er mig Intet værd, siig blot et Ord og gjør kun eet Skridt frem, og jeg gjennemborer mig med Dolken. Søger De en Kvinde, vil De kun finde et Lig. Bestem Dem altsaa. De har Valget mellem min Død eller min Frihed."

„Aldrig!" udbrød Giovanni, forbauset over Madalenas Ro og Bestemthed.

„Aldrig?" gjentog Madalena, „vi ville faa at see." Og hun trak sig tilbage henimod Døren. „Luk denne Dør op og gaa ud, eller jeg gjennnemborer mig!"

Giovanni sprang op fra sit Sæde og tilkastede Madalene et Blik, der udtrykte ligesaa meget Had som Kjærlighed.

„Madalena!" udbrød Giovanni, der ikke længer kunde beherske sig. „Madalena, jeg elsker Dig! Hellere Døden end miste Dig."

„Jeg vidste vel, at Du var en Kujon," svarede hun ham. „For at dræbe en gammel Mand brugte Du Overfald, for at myrde en Dreng, skjulte Du Dig i Mørket, for at gjøre Ende paa min Faders Liv, ventede Du, til han var udmattet af Sygdom ... Tilstaa kun, at Du er en Kujon, Du er bange for mig, for en Kvinde! Og jeg trodser Dig, thi jeg frygter Dig ikke."

„Madalena!" bønfaldt Giovanni.

„Luk Døren op!"

„Nei!"

„Ikke?" og idet Samme hævede Madalena Armen for at fuldføre sin Trudsel.

„Stands!" udraabte Giovanni, idet han skyndte sig med at aabne Døren.

„Gaa først ud!" bød Madalena.

Og Giovanni forlod virkelig Værelset; Madalena fulgte ham i nogen Afstand, og efterat have forladt Huset indslog hun en Tværvei, der førte til Osteriet, efterat hun først havde befalet Giovanni at gaa tilside, hvilken Befaling atter blev efterfulgt.

Saasnart Madalena saae sig alene, faldt hun paa Knæ og takkede Himlen for sin Redning, hvorefter hun fortsatte sin Vandring mod Hjemmet, men ankommen der, fandt hun kun en Askehob. Under hede Taarer opsendte hun en Bøn for sin Faders Sjælefrelse.

Forbandelsen.

Længe og inderligt bad Madalena til Herren, hvem hun lovede at indvie Resten af sit Liv; men førend hun tog Afsked med den Verden, der hidtil havde været hende saa kjær, vilde hun først skaffe sig Vished om, at Anselmo ikke længer var ilive. Thi skjøndt Giovanni havde fortalt hende dette, kunde hun dog ikke tro, at hendes Forlovede havde skuffet hende, da han forsikkrede hende om, at Drengen var paa god Vei til at helbredes. Trods sin Udmattelse ilede hun derfor uden Tøven til Lugano og havde ved sin Ankomst der Mod nok til at banke paa sin Forlovedes Dør og vente paa, at Døren

skulde blive oplukket. Men hun ventede forgjæves, og da hun endelig paa Grund af sin Stilling som Gaetanos Forlovede havde ladet Dørene aabne, fandt hun Huset tomt. Madalena forsagede imidlertid ikke, hun tog sin Tilflugt til Herren, hvem hun nu kunde vie sit Hjerte udelt. Hun vendte derpaa tilbage til Grændsen, vel med større Nedslagenhed, men ogsaa med mere Ro end tidligere, og standsede først i Chiasso, hvor en Søster til hendes Moder, den samme Tante, hos hvem hun nu var opdragen, boede, og som modtog hende med moderlig Kjærlighed.

Vi ville ikke beskrive den rørende Scene, som fandt Sted i denne simple Bolig, og ikke heller ville vi gjentage de Trøstens Ord, der bleve udvexlede mellem Tanten og Niecen.

Aftenen var allerede brudt frem, Madalena sad ved Siden af sin Slægtning ... da de paa engang hørte en blid, ungdommelig Stemme udenfor Døren. Stemmen var Anselmos! Med et Glædesskrig styrtede Madalena til og aabnede Døren. Anselmo var ikke alene, han bar en Mand i sine Arme, og denne Mand var — Luigi. Bevidstløs faldt Pigen til Jorden, og da hun atter kom til sig selv, saae hun de venlige Blik, hendes Fader, der var bragt tilsengs, tilkastede hende, og Anselmo knælende ved hendes Fødder.

Efterat Madalena havde fattet sig, fortalte Anselmo, hvorledes han havde truffet sin Onkel.

„Gaetano," berettede han, „vilde berede Dig en Overraskelse, og havde derfor fortiet Dig, at jeg alt i to Dage havde været oven Senge. Imorges skulde jeg uventet indfinde mig i Osteriet. Rimeligvis indfandt jeg mig paa Pletten, men istedetfor Gjensynets Glæde havde jeg den Skræk at see Huset i Flammer. Jeg tænkte strax paa min Onkel og styrtede til hans Værelse, der alt begyndte at brænde; tillykke havde Ilden endnu ikke angrebet Sengen. Din Fader havde tabt Bevidstheden og med Skræk bemærkede jeg, at han var fastbunden til Sengen. Ved Himlens Styrelse fandt jeg hurtigt en Kniv, sønderskar hans Baand og bar ham ud af det brændende Hus. I Kratskoven kom han til Besindelse og jeg erfarede da, hvad der havde tildraget sig."

„Og Gaetano?" spurgte Madalena ængsteligt.

„Om ham vide vi Intet," svarede Luigi hende og tilføiede: „Tak Din Fætter, thi ham skylder Du mit Liv. Efter at han forgjæves havde søgt efter Dig i Omegnen og selv i Giovannis Hus, førte han mig saa godt, han kunde, herhen."

Madalena havde ikke behøvet denne Opfordring til at takke sin Fætter, hun trykkede ham til sit Hjerte og overøste ham med Kjærtegn, indtil han for at frigjøre sig for Beviserne paa hendes Taknemmelighed forlod Huset, for at anstille Efterforskninger efter Gaetano. Han naaede snart Como og begav sig til en meget besøgt Vinstue, hvor den første Person, han traf, var Giovanni. Denne anmodede han om at følge med hen paa Torvet, da han havde Noget at tale med ham.

Og hvorfor just paa Torvet?" spurgte denne.

„Fordi jeg der ikke vil have noget at frygte af Deres Dolk."

Giovanni smilte, men fulgte dog Drengen. Ankomne paa Pladsen, blev Anselmo staaende og sagde, idet han vendte sig om mod Giovanni:

„Min Bedstefader har forsyndet sig svært mod Eders Fader. I vilde hævne ham og dræbte derfor Pietro Sarti. Men hvad har dennes Familie gjort Eder, hvorfor er I bleven en Mordengel for den?"

Giovanni stod et Øieblik stum af Overraskelse, men med et Kast med Hovedet udbrød han:

„Og troer Du Dreng, at den Marter, min Fader led, kan afsones med et Menneskes Død?"

„Da skulde De have betalt Pietro Marter for Marter, ladet ham leve, for at være Vidne til sin Families Undergang. Eller rettere, veed De, hvad De skulde have gjort?" yttrede Anselmo, der talte sig hidsig, „De skulde have stræbt at udforske, hvad der bevægede Pietro Sarti til at handle umenneskeligere end en Tiger."

„Jeg veed, at min Fader under Udøvelsen af sine Kaldspligter har dræbt En af Dine; men han var i sin Ret."

„Men Et veed Du ikke, Ulyksalige! at den Mand, Din Fader dræbte i sin blomstrende Alder, at den Ulykkelige, der sidste Nat laa kneblet og bunden i Sengen i det brændende Hus, at disse tvende Mænd vare Dine Brødre, at disse To vare fødte af samme Moder som Du! Det veed Du ei, at Du vilde ved det paa mig affkudte Skud havde dræbt en Neveu, det veed Du ei, at Pietro Sarti var Din Moders Mand!"

„Min Moders Mand!" udbrød Giovanni i høieste Oprør; „Taler Du Sandhed, da følg mig, da har Du Intet mere at frygte."

Paa Veien til Giovannis Hjem meddelte Anselmo Giovanni den Fortælling, Pietro Sarti før sin Død havde berettet. I Taushed hørte Giovanni herpaa, og den dødelige Bleghed, der hvilede paa hans Ansigt, den kolde Sved, der bedækkede hans Pande, viste tydeligt, hvormeget denne Fortælling havde angrebet ham. Da Anselmo havde endt sin Beretning, udbrød Giovanni med et dybt Suk:

„O, jeg Ulyksalige, jeg har dræbt min Moders Mand!"

„De var maaskee blot et Redskab i Herrens Haand," trøstede Anselmo, der følte sig rørt over Giovannis store Fortvivlelse.

„Jeg har gjort mig skyldig i et Attentat paa Dit Liv!"

„Herren lod ikke Saaret blive dødbringende."

„Jeg har antændt den Ild, der fortærede min Broder!"

„Gud sendte mig endnu i rette Tid til hans Redning."

„Saa er Du altsaa en Engel," udbrød Giovanni glad bevæget. „Men," vedblev han nedslaaet ved Tanken, „har Du ogsaa reddet min Broderdatters Forlovede, som jeg har druknet i Søen? Har Du ogsaa reddet Sfroza-Gesu, hvem jeg gjennemborede med min Dolk? Kan Du ogsaa redde mig, der elsker Bruden til den Mand, hvis Blod jeg har udgydt?"

Anselmo lod bedrøvet Hovedet synke ned mod Brystet og udbrød sukkende:

„Nei, Du har Ret, Du er forbandet!"

Giovanni tog Plads paa en Træstub, skjulte sit Ansigt i Hænderne og forblev længe ubevægelig i samme Stilling. Anselmo stod bagved ham og begræd sine tabte Venner, hvis Død han nu erfarede. Endelig reiste Giovanni sig af sin dybe Grublen og indslog den Vei, der førte ind i Bjergene, med Anmodning til Anselmo om ikke at forlade ham i hans Ulykke. De betraadte nu hans Bolig, hvor han overgav Anselmo en Portefeuille, som han først forseglede, og sagde da til ham:

„Du maa levere dette til Din Onkel tilligemed det Brev, jeg nu skriver, men bede ham først at aabne det om et Par Timer."

Efter disse Ord gik han hen til sin Pult, men førend han satte sig til at skrive, fremtog han en Kapsel, hvoraf han udtog Noget, som han nedsank, uden at Anselmo blev det vaer. Lang Tid brugte han til at skrive Brevet; da han endelig var færdig dermed, overgav han det til Anselmo med de Ord:

„Lev vel! Du som har været Vidne til min Fortvivlelse, Du vil idetmindste ikke forbande mig! Vel er jeg brødefuld, men betænk, Anselmo, jeg er Din Faders Broder! Vil Du gaa uden at tilgive mig?"

„Gud tilgive Dig, som jeg gjør det, og som min Bedstefader har gjort. Herren vil sikkert bønhøre Dig, thi Din Anger er lige med Din Synd."

Giovanni holdt ham længe fasttrykket til sit Bryst, derpaa tog han sit Gulduhr af Lommen, løsnede Kjæden derfra og rakte sin Neveu begge Dele.

„Vil Madalena bære denne Kjæde for at erindre sig min Anger og bede for mig? Og Du, vil Du afslaa en Gave af Din Onkel?"

Anselmo tog imod Uhret og lovede at overlevere Madalena Kjæden, da i samme Øieblik to Grændsejægere styrtede ind i Værelset med det Udraab:

„Man venter Dig i Como. Vi have imorges arresteret den berygtede Mostaccino..."

„Hvorledes? Arresteret Mostaccino?" spurgte Giovanni med en paafaldende Betoning.

„Ja, det er ham," svarede Grændsejægerne, „vi fandt ham imorges bevidstløs og drivvaad i nogen Afstand fra Lompino. Det synes, som om hans Baad er kæntret."

„Gaetano lever!... For seent, for seent!" udbrød Giovanni.

„Hvad er det, Onkel?" tilhviskede Anselmo ham.

„Begriber Du ikke, at jeg er forbandet. Gud har tilintetgjort mit forbryderiske Forehavende, og jeg har fornægtet Ham; thi jeg har givet mig selv Døden."

„Døden!" udbrød alle de Tilstedeværende.

„Herren er barmhjertig, man bør aldrig mistvivle om hans Naade," sagde Anselmo bevæget.

„Min Dreng!" udbrød Giovanni, idet han bøiede sit Knæ, „dersom Du nogensinde skulde blive fornærmet, saa forlang Retfærdighed af Himlen, men hævn Dig ikke selv. Du seer nu, hvortil dette fører. Men, Gud er god, han seer min Anger!..."

Disse vare de sidste Ord, Giovanni talte. Efter et Qvarteers Forløb var han død.

I Brevet til sin Broder havde Giovanni forsøgt at retfærdiggjøre sin Opførsel, navnlig formedelst sit Ubekjendtskab med det Slægtsskabsbaand, der forbandt dem. Portefeuillen indeholdt en opsparet Kapital, der var stor nok til at løse Gaetano af hans Fængsel og sætte ham istand til at udføre sin Plan, at etablere en lille Handel i Lugano. Det modtagne Slag havde kun bedøvet Gaetano, og Vandets Kjølighed havde kaldt ham tilbage til Besindelsen, saa at det blev ham muligt at naae Landet svømmende. Derfra havde han villet begivet sig til Osteriet, men Kræfterne glippede og saaledes var han bleven liggende bevidstløs paa Strandbredden.

Madalena samtykkede gjerne i at forkorte den Frist, inden hvilken Brylluppet var bestemt, og i de sidste fjorten Aar have Luigi og Anselmo beboet Gaetanos Hus i Lugano. Anselmo tænker ikke paa at tage sig en Kone; han elsker sin Cousines Børn, som det var hans egne, han har ganske helliget sig til deres Opdragelse og forsømmer ikke at indprente dem Afsky for Selvtægt.

Hvert Aar paa Allehelgensdag besøger hele Familien Dalen, hvor Sartierne før boede, og beder paa de tre Grave, der findes paa samme Plads, hvor før Osteriet stod. Deres Bønner gjælde de tre Afdøde: Pietro Sarti, Sfroza-Gesu og Giovanni.

L. Levins Bogtrykkeri.

Scene af den nordamerikanske Frihedskamp

Scene af den nordamerikanske Frihedskrig.

(Hermed et Lithographi.)

Uagtet hele Østkysten af Nordamerika allerede 1497 var bleven opdaget af Cabot, bleve disse Lande dog længe forsømte, efterdi de kun indeholdt uigjennemtrængelige Skove og Ørkener, men ikke frembøde nogle ædle Metaller. Først 1584 erholdt Walter Raleigh det Hverv af Dronning Elisabeth at seile derhen med to Skibe, for at undersøge Landet; til Ære for sin Dronning gav han den Del af Kysten, hvor han landede, Navnet Virginia; men de første Kolonister vendte allerede 1586 tilbage til England, da de vare for svage til at modstaa Indianerne; ikke heldigere vare de i Aarene 1587 og 1590 gjorte Forsøg. Først i Tidsrummet fra 1603 til 1625 lykkedes det at anlægge varige Kolonier i Virginien og 1618 at fordrive Hollænderne, der havde nedsat sig ved Hudson. Paa samme Tid havde Franskmænd nedsat sig i Canada, og Svenske i det Land, der senere blev kaldet Pensylvanien; disse underkastede sig Englands Herredømme, men Hollænderne bleve først 1664 aldeles fjernede fra Nordamerika. Under de sidste Stuarters trykkende Regjering flygtede mange Puritanere og andre Misfornøiede til Amerika, for her at nyde Religionsfrihed, og Eventyrere og Forviste, vel ogsaa Forbrydere fra alle Lande ilede til dette ny Land. 1713 besatte Englænderne Akadien (Ny-Skotland), og 1763 afstraadtes dem endnu Canada, saa at de nu vare de eneste Beherskere af Nordamerika.

Nordamerikanerne følte sig efterhaanden opvoxne til en Nation; de havde lært at elske deres ny Fædreland; de erkjendte dets Styrke, og skjøndt udgaaede fra England og opelskede ved Englands Barm, frygtede de dog ikke mere deres Moder. Deres Forfatninger vare tro Efterligninger af den engelske Konstitution; ogsaa Nordamerikanernes personlige Frihed fandt sig beskyttet ved Juryer, selv i Civilsager; Religionsfrihed nøde de i en endnu videre Betydning, end Gammel-England; de havde ikke beholdt hint Kirkehierarki, som de fleste af deres Forfædre haardnakket havde modstaaet, og som havde været den første Aarsag til deres Flugt fra Fædrelandet. Det er derfor ei at undres over, om de beholdt den engelske Forfatning som Grundlag, ja endog, at de søgte en endnu mildere Regjeringsform, en endnu mere omfattende Frihed. Hvorledes skulde ogsaa hin Kjærlighed til Frihed, der allerede havde beseiret saa mange Hindringer, have kunnet dø ud i Amerikas uhyre Ørkener, hvor man ikke kjendte Europas Adspredelser, hvor uophørligt Arbeide maatte hærde Legemet og fordoble Charakterens Selvstændighed? De havde bragt de samme Grundsætninger med sig; de ansaa det for enhver engelsk Undersaats uafhændelige Ret, kun med eget Samtykke at afgive sin Eiendom; hvorledes havde de kunnet opgive en saadan Ret, de, der erhvervede sig Livets Ophold af Landstrækninger, som de allerførst havde besat og ved deres Hænders Arbeide gjort frugtbare? Alt forenede sig i det engelske Amerika til Udviklingen af borgerlig Frihed og national Uafhængighed.

Denne Lighed i de politiske Rettigheder og Lighed i Sprog gjorde, at de britiske Amerikanere betragtede sig som et eget Folk. Krigene imod de nærliggende franske Kolonier i Canada udviklede Nationalcharakteren og det militaire Mod — de vandt Tillid til deres Kræfter. Kolonierne alene, uden al Bistand af Moderlandet, erobrede i Aaret 1744 den vigtige Fæstning Louisbourg. Ogsaa Canadas og Floridas Erobring i Syvaarskrigen fra 1755

til 1763 skyldte England ligeledes for Størstedelen Kolonisternes Mod.

England erkjendte vel den Nytte, som Kolonierne havde viist det i Farens Stund; men da denne var forbi, søgte man atter at erhverve den Magt, som ved Krigen var bleven løsnet, og fordrede, at Nordamerika skulde bidrage Sit til at forrente og forringe den Statsgjæld, hvori England, tildels for Koloniernes Skyld, var kommen. Denne Fordring var unægtelig billig, men Premierministeren Grenville tog Forholdsregler, som opvakte Nordamerikanernes Harme, idet han forhøiede Indførselstolden paa de Produkter, som Kolonierne vare nødte til at tage fra England, og paalagde den saakaldte Stempelskat, ifølge hvilken man ved alle offentlige Forretninger kun maatte benytte Stempelpapir.

En Congres blev sammenkaldt i New-York, og flere Steder opbrændte Pøbelen Stempelakten, og dette truende Udseende af Forholdene bevægede Parlamentet til at tilbagekalde Stempelakten og formindske Indførselstolden paa Produkterne; men Tønderet til Borgerkrigen var tændt, og en lille Omstændighed fik den til at blusse op i en Flamme, som Englands største Anstrængelser ikke kunde slukke.

Det ostindiske Kompagni, der besad et Monopol paa The, hvoraf Regjeringen hævede betydelig Told, havde nemlig i London sammenhobet et Forraad af 17 Millioner Pund The, som det ikke kunde faae Kjøbere til. For nu at skaffe dette Kompagni en hurtig Afsætning, udvirkede Ministeren Lord North det en Parlamentsakt, ifølge hvilken det skulde have Lov til at udføre sin The toldfrit, anlægge Magasiner i Amerika og kun betale tre Pence i Afgift for hvert Pund The. Ved denne Begunstigelse mod Kompagniet lede nu de amerikanske Kjøbmænd og Detailhandlere, der maatte betale 4 Pence, og hidtil forgjæves havde ansøgt Parlamentet om Tilladelse til at hente deres The umiddelbart fra China, overordentligt i Afsætningen af deres Theforraad; ligeledes Smuglerne; men i Særdeleshed bleve Amerikanerne i høieste Grad oprørte over den tilføiede Klausul, at Overskuddet af Thetolden skulde flyde i den engelske Skat (hvilken Yttring var ligesaa overflødig som uklog, da der aldeles ikke kunde ventes noget saadant Overskud). Nu udbrød Gjæringen paany; man besluttede, ikke mere at drikke The, men heller ikke at lade noget indføre, og forlangte navnlig i Boston, at tre der indløbne Theskibe, uden at losse, skulde vende tilbage til England. Da Statholderen og Toldvæsenet afsloge dette, overfaldt den 21de September 1773 en Hob forklædte Bostonere de i Havnen liggende tre Skibe, og kastede 27 Kasser The overbord, hvis Værdi beløb sig til 8000 Pund Sterling.

Dette var Signalet til Revolutionen. Bostons Selvhjælp krænkede Storbritanniens Stolthed i høieste Grad, og man besluttede at afstraffe Kolonierne, navnlig Boston; dens Havn skulde spærres og al denne Byes Handel skulde hemmes, indtil det ostindiske Selskab havde faaet Erstatning; fra dette Forbud undtoges alene de med Brænde og Levnetsmidler ladede Skibe. I dette Øiemed ankom den 1ste Juni 1774 den engelske General Gage med 4 engelske Regimenter til Boston, for at spærre dens Havn og ophæve al Handelsforbindelse med den. Men istedetfor at indjage Amerikanerne Skræk ved denne Forholdsregel, bleve de ved denne Beslutning kun bragte til at forene sig nærmere med hverandre. Den 5te September 1774 sammentraadte i Philadelphia en Generalcongres af 51 Deputerede fra 12 Provindser (Canada, Ny-Skotland og Georgien sendte ingen), for at raadslaa om Landets Stilling. De affattede en Erklæring, hvori de viste Koloniernes Rettigheder og Fri-

heder, forlangte sig repræsenterede i Parlamentet og Ophævelse af Indskrænkningen i den indenrigske Handel osv.; men Alt affattet i et saa moderat Sprog, at man maa undre sig over Parlamentets Kortsynethed, der forhindrede det i at see de Følger, som et Afslag maatte have.

Med denne Erklæring, der var affattet i Form af en Petition, sendte man i Begyndelsen af Aaret 1775 en Deputation af tre Mænd, blandt hvilke Franklin var, til England; men Ministrene vidste at vinde Parlamentet for de strengeste Forholdsregler, og dette besluttede den 26de Januar 1775, med 218 St. imod 68, at de amerikanske Gesandters Bønskrift skulde afvises, ved hvilken Leilighed Franklin endog blev fornærmet af den engelske Pøbel. I Februar 1775 forbød man Massachusets og Ny-Hampshire Fiskeriet paa Ny-Foundlands Banker, hvorpaa hele disse Provindsers Handel med England, Spanien og Vestindien beroede, og forbød de øvrige Provindser al Handel med de samtlige engelske Besiddelser, efterdi alle vare lige skyldige.

Nu begyndte man i Amerika at tænke alvorlig paa Modstand. Man øvede Landmilitsen i Vaaben, anlagde Krudtmøller, og forskaffede sig Krudtforraad ved Smugleri med Antillerne, da Storbritannien havde forbudt Udførselen af alle Krigsfornødenheder fra England; i Rhodeisland bemægtigede Folket sig 40 af Kronens Kanoner. Men fra engelsk Side besluttede man at lade alle fremtidige Forsamlinger ophæve ved Tropper, og i denne Hensigt endog at skride til at bruge Vaabenmagt. Da derfor i Foraaret 1775 en Provindsial-Forsamling blev holdt i Concord i Massachusets, afsendte General Gage 1800 Mand Tropper, for at ophæve denne Forsamling og konfiskere Krigsforraadene. Paa Veien derhen stødte Britterne i Lexington paa en Masse bevæbnede Kolonister. Det kom til Kamp, 8 Kolonister faldt, adskillige bleve saarede, og Englænderne trængte ind i Concord, hvor de ødelagde en Del af Krigsapparaterne. Saaledes flød det første Blod i denne mærkværdige Krig. Men nu, ved Synet af dette sine Børns Blod, stod Massachusets op i Masse; fra alle Kanter strømmede Provindsialmilitser til, Briterne maatte forlade Concord, og mistede, forfulgte af Amerikanerne, paa Tilbagetoget 250 Mand Døde og Saarede, men Amerikanerne kun 60. Saaledes var altsaa Krigen udbrudt!

Denne Fægtning gav Signalet til Provindsernes almindelige Bevæbning, hvis Militser nu strømmede til fra alle Kanter, indesluttede General Gage i Boston fra Landsiden og beleirede ham formelig i Boston. Pensylvanierne besatte Philadelphia; flere smaa Fæstninger kom ved Overrumpling i Amerikanernes Hænder, og saaledes blev i Aaret 1775 Revolutionen almindelig. Der opstod en Krig, som varede næsten 10 Aar, og hvis endelige Resultat ved Freden til Paris, den 3die September 1783, var Amerikas Frihed!

Ildkugler og Meteorstene.

Ildkugler kalder man i Naturlæren alle glødende Luftfremtoninger i Kugleskikkelse, der i forskjellig Størrelse bevæge sig gjennem Luften med større eller mindre Hurtighed. Have de en lysende Hale, kaldes de Ilddrager, og ere de af ringe Omfang, hedde de Stjerneskud.

I Oldtiden betragtede man det som en uomtvistelig Kjendsgjerning, at Stenmasser, der ledsagedes af Ildphænomener, faldt fra Luften ned paa Jorden. Saavel Grækere og Romere, som

gamle chinesiske Historieskrivere omtale saadan Stenregn; ogsaa i Middelalderen tale baade arabiske og Vesterlandets Forfattere om lignende Begivenheder, ja Efterretningerne herom naa lige ned til forrige Aarhundrede. Da man i dette troede at kunne gjøre forrige Tiders blinde Overtro god igjen ved afgjort Vantro, begyndte de Lærde at nægte en Kjendsgjerning, fordi de ikke kunde forklare den; ja i sin velmente, om end missforstaaede Iver gik man saa vidt, at man ligefrem bortkastede de Stene, der angaves at være faldne ned fra Himlen og hyppig, ledsagede af Beviser, fandtes i offentlige Samlinger, fordi man frygtede for at gjøre sig latterlig ved at opbevare dem. Medens man saaledes med et Slags Forbittrelse henviste en Kjendsgjerning til det Eventyrlige, vedbleve Stene at falde ned fra Himlen. Saaledes indtraf 1790 en stor Stenregn i Frankrig; en stor Ildkugle sprang i Luften med et heftigt Knald og der faldt mange Stene, af hvilke nogle veiede over 20 Pund. Faa Aar derefter iagttog man ogsaa, at Meteorstene faldt ned, saaledes i Siena i Toskana 1794, i Wald-Cottage i det nordlige England 1795, i Benares i Indien. Nu lode flere dygtige Hoveder sig overbevise, især i England, fornemmelig efterat Chladni i Wittenberg havde havt Mod til at antage sig de opgivne Meteorstene og henlede Naturforskernes Opmærksomhed paa en ved saamange Vidnesbyrd bekræftet Begivenhed; de franske Lærde vedbleve at være vantro og udlo eller forkjættrede Chladni; en Naturforsker udlod sig endogsaa med, at han ikke vilde tro det, om han end saae en saadan Sten falde ned ved sine Fødder; en Anden paastod endogsaa, at Chladni fornegtede den bestaaende Verdensorden.

I Aaret 1803 faldt i Normandiet flere tusinde Stene ned paa samme Tid, som der viste sig en Ildkugle; uagtet det blev anmeldt af Øvrigheden, vilde de Fleste ikke tro det, og et Blad i Paris beklagede endogsaa den By, hvis Øvrighed troede paa saadanne Urimeligheder. Imidlertid fandt det franske Institut sig foranlediget til at sende et af sine Medlemmer, den berømte Naturforsker Biot, hen til Stedet for nøiere at undersøge Sagen. Ved sin Tilbagekomst aflagde Biot en udførlig Beretning, der bekræftede Kjendsgjerningen. Flere af de Stene, han medbragte, bleve undersøgte af Chemikere, og det viste sig, at de i deres Sammensætning meget lignede tidligere undersøgte Meteorstene, medens de saavelsom disse vare aldeles forskjellige fra alle øvrige bekjendte Stenarter. Fra denne Tid af begyndte ogsaa de mest Vantro at omvende sig, og nu hører det, at der falder Stene ned, til de mest uigjendrivelige Kjendsgjerninger i Naturlæren. I nyere Tider har der fundet Stenregn Sted i Mæhren 1833 og i Ungarn 1841, hvor der faldt utallige smaa Stene, omtrent saa store som Bønner. Ildkuglerne vise sig efter Chladnis tro Beskrivelse sædvanlig paa følgende Maade: I en betydelig Høide viser der sig et lysende Punkt eller en lille klar Sky, hvorudaf et lysende Legeme ruller sig sammen. Dette bevæger sig fremad med stor Hurtighed, og uddanner sig til en Ildkugle, der udslynger Flamme, Røg og Gnister. Ildkuglen har i Almindelighed en Hale efter sig, der nærmest ved Kuglen bestaaer af Flammer, som blive spidse udadtil, og nærmere derved af den efterladte Røg og Damp; undertiden fremkommer den af Dele af Ildkuglen, der ere blevne trukne i Længden. Ikke saa sjelden ledsages Ildkuglen af afsondrede Dele, der uddanne sig til smaa Ildkugler. Endelig springer den istykker med megen Larm og heftig Rystelse af Luften, undertiden gjøre adskilte Dele det Samme endnu engang; Stykkerne falde ned paa Jor-

den, men udgjøre tilsammen en mindre Masse, end man skulde vente efter Ildkuglens Størrelse.

Høiden, hvori Ildkuglerne bevæge sig, kan vanskelig bestemmes, da de fare hurtigt afsted og kun ere synlige i en kort Tid; man kan dog omtrentlig slutte sig til, at de i Gjennemsnit vise sig i en Høide af 10—15 Mil. Ligesaalidt lader der sig afgjøre noget Bestemt om Skikkelsen af deres Bane. Retningen bøier sig som oftest mere eller mindre mod Synskredsen, undertiden er den ogsaa ligeløbende med denne, og ofte fare de hen over store Strækninger Land, hvorpaa de i en krum Linie sænke sig ned mod Jorden. En Ildkugle, der blev seet 1783, drog henover Skotland, England, Frankrig og Italien. Undertiden viser Kuglen ogsaa en Omdreining om en Axe. Ildkuglernes Hurtighed maa ofte være overordentlig stor, skjøndt her ogsaa mangler nøiagtige Bestemmelser. Den Ildkugle, der 1676 blev seet i hele Italien og en stor Del af Tydskland, skal omtrent have tilbagelagt 40 geographiske Mile i eet Minut; den havde altsaa omtrent en Hurtighed lig Uranus's. En anden Ildkugle, som 1719 blev seet i England, skal have gjennemløbet 70 Mil i eet Minut, og den i 1783 iagttagne endogsaa 4 Mil i eet Sekund, altsaa med samme Hurtighed som Jorden i sin Bane. Ildkuglernes tilsyneladende Størrelse lader sig heller ikke angive med Bestemthed, men sammenlignes i Almindelighed med Fuldmaanens; af den synlige Størrelse vilde man kunne slutte sig til den virkelige, hvis man kjendte Afstanden.

Ildkuglerne springe sædvanlig, medens de fare gjennem Luften, sandsynligvis fordi der udvikle sig Dampe i deres Indre, der sprænge den dem omgivende Skal. Hvor ingen saadan Sprængning blev bemærket, har det sandsynligvis sin Grund i, at man enten var for langt borte derfra, eller at Ildkuglen ikke kom ned til Jorden, men fortsatte sin Vei ud i Verdensrummet. De Masser, der efter Sprængningen falde ned til Jorden, lade sig henføre til 3 Klasser; enten bestaa de af en eiendommelig Sammensætning af flere Stoffer, Meteorstene i egentlig Forstand, eller af gedigent Jern snart med, snart uden Tilsætning af jordagtige Bestanddele, eller af støvagtige og bløde Dele i tør og fugtig Tilstand.

Meteorstenene ere ved deres Ankomst til Jorden, i hvilken de ofte trænge flere Fod ned, sædvanlig meget hede, undertiden gloende og tillige bløde, hvilket viser sig derved, at de Legemer, paa hvilke de falde, gjøre Indtryk i deres Skorpe; denne er som oftest sort og sammensat af de samme Bestanddele som det Indre, sjælden over $1/4$ Linie tyk. Man veed endnu ikke rigtig, hvorledes den opstaaer; thi endskjøndt den synes at være fremkommen ved Smeltning, er det dog vist, at den hverken har Lighed med, hvad der kommer ud af de ildsprudende Bjerge, eller med hvad der viser sig ved en naturlig eller kunstig Smeltning, eiheller lader den sig danne ved at smelte Bestanddelene af Meteorstenene. De ere sammensatte af meget forskjellige Stoffer og afvige fra alle ellers bekjendte Stenarter, men ligne hinanden indbyrdes, endskjøndt de ikke ere dannede paa samme Maade. En Hovedbestanddel danner Jernet i mangehaande Forbindelser; foruden det har man fundet en stor Mængde Stoffer, der ellers ogsaa forekomme paa Jorden, om end i andre Forbindelser. De fleste Meteorstene have en vis Grundform, der lader sig bringe tilbage til et ligesidet tre eller firesidet Prisme. Skorpen er sortagtig og snart mere, snart mindre glindsende; undertiden er den saa haard, at den giver Gnister, naar den slaaes imod Staal. Indvendig vise sig Aarer og indsprængte Stykker af samme Beskaffenhed som Skorpen. Det Indre bestaaer snart

af en tæt, graa Hovedmasse, hvori findes gediegent Jern, snart af forskjellige Bestanddele.

De nedfaldende Stenes Størrelse og Vægt ere meget forskjellige; mange veie kun nogle Kvintin, andre flere hundrede Pund. Iøvrigt behøver man ikke at undre sig over, at de nedfaldende Massers Størrelse næsten altid synes meget ringe i Sammenligning med Ildkuglernes, da disse sandsynligvis ere udvidede ved Varmen og befinde sig i en løs Tilstand, vel ogsaa for Størstedelen opløse sig i Røg og Damp, saa at kun de fortættede Dele komme ned til Jorden.

Man har ikke saa hyppigt iagttaget, at der falder gedigent Jern ned; den mest bekjendte Begivenhed af dette Slags indtraf 1751 i Hradschina i Kroatien, hvor to Jernmasser, den ene paa 71, den anden paa 16 Pund, faldt ned i Øienvidners Nærværelse; den første af dem opbevares i Wien. Himlen var klar; man saae en Ildkugle, der foer afsted med dump Allarm og sprang istykker med et heftigt Knald; nu viste der sig først sort, derpaa mangefarvet Røg, og den delte sig i to Stykker, der faldt til Jorden.

Paa forskjellige Steder af Jorden har man fundet lignende Masser af gediegent Jern, som især adskiller sig fra almindeligt Jern derved, at det indeholder Nickel. Kan det end ikke historisk godtgjøres, at saadanne Masser hidrøre fra Ildkugler., er det dog høist rimeligt, saameget mere, som de i Udseende og Sammensætning stemme overens med det Jern, hvorom der ikke hersker nogen Tvivl, at det er faldet ned til Jorden. En saadan Masse, funden 1749 af en Kosak paa Toppen af et Skiferbjerg, saae og beskrev den russiske Reisende Pallas i Siberien 1771. Efter Chemikeren Berzelius's Undersøgelse bestaaer den af 88 Dele Jern, 11 Dele Nickel, og 1 Del af forskjellige andre Stoffer. Hertil maa ogsaa henregnes en til 14,000 Pund anslaaet Masse, der findes omtrent 50 Mil fra Bahia; en lignende er funden i Ungarn 1819. De største Masser gediegent Jern træffer man i Senegal, hvor Negerne lave alle Slags Redskaber deraf, ligeledes i Mexico, samt i Sydamerika i en Egn, hvor der ikke gives Bjerge, hvor man i en stor Omkreds ikke seer en Sten.

Endnu sjældnere indtræffer det, at der falder Støv og Dynd til Jorden. Undertiden har man, naar det er skeet, bemærket en Ildkugle, der sprang med stort Bulder, men i andre Tilfælde har der kun viist sig et langstrakt Ildskjær.

Efter de hidtil førte Undersøgelser staaer Alt dette ikke i nogen Forbindelse med, hvad der skeer paa Jorden. Disse Phænomener ere uafhængige af Aar og Dag, af Verdensdelene, af geographisk Beliggenhed og af Veiret. Det er let forklarligt, at man har flere Jagttagelser om Dagen end om Natten, at de fleste herhen hørende Tilfælde ere bemærkede i Europa og det i den Del deraf, hvor man mest har sin Opmærksomhed henvendt paa Naturen. Det indsees ogsaa let, at man hyppigere seer saadanne Ildmeteorer i klart end i tykt og Regnveir, og det vilde være urigtigt, hvilket forresten Mange gjøre, heraf at slutte, at klart Veir udøver en særdeles heldig Indflydelse paa Dannelsen af Meteorstene. Man har allerede opstillet flere Gisninger for at forklare sig Meteorstenenes Oprindelse. Efterat man først havde erkjendt, at de virkelig falde ned fra Luften, har man især gjort fire Antagelser gjældende:

1) Man antog med Brødrene de Luc, at Meteorstenene kom fra Vulkanerne paa Jorden, Det Urigtige heri fremgaaer deraf, at vore Vulkaner neppe vilde have Kraft til at slynge Sten saa høit i Veiret og meddele dem en saa stor Hurtighed; endvidere have Meteorstenene næsten ingen Lighed med de vulkanske Frembringelser.

2) Andre, som Egen, Fischer og Ideler, antage, at Ildmeteorerne dannes i og af vor Luftkreds. Paa det Spørgsmaal, hvorledes Metallerne og de andre Bestanddele komme ind i Luften, har man givet et dobbelt Svar. Enten antager man, at de i Dampform stige op fra Jorden og i de høiere Luftlag uddannes til faste Legemer, eller at de oprindelig findes i de øvre Dele af Luftkredsen og udgjøre en Bestanddel deraf. Begge Meninger have imidlertid Meget imod sig. Det er nemlig ikke let at forstaa, hvorledes Legemer, der opstaa indenfor vor Dunstkreds, kunne opnaa en Hurtighed, der er lig Himmellegemernes i deres Baner. Vender man sig nu til den Paastand, at de Stoffer, der indeholdes i Meteorstenene, stige op fra Jorden, og spørger, hvorledes dette skeer, lyder Svaret, at ved mangfoldige Arbeider, f. Ex. ved Metallernes Smeltning, stige mange Stoffer op i Luften i Dampform, og at det samme finder Sted ved vulkanske Udbrud. Dette er i og for sig rigtigt; man regner saaledes, at ved Bjergværket Clausthal i Harzen gaa aarlig 4,480,000 Pund bort i Dampe, der især bestaa af Vand, Bly, Jern, Zink, Svovl og Arsenik. Mange af disse Dampe slaa rimeligvis igjen ned ikke langt fra det Sted, hvor de ere dannede, men mange kunne ogsaa hæve sig til en temmelig betydelig Høide. Men hvis nu Meteorstenene skulde opstaa derved, at disse Dampe høiere op i Luften igjen forenede sig til faste Legemer, hvorfor findes da fortrinsvis i dem kun visse Stoffer, medens andre, der ligesaa hyppigt, ja endnu hyppigere forvandles til Damp, aldrig forekomme deri? Hvorfor finder man næsten i alle Meteorstene Nickel, der ikke er saa flygtigt, medens andre Metaller som Bly, Zink, Arsenik endnu aldrig ere trufne i dem? Det bliver desuden uforklarligt, hvorfor Ildkuglerne kun dannes i de høiere og ikke i de lavere Luftlag; i disse sidste findes saadanne Dampe ligeledes, sandsynligvis endogsaa i større Mængde; man maatte da ovenikjøbet forudsætte, at der i de høiere Luftlag er en særegen Kraft virksom til Dannelsen af Ildkuglerne, hvilken ikke virker i de lavere. Imod den anden Anskuelse, at Meteorstenene ere sammensatte af de øvre Luftlages Bestanddele, kan man stille den simple Bemærkning, at den chemiske Undersøgelse af vor Luft aldrig har viist noget Spor til de Stoffer, hvoraf Meteorstenene ere dannede, med Undtagelse af Brint og Kul. Man siger rigtignok, at Chemien ikke er istand til at opdage disse Stoffer, og anfører som Bevis, at mange Stoffer daglig i Dampform hæve sig op i Luften, uden at findes i denne, naar den chemisk opløses. Imidlertid forglemmer man, at saadanne Dampe rimeligvis snart igjen falde ned til Jorden som fint Støv. Det er heller ikke let tænkeligt, hvorledes de metalliske Dampe i det høiere Luftlag kunne forbinde sig til et fast Legeme; hertil maatte igjen udfordres en særegen Naturkraft, der paa en ligesaa ubegribelig Maade maatte bevæge det dannede Legeme i en vis bestemt Retning. For at indsee det aldeles Uholdbare i denne Antagelse, behøver man kun at betænke, at i den Høide, i hvilken Ildkuglerne vise sig, er Luften meget tynd, ja saa tynd, at om den ogsaa helt bestod af Jernsmaadele, maatte der dog anvendes mange Kubikmile for at frembringe en fast Masse paa nogle faa Pund.

3) En tredie Gisning er, at Meteorstenene udkastes af Vulkaner paa Maanen. Det er vist, at den mod Jorden vendte Side af Maanen har et vulkansk Præg; derimod er det meget tvivlsomt, om Maanens Vulkaner endnu ere virksomme. Man kan ikke indvende Noget mod den Mulighed, at en fra Maanen udslynget Sten kunde falde ned til Jorden; thi

naar en saadan Sten, hvilket man meget godt kan tænke sig, kom saa langt bort fra Maanen og saa nær til Jorden, at dennes Tiltrækningskraft overvandt hins, maatte den bevæge sig henimod Jorden. Da man kjender Styrken af Jordens og Maanens Tiltrækningskraft, kan man ogsaa beregne, med hvor stor Hastighed en Sten maa begynde paa Maanen, forat den skal naa ned til Jorden, og denne Begyndelseshastighed har man fundet til 7000 Fod i et Sekund. Det er meget rimeligt, at en Vulkan paa Maanen kan frembringe en Hastighed, der er 4—5 Gange større end en Kanonkugles, saa at man ikke kan nægte Muligheden af, at noget af det fra Maanevulkanerne Udkastede kan naa Jorden, om der end paa Grund af Jordens fremadskridende Bevægelse maa være særdeles gunstige Betingelser tilstede. Imidlertid kunne Ildkuglerne vanskelig have en saadan Oprindelse. Da de ofte opnaa en Hurtighed af mange Mil i et Sekund, kan man ikke godt tænke sig, hvorledes Masser, der med den angivne Hastighed udgik fra Maanen, kunne komme til Jorden med en saa overordentlig stærk Fart. I ethvert Tilfælde vil denne Hurtighed forøges, medens de falde til Jorden; men naar de ved Indtrædelsen i vor Luftkreds skulde gjennemløbe 5 Mil i eet Sekund, vilde det i Virkeligheden være en eventyrlig Antagelse, at Maanens Vulkaner skulde formaa at udslynge saa store Masser med en saadan Kraft.

4) Imod Naturens bekjendte Love støder man mindst an ved at gaa ud fra, at Ildkugler er Legemer, der svæve i Verdensrummet, uafhængige af Jord og Maane. Efter Chladni og Humboldt ere Meteorstenene Masser, der bevæge sig i Verdensrummet, enten de nu holdes for Brudstykker af et større Verdenslegeme eller for selvstændige mindre planetariske Legemer; de falde til Jorden, naar de komme den for nær og tiltrækkes af den. At alle Meteorstene ere ens sammensatte, taler for, at de ere Dele af en søndergaaet Planet.

Silden.

Neppe findes der en mere mærkværdig Skabning end Silden, hvis Historie i det store Havs dybeste Dybder endnu slet ikke er saa nøiagtigt udforsket, som man maatte ønske. Iblandt alle Skabninger med koldt Blod og skællet Hud er denne sandsynligvis den talrigste; thi hvo har vel talt de uhyre Sværme, som aarligt stige op af Havets Dybder, lade sig see ved alle Kysterne af det nordlige Europa, fanges i Milliardvis, blive i Milliardvis et Bytte for Rovfiske og Fugle, og dog altid komme frem igjen i samme talløse Mængde! Silden kommer og forsvinder med en beundringsværdig Regelmæssighed. Lever den en Tidlang i det høie Polarhav, har den der grundet i Dybder, hvorhen intet Lod rækker, sin hemmelige Stat, drager den derfra ligesom Steppernes Nomadeskarer aarligt ud for at gjennemsværme Havene. Man kan let lade sig blænde af saadanne Drømme, naar man hører tale om Sildekonger, der anføre Sværmene, og drage forud for dem i deres sølvglindsende Rustninger. Sildekongerne ere Saugfiske, som blive ti Fod lange og hyppigt synes virkeligt som Prindser og Hertuger at anføre Korstoget. — Nu veed man vel, at Silden svømmer om Foraaret til de norske Kyster for der at lege, og atter drager bort, saasnart dette er skeet; men om Sommeren og Efteraaret kommer der ogsaa andre Skarer, enten af saadanne,

som have hverken Melk eller Navn, eller Sværme af ungt Mandskab, som maaskee komme fra fjerne Steder, hvor de have leget, for at begive sig til det store undersøiske Kongerige, hvor unge Prindser af den der herskende Familie, lade dem indregistrere blandt deres tro Undersaatter.

Men til alle Tider drage enkelte umaadelige Hære ud, snart over til Skotland, snart til Østersøen, snart til Hollands Kyster, snart til Finmarkens Fjorde eller ogsaa dybt ned til de norske og svenske Kyster, igjennem Kattegattet og Sundet; og Menneskene ere saa nøiagtigt underrettede om deres Ankomst og Bortreise, at de forud kunne forberede Alt til at modtage dem. Hvorfra de komme, hvorhen de gaa, det vide de vistnok ikke, men for Fiskerne og Kjøbmændene er det ogsaa nok: de ere der! og de haste med at drage Nytte af deres Besøg. Men det er mærkværdigt, at man lægger Mærke til en næsten regelmæssig Af- og Tilgang i Sværmene, retsom ogsaa deri herskede en vis Orden og Lov; undertiden forlade de ogsaa af ubekjendte Aarsager for en Tid eller for bestandigt, ofte ganske pludseligt, de hidtil stærkt besøgte Kyster, og vise sig ikke igjen der. Saaledes er det gaaet ved Gothenborg, hvor Silden tidligere kom i talløs Mængde, og hvor der nu allerede i en Række af Aar ikke fanges en eneste; Fiskerne paa Kysten ere blevne forarmede. Derimod har Dyrets Komme til den norske Vestkyst, fra Bergen til Cap Lindenæs, været i en bestandig Tiltagen; dog er det muligt, at det forandrer sig periodisk. Man synes nemlig allerede nu at spore en mærkelig Aftagen; der blive hundrede Tusinde Tønder Sild færre fangne nu end i det foregaaende Aar. Derimod have nogle Streifpartier igjen viist sig i Skjærene ved Gothenborg, og maaskee ere disse blevne udsendte af en mægtig Sildekonge eller Keiser, der efter deres gunstige Indberetninger nu i næste Aar lader een af sine Horder drage derhen, fordi Aarsagerne til hans allerhøieste Mishag nu ere hævede. Den fattige svenske Fisker jubler ved Haabet derom; og Gothenborg, som har lidt meget ved Sildens Udeblivelse, vil anstille Glædesfester og bygge Æresporte, naar den igjen holder sit Indtog. Men i Bergen og Stavanger er man allerede bange for, at den skal udeblive. Disse Stæder have vundet betydeligt ved det tiltagende Sildefiskeri, den store Udførsel af Sild har bragt Penge til Landet, de norske Papirspenge have været over pari, over deres egentlige Værdi —; Velstanden i det Hele er voxet. Den formindskede Fangst har nu allerede i de sidste Aar igjen trykket Koursen, og det lader sig vel ikke negte, at, hvis Sildefiskeriet tager af, saa vil dette blive meget føleligt for Norge.

Saaledes indvirker en Dyreslægt paa Menneskenes Liv og Velfærd, og hele Lande blive ved dens Komme eller Ikke-Komme hensatte i Glæde eller Sorg. — Silden lader sig see tre Gange om Aaret ved Norges Kyster; men Hovedfangsten skeer i Februar. Dette kaldes Foraarsfiskeriet; det leverer den største Mængde, og det fedeste, største Slags Sild kaldes Vaarsilden. Fangsten skeer fornemmelig paa Kyststrækningen imellem Bergen og Stavanger, især ved Stromø og Øerne lige ned til Skudesnæs ved Indgangen af den store Bukkefjord. Paa denne Strækning ere i Februar Maaned idetmindste 2000 Baade, som ere bemandede med 12,000 Mennesker, beskjæftigede med Sildefiskeri. Fiskerne drage henimod Enden af Januar Maaned hen til Øerne, leie Pladser og Hytter, og modtage Forskud paa deres Fangst af Kjøbmændene, der forsyne dem med, hvad de trænge til. De have vel ogsaa Alle tilsammen det hele Aar igjennem paadraget sig megen Gjæld hos Kjøbmændene, og den skal nu dækkes ved Sildefangsten. De knytte

sig nu sammen i smaa Selskaber, og blive enige om Delingen af den forventede Fangst, indrette sig efter de lovmæssige Bestemmelser, lade sig anvise Fiskepladser, hvor de skulle udkaste deres Garn, træffe Aftale med dem, som skulle modtage deres Varer, og vente da paa Sildesværmene, som de utaalmodig seile hver Dag imøde langt ude paa Havet, for at opdage det i saa lang Tid med Længsel forventede sølvblaa Skue, som angiver Byttets Ankomst.

Dog endnu førend denne Time slaaer, forkynde hurtige og frygtelige Vægtere Dyrets Ankomst. Enkelte Hvalfiske streife hen ved Kysten og blive hilsede med lydelig Jubel; thi Hvalfisken er et sikkert Budskab om Sildens Nærmelse. Det er, som om den havde faaet det Ærinde, at bringe Menneskene Efterretning om at gjøre sig beredte til Angreb. Dens Snøften i den uhyre Vandørken, dens Fontainer, som stige op af Bølgerne, mærkværdige Springvand, som funkle i Luften, ligesom sige: „Giv Agt! vi overlevere Eder dem, værer beredte og færdige!“ Naar Hvalfisken har tilendebragt dette sit Ærinde, saa jager den tilbage til sine Kammerater, og hjælper dem med raskere at drive den ængstede Sild ind imod Kysterne, hvor denne trænger sig ind imellem Øerne og Klipperne, og, for at undslippe den grusomme Fiende udenfor, falder den i Hænderne paa den endnu skrækkeligere; thi her vente Fiskerne den med deres Garn. Enhver Baad har 36 Garn, de fleste to Favne lange og een Favn brede. Flere blive knyttede til hverandre, og man stiller dem op i Række, efterat der er bundet Stene i dem forneden, og man holder dem oppe ved Træklamre. Dersom Garnene vare større, saa vilde de briste; thi Sildene ere saa tæt forenede, at, naar Fangsten er god, er der i enhver Maske af Garnet en Fisk. Derhos er Mængden af dem saa uhyre stor, at den undertiden danner en Væg, som rækker lige ned til Bunden, og ved hvis Tryk oventil Baadene da hæves flere Tommer høit op af Vandet. Enhver Baad stiller 18 Garn, og den nedre Halvdel kastes ud, saasnart den første er trukken op med sin Fangst; og, imedens nu de sidst udkastede Garn fyldes, roe Fiskerne med de stakkels Offre for deres Snuhed til Stranden, hvor Kjøbmændene vente dem. Chaluperne ligge her beredte til at optage Fiskene, og saasnart de ere fyldte, haste de til Stavanger eller Bergen.

Der fremstiller sig nu paa den tydske Bro et nyt Skuespil. Arbeidsfolk føre paa Trillebøre Silden ud af Chaluperne hen i de store Gjennemgange i Husene. Her sidder, omringede af Tønder, et behørigt Antal Mennesker, for det meste gamle Koner, som med Kniven i Haanden foretage Rensningen. Trilleborene blive væltede om, hvor de sidde, saa at de blive halvt begravne af disse Fiskebjerge, og de tage da fat paa den ene efter den anden, skjære Struben op paa dem, og rive med en kunstmæssig Færdighed Tarmene og Indvoldene ud; derpaa kaste de dem i de ved Siden af dem staaende Kurve, og de vise ved dette Arbeide en saadan Færdighed, at mange tusinde Fiske hver Dag maa prøve denne Fremgangsmaade.

Saasnart Kurvene ere fyldte, blive de af andre Arbeidere bragte hen til det Sted, hvor Nedsaltningen gaaer for sig, der pakkede ned i Tønder, overgydte med Saltlage, tilslaaede af Bødkerne, og nu, opstablede i Magasinerne, ere de færdige og istand til at udføres. Naar man betænker, at i de sidste gode Tider er alene fra Bergen blevet hvert Aar udført næsten 300,000 Tønder Sild, kan man vel danne sig et Begreb om det Liv, der hersker i denne Handel. Træet til Tønderne kommer fra Skovene, og Eierne af disse, Bønderne, som bringe det til disse Steder,

Haandværkerne, som forarbeide det, Konerne og Børnene, som rense Silden, Mændene, som skaffe den til Landet, Fiskerne og Skipperne, Matroserne og Rhederne, men fremfor Alle Kjøbmændene dele Fordelen imellem sig.

Vi ville endnu et Øieblik vende tilbage til Fiskerne ved Skudesnæs. Her varer Fangsten uafbrudt hele fire Uger og ofte endnu længere. Hvor mange Fiske, der endogsaa hver Dag blive fangne i dette uhyre Antal af Garn, saa synes dog Massen af de tiloversblevne ikke derved formindsket. Bestandigt trænger den umaadelige Hær med ny Forstærkninger sig op paa Overfladen, og udenfor ved Skjærene, ofte midt iblandt Fiskebaadene, ligge Hvalerne ligesom afrettede Hyrdehunde paa Luur, og skræmme den frygtsomme Hjord tilbage, naar den giver Mine til at ville fjerne sig. Mennesker og Hvalfiske have indgaaet et Forbund, der har til Hensigt at ville tilintetgjøre de ulykkelige Fanger, som ikke formaa at gjøre Modstand, og som alene ved den store Mængde, der ikke synes at kunne tilintetgjøres, idet de trænge sig selv frem til Ødelæggelse, at spotte dens Raseri. Hvaler i hundredevis have drevet Sildehæren frem, have udspeidet den allerede langt ude i Havet, ligesom den, dertil tilskyndet af ubekjendte Aarsager, steg frem af Dybderne. Ligesom dristige Røvere i Ørkenen have de luret paa Toget, daglig gjort Anfald paa det, stillet deres graadige Hunger, og nu ligge de ligesom Træstammer af Kæmpestørrelse ubevægelige tæt udenfor Fiskevolden, som ikke mere kan undslippe, og ned i deres aabne Gab trække de som i en Hvirvelvind med ethvert Aandedrag et Antal levende Skabninger, hvis Blod og Kjød, blandet med grønligt, stinkende Vand, deres Næseboer udsprøite igjen i høie Fontainer. Iblandt Hvalerne ved den norske Kyst er Finfisken, som, tyve til fyrretyve Fod lang, har paa sin Ryg en stor Finne, den egentlige Sildejæger. Dette mægtige Dyr svømmer i sit Element med en Fugls Hurtighed. Trods sin uformede Skikkelse og sin tilsyneladende Dorskhed er den i alle sine Bevægelser et Mønster paa Kraft og Bevægelighed. Hvilende i det ene Øieblik ubevægelig paa Havets Overflade, er den i det andet forsvundet og sunket dybt ned, og i det næste Øieblik seer man langt borte dens høie Rygfinne dukke i Veiret, og styrte som en Pil igjennem Vandet. Snart er den her, snart der, og altid beskjæftiget med at nedsluge det Rov, som den støder paa. Hvor mange Tønder Sild, der daglig blive forbrugte af disse Uhyrer, er ikke let at forestille sig; men Fiskerne gjøre dem ikke disse stridige; der er dog alligevel nok tilbage, som de ikke kunne fange. Hvalfisken er tvertimod en Gjenstand for deres Omsorg; Ingen tør fornærme den, Ingen drive den fra sin Plads; den er deres Kammerat, deres Ven og Tjener, som de elske, og Fisken synes at vide ganske god Besked derom; thi, saa sky den end ellers er, ligger den her rolig imellem Baadene, og, ganske ubekymret for al Allarm, fortærer den sin Andel af det fælles Bytte. Derfor ere da ogsaa Fiskerne enige deri, at Hvalen er en saa klog og forstandig Skabning, som nogensomhelst paa Jorden, og de fortælle mange Exempler, som skulle give Bevis derpaa. Et saadant er følgende: En Fisker var for nogle Aar siden beskjæftiget med Sildefangst ved Skudesnæs; rundt omkring laa flere end hundrede Baade, beskjæftigede paa samme Maade; men tæt ved Siden af hans Baad hvilede en uhyre stor Hval, som aldeles ikke lod sig genere, og naar Garnene bleve trukne op, gik den aldeles ikke af Veien. Den nedslugte en Tønde Sild til Frokost i fuldkommen Rolighed, og sov maaskee halvt om halvt; thi den udstyrtede sine stinkende Fontainer over Baaden, og brød sig slet ikke om, at den streifede dens Ryg.

Fiskeren som en erfaren Mand, forholdt sig ganske rolig ved denne Adfærd af det uhøflige Dyr, i Betragtning af det med den paa en Maade indgaaede Forbund og dens gode Tjeneste til andre Tider; men hans Dreng blev bange for at stikke sine Hænder i Vandet og trække Garnet op tæt ved Uhyrets opspærrede Gab, hvori denne Hvirvel af Vand og Sild forsvinder. Han tog derfor bag Faderens Ryg Baadshagen, og gav den sorte fremragende Ø en underfundig Erindring om at forføie sig bort. Dette Stød virkede som med Tryllemagt; thi neppe havde Dyret fornummet det, førend det med Lynets Hurtighed skjød sig 500 Alen bort midt igjennem Fiskepladsen, imellem Baade og andre Hvaler. Men pludseligt vendte det om, tog den samme Vei tilbage, og, som om det nøiagtigt vidste, hvor og paa hvem den havde at hævne Fornærmelsen, søgte og fandt den Baaden med den forræderske Dreng, og sønderknuste den med et eneste Slag af sin Hale. — Saadanne Exempler maa have bidraget til at indgive Fiskerne Agtelse for deres stærke Venner, der besidde en saa uhyre Kraft, at de kunne splintre den stærkeste Baad.

Men det er ikke Hvalfisken alene, som deler Byttet med Fiskerne. Luften og Vandet ere opfyldte med graadige Røvere, som ere utrættelige i at tilintetgjøre; Delphiner, Kabliauer og Haier, omsværme skarevis de Forsulgte og gjøre rasende Angreb paa deres Phalanx; ned fra Luften styrte de utallige Sværme af vildtskrigende Maager, Søravne og andre Fugle. Alle Klipper ere bedækkede med umættelige Røvere; fra neden trænge de op fra Havets Dybder, fra oven styrte de ned fra Skyerne, og Menneskene forstyrre dem ikke; de ere jo beskjæftigede paa samme Maade som de selv. En særdeles lykkelig Hændelse er det for Fiskerne, naar Silden, jaget af sine Fiender, gaaer tæt henimod Kysten, og svømmer ind i Bugterne. Er dette Tilfældet, saa bliver Bugten, saasnart det paa nogen Maade er muligt, strax afspærret ved store Garn, og da er strax alle de stakkels Sild, som ere trængte ind i Bugten, et Offer for Fiskerne; de blive da der fiskede i al Magelighed; paa denne Maade bliver Fangsten ofte uhyre stor. Man har saaledes gjort en Fangst af otte til ti tusind Stykker Sild i en Bugt, og ligesaamange vare blevne kvalte ved Dyrenes voldsomme Sammentrængen. Uden Tvivl kan man antage, at der aarligt fanges ved Norges, Englands og Hollands Kyster og i Østersøen langt flere end tusinde Millioner Sild, og endnu et større Antal bliver sandsynligvis opslugt af Rovdyrene. Endeligt i Martsmaaned gaa Skarerne bestandigt mere og mere ned i Dybet, og ved Enden af Maaneden ere de aldeles forsvundne. Fangsten er endt og Fiskerne drage hjem for at modtage, hvad de have at fordre hos Kjøbmændene; men dette er for det Meste, trods al Skjæbnens Gunst, dog kun en ringe Sum. Man har iforveien taget paa Borg; det er kostbart at leve; og snart indfinder sig igjen den gamle Elendighed i den fattige Fiskers smudsige Hytte, og hans Haab vender sig da til den Gevinst, hans Garn næste Gang skulle forskaffe ham. Hvor mange Farer, hvor mange Møisommeligheder og overmenneskelige Anstrængelser er ikke denne Næringsvei udsat for? Hvor megen forfærdelig Nød og hvormange Lidelser fører den ikke med sig? — og dog er det en Lidenskab hos disse Mennesker, som de ikke kunne give Slip paa. Det gaaer med Fiskeren, som det gaaer med Jægeren og Hyrden paa Bjergene; de foragte allesammen den rolige, stille Landmand. At kaste Garnene ud paa det vilde Havs Bølger, at dele dem med Congler ved Siden af Baadene, det er ogsaa en dristig Jagt, der ofte pludseligt bringer sin Løn ligesom Skyttens forvovne Klattren over Afgrunde

og Klipper, naar han drager paa Jagt efter Rensdyr. Der gjælder det at vise Mod i Farer, at have et uforfærdet Hjerte i Barmen; der gjælder det vove, at betro sig til Lykkens Tilfældigheder; og hvad gjør vel Manden hellere? Der ligger dybt i hans Bryst en vild Higen efter at forsøge Skjæbnen.

Men iblandt alle Besværligheder ere vel ingen saa frygtelige som de, der ere forbundne med Fiskefangsten paa disse Kyster. Man tænke sig dette Hav saa høit oppe imod Nord ved Enden af Januar Maaned, pidsket af Orkaner, der jage med voldsomt Raseri over nøgne Klipper! Man tænke sig disse Brændinger, disse isblandede Bølger, disse kolde Regnskyl, disse Snestorme, de forskjellige Elementer i Forbund med hinanden og i Oprør! Da først synes det dobbelt mærkværdigt, hvor svag Menneskets Kraft, hvor dristig hans Villie, hvor graadig hans Begjærlighed efter Gevinst, hvor særegen hans Legems- og Aandsorganisation er. Han, der blot ved Kunst har gjort sig til Herre over det bestandigt bevægelige Element, som kun med Foragt for sit Liv kan holde sig paa det, han bekymrer sig ikke om Storm og Is og de skrækkeligste Savn. Et Slags Raseri bemægtiger sig ham: Fiskene ere der! og han maa fange dem, maa dræbe dem og kæmpe om Prisen med Hvaler og Ørne! Disse Følelser har han bragt med sig til Verden; han har indsuget dem med Modermelken; han kan ikke leve paa anden Maade. Giv den fattige Fisker en god Mark, som kunde ernære ham, naar han arbeidede blot halvt saameget som i sin skrøbelige Baad, han vil forsmaa den, ligesom Jægeren forsmaaer det magelige Hus. Den Enes Længsel hænger ved Havets Bølger, den Andens ved de mørke Skove; den Ene drømmer om uhyre Garn og en Vrimmel af sølvglindsende Bytte i dem, den Anden om græssende Hjorde af Vildt, om Knaldet af Bøssen og om udstrømmende Blod. De kjende Intet til Husets Færd, til Sædemarkernes bølgende Bevægelse, til Livets hjemlige Stilhed. Armod og Elendighed veie hos Jordens Børn ikke op imod Byrden af det ordnede Liv. At sværme om paa Bjergene, at færdes paa Bølgerne synes dem, der blive fødte dertil, langt skjønnere end at bo i Stæder og at sidde ved fyldte Borde. Man skulde tro, at der boede en poetisk Aand i deres Bryst, saa udannede de end ere, men nei! det er kun Vanen, kun Fødselens blinde Skjæbne, der har bestemt dem denne Lod. O, hvis Feerne fra de gamle Trolddomstider endnu havde Magt, vi ville snart kunne gjøre en Prøve derpaa! Lægger det nordiske Fiskerbarn i en Prindses gyldne Vugge, og det vil blive en ligesaa god Prinds, som den ægte Arving til en Keiserthrone vil blive en dygtig Fisker, naar han lærer at tænke i den lille fattige Hytte iblandt Aarer og Garn. Menneskene ere alle lige skikkede til at blive Konger eller Tiggere. Deres Blod er lige rødt og lige varmt; Fødselen gjør Alt, Forholdene bestemme deres Livs Historie, de ordne deres Tilbøieligheder og uddanne dem, og Lykkens eller Ulykkens Goder hjælpe til at fuldende det hele Værk. Disse stakkels Fiskere, som her maa fange Fisk, de styrte sig med Begjærlighed løs derpaa; de vente sittrende paa den Time, da de skulle kæmpe med isblandede Bølger og truende Farer. Deres Mod driver dem frem for at vinde Lykke og Fordel, men tillige til at prøve Nød, Hunger og Elendighed. Den der vil leve, trænger til Føde; Sult og Kjærlighed har til alle Tider holdt den store Verdensbygning sammen.

Det gamle Skrin.

Den gamle, stille By Abbeyland var i Begreb med at gaa til Hvile, forskjellige Tranlamper havde allerede trukket sig tilbage fra det offentlige Liv, efter at have betydet deres Kammerater, at de skulde følge det givne Exempel; Boutikkerne i Highstreet havde allerede anbragt deres Skodder, Regnen faldt i Strømme, Veirhanerne dreiede sig i alle Retninger, som om de dandsede en Polka med den ustadige Vind. Det var en uhyggelig Aften Klokken ti, og ingen Sjæl lod sig tilsyne paa Gaden. De tre Vægtere i Byen vare gaaede hjem, Thvene, hvis der fandtes saadanne, vare bange for at forkjøle sig, Lægen var netop kommen tilbage fra et Sygebesøg paa Landet og trak sin Hest ind i Stalden, Opvarterne i „Duen" fløi i alle Retninger igjennem Huset, bringende Aftensmad, Tøfler, Cigarrer og Toddy til de forskjellige Værelser, medens der temmelig langt fra Kaffestuen, ikke i et Værelse til 7 sh. 6 d. om Døgnet — men i et lavt, smudsigt Sovekammer, der tillige tjente til Dagligværelse, stod en ung Mand med Armene korslagte over Brystet og betragtede en Kuffert, han netop havde aabnet.

„En Kapital til at virke med," udbrød han for sig selv, „en Kapital, hvormed man kan udrette Noget. Ja, af denne lille Kuffert kan fremtrylles Kræfter, der ere ligesaa mægtige som Aanderne i Tusind og Een Nat — Rigdom — Lykke — Ære — ja, det Sidste er dog bedre, det Bedste af Alt."

Men Intet, der syntes at kunne berettige til disse Spaadomme, var at see deri. Indholdet syntes at være af temmelig simpelt Stof; det var Klæder, hverken mange eller prægtige, fladtrykkede Hatte, sønderflængede Schavler og aflagte Bomuldskjoler.

„Stille, Klokken er Ti," udbrød den unge Mand, idet han knappede sin Frakke, kastede et Hestedækken over Skuldrene og begav sig ud paa den mørke Gade. „Jeg saae det staa i en Krog ved Trappen. Har Skurken ikke skaffet det afveien, vil Alt gaa godt, men har han gjort det, hvorledes skal jeg da beskrive det uden at vække Mistanke?"

En Boutik i en Tværgade, der stødte op til en af Hovedgaderne, var endnu aaben. En stor Lampe kastede sine blændende Straaler fra Vinduet under samme og beskyttet af en Art Veranda stod et Fyrretræesbord, hvorpaa forskjellige Gjenstande af Porcellain vare opstillede tilligemed et Reflektionsspeil, mærket „2 sh. 6 d.", og nogle brugte Bøger. Inde i den mørke Hule, hvor en Masse Sager laa opstablede, sad en Mand med en Pen bag Øret og en Hovedbog foran sig; men hans Tanker vare altfor beskjæftigede andetsteds, til at han skulde have kunnet læse deri ved Skinnet af en Tællepraas, der stak i en Flaskehals.

„Naar man ret betragter Sagen," sagde han hen for sig, „hvad Fordel har den da egentlig bragt mig? Summen er ikke saa stor, naar man seer nøiere til, og 230 Pd. Sterl. kunne ikke ruinere Englands Bank... Men de ødelagde Georg Evans," vedblev han; „hans Fader skulde have passet bedre paa sine Papirer. Er Manden taabelig nok til at laane mig Penge og kaste mit Bevis bort, hvad kommer det mig ved, at hans Søn mister det Hele? Jeg har ikke givet Loven, og havde man præsenteret mig Beviset, skulde jeg nok have betalt, hvad jeg skyldte. Karlen har endelig hørt op med at overdænge mig med Breve og jeg haaber ikke oftere at høre fra ham. Desuden vilde han forlængesiden have tilsat Pengene, da han skal være en ugudelig Knægt og Rygtet fortæller, at han er gaaet til Theatret. Det er en forkert Verden, vi leve i, og Thea-

trene ere en Planteskole for Lasten. — Amen!"

Dette Suk fra Hjertet yttredes høit og blev af den værdige Mr. Benson, Pantelaaner og Marschandiser, betragtet som en passende Slutning paa alle Expektoreringer. Den unge Mand med Hestedækkenet havde hørt det.

„Det glæder mig at see, at De endnu har aabent, Sir," begyndte den Fremmede, idet han forsigtigt banede sig Vei igjennem en snever Gang imellem de opstablede Varer. „Jeg skulde see at faa en Handel bragt istand."

„Vil De sælge et Uhr?" spurgte Mr. Benson og aabnede en Skuffe, hvori der laa en Del smudsigt Papir.

„Nei, jeg eier intet," lød Svaret, „jeg kom for at kjøbe Noget. Da jeg idag gik forbi Boutikken, saae jeg et Stykke, der stak mig i Øinene; et Skrin med Skuffer, jeg troer det var af Egetræ. Ah, det staaer netop der ved Trappen."

„Ja, rigtigt, det er af Egetræ, De kan gjerne sige af saa smukt Egetræ, som nogensinde voxede. Alene Træet maa give det en høi Værdi, ganske asseet fra den bekvemme Indretning med Skufferne. Jeg betalte en smuk Skilling derfor paa Forpagter Merriwoods Auktion for ti Dage siden. Man siger, at det skal have været over tohundrede Aar i hans Familie — et smukt Stykke Træ, og for Røverkjøb: kun 1 £ 10 sh."

„Jeg forstaaer mig ikke paa slige Ting," afbrød den unge Mand hans Ordgyderi, „men jeg har en Tante her i Byen, der netop ønsker sig et sligt Stykke. Jeg vil gjøre hende en Foræring dermed og vil betale det nu under den Betingelse, at saafremt det ikke behager hende, kan jeg bringe det tilbage imorgen og tage et andet Stykke istedetfor."

„Det er godt, ganske godt, men hvorledes skal jeg kunne skaffe det hjem i Aften?"

„Ja, Bærerlønnen gaaer med i Kjøbet," svarede den unge Mand, idet han optalte Pengene i Mr. Bensons Haand, „og De maa give mig et Bevis for — hvad skal jeg kalde det — Skrinet med samt dets Indhold. Man finder ofte hele Rigdomme i slige gamle Stykker," tilføiede han leende. „Jeg har hørt tale om Lænestole, der vare udstoppede med Fempundsnoter."

„Derfor indestaaer jeg," svarede Mr. Benson, medens han skrev Beviset, „og hvad Transporten angaaer, tager jeg den paa mig, den er ikke synderlig svær. Hvad er Adressen?"

„Mrs. Truman, Nr. 2 Albeyfield-Lane," lød Svaret. Det er ikke den eleganteste Del af Byen, men de Fattige maa bo etsteds."

„Det er et meget mørkt og ildeberygtet Kvarter," sagde Kjøbmanden. „Kunde De ikke vente til imorgen? For en Snes Aar siden blev der en Mand udplyndret og myrdet."

„Aa, siden den Tid har Stedet forbedret sig," yttrede den unge Mand leende, „og desuden er et gammelt Egetræes Skrin ingen meget fristende Gjenstand, selv om det er forfærdiget af det smukkeste Træ og i tohundrede Aar har været i Forpagter Merriwoods Eie."

Mr. Benson kastede et mistroisk Blik paa sin Kunde, men han saae Intet uden en 23aarig Mands unge, aabne Aasyn, og han følte sig stedse mere overbevist om, at han ikke havde Noget at befrygte. Et Øieblik paakom der ham endog den Tanke, at byde Kjøberen et Glas Grog — men den kvaltes, ligesom saamange andre gode Beslutninger, i Fødselen.

„Skulde De komme til min Tante førend jeg selv, saa sig hende, at det er mig, der sender hende Skrinet; men jeg haaber dog at komme tidsnok til at tage imod dem." Efter disse Ord indhyllede han sig i sit Dækken og gik bort.

Mr. Benson kastede et tilfreds Blik om sig; han endte Dagen paa en værdig Maade, idet han solgte et unyttigt Stykke til en høi Pris. „Den unge Mand maa holde meget af sin Tante, og naar hun ikke forstaaer sig bedre paa Meubler end han, vilde jeg ønske, at hun snart kom ind i min Boutik for at handle."

Efter at have sikkret Ild og Lys, tog han Skrinet paa Skulderen, laasede Døren og gik i en rask Gang til Albeyfield Lane. Ankommen til Nr. 2, bankede han sagte paa Døren, men Ingen syntes at høre ham. En ny Banken fremkaldte imidlertid en Bevægelse i Huset, der syntes at være ubeboet; man hørte Trin paa Trappen og en gammel Dame aabnede Døren. Hun syntes at studse over det sene Besøg.

„Jeg var netop i Begreb med at begive mig til Ro," sagde hun undskyldende, „og ventede blot paa at lukke min Neveu ind; han bliver længer ude end han sagde."

„Han vil strax være her," svarede Mr. Benson, „og gjør Eder saalænge en Present med dette smukke Skrin. Det er betalt — med Undtagelse af Drikkepengene — og det er just ingen Spøg, at bære dette massive Stykke Egetræ den lange Vei i et saadant Veir."

„Var min Neveu her, vilde jeg bede Dem træde indenfor," sagde den gamle Dame, „og da jeg er et ene Fruentimmer, vil det ikke være passende. Værsgo', her er sex Pence for Deres Uleilighed. Jeg er den kjære Dreng ret forbunden; han tænker stedse saa venligt paa sin stakkels gamle Tante."

„Tør jeg spørge, om De allerede længe har boet i dette Hus?" fritted Mr. Benson, „og er det mig tilladt at erkyndige mig om, hos hvem De har faaet Deres Meublement."

„Min Neveu har leiet Huset her for tre Dage siden, og noget af vort Tøi kom over Kanalen — Resten vente vi imorgen."

„Dersom De skulde have Brug for en eller anden Artikel, kan De finde dem i min Boutik af bedste Kvalitet og til billigste Priser," skyndte Mr. Benson sig at sige, idet han stak den fattige Tantes sex Pence i Lommen og fjernede sig. „Jeg troer ikke, det hænger saa rigtigt sammen" talte han med sig selv, idet han vadede igjennem Snavset; „der er noget Mistænkeligt ved den gamle Dame; hvorfor gav hun mig en hel Sexpence, da hun dog saae saa fattig ud? Og hvorfor var hun saa fornøiet, da hun havde faaet Skrinet? Det ærgrer mig, at jeg solgte det for tredive Schilling. Den unge Nar havde sikkert gjerne givet mig det Dobbelte derfor — men jeg er ogsaa altfor godmodig, jeg vil aldrig paa den Maade blive rig. Dog hvad gjør det? Rigdom er ikke altid Lykke!"

Da han var kommen hjem, slukkede han Lampen udenfor Huset, bar Bordet ind med Alt, hvad der stod derpaa, dreiede Nøglen om indvendig fra, hentede fra et skjult Gjemme en Flaske Genever, tog en Kjedel af Ilden, der havde været skjult bag en Masse Gardiner, der hang ned fra en Hylde, og fyldte et ganske anstændigt Ølglas, som han førte til Munden, med alle Tegn paa indre Selvtilfredshed. En Pibe fuldendte med sin Vellugt hans Stillings Behagelighed, og Mr. Benson sad nu lig en indisk Guddom, der i lange Drag indsuger Geneverens og Tobakkens Dunster, smilende over hele Ansigtet, naar Røgen krusede sig i muntre og lette Kredse over Glasset, og af og til nippende til den vederkvægende Drik. Da det imidlertid var bleven Midnat, stoppede han sig en ny Pibe, tillavede sig en ny Hjertestyrkning og gjemte den halvt tømte Flaske i den dertil bestemte Helligdom.

(Sluttes.)

L. Levins Bogtrykkeri.

BAIERE OG BADENSERE.

Folkedragter.

I.

(Hermed et Lithographi.)

Stædernes Physiognomi forandrer sig med hvert Aarhundrede, vi kunne næsten sige med hver Generation. Ny Bygninger, ny Former paa Husgeraad og Meubler og den dagligt vexlende Mode give hurtigt de store Centralpunkter et forandret Udseende. Kun Folket bliver sig selv ligt. Som til sit Straatag, sit gamle nedarvede Skrin, hænger det ved sin Dragt, og det gjør Øiet vel og Hjertet godt, midt i den almindelige Bevægelses Malstrøm, at see denne Kjærlighed hos Sønnen for det fra Faderen, hos Datteren for det fra Moderen Overleverede.

Tydskland har i sine forskjellige Egne saa smukke Dragter, hvori Folkecharakteren udpræger sig, at vore Læsere gjerne engang ville følge vor Tegning paa dette Gebet, og præsentere vi for denne Gang baierske og badenske Dragter.

Den ægte Baier bærer sit tykke Haar kort og rundt afklippet, en kort og spids Hat, hyppigt prydet med Baand, rødt Brystykke med grønne broderede Seler, en kort, sort eller brun Frakke, blaa Strømper og om Livet et sølvvirket Bælte. Fester, hvad enten det er kirkelige eller verdslige, ere Bairerens Lyst, og intetsteds udpræger hans Charakter sig saa skarpt som paa disse Fester, hvoraf der findes en stor Masse i hans Kalender.

Badenserne ere et herligt Folk; ikke blot har Naturen gjort deres Land til en Have, men deres Flid og Vindskibelighed har ogsaa bidraget meget hertil. Badenserne ere dannede, forstandige, aabne og redelige, tappre i Krigen og deres Land tro. Rigdommen har vel gjort Bonden stolt og Overflødigheden i Vinlandene gjort mange Forhold usikkre, men i varm Modtagelighed for alt Godt og Nyt staa de over mange andre tydske Nationer, og deres Industri bringer store Masser Guld til det i det Hele formuende Land. Dragten tilhøire paa vort Billede tilhører det herlige badenske Schwarzwald, medens Billedet tilvenstre viser os en fra Markedet hjemvendende baiersk Bonde.

Madonna della Sedia.

I en øde, skovbevoxet Bjergdal levede for flere hundrede Aar siden en gammel from Eneboer. Efter mange tunge Prøvelser, efter mange bittre Tab havde han trukket sig tilbage til denne Eensomhed, for at tilbringe sine sidste Dage i uforstyrret Andagt. Men ogsaa her opsøgde Menneskene ham; thi de vilde ikke undvære hans Visdom og Fromhed, og ingen dybt bekymret, trøstesløs Sjæl vendte tilbage fra ham uden Raad og Trøst; desaarsag elskede og tilbad den hele Egn ham som en Helgen. Omendskjøndt han havde sagt sig løs fra Alt i Verden, saa var dog Kjærligheden til et eller andet Væsen forbleven at være en sød Trang for hans Hjerte, og han pleiede derfor ofte at sige: „Jeg har i min Ensomhed dog endnu to Børn, et talende og et stumt!" — Det første var den lille Marie, hvis Fader var en nærboende, velhavende Vingaardsmand. Hun hang med usigelig Ømhed ved Oldingen og kom ofte løbende paa den ensomme Fodsti i den mørke Skov for at besøge den fromme Fader og i barnlig Enfoldighed at lege i Stilhed ved hans Side. Det stumme Barn var en skjøn, høi Eg, der stod tæt ved hans Hytte og beskjærmede den med sine Grene. Ligesom han paa den ene Side glædede sig ved Barnets Plud-

dren, lærte det mange nyttige Ting, gjorde det altid mere og mere fortroligt med Naturen, og omhyggelig lagde Sæden til det Gode i det lille Hjerte, saaledes pleiede han paa den anden Side med faderlig Omsorg sin Eg, bar i den tørre Sommertid møisommeligt Vand hen til den for at forfriske dens Rødder, fodrede og beskyttede Smaafuglene, som udrugede deres Unger i dens vidtstrakte Grene, og havde ved sine Bønner for det smukke Træes Liv allerede holdt mangen graadig Øxe tilbage. „Bliv ved bestandigt at grønnes, min stærke, kraftfulde Datter!" sagde da Oldingen, idet han med Kjærlighed slog sine Arme om det, „jeg forstaaer godt, hvad Dine Grene hviske til mig, og jeg vil værge om Dig, indtil Du beskygger min Grav."

Efter en usædvanlig lang og haard Vinter, som havde bedækket Bjergene med dyb Sne, brød engang et saa pludseligt Tøveir frem, at Bjergstrømmen styrtede fuldere og voldsommere end nogensinde før ned i Dalene og anrettede store Ødelæggelser.

„Ak, vor stakkels fromme Eneboer!" sagde den lille Maries Fader en Morgen, „vi ville aldrig oftere komme til at tale med ham. Jeg har seet fra mine Vinbjerge, hvorledes Strømmene styrte ned i hans Dal og skumme ved Skoven, og hvorledes Træerne nu allerede staa under Vand lige op til Grenene."

Den lille Marie græd og besvor Faderen, at han maatte ile Oldingen tilhjælp; men det var umuligt og tillige vel allerede for sildigt; thi Strømmen maatte forlængst have bruset hen over Taget paa hans Hytte.

Dog, Eneboeren var frelst — men ikke ved et Menneskes Haand, nei! — hans stumme kraftfulde Datter holdt ham paa sine Arme over Bølgerne. Han var, da Vandet steg, krøben op paa Taget af sin Hytte, og da det ogsaa naaede ham her, havde han modigt taget sin Tilflugt til Egens Grene, som, hvor meget endog det tilstrømmende Vands Magt rystede dem, alligevel gjorde kjæk Modstand, omendskjøndt mange af de nærstaaende Træer bleve rykkede op fra Roden af og revne bort af Strømmen.

Tre Dage vare forløbne, inden Vandet igjen trak sig tilbage; tre Dage maatte Oldingen hænge i Grenene og holde sig ilive ved en Smule tørt Brød, som han, da han forlod Hytten, havde stukket til sig. Kraftløs og ganske udmattet kravlede han den fjerde Dags Morgen ned igjen, sank ned paa den endnu fugtige Jord og ventede Døden. Men istedetfor Døden nærmede sig en frelsende Engel. Den lille Marie, som hjemme havde havt hverken Rist eller Ro, ilede igjennem den vaade, dyndede Skov for at opsøge den elskede Olding. Trods hendes Faders Bekymring for hans Liv, havde hun dog i tillidsfuldt Haab bragt en Kurv, fuld af Forfriskninger, med sig og kastede sig nu ned ved Siden af den endnu levende Olding, omslyngede ham med sine smaa Arme og drev Døden bort fra ham. Eneboeren takkede i andægtig Bøn Gud for sit Livs Frelse og udtalte i begeistret, halvforklaret Stemning en hellig, kraftfuld Velsignelse over sine to Børn, som den Almægtige havde udkaaret til Redskaber for hans underfulde Frelse, og anraabte Himlen om, til Løn for deres Troskab, at forherlige dem fremfor alle andre Skabninger paa hans Jord.

Styrket og vederkvæget lod han sig derpaa lede af Maria hjem til hendes Bolig, hvor han forblev, indtil han igjen kunde flytte ind i sin ensomme Hytte.

Da nu Maria, der blomstrede op i Uskyld og Skjønhed, var bleven en lykkelig Hustru, havde man forlængst begravet Eneboeren. Hans Hytte var sunken sammen; den smukke Eg var

falden under Øxernes Hug og bleven forarbeidet til store Vinfade, som Marias Fader havde kjøbt.

„Hvorledes opfyldes da nu Velsignelsen?" spørger man maaskee; „nu da Vedet af det elskede Træ skal hensmuldre i den fugtige, mørke Kjælder?"

Hør blot taalmodigt videre. Et af disse Fade var blevet tomt, og blev, da Vinhøsten igjen nærmede sig, trukket op af Kjælderen og væltet hen foran den Løvhytte, der stod udenfor Huset, forat nye Baand kunde blive satte paa det. For at nyde den skjønne Morgen, som just steg frem over Bjergene, satte Maria, der var bleven Moder til to Børn, sig i Løvhytten, og saae, idet hun kjærtegnede Patteglutten ved sit Bryst, og den ældre Dreng legede ved hendes Fødder, rørt ud over den Dal, som Eneboeren fordum havde beboet, og meente, at den Velsignelse, han havde udtalt over hende, var allerede gaaet i Opfyldelse med hendes Børn.

Da vandrede, hensunken i stille Drømme, en Yngling forbi hende. Det var Raphael Sanzio, alle Tiders største Maler. For hans Sjæl havde allerede i lang Tid svævet et Billede af Guds Moder med Jesusbarnet; men endnu formaaede han ikke paa en værdig Maade at opfatte Skikkelserne, og havde just bestemt sig til denne tidlige, ensomme Gang for at samle sine Ideer. Med venlige Ord hilser Maria paa ham. Han slaaer sine Øine op, og, da han seer Moderen med hendes Børn, saa forekommer det ham, som det nu bliver synligt for ham, hvad han saa længe forgjæves havde længtes efter at see. Her var jo Moderen, af hvis himmelske Træk den reneste Salighed fremstraalede, her hvilede jo ved hendes Barm det engleskjønne Barn, som med sine store milde Øine hilsede Verden saa venligt og anelsesfuldt; her nærmede sig jo den ældre Dreng, bærende glad i sin Haand en lille Stav, hvortil han havde befæstet et lille Kors. Kunstneren ønsker i den høieste Begeistring at fastholde det levende himmelske Billede og strax at gjøre et Udkast dertil; men han har Intet ved Haanden uden sin Tegnepen. Da glimrer i Morgensolens første Straaler den store glatte Bund paa det nærliggende, os saa bekjendte Fad, og Raphael nøler ikke, træder freidig hen til det, og, efterat han med Troskab har gjort et Udkast af den hulde Maria med hendes Børn, tager han Bunden ud og bærer den hjem, og giver sig ingen Ro, førend han derpaa har fuldendt det guddommelige Billede af den hellige Guds Moder med Jesusbarnet og den lille Johannes, der bærer et lille Kors, som om han vilde allerede i Leg gjøre Christusbarnet fortroligt dermed.

Raphael Sanzio fra Urbino døde 1520 og altsaa allerede for 300 Aar siden; men hans Maleri er ikke forgaaet, og bliver endnu opbevaret fra Slægt til Slægt som en Helligdom.

Saaledes er dog Velsignelsen tilsidst gaaet i Opfyldelse. Kunsten har her igjen forenet hans to elskede Børn; thi Vedet af det skjønne Træ bærer nu Marias og hendes Børns yndige Træk i en høiere Forklaring igjennem Aarhundreder til Efterverdenen, og endnu længe ville rene, fromme Hjerter gribes ved dette Billedes Trylleri og føle sig opløftede, omendskjøndt de virkelige Skikkelser ere forlængst faldne i Støv.

Maaskee ere Nogle af Eder saa lykkelige engang at besøge dette herlige Maleries Hjem og selv at see det der, hvor det er berømt under Navnet Madonna della Sedia.

Befolkningen paa Færøerne.

(Af E.)

Færingerne høre i national Henseende sammen med Skandinaverne, idet de nedstamme fra norske Kolonister, som droge herover paa Harald Haarfagers Tid. De have ogsaa i Tidernes Løb holdt sig rene og ublandede, idet de Fremmedes Antal altid har været meget ringe, og væsenligst kun reducerer sig til de faa danske Embedsmænd.

Den store Afstand, som ligger imellem Færøerne og andre Lande, har bevirket, at Færingernes Sprog langtfra har undergaaet saa store Forandringer som det danske; det gik paa Færøerne som paa Island, at Sproget fulgte sin egen Udviklingsgang uden at være udsat for fremmed Indvirkning, og Resultatet heraf er ogsaa, at baade Færøisk og Islandsk stemme særdeles meget overens med Oldnordisk. Færøisk og Islandsk ere overordentlig lige i Ordforraad og i Bygning, Udtalen er derimod saa forskjellig, at man, naar man blot lytter til Klangen og ikke til Ordene, skulde tro, at de vare forskjellige Sprog, et Forhold, der ganske ligner det, som finder Sted imellem Dansk og Norsk, og som er saa paafaldende for Tydskerne f. Ex., naar de høre Danskere og Normænd tale sammen. — Paa Grund af, at Færøisk ikke er blevet benyttet som Bogsprog, er det bleven spaltet i flere Mundarter efter Øernes Beliggenhed, og ogsaa her gjentager sig den, andetstedsfra kjendte, Fremtoning, at Lavlandssproget er blødere end Høilandets; thi Suderøens Mundart er langtfra saa haard og kraftig som Nordernes. Den Skjæbne, som er blevet Færøisken tildelt, er desværre meget beklagelig, idet Regjeringen ingenlunde har pleiet om det eiendommelige Sprog; men derimod allerede fra Reformationens Tid i alt Officielt har paatvunget Befolkningen et fremmed Sprog, det danske, der ogsaa i dette Øieblik er det herskende som Kirke-, Skole- og Forretningssprog. Man kommer herved til at tænke paa det danske Sprog i Slesvig, skjøndt Forholdet er meget forskjelligt. Det færøiske Sprog har nemlig aldrig været uddannet som Skriftsprog saaledes som det danske overfor Tydskheden, hvorfor det heller ikke, navnlig i tidligere Tider, vilde kunne være benyttet uden som Omgangssprog. Aarsagen til, at Færøisk ikke er kommen til sin Ret, maa navnlig søges hos Færingerne selv; thi disse, hvorimellem der findes ikke faa Forfattere, skrive ikke paa deres eget Modersmaal, men paa Dansk, og forhindre altsaa Sproget fra at naa den Udvikling, som er nødvendig for, at det kan bruges i Kirke og Skole. Det Naturlige vilde være, at Færøisken, der ligner Islandsk saameget, at færøiske Bønder kunne forstaa de gamle islandske Sagaer, naar de læses langsomt op for dem, — blev bøiet henimod det Islandske, og ikke skreven alene efter Udtalen, saaledes som det nu er Tilfældet. Sætte Færingerne dette igjennem, da er det vist utvivlsomt, at Regjeringen ogsaa vil lade Modersmaalet træde i Stedet for Dansk paa Færøerne. — Som Prøve paa Færøisk, hidsætte vi et Brudstykke af „Óluvu-kvæði," hvis smukke Melodi er benyttet i Plougs Vers „Slaget ved Slesvig":

Goda skemtun gera skal,
Hvar eg gengi i dans,
Kvödi um kong Pipping
Og Óluvu dottur hans!

Stev.

Stígum fast à vårt golv,
Sparum ei vår skó!
Gud man råda, hvar vær drekkum onnur jól.

Paa Dansk.

Gode Løier gjøres skal,
Hvor jeg træder i Dands,
Qvæder om Kong Pipping
Og Oluva, Datter hans.

Stev.

Træder fast paa vort Gulv,
Sko ei spares skal!
Gud han raader, hvor vi drikke
Jul igjen.

Folkemængden paa en Øgruppe, der ikke udgjør mere end 23 □ Mile, hvoraf tilmed den største Del er ubeboet og ubeboelig, kan naturligvis ikke være stor, og den udgjorde i 1855 ikke mere end 8,700 Mennesker, altsaa mindre end adskillige af de danske Herreder. Vil man tage Hensyn til Tætheden, da bliver Resultatet ogsaa et ugunstigt; thi det udgjør kun 380 Mennesker paa hver □ Mil eller omtrent kun Halvveien af Forholdet imellem Norge og Sverige. Til et langt gunstigere Resultat kommer man derimod ved at tage Hensyn til Tilværten, der i de sidste 15 Aar har udgjort noget over $1^1/_{10}$ pCt. aarlig (i Danmark derimod kun $^8/_{10}$ pCt.), og dette er tillige meget mærkeligt, fordi de hygieiniske Forholde paa Færøerne ere særdeles uheldige. Den gunstige Tilvært er en Følge af den ringe Dødelighed, idet dels Livets Varighed paa Færøerne i Gjennemsnit udgjør 44 Aar, imedens det i Danmark kun udgjør 36 Aar, og dels mange Mennesker naa en høi Alder, saa at den største Dødelighed indtræffer, ikke som i Danmark i Aarene fra 60—70, men derimod først fra 80—90. Professor Pannum, som for en halv Snes Aar siden var sendt til Færøerne i Anledning af en der udbrudt Mæslingepidemi, antager, at den ringe Dødelighed er en Følge af, at der er en Mængde ødelæggende Sygdomme, som aldrig eller næsten aldrig forekomme paa Færøerne, saaledes Kopper, Mæslinger, Kighoste, Koldfeber, Skarlagensfeber, Kjertelsyge, Brystsyge osv. Den ene af disse Sygdomme, Mæslinger, har i den nyere Tid kun været to Gange paa Færøerne, nemlig i Aarene 1781 og 1846; men den har da til Gjengjæld raset ganske forfærdeligt. I Løbet af et halvt Aar i 1846 angrebes saaledes af Øernes 8000 Mennesker omtrent 6000 af Mæslinger, hvoraf over 100 eller $1^1/_4$ pCt. af den hele Befolkning døde. — En eiendommelig og ofte farlig Sygdom er den færøiske Kruijm (Influenza), der udbryder 2—3 Dage, efterat det første fremmede Skib er ankommet dertil. Den angriber først Handelsbetjentene, som have med Skibet og dets Varer at skaffe, dernæst hele Thorshavn og udbreder sig derfra til alle Øerne. Noget Lignende finder ogsaa Sted paa Øen St. Kilda, hvis Beboere angribes af Snue og Hoste, hver Gang der ankommer et Skib. Undertiden kan Kruijm være meget farlig, saaledes i 1838, da henved $^9/_{10}$ pCt. af Befolkningen døde deraf.

Man vil let indsee, at Næringsveiene paa Færøerne maa være af en anden Art end i Danmark, og i det Hele meget eiendommelige. Agerdyrkningen er saaledes særdeles ubetydelig, idet Dyrkningen ikke omfatter mere end $^1/_{50}$ af det hele Land og henved $^1/_6$ af det, som kan dyrkes. Grunden til dette saa ugunstige Forhold maa søges deri, at det er saa besværligt at bearbeide Jorden. Muldjordsskorpen har paa de Steder, hvor der overhovedet findes en saadan, kun en Tykkelse af et Par Fod, og er altsaa ikke istand til at taale en stærk Bearbeidelse, Dyrkningen kan derfor ikke godt foretages med Plov, men maa derimod skee med Hakke og Spade; det afvexlende Terrain, Bjerg op og Bjerg ned, forhindrer i høi Grad Transporten, og Gjødningen, der i det Hele er særdeles sparsom, bliver derfor ogsaa baaret af Mennesker eller Heste ud paa Marken, hvad der ogsaa er Tilfældet med

Afgrøden, som føres hjem; de store Besværligheder, som ere forbundne med at indhegne Marken, og et høit og tæt Gjerde er naturligvis nødvendigt i et Land, hvor Faar og Kvæg gaaer løse omkring, — alt Dette i Forbindelse med et for Agerdyrkning høist ugunstigt Klima forklarer tilstrækkeligt denne Næringsveis lave Standpunkt. Den eneste Ø, hvor Agerdyrkningen spiller en Rolle, er derfor ogsaa den lave Suderø, og af de øvrige Øer er der saagodtsom kun en eneste, Sandøen, som har nogen Kornavl. — At der kun er meget lidt Jord under Dyrkning, kan man ogsaa slutte sig til ved at see hen til de forskjellige Jordlodders Størrelse. — (Ligesom vi i Danmark angive Jordbrug i Tønder Hartkorn, saaledes regner man paa Færøerne efter „Mark", hvoraf enhver i fordums Dage rar ansat til en Værdi af 16 Gylden, og som derfor ogsaa deles i 16 Gylden. Udstrækningen af en Mark kan omtrent ansættes til 8000 □ Alen eller lidt over Halvdelen en dansk Tønde Land, og man regner, at der af et saadant Stykke Jord kan haves Vinterfoder til 1—2 Køer.) — En Jordlod af over en Marks Størrelse er allerede betydelig, og enhver Landeiendom, der har saamegen Jord, kaldes derfor ogsaa Bondegaard i Modsætning til Husene, som kun have Jord af indtil en Marks Størrelse. Middelstørrelsen af en færøisk Bondegaard er 4 Mark eller ikke engang $2^1/_2$ dansk Tønde Land, og den største Gaard har kun 26 Mark eller omtrent 15 danske Tønder.

Af langt større Vigtighed end Agerbruget er derimod Faareavlen. Denne Næringsvei har altid været den vigtigste paa Færøerne, og Antallet af Faar kan maaskee ansættes til 70—80,000 Stkr. eller over 8 for hvert Menneske, medens der i Danmark kun findes 1 Faar for hvert Menneske. Enhver færøisk Bonde holder ogsaa en Mængde Faar, og der bliver aarlig slagtet 30—40,000 Lam, Faar og Beder. Det gaaer imidlertid her som i Danmark, at Faareavlen staaer langt tilbage; man lader saaledes Faarene gaa ude hele Vinteren, og Følgen heraf er da ogsaa, at de i strænge Vintre omkomme skarevis, uagtet de ere særdeles haardføre, og mange Gange kunne holde ud, Maaneder igjennem, at vandre om i Sneen og skrabe den bort med Fødderne, for at komme til det tilbageblevne Græs. Undertiden, som i Vinteren fra 1815—16, ere 30,000 af disse Dyr omkomne, og lignende Ulykker have senere gjentaget sig flere Gange. Som Bevis for Faarenes slette Røgt kan man ogsaa anføre, at man ikke klipper dem, men at man river Ulden af, efterhaanden som den gaaer løs, og det hænder da vel ogsaa mangen Gang, at man kommer til at rive lidt af de stakkels Dyrs Skind med. — Af de øvrige Husdyr drage Færingerne ikke nogen særdeles Nytte. De have vel baade Hornkvæg og Heste (Svinet mangler derimod); Køerne ere i Stald, men Hestene gaa som Faarene ude hele Vinteren igjennem. Hestene leve ogsaa i en Slags halvvild Tilstand, og det Eneste, hvortil de bruges, er til Ridning og til Transport; men det kan naturligvis ikke være meget, baade fordi Landet er delt i saamange Øer og fordi det mangler Veie. Ret eiendommeligt er det tillige, at man slet ikke benytter sig af Vogne, og der er kun faa Gjenstande, som i saa høi Grad overrasker Færingen, der første Gang kommer til Danmark, som Synet af Vogne, der trækkes af Heste.

En ligesaa stor Betydning som Faareavlen har Fuglefangsten. Fuglebjergene med deres Millioner af beflerede Beboere yde Færingen Nytte paa forskjellige Maader, idet han deraf faaer baade Kjødet og Æggene til Næring og Fjerene til Dyner. Fuglefangsten er imidlertid forbunden med uhyre Farer og Besværligheder, og koster derfor aarlig adskillige Menneskeliv. Der

gives vist ikke nogen Beskjæstigelse saa farlig som den færøiske Fuglefangst, og det Mod og den Kraft, som Fuglemanden lægger for Dagen, maa i høi Grad vække vor Beundring. Man tænke sig, at et Menneske lader sig hidse i et Toug fra Spidsen af en flere tusinde Fod høi, lodret Klippe med det buldrende Hav under sig og det nøgne sorte Fjeld paa Siden; han har foruden det Toug, som bærer ham, en lille Snor bunden om Livet, hvormed han giver Tegn til dem, som have hidset ham ned, om der skal fires, stoppes eller heises; kommer han til en Afsats paa Klippen, som er opfyldt med Fugle, springer han derind, og mange Gange, naar der er et dybt Hul, maa han med sin Fuglestang (en Stang med et Næt paa) endog sætte sig i en stærk svingende Bevægelse, ligesom i en almindelig Gynge, for at komme dybt nok ind; han vandrer nu omkring paa Fjeldets skarpe Kant, fanger Fuglene og kaster dem døde ned i Baaden, som ligger ved Foden eller lader dem heise i Knipper op paa Fjeldet; han fanger paa denne Maade ofte 3—4000 Fugle i nogle faa Timer, men, vee ham! dersom han gjør et Feiltrin, thi han er da uden Redning. — En anden Maade, der ogsaa er meget farlig, anvender Færingen paa de Klipper, der ikke ere for høie til at bestiges. Han gaaer da enten alene op paa Afsatserne, bevæbnet med Fuglestangen, og søger da at fange Fuglene med Nættet („at fleyga", som det hedder paa Færøisk) eftersom de flyve forbi ham, eller ogsaa binder han sig sammen med en Anden ved et Toug, af en halv Snes Favnes Længde, og kommer da op paa Fjeldets Afsats, idet han sætter sig paa et Brædt, der er anbragt paa Spidsen af en Stang og som skydes i Veiret af den Anden; er den Ene kommen op, haler han den Anden til sig ved Hjælp af Touget, men ogsaa her hænder det ofte, at et Feiltrin bringer En af Fuglemændene ud af Ligevægten, og de falde da Begge i Afgrunden.

Mange Menneskeliv offres ogsaa aarlig ved Fiskeriet, uagtet det langtfra giver saa stort Udbytte som de to foregaaende Næringsveie, og som man kunde vente efter Havets Rigdom paa Fisk. Der er vel mangfoldige Gange blevet skrevet om Færingernes ringe Udbytte af Havet; man har gjentagne Gange gjort dem opmærksomme paa, at fremmede Nationer, navnlig Franskmændene, lade over 100 Fiskerskibe stoppe paa en af de færøiske Fiskerbanker for at fange Torsk; men disse Øboere fiske desuagtet blot med deres aabne Baade, og paa alle Øerne findes der kun et Par enkelte Dæksfartøier. Færingen lader sig nøie med at fange Fisken, som kommer ind i Fjorden, og Sildene, der undertiden ankomme i saadanne Stimer, at de kunne øses op med Øsekar, blive kun fangede med grove uldne Garn, og blive saagodtsom ikke afbenyttede, da Sildesalterieet ikke finder Sted i det Store. Færingen styrer forresten sin Baad med en forbausende Sikkerhed, og man faaer ved en Seilads omkring Øerne det samme Indtryk af hans Mod og Kraft, som vi omtalte ved Fuglefangsten. En saadan Baad er meget lang og smal, og forsynet med en høi Stavn til begge Ender, saa at der ikke er nogen Forskjel paa For og Agter; den er endvidere kun sjeldent forsynet med Seil, fordi de hyppige Kastevinde mellem Klipperne vilde gjøre Brugen heraf farlig; man driver den derimod frem ved Aarer alene, 12, 10, 8, 6, 4 i Antal, alt efter Fartøiets Størrelse, og den benævnes der efter Tolvmandefar, Timandefar osv. De færøiske Baade spille ogsaa en langt større Rolle, end det er Tilfældet andetsteds; thi de træde i Stedet for Kommunikationsmidlerne i andre Lande, Reisende „skydses" afsted til Baads, og selv Ligene føres paa Baade til deres sidste Hvilested.

De Dyr, som hyppigst fiskes, ere

Torsken og Seien, (den sidste er en lille Torskeart, der er af Størrelse som en Sild og indeholder meget Tran i sin Lever, foruden at den i tørret Tilstand afgiver et rigeligt Fødemiddel for Øboerne); men Fangsten af begge disse Fiskearter er langtfra saa vigtig, som den kunde være. Anderledes er det derimod med Fangsten af Grindehvalerne. Dette Dyr, der, som bekjendt, hører til Delphinerne, spises med Begjærlighed af Færingerne og indeholder saameget Tran, at man af et stort Exemplar undertiden kan faa henved et Par Tønder; i Regelen giver en Grindehval fra $^2/_3$ til 1 Tønde Tran. Det, som gjør dette Dyrs Fangst saa betydningsfuld, er dets Selskabelighed; thi det kommer aldrig alene, men derimod i Flokke („Grind“ som det kaldes paa Færøisk) paa flere hundrede, ja undertiden endog paa over 1000 Stykker. Efterretningen om en Grinds Ankomst til Kysten hilses derfor ogsaa overalt med et Frydeskrig. „Grindabođ, Grindabođ,“ (Grindebud), lyder det overalt og Alle styrte ned til Havet. De frygtsomme, enfoldige Dyr lade sig med Lethed drive ind i en Bugt, hvor der da begynder et frygteligt Drab. Havet farves i lang Afstand ganske rødt af Blodet, og inden faa Timers Forløb er hele Flokken dræbt. — Hvor stor en Indtægtskilde Fangsten af Grindehvaler afgiver, seer man bedst af de nøiagtige Optegnelser som man har over Antallet af de dræbte Dyr fra Aaret 1827 til nu; i denne Periode udgjorde det i Gjennemsnit 1200 Stykker om Aaret, og i et enkelt Aar, 1843, udgjorde det endog over 3000 Stykker.

Alt dette er altsaa eiendommeligt nok og derfor saa geographisk interessant. Paa samme Maade gaaer det med Industrien, der staaer paa et særdeles lavt Trin, idet Folket selv kun bruger faa Industrigjenstande, og der findes derfor ikke Haandværkere paa Øerne; enhver Mand forfærdiger derimod, hvad han bruger, og i ethvert Hus træffer man stedse en Mand, som baade er „Træsmed“ og „Jernsmed“ (Tømmermand og Smed). Øernes eneste Industriprodukt er de grove uldne Varer, Strømper og Trøier, som forarbeides ved Husflid i de lange Vinteraftener. Denne Industri er forresten ikke gammel; thi den skriver sig fra Christian den Femtes Tid, og indførtes ved nogle Hollændere, som Kongen i den Anledning hentede fra deres Hjemstavn.

Endnu skulle vi omtale Handelen. Denne dreves i tidligere Tider af Færingerne selv, men gjentagne Udplyndringer af Sørøvere, endog tyrkiske, ødelagde Øerne saameget, at Indbyggerne ikke selv kunde drive Handelen, og den kom derfor efterhaanden i Hænderne paa Englænderne og Hansestæderne, hvad der ogsaa var Tilfældet med den islandske Handel. For at ophjælpe Kjøbstæderne i sit Rige, fratog imidlertid Christian den Fjerde de fremmede Magter Tilladelsen til at handle paa disse Øer; den færøiske Handel overlodes til Bergens Kjøbmænd, og den islandske til Kjøbmændene i Kjøbenhavn, Helsingør og Malmø; men denne Foranstaltning stod kun ved Magt i nogle faa Aar, da Handelen blev overgiven til et saakaldet islandsk Kompagni. Kompagniet gik dog ind i Aaret 1661, og Frederik den Tredie overlod nu, idet han adskilte Handelen paa Island og Færøerne, det sidste Land som et Lehn til sin Sekretair Christopher Gabel, der havde gjort Kongen saa god Tjeneste ved Souverainitetens Indførelse. Handelen paa Færøerne vedblev saaledes at være i en enkelt Families Besiddelse, idet Christopher Gabels Søn fik Forlehningen efter ham; men disse Lehnsmænd udpressede Øerne i høi Grad og førte Handelen paa en saadan Maade, at Færingerne ofte maatte lide Mangel, og Frederik den Fjerde gjorde der-

for 1706 den færøiske Handel til en kongelig Enehandel, hvad den er vedbleven at være ligetil Begyndelsen af Aaret 1856. Det Baand, som paa denne Maade har hvilet over Færingerne og deres Samkvem med andre Folk, har været meget snævert: den kongelige Handel sendte aarlig 12—16 Skibe fra Kjobenhavn til Færøerne, og Indbyggerne kjobte nu i Thorshavn og paa 3 andre Handelspladser deres Fornødenheder, og solgte tillige de Varer, som de selv kunde undvære; men Alt til de Priser, som Handelen maatte bestemme. Det kan synes som om et saadant Handelssystem maatte være aldeles forkasteligt; men det er dog langt fra Tilfældet, navnlig som de færøiske Forholde vare i tidligere Tid. Den kongelige Enehandel har bragt Færingerne store Fordele, idet den mange Gange i Uaar har hjulpet de stakkels Beboere, og tillige har forhindret et eller andet privat Handelshus fra at bemægtige sig den hele Handel, hvorved altsaa en faktisk privat Enehandel vilde være kommen i Stedet for den kongelige. Hvormeget den kongelige Enehandel har gavnet, faaer man bedst at vide ved at see hen til Shetlandsøerne og Orkenøerne, hvor Handelen er fri. Paa disse Øer befinder Almuen sig i en overordentlig fortrykt Tilstand og bestaaer næsten ikke af Andet end Dagleiere, en Følge af de fremmede Kjøbmænds og Kapitalers Magt; Færingerne derimod ere i det Hele velstaaende Folk, Dagleiere findes kun i Thorshavn, hvorimod den øvrige Befolkning enten lever som Fæstere eller som Eiere, og Ordet „bondi" har endnu der paa Øerne sin gamle herskabelige Klang. Det bedste Bevis paa Færingernes gode Vilkaar, gives i det ringe Antal, som nyde offentlig Almisse; thi det udgjør kun 13 pro Mille eller kun lidt over Halvdelen af de Almissenydende i Danmark, hvor dog ogsaa Forholdet er meget gunstigt i Sammenligning med andre Lande. Endnu maa vi fremhæve et Moment, der skyldes den kongelige Enehandel, det er Bevarelsen af det færøiske Sprog og det færøiske Nationalliv i det Hele taget. Shetlændingerne og Orkningerne have ganske mistet deres nordiske Sprog og nordiske Eiendommeligheder, og det Samme vilde uden Tvivl ogsaa have været Tilfældet med Færingerne, dersom Handelen havde været fri. Af den samme Grund have Færingerne ogsaa bevaret en Renhed i Sæder, som søger sin Lige, og det uagtet Tyendet af begge Kjøn sover i det samme Værelse. — Nutildags vil Frihandelen imidlertid ikke kunne virke skadeligt, thi Moderlandets Handel har nu naaet en altfor stor Udvikling, til at den skulde forsømme et Marked, som naturlig tilhører den, og Færingerne have nu ogsaa naaet den behørige Udvikling, til at de selv kunne varetage deres Handelssager. — Det er en Selvfølge, at Udbyttet af den færøiske Handel ikke kan være meget betydelig; Udførselen udgjør i Alt en Værdi af 150—200,000 Rd. og bestaaer navnlig i Uldgods (for 80,000 Rd.), Tran (for 30,000 Rd.), Fisk, Talg og Fjer; Indførselsgjenstande ere især Kornvarer (henved 7000 Tdr.), en Del Kolonialvarer, lidt Tømmer og Jernvarer.

Det Foregaaende tyder noksom paa, at Færingerne tilbringe deres Tid paa en Maade, som er meget forskjellig fra den, vi kjende herhjemme. Meget af det, som hos os er skaaret efter det samme Snit, som træffes i alle civiliserede Lande, har paa Færøerne faaet en anden Charakteer, og det vil derfor ikke være uden Interesse, naar vi forsøge paa at give en Fremstilling af Færingernes Levevis i det Hele. Allerede deres Boliger ere høist forskjellige fra vore; de bestaa i Almindelighed kun af Træ med et Underlag af Sten, og Taget, der ligeledes er af Træ, dækkes med

tykke Græstørv. Disse Huse have altsaa et særegent Udseende, man kan ikke i nogen Afstand faa Øie paa dem, thi de ligne smaa grønne Forhøininger paa Marken; kommer man nærmere, seer et saadant Hus friskt og livligt ud, navnlig om Foraaret, da Græsset paa Taget spirer længe før Markens, fordi Varmen fra Huset virker, som om det var et Slags Drivkasse; man opdager ofte Faar og Fugle, der vandre om paa Taget og søge sig lidt Næring, og Botanikeren vil paa dette eiendommelige Sted samle sig ikke saa saa smukke Planter til sit Herbarium. Præsten Lyngbye har ogsaa givet en Fortegnelse over den færøiske Tagflora! — Det venlige Ydre gjemmer imidlertid et, som oftest ubehageligt og snavset Indre. Det vigtigste og tillige interessanteste Rum i et færøisk Hus er den saakaldte Røgstue, interessantest fordi den er saa national. Den eneste Indgang til Røgstuen er kun 2 Alen høi, Gulvet bestaaer af Jord, og Vinduer mangle ganske; i Baggrunden findes en Arne, og herfra gaaer Røgen, tyk og kvalm Tørverøg, ud igjennem et firkantet Hul paa Taget, der tillige skaffer Lyset Adgang; langs Siderne findes Køjer, der tjene til Senge. At der maa være høist ubehageligt i en saadan Røgstue indseer man let, da den er opfyldt baade med Stanken af Tørverøgen og af Beboernes Uddunstninger. Mærkeligt nok, synes Intet af dette at genere Færingerne; de betragte derimod Røgstuen som et nødvendigt Tilbehør til en komfortabel Husholdning, og den findes i alle Huse. Hos de Fattigere findes intet andet Værelse; de Rige have derimod tillige en eller flere „Glasstuer" d. v. s. Værelser med ordentlige Vinduer; af disse Glasstuer ere som oftest eet indrettede til Modtagelse af fornemme Gjæster, Embedsmænd eller Slige, og de ere i Modsætning til det Øvrige meget renlige; i Gjæstekammeret staaer i Almindelighed en opredt Himmelseng. Saadanne Boliger med deres Fugtighed, Træk, Tørverøg og Lugt af de mange Uldvarer, hvormed Beboerne beskjæftige sig, gjøre naturligvis et høist ubehageligt Indtryk paa de Reisende, og forskjellige af Dem, der have bereist Øen, fortælle ogsaa om Umuligheden af at drage Aande i saadanne Røgstuer; Færingen derimod føler en vis Nydelse ved at indaande Røgen, og man seer ogsaa heri deres Fasthængen ved det Gamle; thi Sagaerne fortælle jo oftere om, at danske Folk bleve røgede ud af Huset. De Reisende kunne dog ikke nægte, at de føle en vis Glæde ved at komme ind i et færøisk Hus, og det er, fordi man modtages med ægte, gammelnordisk Gjæstfrihed; Intet er for godt til Gjæsten, enhver Bekvemmelighed, som Huset formaaer, ydes ham, og Betaling derfor modtager Færingen ikke.

Den fra Oldtiden nedarvede Skik, kun at bygge af Træ, har havt den Indflydelse, at Færingerne ikke have saadanne Levninger fra fordums Tid, som man saa hyppigt seer i andre Lande. Kirkerne bygges nemlig ogsaa af Træ, og de fleste af dem see saa ubetydelige ud, at man snarest maatte antage dem for at være Kvægstalde og ikke for Guds Huse. Hvad vil man saaledes sige om en Kirke som den i Kollefjord, der er $3^1/_2$ Alen høi, 12 Alen lang og 9 Alen bred, med et Tag af Træ og Græstørv, med Vægge af uhøvlede Brædder! Saadanne gamle Trækirker have heller ikke kostet mere end 500 Rd. at opføre af Nyt, og det er først i de senere Aar, at man opfører Kirker til en Pris af 12—1400 Rd. — Kun paa et eneste Sted finder man en Levning af en Stenkirke fra gammel Tid, i Kirkjubø paa Strømøen. Denne Kirke byggedes i Spidsbuestil, og Bygmesteren var Biskop Hilarius, der var Færøernes Overhyrde i det 12te Aarhundrede. Ifølge Bestemmelsen skulde den være Landets Hovedkirke, men den blev aldrig færdig og staaer den Dag

i Dag som en Ruin. Man maa dog ikke tro, at dette Værk har nogen betydelig Størrelse eller noget særdeles Interessant ved sig; var den hos os, vilde man betragte den som en Ruin af en almindelig Landsbykirke, thi den er kun 11 Alen bred og 36 Alen lang. Interessant er det ved denne Kirke, at den ligger i en af de smukkeste og venligste Egne af hele Landet; det viser sig altsaa her som allevegne, at den katholske Geistlighed valgte sit Opholdssted med særligt Hensyn til smukke Naturomgivelser.

Ligesaa mærkelige som Boligerne ere Færingernes Fødemidler. Landets ringe Agerdyrkning bevirker, at Brødet langtfra spiller en saa stor Rolle som andetsteds; Færingen spiser derfor ofte tørret Helleflynder eller anden tør Fisk i Stedet for Brød. Det almindelige Brød, man faaer, er Bygbrød, og det er da i Form af lange tykke Stokke, Drujl kaldede, der som oftest ere saa slet bagte, at de ere halvraa indeni. Rugbrød beværtes man kun med ved Høitiderne, og det benævnes ogsaa „Kage", skjøndt de flade, tunge, ugjærede Rugkager langtfra ere indbydende. — Med Hensyn til de dyriske Næringsmidler viser Færingen en forunderlig Forkjærlighed for det Raadne eller Halvraadne; „Skjærpekjødet" eller raat Lammekjød, der om Efteraaret hænges op i Luften og vindtørres, og „Grindetvist" eller raat vindtørret Grindekjød er saaledes en af hans største Livretter, uagtet det ofte ud paa Sommeren er fuldt af Maddiker; „rast" eller raadent Kjød (saaledes kaldes Kjødet, som ikke er rigtig vindtørret, men som dog har hængt længe nok til at det er raadent) spises med endnu større Begjærlighed, uagtet det udbreder en afskyelig Stank og er opfyldt med Maddiker, ja mange Færinger foretrække endog at spise dette Kjød raat, i Stedet for, som sædvanlig skeer, at koge det; endelig koger man Suppe paa Byg og tilsætter da alle Slags fede Varer, Baut kaldet, men helst harsk Fedt og harsk Talg. Skal Færingen have frisk Kjød, maa det være dygtigt fedt, og selv til fersk Grindekjød, hvoraf det Magre smager som grovt Oxekjød, maa han have en dygtig Dosis Spæk; men det er i det Hele kun meget lidt Kjød, der spises i fersk Tilstand. At denne Levemaade maa være i høi Grad usund, vil man let forstaa, og det er derfor saameget mærkeligere, at de færøiske Dødelighedsforholde ere saa gunstige; en saadan Levemaade er imidlertid tilstrækkelig til at forklare de frygtelige Ødelæggelser, som Epidemier bevirke.

Hvad Dragten angaaer, da frembyder den ogsaa flere Eiendommeligheder. Da Hørren aldeles ikke findes paa Øerne, træder Ulden i Stedet derfor; alle Klæder fra Inderst til Yderst ere af Uld, ja Fiskergarnene og selv Seilet til Baade forfærdiges af Uld og ikke af Hør eller Hamp. En Klædedragt, der alene bestaaer af uldne Stoffer, har dog ikke den gunstigste Indflydelse paa Renligheden, tilmed da Færingerne have for Skik at vadske deres Klæder i Urin, hvoraf hele Familiens Produktion gjemmes i et stort Trækar.

Alt dette vidner noksom om, hvor stor en Lighed der er mellem det færøiske og det oldnordiske Liv. Det oldnordiske Liv afspeiler sig dog mest tro i Alt, hvad der angaaer Underholdning og Morskab. I de lange Vinteraftener hører man i ethvert Hus Fortællinger, hvori Fædrenes Bedrifter og gamle Sagn spille Hovedrollen, altsaa ligesom det i gamle Dage skete paa Island; paa samme Maade nyder ogsaa Ungdommen sin meste Undervisning (først i den nyeste Tid er der skeet Forandring heri), idet Forældrene selv lære Børnene at læse og sætte en Stolthed i, at de ere vel underviste. — Ved Dandsene, som ere meget høi-

tidelige og alvorlige, spilles der ikke; man ledsager dem derimod med Sang, som udføres af hele Forsamlingen, og som navnlig bestaa i gamle Kjæmpeviser. Den færøiske Vise om Sigurd Fosnesbane, Peder Syvs danske Viser, som f. Ex. „Dronning Dagmar ligger i Ribe syg," „de vare syv og syvsindstyve" osv. benyttes saaledes til Dandsen; det Samme er ogsaa Tilfældet med „Óluvū-kvæði," hvoraf vi tidligere have aftrykket et Vers. Ogsaa Improvisationer, de saakaldte „Thattur", ere meget i Brug, — Alt saaledes som man kjender det fra de islandske Sagaer.

Til Slutning maa vi give nogle Bemærkninger om Administrationen. Færøerne, der sende to Deputerede til den danske Rigsdag, udgjøre et særegent Amt; Amtmanden boer i Thorshavn, som vel er Øernes største By, (den har omtrent 850 Indb.) men dog ikke er nogen Kjøbstad. Under Amtmanden sorterer en Sorenskriver, der er Retsbetjent og Retsskriver, og en Landfoged, som er Politimester i Thorshavn og som tillige hæver Skatterne til Kongen; endelig findes 6 Sysselmænd, hvis Virksomhed nærmest svarer til de danske Sognefogders. — I geistlig Henseende hører Færøerne til Sjællands Stift og udgjøre eet Provsti. Der findes vel 39 Sogne, men kun 7 Præster, og disse have derfor i Regelen meget besværlige Embeder, idet der høre 5—6 Kirker til hvert Kald. Hvad der meget bidrager til at mildne Præsternes besværlige Embeder, er den særdeles Kjærlighed, som de nyde hos Beboerne. De danske Embedsmænd betragtes af de fleste Færinger med temmelig ugunstige Øine, hvad der ogsaa i en tidligere Tid har været meget berettiget; men dette gjælder ingenlunde om Præsterne. Religionens Tjenere staa derimod høit hos Færingerne, og den hos Øboerne rodfæstede Religiøsitet maa ogsaa i høi Grad virke gavnligt paa Forholdet. Alle Reisende, der have meddelt Noget om Færøerne, kunne ikke noksom rose Færingen for hans gudhengivne Sind; ved alle Leiligheder, naar der hændes noget Glædeligt eller noget Sørgeligt, henvender Færingen Tanken paa Gud, og det maa unægteligt have noget Opløftende ved sig, naar Roerkarlene, førend de skulle over et farligt Sund, lade Aarerne hvile, blotte Hovederne og istemme en Psalme. — Den omtalte Skik, at Forældrene selv give deres Børn Undervisning, har naturligvis gjort et organiseret Skolevæsen mindre nødvendigt. I tidligere Tider fandtes der paa alle Øerne kun en eneste Skole, og det tilmed en latinsk, i Thorshavn (en af Rektorerne ved denne var Lucas Debes, Forfatteren til det for hver Tid gode Værk „Færoa reserata", udgivet 1673); men den kunde naturligvis ikke blive til Noget i et Land med en saa ringe Folkemængde. Der er derimod i den nyeste Tid bleven oprettet en høiere Borgerskole i Thorshavn, og man har tillige søgt at organisere Almuens Undervisning, idet man har oprettet flere Almueskoler omkring paa Øerne. Men det er meget tvivlsomt, om denne Foranstaltning virkelig vil blive til Gavn; Færingerne have længe modsat sig den, idet de baade have fremhævet det Vanskelige i at skaffe Børnene i Skole, og tillige paavist det mindre Nødvendige deri, da de selv give deres Børn den tilstrækkelige Undervisning.

Naar vi ville samle den her givne Fremstilling af Færingernes Livsvilkaar i eet Billede, bliver Resultatet et i flere Henseender gunstigt: de føre vel et anstrængende og arbeidsomt Liv, for at skaffe sig Opholdet, men de ere desuagtet meget lykkelige, da de ikke ere trælbundne; de kjende vel ikke det forfinede Livs Nydelser, men de ere ogsaa fri for dets Laster; Tidernes

Krav er imidlertid bleven fyldestgjort, idet Handelen er bleven fri; — maa det blot blive dem til Gavn, og maa de blot ikke miste deres Renhed i Sæder og Sandsen for deres egen Nationalitet!

Det gamle Skrin.

(Sluttet.)

Mr. Benson sad og stirrede ind i Røgskyerne, og hans bevægede Indbildningskraft forvandlede disse til smukke Kister og prægtige Mahogni-Konsoller, hvoraf han lovede sig en betydelig Gevinst. De forstørredes til smaa Huse, om hvilke han var overbevist, at han kunde kjøbe dem for en Spotpris. Da Lyset begyndte at brænde mindre klart, saae han en af de store Røgskyer, som han fulgte med mere end almindelig Opmærksomhed, forvandle sig til en Seng i et lille, smudsigt Værelse. Gjennem de halvt tilbageslaaede Gardiner saae han en døende Mands fortrukne Træk. I dette Øieblik hørtes en Larm fra Kaminen af Kullene, der faldt sammen paa Risten, og det forekom ham, som om Larmen betød følgende Ord fra den gamle Mands Læbe: „Jeg laante ham Pengene, Georg — to hundrede og tredive Pund. Jeg har tabt Beviset, men hvis han ikke betaler, saa er han en Slyngel, og han vil angre det, naar den Time kommer, der nu slaaer for mig."

„Dumt, taabeligt Tøieri," udbrød Mr. Benson, idet han skjød sin Stol tilbage og rask satte Glasset til Munden. „Tilsidst skulde man betale Enhver Penge, der paastaaer at have laant mig dem, uden at have andet Bevis derfor end en gammel, blegnæbet, døende Mand. — Ha! en Vogn udenfor min Dør paa denne Tid! Det banker. Hvad kan det være? En eller Anden, der er i Forlegenhed, vil ordne sine Affairer ved at pantsætte Familiens Sølvtøi, maaskee en Grevinde, der vil slaa sine Juveler i Hartkorn. Kom ind!"

Denne Monolog holdt han for sig selv, medens han arbeidede sig frem til Døren, som han aabnede. En med Smuds bedækket Vogn holdt udenfor, Kudsken slog Vogntrinnet ned, og en Dame, der med Lethed hoppede over det snavsede Fortoug, traadte ind i Boutiken.

„Vognen skal vente," sagde hun, „og drei Nøglen to Gange om, thi jeg har noget Vigtigt at sige Dem."

Mr. Benson svarede ikke og gik med Lyset i Haanden foran sin Gjæst. Ankommen til sit Værelse satte han Lyset fra sig og betragtede med et fast Blik den Ubekjendtes Ansigt. Det var rødt og ungdommeligt, Øinene skinnede, Læberne bævede — et stort sværtbygget, Fruentimmer, simpelt klædt og aabenbart i oprørt Stemning.

„De er Mr. Benson, Pengelaaneren?"

„Ja, det er mig. Jeg handler ogsaa med brugte Meubler, Bøger, Statuer og forskjellige andre Artikler, Stueuhre, Lommeuhre, Klæder og Doubletter."

„De var forrige Onsdag paa Forpagter Meriwoods Auktion?"

„Ja."

„Kjøbte De det?"

„Hvad?"

„Ja, jeg forglemte at sige det. Hvormeget gav De for alle de Sager, De kjøbte paa denne Auktion?"

„Jeg vil ikke nægte, Madame, at jeg gjorde en god Handel. Hele Familien er adsplittet, og ingen nærmere Beslægtet lever mere. Jeg betalte omtrent femten til tyve Pund derfor."

„Vil De give mig en Fortegnelse over Sagerne? Sælg mig hele Krammet. Jeg vil betale Dem tohundrede Pund derfor."

Mr. Benson betragtede Fruentimmeret, medens hun talte.

„Nei, Madame, to Hundrede er for lidt. Har det en Værdi for Dem af Hundreder, er det endnu mere værd for mig."

„Lad os ikke strides derom. Hvad for Sager kjøbte De? Senge, Sofaer, Skrin? Lad mig see Fortegnelsen."

Fra en Kurv, der stod paa hans Pult, hentede han Fortegnelsen fra Auktionen. Damen læste den, og da hun var kommen til Enden, trak hun let paa Øiet.

„Ja, her er det. Hvad vil De have for det Hele? Men det er sandt, jeg behøver blot en eneste ubetydelig Ting. Behold De det Øvrige. Giv De mig blot det lille Egetræesskrin med de fire Skuffer, og jeg betaler Dem derfor, hvad De forlanger."

„Det er umuligt," svarede Mr. Benson blegnende. „Det er borte — solgt — tabt."

„Ulyksalige!" udbrød Damen. „De har ruineret Dem selv og mig. Dette Skrin vilde have gjort Dem og mig rige. Hvorfor bekjendtgjorde ikke ogsaa de Elendige Auktionen? Jeg vilde have indfundet mig dertil. Men kan De ikke skaffe mig det? Hvem har kjøbt det? Ville Penge kunne bevæge dem til at levere det tilbage? Sig mig Navnet paa Kjøberen, og jeg skal skaffe det igjen."

„Jeg husker ikke længer Navnet. Jeg troer, det var en Præsteenke, eller — nei, det var en Gentleman fra Liverpool, der vilde til Amerika Men er han ikke borte, kan det jo let være, at vi kunne faa Skrinet igjen. Jeg kan imidlertid Intet love."

„Sig mig Adressen. Jeg gaaer selv til Liverpool — til Amerika, hvorhen det skal være."

„Maaskee kan man faa det tilbage uden saa stor Besværlighed," svarede Mr. Benson efter en Pause. „Men hvorfor er De saa forhippet paa et ganske almindeligt Skrin? Jeg undersøgte det nøie; De kan være overbevist derom; det er ganske almindeligt Egetræ — ingen hemmelige Gjemmer, ingen skjult Fjeder, der er aldeles Intet af det Slags."

„Jeg skuffer mig ikke. Tog De ogsaa Skufferne ud, da De undersøgte Skrinet? Vendte og dreiede De dem paa alle Sider? Saae De, at Bunden var tyk og svær — at den var dobbelt, at den kunde indeholde Dokumenter, Regninger, et Testament, Kvitteringer og Beviser?"

„Nei, det gjorde jeg ikke. Jeg er ingen mistænksom Mand. Jeg er grovelig bedragen — ruineret!"

Manden syntes saa angreben, at Damen blev bevæget derved.

„Hør min Fortælling," sagde hun. „Vælge vi den rette Fremgangsmaade, kunne vi endnu blive rige. Vil De dele med mig, hvad Skrinet indeholder?"

„Hvad er Indholdet?" spurgte Mr. Benson hvidskende, „og indeholder det overhovedet Noget?"

„Hvorfor skulde jeg vel ellers byde Dem Hundreder derfor? Men jeg vil fortælle Dem det Hele. Kjendte De Forpagter Merriwood?"

„Nei, jeg kan just ikke sige, at jeg kjendte ham. Jeg solgte ham engang en brugt Saddel, og han gjorde en Helvedes Larm, da Betrækket gik itu. Jeg maatte overlade ham Sadlen til halv Pris."

„Det ligner ham — gjerrig, haardhjertet, egensindig, ganske som man fortæller om ham i de senere Aar. Tidligere var han en ganske anden Mand."

„Dengang kjendte jeg ham ikke."

„Men det gjorde jeg," svarede Damen; „men det var intet Under, at han saaledes forandredes; thi Sorgen boede i hans Hjerte og Skjændsel overgik hans Familie. Slige Ting kunne nok forandre en Mands Charakteer."

„Det gik ham dog ganske godt i Verden," sagde Marschandiseren, „Kirkeværge og Formand i Veikommissionen. Jeg har aldrig hørt Tale om nogen Skjændsel."

„Der gives Folk, der see Tingene i et andet Lys. Han havde en Datter; for tyve Aar siden kaldte Folk hende kun „den smukke Miss Merriwood". Men til sin Ulykke lærte hun Lord Rostock at kjende og flygtede med ham, da Faderen holdt strengt ved sin Standsforskjel og ikke vilde tillade hende at ægte en Adelig. Huset, hvor der ellers havde hersket lutter Glæde, syntes nu at være uddød. Philip Merriwood begav sig til sin Datters tidligere Sovekammer, og tog det lille Egeskrin, hvori hun havde gjemt sin Pynt. Han tømte Skufferne paa Gulvet og befalede mig, hvem han havde optaget i Huset og kaldte Cousine Janet, at kaste det Altsammen paa Ilden. Dette Skrin var et gammelt Stykke i Familien, og engang havde han brugt det til deri at opbevare sine vigtige Papirer og Penge, og i den øverste Skuffe var der en dobbelt Bund, i hvilket Gjemme han lagde de Ting, der besade en større Værdi. Da han havde tømt alle Skuffer, aabnede han det hemmelige Rum og læste alle de Breve, der laa deri, og vi kunde ikke formaa ham til at komme ned og tage Del i Familiens Maaltid. Da jeg om Aftenen gik op til ham, viste han mig en Note paa tusind Pund og sagde til mig: „Skulde mit stakkels Barn engang komme i Nød, saa er her sørget for hende. Jeg lægger denne Note i det skjulte Rum, der kan Du finde den. Saalænge jeg lever, skal Ingen røre derved." Og da han havde sagt dette, aabnede han det hemmelige Gjemme, stødte Skuffen ind og gav mig Sølvnaalen, hvormed man berørte Fjedren. Fra hin Stund af har Ingen rørt derved, og der ligger nu, med den trykte Side vendt opad, en Banknote paa tusind Pund Sterling."

„Og jeg har solgt det for tredive Shilling til en fattig Kone," udbrød Mr. Benson. Jeg Blindebertel! Jeg er gaaet glip af de tusind Pund. Men jeg skal finde den unge Mand... Jeg troede ham ikke strax... men han skal ikke dø i Synden... Amen!"

„Og hvorfor skyndte man sig saameget med at afholde Auktionen?" vedblev Damen. „Jeg forlod Cecil-Green for sex Aar siden, men har omhyggeligt opbevaret Naalen. Jeg hørte, at Merriwood var syg — han tilskrev mig, at han ikke havde lang Tid tilbage at leve i, og at dette Skrin endnu befandt sig i sin tidligere Tilstand. I flere Dage kunde jeg ikke komme afsted, og i Mellemtiden døde han og blev begraven. Meublerne solgtes og Pengene ere borte. Skaf det igjen, giv derfor saa meget, De vil, men Skrinet maa jeg have, og vi dele da de tusind Pund."

„Strax!" svarede Benson, idet han foer op; „hvor er Sølvnaalen? Giv mig den, det er endnu ikke for sent at gjøre et Forsøg endnu i Nat."

„Ja, det er godt nok," svarede Damen, „men jeg vil beholde Naalen. Hvad De har at gjøre, er at skaffe Skrinet igjen, eller vil De sige mig Kjøberens Adresse?"

„Nei, den beholder jeg for mig selv," svarede Pengeudlaaneren med et listigt Blik. „Vi ville begge i Forening aabne Skuffen."

„Jeg skal da være her igjen imorgen Kl. 9," svarede Damen. „Vi forstaa nu hinanden. Klokken er alt bleven Et. Godnat!" Med disse Ord skyndte hun sig med at forlade Boutiken og steg ind i Vognen.

„Hvilken Taabe!" udbrød Mr. Benson, „at tro, at et Skrin, i Mangel af en Sølvnaal, ikke skulde kunne aabnes med en Øxe. Amen!"

Regnen holdt ved hele Natten, og Mr. Benson lyttede til dens Pladsken paa Tag og Ruder, medens han laa vaagen. Saasnart Dagen gryede, sprang

han op fra sit Leie og kastede sig i Klæderne. Ilsomt skyndte han sig til Abbeyfield Lane Nr. 2, og da han stod udenfor Døren, følte han efter i Lommerne, om Guldrullerne endnu befandt sig i god Behold; thi han indbildte sig, at Synet af det gule Metal vilde udøve en større Virkning, end det blotte Løfte om Betaling eller selv et Par Banknoter. Alt var i Orden, tre Ruller, hver paa Hundrede Guldstykker. Paa hans Banken svaredes der ikke, kun hørte han Hammerslag. Han bankede høiere og Slagene holdt op, Døren blev aabnet, og Mrs. Trumans Neveu aabnede Døren.

„Ah!" udbrød denne forbauset ved Synet af Manden. „Hvo skulde have troet at see Dem saa tidligt?"

„Forretninger, bedste Sir. Jeg seer, at jeg har taget feil iaftes. Jeg bragte Deres Tante et galt Stykke. Jeg haaber, at den gamle Dame befinder sig vel."

„Jeg takker for Efterspørgselen. Noget træt af den lange Venten, men meget glad over Skrinet, det kan jeg forsikkre Dem om. Jeg var netop ifærd med at passe Skufferne bedre til; den øverste synes at være noget løs."

„Denne Feil fordærver Alt," sagde Mr. Benson. „Vil De vise mig den Tjeneste at tilbagelevere det, og jeg giver Dem da det bedste Stykke Meubel, jeg har staaende i min Boutik."

„Nei, paa ingen Maade," svarede den unge Mand. „Jeg har endnu ikke havt rigtig Tid til at undersøge det nøiere. Jeg sagde Dem jo, at man undertiden finder en hel Formue i slige gamle Skramlerier."

En lang Pause opstod, som Mr. Benson benyttede til at gjøre sine Beregninger. Hvidskende begyndte han Samtalen, gjentog sin Begjæring med al den Overtalelsesgave, der stod til hans Raadighed, og tilsidst saae man ham trave derfra i en øsende Regn med det dyre Skrin. Han ilede til Boutiken, satte Byrden paa Gulvet, trak den øverste Skuffe frem og fik Øie paa et lille Stykke Papir, der var heftet fast til Bunden. Var det en Tusindpundsnote? Han gned sine Øine for bedre at kunne læse, og stavede sig endelig til de Ord:

„Kvit!

Georg Evans."

„Ingen daarlig Kapital at virke med," sagde den samme unge Gentleman, med hvem vi i Begyndelsen af denne Fortælling gjorde Bekjendtskab — Tante Truman og Cousine Janet, Alle i een Person; thi det var den unge Georg Evans, Skuespilleren, der havde givet disse tre Roller — medens han pakkede forskjellige Dameklæder ind i sin Kuffert i „Duevaabenet". „Her kommer min Tantes korte, sorte Mantille, og der er Cousine Janets Hat. Regner jeg Leien af Huset i Abbeyfield Lane, Vognen, dette Lur og de sex Pence til Mr. Benson fra, saa troer jeg at have beroliget den gamle Skurks Samvittighed; thi han har da netop betalt mig de 230 Pund, han laante af min Fader, tilligemed ni Aars Renter."

Prindsen af Wales.

De engelske Kongers ældste Sønner, som ere Arvinger til Thronen, føre stedse Titel af Hertuger af Wales. Denne Titel blev første Gang givet af Edward den 1ste til hans ældste Søn, og det ved følgende Leilighed. For at underkaste sig Fyrstendømmet Wales's oprørske Undersaatter, foreslog Kong Edward at give dem en Fyrste, som var født i deres eget Land, og som ikke kunde tale et Ord Engelsk. Da de Velske erklærede, at de i dette Tilfælde vilde underkaste sig, saa tilbød han dem sin Søn, som nylig var bleven født i Carnarvon Castle, og som følgelig ikke kunde tale et Ord Engelsk.

L. Levins Bogtrykkeri.

DEN GAMLE KACHNI

Den gamle Kachni.

(Hermed et Lithographi.)

En varm Julidag heldede mod Ende, og bekymret betragtede en Bonde de tykke Skyer, der langsomt væltede sig henover Bjergene. „Det vil blive et Veir," brummede han hen for sig, „naar kun min Byg var inde!" Han gik ind i Dagligstuen og fandt Alt der i Uro og Angst. Hans Hr. Svigersøn, den nyvalgte Sorenskriver i Borg havde paa en Embedsreise beæret sin Kones Fædrenehus med sit Besøg, hvorved enkelte Smørfjerdinger ved Svigermoderens Hjælp vare satte i deres forrige gode Stand, og noget gammel Vin, der dog vilde være blevet fordærvet i Kjælderen, kunde jo ved samme Leilighed kastes paa Vognen. Bondekonen holdt en Pakke Lærred trykket til Hjertet, ligesom hendes Fru Datter bar sit yngste Barn i en lignende Stilling.

„Vi maa afsted, kjære Moder," sagde hun i en vigtig Tone, „min Mand ventes iaften i Borg."

„Vi kunne paa ingen Maade give vore Heste til," modsatte Moderen sig, „see kun til Veiret, og Bygget skal hentes."

„Men min Alfred ønsker at nedlage Æreskrandsen, og der er bygget en Æresport."

„Ja, hvorfor ikke?" udbrød nu Bonden, der var kommen til, „er der ikke ogsaa Kanoner! O! Marei-Judith, giv kun rask Dit Linned hid."

Med disse Ord gned han sine Hænder og tilraabte sine Folk, at de skulde spænde Høstvognen for og hente Kornet, da i samme Øieblik Herredsskriveren traadte ind. Ogsaa han forsøgte endnu engang at erobre Hestene til sit Brug, men den udannede Svigerpapa brummede en kun halv forstaaelig Eed, gik ned i Gaarden, steg op paa Vognen og raslede med et stærkt Pidskeknald afsted. Forstemt saae den tilbageholdte Svigersøn efter ham, medens hans Kone benyttede den ufrivillige Tidsgevinst til videre at gjennemgaa de moderlige Forraad.

Efter halvanden Times Forløb foer den med tunge hvide Kornneg høitbelæssede Vogn i Trav ind i Gaarden, thi Draaberne begyndte alt at falde og truende rullede Tordenen. Bonden læssede selv af, og først da han var færdig dermed og havde bragt Kornet under Tag, traadte han, drivvaad af Sved, med et høit og glad „Gud skee Tak!" ind i Stuen, hvor Konen holdt et stort Krus med den klare Most og det mægtige Lam i Beredskab til ham og hans Folk.

Den første Vogn var nu kommen i Hus og Uveiret rasede med Heftighed udenfor. Det var næsten blevet mørkt i den dunkle Stue med det mørkebrune Panel, hvor nu Alle, der hørte til Gaarden, havde indfundet sig. Bonden sad med sine af Solen brændte Hænder foldede i en stor med Læder betrukken Lænestol bag Ovnen, foran ved Bordet i Hjørnet læste Bondekonen en Bøn mod Uveiret, og ved Siden af hende sad hendes Fru Datter, med Barnet paa Skjødet, og trods sin paatagne Dannelse med blegt Ansigt. Hendes Ægtemage havde taget en Stol og sat den midt i Stuen, lige langt fra alle Vægge, men desuagtet syntes Frygten at ville sammensnøre hans Strube. Vel bestræbte han sig for af alle Kræfter at iagttage den ham passende Ro og Værdighed, men denne Blanding af Følelser gav hans Ansigt et saa komisk Anstrøg, at Karlene og Pigerne havde ondt ved at bibeholde deres Alvor og ikke udbryde i høi Latter, hvergang de kastede et Blik paa ham.

I denne ængstelige Taushed raslede ilsomt en lille Vo n ind i Gaarden, og Alle kastede Blikket derhen. Den var overspændt med et Stykke forrevent

Vordug, og blev trukken af en usædvanlig mager Rosinante med Opbydelse af alle dens Kræfter henimod Laden, hvori den ilsomt søgte Ly. Folkene i Stuen og Bonden selv saae dette skee, uden at gjøre mindste Bevægelse, og kun Hr. Svigersønnen sendte nogle spørgende og misbilligende Øiekast over til Svigerpapa, hvilke denne dog ikke syntes at bemærke.

Uveiret udgjød sig med stedse større Heftighed; Lyn, der fulgte paa Lyn, oplyste af og til den mørke Stue med et blaaligt Skjær, og uophørligt rullede Tordenens majestætiske Bas. Svigersønnen havde gjerne talt Afstanden imellem Lynet og Tordenen paa sine Pulsslag, men det blev ham aldrig tydeligt, hvilket Lyn, der hørte til Tordenen, der rystede Huset. Regnen faldt nu ned i Strømme, og Hjerterne følte sig lettede over, at det ikke var blevet til en ødelæggende Hagel. Og da nu ved almindeligt „Herren være takket" ogsaa Svigersønnens Angst var gaaet noget over, tænkte han atter paa den lille Vogn, der saa ugeneert havde søgt Ly i Laden. Uden Tilladelse havde disse Folk indfundet sig og vare dog, at dømme efter Kjøretøiet, ikke videre noble. Svigerfaderen yndede, hvad han vidste af tidligere Erfaring, ikke Interpellationer, men desuagtet vovede han dog, da Uveiret sagtnedes, det Spørgsmaal, hvem der vel var kommen i denne Vogn?

Bonden taug eftertænkende, men endelig svarede han med stærkt Tonefald:

„Tænker, det er Folk."

Krænket taug Svigersønnen, men hans Nysgjerrighed skulde snart tilfredsstilles. Døren aabnedes og flere paafaldende Skikkelser traadte ind.

Foran gik en Dame, i lysegult Kattun med røde Blomster. Et gammelt Sengeomhæng, der engang øiensynlig havde været grønt og siret med allehaande coulørte Ranker, havde hun drapperet om Skuldrene som et Schavl, en udtjent Crinoline havde hun paa Grund af Veiret kastet over Hovedet, og igjennem Slidsen skuede et Ansigt, som St. Hansaften vilde have forekommet enhver Lady salonmæssig. En tyk Stav i Haanden fuldendte hendes Dragt. Bag efter hende fulgte flere brune Personer, — aabenbart Zigeunere.

„Kachni — gamle Edderkop," tog Bonden Ordet, „har man ikke endnu udstoppet Dig og viist Dig frem som et sjældent Dyr? Har Stormen blæst Dig hid?"

„Latschu Din diebis, Rolos" (Gud være med Dig) svarede den Gamle. „Vi vilde chalerne (leire os) i det gamle Stenbrud, men Veiret var saa hundsk; men giv os nu Chasme" (Spise).

„Det skal I faae," svarede Husbonden, idet han tog det neppe tilskaarne Brød fra Bordpladen og rakte den Gamle det; Konen bragte Smør og et Forklæde fuldt af Kartofler, som Kachni tog imod med Foragt. Efter at have befalet Pigen at hente et Krus Most i Kjælderen, bad Husmoderen de Fremmede om at være forsigtige med Ild og Lys.

„Vær kun rolig," svarede den Gamle, „Ilden er min Stamme underdanig, og da I stedse have behandlet os saa venligt, ville Denis (Flammerne) aldrig skade Eder. Har Du ikke ogsaa en Smule Guljuc (Brændevin)?" spurgte hun indsmigrende.

„Naa, Noget skal I nok faa, naar Bonden først er borte," svarede Husmoderen.

„Saa kommer jeg for at dorke bhan (spaae). Jelenka har en Caljun (Dreng), han skal have en lille Sang."

„Stille nu, senere kunne vi tale derom."

Men ubemærket var hendes Svigersøn traadt bagved og havde hørt Alt. At træde Faderen dadlende imod, syntes ham ikke raadeligt, men han troede dog at kunne faae ham paa sin Side og kaste Pakket paa Døren, naar han aabenbarede ham, hvad han havde

erfaret. Han begyndte at udfritte dem om deres Pas, men Kachni afbrod ham med det Spørgsmaal, om han maaskee var en Politibetjent, og betragtede ham derhos saa skarpt, at han blev ganske ilde tilmode. Han vilde undskylde sig, men den Gamles Blik udslyngede Lyn, og idet hun truende hævede sin Stav erklærede hun, at han meente dem det ilde og misundte dem den ringe Gave, de havde faaet, medens han selv ryddede det hele Hus.

„Giv Agt," sluttede hun, „et Uheld venter Dig paa Din Vei. Endnu kan Du undgaa det, gjør det itide!"

Svigersønnen trak sig tilbage til Væggen.

„Jeg er paa Veie til at blive Byfoged — og der kan ikke vederfares mig noget Ondt."

„Vi ville faae at see," udbrød Kachni, „og nu Gud med Eder."

Med disse Ord vendte hun sig om og gik ud med sine Folk; men Bonden saae behageligt smidskende efter hende.

„Hvorfor lader man ogsaa sligt Pak drage om i Landet," spurgte Svigersønnen hovedrystende. „Enhver Mand skulde jage dem fra sin Tærskel med Pidsk og Hund."

„Saa er det vel Deres Mening, at jeg ikke er nogen Mand," spurgte Bonden spidst, „men det forstaaer De ikke, og derfor lader jeg Folk snakke."

„For min Skyld kunne de drage omkring saameget de ville," undskyldte Svigersønnen sig, „men efter Loven skulle de blive paa Stedet, hvor de ere henviste, og lære at drive et nyttigt Haandværk, da deres Omstreifen ikke er til mindste Nytte for det borgelige Samfund, og af den Grund er jeg dem imod."

„Troer det neppe. Mig forekommer det, som om De var en Smule bange."

„Da maatte jeg være meget overtroisk," svarede Svigersønnen med en tvungen Latter, „men dertil har jeg for megen Dannelse."

Betænksom stoppede den Gamle sin Meerskumspibe. „Naar blot engang Nogen kunde sige mig, hvad Tro og Overtro egentligt er."

„Tro," docerede hans Svigersøn, „er en fast Overbevisning om det, som vore Sandser ikke kunne begribe."

„Ja, men det Samme er ogsaa Overtro. Hvor hører nu det Ene op og hvor begynder det Andet? Jeg har nu engang Tro og Tillid til Zigeunerne. De holder nu det for Overtro, fordi de stoler paa Lovbogen, hvad jeg nu ikke gjør. Hvem af os har nu Ret?"

„Det maa Livet og Erfaringen afgjøre. Maaskee overtyder imorgen deres Hønsehus Dem, Hr. Svigerpapa."

„Min Overbevisning er langt ældre," svarede Bonden fast, „og en gammel Høne meer eller mindre, eller et Dusin manglende Æg vil ikke kunne forandre den."

„Vil De ikke fortælle os, hvorfra denne Tillid til Zigeunerne egentligt skriver sig?"

„Ret gjerne," svarede Bonden og bragte Piben igang. „Det var paa den Tid, da de Franske Anno 13 endnu ikke ret kunde begribe, at Piben vilde faa en anden Lyd. En Mængde Krigsfolk droge paa kryds og tværs igjennem Landet og bagefter kom Hunger, Pest, Nød og Elendighed. Gaarden her ligeoverfor tilhørte dengang Jacob Kärcher, men man vidste ret godt, at det ikke kunde vare længe, fordi der hver Dag var et Nykind af Jøder, som først talte med Jacob og Fogden, og fordetmeste gik bort i ilde Lune."

„En Straffebog havde vi ogsaa dengang, men den gavnede os ikke meget, fordi Marodeurer og andre Folk ikke bekymrede sig stort om den. Enhver maatte sørge for sig saa godt, han kunde. Nu, de unge Karle traadte da sammen og værgede sig, hvergang en Trop kom anstigende, saa godt det lod

sig gjøre, og mig havde de valgt til Anfører, fordi jeg i Krigen havde været Vagtmester. Vi havde bevæbnet os saa godt, vi kunde, og naar vi saaledes stode i Rad opstillede foran Raadhuset, saa bleve Fyrene, der hidtil havde talt om Leverancer og Brandskatninger, saa temmelig rolige og stille. Engang kom En paa en Fredag i en blank og skinnende Husardragt og teede sig ganske vild og fiendtlig. Uniformen kjendte jeg, det var et opløst Regiments, med hvilket vi havde lagt sammen i Cantonnement, og ogsaa Manden skulde jeg kjende, og da jeg hørte hans Stemme, var det ogsaa rigtig ham. Det var den røde Jessers, der var bleven bortjagen, fordi han havde bestjaalet sine Kammerater, og altsaa umuligt kunde være her med Ære. Saa traadte jeg da roligt hen til ham med det Spørgsmaal, hvad han vilde her, og han kjendte mig strax, blev dødbleg og trak ilsomt afsted med sit Pak, men truede først ad mig med Haanden.

„Det lakkede allerede mod Aften, da en Skovvogter kom og meldte, at en Trop Zigeunere vare leirede omkring den store Markeg. Til andre Tider vilde dette vel have været saa temmeligt ligegyldigt, men dengang kunde man ikke vide, hvad der kunde stikke bag ved et saadant Besøg; et halvt Dusin Markvogtere skulde efter hans Befaling følge efter i Frastand."

„Da han var borte, paakom der mig Bekymring for, at der kunde tilføies den gamle Mand noget Ondt af disse Vagabonder, da jeg vidste, at hans Garde kunde jages paa Flugten af en gammel Kjælling. Jeg gik derfor en Gjenvei og kom fra den modsatte Side samtidigt med ham til Leiren. De havde ganske rettet deres Opmærksomhed paa ham, idet han nærmede sig, ellers vilde det vanskeligt være lykkedes mig at snige mig saa tæt til, at jeg useet kunde høre og see Alt."

„Det saae virkelig pudsigt ud, hvorledes den gamle Mand kom anstigende alvorlig og værdig, med sin Medaille paa Brystet, en gammel Infanterisabel ved Siden, fulgt af Mächterle, hans lille bidske Spids. Han spurgte efter Troppens Papirer, og Kachni, allerede dengang en gammel Hex, rakte ham en smudsket og forreven Lap, som den stakkels Sognefoged forgjæves bestræbte sig for at læse til Ende. Kachni sagde ham vel, hvad der stod at læse, og en halv tilrøget lang Vagabond, der et eller andetsteds havde laant en gammel Husaruniform, hjalp hende troligt dermed, men den Gamle brummede kun stedse høiere og forsøgte altid paany at dechiffrere Kragetæerne. En Abe, der holdtes i en Staalkjede, og Mächterle betragtede hinanden mistroisk og ufravendt, men ingen af dem lod dog til at ville bryde Landefreden, der paa den anden Side af Markegen udgjød sin fulde Velsignelse. Der diede en Kone et Barn, og flere Andre, saa nogne som min lille Finger, tumlede omkring i Græsset. Noget tilbage flettede en Pige sit sorte Haar og smilte hemmeligt over Sognefogdens barske Embedsmine, saa at hendes hvide Tænder kom tilsyne som en Rad Perler. Paa Jorden laa en stor halvvoxen Slyngel, der ogsaa betragtede Sognefogden, men derpaa smerteligt stønnende lagde sig ned igjen, medens en Hest roligt græssede paa Grøftekanten."

„Alt syntes imidlertid at gaa af i Fred. Da Sognefogden indsaae, at han slet Intet kunde faa ud af Papiret, gav han det tilbage og lod Alt være godt. Alvorligt formanede han dem til ikke at betle eller stjæle og til fremfor Alt ikke at betræde Landsbyen, men dette Sidste blev ilde optaget. Kachni beraabte sig paa sit Papir, hvori det var hende tilladt at besøge Bønderkonerne, sælge sine Universalmidler og dorke byen (spaa). Dette

modsatte Fogden sig fast, og jeg saae det Dieblik komme, da han vilde bryde løs i Vrede, som det var hans Maneer. Hans Vagt var borte og jeg traadte derfor pludseligt frem og truede den Gamle med at tage hende ved Vingebenet, dersom hun ikke var beskeden. Hun vilde kun kjøbe Mælk og Bønner for at kunne lave Kaffe til den syge Dreng. Fogden raadede hende til at bruge sine egne Universalpiller, hvilket Raad hun kort forkastede. Endelig bragte jeg en Fred istand, hvorefter Zigeunerne ved Solnedgang skulde forlade Landsbyen; derpaa fulgte jeg Fogden hjem."

„Neppe havde jeg naaet mit eget Hjem, før den gamle Kachni traadte ind til mig. Med lydelig Jamren fortalte hun, at Konich, den syge Knøs, vilde dø, naar jeg ikke hurtigt kunde skaffe ham Hjælp. Stedets Læge var ikke hjemme, og hans Kone havde jaget hende bort med Skjælden. Jeg forekom hende at være medlidende og klog, og skulde nu for Guds Skyld hjælpe hende."

„Dette havde jeg virkelig ogsaa gjerne gjort, men hvorledes skulde det skee? Endelig faldt det mig ind, at min salig Moder for et halvt Aar siden havde ladet et Lægemiddel hente fra Byen. Hun var allerede død, da jeg kom tilbage dermed, og Glasset stod endnu tilbundet i Spisekammeret. Dette tilbød jeg Zigeunersken, det havde kostet ni Batzgen og maatte altsaa være noget ganske Godt. Afsted sprang den Gamle dermed og jeg ønskede hende al mulig Lykke."

„Jeg havde alt sovet et Par Timer, da et Lysskjær vækkede mig. Den gamle Kachni havde ubemærket sneget sig hen til Sengen og lyste mig med sin Blændlygte lige i Ansigtet. „Staa op, Nolof!" hvidskede hun, „klæd Dig skyndsomt paa!" og I kunne tro, at jeg hurtigt kom ud af Fjerene."

„Din Nabo," vedblev hun, „skal miste sin pantsatte Gaard, og derfor har han forbundet sig med den røde Jeffers, hvem Du idag har bortskræmmet, og paa Slaget Eet ville de stikke Gaarden i Brand, forat den røde Hane kan flyve over til Dig. Netop nu ere de i Sprøitehuset og kaste Grus i Trykværket. Naar det brænder, give de sig til at plyndre. Nu veed Du Nok!"

„Med det sidste Ord var den Gamle forsvunden, men hun havde Ret, jeg vidste Nok. Inden tre Minutter vare gaaede, var jeg i Klæderne, bevæbnet og paa Gaden. Jeg traf Natvægteren i fast Søvn, men vidste hurtigt at gjøre ham vaagen, derpaa sneg jeg mig til Sprøitehuset. Rigtigt! Laasen var lukket op med en Dirk og derinde hørte jeg en sagte Støi. Væggene ere, som I vide, tykke, og de to Vinduer tilgittrede; med al min Kraft slog jeg derfor paa Laasen og stemmede et Koben, der stod ved Siden, derimod. Vægteren begyndte at gjøre Allarm, og førend de indespærrede Skjælmer kunde tænke paa Modstand, havde jeg Hjælp nok. De bleve bundne og tilstode senere Alt. Jacob hængte sig i Fængslet og den røde Jeffers blev overgiven til Bøddelen. Hvad der blev af de Andre, veed jeg ikke."

„Men hvad havde bevæget den Gamle," spurgte Svigersønnen, da Bonden standsede sin Fortælling, „til saaledes at røbe Kammeraterne? Var det den givne Medicin?"

„Vel mindre den end dens Virkning," svarede Bonden leende. „Drengen havde slugt det Djævelstøi paa engang og det hjalp øieblikkeligt. Jeg troer neppe, at Doktoren, der forordnede det for min gamle Moder, dengang har tænkt paa en Zigeunerdreng, men der seer man, hvor kloge slige Herrer kunne være. Fra den Tid af skriver sig Venskabet mellem mig og Kachni, og hvert Aar kommer hun for at besøge min Kone."

„Nei, til Dig kommer hun," sagde Hustruen afvisende. „Jeg maa kun

give hid, hvad jeg har; Andet forlanger Ingen."

„Ti nu, Mutter," lo hendes Ægtemage, „og del ordentligt mellem Begge" — han pegede paa sin Datter — „for at der ikke skal blive Strid. Den gamle Kachni satte før et Par store Øine op til vor Hr. Søn der."

Erindringen om Zigeunerskens truende Advarsel drev denne Blodet til Hovedet.

„Jeg gad nok vide," begyndte han halvhøit, „om den dumme Tro paa Zigeunernes Spaadomsgave endnu existerer i Landet. Blandt dannede Kjøbstadfolk, der jo rigtignok ogsaa nyde en bedre Undervisning i Skolerne, er den længst forsvunden."

„De gamle Zigeunere," svarede Bonden med Alvor, „kjende ganske sikkert endnu Meget til Ægypternes Visdom, som deres Fædre have bragt med sig. De Unge lade, troer jeg, som om de vidste Noget. Kachni maa være i de Firsindstyve og er meget erfaren, det veed jeg forvist."

„Husker Du endnu, Christoffer," sagde Konen, „hvad hun tilraabte vor Gjenbo: „han skulde kun nøie høre efter Gjøgen; mere end et Aar kunde han ikke gjøre det."

„Ja vel," nikkede Husfaderen, „før Fastelavn var han død."

„Ja, de vide altid i Forveien, naar der bliver Dyrtid," forsikkrede en af Karlene, „og da drage de afsted til et andet Land, hvor Høsten er bedre."

„See nu engang over til Laden," bemærkede en tilstedeværende Kone, idet hun rystede af Gru, „de have der antændt en Ild som i Helvede, men der gaaer ikke Ild i Noget; Fogden, som gik forbi, har Intet seet, og mig har man mulkteret, fordi der manglede et Glas i min Lygte."

„Derfor kjender Du heller ikke den Ildvelsignelse, som alle ægte Zigeunere have," belærede Bonden hende.

Den stakkels Herredsskriver blev ved slige Samtaler stedse ængsteligere tilmode, og han blev mere og mere overbevist om, at det forudsagte Uheld vilde træffe ham underveis. Han vilde bryde op saa tidlig som muligt, og havde paa den lidet befarne Vei en Skov at passere. Her kunde tilstøde ham Allehaande, hans Eiendom, ja hans Liv kunde komme i Fare, og allerede den blotte Tanke herom drev ham Sveden frem paa Panden. Han traadte udenfor Døren for at see efter Veiret og trække frisk Luft. Som sædvanligt efter et Uveir var der fulgt en stille tæt Regn, der kold og uvenlig faldt ned. „Det vil blive en deilig Reise imorgen," mumlede han for sig selv. Alle de ham tiltænkte Æresbevisninger, hvortil hans Forfængelighed havde glædet sig, vare blevne til Vand, og hvem vidste, hvilken Ulykkesstjerne der var gaaet op for ham bag disse Skyer. „Endnu kan Du undfly den, gjør det itide," klang det endnu i hans Øren og endnu følte han hendes stikkende Blik. Uvilkaarligt vendte han sig om mod Laden og saae det røde Gjenskin af Ilden lyse igjennem Revnerne i Døren. „Naar Du blot kunde vinde den gamle Hex, forat hun kunde betegne Dig den Fare noget nærmere, som truer Dig, eller kunde angive den Maade, Du kunde undgaa den paa. Jeg maa snakke med Mutter om, at hun giver mig Brændevin for at bestikke den Gamle." Dette lykkedes og med en Trepæglesflaske i Lommen styrede han strax til Laden, hvorfra en munter Snakken klang ham imøde i et fremmed Pluddervelsk.

Over Kulbunken, der gløde midt paa Gulvet, var paa nogle flade Stene sat en Kobberkjedel. En fed Mops, der tilhørte en gammel Jomfru i Landsbyen, og et fanget Pindsvin brasede her sammen med nogle Stikkelsbær fra Hækken paa Veien, med duftende Hvideløg og Enebær, samt de Kartofler, Bondekonen havde leveret. En Appetit vækkende Luft af Retten dampede Selskabet i Næsen, da Kachni løftede Laaget og

prøvede, om Maden var færdig. „Chasme Mardai, Chasme Mans“ (tilbords, Moder, Kjød at spise), opfordrede Decherde, den Gamles Yndling, men fik for sin Dristighed kun et Klaps af den varme Slev, hvilket foranledigede et høit skingrende: „Ja! dai, dai!“

„Beduch!“ (stille) kommanderede en Sortskjæg, der laa halvt begravet i Halmen, „jeg hører Nogen.“ Kachni stod strax op og fandt sin Kontrapart ved Døren, idet han forlegen og overrasket begyndte at fremstamme sin Hilsen.

„Jeg ventede Dig,“ sagde Zigeunersken, „kom herind.“

„Jeg bringer her noget Brændevin,“ smidskede Herren, idet han varsomt nærmede sig Ilden, „og saa vilde jeg nok tale et Par Ord med Dig — om det — — Du sagde i Middags.“

„Kunde tænke det,“ lød den Gamles haanende Røst, idet hun vendte sig fra ham og hemmeligt befølte Flasken. Hun satte den til Munden og efter nogle lange Drag sprang hun som elektriseret omkring. De sorte Øine syntes at udspy Gnister; som en Ugles Klo krummede hun sine Fingre, kastede Flasken bort, der fløi ind i Ilden og sprang med et høit Knald. En blændende hvid Flamme med en tæt og mørk Røg hvirvlede iveiret, alle Zigeunerne raabte i Chor og Ophavsmanden til Virvaret var af Skræk nærved at synke til Jorden.

„Kofler og hans Demmer (Bødlen og hans Knægt) hente Dig, Du sorte Schlamiel,“ skreg Kachni og syntes at bukke sig til et Spring som en Tigerinde, da Bonden i egen Person aabnede Døren.

„Hvad er det for en Hexesabbath?“ tordnede hans kraftige Stemme. „Hr. Søn, har man der været paa Spil igjen? Rolig, Du gamle Kosterytter!“ foer han løs mod Kachni, der havde beholdt sin truende Stilling.

„Han har bragt mig lenher Tinef (giftigt Snavs), han har villet døde mig!“ klagede den Gamle.

„Ved Gud, jeg er uskyldig,“ forsikkrede den Anklagede. „Svigermoder gav mig Flasken.“

„Hun har Intet at bestille med mit Brændevin og veed ingen Besked dermed,“ yttrede Bonden, „og saa har hun snappet mit Kampherspiritus. Det er mig, der er den Skadelidte.“

Alt var blevet stille, kun Kachni spyttede stadigt for at blive af med Kamphersmagen. Med de Ord: „Her har jeg bragt en Flaske ægte Korn med, den vil nok stifte Fred,“ trak Bonden en Flaske og Glas frem og skænkede hver af de sig Fremtrængende en Hjertestyrkning. Den Gamle fik en dobbelt Portion, men da Bonden selv uddelte den og saaledes gjorde Indgreb i hendes Ret, begyndte hendes onde Lune igjen.

„Hvad gives der mere?“ spurgte hun spidst.

„For Øieblikket ikke,“ var Svaret.

„Naa saa skrup af,“ kommanderede hun „Gajo Ratte“ (god Nat).

Hun skjød Mændene ud, slog Døren i og lukkede den indenfra. Leende gik Bonden over til Vaaningshuset og sørgmodigt fulgte ham hans Svigersøn.

„Naar vil I bort imorgen tidligt?“ spurgte den Førstnævnte, da de atter havde indtaget deres Plads ved Ovnen.

„Hurtigst muligt, saa at jeg Klokken ni eller ti kan være ved Maalet,“ svarede Svigersønnen, der i en mismodig Stemning søgte Leiet.

Endnu stedse faldt Regnen fra den graa Himmel, da i Morgendæmringen tvende sværtpakkede Vogne kjørte hen ad Veien gjennem Skoven. Paa den forreste havde Konen taget Plads ved Siden af Faderens Kudsk. Den monotone Klappren, den ensformige Bevægelse, den spildte Nattehvile trykkede med Blyvægt Damens Øienlaage til; hun slumrede saagodt, det lod sig gjøre,

og kun af og til, naar Vognen fik et stærkere Stød, aabnede hun sine søvnfulde Øine for et Sekund. Den anden Vogn tilbød ikke den førstes bekvemme Sæde, men var dog ved Halm og et Forhæng beskyttet mod Regnen. Den førte den tungere og mere værdifulde Del af det vandrende Pars Eiendom. Kasser fyldte med Sengklæder, hvori Sølvtøiet — fire Spise- og fire Theskeer — var skjult, Kommoder, Klaveer, nogle Sække Frugt, to Fade med Vin og Most og andet af det Slags. Ovenpaa, som Aben paa Kamelen, tronede Retsskriveren med et sørgmodigt, søvnigt Aasyn. En rødlig Paraplui vaklede frem og tilbage over hans sorgbetyngede Hoved. En stor Basun, hvormed han ved høitidelige Leiligheder ledsagede Kirkemusiken, havde han taget i Haanden, for i Tilfælde af et Overfald af Zigeunerne ved ganske skrækkelige Nødraab i B-Dur at skræmme dem bort og kalde alt Levende paa to ubefjedrede Ben i Skoven tilhjælp. Han formodede, at de især havde Kik paa hans herlige Sengeklæder, og han var fast besluttet paa at forsvare disse til det Yderste. Nu bruste det hult og dumt foran ham, en af Regnskyllet opsvulmet Skovbæk styrtede tvers over Veien, der her havde en daarlig Bro af Træstaver. Netop nu foer den første Vogn derover, og den syntes at vakle under Byrden; nu kom den anden, og sørgmodigt skuede den stakkels Mand ned i den lerede Hvirvel. En dump Knagen, et høit Brag, Kudskens Raab, de modige Hestes Steilen — Vognen synker i!"

Der stod den usaligste af alle Mennesker, vaad som en druknet Mus ved Stranden og overskuede den ham spaaede Ulykke. Kun den tunge Bagvogn var falden i, men laa mere end fem Fod dybt i Bækken, medens Stangen pegede op mod Træerne. Karlene bandede, Konen græd, Barnet skreg og den nedbøiede Fader satte Basunen til Læberne for at hidkalde Hjælp, og — o Jammer, — heller ikke dette vilde lykkes ham; istedetfor de gjennemtrængende Toner kvækkede kun nogle matte Toner igjennem Skoven.

Forgjæves havde Karlene forsøgt paa ved at spænde alle Hestene for, at faa Vognen bragt op; trods de opmuntrende Raab og Slag var det umuligt for Dyrene at bringe deres Kræfter til at virke paa rette Maade, paa Grund af Forvognens Stilling. Men pludseligt viste sig en mørk Skikkelse ved Randen af Skoven; med et Blik overskaae den gamle Kachni — thi hende var det — Tingenes Stilling, hun satte den hule Haand til Munden og et klingende Ugleskrig tonede vidt ind i Skoven. En Mængde Navne syntes at svare derpaa, og inden fem Minuters Forløb vare omtrent tyve Hoveder af Selskabet forsamlede om hende.

„Tuſt," udbrød hun, „da josten sie bejectof in der Zore!" (Hurtigt, der sidde de med hinanden i Snavset).

Retsskriveren saae Knægtene springe til og hengav sig i sin Skjæbne, og ventede Døden, som han dog ikke kunde undgaa. Han vilde bede, men der faldt ham Intet ind uden hans Bordbøn, som han høit fremplapprede, medens Zigeunerne allerede havde gjort sig forstaaelige for Kudskene. Hestene bleve førte ud i Bækken og maatte trække Vognen saa langt som muligt fra Bredden, da sprang de Vilde som Vandhunde ud og pladskede ganske fornøieligt deri. Længe forend den ulykkelige Eier kom til Besindelse om, hvad de egentligt vilde, havde de af Broens Levninger, af Stenene i Bækken og af Grønsværet dannet en Skraaplan, ad hvilken Hestene uden stor Anstrængelse fik Vognen op. Med Undtagelse af det indtrængte Vand var Alt blevet i den punkligste Orden; Karlene spændte atter for og vilde kjøre videre. Noget til Siden sad Kachni under et stort

Bøgetræ, og ligesom Slangen fixerer sit Offer, hæftede hun sit stikkende Blik paa Retsskriveren, der i pinlig Forlegenhed løftede det ene Ben iveiret uden dog at kunne komme af Stedet. Endog Zigeunersken havde tilsidst Medlidenhed med denne Jammer.

„Kom hid, Schlamiel!“ raabte hun, og hendes Befaling blev fulgt.

„Nu,“ spurgte hun, „ere Zentlis ikke undertiden nyttige Dyr? Kan jeg fortælle Dig, hvad der vil skee?“

„Vistnok,“ fremstammede Manden, rystende af Kulde, „men jeg havde ikke tænkt det.“

„Det hændes Dig vel ofte,“ yttrede den Gamle. „Der bag paa har Du et lille Anker med Kirsebærvin, lad det bringe ned til mig og mine Folk. Skynd Dig saa afsted, og udskjæld eller misund fremtidigt ingen Zigeuner, eller jeg skal komme bag paa Dig og hævne mit Folk. Avanti!“ skingrede hendes Stemme igjennem Skoven, en kraftig Karl tog Ankeret paa sin Skulder og Alt var forsvundet.

Forgjæves forsøgte man nogle Aar efter denne Begivenhed at gjøre Retsskriveren indlysende, at den gamle Kachni sandsynligt Dagen iforveien havde seet Broen i dens daarlige Tilstand og derfor let, uden at være nogen Sibylle, kunde forudsige, at den ikke formaaede at udholde Trykket af en tungtbelæsset Vogn. Forgjæves, han vilde sværge paa hendes Spaadomsgave, og gaaer nu altid langt afveien for enhver Zigeuner.

Luftelektricitetens Opdagelse.

Efterfølgende Skizze af Luftelektricitetens Historie er uddragen af det sidste interessante Værk af Dr. **Zimmermann**: Naturlove og Naturkræfter, der paa en populair Maade gjennemgaaer Physikens forskjellige Afsnit. — Dette Værk udkommer i dansk Oversættelse á 36 Sk. pr. Hefte.

Vi tør ikke her forbigaa et af de vigtigste Afsnit af Elektricitetslæren, nemlig Luftelektriciteten, for hvis Begrunder og Opdager Benjamin Franklin almindelig bliver holdt, skjøndt han ingenlunde har de første Fordringer herpaa.

Allerede i Aaret 1743 erklærede Abbé Nollet: „at, hvis Nogen ved Sammenligning af Phænomenerne vilde godtgjøre, at Torden var det samme i Naturens Hænder, som Elektriciteten i vore, og at Skyen derved traadte istedetfor Elektriceermaskinens Hovedkonduktor, da skulde denne Mening være ham meget kjærkommen.“

Hvad Nollet her fremstiller med Uvished og som en blot Formodning, det udtalte Professor J. H. Winkler, der har indlagt sig saa stor Fortjeneste af Elektricitetslæren, som en uomtvistelig Sandhed. I sin Afhandling om Styrken af den elektriske Kraft i Vandet i et Glaskar, undersøger han i et særskilt Kapitel det Spørgsmaal, om man kan ansee den forstærkede Elektricitets Slag og Gnister for en Art Torden og Lynild. Han sammenligner Phænomenerne og Virkningerne ved dem begge og uddrager af disse Sammenligninger den Slutning, at der maa være en fuldstændig og væsentlig Lighed imellem dem, og at den eneste Forskjel fremtræder i den forskjellige Grad, hvori Styrken viser sig.

Franklin har vel upaatvivlelig ikke vidst Noget af Winklers Opdagelse og gjort den aldeles selvstændigt et Aar senere; han har altsaa i hvert Tilfælde indlagt sig en Fortjeneste uden at kunne

gjøre Fordring paa at være den Første, der har gjort Opdagelsen. — Han havde bragt det til Vished, at spidse Legemer tiltrak Elektriciteten bedre og i større Afstand end stumpe og afrundede, og idet han støttede sig herpaa, foreslog han et Middel til at trække Elektriciteten ned fra Skyerne, et Middel, hvis Dristighed han vel selv slet ikke kjendte — og som der nu vilde høre den høieste Foragt for Døden til at anvende — nemlig: At lokke Lynet ned fra Himlen ved Hjælp af Stænger, der strakte sig meget høit i Veiret, et Forsøg, som allerede Tullus Hostilius havde gjort, og ved hvilket han havde tilsat Livet. Franklins Forslag hertil skriver sig fra en senere Tid end Winklers, nemlig fra Aaret 1751; og 1752 bleve de virkelig udførte af Dalibard i Marly la ville og af Delor i Paris.

Dalibard fastgjorde en 40 Fod høi Jernstang ved Hjælp af Silkesnore til høie Træpæle og fik derved den 10de Mai samme Aar stærke Gnister, medens der trak et Uveir over. En Snedker ved Navn Coiffier, der var beskjæftiget med Opstillingen, var den Første, som iagttog dem; Præsten i Sognet og en Mængde Andre vare Vidner til dette høist farlige Experiment. — Delor havde med langt mere storartede Midler at bestille. Han opreiste en hundrede Fod høi Mast og fik stærke Gnister fra den, idet der trak en Sky over den, som dog ikke lynede. Forsøgene bleve nu gjentagne i Kongens, Ludvig den Fjortendes Nærværelse, og derpaa anstillede paany og betydelig udvidede af Astronomen Marquis Le Monnier og den bekjendte Naturforsker Grev Buffon. Le Monnier bemærkede tydelige Spor af Elektricitet ved et Talerør, der var frit ophængt i Silkesnore, og ved et Menneske, der stod paa en Harpixkage og holdt en 18 Fod høi Stang, omviklet med Metaltraad i Haanden. — I samme Aar blev der anstillet lignende Forsøg i England af Canton, Wilson og Bevis, og Canton opdagede endog, at der gaves Skyer saavel med positiv som med negativ Ladning.

Den elektriske Drage.

Nu først, i Aaret 1752, fik Franklin i Philadelphia den Idee, at lade en Drage, som dem Børnene om Efteraaret benytte som et Legetøi, stige i Veiret for at skaffe sig Adgang til Tordenens Regioner. Han udbredte derfor et Silkelommetørklæde over et Par smaa korslagte Stænger og lod dette meget ufuldkomne Værktøi stige i Veiret, da han saae et Tordenveir trække op. Allerede var en meget lovende Sky uden ringeste Virkning trukken over, og Franklin vilde netop til at trække Dragen ned igjen, i den Tanke, at han havde taget feil i sine Forventninger, da han paa engang seer, at enkelte løse Traade paa Hampsnoren indbyrdes frastøde hinanden og blive hver især frastødte af Snoren selv. Han binder en Nøgle til Snoren og faaer til sin store Glæde tydelig synlige og følelige Gnister fra Nøglen: nu begynder det at regne, Snoren der bliver vaad, bliver forvandlet til en fuldkommen Leder, og Gnisterne tiltage i Styrke og følge hurtigere paa hinanden.

Det er vist neppe paa urette Sted, endnu engang at gjøre opmærksom paa, hvor forsigtig man maa være med at klassificere Ledere og Ikkeledere. Franklin tog en Hampsnor til sin Drage, fordi han troede, at den var en Leder; den er det ogsaa for en Længde af 3 Fod, 3 Alen og mere; men den er det ikke for en Længde af 1000 Fod. Hvad vil en Ikkeleder sige? — Det er et saadant Legeme, der yder Modstand for Elektricitetens Ledning — men det gjør i Grunden ethvert, kun i større eller mindre Grad. Længden af Legemet betinger for en Del denne Modstand. En Kobbertraad paa 10 Mils Længde gjør Elektricitetens Led-

ning en saadan Modstand, at Elektricitetskilden, der skal overvinde den, maa være fyrretyve Gange stærkere, end naar Traaden kun er $1/4$ Mil lang. Nu finder Elektriciteten i Hamp, ligesom i alle tørre Plantetrævler, en langt større, vi kunne gjerne sige en Millioner Gange større Modstand end i Metal, og denne Modstand kan kun overvindes af Elektricitet med den største Spænding; kommer til denne Modstand, der er Legemet eiendommelig, endnu dets Længdes Forøgelse, vil Modstanden maaskee slet ikke være til at overvinde. Paa Grund af en urigtig Forestilling herom, stod Franklin i Begreb med at opgive et vigtigt Experiment, hvilket vilde have været til stor Skade for Videnskabens Fremskridt.

Det her beskrevne lykkede Forsøg gjorde Physikerne tilboielige til at skride videre frem paa den betraadte Bane, og saaledes lod ikke alene Franklin, men endnu mangen anden Amerikaner sin Drage stige i Veiret.

Et selvstændigt Forsøg, der blev anstillet af De Romas 1753 i Nerac i det sydlige Frankrig, gjorde imidlertid allerstørst Opsigt. De Indretninger, De Romas havde truffet, vare ogsaa langt hensigtsmæssigere end Franklins; de vare tillige indledede med saa stor Forsigtighed og Sagkundskab, at den endnu den Dag idag vanskelig skulde kunne overbydes. For det Første bestod Dragen ikke af et Silkelommetørklæde, men af en $7^1/_2$ Fod høi og 3 Fod bred Flade, paa omtrent 18 Kvadratfod. Den meget lange Snor var gjennemtrukken med fin Metaltraad og dannede altsaa en særdeles god Leder; men dens nederste Ende bestod af en stærk Silkesnor, som altsaa beskyttede Experimentatoren mod Slaget. For at bevare Silkens Isoleringsevne selv i Regnveir, var den fastgjort under et Regntag. Ved Hampsnoren hang endelig en Konduktor, der bestod af et Blikrør og var bestemt til at optage større Mængder af Elektriciteten. Den 7de Juni 1753 stod Dragen i en 780 Fod lang Snor omtrent 550 Fod i lodret Linie over Jorden; Romas fik nu fra Konduktoren Gnister af en saadan Styrke, at man kunde høre Knaldet af dem over to hundrede Skridt borte. Det var for ham, som om der blev trukket ham en Spindelvæv over Ansigtet, skjøndt han stod mere end tre Fod borte fra Konduktoren. Paa Jorden saae man Halmstraae af en Fods Længde hæve sig op imod Konduktoren og stille sig paa Enden, idet de dandsede omkring ligesom Dukker, man i denne Hensigt skjærer af Solkronemarv. Denne Leg varede vel et Kvarters Tid, indtil det begyndte at regne og Elektricitetens Phænomener derved bleve betydeligt stærkere. Man hørte en vedholdende Knagen og Knalden af Elektriciteten, der strømmede over i den fugtige Luft, indtil endelig de længste Halmstraa bleve løftede i Veiret og tiltrukne af Konduktoren, hvorved der opstod flere heftige Udladninger imod Jorden; disse ledsagedes af en stærk Lyd, som Nogle sammenlignede med Knaldet fra en Raket, idet den brænder ud, Andre med den Lyd, en Leerkrukke giver, naar man slaaer den istykker paa Stenbroen. Man hørte denne Knalden til midt inde i Byen; Ildstraalen, der viste sig, havde en Tykkelse af en halv Tomme. Tiltrækningsphænomenerne udstrakte sig nu paa Snoren til en Længde af 300 Fod. Man saae Halmstraa i stor Mængde flyve i Veiret og blive ladede, dernæst frastødte og udladte i den fugtige Luft og nu paany tiltrukne, idet der under enhver af disse Afvexlinger opstod en stærk Explosion; en Ildstraale, hvis Tykkelse man næsten kunde anslaa til 3 eller 4 Tommer, sprang, takket ligesom Lynilden, over fra Snoren til Jorden og ledsagedes af Tordenskrald. Snoren selv lyste paa hele sin Længde, skjøndt det var Dag og den eiendommelige Phosphor- og Svovllugt udbredte

sig vidt omkring. Hvor Lynet havde truffet Jorden, der saae man tommevide Huller, men man undersøgte dem ikke. Endelig kastede Haglen og Regnen Dragen ned, og derved kom Snoren til at vikle sig fast paa Taget af et Hus; en af Tilskuerne søgte at gjøre den løs; men skjøndt Dragen stod ganske lavt, og der altsaa ikke længer kunde være Tale om nogen Forbindelse med Tordenskyen, fik han dog saa voldsomme Slag og Rystelser, at han i største Hast opgav sit Forsøg.

Ved et andet Experiment, som De Romas anstillede, saae han i een Time over 30 Ildstraaler paa 10 Fods Længde fare fra Snoren ned imod Jorden, ikke at tale om mange hundrede, der kun vare 6 til 7 Fod lange (alle tilsyneladende af en Tommes Tykkelse) og som sprang ned paa enhver Leder, man nærmede til Snoren.

Saaledes havde man da fundet en ny Kjendsgjerning: Lynildens Identitet med den sædvanlige Maskine- og Gnidningselektricitet.

Horuk og Hayradin Barbarossa og Carl den V. Tog mod Tunis.

Horuk og Hayradin vare Sønner af en Pottemager paa Øen Lesbos i Archipelagus og forlode, drevne af et ubetvingelig Hang til store Foretagender, deres Faders Haandværk og gik ind under en Sørøverbande. De udmærkede sig snart ved deres Uforfærdethed og Dristighed, og satte sig i Besiddelse af en lille Brigantine. (Brigantine eller Brig er en mindre Art af Krigsskibe; den har kun eet Dæk, fører fra 10 til 20 Kanoner og har samme Master som et stort Krigsskib med Undtagelse af den bagerste, som mangler. Hovedfordelen ved dette Skib er dets Hurtighed i Seiladsen.) De dreve deres Sørøverhaandværk saa dueligt og heldigt, at de samlede en Flaade paa 12 Galeier og flere mindre Skibe. (En Galei er et Fartøi af 150 Fods Længde, som kun har to Master og som især adskiller sig fra andre Skibe derved, at det for det Meste bliver sat i Bevægelse med Aarer.) Den ældste Broder, Horuk, der paa Grund af sit røde Skjæg fik Navn af Barbarossa (ɔ: Rødskjæg) var Admiral over Flaaden og Hayradin Næstkommanderende, men næsten med ens Myndighed. De kaldte sig Venner af Søen og alle Søfarendes Fiender, og deres Navn havde snart en frygtelig Klang fra Dardanellerne lige til Gibraltarstrædet. Med deres Ry og Magt voxede ogsaa deres herskesyge Planer. De ved de spanske og italienske Kyster gjorte Priser førte de ofte til Berberiets Havne, og da de berigede sammes Beboere ved Salget af deres Bytte og ved en letsindig Ødslen af deres vundne Skatte, vare de velkomne Gjæster. Den bekvemme Beliggenhed af disse Havne, som laa saa nær ved Datidens største Handelspladse i Europa (Genua, Mailand, Florenz o. a.), indgav Brødrene den Plan at sætte sig fast i dette Land. Snart tilbød der sig en gunstig Leilighed til at opnaa deres Hensigt, og de lode sig den ikke glide af Hænderne. Eutenni, Konge i Algier, havde forskjellige Gange forgjæves forsøgt at erobre et Fort, som den spanske Gouvernør i Oran havde opført ikke langt fra Algier, og han kom nu paa det uheldige Indfald at kalde Barbarossa tilhjælp, hvis Tapperhed Afrikanerne holdt for uimodstaaelig. Den kjække Sørøver tog med Glæde mod denne Indbydelse, lod sin

Broder Hayradin blive ved Flaaden og marscherede i Spidsen for 5000 Mand til Algier, hvor han blev modtagen som Stadens Frelser.

Med sine Tropper var han Kongen overlegen i Magt, og da han saae, at Maurerne hverken anede noget Forræderi fra hans Side, eller kunde modstaa hans øvede og erfarne Krigere, ryddede han hemmeligt Kongen, hvem han var kommen for at hjælpe, afveien og lod sig selv udraabe til Konge af Algier. Magten, han saa dristigt havde bemægtiget sig, stræbte han at sikkre ved Kunstgreb, som ganske vare overensstemmende med det ham nu underkastede Folks Aand; ved ubegrændset Gavmildhed mod dem, der begunstigede hans Ophøielse, og ved en ligesaa ubegrændset Grusomhed mod dem, til hvem han nærede den ringeste Mistanke. Han var imidlertid ikke tilfreds med den saa let erhvervede Throne, men angreb ogsaa Nabokongen af Telmesan, overvandt ham i et Slag og forenede hans Land med Algier. Imidlertid vedblev han at hjemsøge de italienske og spanske Kyster med sine Flaader, der snarere lignede en stor Monarks Sømagt end en Sørøvers lette Eskadrer. Ødelæggelserne, som disse Flaader anrettede, tvang Carl den Femte, Keiser af Tydskland og Konge af Spanien, til i Begyndelsen af sin Regjering at forstærke Gouvernøren af Orans, Marquis af Comares' Magt, forat han kunde angribe Barbarossa. Ved Hjælp af den fra Telmesan fordrevne Fyrste udførte han dette Hverv saa godt, at han i flere Træfninger overvandt Barbarossas Tropper og holdt ham selv indesluttet i Telmesan. Barbarossa, der havde forsvaret Staden til det Yderste, blev ved et Forsøg paa at flygte indhentet og dræbt, idet han til det Sidste udviste en Tapperhed, der var hans tidligere Heltenavn og Mod værdig.

Hans Broder Hayradin, der nu antog Navnet Barbarossa, hvorunder Horuk havde gjort sig saa frygtet og bekjendt, førte Scepteret over Algier med samme Herskesyge og Dygtighed, men med større Lykke. Da hans Regjering ikke foruroligedes af Spaniernes Angreb, fordi disse havde nok at gjøre i Krigene blandt de europæiske Magter, saa ordnede han med beundringsværdig Klogskab det indre Politi i sit Kongerige, fortsatte sine Foretagender tilsøes med Eftertryk og udvidede sine Erobringer paa Afrikas Fastland. Men da han bemærkede, at Maurerne og Araberne kun med største Ulyst underkastede sig hans Herredømme, og da han befrygtede, at hans uophørlige Sørøverier engang vilde vende de Christnes Vaaben mod ham, satte han sine Stater under den tyrkiske Keisers Beskyttelse og erholdt et Korps tyrkiske Soldater, der skulde sikkre ham saavel mod indre som ydre Fiender. Da endelig Rygtet om hans Bedrifter udbredte sig videre og videre, tilbød Soliman den 2den, den daværende tyrkiske Keiser, ham Kommandoen over den tyrkiske Flaade, som den eneste Mand, hvis Tapperhed og Erfaring i Søvæsenet satte ham istand til at maale sig med Andreas Doria, Datidens største Søhelt. Stolt af denne Udmærkelse kom Barbarossa til Konstantinopel og forstod her ved en vidunderlig Smidighed at erhverve sig Keiserens og hans Storviziers fuldkomne Tillid. For dem aabenbarede han en Plan, han havde lagt mod Tunis, dengang det mest blomstrende Rige i Afrika, og da de bifaldt den, erholdt han af dem Alt, hvad han forlangte til sammes Udførelse.

Hans Haab om, at dette Foretagende vilde lykkes, var grundet paa indre Tvedragt i Kongeriget Tunis. Mohammed, Kongen i dette Land, havde, bestormet af sin Gemalindes Bønner, udnævnt Muley Hassan, en af de yngste af hans Sønner, til sin Thronfølger. Men denne ryddede strax derpaa Faderen afveien ved Gift, forat han ikke skulde

omstøde denne Udnævnelse, og han lod alle sine Brødre, han kunde saa fat paa, dræbe. Raschid, en af de ældste Prindser, var saa lykkelig at undslippe hans Raseri. Han fandt en Tilflugt mellem de omvankende Arabere, og forsøgte flere Gange ved nogle indfødte Fyrsters Hjælp at erobre Thronen tilbage, som med Rette tilhørte ham. Men da alle hans Forsøg sloge feil, og da Araberne med deres sædvanlige Vankelmod vilde udlevere ham til hans Fiender, flygtede han til Algier, det eneste Tilflugtssted, der stod ham aaben, og anraabte Barbarossa om Hjelp. Denne. som strax indsaae alle de Fordele, han kunde opnaa ved at opfylde Raschids Begjæring, modtog ham med alle tænkelige Beviser paa Venskab og Høflighed

Da Barbarossa netop dengang stod i Begreb med at seile til Konstantinopel, saa overtalte han Raschid, hvis Begjærlighed efter Kronen gjorde ham tilbøielig til at vove Alt, til at ledsage ham derhen, idet han lovede ham eftertrykkelig Hjælp af Soliman, hvem han skildrede som den høimodigste og tillige den mægtigste Monark i Verden. Men neppe vare de ankomne til Konstantinopel, da den troløse Sørøver, uden at bryde sig det Mindste om de givne Løfter, gjorde Sultanen det Forslag at erobre Tunis under Paaskud af at understøtte den Fordrevne ved Hjælp af det Parti, der var beredt paa at erklære sig for ham, og forene dette Land med det tyrkiske Rige. Soliman billigede altfor letsindigt dette troløse Forslag, der vel passede ganske til dets Ophavsmands Charakter, men var aldeles uværdigt for en stor Fyrste. Man samlede snart en mægtig Flaade og en talrig Hær, og den lettroende Raschid smigrede sig allerede ved Synet af disse Rustninger med, at han snart i Triumf skulde drage ind i sin Hovedstad. Men da denne ulykkelige Fyrste just vilde gaa ombord, blev han paa Sultanens Befaling fængslet og indespærret, og kom aldrig mere tilsyne.

Barbarossa rettede imidlertid sit Løb mod Afrika med en Flaade af mere end 250 Seilere. Efter at have ødelagt Italiens Kyster og sat hele Landet i Skræk, viste han sig for Tunis, udskibede sine Tropper og erklærede, at han kom for at forfægte Raschids Rettigheder, hvem han foregav at have efterladt ombord paa sit Admiralskib i syg Tilstand. Det faste Slot Goletta, som beskytter Baien, faldt snart, dels ved Barbarossas egen Duelighed, dels ved Kommandantens Forræderi, og Indbyggerne i Tunis, som vare kjede af Mulei Hassans Regjering, grebe til Vaaben og erklærede sig med saamegen Iver og Enighed for Raschid, at Mulei Hassan ilsomt maatte gribe Flugten og lade alle sine Skatte i Stikken. Portene bleve øieblikkelig aabnede for Barbarossa som Gjenindsætteren af deres retmæssige Fyrste, men da Raschid selv ikke viste sig og man i de tyrkiske Troppers Glædesraab kun hørte Solimans Navn, begyndte Folket i Tunis at ane et Forræderi, og da Mistanken snart forvandledes til Vished, grebe de med det yderste Raseri til Vaaben og omringede Citadellet, hvorhen Barbarossa strax havde ført sine Tropper. Men da han havde forudseet et Oprør og forberedt sig derpaa, rettede han øieblikkeligt Skytset fra Volden mod Folket, adspredte med een Salve de talrige men forvirrede Stormende og tvang dem til at anerkjende Soliman for deres Overhoved og ham selv som dennes Underkonge.

Nu var han fremfor Alt betænkt paa, at sætte det saa let erobrede Kongerige i behørig Forsvarsstand. Han forstærkede Citadellet, som bestrøg Byen, han befæstede Goletta med store Bekostninger og gjorde det til Samlingsplads for sin Flaade og til sit Hovedarsenal for Krigs- og Søforraad. Da han nu bød over saa vidtløftige Riger, fort-

satte han sine Roverier mod de Christne med større Magt og skrækkelige Ødelæggelser. Daglig indløb der ny Klager for Keiser Carl den Femte fra hans spanske og italienske Undersaatter over de Voldsgjerninger, der udøvedes af Barbarossas Sørøvere. Hele Christenheden syntes at vente af ham, som Datidens mægtigste og lykkeligste Fyrste, at han skulde gjøre Ende paa den ny og forhadte Undertrykkelsesmaade. Paa samme Tid henvendte den fordrevne Konge af Tunis, Mulei Hassan, der ikke fandt nogen muhamedansk Fyrste i Afrika villig eller istand til at hjælpe ham til hans Rige, sig til Carl som den eneste Monark, der kunde forsvare hans Ret mod en saa frygtelig Fiende. Keiseren, der var lige saa begjærlig efter at befri sine Stater fra Barbarossas farlige Naboskab, som efter at være en ulykkelig Konges Beskytter og skaffe sig den Berømthed, der dengang var knyttet til ethvert Foretagende mod Muhamedanerne, sluttede strax et Forbund med Mulei Hassan, rustede sig til et Tog mod Tunis og besluttede paa dette Felttog selv at paatage sig Overbefalingen. Alle hans Staters forenede Magt blev opbudt til et Foretagende, hvori Keiseren selv vilde vove sin Berømmelse, og som drog hele Europas Opmærksomhed hen paa sig. En nederlandsk Flaade førte et Korps tydske Landsedragere fra Nederlandene, Galeierne fra Neapel og Sicilien vare besatte af de gamle italienske og spanske Krigere, der havde vundet saamange Seire over Franskmændene. Keiseren selv indskibede sig i Barcellona med Kjernen af den spanske Adel, og en betydelig portugisisk Eskadre stødte til ham under Anførsel af Keiserindens Broder, Indfant Don Louis. Andreas Doria førte sine egne Skibe, de bedst udrustede, der da gaves i Europa, kommanderede af erfarne Officerer. Paven ydede ham al mulig Understøttelse til Udførelsen af et saa fromt Værk, og Maltheserordenen, de Vantroendes evige Fiende, udrustede en Eskadre, der vel var lille, men paa Grund af Riddernes Tapperhed frygtelig nok. Havnen Cagliari paa Sardinien var den almindelige Samlingsplads. Doria valgtes til Stor-Admiral over Sømagten, og Overkommandoen over Hæren blev given Marquis di Guasto.

(Sluttes.)

Det Indvendige af de tyrkiske Huse.

Naar man reiser igjennem Tyrkiet, saa maa man ikke vente at finde Synet af skjønne Façader i Byernes Gader, saaledes som det er Tilfældet i Occidenten; tvertimod vil man ikke finde et eneste Hus, der svarer til de Begreber, man sædvanlig pleier at danne sig om orientalsk Luxus.

Vil man gjøre sig et rigtigt Begreb om en Tyrks Hus, saa forestille man sig en ganske nøgen Mur, hist og her gjennembrudt af et lille Gittervindue, omtrent af det Slags, som man i katholske Lande stundom endnu seer paa Nonneklostre, og over Døren forsynet med en ussel Schah-neschin, en Art med Jerngitter helt omgiven Balkon. Forgjæves seer man sig om efter et ydre Kjendetegn paa Huset; thi over Døren findes hverken et Vaaben eller en Indskrift, ja ei engang et Nummer. Det nederste Stokværk er bygget af Sten og Tegl, men den øverste Del af Huset fra første Stokværk, af Ærbødighed for Koranen, af Træ; og dette er Grunden til de frygtelige Ildebrande, hvoraf de tyrkiske Byer saa ofte hjemsøges. Dog under alle Omstændigheder, det Indre af en velhavende Mands Bolig svarer, til Trods for Koranen og Pro-

pheten, hverken til det simple Ydre eller til den mørke Indgang.

Den indre Gaard er rummelig og brolagt med udsøgt Marmor. Er Veiret smukt, saa bliver den ganske belagt med kostbare Tæpper; rundtom løbe Terrasser, Blomsterparterrer og pragtfulde, af elegante Søiler baarne Gallerier. Enhver Bue, ethvert Felt er prydet med phantastiske Arabesker. Midt i Gaarden kneiser paa Marmorpiller Springvandet, som leverer Vandet til de lovbefalede Afvadskninger, beskygget af nogle høie Træer med tæt Løv. Vandet er i Tyrkiet mere end paa noget andet Sted en uundværlig Fornødenhed; thi man behøver det ikke alene til at vadske sig i før og efter Bønnen og til at rense sig med for Synder, som man nylig har begaaet, men man behøver det ogsaa til at drikke, da Loven forbyder enhver gjæret Drik.

Det nederste Stokværk beboes sædvanlig af Husets Slaver og Tjenere. En stor Trætrappe fører til Divankhanen; naar man er stegen op ad den, befinder man sig i en lang Gang, der fører til Mandfolkenes Værelser og strækker sig hen ad de tre Sider af Gaarden. I hvert Hjørne kneise rigt udsmykkede, med Arabesker, Guirlander, Frugter, Blomster og Landskaber bedækkede Kiosker. I disse zirlige Pavillons vente de opvartende Tjenere eller Andre, med Piben i Munden, paa Audients. Hovedbygningen er adskilt i tvende Dele: den ene beboer Herren tilligemed Børnene, Tjenerne og de Fremmede, som besøge ham, og denne Del hedder Salem-lit; den anden, der er bestemt for Fruentimmerne og kun tilgængelig for Husets Herre, et ved Religionens Love til sine Beboerinders Slaveri indviet Fængsel, kaldes Harem. I Salem-lit ere Værelserne rummelige, men ikke høie og man finder der ingen andre Meubler end Sophaer og Tæpper. Væggene ere kun malede med een Farve; over Døren staaer med gyldne Bogstaver et eller andet Sted af Koranen, og rundt omkring Guds og Prophetens hellige Navne.

Skjønne Tapeter, kostbare Malerier eller sjeldne Kobberstik finder man aldrig i en Osmanlis Bolig. I Værelserne seer man ikke heller en eneste Stol og kun meget faa Vinduesruder; men derimod finder man allevegne den lange, ensformige, til saa mangfoldig Brug tjenende Divan. Paa denne Divan sætter man sig under Maaltidet; den tjener til Hovedpude, naar man, udstrakt paa Tæppet, vil nyde den søde Hvile, og om Natten forestiller den Seng. Da omgiver man den med Fryndser, smykker den med kostbare Stoffer og belægger den med de fineste Tæpper. I Divansalen finder man de skjønneste Forhæng, og Vinduerne ere prydede med den største Omhyggelighed, saa at man efter Behag kan frembringe det dybeste Mørke eller det klareste Lys, og her sørger man ogsaa under Sommerheden for en kølig, vederkvægende Luftning. Panelværket spiller ligeledes en betydelig Rolle i Osmanliernes Boliger; de udsmykke deres skjønneste Værelser dermed, og jeg har seet Arbeider af dette Slags, der havde kostet betydelige Summer og kunde kaldes mesterlige. Et saadant Panel indeholdt iblandt Andet Arabesker i Mosaik, der vare udførte med Penselens Finhed og saa smagfuldt, at jeg næsten tvivler om, at en europæisk Kunstner var i Stand til at levere et saadant Arbeide. Ligesaa fortræffeligt og smagfuldt sammenstillede ere de Farver, hvormed Tyrkerne male deres Blomsterkurve og Bouquetter.

De rige Tæpper, som man betjene sig af i Orienten, ere bekjendte nok. Tyrkerne sætte ikke megen Pris paa dem, der forfærdiges i Smyrna, Lilleasien og Salonichi, skjøndt disse dog søges meget i Europa og de forenede Stater, men foretrække dem fra Persien, Syrien og Ægypten, som efter deres Sigende ere finere.

L. Levins Bogtrykkeri.

QVINDER I TRAPEZUNT

Folkedragter.

II. Trapezunt.

(Hermed et Lithographi.)

Trapezunt, det gamle Trapezus, hvorom Xenophon beretter, er en af Hovedstæderne i det bjergfulde Land, der strækker sig langs med Kysterne af det sorte Hav fra den østlige Grændse af Anatoli til Caucasus' sidste Skraaninger. Egnen er gjennemskaaren af Dale og besat med Høie, hvis Top den største Del af Aaret er bedækket med Sne, og som sende talrige Bække til Dalene, hvorfra de udgyde sig i de talløse Bugter ved Kysten. Denne Landets Beskaffenhed forklarer den store Forskjel i Klimatet paa Steder, der ligge tæt ved hinanden. Medens Temperaturen om Sommeren i Dalene er glødende hed og næsten ikke til at udholde, hersker der om Vinteren paa Høiene en Kulde, der gjør dem ubeboelige. I flere Maaneder falder der Sne i stor Mængde, og først sent i Foraaret kan man tænke paa at dyrke Jorden. Korn, Byg og Mais voxe her, Vinen trives, Hør, Hamp og Tobak dyrkes med Held og Frugttræerne give rigeligt Udbytte. Pærerne fra Trapezunt ere især berømte. I de lavere liggende Egne voxe Figen, Granatæbletræet og Orangen. Bjergskraaningerne ere bedækkede med herlige Skove, i hvis Skygge store Gede- og Faarehjorder græsse, og Vox samt Honning udgjør en vigtig Handelsartikel; men Beboernes største Rigdom udgjør dog Fiskeriet, der her er fordelagtigere end noget andetsteds ved det sorte Hav, og hvis Udbytte fordetmeste forsendes til Konstantinopel.

Staden er omgiven af en Mur, der er gjennembrudt af sex Porte, hvoraf en med en græsk Overskrift, fører til Erzerum. Den moderne Stad, især den høiere beliggende Del, bestaaer af Stenhuse med rødt Tegltag, der halvveis forsvinde i Løvet af Træerne, der omgive dem. Husene, der ere adskilte ved brede Gader med brolagte Fortouge, frembyde for Øiet et smudsigt og bedrøveligt Syn; Luxus og Bekvemmelighed existerer efter orientalsk Brug kun i det Indre. Den nedre Del af Byen, der strækker sig langs med Havet, viser alene noget Liv og gjenkalder ved sit bevægelige Physiognomi Mindet om nogle af vore europæiske Stæder. Man tæller i Trapezunt atten store Moskeer, ti mindre græske Kirker og en katholsk Kirke. Af Torvepladser findes der otte og fem offentlige Badehuse til Publikums Brug. Fra deres Ophold i Trapezunt have Genueserne efterladt et Monument, som endnu existerer. Det er en massiv Bygning, som Indvaanerne kalde Bezestan og som oprindeligt maa have været et Krudttaarn. Det er bygget i en Firkant, har store Proportioner og paa hver Façade tvende store Vinduer. En af de betydeligste Bygninger er uden Modsigelse den græske Sophiekirke, bygget paa en Høi en Fjerdingvei fra Byen, hvorfra man har en vidunderlig deilig Udsigt over det blaalige Hav og den pragtfulde Horizont. Stadens Havn ligger omtrent tre Mil Nord for samme og blev valgt paa Grund af sin fortrinlige Rhed og den Sikkerhed, den yder de ankrende Skibe. Tvende Dampbaade vedligeholde Forbindelsen med Konstantinopel, og Handelen afkaster aarligt 25 Millioner Piastre.

Klimatets Varme er tempereret ved Vindene fra Søen og fra Bjergene, paa hvis høieste Toppe Sneen aldrig smelter. Strandbredden og Omegnen frembyde herlige Prospekter; Skovenes rige Vegetation, det afvexlende Landskab af Dale og Høie, de talrige Monumenter fra en svunden Tid, Alt bidrager til at forhøie dette Steds Ynde.

Lappen og hans Rensdyr.

Finmarkens Lapper kunne betragtes som de mest ægte Typer paa denne særegne Menneskeart. Kulturens Fremskridt, Agerdyrkningens Udstrækning og andre Haandteringer gjøre væsentlige Indgreb i og indskrænke det Folks Rettigheder og Frihed, som endnu stagnerer i Hyrdelivets oprindelige Tilstand. I tidligere Tider droge Lapperne uhindret omkring i en stor Del af den skandinaviske Halvø, nu indskrænker hver Dag deres Grændser og bringer dem nærmere til de andre Indvaanere. Lappen, der lever under den fremadskridende Kulturs Indflydelse, kan følgelig betragtes som en Art Blanding, hvis hele Væsen i høi Grad undergaaer Forandring ved Samkvemmet med Kolonisterne, men dette er ikke Tilfældet med Finmarkens Lapper. Deres Markers naturlige Ufrugtbarhed vil stedse beskytte dem mod slige Angreb paa deres Frihed, deres nøgne Bjerge frembyde ingen Fristelser, ingen Forhaabninger om, at Agerbruget skal strække sig derhen, og efter Aarhundreders Forløb ville de sandsynligvis endnu være de samme, som de nu ere: raa, uvidende Mennesker, med en naturlig Afsky for civiliseret Liv og en varm Frihedskjærlighed, som de vilde Bjerge indpode dem alt med Modersmælken.

I alle Dele af det svenske og russiske Lapland gives der et Antal fattige Lapper, Scogslappar — Skovlapper —, der for det Meste bo i Skovegnene, og hvis Rensdyrhjorde ere for smaa til at sætte dem istand til at leve i Fjeldene, og ene skaffe sig deres hele Underhold af deres Dyr. Om Sommeren leve de under Telte, men ved Vinterens Komme opføre de sig en mere varig Bolig af Grønsvær og Jord. Paa den senere Tid forblive de paa et og samme Sted og leve dels af deres Hjorder, dels af Jagt, da der findes Overflødighed af Dyr, hvis Forfølgelse gjør dem til meget øvede Bueskytter.

Lapper af dette Slags ere derimod ubekjendte i det norske Lapland, da Landet har for mange Fjelde og for faa Skove. Lapperne i Finmarken kunne deles i to Klasser: Sølapper og Bjerglapper, hvilke sidste drage omkring Sommer og Vinter, ikke have anden Bolig end deres Telte og i hele deres Væsen frembyde et Billede paa nordiske Nomader. Om disse skulle vi her meddele nogle charakteristiske Træk.

Den nomadiserende Laplænders Levemaade om Sommeren afviger ganske fra den om Vinteren. De Grunde, som bevæge disse Mennesker, eller rettere tvinge dem til at foretage sig deres lange og aarligt gjentagne Vandringer fra det Indre til Kysten, ere trængende nok, hvor forunderlige de end synes at være. Om Sommeren er det indre Lapland, navnlig dets grændseløse Skove, i den Grad hjemsøgt af talløse Skarer af Myg og andre Insekter, at intet Dyr kan undgaa deres uophørlige Forfølgelser. Store Baal blive antændte, i hvis Røg Kvæget stikker Hovedet for at undgaa sine Fjenders Angreb. De Indfødte selv ere nødte til at oversmøre Ansigtet med Tjære, som det eneste Beskyttelsesmiddel mod Insekternes Stik og Bid. Intet Dyr lider imidlertid mere end Rensdyret af de større Insekter, da de ikke alene plage det med deres Stik, men endogsaa lægge deres Æg i de Saar, de frembringe i Huden. Vilde Laplænderen opholde sig Maanederne Juni, Juli og August i Skovene, løb han Fare for at miste den største Del af sin Hjord; Dyrene vilde desuden af sig selv fly Bjergegnene for ikke at blive stukne af den store Hvespe.

Men ogsaa andre Grunde drive Lapperne til at drage til Fjeldene, der rage frem fra Norges og Laplands Kyster. Om Vinteren har Lappen samlet et stort Antal Huder og Horn af de

Rensdyr, han har maattet slagte til sit og sin Families Underhold; muligt har han ogsaa fundet Leilighed til at nedlægge nogle Bjørne, eller har samlet nogle Ræve- og Maarskind. Fjerene af de Fugle, han enten har skudt eller fanget i Snarer, blive ligeledes gjemte. Alle disse Ting ere for ham vigtige Handelsartikler, og ved Tuskhandel med Kjøbmændene paa Kysten bliver han sat istand til at forskaffe sig andre Varer, han bruger om Vinteren, som f. Ex. grovt Klæde, Mel, Krudt, Tobak o. a. m.

Hvad der ogsaa driver Lappen til Kysten, er Saltvandet, som hans Rensdyr nødvendigt maa drikke engang om Aaret. Saasnart disse faa Øie paa Havet, styrte de i fuldt Løb imellem hverandre dertil og sluge Saltvandet som en Lædskedrik, skjøndt man ellers ikke oftere seer dem drikke det. Man siger, at denne Drik skal være meget virksom til at ødelægge Larverne af den store Hvespe, der lægger sine Æg i Dyrets Hud, førend det forlader Skovene.

Med Begyndelsen af Juni Maaned tiltræder Laplænderen sin Vandring. Jorden er ved denne Tid sædvanlig fri for Sne, og følgelig bruger han ikke sin Slæde. Denne tilligemed de andre Redskaber, han benytter om Vinteren, lader han blive tilbage for ikke at besværes af formeget Reisegods, og forvarer dem i Forraadshuset, som næsten enhver Lappe eier i Nærheden af Kirken, der om Vinteren danner et Centralpunkt for hans Opholdssted. Veien, han maa tilbagelægge, afvexler fra 50 til 70 Mile, alt efter det Steds Beliggenhed, han vil opsøge paa Kysten. Hensyn til Hjordens Sikkerhed og Sundhed er det Bestemmende ved Valget, og Menneskets Bekvemmelighed kommer slet ikke i Betragtning. De mange Øer paa Vestkysten af Norge og Lapmarken blive foretrukne til Sommeropholdssted, saavel paa Grund af den friskere Luft som formedelst den Sikkerhed, de yde mod Bjørne og Ulve. Om ogsaa et af disse Rovdyr, tiltrukket af Rensdyrets Lugt, leilighedsvis svømmer over, bliver det snart bemærket af de aarvaagne Lapper og skræmmet tilbage, hvilket er saameget lettere, da der ikke findes nogen Skov, hvori det kan skjule sig. For at naa over til Øen, maa Hjorden ofte svømme en halv Mil fra det faste Land, hvilket løber af uden Fare. Øerne tilbyde ogsaa Laplænderne mange Fordele, da der her baade er god Fiskefangst og gode Havne; Fiskene forekomme talrigst i de mange Bugter og snevre Kanaler, og dette indbyder naturligvis Kjøbmanden til at nedsætte sig der. Laplænderen begiver sig derfor til Kjøbmandens Fiskestation, og er en Drik Saltvand nødvendig for hans Hjords Sundhed, saa synes han at ansee en Slurk Brændevin som aldeles uundværlig for sin egen. I Kjøbmandens Bod finder man ham derfor tidligt og seent ved enhver Leilighed, der tilbyder sig, og hans Begjærlighed efter den spirituøse Drik gaaer saa vidt, at ofte hele Beløbet for hans Skind, Peltsværk og andre Handelsartikler bliver tusket bort mod Brændevin, saa at han, naar han skal vende tilbage til sit Vinterkvarteer, ikke sjældent, om endog meget mod sin Villie, er nødt til at sælge en Del af sin Hjord for at kunne forsyne sig med de nødvendigste Artikler for Vinteren.

Bjerglappens huslige Indretning er meget simpel. Han vælger et bekvemt Sted ved Strandbredden til sit Telt, hvor han ikke alene let kan erholde Drikkevand, men ogsaa finde Sikkerhed mod de voldsomme Vinde, der let kunde henveire hans luftige Bolig. Teltet selv bestaaer af en Lap grovt Tøi, det saakaldte Vadmel, der navnlig tilvirkes i Sverrig og Norge og udgjør en Hovedartikel af Handelen med Laplænderne, der derfor udtuske deres Rensdyrskind. Dette Telt, der understøttes af Birke-

stammer, udgjør deres eneste Vaaning, og under dette svage Dække udholder han den lange og strænge Vinterkulde. Teltet er omtrent 6 Fod høit, og det indre Omfang overstiger sjældent 15 til 18 Fod. I dette snævre Rum krybe Laplænderen, hans Kone og Børn, og meget ofte endnu en Familie, der hører til hans Hjord, sammen, og lade desuagtet en Krog tilovers til deres simple Husgeraad, som Pander, Potte, Skeer, Skrin o. a. m. Desuden bliver der endnu stedse Plads til Hundene, de tro Vogtere af Hjorden, hvoraf mangen en finder Hvile ovenpaa sin Herre. Midt i Teltet er Ildstedet, der indesluttes af nogle store Sten; endel af Røgen trækker bort igjennem Teltaabningen, medens Resten opfylder det nedre Rum som en tæt Sky, indhyller Beboerne ganske og falder de Fremmede besværlig; men Laplænderen vænner sig tidlig til denne Ubekvemmelighed, og netop denne tætte Sammentrængen er for ham en Hovedkilde til Varme og Velvære, der hjælper ham at beseire Vinterkulden og forbereder ham paa at udholde den utaalelige Hede om Sommeren, der opstaaer af de samme Aarsager, da Teltet forbliver uforandret.

Bjerglapperne i Finmarken ere fordetmeste vilde og raa af Udseende, Klædedragt og Manerer, man bemærker hos dem en Grad af Trods og stolt Uafhængighedsfølelse, som man ikke finder i de russiske Lapmarker. Deres Charakteer er mørk og fortrædelig, men formildes let ved Gaver. Gjæstfrihed, der ellers udmærker de fleste halvt eller aldeles uciviliserede Nationer, bemærkes ikke iblandt dem og fordunkles af deres Hang til Mistro. En Fremmed, der uden Ledsagelse af en Tolk, der kan forklare hans Stilling eller Ønske, eller som uden nogen Foræring viser sig for en af disse Lapper, vilde ikke blot ikke finde nogen Gjæstfrihed, men endog udsætte sig for Fare. Fjerner man imidlertid denne hans Mistro, overbeviser man ham om, at han ingen Grund har til at nære Mistillid, forklarer man Bevæggrunden til en Reise i disse Ørkener, og understøtter man denne Tale med et Glas Brændevin eller en Kardus Tobak, saa vil man finde ham ganske omstemt og beredt til at yde enhver Tjeneste, men Araberens Adel finder man ikke hos ham. Hvor Fyrren og Barken ikke vil trives, der synes ogsaa den menneskelige Natur at maatte blive mangelfuld, den synker i Kampen mod Nød og mod det haarde Klima. Laplænderens Finfølelse maa fremlokkes ved et Glas Finkel, og ligesom i Østerlandene et Besøg anmeldes ved en Foræring, saaledes mildner her kun Glasset det fjendske Sindelag.

Fjeldfinnernes Klædedragt adskiller sig ikke meget fra de øvrige nomadiserende Stammers Dragt i Lapland. Om Vinteren klæde de dem ganske i Rensdyrskind; i Maanederne Juli, August og September, af hvilke kun de to første ikke høre til „Vinteren", tvinger imidlertid det varme Veir dem til istedetfor Peltsen at iføre sig en Vadmelskjole, der holdes fast om Livet ved et Belte, hvori der hænger en Kniv. Denne Kappe naaer ned under Knæet, og under den bæres lange Benklæder, der forfærdiges af ungt Rensdyrskind. Ved Anklen støde de sammen med en Slags Lædersokke, K o m a g e r s. Paa Hovedet bære de en lille Hue af Klæde, kantet med Rensdyrskind. Der bæres ingen Skjorte, da Lærred er en Artikel, der er Laplænderne ganske ubekjendt, ligesom ogsaa Strømper, idet de stikke de bare Fødder ned i Skoene, der ere udstoppede med tørt, blødt Græs, S e n a. Fruentimmernes Klædedragt er ligesom Mændenes.

Laplænderen er saavel af Nødvendighed som af Naturel Nomade. Da hans Underhold ganske afhænger af hans Rensdyr, der ere ganske over-

ladte til sig selv, kan man sige, at hans Bevægelse ledes af deres, at hans hele Levevis afhænger af dem. Antallet af Rensdyr, der hører til en Hjord er fra 3 til 500; med en saadan Hjord kan en Lappe befinde sig vel og leve lykkeligt. Han kan om Sommeren lave en tilstrækkelig Mængde Ost for Aarets Behov, og om Vinteren kan han slagte saa mange Rensdyr, at han og hans Familie bestandigt kun spise Kjød. Med 200 Rensdyr kan en Mand slaae sig igjennem med en lille Familie, men har han kun 100, er hans Udkomme meget usikker. Med 50 er han ikke mere sin egen Herre og kan ikke føre egen Husholdning, men maa slaa sin lille Hjord sammen med en mere velhavende Lappes, og forretter nu Tjeneste som Karl, idet han ledsager og vogter Hjorden, bringer den hjem for at malkes osv. Ofte hændes det, at naar Ens Hjord ved Sygdom eller Uheld formindskes for stærkt, sælger han Resten og begiver sig til Søkysten Der søger han enten Arbeide hos norske Kolonister, eller, hvad hyppigere er Tilfældet, nedsætter sig ved en besøgt Bugt og driver der Fiskeri, og bliver fra en Field- til en Søfinne; men Længselen efter det fri Nomadeliv forlader ham ikke, og undertiden lykkes det en Saadan igjen at optage sin tidligere Levemaade. En Laplænder, der eier en Hjord af 1000 Rensdyr, betragter sig som en rig Mand, skjøndt det ikke er uden Exempel, at Nogle have fra 1500 til 2000 Stykker.

Disse Menneskers Liv er underkastet bestandige Forandringer og vexler mellem den største Uvirksomhed og de største legemlige Anstrængelser, mellem den høieste Overflod og Mangel, mellem Kulde og Hede. Er Lappen hungrig og hans Spiselyst uhindret kan tilfredsstilles, spiser han ganske forbausende, og ligesom Skovens Dyr spiser han saameget, at han har nok for nogle Dage, i Tilfælde af at han uformodentlig skulde blive udsat for Mangel. Om Sommeren paa Vandringen er Laplænderens Levemaade derimod overmaade simpel og sparsom. Da nyder han ikke mere sin Yndlingsspise, Rensdyrkjødet, der er hans lækre Kost om Vinteren. Om Sommeren tænker han kun paa at formere sin Hjord; han nøies med sine Dyrs Mælk og med hvad der af Valle og Løbe bliver tilovers fra Ostelavningen. Af Mælken nyder han kun lidt og sparer derpaa, thi et Rensdyr giver ikke megen Mælk, og den maa gjemmes til Ost, der ogsaa maa holde for om Vinteren. Da Hjorden kun malkes om Sommeren, sætter han, naar denne nærmer sig sin Ende, noget Mælk tilside for at lade denne fryse, der da ikke alene tjener ham til egen Nydelse, men ogsaa som Handelsartikel, der søges paa Grund af sin Velsmag. I Farve og Tykkelse ligner Mælken god Fløde, men paa Grund af dens store Fedme kan man kun nyde lidt deraf ad Gangen, skjøndt den har en behagelig og krydret Smag, hvilket hidrører fra de mange Alpeurter, Dyret nyder om Sommeren. Besynderligt nok er Osten af den skjønne Mælk haard, hvid af Farve, smager ubehageligt og kan kun nydes af Laplænderne. Tillavningen er meget simpel, idet man stiller Mælken i en Jernpande over Ilden, hvor den ved Hjælp af Løve hurtigt skilles, derpaa presses og, efter at Vallen er løben fra, dannes i smaa Forme af ringe Tykkelse. Muligt har dette Indflydelse paa dens Godhed, da derved den haarde Skorpe kommer til at udgjøre den største Del af Osten. Slet som den er, spises den af Laplænderne baade raa og ristet, og i sidstnævnte Tilstand, hvori man gjerne seer den paa Kjøbmændenes Bord, er den noget mere velsmagende. Uagtet dens tilsyneladende Haardhed og Torhed drypper der, naar den bringes over Ild, en reen, fed Olie derfra, som er meget virksom mod Frost, thi lagt paa den angrebne Del forhindrer det Koldbrand, der let indfinder sig der,

hvor man har forsømt at gnide det beskadigede Sted med Sne.

Synet af Hjordene er især malerisk og charakteristisk for Lapland om Aftenen ved Malketid, naar de samle sig omkring Teltet. Paa alle Høie trindt omkring bliver i et Nu Alt fuldt af Liv og Bevægelse; de geskjæftige Hunde gjøe overalt og drive Hjorden stedse nærmere, Rensdyrene springe og rende, staa stille og løbe videre fort i en ubeskrivelig Mangfoldighed af Bevægelser. Hvilket smukt og majestætisk Syn er det ikke, naar det græssende Dyr, skræmmet af Hunden, hæver Hovedet og viser sine brede, mægtige Takker! Og naar det løber, hvor let og flinkt er dens Skridt! Aldrig høres dens Fodtrin paa Jorden, kun den bestandige Knagen af dens Knæled, en paafaldende Lyd, som af gjentagne elektriske Slag, og som paa Grund af Massen, der frembringer den, kan høres langt bort. Har endelig Hjorden naaet Teltet, staa Dyrene stille, hvile eller springe tilidsfuldt omkring, stange hinanden i Leg, eller flokkes i Grupper omkring en Mosplet, som de afgnave. Medens Pigerne løbe omkring med deres Melkespande, kaster Broderen eller Karlen en Baststrikke om Takkerne paa det Dyr, Pigen betegner ham, for at trække det nærmere. Dyret strider gjerne imod og vil ikke følge sin Vogter, Pigen leer og glæder sig over den Møie, det koster ham for at tvinge det, af Kaadhed lader hun undertiden et Rensdyr slippe fra sig, for at det atter skal fanges. Ofte hører man da Faderen eller Moderen skjende paa hende for hendes Kaadhed, der kan bevirke, at hele Hjorden bliver sky. Hvo kommer ikke ved dette Syn til at tænke paa Laban og Lea, Jakob og Rachel? Har endelig Hjorden strakt sig hen, saamange Hundrede Dyr rundt om Teltet, troer man at see en hel Leir og Befalingsmanden i Midten.

Vi maa beundre Forsynet, der har skabt et Dyr, der gjør Mennesket det muligt, at holde ud under Polens Is og Sne og erstatter ham hele det øvrige af Kulde stivnede Naturliv.

Saa yndig og zirlig i sit Ydre som Hesten og Hjorten er vel Rensdyret ikke, thi det har en kort tyk Hals, som bevirker, at Dyret istedetfor at bære Hovedet opreist, holder det i en bukket Stilling, der danner en næsten lige Linie med Ryggen; Halsens, Skuldrenes og Bovens eiendommelige Dannelse og Styrke tyde paa, at Dyret er bestemt til at trække, og Lændernes Muskelkraft og Knoklernes Tykkelse bekræfte dette. Hovene ere vel afpassede efter Landet, istedetfor at være smalle og spidse som Bukkens eller Daadyrets, ere de meget brede og flade, og desuden har Dyret det i sin Magt at sammentrække eller udvide dem, alt efter Beskaffenheden af Overfladen, hvorover den bevæger sig. Hornene ere brede og zirlige, den største Del af Aaret bedækkede med et blødt Fløielsdun, der bliver siddende til om Vinteren. Neppe har vel nogensinde Naturen udrustet nogen Skabning med en saa tyk Pels som Rensdyret, og af alle de Klæder, som Beboerne af Polaregnene bære, kan ingen sammenlignes med den af Rensdyrskind. Haarene derpaa ere saa tykke og tætte, at det er aldeles umuligt at skille dem saaledes ad, at man kan see den blotte Hud. Om Sommeren lever Rensdyret ikke blot af Mos, men afgnaver begjærligt Løvet af Birken, Pilen og Espen, æder ogsaa det unge Græs og de fine Skud af Buskene paa Bjergene og mange Slags Urter, som de varme Solstraaler fremlokke. Men om Vinteren er Rensdyrmosset saagodtsom dets eneste Næring. Denne Plante, som Forsynet saa rigeligt har udbredt i et Land, hvor den største Fattigdom paa Planter hersker, er yderst nærende, og naar Køerne æde deraf, give de langt mere

Mælk end af enhver anden Plante. Ingen Skabning plages i den Grad mere af Heden end Rensdyret, og derfor finder man den, naar Veiret er varmest og Thermometret stiger til 90⁰ F., stedse paa Bjergspidserne, opsøgende de Steder, hvor der endnu ligger Sne, og blæser der et Vindpust, vende de sig henimod den Side, hvorfra Vinden kommer, og drage ofte af den Grund flere Mile bort fra deres Græsgang. Ægte Skabninger for Polarzonen! Selv deres Størrelse og Kraft tager ikke som hos de fleste andre Planter og Dyr af men til, jo længer de rykke op mod Polen. Fjeldfinnernes Dyr ere istand til at trække en Byrde af circa 300 Lpd., skjøndt man i Reglen ikke giver den mere end 240 Lpd. I Siberien og Kamschatka bruger man ogsaa Dyret til Ridning, men hertil anvende Lapperne det ikke. Hurtigheden, hvormed den trækker det sværeste Læs, er overordentlig stor, thi den udgjør i Gjennemsnit omtrent 2 Mil i Timen, vel at mærke i et bjergfuldt Terrain.

Saasnart Løvet falder af Træerne, bryder Fjeldlappen op med sin Hjord og trækker sig tilbage fra Kysten. De samme Omstændigheder, der nøde ham til nu at trække sig tilbage, ere ligesaa tvingende som de, der nødte ham til at opsøge Kysten. Den fornemste Grund er udentvivl Mangel paa det, der er nødvendigt for Hjorden, nemlig Rensdyrmosset, der næsten ikke findes paa Kysten af Finmarken og paa Øerne, men som voxer i rigeligere Mængde, jo længere man kommer op i Landet, især paa lave Kjærstrækninger. Derfor har Finmarken ikke den Rigdom paa Mos, som udmærker de russiske Lapmarker, hvor ofte hele Strækninger ere bevoxede dermed, og hvis hvide Farve giver Egnen Lighed med en snebedækket Flade. Fremdeles er ogsaa den Beskyttelse, som Skovene yde ham mod Vinterstormene, en ikke uvigtig Grund til her at opslaa sit Vinterkvarteer, samt det rigelige Forraad af Brændsel, og endelig Vildtet, der findes der.

Afreisen gaaer altsaa for sig. Saasnart Lappen har nedtaget sit Telt, bliver det med Stængerne pakket paa et Rensdyr. Hans Oste og andre Madvarer, han har samlet til Vinteren, samt hans lidet Husgeraad pakkes i en Kurv af Grene og Bast, tildækket foroven med Skind og Birkebark og vel tilsnøret. En saadan Kurv hænger paa hver Side af Dyret; men undertiden træder en Vugge med et Barn i den ene Kurvs Sted. Disse Vugger have Form af en Slæde, ere aabne og af Træ, men med et Læderruf og udstoppede med Mos eller blødt Græs og polstrede med Skind af unge Rensdyr. Familien vandrer tilfods, idet Nogle gaa foran og passe paa Lastdyrene, derefter kommer Hjorden, og Bagtravet dannes af de øvrige Lapper og Hundene.

Laplænderne, som besøge Qualøe og andre omliggende Øer, ere, som foran antydet, satte i den Nødvendighed at lade deres Rensdyr svømme tværs over det Sund eller Stræde, som skiller Øen fra Fastlandet Saasnart han kommer til Overfartsstedet, leier han flere Baade af Kolonisterne eller af Sølapperne. Deri sættes de unge Kalve og de svagere Dyr slæbes bagefter. Da hele Hjorden seer paa denne Overfart og desuden ægges af Hundenes Gjøen og Lappernes Skrigen, styrter den sig i Vandet. Faa firføddede Dyr svømme saa let som Rensdyret, der bærer Hals og Skuldre oven Vande og er istand til at svømme hele Mil, selv i uroligt Veir. Saasnart man har naaet det faste Land, fortsætter Laplænderen sin Vei i smaa Dagsreiser, idet han sjeldent tilbagelægger mere end 1—2 Mil om Dagen; finder han paa sin Vei et Sted, der behager ham, dvæler han der flere Dage, og saaledes ankommer han tilsidst til et Sted, som han vælger til Opholdsted for Vinteren.

Vinterteltet reises nu paa samme Maade som Sommerteltet, Hjorden græsser som før i det Fri, og Hyrderne maa døie Sneveiret og Stormene. Deres Vinterdragt er i Et og Alt af deres tro Følgesvendes Hud. Peltsen syes af de om Vinteren slagtede Dyr — da Haaret er tættest og tykkest —, Skotøiet og Handskerne forfærdiges af den Deel af Huden, der omgiver Laaret og Benet. Haarene vende udad og paa Grund af deres Tæthed og Tykkelse er det umuligt, at Kulden kan trænge igjennem. For at vedligeholde Legemets naturlige Varme og befordre Blodets fine Omløb, er hver Del gjort saa vid og bekvem som muligt.

Om Vinteren lever Lappen i en Art Overflod. Af en middelmaadig Hjord paa omtrent femhundrede Stykker bliver ugentligt et slagtet, er Hjorden større, da to, og med en talrig Familie da tre. Rensdyrkjød er næsten den eneste Føde, hvortil man alt om Sommeren glæder sig. Den eneste Maade, hvorpaa man tilbereder Kjødet, er ved Kogning, hvorved man faaer en kraftig og nærende Suppe, som spises med Velbehag. Forinden Kjødet kommes i Potten, bliver det skaaret i lutter smaa Stykker, for at Kraften bedre kan trækkes ud.

Omfanget af Lappens Vandring er indskrænket til den nærmest mulige Omkreds af Kirken og overstiger sjeldent to til sex Mile, naar Hjorden nogenlunde kan finde Næring. I Nærheden af Kirken staa ogsaa Forraadshusene af Træ, byggede af Fyrreplanker, kun faa Fod høie og med en Aabning paa Forsiden, hvorigjennem Eieren kan krybe, og som er tillukket med en Dør. I dette Pakhus opbevarer han Alt, hvad han ikke behøver at tage med sig paa sine Sommertog, og tillige de Indkjøb, han leilighedsvis har gjort for Kjøbmændene.

Lappen, der lever af sine Rensdyr, har flere Arter Slæder, saavel til eget Brug, som for sine Sager. Først kommer Pulken, der hovedsagelig er bestemt til Brug for Kjøbmanden eller andre Reisende. I Form ligner den en Baad, er syv Fod lang, omtrent seksten Tommer bred og otte Tommer dyb, hvorimod Bagenden er dobbelt saa høi. Forenden er spids, Bagdelen bred og Kjølen concav. Over Sædet hvælver sig Skindet af Søkalven som Dække. Sjeldent betjener Lappen sig af denne Art Slæde; Nødvendigheden, hvori han ofte befinder sig, at skulle stige ud og enten hjælpe dem, hvis Dyr ere blevne sky, eller for at lette sit eget Dyr, naar Sneen er for dyb. eller Veirets Mørke nøder ham til at lede om Vei, naar han har tabt Retningen, alt dette foranlediger ham til at foretrække den aabne Slæde — Kjøre-Achien —, som forresten meget ligner Pulken og ligeledes er gjort af Birketræ. Den tredie Art er Pakslæden, der ogsaa er aaben og har Lighed med en Baad, men langt større og forholdsvis bredere. Heri blive Handelssager og andre Varer transporterede. Foran hver Slæde spændes kun eet Rensdyr. Disse blive alt i det andet Aar vænnede til at kjøre en Slæde, men ere ingenlunde de rolige Dyr, man muligvis tænker sig. Dog Laplænderen forstaaer at haandtere dem. Bliver Dyret opsætsigt, dreier han af fra den banede Vei midt ind i Sneen og gjør det snart tamt og spagt, saa at det lydigt vender tilbage til den rette Vei.

Saasnart Laplænderen har sat sig i Slæden, løber Dyret til af alle Kræfter, men stedse holdt i Tømme af sin Herres duelige Haand og vant til de dristigste Vendinger. Den største Vanskelighed er at holde Slæden i Ligevægt, hvilket i enkelte Tilfælde næsten er umuligt, naar Overfladen bestaaer i lutter glatte og steile Skraaninger, naar Slæden

suser afsted i hurtig Flugt. En Uøvet vilde hvert Øieblik vælte, om det endog paa Grund af Kjøretøiets Beskaffenhed gik af uden slemme Følger. Slædens Lighed med en Baad og navnlig dens smalle Bund er nødvendig paa Grund af Jordbundens Ujevnhed, den dybe Sne, de steile Bjerge og andre Omstændigheder, der ellers vilde gjøre det umuligt for Dyret at trække den. Men saaledes som Slæden nu er indrettet, glider det lille Fartøi hen over alle Hindringer, uden at yde Rensdyret altfor megen Møie eller Bekvemmelighed for Lappen, der er en Mester i Kjørsel og Balanceren.

De fornemste Uheld, der møde den Indfødte paa hans Farter, ere en Følge af Mørket, hvorved han taber Sporet, eller Hvirvelvindene, der overfalde ham, navnlig i tung og taaget Luft. I dette Fald retter han sit Løb efter sine Jagttagelser over Bjergets Form og Retning, hvorpaa han kjører, og som han af en lang Erfaring veed imod hvilket Verdenshjørne det gaaer, og tjener ham saaledes istedetfor Kompasset, hvilket han ikke kjender. Desuden stoler han i høi Grad paa sit Rensdyr, naar han ganske har tabt Retningen. Har Dyret engang før passeret denne Vei, eller støder det paa Spor af andre Rensdyr, bringer det ham sædvanligt til velbekjendte Egne og Passer. Indtræder der pludseligt en Snestorm, som gjør det umuligt at kjøre videre, fører Lappen for sligt et Tilfælde et Telt med sig, som han reiser paa et eller andet nogenledes beskyttet Sted og venter da til Uveiret er forbi. Ikke sjældent bliver han opholdt flere Dage. Er Himlen imidlertid klar, giver Maanen, der skinner flere Dage og Nætter uden at gaa ned, et Lys, der kun staaer tilbage for Solens, og er Maanen borte, udbreder Nordlyset og Stjernernes overordentligt klare Skjær en saadan Lysglands, at Mennesket sikkert finder Vei igjennem Sneens sporløse Ørkener. Desuden har den stadige Betragtning af den stjerneklare Himmel givet ham tilstrækkelig Bekjendtskab til Astronomien, der for ham indskrænker sig til enkelte Stjernebilleder, saasom den store og den lille Bjørn, Orion o. n. a. Saaledes slaaer han sig modigt igjennem alle sit Klimas Farer og Møisommeligheder, og de største Gjenvordigheder forekomme ham som smaa Uheld, der nødvendigt høre med til hans Liv. Hans hele Livsløb viser os, at Lykke og Ulykke, Velvære og Nydelse, Savn og Overflod mere afhænge af Forestillinger og Indbildninger, end af Virkeligheden. Skik og Vane forsone os med alle Ting, danne vor Charakteer og gjøre med eet Ord Mennesket til hvad det er.

Horuk og Hayradin Barbarossa og Carl den V. Tog mod Tunis.

(Sluttet.)

Den 16de Juli 1535 gik Flaaden, der bestod af omtrent 500 Seilere og havde over 30,000 Mand regulaire Tropper ombord under Seil fra Cagliari og landede efter en lykkelig Fart ligefor Tunis. Barbarossa havde itide erfaret Keiserens umaadelige Tilberedelser, og ligesaa klog som virksom rustet sig til eftertrykkeligt Forsvar af sit nyerobrede Kongerige. Alle sine Sørøvere kaldte han tilbage fra deres forskjellige Stationer, trak saamange Tropper fra Algier, som der kunde undværes, udsendte Bud til alle afrikanske Fyrster, hvori han skildrede Mulei Hassan som en ugudelig Frafalden,

hvem Herske- og Hævnsyge havde forledt ikke alene til at blive en christen Fyrstes Vasal, men endog bragt til at arbeide paa den muhamedanske Troes Udryddelse, og han opflammede derved disse vankundige og overtroiske Fyrster til at gribe til Vaaben som for en dem Alle fælles Sag. 20,000 Ryttere og et uhyre Antal Fodfolk trak sig sammen ved Tunis, og ved fra Tid til anden at uddele Gaver iblandt dem, vidste Barbarossa at forhindre, at deres Iver og Begeistring kølnedes. Men da han kjendte Fienden, han havde at bestille med, altfor godt, til at han skulde smigre sig med det Haab, at slige lette Tropper vilde kunne modstaa det sværtbevæbnede Rytteri og de erfarne Fodfolk, hvoraf Keiserens Hær bestod, satte han fremfor Alt sin Tillid til Golettas stærke Fæstningsværker og til et Korps tyrkiske Tropper, som alle vare bevæbnede og øvede efter den europæiske Maade.

Sex Tusinde Mand af disse kastede han under Anførsel af Sinan, en jødisk Renegat og den tappreste og erfarneste af alle hans Sørøvere, ind i denne Fæstning, som Keiseren strax stormede. Carls Tropper bleve opmuntrede ved hans Nærværelse, og da de ansaae det for et fortjenstfuldt Værk at udgyde deres Blod i en saa from Sag, stredes de indbyrdes om de farligste Æresposter. Der dannedes tvende forskjellige Træfninger, og da Tydskerne udgjorde den ene af dem, Spanierne den anden og Italienerne den tredie, opførte de sig alle med det charakteristiske Mod, som en national Væddestrid altid medfører. Paa sin Side viste Sinan en Bestemthed og et Mod, parret med Dygtighed og Erfaring, som fuldkommen retfærdiggjorde den Tillid, hans Herre havde viist ham, og Besætningen forrettede den haarde Tjeneste, der var den paalagt, med stor Standhaftighed. Men skjøndt Sinan fortrædigede Beleirerne ved hyppige Udfald, og Maurerne og Araberne foruroligede Leiren ved deres Streiferier, bleve dog Breschen — da ogsaa Flaaden beskjød Fæstningen med ligesaa megen Iver som Lykke — paa Landsiden saa store, at man fra alle Sider samtidigt kunde gjøre et Angreb, og saaledes tog Pladsen med Storm. Efter en haardnakket Modstand drog Sinan sig med Levningerne af Besætningen til Hovedstaden langs med Bugten. Ved Erobringen af Goletta bemægtigede Keiseren sig tillige Barbarossas Flaade, der talte nogle og firsindstyve Skibe, hans Arsenal og et Antal af trehundrede Kanoner, for det meste af Metal, der havde været opplantede paa Volden: et uhyre Tab for den Tid og et paafaldende Vidnesbyrd om Fæstningens Styrke og om Sørøvernes Magt. Keiseren rykkede igjennem Breschen ind i Goletta og sagde, vendende sig til Mulei Hassan, der red ved hans Side: „Her er aabnet Dem en Port, igjennem hvilken De kan vende tilbage og overtage Herredømmet over Deres Stater."

Barbarossa følte vel hele Vægten af det Slag, han havde erholdt, men lod derfor ikke Modet synke eller opgav sit Forsæt, at forsvare Byen Tunis. Men da Murene om Staden havde et stort Omfang og vare meget svage, og han heller ikke kunde bygge paa Indvaanernes Troskab, eller turde haabe, at Maurerne og Araberne vilde udholde en Beleirings Besværligheder, fattede han den dristige Beslutning, at rykke med sin Hær, der beløb sig til 50,000 Mand, mod de Christnes Leir og lade Afgjørelsen af sit Kongeriges Skjæbne bero paa Udfaldet af et Slag. Denne Beslutning forkyndte han sine fornemste Officierer, og forestillede dem tillige de fordærvelige Følger, som kunde opstaa deraf, naar ti Tusinde Christenslaver, som vare indespærrede i Citadellet, vovede en Opstand i deres Her-

rers Fraværelse, og foreslog, som en for Stadens Sikkerhed nødvendig Forholdsregel, uden Barmhjertighed at nedhugge Alle, forinden de tiltraadte deres Marsch. Alle hans Officierer billigede ivrigt hans Beslutning at levere et Slag, men hvormeget de end paa deres Røvertog vare hærdede mod Blodsudgydelse og Slagteri, saa opfyldte dog hans umenneskelige Forslag om at nedsable de 10,000 Slaver dem med Rædsel, og Barbarossa lod sig af Frygt for at forbittre dem, bevæge til at lade Slaverne beholde Livet.

Keiseren havde nu tiltraadt sin Marsch mod Tunis, og skjøndt hans Tropper paa deres Tog over det brændende Sand hvor de ikke fandt Vand, men vare udsatte for Solens Straaler, udstode ubeskrivelige Besværligheder, naaede de dog snart Fienden. Maurerne og Araberne, der stolede paa deres Overlegenhed i Antal, stormede strax frem til Angreb, men deres uøvede Mod kunde intet Øieblik udholde regelmæssige Troppers Fremtrængen, og skjøndt Barbarossa med beundringsværdig Mod og Aandsnærværelse udsatte sin egen Person for de største Farer og stræbte at samle sine Folk, blev Flugten dog saa almindelig, at han selv blev reven med tilbage til Staden. Her fandt han Alt i den største Forvirring: nogle Indvaanere flygtede med deres Familier og Eiendele, andre vare belavede paa at aabne Portene for Seirherren, de tyrkiske Soldater rustede sig til Bortmarsch, og Citadellet, som ene i denne Nød havde kunnet yde ham noget Asyl, var alt i Christenslavernes Hænder. Disse Ulykkelige, hvis Stilling havde bragt dem til Fortvivlelse, havde netop grebet Leiligheden, som Barbarossa havde befrygtet. Saasnart hans Hær havde fjernet sig fra Staden, havde de bragt tvende Fangevogtere paa deres Side, med deres Hjælp befriet sig fra Lænkerne, opbrudt deres Fængsel, overmandet den tyrkiske Besætning og rettet Fæstningens Skyts mod deres tidligere Herrer. Rasende og fortvivlet forbandede Barbarossa snart sine Officierers Medlidenhed, snart sin egen Eftergivenhed og flygtede i største Hast til Byen Bona.

Carl var imidlertid tilfreds med den tilkjæmpede lette og næsten ublodige Seier, rykkede langsom frem med al den Forsigtighed, der udfordres i et fiendtligt Land, og var endnu selv uvidende om de store vundne Resultater. Men endelig blev han ved et fra Slaverne afsendt Bud underrettet om det heldige Udfald af deres Forsøg paa at sætte sig i Frihed, og til samme Tid ankom Gesandter fra Byen for at overgive ham Stadens Nøgler og anraabe ham om Beskyttelse mod hans Soldaters Excesser. Men medens han raadslog med sine Officierer om de Forholdsregler, han skulde tage for at forebygge disse, stormede Soldaterne, der frygtede for at gaa Glip af det forventede Bytte, pludselig og uden Befaling ind i Staden og begyndte at plyndre og myrde uden Persons Anseelse. Nu var det for seent at ville søge at hæmme deres Grusomhed. Havesyge og ubændige Frækhed. Alle Voldsgjerninger, som Soldater kunne udøve i Stormens Raseri, alle Misgjerninger, som Menneskene ere istand til at begaa, naar deres Lidenskaber ere satte i Oprør ved Religionshad og Foragt, bleve her udførte. Flere end 30,000 af de uskyldige Indvaanere omkom paa denne Dag, og 10,000 bleve slæbte i Slaveri. Mulei Hassan besteg en Throne, der var omgiven af Lig; han blev afskyet af sine Undersaatter, som han havde styrtet i denne Elendighed, og beklaget selv af dem, hvis Ubetænksomhed havde foranlediget dette. Keiseren beklagede dette sørgelige Tilfælde, der havde plettet hans Seiers Glands, og under al denne Jammer havde han kun eet Syn, der skaffede ham Glæde: 10,000 Christenslaver kom ham imøde

ved Indgangen, faldt paa Knæ og takkede og velsignede deres Redder.

Idet nu Carl opfyldte sit Løfte til den mauriske Konge om at indsætte ham i hans Stater, forsømte han ikke, hvad der udfordredes til at dæmpe de afrikanske Sørøveres Magt, sikkre sine Undersaatter og gavne den spanske Krone. Han sluttede nemlig en Traktat med Mulei Hassan, hvis væsentligste Betingelser vare følgende: Hassan skulde besidde Kongeriget Tunis som et Lehn af den spanske Krone og anerkjende Carl for sin Lehnsherre; alle i hans Stater værende Christenslaver skulde uden Hensyn til af hvad Nation sættes i Frihed uden Løsepenge; ingen af Keiserens Undersaatter turde fremtidigt gjøres til Slave; ingen tyrkisk Sørøver maatte anløbe hans Havne; alle Keiserens Undersaatter skulde have Tilladelse til frit at handle og udøve deres Religion; Keiseren skulde ikke blot beholde Fæstningen Goletta, men alle de andre faste Pladser i Riget skulde afstaaes ham; Mulei Hassan skulde aarlig betale 12,000 Kroner til Underholdning af den spanske Besætning i Goletta; han maatte love aldrig at indlade sig i Forbund med Keiserens Fjender, og hvert Aar, som Tegn paa sin Afhængighed, oversende sex mauriske Heste og ligesaa mange Falke.

Da Carl paa denne Maade havde bragt Anliggenderne i Afrika i Orden, tugtet Sørøvernes Overmod og skaffet sine Undersaatters Skibe samt sin egen Flaade i disse Farvande, hvorfra man tidligere havde tilføiet ham den største Skade, en god Station, gik han atter under Seil til Europa, fordi det stormfulde Veir og den iblandt hans Soldater udbrudte Sygdom ikke tillode ham at forfølge Barbarossa. Denne seilede med nogle faa Skibe fra Bona til Algier, indsatte der sin Søn til Statholder og gik til Soliman i Konstantinopel. Denne ydede han som Admiral endnu mange Tjenester og døde 88 Aar gammel i Konstantinopel. Soliman lod ham pragtfuldt begrave og endnu findes ved Strandbredden i Nærheden af Konstantinopel hans en Konge værdige Gravmæle.

Demoiselle Rachel.

Maaskee kjender en stor Del af vore Læsere Navnet paa den franske Journalist Vérnon, som i den nyere Tid ofte er bleven nævnt. Han har under Titelen „Memoires d'un Burgeois“ udgivet sine Memoirer, der have vakt overordentlig Opsigt. Vi laane følgende Skildring af den berømte Tragedie-Skuespillerinde Rachel af dem.

„Paa en smuk Sommeraften 1838, da jeg søgte Skygge og Ensomhed (naar man rigtig søger, saa finder man Alt i Paris, selv Skygge og Ensomhed), traadte jeg Klokken 8 ind i Théâtre-Français. Der befandt sig fire Tilskuere i Orchesteret, jeg var den femte. Mine Blikke bleve fængslede til Skuepladsen af et fremmed, udtryksfuldt Physiognomi, med en fremtrædende Pande og et sort, fyrigt, dybtliggende Øie, alt paa et smækkert Legeme af en vis Elegance i Stilling, Bevægelser og Holdning. En velklingende, til Hjertet talende og omfangsrig Stemme fængslede min adspredte Aand, der mere var oplagt til Ro end til Beundring. Dette fremmede Physiognomi, dette fyrige Øie, dette smækkre Legeme, denne Stemme tilhørte Mademoiselle Rachel, hun debuterede for første Gang i Camillas Rolle i „Horatierne“. Det levende og dybe Indtryk, som denne unge Skuespillerinde ved første Øiekast gjorde paa mig, kaldte forvirrede Erindringer tillive i mig. Jeg spurgte min Hukommelse, og jeg erindrede mig et besynderligt Physiog-

nomi, der havde spillet Vendéerindens Rolle paa Gymnase-Theatret, jeg erindrede mig tillige en ung, fattigklædt Pige i plumpe Sko, som man engang i Skuespilhusets Korridor spurgte, hvad hun bestilte der, og som til min store Forbavselse ganske alvorlig gav det Svar: „Jeg studerer." I Rachel fandt jeg hint besynderlige Physiognomi fra Gymnase og hin fattigklædte unge Pige igjen, der „studerede".

Jeg beklager Alle, der i Kunsten ikke kjender Modbydelighed eller Beundring; for Malerier, Statuer, Monumenter, Sangere og Sangerinder, Skuespillere og Skuespillerinder, har jeg enten Modbydelighed eller jeg beundrer dem. Den unge Rachel havde forbauset mig, hendes Talent begeistrede mig. Jeg begav mig saa hurtigt som muligt til min Merle og bad ham om i sine Journaler at protegere Pigen, som jeg allerede kaldte mit lille Vidunder: „Naar de halvanden Tusinde Mennesker, som danne den offentlige Mening i Paris, have hørt det og afgivet deres Dom, saa vil dette Barn være Komedie-Français Roes og Lykke."

Jeg havde i Aaret 1838 opgivet Operaen; min Skuespillerindes Talent og Held vare blevne til en fix Idee og til en Forretningssag hos mig. Før jeg hilste paa Folk, spurgte jeg dem: „Have I seet hende i „Horatierne", i „Andromache"?" De Fleste vidste ikke, hvorom jeg talede; jeg blev vred og sparede hverken paa Bebreidelser eller Fornærmelser for deres Uvidenhed. Fornøielsen og Glæden af min Sommer i 1838 var sikkret; mine Emotioner som Theater-Français Habitué, holdt mig skadesløs for Landlivets Fornøielser og for Reisens Hændelser og Overraskelser.

Hele Juni og Juli Maaneder igjennem, syntes faa Mennesker at omvende sig til min ny Kultus: det var ligemeget om Rachel spilte Camilla, Emilie, Hermione; denne ny Religions Apostel prædikede i Ørkenen. I August Maaned vare, uagtet Hundedagenes Hede, hendes Forestillinger allerede besøgte. Da Huset syntes mig næsten fuldt, tørrede jeg Sveden af min Pande, og sagde med stolt Tilfredsstillelse til mig selv: „Rachel og jeg, vi ville nok vise Publikum det. Det er dog Folk, der have sund Forstand!"

Endelig i Oktober Maaned traadte den unge Skuespillerinde op niende Gang, og den svageste Indtægt (Monime i Mithridet) beløb sig til 3,669 Fr. 90 C. Indtægterne overstege 6,000 Fr., naar hun gav Hermione; det var en fuldstændig Seir og en bedøvende Triump. Racine og Corneille levede igjen som i Ludvig den Fjortendes store Aarhundrede; en feberagtig Popularitet omgav den unge Skuespillerinde og det gamle Skuespil.

Endnu som Barn bad Rachel, der allerede var optaget i Konservatoriet, en med Rette agtet og virkelig talentfuld Kunstner, Provost af Comédie-Français, om Undervisning. Han saae paa den fattige, svagelige og usle Pige og svarede hende: „Gaa og sælg Blomsterbouquetter, mit Barn." Den unge Hermione hævnede sig en Aften paa den aandrigste Maade for denne Ringeagtelse af hendes Kollega, der havde været en saa daarlig Prophet. Huset var fuldt, alle Logerne vare besatte af den fine Verden; Rachel gav Hermione. Man tilklappede hende enthusiastisk Bifald, man tilraabte hende gjentagne Gange, og hun kunde, da Tæppet var falden, fylde sin græske Tunika med Blomsterne, som man havde kastet paa Scenen. Hun gik hen til ham, der istedetfor sin Undervisning havde givet hende det Raad at sælge Blomsterbouquetter, knælede ned for ham og sagde med det mest henrivende Koketteri: „Jeg har fulgt Deres Raad, Hr. Professor, jeg sælger Blomsterbouquetter, vil De kjøbe en af mig?" Den lærde Professor hævede smilende den unge Kunstner-

inde op, og udtalte sin Glæde over, at han saa fuldstændigt havde feilet.

Rachels Berømthed trængte hurtigt fra Folk af Faget og fra Aristokratiets Flor ud i det store Publikum. Ikke blot hendes Talent, ogsaa hendes Ungdom og tiltrækkende Skjønhed feirede Triumph.

I Løbet af Oktober Maaned beboede jeg i Rue Teitbout en stor Stueetage med Have. Man overtalte mig til at give mine gamle Pensionairer fra Operaen et Bal. Taglioni, Falcon, Elsler, Dumillâtre vare sammen med Mars, Rose Depuis og Dupont paa denne Kunstnerfest. En Ven havde overtaget i mit Navn at indbyde Rachel, hendes Lærer Samson og hendes Moder Felix. Den unge Skuespillerinde satte for første Gang Foden i en Salon. Hun var hvid klædt, ikke en eneste Blomst, ikke den mindste Prydelse. I Selskabet og i det huslige Liv falder Rachels tragiske Maske, og vi see de yndigste og mest smilende Træk. Hermione udfoldede en beundringsværdig Takt, Aand og Munterhed; men Hermione dandsede ikke.

I de smaa og store Aviser var Talen snart kun om denne straalende og kostelige Stjerne, der udgjød Strømme af Lys over Skuespillets og Theatre-Français' mørke og kolde Himmel. Merle og J. Janin adlede med deres varme Lovtaler det unge Talent. Man omgav den ny Kunstnerinde med en endnu meer romantisk Interesse, idet man fortalte hendes Barndoms og første Ungdoms Elendighed, Smerte og Omvanken. Kunsten kappedes om at forherlige denne den tragiske Muses Yndling: i Lithographier, Malerier og smaa Statuer saae man nu kun Rachel.

Store Navne og store Formuer spille gjerne Mecenernes Rolle ved fremblomstrende Berømtheder. Det blev til en Mode og en Luxus, at have den vilde Hermione i sin Salon. Snart talte hun blandt sine Venner, der overøste hende med Gunstbevisninger og Gaver, Spaniens betydeligste Personligheder, som dengang boede i Paris, Hertuginderne af Berwick og Alba, den smukke Marquise Alcanices, Prindsesse Anglona, Grevinde Toreno og hendes Søster Donna Incarnacion, Roca de Topares, nærværende Marquis Molins og det styrtede Ministeriums Marinemister San Luis, Marquis Los Llanos, Grev la Vega del Pozo. Familien Noailles modtog hende hver Morgen; Hertugen af Noailles, nu Medlem af Akademi-Français, var hendes stedsevarende Raadgiver; han tilbragte ofte alene hele Aftener med literær Samtale faderlig fortrolig hos hende. Grevinde Duchâtel var forgabet i Melpomenes forføreriske Barn, ligesom engang hendes Bedstefader i Duchesnois, hun havde hende saa ofte som muligt ved sit Bord eller ved Siden af sig i sin Salon; Ministeren, hendes Gemal, forærede Theatre-Français' unge Pensionair et rigt og elegant Bibliothek, hvis Sider indeholdt vore klassiske Mesterværker og moralske Skrifter. Der gaves i Abbediet aux Bois hos Madame Recamier ingen Cirkel, ingen literair Fest, uden Rachel; det lykkedes hende at behage og henrykke ved Siden af denne udmærkede Dame, der, skjøndt uden Formue og ud over Ungdommens Ynde, forstod at bevare udmærkede Mænds Venskab, og forsamlede det bedste Selskab i et Klostergemak for at tale om aandelige Værker og høre paa et Dagen iforveien nedskrevet Kapitel af „Erindringer hinsides Graven." Pigen fra Theatret forbausede og henrykkede Abbediets lille literaire Kreds ved sine kydske og mystisk rene Træk.

I en af disse literaire Matinéer, som ofte gjentoge sig i Abbediet, blev Rachel anmodet af Madame Recamier om at give nogle Scener af Paulines Rolle for Chateaubriand.

Et uventet Besøg afbrød denne Scene: man meldte Erkebiskoppen af ***.

„Monseigneur," sagde Madame Recamier noget forlegen, „jeg forestiller Dem Frøken Rachel, som har den Godhed at give en Scene af Pauline i Polieuct for os."

„Jeg vilde være utrøstelig," svarede Erkebiskoppen, „dersom jeg afbrød Corneilles herlige Vers."

Men Rachel tænkte for fint til at fortsætte Paulines Rolle for Prælaten; hun vilde ikke, ligesom en omvendt Christinde sige: „Jeg saae, jeg veed, jeg troer," og saaledes sige en Usandhed ligeover for en Tjener af den katholske Kirke. „Dersom Monseigneur tillader," svarede hun med den ærbødigste Ynde, „vil jeg tage en Scene af Esther." Saaledes blev hun, takket være Værket, som Racine skrev for Frøken de Saint-Cyr, den jødiske Religion tro. Da Rachel havde endt, udtalte Erkebiskoppen hende sin fulde Beundring. „Vi andre Herrens Præster," tilføiede han, „have ikke ofte den Fornøielse at komme i Berørelse med store Kunstnere. Dog har jeg to Gange i mit Liv havt den Lykke. I Florentz har jeg i en Salon hørt Madame Malibran, og Madame Recamier har jeg at takke for, at jeg kunde høre Frøken Rachel. Hvo der saa fortræffelig fremsiger saa herlige Vers, maa selv fornemme den Følelse, som de aande." Rachel bøiede sig dybt og svarede med nedslagne Øine, men sikker Stemme: „Jeg troer, Monseigneur." Den unge Skuespillerinde udfoldede i denne improviserede Stilling en Aand og en Decong, der henrykte en Erkebiskop.

Paa offentlige Steder vakte hendes Nærværelse Sensation. Naar hun bivaanede en Forsamling i de Deputeredes Kammer, saa fængslede hun alle Blik af denne Forsamling af Vise paa sig, og gjorde endog de berømte Talere adspredte, som hun vilde høre og studere.

Hvormegen Aand og Smag maatte hun ikke besidde for at kunne bære denne pludselige Overgang fra den mørkeste Elendighed til Lykkens hele Overmaal, til et af Rigdommen, den store Verden og Publikum forkjælet Barns lykkelige Stilling! Hint Selskab, som senere overdrev hendes Svagheder og uskaansomt beskyldte hende for utilgivelig Usædelighed, fandt i hendes Berømtheds Morgenrøde kun Dyder hos hende, kun et Hjerte jomfrueligt frit for alle onde Tanker og heftige Lidenskaber; hun forstod, sagde man, saa fortræffeligt at fremstille dem, men hun følte dem ikke. Det Held, som Rachel opnaaede i Salonen, den Gunst, som hun forstod at sætte sig i hos de mest udmærkede Damer, hos Folk af Aand og Kundskaber, lader sig kun forklare ved sjeldne Egenskaber, ikke alene en Skuespillerindes, men ogsaa en ung Piges, der var aandrig, elskværdig og altid fuld af Selvbeherskelse. Jeg har ved denne Skizze følgelig ligesaavel søgt at vurdere Hemmeligheden af den henrivende Kvindes Koquetteri, som Hemmeligheden af Kunstnerindens Talent. Vi begynde med Skuespillerinden.

Frøken Rachel kom, endskjøndt endnu meget ung, dog allerede i Grunden som gammel Skuespillerinde til Komédie-Français. Hun traadte først ind for at tage Undervisning i Musik hos Choron. Hendes Intelligents vakte hendes Læreres Opmærksomhed. „Hvad hedder De, mit kjære Barn?" spurgte Choron, hvis Skole for kirkelig Musik fik et Tilskud af Staten under Restaurationen, hende. — „Elisabeth Rachel." — „Navnet Rachel passer ikke for vor christelige Musik. De skulde kalde Dem Elisa." Den tilkommende Skuespillerinde havde allerede en Altstemme. „De kan endnu kun finde Roller for Deres Stemme i de italienske Partiturer, mit kjære Barn," tilføiede Choron. Hun opgav snart Sangundervisningen. Saint-Aulaire, en just ikke meget betydende Skuespiller

fra Theatre=Français, gav Undervisning i Deklamation; Rachel blev meget tidlig hans Elev. Han kaldte hende sin lille Djævel.

Dagen før de debuterede, optraadte Konservatoriets eller Privatskolernes Elever i Kostume i de Roller, de havde valgt, for et bestemt Publikum: monter une partie er det techniske Udtryk derfor. De andre Roller i Stykkerne bleve givne af Skolekammeraterne, som, naar de ønskede det, fik to Franks til Godtgjørelse. Den fattige Rachel var altid villig til at spille med, og for to Franks for Forestillingen spillede hun alle mulige Roller, mandlige og kvindelige, første Elsker, Soubretter eller Ypperstepræster. Paa denne Maade blev hun endnu i sin tidligste Ungdom hjemme paa Brædderne. Dersom jeg er rigtig underrettet, saa blev hun under Navnet Elisa engageret i Moliére=Theatret og gjorde endog Furore der. Men Poirson, der paa Gymnase=Theatret som Debut gav Vendéerinden, sagde til hende: „Navnet Elisa paa en Plakat bringer ikke rigtig Noget ud; har De ikke et andet Navn?" — „Jeg hedder Elisabeth Rachel." — „Fortræffeligt! Rachel, det er et Navn, som man beholder i Hukommelsen og som ikke Enhver har. Kald De Dem fra nu af Rachel. Valget af et Navn er for Theater=Lykken af større Vigtighed end man skulde tro." Han gav hende snart det Raad, at studere alvorligt, og forudsagde hendes store Held i Tragedien. Den unge Kunstnerinde stillede sig nu under den udelukkende Ledelse af Samson fra Konservatoriet, og hans Kundskaber og Erfaring bleve lykkelige Hjælpekilder for hendes Talent; hun spillede ingen Rolle, før hun havde holdt Prøve for ham. Men hvormeget man ogsaa maa anerkjende, hvad Samson har nyttet hende, saa er det paa den anden Side vist, at der kun er fremgaaet een Rachel af denne udmærkede Lærers Skole.

De store Egenskaber af „Hermione" fra 1838 ere saavel Frugten af Kunsten og Studium, som den lykkelige Forret af naturlige Gaver, Inspirationen og overlegen Intelligents. Rachel studerede omhyggelig sine Roller. Hun skrev dem for det første af med egen Haand; hun opsøgte Situationseffekterne, i hvilke Charakteren aftegnede sig, og anmærkede sig dem; derpaa blev hver Rolle sammenstillet af hende, forberedt og nuanceret. Samson kom ofte og gjorde hende opmærksom paa Effekter, hvorpaa hun ikke havde tænkt, paa Nuancer, som hun havde tilsidesat; han kommenterede hendes Roller, gav hende Nøglen til dem og antydede hende Maal og Farve. Lærerens gode Raad gaaer ikke tabt for Elevens rigtige Opfatning.

(Sluttes.)

Guldolivenerne.

Don Juan de Velasco fortæller følgende: „Da jeg i Aaret 1720 opholdt mig i Postayen, hørte jeg tale om en Mand, som trods den store Formue, han havde samlet i sin Ungdom, døde som Betler. I Anledning af sin Datters Bryllup gav han en glimrende Fest. Blandt de talrige Opsatser, hvormed Bordet var bedækket, befandt der sig ogsaa en, som var fyldt med Olivengrene, hvorpaa Blade og Frugter hang, men af massivt Guld. En af Gjæsterne, en ærværdig Geistlig, af hvem jeg hørte Fortællingen, harmedes over denne Ødselhed, men som alle de Andre fik ogsaa han flere af disse herlige Olivener foræret. Han gjemte omhyggeligt Grenen. Tyve Aar hengik, og Ødelandens Børn bankede paa de Riges Dør. Et af disse Børn kom til den Geistlige, der svarede, at han aldrig gav Almisse, men vel havde en Gave at erstatte. Han hentede da Olivengrenen og gav den til Sønnen."

L. Levins Bogtrykkeri.

EN BRUDESKARE FRA GUERANCE

ved Loire

Folkedragter.

III. En Brudeskare fra Guerance.

(Hermed et Lithographi.)

Langs hen af Frankrigs Vestkyst strække sig store Salthaver, hvilke som vigtige Industrigrene fortjene Opmærksomhed.

Salthaverne blive anlagte ved Stranden og bestaa i flere i Niveau under hinanden liggende Bede, hvori det i et større Basin, det vil sige i en Salthaven omgivende Grav, samlede, ved Solen opvarmede og ved Stagneringen bundfaldne Havvand lidt efter lidt ledes ind. Disse Bede ere nivellerede, og Overfladen bestaaer af æltet og stampet Ler; ved smaa Dæmninger med nødvendige Sluser ere disse Bede skilte fra hinanden. Efterat i Foraaret enhver Del er renset, jævnet og valset, Dæmningerne godt istandsatte og behørigt tørrede, begynder Saltvirkningen ved at indlade Havvandet i Forraadsgravene. Er Vandet her efter nogle Dages Forløb blevet opvarmet, kastes det med en Skovl over i det første Bed til en Høide af fire Tommer; her bliver det fra een til tre Dage udsat for Sol og Vind, indtil det igjennem en lille Sluse ledes til det andet Bed, hvor det ligesom i det tredie staaer tre Tommer høit, derpaa til det fjerde, men dog kun een Tomme dyb, og endelig til ½ Tommes Dybde i det femte; thi i denne er Bundfaldet allerede tilstrækkeligt mættet med Salt. I det sjette og sidste Bed staaer dette Bundfald neppe en halv Dag, forinden det danner Chrystaller. Arbeiderne samle nu med Trækrukker det bundfaldne Salt i pyramidale Hobe, og det paa denne Maade indvundne Salt er saameget hvidere, jo mindre det er blevet blandet med Leret, hvoraf Bedene dannes, men er dog fordetmeste graaligt. De pyramidale Hobe dannes netop for at skille Havsaltet fra det urene Salt, som det endnu indeholder, og blive, tildækkede med Straa, staaende nogle Maaneder i det Fri.

Istedetfor Løn erholde Arbeiderne en Fjerdedel af Høsten, der i deres Paasyn bliver veiet og maalt af en Øvrighedsperson, der dømmer mellem Parterne.

Indtræder Vinteren, belæsser man Muldyr eller nogle smaa Heste og bringer Saltet ofte tyve til tredive Mile fra Hjemmet til Markedet. Saltarbeidernes Reisedragt er den samme, som de bære hjemme ved deres Arbeide. Den bestaaer af en Overskjorte af hvidt Lærred med en Art Brystlomme, hvori de sædvanlig stikke Haanden, og af Benklæder af samme Stof, fastbundne ved Knæet. En Filthat med bred Skygge, der er opslaaet paa den ene Side, bedækker Hovedet, medens en sort Pidsk hænger i et Bandolier over Skuldren. — Handelen med Salt er sædvanlig en Byttehandel, idet man for det til Markedspladsen Medbragte tiltusker sig Levnetsmidler og Klædningsstykker. Det stærke Samkvem med Indlandet, giver Saltsyderne fra de franske Kyster noget Adræt, Verdensmandsagtigt, og sjældent træffer man iblandt dem Folk, der ikke kunne læse eller skrive og regne godt.

Familierne stifte ægteskabelige Forbindelser indbyrdes, og deraf kommer det, at det samme Navn ofte bæres af ti eller femten Individer. For nu at adskille den Ene fra den Anden, giver man dem spøgefulde Tilnavne saasom Guillaume tout cru (den uslebne Vilhelm), Etienne coup de trique (Etienne med Stokken ved Haanden) osv.

Dette lille selvstændige Folks Sæder have mange Eiendommeligheder, og vi give her vore Læsere et Billede af et Brudetog, hvor man seer de særegne Dragter, der ere brugelige for disse Folk.

Demoiselle Rachel.

(Sluttet.)

Naturen har ogsaa udstyret Rachel med alle de Gaver, som en Skuespillerinde maa besidde. Hendes Stemme har Omfang og Styrke, og hun er istand til enhver Bøining; hun kan udtrykke Lidenskab uden at blive skrigende eller hvinende. Hendes Udtale er daddelfri; Læber og Mund ere som skabte derfor. Det veldannede lille smukke Øre og Skulderen ere saa harmonisk fjernede fra hinanden, at alle Hovedets Bevægelser derved vinde i Elegance og Værdighed. Væxten er smidig, smækker og lidt over Middelhøide. Man har bemærket, at Rachel, siden hendes første Optræden, og siden hun har erholdt en lykkeligere Tilværelse, er bleven langt større, selv efter at hun har fyldt det tyvende Aar. Fødder og Hænder ere fint dannede, Gangen er ædel og stolt. Kun Brystet er smalt og uanseeligt. Naar man seer Rachel blandt andre, selv smukke unge Damer, saa er hun fremstikkende ved sin Gangs medfødte Adel og naturlige Værdighed: incessu patuit dea. Det er hende umuligt at gjøre en Bevægelse eller antage en Stilling, som var keitet eller ubehændig. Hun klæder sig med beundringsværdig Kunst. Hun viser paa Scenen, at hun med Forstand har studeret de Gamles Billedhuggerkunst. Hendes Træk forstaa at udtrykke Fortvivlelse, Had, Stolthed, Spot og Foragt — Foragt, Vaabenet, der ikke er mindre mægtigt hos Skuespilleren end hos Taleren.

Vi spille ikke her Smigreren eller Hofmanden, vi lade et virkeligt Talent vederfares Retfærdighed. Nuvel, vi paastaa ikke her, at Rachel ved Kunst, Ynde og Duelighed erstatter en stor Egenskab, som hun maaskee fattes. Man kunde i nogle af hendes Roller forlange mere Følelse af hende. Naar hun udtrykker heftige Lidenskaber, saa giver hun Ordet, Blikket, Minerne Liv; men Ømhed og Kjærlighed forstaaer Hjertet ikke saa godt at fremstille og male. Kunstnerindens Talent strander ofte, hvor hun skal sandseliggjøre Sjælelidelser. I hendes Spil bliver Sjælelidelsen til legemlig Smerte, og da tager hun i stødvis Tempoer; hun skriger, hun snoer sig krampagtig. Hun fremstiller paa denne Maade de Gamles og Hedningernes Smerte. Alt hvad der kommer fra Hjertet klinger dybere og simplere; Stemmen er alene den rigtige Fortolker af Sjælens Glæde og Lidelse, og ikke med Urette har man sagt om meer end een stor Skuespillerinde: „Der ligge Taarer i hendes Stemme." Champmeslé, Adrienne Lecouvreur, Duchesnais havde Følelse, og fornemmelig derved virkede de elektrisk paa Publikum; de begeistrede det, medens de rørte det. Rachel fornøier og henrykker ved en Diktion, som det hverken mangler paa rigtig Opfattelse eller Fortræffelighed, hun lader en dyb og inderlig Følelse skinne igjennem, men hun bliver staaende halvveis. Hun henriver Tilhørerne, men hun lader dem forblive kolde, idetmindste de rolige og muntre Sjæle. Hendes Talent griber Forstanden men ikke Hjertet; dertil trænger det ikke.

Det paaligger fortrinsvis de Samtidige, at vurdere og fastsætte Scenens flygtige Renommée. Jeg har i en af Theater-Français nederste Prosceniumsloger, som dengang endnu var dyb og mørk, og hvor man hverken kunde see eller blive seet, ganske alene og opmærksom bivaanet mange af Rachels Forestillinger. Hendes Dømmekraft, hendes Routine paa Scenen, hendes fine og skarpe Aand lade hende stedse gjøre Fremskridt; hun har spilt alle sine Roller bedre anden Gang end første Gang: hun har ofte frembragt ganske ny Effekter. Jeg nævner fremfor Alt Scenen i fjerde Akt af „Horatierne".

Hendes Pantomime, da hun erfarer sin Elskers Død, er af stor scenisk Virkning, men hun opvækker i denne Situation mere Forfærdelse end Sorg. Jeg har det forøvrigt fra Rachel selv, at hun laante denne Pantomime fra en legemlig Ubehagelighed; hun var netop bleven aareladt, og gjorde intet andet, end at hun paa Scenen gjengav den dybe Udmattelse og Afsmagten, som var en Følge deraf.

Dersom Talma levede nu, hans Lære og Exempel havde været af stor Nytte for Rachel; Talma kjendte ikke til Misundelse, han vilde have glædet sig over sin Medbeilerindes Fremskridt og Triumph. Rachel besidder alle Talmas store og skjønne Egenskaber, kun ikke det, der gjorde Talma saa dyrebar for Publikum, det Rystende. Ogsaa hin store Skuespiller studerede sine Roller lige til den mindste Details, men han greb og rystede Tilhørerne med sin blode og fra Hjertet kommende Stemme. Det var som om paa engang en elektrisk Strøm uden Afbrydelse og Ophold havde truffet Mængden, der sammentrængte sig i Orchesteret, Parterret og Logerne. Men Talma var ogsaa i en anden Henseende forskjellig fra Rachel. Talma var en videnskabelig dannet Mand, der overalt kunde give Raad og hvem hans lange Routine paa Scenen ved Prøverne indgav meer end een Tanke og Effekt, som Autorerne benytte. Rachel derimod i sin fortryllende og aandrige Uvidenhed, paa hvilken hun selv ikke lægger noget Skjul, modtager og accepterer Raad og Ideer af Enhver; men hun veed saa tilfulde herefter at bedømme dem med sjælden Skarpsindighed.

Skuespillere og Skuespillerinder have til enhver Tid gjort Forsøg paa at afvexle med deres Repertoire og optræde i Lystspil. Ligesom Adrienne Lecouvreur tænkte Rachel mere end engang paa at optræde i Celimenes store Rolle, denne glimrende og forbigaaende Triumph af Aandens Kunst og Hjertets Løgne paa Theater-Français. Adrienne Lecouvreur strandede derpaa, og Rachel vilde tilvisse ligeledes have strandet der; de Egenskaber, som den tragiske Kunst forudsætter, passe slet til Lystspillets fine og spøgefulde Kombinationer. Corneilles eller Racines Heltinder ere det levende Billede paa stærke Lidenskaber, i Moliéres Personligheder møde vi fornemmelig Menneskehedens stedsevarende Svagheder eller Tidsalderens forbigaaende Latterligheder. Rachels Forsøg i Drama eller Lystspil har jeg aldrig holdt for vellykkede; hun spiller ogsaa her stedse med Aand og Udmærkelse, men deslige Forsøg nytte hende mere som en Øvelse, der meddeler hendes Gestus og hendes Stemme en vis Smidighed, end at de ved deres heldige Udfald tilføie Kunstnerindens Berømmelse endnu en Krone.

Siden den Dag, da Rachel først optraadte, siden den 12te Juni 1838, til den 28de December 1852, have hendes Forestillinger givet en Indtægt af 3,804,048 Fr. 15 C.

For at fuldføre disse Noticer, maa jeg fremhæve, hvormegen Studium, Styrke, Forførelse, jeg burde sig dyb Politik, Rachel maatte opbyde for i det lange Tidsrum af 16 Aar og med et indskrænket og lidet afvexlende tragisk Repertoire at forsvare sin Berømmelse i dens fulde Glands. Vore nyere Digtere have kun leveret hende to Tragedier, to betydelige Roller, som formaaede at holde sig paa Repertoiret: Virginies Rolle i Stykket af samme Navn af Latour Saint Ybars og Cleopatras Rolle i Stykket af Madame E. de Girardin.. Casimir Delavigne og Victor Húgo have Intet skrevet for Rachel. Jeg udtalte en Dag min Forbauselse derover. „De forstaa ikke at skrive Damerollér," svarede de mig.

Det har fremfor Alt overrasket mig, at denne svagelige unge Piges Sundhed kunde udholde saa megen Udmattelse, saa megen Sindsbevægelse, saa

mange lange og anstrengende Reiser. Ledsaget af en paa hendes Bekostning underholdt Nomadetrup, vidste vor store Skuespillerinde at bringe Racine og Corneille i Anseelse i England, Tydskland og St. Petersborg, selv i Frankrig paa alle større Provindstheatre, og hyppig endog paa Skuepladsene i de mindste Stæder, der forbausedes over saa megen Poesi og saa megen Ære.

Paa denne lange Reise sov Rachel paa en i hendes Vogn opslaaet Seng. Jeg udtalte min Forbauselse over, at hendes Sundhed kunde taale saadanne Anstrengelser. „Tvertimod," gav hun mig til Svar, disse Reiser gjøre mig godt; Bevægelsen og den Frem- og Tilbagekasten forjager Upasselighed og slette Tanker, og bringer onde Tilbøieligheder til Taushed."

Det staaer nu kun tilbage for os, med den største Tilbageholdenhed og Sprogets hele Delikatesse at betragte den forføreriske og eiendommelige Kvinde, som jeg i lange og venskabelige Forbindelser havde Leilighed til at see i Nærheden, medens jeg tidlig med Interesse forfulgte Udviklingen af Kunstnerindens Talent.

Jeg har ofte havt den Ære, at see Frøken Rachel sammen med udmærkede Mænd ved mit Bord; jeg saae ved Siden af hende Grev Molé, General Changarnier, Achille Fould, Spaniens forhenværende Gesandt i Paris, Hertugen af Sotor-Mayor, Sainte Beuve, Eugéne Delacroir, Meierbeer, Auber, Halevy og andre. Den unge Kunstnerinde opførte sig paa den utvungneste Maade som stor Dame, og udfoldede alle sine aandelige Egenskaber, der selv imponerede overlegne Personligheder, hine sjeldne Egenskaber, som fornemmelig vare nogle af det sidste Aarhundredes Damer egne, hvis Saloner fyldtes af de berømteste Navne.

Ligesom Celimene lader Rachel det være sig magtpaaliggende at behage Alle. Hendes indtagende Opmærksomhed, hendes elskværdige Koketteri anerkjender ingen Forskjel i Stilling, Formue og Anseelse. Naar en upaaagtet Fremmed enten af Beskedenhed eller af Undseelse skjuler sig i et Hjørne af Salonen, saa vil den tragiske Celimene være hel Omhu, hel Iver, hel Ynde imod ham. Det er som stræbte hun ligesom Prindsen af Conti, om hvem Saint Simon fortæller, „at behage Skomageren, Lakaien, Portechaisebæreren ligesaavel som Statsministeren, den store Herre og Generalen, og alle saa utvungen, at den heldige Følge ikke kan udeblive." Uden tvivl er dette Ønske at behage og henrive for Rachel næsten en Nødvendighed i hendes Stilling. Hun higer ligesaameget efter Galeriets og Amphitheatrets Bifald, som efter Parquettets og Ranglogernes. Med hendes livlige og glimrende Aand, hendes raske, spøgefulde, aldrig fornærmende Svar trænger hun sig imidlertid aldrig frem; tvertimod jeg saae aldrig saa megen Kunst skjult under saa naiv Ligefremhed og saa velklædende Tilbageholdenhed. Grev Molé sagde engang, da han traf Rachel hos mig, med Elskværdigheden af den store Herre, som man kjender i ham, til hende: „De har frelst det franske Sprog, min Frøken." Rachel svarede med en ærbødig Neien og sagde derpaa, henvendt til mig; „Da har jeg havt stor Lykke, thi jeg har aldrig kunnet det." Hun afviste paa denne Maade en meget overdreven Roes med en Tilstaaelse, der indeholdt en Usandhed.

Rachel er af Intet stolt, over Intet forbauset. I de første Aar af hendes kunstneriske Løbebane var hun hverken muntrere eller mere indtagende, naar hun sad tilbords med sin Familie og nogle Venner, end naar Publikum overøste hende med velfortjent Bifald, Blomster og Krandse. Med Velbehag ud-

hvilede hun i huslig Fortrolighed fra Scenens Udmattelse og Triumphens Tummel. Da hun en Aften vendte tilbage fra Windsor, hvor hun havde foredraget Vers for Dronningen af England, kastede hun sig, endnu bedøvet af alle Hoffets Lovtaler og Smigrerier, i en Stol i det Værelse, i hvilket hendes Moder, hendes Søster og nogle af Husets Venner vare forsamlede, og sagde: „Ak, mine kjære Venner, hvor vel gjør det mig at være her igjen."

En ophøiet Aand har Verdens Ære snart mættet, den veed, at Frihed og Utvungenhed ere de bedste Ting hernedeu, og at, for at tale vore Fædres Sprog, man aldrig lever bedre end med løsbunden Bug.

Hvilke kostelige Timer har jeg ikke tilbragt hos den unge Skuespillerinde, dengang, i hendes gode Tid, da hun sorgløs og smilende, med en feberagtig Glæde, der varede i faa Minuter, snappede efter enhver Nyhed, ethvert Legetøi, og i hendes Sjæls og Hjertes Uskyldighed neppe skjelnede imellem Godt og Ondt, da hun for godt Kjøb hengav sit Talent og sit Held, da hun, mere udmattet end beruset af Roes og Beundring, holdt af at erindre sig Ungdommens og Armodens skjønne Munterhed og poetiske Forhaabninger, gavmild og medfølende for enhver Ulykke, der tilbagekaldte hende en sørgelig og alvorlig Tid, da hun undflyede Glands og Luxus og af Tilbøielighed og Vane foretrak for det Middelstandens utvungne Fornøielser. Ligesom de store Herrer i Slutningen af det forrige Aarhundrede, havde Hermione endog undertiden gjerne fornøiet sig i slette Selskaber og nippet til Værtshusenes Potter og Ragout.

Hvilken interessant Skikkelse var denne unge Zigeunerinde, da hun pludselig og uden sit Vidende var bleven en stor Dame! Der gives intet mere bevægeligt og foranderligt end denne Charakteer og denne Aand; det er afvexlende Daarskab og Visdom, Sorg og Glæde, Graad og Latter.

Jeg vil aldrig forglemme et lille Optrin, hvortil Tilfældet gjorde mig til Vidne. Rachel kom ud af Theater-Italien, en Tjener lod hendes Vogn kjøre frem, og hun satte netop Spidsen af sin elegante Sko paa Vogntrinnet, da en lille Appelsinsælgerske kjendte hende og med den spottende Skrald- og Torvetone raabte: „Ah, Rachel! Rachel!" Skuespillerinden standsede, dreiede sig munter om og sagde: „Nu, mit kjære Barn, har Du god Handel?" Førend hun kunde erholde et Svar, kastede hun et Guldstykke under Appelsinerne. Den forbausede og forbløffede pjaltede lille Sælgerske overøste den gode store Dame, der steg ind i Equipagen, med ærefrygtsfuld Tak.

Den 15de August 1841 skrev Rachel til mig fra Bordeaux: „Publikum, Lamperne, Fader Corneille og mit Kostume give mig, saalænge min Rolle varer, en kunstig Styrke, men senere bliver jeg igjen svag, og jeg forbliver sørgmodig til den næste Forestilling." Trods alle periodisk tilbagevendende Rygter, at hun vil gaa af, har jeg aldrig troet paa, at Rachel for tidlig vil tage sin Afsked. Hun lever ikkun ved Theatret og for Theatret; Lamperne og Soufleuren ere Livsbetingelser for hende; hun maa have smukke Vers at fremsige, heftige Lidenskaber at fremstille, en Minister at forføre og en Theaterdirektør at beherske og kvæle, hun behøver fremfor Alt Bifaldets Larm og Tilskyndelse.

Naar den unge Skuespillerinde i Paris giver en af sine store Roller, saa er det hende ofte umuligt at sove, og det hændes da, at hun tilbringer hele Natten med at omflytte sine Meubler, eller hemmeligt kjøre om i Staden.

I Vredens og Ærgrelsens Øieblik binder Rachel undertiden ligesaalidt sin

Tunge som Thiers. En Dag var hun kommen i Strid med mig. Jeg modsagde hende, og Ordet Kjeltring undslap hendes Læber. Vi forsonede os. „Alt er godt og vel,“ sagde jeg til hende, „men De har brugt et Udtryk imod mig, som endnu Ingen har dristet sig til; De har kaldt mig en Kjeltring.“ „Vær rolig,“ svarede hun smilende, „fra dette Øieblik af hører De til Familien.“

Dersom jeg havde skrevet disse Memoirer i Aaret 1838, saa havde jeg selv for Publikum ikke kunnet tilbageholde den assindigste Beundring for den unge Rachel paa den Tid, men jeg er bleven gammel og hun er bleven rig, og Intet køler Hjerte og Aand mere end Rigdom og Aar.

Er Rachels Liv forbleven fri for hine Feil og Svagheder, uden hvilke, dersom man tør tro Theatrets Historie, Kunsten var Intet og Kunstnerinden ikke Alt? Dette maa antages for umuligt; men de strenge Domme, som ere fældede om hende, ere under alle Omstændigheder overdrevne.

Som Datter, som Søster og som Moder, udfolder Rachel en stor Ømhed. I denne Skuespillerverden trættes man, fortørnes, adskilles, for igjen at komme sammen, omarmes og faa hinanden desto kjærere. Denne rige Skuespillerinde besegler disse hyppige Forsoninger med rige Gaver, glimrende Foræringer.

Rachel er ingen farlig eller ond Dame; hun udfolder næsten altid ligesaa megen Ynde, naar hun gjør sin Uret god igjen, som det undertiden forskaffer hende en ondskabsfuld Fornøielse at begaa en saadan Uret. Men man maa være paa sin Post, man maa ikke lade Hjertet fænge Ild ved det pludselige Udbrud af Koquetteri og Ømhed, hvormed Skuespillerinden nu og da har det Lune at overøse den Første den Bedste; hun vil imorgen ikke mere erindre sine Forpligtelser og sin Imødekommen fra idag, hun leer undertiden over den Lidenskab, som hun indgyder.

Man har ofte beskyldt Rachel for Gjerrighed. Hos hende afverler et Overmaal af Ødselhed og et Overmaal af smudsig Beregning og Sparsommelighed; undertiden vil hun give Alt, hvad hun eier, og slæber uventede Foræringer frem, men i hendes venskabelige Adspredelse kan hun faa Dage senere fristes til at tage meget mere tilbage end hun har givet. Denne bevægelige og forunderlige Natur viser alle Kontraster: ødsel Velgjørenhed og Virksomhed, en Engels Hengivenhed og en Djævels Ondskab; det er en feberagtig Natur, som vil udtømme Alt, opbruge Alt, som hverken holder Rynker eller Ulykke for mulig, disse Skjønhedens, Geniets og Rigdommens evige og uforsonlige Fiender.

Jeg veed ikke, om man efter denne Skildring maa elske eller frygte Rachel, jeg veed ikke, om man vil foragte eller agte hende. Man maa betænke, at hun er opvoxet i Markskrigerboderne og bag Koulisserne, man maa erindre sig hendes Savn, hendes Hjælpeløshed ved hendes Indtrædelse i Livet, man maa erindre sig, hvad hun har været og hvad hun er bleven, og den lange Vei fuld af Snarer og Torne, fuld af Farer og Afgrunde, som hun i sin første Ungdom havde at tilbagelægge næsten uden Fører, uden Midler og uden Støtte. Ved Siden af enkelte slemme Tilbøieligheder, de urene Spor af en Omflakken i Taage og Moradser, har hun ædle Tilskyndelser, en Følelse for alt Stort og Skjønt, en lidenskabelig Glæde ved aandelige Samtaler, en overlegen Forstand, en elskværdig Philosophi og hele Elskværdigheden af medfødt Elegance og Værdighed. Man bliver næsten hendes Fiende, naar man ikke seer hende mere; man iler hende glad imøde, naar

hun, ligesom den forlorne Søn, vender tilbage. Fraværende erindrer man sig kun hendes Feil, som man kalder Forbrydelser; men nærværende er man en Slave af hendes sjeldne Egenskaber og hendes henrykkende og bedrageriske Koketteri.

De engelske Væddeløb.

En meget yndet Fornøielse i England er Væddeløbene. Dertil bliver anvendt hurtige engelske Heste af arabisk Herkomst, som ofte tilbagelægge i en Tid af otte til ni Minuter en Vei af meer end fem Fjerdingvei.

Pladsen, paa hvilken disse Væddeløb afholdes, ligger 4 engelske Mile borte fra Staden paa en Bakke, og er indfattet med et Rækværk. Den maa fremfor Alt være stor, tør, elastisk og jævn; dog maa en fuldstændig Plads til Væddeløb ogsaa frembyde nogle vanskelige Strækninger, indeholde Skraaninger, Bakker, Smaabuske og Sumpe og deslige, for ogsaa at kunne frembyde de saakaldte „Væddeløb med Hindringer". I det Hele gives der i de forenede storbritanniske Kongeriger ikke færre end 120 saadanne Væddeløbspladser. Den berømteste er den ved Kilkenny i Irland, hvorpaa der er atten forskjellige Rendebaner.

Tæt ved Banen selv, som maa være noget over 20 Fod bred, staaer en lille Bygning, hvori Jockeyerne blive veiede, og paa den øverste Del af denne staa Opsynsmændene ved Væddeløbene. Naar der ikke er noget særligt Hus indrettet til der at holde Væddemaalene, saa anvendes ogsaa ovennævnte Bygning dertil, og de, som ønske at tage Del deri, maa erlægge 3¹/₂ Shilling. Noget længere borte er endnu en saadan Bygning for Damer og andre anseete Personer, der betale 3 Shilling i Entrée. Derpaa komme store ubedækkede Tribuner for Tilskuere, som, for at sidde bekvemt, igjen betale 2 Shilling; mange Tusinde Mennesker have Plads paa disse Tribuner. De Øvrige, som ikke have Lyst til at betale Noget, staa ved Skranken eller paa Bakker og Høie rundt omkring; ofte er der 40,000 til 50,000 Tilskuere tilstede. Ofte strømme talrige Skarer Mennesker, som bo mange Mile borte, fra alle Sider hertil for at tilfredsstille deres Begjærlighed efter dette Slags Skuespil, og komme da dels tilfods, dels tilhest og tilvogns, ja endog Syge, Krøblinger og Gamle blive ikke borte.

Nogen Tid før Væddeløbet begynder, gaa Stewards eller Opsynsmændene omkring i Staden fra Hus til Hus og samle frivillige Bidrag, som Enhver giver med Fornøielse, dels af patriotisk Interesse for saadanne Folkefeste, dels fordi Staden igjen rigeligt fortjener, ved de mange Fremmedes Tilstrømning, de Penge, som disse Feste koste. Ved disse Bidrag og de Penge, som indkomme ved de bortleiede Pladser, fremkomme de Summer, der udsættes som Prisbelønninger for Seirherrerne. Enhver saadan Belønning beløber sig til 50 Pund Sterling (omtrent 450 Rd.). Hver Dag uddeles een, og Væddeløbet varer 3 Dage

Væddeløbshestene blive pleiede og tilredne med overordentlig Omhyggelighed. Denne Forretning have Jockeyerne (Rideknægtene), som dels ere unge Mennesker, dels satte Mænd. De bedste Væddeløbsheste tilhøre sædvanligt rige Folk, som mangen Gang anvende gjerne 1000 Pund Sterl. (omtrent 9000 Rd.) paa en god Hest. Men det maa ved retslige Beviser godtgjøres, at saadanne Væddeløbere allerede flere Gange i Forveien have vundet Prisen i Væddeløb. Mange Privatpersoner holde ogsaa saa-

danne Væddeløbere paa Spekulation. De reise igjennem Landet med dem, og vinde næsten hvert Aar nogle Prisbelønninger ved at stille dem til Skue. Til at dressere en Væddeløber godt, udfordres en egen Kunst. Der maa iagttages særlige Regler ved deres Opfodring; de maa flittigt bruge afførende Midler; de blive dagligt striglede og vaskede, og ere bestandigt tildækkede med et tykt uldent Dækken. Deraf kommer det ogsaa, at disse Heste, uden at være føre, altid have et godt Udseende og en meget fin og zart Hud; men ligesom forkjælede Børn antage de ogsaa mangeslags Unoder; nogle slaa ud, andre ville ikke tillade Rytterne at sætte sig op paa dem; atter andre ville afsted, førend det er Tid, og mange sætte sig i Hovedet slet ikke at ville gaa af Pletten, man maa bære sig ad med dem, som man vil.

Ved Væddeløbene kommer det ikke alene an paa Hestene, men ogsaa paa Rytterne. Naar nemlig to Heste løbe lige hurtigt, men den ene Rytter var kun syv Pund tungere end den anden, saa vilde den første paa et Væddeløb af fire engelske Mile blive 90 til 100 Fod tilbage for den anden. Dette veed man nøiagtigt af Erfaring; derfor passe Opsynsmændene meget nøie paa, at Jockeyerne ere hinanden ganske lige i Vægt. Er den ene lettere end den anden, saa bliver der puttet Bly i Lommerne paa ham, indtil han veier nøiagtigt ligesaa meget. Endnu sædvanligere har man hule Rør, fyldte med Skraa, som blive fæstede ved Sadlen, eller man ryster Blykorn i en lang Læderpose, som Jockeyen bærer om Livet som et Belte. Men der bliver ogsaa sørget for, at Hestene overhovedet ikke bære nogen for stor Byrde. Er Hesten fem Aar gammel, saa maa Rytteren med Sadel og Tøi ikke være tungere end 126 Pund; en Hest paa fire Aar maa ikke bære over 100 Pund. Ere Jockeyerne derfor bange for, at de veie over den bestemte Vægt, saa spæge de sig allerede et halvt Aar forud ved at nyde magre Spiser, ved at bruge afførende Midler, ved at svede og ved at gjøre sig stærk Bevægelse. Deres Sadler maa neppe være større end en Suppetallerken, og veier undertiden ikke over to til tre Pund. De bære ganske tynde Benklæder, lette, korte Støvler, en kort Jakke af tyndt Taft, der har deres Herres Farve, og en ganske lille Hue. Deres Beskjæftigelse udfordrer stor Legemskraft og derhos en meget liden Figur, Uforfærdethed og Mod, en fast og udholdende Sundhed, men fortrinsvis en urokkelig Redelighed; thi ved de betydelige Summer som ofte staa paa Spil, og hvis Vinden eller Taben mangen Gang er afhængig kun af et Par Pidskeslag af Jockeyen, eller af nogle smaa Træk i Tøilerne, kan man tænke, hvor let en saadan Jockey kan ved Bestikkelse staa Fare for at blive en Skjælm. De stige tilhest fastende, ja næsten forsultne, og medens en Anden vilde synke ned af Mathed, jage de i aandeløs Hurtighed, dryppende af Sved og snørende sig krampagtigt sammen henad den milelange Bane. Man fortæller om en Jockey, at han paa en eneste Dag, trods sin fastende Tilstand, tilbagelagte 88 Mile i sin Sadel. Saadanne Jockeyer vinde stor Berømmelse og ikke sjeldent betydelige Rigdomme; mange fortjene paa denne Maade vel aarligt deres 300 Guineer.

Deres Maade at ride paa er ganske eiendommelig. De sidde ikke paa Sadelen, de staa blot i Stigbøilerne, liggende noget forud, og berøre ikke Hesten med nogen Del af Kroppen undtagen med Knæerne, som de slutte saa fast til Dyret, at dette ofte derved bliver saaret. Tømmen holde de fast med begge Hænder og saaledes, at Dyret maa sænke Hovedet dybt ned til Jorden. Jockeyerne gjøre dette dels for derved at opfange mindre Luft, dels

for mindre at føle de heftige Stød i Rygraden. Ogsaa Dyrets Bug er ved de voldsomme Spring, som det gjør, Jorden ganske nær. Iøvrigt afgiver det hele Billede af den sammenkrummede Rytter og den som i en Linie udstrakte Hest ikke noget skjønt Syn.

Nogle Dage før Væddeløbet komme Hestene lidt efter lidt. Deres Ankomst blive ligesom store Herrers Ankomst bekjendtgjort i Tidenderne. Mange have allerede et stort Navn, og vække desto større Forventninger. Førend Væddeløbet begynder, blive trykte Sedler uddelte, paa hvilke der er angivet, hvilke Heste der skulle løbe hver Dag, og af hvilke Jockeyer de ville blive redne.

Onsdag før Pintsedag tager denne Lystighed sin Begyndelse. I Tusindvis strømmer Folket til Løbebanen. Klokken Eet om Eftermiddagen bliver det første Signal givet ved Trompeter, og strax blive de fire Heste, som skulle løbe denne Dag, førte, behængte med Dækkener, frem paa Pladsen. Derefter komme de fire Jockeyer med Sadler og øvrige Tøi, og lade sig veie af Opsynsmændene; derpaa tages Dækkenerne af Hestene og Sadlerne blive lagte paa dem.

Folket maa fjerne sig fra Skrankerne, og nu bestige Jockeyerne ved det andet Trompet-Signal deres Heste, men lade dem dog føre af en Anden, for at de ikke skulle give sig til at løbe, førend den bestemte Tid kommer. Ved tredie Trompet-Signal sætte de sig i Bevægelse; „nu løbe de! nu løbe de!" lyder det paa engang igjennem Rækkerne. Alle Halse strække sig ud, alle Øine, Briller og Kikkerter ere henvendte paa Banen. I Begyndelsen ride de blot i et stærkt Trav eller kort Galop, indtil Hestene ere blevne varme, men, saasnart de naa det Sted, hvor Opsynsmændene staa, flyve de afsted. En tæt Støvsky indhyller Banen; kun undertiden skimte Væddeløbernes slanke Fødder, hurtige som Vinden, frem som et Lyn. Nu styrte de tæt forbi. „Skjønt! Herligt! Bravo! Altid foran! Hold Dig, vakkre Carley!" raabe hist og her høie Stemmer midt i Tilskuernes Larmen, og, jo nærmere Jockeyerne komme Maalet, desto høiere blive Raabene, desto mægtigere Anstrængelserne. Hestene strække deres Been endnu længere, Jockeyerne krumme sig som Orme og drive det stønnende Dyr frem i rasende Hurtighed. Endnu et Øieblik — endelig nærmer Jockeyerne sig Maalet. Mange have allerede opgivet den fortvivlede Væddekamp og ere blevne langt tilbage; to eller tre vedblive endnu at kæmpe; Ingen giver den Anden efter i Kraft, Behændighed og Udholdenhed. Hvem vil iblandt de Dristige være den Dristigste? Længe bliver det tvivlsomt. Tilskuernes Udraab blive til krampagtige Skrig. Paa engang anstrænger det ene af Dyrene sin udtømte Kraft til et sidste Spring. Det passerer, som det første Mærkepælen. Ligesom to i Bevægelse satte Kugler løbe de begge endnu langt forbi det satte Maal, førend det lykkes Jockeyerne at bringe dem til at staa. Løbenes Omkreds indbefatter netop en engelsk Mil; i to Minuter have de tilbagelagt denne Mil. Femaarige Heste maa fire Gange gjennemløbe denne Bane, altsaa tilbagelægge fire Mile, for at naa Seiersbelønningen paa Banen. Denne bliver tilkjendt den hurtigste Løber, om den endogsaa kun er et Hestehoveds Længde forud for den anden. Hestene blive nu førte omkring, afsadlede, striglede og pudsede, og maa hvile en Time, førend et nyt Væddeløb begynder. Jockeyerne blive imidlertid veiede igjen, for at man kan see, om de ikke underveis have gjort sig lettere; feiler der noget Bly i deres Lomme, eller have de tabt Hatten eller Pidsken, saa kunne de ikke vinde, og den hele øvrige Anstrængelse er forgjæves. Men dog kan noget af deres Vægt være gaaet tabt ved Uddunst-

ningen; derfor regner man dem et Pund tilgode.

En Hest, som allerede har vundet en Pris, maa ikke løbe igjen den følgende Dag, for at ogsaa andre kunne komme til. Men Jockeyerne kunne dagligt ride snart denne, snart hin Hest. Erholde de Prisen, saa faae de sædvanligt af Hestens Herre en Belønning af 10 Guineer eller ogsaa kun af 5 Guineer

Ved ethvert saadant Væddeløb bliver der udsat uhyre Summer, snart paa denne snart paa hin Hest. Mange Folk, som især lægge sig efter saadanne Væddemaal, kjende alle Hestene og vide ganske nøiagtigt, hvad denne eller hin formaaer at præstere. Det er derfor farligt at indlade sig i disse Væddemaal. En saadan Kjender væddede engang fire mod een, at en munter Hest, som paa de to første Mile var langt forud for de andre, dog ikke vilde faa Prisen, og see! han vandt Væddemaalet. Han vidste forud, at denne Hest var særdeles hidsig og i Begyndelsen vilde løbe alle de andre Heste forbi, men at det manglede den paa Udholdenhed, og at den derfor i Almindelighed vilde ved Enden af den fjerde Mil være bagved de andre. En Anden, som tidligere havde været en fattig Kræmmer, havde alene ved saadanne Væddemaal erhvervet sig den uhyre Summa af 300,000 Pd. Sterling; desuden besad han i London flere fortrinligt smukke Huse og nogle prægtige Landsteder i Nærheden af Staden.

Ogsaa med Wsler bliver mangen Gang af Landmændene for Spøgs Skyld anstillet Væddeløb, vundet Priser og Væddemaal; men det er mere Narrestreger end National-Fornøielse. Englænderne have den besynderlige Vane, at skjære Ørene af paa Wslerne; paa denne Maade gjøre de disse hæslige Dyr endnu langt hæsligere.

Lysningen paa Havet.

Dette mærkværdige Phænomen, som man kan bemærke i alle Have, er hyppigt beskrevet, uden dog at være bleven forklaret paa nogen udtømmende Maade. Skjønnest bemærker man denne Lysning imellem Vendekredsene, hvor enhver Bølge, der brydes, gløder i en phosphoragtig Ild, og Vandet sprøiter omkring i diamantglindsende Draaber. Forlader man Vendekredsene, tager denne Lysning af, uagtet skjønne Phænomener forekomme undertiden endnu under den treogtyvende og fireogtyvende Grad nordlig Brede og fortsættes selv længere borte. I de nordlige og sydlige Have, som ligge ud over den halvtredsindstyvende Grad fra Æqvator, lyser Havet kun sjældent og da altid uden Glands. Deraf kan man allerede slutte, at en høi Varmegrad er en væsentlig Betingelse for denne Lysning. Under Æqvator indtræder undertiden et saa fuldkomment Vindstille, at Havet er ganske speilglat, eller i det Høieste har en neppe mærkelig Bevægelse. Saasnart denne Speilglathed indtræder, saa afspeiler Himlen sig i Vandet, skjønnest om Natten, og det hele Ocean er da aldeles opfyldt af Skaldyr og Millioner smaa Væsener, der glindse snart som Rubiner, snart som Saphirer og Smaragder. Vedbliver dette Vindstille, saa hører denne lille Verdens Bevægelse pludseligt op; det af talløse Væsener formørkede Vand bliver klart, og der udbreder sig lidt efter lidt en pestagtig Lugt, som ofte har været dødelig for Søfolkene. Dyrenes Død i massevis er en af Hovedaarsagerne til Lysningen; dog er det nødvendigt, at to andre Momenter endnu maa komme til: Bevægelse og Varme. De talløse dyriske Stoffer, som ere fremkomne ved Opløsningen, lyse paa ingen Maade, naar Havet er stille. Tager

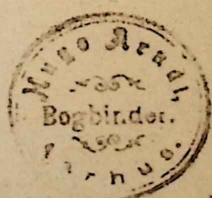
man Havvand i et Glas, og holder det stille, saa lyser det ikke; men ryster man Glasset, saa spreder det Funker. Ligeledes glindser Havet kun da, naar det er i Bevægelse, og skjønnest, naar stærke Storme oprøre det og jager Skibet igjennem Bølgebjerge. Da glindser ved Nattetid Alt, hvad der om Dagen var Skum. En høi Temperatur er ligeledes nødvendig. Opløste organiske Bestanddele findes i alle Have; men den egentlige Lysning finder dog kun Sted i de tropiske Egne, hvor Lysningen ved en Temperatur af 20 Grader ofte er saa stærk, at man i den ellers dunkle Nat kan læse. Under denne Betingelse, at der nemlig er en høi Temperatur tilstede, kan Lysningen blive mulig ved alle Opløsninger af dyriske og vegetabilske Legemer, og imellem Vendekredsene vise virkeligt mange Dyr efter Døden et tydeligt Lys. At disse opløste Stoffer ere Hovedaarsagen til Lysningen, kan man overbevise sig om ved et simpelt Forsøg. Sier man Havvand, om hvis lysende Egenskab man i Forveien har overbevist sig, igjennem fint Trækpapir, som er meget tæt, saa blive de organiske Stoffer tilbage, og Lysningen hører op. Dypper man derimod Garn i Vandet og trækker dem da igjen op, og bringer dem til et mørkt Sted, saa lyse de endnu 24 Timer efter at det egentlige Vand er forlængst bortdunstet, og blot de klæbende organiske Stoffer ere blevne tilbage. Men til disse organiske Stoffer maa man ogsaa regne det Slim, som Sødyrene afsætte i betydelig Mængde, og hvori sandsynligvis Grunden til deres rige Farvespil er at søge. Tænker man sig nu alle disse Stoffer udbredte i Oceanet og opløste i de mindste Dele, dertil Vandets Rivning, dets Saltdele, den forhøiede Temperatur og Luftens Forbindelse dermed, forstærket ved Vindenes Kraft, saa falder det let at forklare denne Lysning.

Foruden denne almindelige Lysning paa Havet findes der ogsaa en delvis, som de levende Dyr frembringe, saa at altsaa ikke alene Oceanet, men ogsaa Dyrene lyse. Mange Fiske frembringe denne Lysning. Enkelte af dem glindse om Natten som Stjerner, og udbrede svømmende Lysstriber rundt omkring sig. I Sydhavet fandt Bennet hele Skarer af en tre Tommer lang Fisk, som udbredte et glimrende Lys. Skjællene glindsede kun lidt; det egentlige Lys gik ud fra smaa Fordybninger paa Bugen, som i deres Skikkelse havde Lighed med vore Tærninger. Flere Haier og Rokker have gløende Øine. Nylig har man endogsaa opdaget en Hai, som lyste paa hele Legemet. Bennet fangede to saadanne Haier, den ene 10, den anden 18 Tommer lang. Da man bragte den ene endnu levende ned i det mørke Skibsrum, glindsede den hele nederste Del af Legemet lige til Spidsen af Snuden i en livlig grønlig Glands, som gav Dyret et frygteligt, spøgelseagtigt Udseende. Denne Udstraaling af Lys vedvarede i 3 Timer lige indtil Fiskens Død, da den forsvandt først paa Underkroppen, tilsidst paa Finnerne og Gjellerne. Enkelte Muslinger oplyse deres eget Hus, ligeledes andre Muslinger, som findes i stor Mængde i Sydhavet, imellem 16 Grad nordlig og 46 Grad sydlig Brede. Disse sidste Dyr ere overordentlig mærkværdige. I en formløs, gjennemsigtig Skal boer dette pyramideformige, næsten trekantede Dyr, udstyret med to Finner. Paa den Del af Legemet, som sidder i Spidsen af Skallen, findes en lille rund Blære, som ved Nattetid udbreder et særdeles klart Skin. I alle Have findes lysende Goblere, men især i Sydhavet, hvor Skibet, naar det stryger hen over dem, drager et klart Lys efter sig. Det Slim, der afsondres fra dem, frembringer denne Lysning, og meddeler den ogsaa til andre frem-

Legemer. I den nordlige Del af det store Ocean findes en Gobler, som paa Randen af sit runde Legeme er forsynet med lige langt fra hinanden staaende Punkter, der om Natten udbrede et smukt blaat Lys. Naar Dyret er roligt, lyser det blot paa disse Punkter; men bliver det drevet frem af Bølgerne, saa indhyller det hele Legeme sig i en blaa Glands. I den mørke Nat svømme disse Dyr lig Fakler omkring paa Bølgerne og frembringe et overraskende Syn. I det atlantiske Hav henimod Ækvator gives der Muslinger, hvis geleeagtige Legemer har en utrolig Mængde brune Punkter, der indeholde phosphorisk Lys. I den mørke Nat synes Havet ofte i hele Miles Udstrækning bedækket med Brande; den hele Omkreds er belyst. Foruden disse Dyr gives der endnu en uendelig Mængde andre, som lyse. Havet faaer ved dem undertiden et melkehvidt Udseende, og ligner en af Maanen belyst Snemark. Dette mærkværdige Phænomen viser sig endog under en høiere Brede. Ofte vise der sig fra Havets Dybde glindsende Skiver, over hvilke Skibet farer hen uden at forstyrre dem. Man maa altsaa, som allerede er sagt ovenfor, gjøre Forskjel imellem to Slags Lysning, imellem en almindelig og en lokal. Den første opstaaer ved de overalt fordelte opløste organiske Stoffer, den anden ved utallige lysende Dyr. Men man maa dog bestandigt ønske at faae endnu yderligere Undersøgelser om dette mærkværdige Phænomen.

Tamerlan og Myren.

Den berømte Tamerlan udmærkede sig især ved sin jernfaste Udholdenhed, og ligesom ofte de største Begivenheder opstaa af de ubetydeligste Hændelser, saaledes forsikkrede Tamerlan ogsaa, at han havde en Omstændighed, der i og for sig var uden Betydning, at takke for denne Dyd. „I en af mine første Krige“, fortæller han, „kom jeg engang saaledes i Fare, at jeg var nødsaget til at søge Skjul for mine Fiender i Ruinerne af en Bygning og der blive siddende i flere Timer. Frygten for at falde i Hænderne paa mine Fiender, og Tanken om, at det lidte Nederlag kunde tilintetgjøre alle mine tidligere Anstrængelser, nedtrykkede mit Sind. Jeg fortvivlede om et heldigt Udfald af mine Foretagender og besluttede at opgive dem. Da fik jeg pludselig Øie paa en Myre, der bestræbte sig for at bringe et Hvedekorn, større end den selv, op paa en lille Sandhøi. Myren faldt, naar den næsten var kommen helt op med sin Byrde, ned igjen, og jeg talte saaledes niogtredsindstyve forgjæves Forsøg af den. Men den opgav det ikke, og ved det halvfjerdsindstyvende Forsøg naaede den lykkelig Toppen. Denne lille Begivenhed oplivede mit Mod, og jeg uddrog deraf en Lære, som ofte senere er kommen mig til Nytte.

Bogbinder.

